

AN ELEMENTARY SANSKRIT GRAMMAR

AN ELEMENTARY SANSKRIT GRAMMAR

*For use in the Upper Classes of
High English Schools*

BY
G THIBAUT, C I E

ASSISTED BY
PANDIT BAHUBALLABHA SASTRI

NEW EDITION

Published by the
UNIVERSITY OF CALCUTTA
1927

PRINTED BY HRODENDRALAL B. VERMA AT THE C. LUTTA UNIVERSITY PRESS
OFFICE HOUSE CALCUTTA

Page No. 3 B—55 = F

PREFACE

THE Compilers of this Elementary Grammar, primarily meant for candidates for the Matriculation Examination of the Calcutta University, have been guided in their work by two main considerations. In the first place, it has been their aim to render the Grammar as simple as possible and hence to admit into it nothing in excess of what the Student at that stage may really be expected to know. By a Student's 'knowing' grammatical forms they understand that he should be able not only to recognise and analyse them when he meets with them in literature but also to reproduce and apply them accurately for the purposes of translation into, and composition in, Sanskrit. This latter consideration at once very definitely limits the matter to be comprised in a Grammar, and the Compilers, therefore, have excluded from their book many of the less common forms which, as a rule, are given even in Grammars of an elementary type. The teacher will not find it difficult to give elementary instruction regarding such

forms whenever required. And the Student also should early acquire the capacity and habit of consulting, for information not given in this text book, grammars of a more advanced type—copies of some of which ought to be accessible to him in his School Library.

The Compiler, in the second place, has endeavoured to cast the grammatical matter in a form which will not present too many difficulties to teachers, many, or most of whom may have learned their Sanskrit grammar according to the old Indian system. For this reason Sanskrit technical terms are freely used together with the corresponding English ones, and occasionally views on points of grammar which are distinctively Indian have been referred to and explained.

A supplement to this grammar, in the form of a 'Dhātukosha' containing a very full statement of all the tenses, moods, etc., of the more commonly used verbs will be published shortly.

The compilation of a grammar on the lines indicated in the above was first suggested to the undersigned by the Vice Chancellor of the University, the Hon'ble Mr Justice Asutosh

Mookerjee, Saraswati, O S I, whose interest in the promotion of Oriental studies is well known and who since a long time has felt convinced that a book of this type would contribute to make Sanskrit more popular in our Schools and to bring it into line with other branches of study

G THIBAUT

B B SHASTRI

N B—It is not of course intended that the entire Dhātukosha should be included in the Matriculation Course, as a whole it is meant for purposes of reference only. But Matriculation Candidates will be expected to be familiar for the purposes of translation and composition with the different tenses, moods, participles, etc., of the following roots

अद् । अप् । अर्च् । अज । अर्ह् । अश् । अम् ।
 आप् । आस् । इ । इप् । ईच् । कथ् । कम् ।
 कुप् । कृ । कृप् । कम् । क्री । क्रीड् । क्रुध् ।
 चम् । चि । खन् । खाद् । गम् । गुप् । गै । ग्रह् ।
 घा । चर् । चि । चिम् । छद् । जन् । जप् । जाय् ।
 जि । जृ । ज्ञा । ज्वम् । तन् । तप् । तुद् । तप् ।
 तु । त्यज् । त्रै । त्वर् । दश् । दह् । दा (दाङ्) ।
 दा । दिप् । दुप् । दुह् । दृश् । दृह् । द्विप् । धा ।
 धाप् । ध् । धृ । नम् । नश् । निन्द् । नी । नृत् ।

पच। पठ। पत्। पा। पोद्। पुप्। पू। पूर।
 पृ। प्रच्छ। प्रा। वस्त्र्। याध्। युध्। यू। मच्।
 भक्ष्। भक्ष्। भा। भाम्। भिद्। भो। भुज्। भू।
 स्र। भ्रम्। मन्। मर। मि। मिस्। सुष्। सुद्।
 गृ। गृज्। गृप्। यत्। यत्। यम्। या। याच्। युज्।
 युध्। रच्। रच्। रम्। राज्। गध्। रुच्। रुद्।
 रुध्। रुद्। लम्। लिप्। लिङ्। वच्। वद्। वम्।
 वह्। विद्। विग्र। ङ। ङज्। सत्। सध्। सप्।
 शक्। शद्। शंस। शप्। शम्। शात्। शो। शुच।
 शुम्। शुप्। शम्। दि। दृ। श्रम्। सद्। सिच्।
 सिध्। स्र। स्रज्। स्पर्ध्। स्पर्। स्या। सु। स्तु।
 छा। मृग्य्। स्तृह्। छ। हन्। हस्। हिग्य्। द्र।
 द्रप्। द्वे।

PREFACE TO SECOND EDITION

A number of minor changes have been made in this edition. In order to meet a wish expressed in many quarters that order of Persons in the Paradigms of Verbs which is customary in Indian Grammar has been adopted—the 'First Person' of Western Grammar thus coming in the third place, and the 'Third Person' in the first place.

CONTENTS

CHAPTER I

THE ALPHABET 1—5

SECT		PAGE
1	The Alphabet	1
2	Vowels	1
3	Consonants Consonants with Vowels	1 2
4	Groups of Consonants	2
5	List of Compound Consonants	3 4
6	Guna and Viddhi	5

CHAPTER II

SANDHI 5—22

7	Meaning and use of Sandhi	5
8 28	Sandhi of Vowels	6 11
20 28	Irregular Vowel Sandhi	9 11
29-75	Sandhi of Consonants	12 22
62 75	Visarga for final ऋ and ॠ	18
74 75	Irregular changes of Visarga	21 22
76 80	CHANGE OF ऋ INTO ॠ	23 24
81 86	CHANGE OF ॠ INTO ॠ	24 26

CHAPTER III

DECLENSION 26—91

87	Prâtipadika Vibhakti Pada Genders and Numbers	26 27
88	Cases	27 28

CONTENTS

Sect		Page
89	Case Termination* (नृप विधि)	29
90	Classes of Nouns	29
	<i>Bases ending in Vowels</i>	
91	Masculine bases ending in अ	29
92-94	Masculine bases ending in इ	30-31
95	Masculine bases ending in ए	31
96	Masculine bases ending in औ	32
97	Masculine bases ending in ई	33
98	Feminine bases ending in आ	33
99	Irregular feminine bases ending in आ	34
100	Feminine bases ending in इ	34
101-103	Feminine bases ending in ए	35-36
104	Feminine bases ending in औ	36
105-106	Feminine bases ending in ई	37-38
107	Feminine bases ending in अ	38
108	Feminine bases ending in इ	38
109	Feminine bases ending in ए	39
110	Neuter bases ending in अ	39
111-113	Neuter bases ending in इ	40
114	Neuter bases ending in ए	41
	<i>Bases ending in Consonants</i>	
116-124	Unchangeable Bases	48-48
125-140	Changeable Bases	49-61
126-138	Bases having two forms	49-55
126-134	Participial bases in क्त etc	49-53
135	Comparative Bases in ईषस्	53-54
136-138	Bases in क्त and क्त	54-55

Sect		PAGE
139 40	Bases having three forms	53 61
140 40	Bases in म् and न् preceded by a vowel Bases in य्	55 58
147	Perfect Participial bases in व्त	59
148	Bases in च्	60
149	Irregular declension	61
	<i>Adjectives</i>	
160 52	Degrees of Comparison	62 68
	<i>Numerals</i>	
163 64	Cardinals	61 72
165	Ordinals	73 74
166 67	Numerical Adverbs and other Derivatives	75
	<i>Pronouns</i>	
169 72	Pronominal Adjectives	76 79
173 75	Personal Pronouns	80 81
176 80	Demonstrative Pronouns	82 87
181 83	Reflexive Pronouns	87 88
184	Possessive Pronouns	88
185	Relative Pronouns	88
186	Interrogative Pronouns	89
187 90	Compound Pronouns	89 91
191 213	<i>Feminine Bases</i>	91 98

CHAPTER IV

CONJUGATION 98—184

214 15	Tenses and Moods (Lakaras)	98 99
216 17	Transitive and Intransitive Verbs	99 100

SLCT		Page
218 10	Personal terminations (रक्षेय and अभक्षेय)	100-01
220 21	The ten Conjugations and their groups	101 02
222	First group	102
223	Second group	102
224 25	The augment अ	102 03
	<i>First Group</i>	
226 27	Personal terminations (निहृदिमिनि)	103 0
228 30	First Conjugation	105-08
231 33	Fourth Conjugation	108-09
234-35	Sixth Conjugation	109 10
236 37	Tenth Conjugation	110 11
	<i>Second Group</i>	
238 41	Personal terminations	111 18
242 58	Second Conjugation	113 20
259 69	Third Conjugation	121 28
270 76	Fifth Conjugation	128 31
276-79	Seventh Conjugation	131 33
280 83	Eighth Conjugation	134-36
284 90	Ninth Conjugation	137 39
	<i>General Tenses and Moods</i>	
291 92	Intermediate अ	140
294-331	Perfect Tense (क्त)	141 54
296 328	Reduplicated Perfect	142 53
301	Personal terminations of क्त	142-43
327 31	Periphrastic Perfect	153 54

CONTENTS

xiii

Sect		Page
332 52	Aorist (लृट्)	154 64
335-36	First Form	155 56
337-38	Second Form	156 57
339	Third Form	157 58
340-43	Fourth Form	158 59
348-49	Fifth Form	159 62
349 50	Sixth Form	162 68
351 52	Seventh Form	163 64
353 58	Simple Future (लृट्)	164 65
359 62	Periphrastic Future (लृट्)	165 66
363 64	Conditional (लृट्)	166 67
365 71	Benedictive (आशिषि लिङ्)	167 69
372 81	Passive (कर्मवाच्य and भाववाच्य)	169 71
382 91	Causative (पिजल)	171 73
392 99	Desiderative (वल्ल)	173 74
399-401	Frequentative (यङ्)	174 75
402 98	Denominative (नामवाच्य)	175 76
404 25	Parasmaipada and Ātmanepada	176-81
426 43	Use of the Tenses and Moods	181-84

CHAPTER V

VERBAL FORMS DERIVED FROM ROOTS BY MEANS OF KRII-SUFFIXES (कृदन्त) 185—195

144-45	Meaning of Kridanta	185
446-48	Present Participles	186-87
449 55	Future Participles	187 89
156 ■	Past Participles	189 92

DICT		PAGE
464 69	Indeclinable Past Participle	193 94
470	Infinitive	194 95

CHAPTER VI

GOVERNMENT OF CASES 196—216.

(कारक)

471	Karāṇas and Cases	196 97
472	Nominative	197 98
478-83	Accusative	198-203
484 90	Instrumental	203-05
491 502	Dative	205 08
503 12	Ablative	208 12
518 19	Locative	212 1A
520 31	Genitive	215 18

CHAPTER VII

COMPOUNDS 219—244

532	Samāsa	219
533 89	Avyayibhava	219 22
540-85	Tatpuruṣa	222 33
586 76	Bahuvrīhi	233-89
577-85	Dvandva	239-43
586	Śaba Supā	243 44
587-89	Ekasēṣa	244

CHAPTER VIII

590-599	Secondary Suffixes (सुप्ति)	245 47
---------	-----------------------------	--------

CHAPTER I

The Alphabet

1 Sanskrit is most commonly written in the *Devanagari* character. The *Devanāgarī* Alphabet comprises forty-eight letters (वर्ण or अक्षर). Of these letters thirteen are *vowels* (स्वर), and thirty-five *consonants* (व्यञ्जन).

2 Of the thirteen *vowels* five are *short* (ह्रस्व), viz., अ a, इ i, उ u, ए e or ē and ओ o or ō, and eight are *long* (दीर्घ), viz., आ ā, ई ī, औ ō, ए ē or ī, ऐ ai, ओ ō or o, and औ au.

3 The following is a list of the *consonants*—

क k,	ख kh,	ग g,	घ gh,	ङ ṅ,
च c (or ch)	छ ch (or chh)	ज j	झ jh,	ञ ñ
ट ṭ,	ठ ṭh,	ड d,	ढ dh,	ण ṇ,
त t,	थ th	द d,	ध dh,	न n,
प p,	फ ph,	ब b,	भ bh,	म m,
य y,	र r,	ल l,	व v	
श s or ṣ	ष sh or ṣh,	स s,	ह h,	
म or m (anusvāra),				
ह (Visarga)				

When following a consonant, the vowels are written as follows—

आ १, इ २, ई ३, उ ४, ए ५, ओ ६, औ ७
 अ ८, इ ९, ई १०, उ ११, ए १२, ओ १३, औ १४

Thus—

क,	का,	कि	की	कु,	कु,	क,
ka	ka	ki	ki	ku,	ku,	ka,
ख	ख	ख	खे,	खो,	खो	
ka,	ka,	ka,	ka	ko,	ka,	

ख ru, ख ri ख su ख si, ख or ख ar,
 ख ar, ख hu, ख hi, ख hr, ख hi

1 The consonants are divided into groups according to the vocal organs employed in the articulation. The first five of these groups are called *Varga* and each group is distinguished by the first letter it comprises. Thus, the *ka* comprises क ख ग घ ङ

च छ ज झ ञ form the *ca-varga*, ट ठ ड ढ ण the *ta-varga*, त थ द ध ण the *ta-varga*, प फ ब भ म the *pa-varga*.

The letters य र ल व are called *yantra* य वर्ण

श ष स and ह are comprised under the name *shash*

The last letters of the *langa*, ः, ए, उ, अ, and म are comprised under the term *anunasi*

and this name is also applied to the sign * written above a letter

5 Consonants uniting with each other without intervening vowels are written in groups (*Compound Consonants*)

The following is the list of *Compound Consonants* —

क kha,	ख khha,	क्त kta,	क्त्य ktya,
क्त्र ktrā,	क्त्वा ktva,	क्त्वा kta,	क्त्वा kma,

Guna and Vṛddhi

6 It frequently happens in Sanskrit, in declension or conjugation, or in the formation of new words, that इ or ई changes to ए, उ or ऊ to ओ, कृ or कृ to अर्, लृ to अल् and again that अ changes to आ, इ or ई to ऐ, उ or ऊ to औ, कृ or कृ to आर्, लृ to आल्. In these cases ए ओ अर् and अल् are called the गुण of इ ई etc., and आ ऐ, etc., are called the वृद्धि of अ इ, etc.

Vowels, therefore, may be classified as follows —

Simple vowels	अ, आ	इ, ई	उ, ऊ	कृ, कृ	लृ
	~~~~~	~~~~~	~~~~~	~~~~~	
Guna vowels		ए	ओ	अर्	अल्
Vṛddhi vowels	आ	ऐ	औ	आर्	आल्

CHAPTER II

Sandhi

7 In Sanskrit, when syllables are combined into words, or words are combined with other words either into Compound words or into sentences, the final and initial letters having close proximity with each other (coming in contact) sometimes undergo certain changes. These changes are comprised under the term सन्धि*.

(combination) Sandhi is *compulsory* in the body of a word but is optional in the other cases. The rules of Sandhi are many and very complicated. The following rules apply throughout to the changes of initial and final letters of complete words (पद), and to some extent to the changes of letters in the body of words. The many special rules which hold good for changes of the latter kind will not be detailed in this grammar.

Combination of Vowels

(अद्युसन्धि)

8 Final अ or आ combines with initial अ or आ into आ—

दण्ड + अग्रम् = दण्डाग्रम्

तथा + अहम् = तथाहम्

तत्र + आसीत् = तत्रासीत्

आ + आगता = आगता

9 Final इ or ई combines with initial इ or ई into ई—

अस्ति + इति = अस्त्येति

अग्नि + ईश्वर = अग्नीश्वर

मही + इन्द्र = महीन्द्र

10 Final उ or ऊ combines with initial उ or ऊ into ऊ—

साधु + उग्रम् = साधूग्रम्

भू + ऊर्ध्वम् = भूर्ध्वम्

11 Final ऋ combines with initial ऋ into ऋ—

पितृ + ऋदि = पितृदि

12 Final अ or आ combines with initial इ or ई into ए, with initial उ or ऋ into ओ, with initial ऋ into अर्—

तव + इन्द्र = तवेन्द्र.

परम + ईश्वर = परमेश्वर

हित + उपदेश = हितोपदेश

गङ्गा + उदकम् = गङ्गोदकम्

तव + ऋदि = तवर्दि

महा + ऋषि = महर्षि

13 Final अ or आ combines with initial ए or ऐ into ऐ, with initial ओ or औ into औ—

मम + एतत् = ममेतत्

दृष्ट्वा + एव = दृष्ट्वैव

तव + ओष्ठ = तवौष्ठ

तव + औषधम् = तवौषधम्

14 Final इ or ई before initial अ or आ, उ or ऋ, ए or ऐ, ओ or औ is changed into य—

दधि + अत्र = दध्यत्र

नदी + आसीत् = नद्यासीत्

इति + उवाच = इत्युवाच

भागच्छति + ऋषि = भागच्छत्यृषि

= निन्दत्येनम्

15 Final उ or ऊ before initial य or या, इ or ई, ऋ, ॠ, ए or ऐ, ओ or औ becomes ट्—

खणु + यद्गन् = खण्वद्गम्

साधु + इदम् = साध्विदम्

सु + शोष्ठ = सुश्वोष्ठ

16 Final ऋ or ॠ before initial य or या, इ or ई, उ or ऊ, ए or ऐ, ओ or औ, becomes ट्—

पितृ + चतुर्मति = पितृचतुर्मति

मातृ + चानन्द = मातृचानन्द

पितृ + उपदेश = पितृपदेश

17 Final य and ओ becomes अय and अव् before any vowel in the body of a word, if they stand at the end of a word (पदान्त) the य् of अय् and the व् of अव् are optionally dropped—

ये + चनम् = ययनम्

हरे + एहि = हरयेहि or हर एहि

प्रभो + एहि = प्रभयेहि or प्रभ एहि

18 ए and ओ at the end of a word (पदान्त) remain unchanged before initial य, but the य is dropped—

ते + अयि = तेऽयि

विष्णो + अव = विष्णोऽव

19 Final ऐ and औ become आय् and आव् before any vowel, if they stand at the end of a word (पदान्त), the य् and व् may be dropped—

नै + अक = नायक

त्रिय + एति = त्रियायेति or त्रिया एति

रक्षी + अस्त्वमित् = रखावस्त्वमित् or रखा अस्त्वमित्

Note particularly that after the dropping of the य् and व् no further Sandhi can take place between the final and initial vowels

Irregular Vowel Sandhi

A few cases of irregular vowel Sandhi must be noted

20 When a *preposition* (उपसर्ग) ending in अ or आ combines with a verbal root (धातु) beginning with क्, the अ or आ combines with क् into कार (not चर्)—

प्र + कृच्छति = प्रार्च्छति

The prepositions ending in अ or आ are अप, अव, उप, प्र, परा and आ

21 When one of the same prepositions combines with the initial ए or औ of a root, the result is ए or औ (not ऐ or औ)—

उप + एजते = उपेजते

उप + औषति = उपौषति

But in the case of the ए of the roots एध् and एष the general rule holds good—

एध् + एति = एधेति

एष + एषत = एषेधते

But in imperative 2nd person singular—

एध् + एहि = एधेहि, not एधेहि

एष + एहि = एषेहि

22 When the ओ of ओष्ठ combines with a preceding अ or आ, in a compound word (समास), the result may be either ओ or ओ—

अधर + ओष्ठ = either अधरोष्ठ or अधरोष्ठ

23 When अत is preceded, in a compound word (द्वितीयासमास), by अ or आ the result of the combination is अर्—

दुःख + अत (affected by pun) = दुःखार्

24 We further note the following cases of irregular vowel Sandhi, in certain compound words which are in common use—

गो + अघ्न = गवाघ्न

अघ्न + अहिनी = अघ्नोहिनी

स्व + इर = स्वेर

मृत + अण्ड = मृतण्ड

कुल + अटा = कुलटा

मनस + इषा = मनोषा

25 In certain cases the vowel Sandhi demanded by the preceding rules *does not take place*. The most important cases of this kind are the following —

26 ई ऊ and ए when द्विवचन terminations, either nominal or verbal, remain unchanged before any initial vowel—

कवो+इमौ=कवो इमौ
 साधू+इमौ=साधू इमौ
 अमू+अर्मकौ=अमू अर्मकौ
 लते+एते=लते एते
 याचेते+अर्थम्=याचेते अर्थम्

27 The ई of अमी (nom plural of the pronoun अदस्) is treated in the same way—

अमी+अग्ना=अमो अग्ना.

28 Interjections consisting of one vowel only, and also हे and अहो, do not enter into Sandhi with a following initial vowel—

इ+इन्द्र=इ इन्द्र
 आ+एवम्=आ एवम्
 हे+इन्द्र=हे इन्द्र
 अहो+अपूर्वम्=अहो अपूर्वम्

Combination of Consonants

(व्यञ्जनमन्त्रि)

29 In Sanskrit no consonants can in common usage stand at the end of a word (पदान्त) but the following—क ग् ट् ण् ट् प ब् ङ् न् म न् (Viarga) and (Anusvara) is a rule no word in Sanskrit generally ends in more than one consonant

30 Final (पदान्त) क् च ट् and प् change respectively to ग् ङ् छ द् and ब् before an initial vowel or before an initial letter which is third, fourth or fifth in the वर्ग to which it belongs, and also before initial य् र् ल् व and ह्—

सम्यक् + सत्तम् = सम्यगुक्तम्

सम्नाट् + अयम् = सम्नाडयम्

जगत् + ईश = जगदीश

चित् + रूपम् = चिद्रूपम्

ककुप् + अत्र = ककुबत्र

31 Final त् remains त् before the suffixes (प्रत्यय) वत् and मत्—

विद्युत् + वत् = विद्युत्वत्

32 According to Rule (30) final (पदान्त) क् ट् त् प् become ग् ङ् छ द् before initial न् or म् but more generally they in that position become ङ् ण् न् म्—

Thus—

दिक् + नाग = दिङ्नाग (more usual than टिङ्नाग)

तत् + नूनम् = तन्नम् (more usual than तदन्नम्)

एतत् + मुरारि = एतन्मुरारि (more usual than एतद्-मुरारि)

घट् + मुख = घट्मुख (more usual than घड्मुख)

33 The latter change is *obligatory* (not optional) before the suffixes मय and माव—

वाक् + मय = वाङ्मय

वित् + मय = विष्मय

तत् + मावम् = तस्मावम्

But घट् + नयति becomes घट्त्वयति only (not घड्त्वयति), घट् + नगर्थ = घट्त्वगर्थ, and the genitive case of घट् is घट्टाम् only

34 Final त् and न् before initial स् become त्स and न्स respectively

तत् + अभति = तत्सभति

महान् + लाभ = महान्सोभ

✓ 35 The स् of the root स्था and its derivatives is dropped after the preposition उत्—

उत् + स्थानम् = उत्थानम्

उत् + स्थापयति = उत्थापयति

36 Final ष्, ट्, त्, प् before initial ह् become ग, ड्, द्, ब्. (rule (30), but usually a f

change takes place the initial *ह्* being changed into *घ* *ट* *ध* *म* *न* *प* *च* *व* respectively—

वाक् + हरि = वाग्हरि or (usually) वाग्धरि

परिवाट् + इत = परिवाड्इत or परिवाड्ठत

तत् + द्यतम् = तद्द्यतम् or तद्दध्दम्

अप् + हरणम् = अघ्हरणम् or अघ्भरणम्

37 Initial *त्* before initial *च्* or *छ* becomes *व्*—

तत् + चित्तम् = तच्चित्तम्

तत् + छादयति = तच्छादयति

38 Before initial *ज्* it becomes *झ*—

तत् + जायते = तज्जायते

39 Before initial *ग्* it becomes *ग्व्*—

तत् + गृणीति = तच्चगृणीति

More commonly, however, an additional change takes place the initial *ग* being changed into *ङ्*—

तच्चगृणीति

40 An analogous change of initial *ग* may take place after final *क्* *ट* and *घ*—

वाक् + गतम् = वाक्ङगतम् or वाक्ङ्गतम्

परिवाट् + गते = परिवाट्ङगते or परिवाट्ङ्गते

अप् + गच्छ = अघ्ङ्गच्छ or अघ्ङ्गच्छ

41 This change of *ग* into *ङ* takes place, however, only if the *ग* is followed either by

a vowel or one of the letters य् र् ल् ष् Hence—
वाक्+यतीतति=वाक् यतीतति only

42 Final त् before an initial ट् ढ् ड् ठ् becomes ट् (which in certain cases becomes ढ् under Rule 30)—

तत्+टीका=तटीका

उत्+उद्यते=उड् उद्यते

43 Final न् before initial च् or छ् changes to Anusvāra and ञ् is inserted after it—

इसन्+चकार=इसञ्चकार

44 Before initial ट् or ढ् final न् is changed into Anusvāra and ण् is inserted—

महान्+ठकुर=महाण्ठकुर

45 Before त् or थ् final न् is changed into Anusvāra and स् is inserted—

चक्रिन्+त्रायस्=चक्रिस्त्रायस्

46 The changes prescribed by Rules 43, 44 and 45 do not affect the final न् of प्रशान्—

प्रशान्+तनोति=प्रशान्तनोति

47 The change of न् into Anusvāra plus य्, ष् or स् takes place, however, only if the च् छ् ट् ढ् त् थ् are followed either by a vowel or one of the letters य् र् ल् ष् Hence—

सन्+क्षर=सन्क्षर only

48 Final न् before ज् and श् becomes झ्
the न् may be changed to छ्—

गच्छन् + चयति = गच्छञ्चयति

तान् + शक्यन् = तान्शक्यन् or तान्शक्यमान्

49 Final न् before ह् and ट् is changed to फ्—

सहान् + डामर = सहफण्डामर

50 Final (पञ्चम) न् is changed into Anusvāra before any consonant—

स्वम् + त्वगपि = त्वं करोषि

नदीम् + तरति = नदीं तरति

सत्त्वाम् + गति = सत्त्वं गति

हरम् + वन्दे = हरिं वन्दे

शय्यायाम् + शिते = शय्यायां शिते

✓ 51 मम् + राट् remains मम्वाट् (the म् cannot become Anusvār)

52 In addition to the above, before any consonant of the five *Varga*s final न् may be changed into the nasal of the *Varga* concerned—

त्वंहरोषि or त्वं करोषि

नदास्तर्ति or नदीं तरति

मधुरम्फलम् or मधुरं फलम्

53 After the Anusvār, into which the न् is changed in certain compounds, श् or स is inserted—

पुम + चक्षो = पुश्चक्षो

पुम + बोधिल = पुश्बोधिल

54 स् is inserted after the Anusvāra into which the म् of सम् is changed before क्क or derivatives of क्क—

सम् + क्त = सक्क्त

सम् + कार = संस्कार

55 In the body of a word, final न् and म् change into the fifth letter of the Varga to which the immediately following consonant belongs—

शाम् + त = शान्त

56 In the same circumstances, न् and म् change into Anusvāra before श् ष् स् or ह्—

आक्रम + स्यते = आक्रमस्यते

57 क् standing at the beginning of a word and preceded by a short vowel or the particles चा and मा, becomes च्क्—

स्व + छाग = स्वच्छाया

चा + छाटयति = आच्छाटयति

58 This change is optional if क् is preceded by any other final long vowel—

सद्यो + छाया = सद्योच्छाया or नद्योच्छाया

59 In the body of a word क् necessarily becomes च्क् after any vowel—

चेच्छियते (from छिद्)

60 Final **त्**, **श्** and **न्** preceded by a short vowel and followed by any vowel are doubled—

प्रत्यङ् + आस्ते = प्रत्यङ्ङास्ते

सुगण + आस्ते = सुगण्णास्ते

एतस्मिन् + चक्षते = एतस्मिन्क्षते

61 Consonants (except **र्** and **ह्**) if preceded by **र्** and **ह्**—these letters being themselves preceded by a vowel—may be doubled—

भर्क or भर्क्क

मह्यन् or मह्य्यन्

Visarga for final **स्** and **र्**

62 At the end of a word (पदान्त) **स्** and **र्** change into Visarga—

राम for रामस् अग्नि for अग्निस् प्रात for प्रातर्

63 This Visarga remains unchanged before following, **क्** **ख्** **प्** **फ्**—

वा करोति

क पचति

But it is optionally changed before **ग्**, **घ** **स्**—

क गीत or कग्गीते

क पत्त or कप्पत्त

क साधु or कप्पसाधु

64 Before च् or छ् the Visarga changes to ज्, before ट् or ठ to ष्, before त् or थ् to स्—

पूर्ण + चन्द्र = पूर्णञ्चन्द्र

तत + छिन्दे = ततश्छिन्दे

भग्न + ठकुर = भग्नष्ठकुर

नम + तुभ्यम् = नमस्तुभ्यम्

65 Visarga following any vowel but अ or आ becomes र् before any vowel, or any consonant which is third or fourth or fifth in its Varga, or य् र् ल् व् and ङ्—

कवि + अयम् = कविरयम्

नि + धन = निर्धन

शिशु + हसति = शिशुर्हसति

66 If, however, the Visarga is preceded by अ and followed by any vowel but अ, it is dropped—

वायस + आह = वायस आह

क + एष = क एष

* Note particularly that after the dropping of the Visarga (Rules 66, 69, 70, 71), no further Sandhi can take place between the final and initial vowels—

वायस + आह = वायस आह

गता + अद्या = गता अद्या

67 If preceded by अ and followed by one of the consonants enumerated in Rule (65), the अ + Visarga change to ओ—

शोभन + गन्ध = शोभनो गन्ध

निर्वाण + दीप = निर्वाणा दीप

अनात + मास = अतोतो मास

सन + रसते = सनो रसते

68 If preceded by अ and followed by initial अ, the अ + Visarga become आ and the initial अ is dropped—

नर + अयम् = नरोऽयम्

वेद + अधीत = वेदाऽधीत

69 The Visarga preceded by आ and followed by any vowel or any of the consonants enumerated in Rule (61) is dropped—

हता + अम्बा = हता अम्बा

देवा + इह = देवा इह

देवा + यान्ति = देवा यान्ति

70 Under the same circumstances, the Visarga of ओ is dropped—

भो + अच्युत = भो अच्युत

71 The two pronouns स (तद्) and एव (एतद्) drop the Visarga before any consonant, and any vowel except अ. Before अ the final अ + Visarga become ओ and the initial अ is dropped—

स + एति = स एति

एव + गच्छति = एव गच्छति

But स + चास्ति = सोऽस्ति

72 The Visarga which represents a final र् (e.g., पुन for पुनर्) is not treated according to Rules (66, 67, 68, 69) but returns to र्—

पुन + अत्र = पुनरत्र

पुन + आगत = पुनरागत

पुन + गच्छति = पुनगच्छति

द्वा + एषा = द्वावेषा

73 Before initial र् final र् is dropped and a preceding short vowel lengthened—

पुनर + रमते (for पुन रमते)

= पुना रमते

शम्भुर् + राजते = शम्भू राजते

हरि + रमते = हरो रमते

74 In a certain number of cases the Sandhi-changes of Visarga are not in accordance with the above stated general rules - A few only of these exceptions are stated here —

a Compounds with नि , दु , आवि , चतु —

नि + काम = निष्काम,

नि + फल = निष्फल

दु + कृतम् = दुष्कृतम्

आवि + कृत = आविष्कृत

चतु + कोण = चतुष्कोण.

b Compounds of नम, तिर, पुर the the root ह् or derivatives of it—

नम + कार = नमस्कार

नम + कृत्य = नमस्कृत्य

Thus तिरस्कार, पुरस्कार etc

c Other cases are—

येय + कर = येयस्कर

अय + कान्त = अयस्कान्त

यश + कर = यशस्कर

अध + पदम् = अधभ्यदम्

भा + कर = भास्कर

आयु + काम = आयुष्काम

भ्रातृ + पुत्र = भ्रातृपुत्र

धनु + क = धनुष्क

धनु + काण्डम् = धनुष्काण्डम्

तेज + विन् = तेजस्विन्

ज्योति + मत् = ज्योतिष्मत्

75 अहर (from अहन्) displays various irregularities in compounds—

अह + पति = अह पति or अहर्पति

अह + रात्र = अहोरात्र

अह + अह = अहरह

Note also—

स्व + पति = स्व पति or स्वर्पति

गो + पति = गौ पति, गोर्पति or गौष्पति

Change of न् into ण्

76 न्, if followed by a vowel or न् म् य व्, changes to ण् through the influence of ऋ ॠ र् or ए preceding the न् within the same word, provided there intervene between the influencing letter and न् no other letters but vowels, and consonants of the क-वर्ग or प-वर्ग, य् व् ह् or Anusvāra—*

नृणाम्, अर्केण, अर्पणम्, धर्मेण, रावण, कार्येण, कृपण,
मृह्णाति, दूषणम्, जिष्णु, वृद्धणम्

77 But no such changes take place in अर्चनम् (where a letter of the च वर्ग intervenes), दर्शनम् (where श् intervenes), रमन्ते (where the न् is followed by त्) and रामान्, इरीन्, भृगान्, etc (where the न् being the last letter of the word is not followed by any other letter)

78 The 'influencing' letters may change the न् into ण् also when occurring in a word which is the first part of a compound, while the न् occurs in the second part, but in many such cases the न् remains unchanged—

अय + नी = अयणी

ग्राम + नी = ग्रामणी

सर्व + अङ्ग = सर्वाङ्ग

* रघुवर्षा नी च समानपदे—Pan, 841

चट्कुट्टाः नुमन्वयादिभिः—Pan, 842

हव + वाम् = हववाम्

शूर्य + नखा = शूर्यनखा

But, on the other hand —

परा + चक्रम् = पराचक्रम्

सव + नामन् = सवनामन्

हव + व्र = हवव्र

79 In some cases the change of ॠ to ए is optional—

गिरिनदो or गिरिनदो

ग्रीहिवापिन or ग्रीहिवापिण

80 Frequent instances of the change of ॠ into ए are also afforded by compounds of verbal roots or their derivatives with prepositions containing व—प्रणमति (प्र + नमति), प्रणायक (प्र + नायक), अन्तर्नयति (अन्त + नयति), प्राणिति (प्र + अनिति) प्रमाणम् (प्र + माणम्)

But on the other hand, परिवर्तनम्, प्रवृत्ति, प्रवृत्ति, etc

Change of ॠ into ए

81 Non final स chiefly of suffixes and terminations, if followed by a vowel, or क्त्वा यन् म्य ए

changes into प् through the influence of an immediately preceding vowel (excepting अ and आ) or क or र्—

हरि+सु=हरिषु, गुरु+सु=गुरुषु, वाक्+सु=वाक्चु,
गमि+स्यति=गमिष्यति, सु+स्वाप=सुष्वाप, साप
(Visarga for स्)+क=सर्पिष्क, सर्पि+मत्=सर्पिषत्

82 The above rule holds good even in cases where Anuvāra, standing for स्, or Visarga intervenes between स् and the preceding influencing letter—

हवीँदि, हविषु

83 The same principle affects the initial स् of many verbs when compounded with prepositions—

अभि+स्तौति=अभिष्टौति

नि+सौदति=निषोदति

84 And in the case of these verbs the change takes place even when the augment (अडागम) intervenes between the influencing letter and the स्—

अभ्यष्टौत् (imperfect tense of अभि+सु), न्यषोदत्

85 In certain other cases the स् remains unchanged—e g, परि+सोदम् (infinitive of सह) परिषोदम्

86 The same change affects the initial *स्* of the second members of many other compounds—

वि + सम् = विषम्, युधि + ग्मिन् = युधिष्ठिर, अग्नि +
मोम = अग्निमोम, मादृ + स्वप्ता = मादृश्वप्ता, पिबृ +
स्वप्ता = पिबृश्वप्ता, etc

CHAPTER III

Declension

87 The grammatical rules on 'Declension' teach how to nouns (including adjectives), as also to numerals and pronouns certain case affixes (विभक्ति * or सुप्) are joined on. A noun, in its primitive form without case termination, is in Sanskrit grammar called प्रातिपदिक † (nominal base), with the case termination joined on, it is called पद ‡. Thus राम and हरि are *Prātipadikas*, राम हरि, etc are *Padas* (सुबन्त)

* The term विभक्ति is applied to those terminations at the end of which verbs are conjugated

† ऋग्वेदभाष्ये प्रातिपदिकम्—Pāṇ 1.2.45

‡ सुविद्वत् पदम्—Pāṇ 1.4.14

There are in Sanskrit three different Genders—Masculine (पुलिङ्ग), Feminine (स्त्रीलिङ्ग), and Neuter (नपुंसकलिङ्ग)

Masculine—राम, नर, वृक्ष, साधु, पित्र, राजन्

Feminine—सुता, नदी, वधू, साध्वी, मातृ, वाच्

Neuter—धन, वन, वारि, मधु, यशस्

There are three Numbers—Singular (एकवचन), Dual (द्विवचन), and Plural (बहुवचन)

Singular—वृक्ष, सुता, वनम्

Dual—वृक्षौ, सुते, वने

Plural—वृक्षा, सुता, वनानि

In these examples, to the *Prātīpadīhas* वृक्ष, सुता, वन, there are joined the case terminations of the Nominative case (प्रथमा) of each Number (प्रातिपदिकार्थमात्रे प्रथमा ।)

88 There are in Sanskrit *six* Cases, or *seven* if we count the Vocative (सम्बोधन) Their names, with the corresponding names of Western (Latin) Grammar, are as follows—

First Case (प्रथमा विभक्ति) = Nominative

Second Case (द्वितीया) = Accusative

(कर्मकारक)

Third Case (तृतीया) = Nominative and

Instrumental

(कर्त्तृकारक, करणकारक)

Fourth Case (चतुर्थी) = Dative

(सम्प्रदानकारक)

Fifth Case (पञ्चमी) = Ablative

(अपादानकारक)

Seventh Case (सप्तमी) = Locative

(अधिकरणकारक)

सम्बोधन = Vocative

Sanskrit Grammarians do not consider the Genitive (षष्ठी) to be a case (कारक), they, therefore, count six cases only

89 The following is a tabular statement of the case terminations (Sup [सुप्] vibhakti) These terminations undergo various changes when joined to bases ending in vowels —

	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
	Singular	Dual	Plural
प्रथमा विभक्ति	Nom (म्)	ओ	अस् (यस्)
द्वितीया विभक्ति	Acc अम्	ओ	यस् (यम्)
तृतीया विभक्ति	Inst आ	भ्याम्	भि (भिस)
चतुर्थी विभक्ति	Dat ए	भ्याम्	भ्य (भ्यस्)
पञ्चमी विभक्ति	Abl अ (अस्)	भ्याम्	भ्य (भ्यस्)
षष्ठी विभक्ति	Gen अ (अम्)	ओ (ओम्)	आम्
सप्तमी विभक्ति	Loc इ	ओ (ओम्)	॥

The Vocative has, as a rule, the same terminations as the Nominative

90 Sanskrit nouns may be divided into *two classes*—

- (1) Nouns, the bases of which end in Vowels
- (2) Nouns, the bases of which end in Consonants

Bases ending in Vowels

(स्वरान्त)

91 Masculine bases ending in अ

अकारान्त पु लिङ्ग

		एकवचन Singular	द्विवचन Dual	बहुवचन Plural
प्रथमा	Nominative	नर	नरौ	नरा
द्वितीया	Accusative	नरम्	नरौ	नरान्
तृतीया	Instrumental	नरेण	नराभ्याम्	नरैः
चतुर्थी	Dative	नराय	नराभ्याम्	नरेभ्यः
पञ्चमी	Ablative	नरात्	नराभ्याम्	नरेभ्यः
षष्ठी	Genitive	नरस्य	नरयोः	नराणाम्
सप्तमी	Locative	नरे	नरयोः	नरेषु
सम्बोधन	Vocative	हे नर	हे नरौ	हे नरा

All Masculine bases ending in अ are declined

like —

92 Masculine bases ending in इ

इकारान्त पुल्लिङ्ग

	Singular	Dual	Plural
Nom	हरि	हरो	हरय
Acc	हरिम्	हरो	हरोन्
Inst	हरिणा	हरिभ्याम्	हरिभि
Dat	हरये	हरिभ्याम्	हरिभ्य
Abl	हरे	हरिभ्याम्	हरिभ्य
Gen	हरे	हयो	हरीणाम्
Loc	हरो	हयो	हरिषु
Voc	हे हरे	हे हरो	हे हरय

With the exception of प्रति and सखि all Masculine nouns ending in इ are declined like हरि

93 सखि is declined as follows —

	Singular	Dual	Plural
Nom	सखा	सखायौ	सखाय
Acc	सखायम्	सखायौ	सखीन्
Inst	सख्या	सखिभ्याम्	सखिभि
Dat	सख्ये	सखिभ्याम्	सखिभ्य
Abl	सख्य	सखिभ्याम्	सखिभ्य
Gen	सख्यु	सख्या	सखीनाम्
Loc	सख्यौ	सख्यो	सखिषु
Voc	हे सखे	हे सखायौ	हे सखाय

94 The word पति is declined like सखि in Singular Inst, Dat, Abl, Gen, Loc, in the other cases it follows हरि

	Singular
Inst	पत्या
Dat	पत्ये
Abl	पत्यु
Gen	पत्य
Loc	पत्यौ

As the second part of a compound पति follows हरि throughout, e.g., भूपति—Inst, भूपतिना, Dat, भूपत्ये, etc

95 Masculine bases ending in च

चकारान्त पुलिङ्ग

	Singular	Dual	Plural
Nom	गुरु	गुरु	गुरव
Acc	गुरुम्	गुरु	गुरुन्
Inst	गुरुणा	गुरुभ्याम्	गुरुभि
Dat	गुरुवे	गुरुभ्याम्	गुरुभ्य
Abl	गुरो	गुरुभ्याम्	गुरुभ्य
Gen	गुरो	गुरो	गुरुणाम्
Loc	गुरौ	गुरौ	गुरुषु
Voc	हे गुरो	हे गुरु	हे गुरव

All Masculine nouns ending in च are declined like, गुरु

॥ Masculine bases ending in ञ

ञकारान्त पुलिङ्ग

(a) पित्र ('father') and nouns declined like पित्र

	Singular	Dual	Plural
Nom	पिता	पितरौ	पितर
Acc	पितरम्	पितरो	पितॄन्
Inst	पित्रा	पित्रभ्याम्	पित्रभिः
Dat	पित्रे	पित्रभ्याम्	पित्रभ्यः
Abl	पितु	पित्रभ्याम्	पित्रभ्यः
Gen	पितु	पित्रो	पितॄणाम्
Loc	पितरि	पित्रो	पित्र्यु
Voc	हे पित	हे पितरो	हे पितर

The following nouns are declined in the same way -- भ्रातृ, जामातृ, देह

वृ (man) is declined in the same way but forms in Gen Plu either वृषाम् or वृष्यम्

(b) दातृ and bases declined like दातृ

दातृ and other nouns ending in तृ which denote agents and also नमृ and भर्तृ are declined on the whole like पित्र but change the ञ into तार in the following cases --

	Singular	Dual	Plural
1 Nom	दाता	दातारौ	दातार
2 Acc	दातारम्	दातारौ	

97 Masculine bases ending in गो

गोकारान्त पुनिङ्ग

The only noun of this class is गो

	Singular.	Dual	Plural
Nom	गो	गावौ	गाव
Acc	गाम्	गावौ	गा
Inst	गवा	गोभ्याम्	गोभि
Dat	गवे	गोभ्याम्	गोभ्य
Abl	गो	गोभ्याम्	गोभ्य
Gen	गो	गवो	गवाम्
Loc	गवि	गवो	गोषु
Voc	हे गो	हे गावौ	हे गाव

98 Feminine bases ending in वा

वाकारान्त स्त्रीलिङ्ग—तारा

	Singular	Dual	Plural
Nom	तारा	तारे	तारा
Acc	ताराम्	तारे	तारा
Inst	तारया	ताराभ्याम्	ताराभि
Dat	तारयै	ताराभ्याम्	ताराभ्य
Abl	ताराया	ताराभ्याम्	ताराभ्य
Gen	ताराया	तारयो	ताराणाम्
Loc	तारायाम्	तारयो	तारासु
Voc	हे तारे	हे तारे	हे तारा

All feminine bases ending in **या** are declined like तारा. But **माता** 'mother' forms **हे माय** in the Vocative.

99 Irregular feminine bases ending in **या**

याकारान्त स्त्रीलिङ्ग—जरा

	Singular	Dual	Plural
Nom	जरा	जरसौ or जरे	जरस or जरा
Acc	जरसम् or जराम्	जरसौ or जरे	जरस or जरा
Inst	जरसा or जरया	जराभ्याम्	जराभि
Dat	जरसे or जरायै	जराभ्याम्	जराभ्य
Abl	जरस or जराया	जराभ्याम्	जराभ्य
Gen	जरस or जराया	जरसौ or जरयो	जरसाम् or जराणाम्
Loc	जरसि or जरायाम्	जरसौ or जरयो	जरासु
Voc	हे जरे	हे जरसौ or हे जरे	हे जरस or हे जरा

100 Feminine bases ending in **इ**

इकारान्त स्त्रीलिङ्ग—मति

	Singular	Dual	Plural
Nom	मति	मती	मतय
Acc	मतिम्	मती	मती
Inst	मत्या	मतिभ्याम्	मतिभि

	Singular	Dual	Plural
Dat	मत्वे or मतवे	मतिभ्याम्	मतिभ्य
Abl	मत्वा or मते	मतिभ्याम्	मतिभ्य
Gen	मत्वा or मते	मत्थो	मतीनाम्
Loc	मत्वाम् or मती	मत्थो	मतिषु
Voc	हे मते	हे मती	हे मतय

All feminine bases ending in इ are declined like मति

101 Feminine bases ending in ई

ईकारान्त स्त्रीलिङ्ग—नदी

	Singular	Dual	Plural
Nom	नदी	नद्यौ	नद्य
Acc	नदीम्	नद्यौ	नदी
Inst	नद्या	नदीभ्याम्	नदीभि
Dat	नद्यै	नदीभ्याम्	नदीभ्य
Abl	नद्या	नदीभ्याम्	नदीभ्य
Gen	नद्या	नद्यो	नदीनाम्
Loc	नद्याम्	नद्यो	नदीषु
Voc	हे नदि	हे नद्यौ	हे नद्य

But the Nom Sing of सद्यो is सद्यी

102 धी

	Singular	Dual	Plural
Nom	धो	धियौ	धिय

	Singular	Dual	Plural
Acc	धियम्	धियौ	धिष
Inst	धिया	धीभ्याम्	धीभि
Dat	धियै or धिये	धीभ्याम्	धीभ्यः
Abl	धिया or धिय	धीभ्याम्	धीभ्यः
Gen	धिया or धिय	धियौ	धोनाम् or धियाम्
Loc	धियाम् or धियि	धियौ	धीषु
Voc	हे धी	हे धियौ	हे धिय

103 स्त्री is declined as follows —

	Singular	Dual	Plural
Nom	स्त्री	स्त्रियौ	स्त्रिय
Acc	स्त्रियम् or स्त्रीम्	स्त्रियौ	स्त्रिय or स्त्री-
Inst	स्त्रिया	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभि
Dat	स्त्रियै	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभ्यः
Abl	स्त्रिया	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभ्यः
Gen	स्त्रिया	स्त्रियौ	स्त्रीणाम्
Loc	स्त्रियाम्	स्त्रियौ	स्त्रीषु
Voc	हे स्त्रि	हे स्त्रियौ	हे स्त्रिय

104 Feminine bases ending in उ

उकारान्त स्त्रीलिङ्ग—धेनु

	Singular	Dual	Plural
Nom	धेनु	धेनू	धेनव
Acc	धेनुम्	धेन्	धेनू

	Singular	Dual	Plural
Inst	धेन्वा	धेनुभ्याम्	धेनुभि
Dat	धेन्वै or धेनवे	धेनुभ्याम्	धेनुभ्य
Abl	धेन्वा or धेनो	धेनुभ्याम्	धेनुभ्य
Gen	धेन्वा or धेनो	धेन्वो	धेनूनाम्
Loc	धेन्वाम् or धेनौ	धेन्वो	धेनुषु
Voc	हे धेनो	हे धेनू	हे धेनव

All feminine nouns ending in उ are declined like धेनु

105 Feminine bases ending in ऊ

ऊकारान्त स्त्रीलिङ्ग—वधू

	Singular	Dual	Plural
Nom	वधू	वध्वौ	वध्व
Acc	वधूम्	वध्वौ	वधू -
Inst	वध्वा	वधूभ्याम्	वधूभि
Dat	वध्वै	वधूभ्याम्	वधूभ्य
Abl	वध्वा	वधूभ्याम्	वधूभ्य
Gen	वध्वा	वध्वो	वधूनाम्
Loc	वध्वाम्	वध्वो	वधूषु
Voc	हे वधू	हे वध्वौ	हे वध्व

All feminine nouns ending in ऊ are generally declined like वधू

106 Bases of one syllable—भू

	Singular	Dual	Plural
Nom	भू	भूवौ	भूव
Acc	भूयम्	भूवौ	भूव
Inst	भूया	भूम्याम्	भूमि
Dat	भूवे or भूवे	भूम्याम्	भूम्य
Abl	भूव or भूवा	भूम्याम्	भूम्य
Gen	भूव or भूवा	भूवौ	भूनाम् or भूवाम्
Loc	भूवि or भूवाम्	भूवौ	भूव
Voc	हे भू	हे भूवौ	हे भूव

107 Feminine bases ending in ञ

चकारान्त स्त्रीलिङ्ग

The feminine nouns belonging to this class—मातृ, दुहितृ etc are declined like पित्र in all cases except the Acc Plu where they form मातृ, दुहितृ etc

स्वस्व forms Nom Dual and Plural and Acc Sing and Dual like Masc दादृ—स्वसारी, स्वसार, स्वसारम् स्वसारी In all other cases it follows मातृ

The masculine nouns of the दादृ class form feminines in ई—घात्री which are declined like नदी

108 Feminine bases ending in ओ

ओकारान्त स्त्रीलिङ्ग

गो as feminine is declined like Masculine गो
घो is declined like गो

109 Feminine bases ending in **यी****यीकारान्त स्त्रीलिङ्ग**

There is only one noun of this class—**नी**, which is declined as follows —

	Singular	Dual	Plural
Nom	नी	नावी	नाव
Acc	नावम्	नावो	नाव
Inst	नावा	नौभ्याम्	नौभि
Dat	नावे	नौभ्याम्	नौभ्य
Abl	नाव	नौभ्याम्	नौभ्य
Gen	नाव	नावो	नावाम्
Loc	नावि	नावो	नौषु
Voc	हे नी	हे नावी	हे नाव

110 Neuter bases ending in **य****यकारान्त नपुंसकलिङ्ग**

Bases of this class are declined like Masc bases ending in **य** in all cases excepting the Nom and Acc, in the three numbers, which exhibit the following forms (from **फल**)—

	Singular	Dual	Plural
Nom	फलम्	फले	फलानि
Acc	फलम्	फले	फलानि

111 Neuter bases ending in इ

इकारान्त नपुंसकनिष्ठ—वारि

	Singular	Dual	Plural
Nom	वारि	वारिणो	वारोणि
Acc	वारि	वारिणो	वारोणि
Inst	वारिणा	वारिभ्याम्	वारिभि
Dat	वारिणे	वारिभ्याम्	वारिभ्य
Abl	वारिण	वारिभ्याम्	वारिभ्य
Gen	वारिण	वारिणो	वारोणाम्
Loc	वारिणि	वारिणो	वारिणु
Vol	हे वारे or हे वारि	हे वारिणौ	हे वारोणि

112 Neuter adjectives in इ may optionally follow the declension of masculine bases in इ (इरि) in the following cases—Dat Abl Gen Loc Singular, and Gen and Loc Dual

Thus the neuter adj शुचि forms in Dat Sing either शुचिने or शुचये in Abl and Gen Sing either शुचिन or शुचे, etc

The nouns अस्त्रि अक्षि दधि and सुकधि are declined as follows —

113 Irregular neuter ending in इ—अस्त्रि

	Singular	Dual	Plural
Nom	अस्त्रि	अस्त्रिनी	अस्त्रीनि
Acc	अस्त्रि	अस्त्रिनी	अस्त्रीनि

	Singular	Dual	Plural
Inst	अस्या	अस्थिभ्याम्	अस्थिभि
Dat	अस्थे	अस्थिभ्याम्	अस्थिभ्य
Abl	अस्य	अस्थिभ्याम्	अस्थिभ्य
Gen	अस्य	अस्थो	अस्थाम्
Loc	अस्थि or अस्थनि	अस्थो	अस्थिषु
Voc	हे अस्थि or हे अस्थे	हे अस्थिनी	हे अस्थीनि

114 Neuter bases ending in उ

उकारान्त नपुंसकलिङ्ग—जानु

	Singular	Dual	Plural
Nom	जानु	जानुनौ	जानूनि
Acc	जानु	जानुनौ	जानूनि
Inst	जानुना	जानुभ्याम्	जानुभि
Dat	जानुने	जानुभ्याम्	जानुभ्य
Abl	जानुन	जानुभ्याम्	जानुभ्य
Gen	जानुन	जानुनो	जानूनाम्
Loc	जानुनि	जानुनो	जानुषु
Voc	हे जानु or हे जानो	हे जानुनौ	हे जानूनि

Neuter adjectives in उ may optionally follow the declension of Masc bases ending in उ in the following cases—Dat Abl Gen and Loc Singular, Gen and Loc Dual

Thus शुरु (neut) forms in Dat Sing either शुरुणे or शुरुवे, in Gen Sing either शुरुष or शुरो, etc

Consonant Declension

Bases ending in Consonants

(व्यङ्ग्यमात्म)

113 Bases ending in Consonants generally take the Case terminations given in Rule 80 without any change. There is no difference between the declension of Masculine and Feminine consonantal bases. Neuter bases are declined on the whole in the same way; they, however, take the termination ई instead of श्री in Nom Acc and Voc Dual, and the termination इ instead of अम in Nom Acc and Voc Plural, and a nasal letter is inserted, in the latter cases, before the final consonant of the base (not however when that final letter is itself a nasal or a semi vowel).

There is an important distinction between such consonantal bases as remain the same before all Case terminations and such as assume different forms before different terminations. The former may be called *Unchangeable Bases*, and the latter *Changeable Bases*.

A Unchangeable bases

116 Regarding the declension of bases of this kind the only point which requires special attention is the Sandhi changes which the final Consonant undergoes before Consonant terminations

The **म्** of the Nominative Singular is dropped throughout (according to Rule 29 which does not allow two Consonants at the end of a word) The final Consonant then changes as follows —

a The second, third and fourth letters of the **क** वर्ग, the **ख** वर्ग and the **घ** वर्ग change in Nominative Singular and also in the Vocative (which is the same as the Nominative) into **क** **त्** and **प्** respectively

b **च्** is replaced by **क्**, **छ** by **ट**, and **ज्** sometimes by **क्** and sometimes by **ट**

c Final **र्** and **स्** change into Visarga

d Final **ग्** and **प्** become either **ट** or (sometimes) **क्**

e Final **ह** becomes **ट** (and sometimes **क्** or **त्**)

f The same changes of the final Consonants of bases hold good before **सु** (Loc Plu)

g Before the terminations beginning with म् final Consonants of the क वर्ग and च वर्ग, the ट वर्ग, the त वर्ग and the प वर्ग become ग्, ङ् द् and ब् respectively. Before terminations beginning with भ् or स् स् and र at the end of a word become Visarga, which thereupon is treated according to the Rules of Sandhi. (Rules 60, 67, 72)

117 The following paradigm exhibits the declension of consonantal bases in its simplest form there being no changes whatever due to Sandhi (with the exception of an optional form in Loc Plu) —

सुगण् ('counting well')

Misc and Lem

	Singular	Dual	Plural
Nom	सुगण	सुगणौ	सुगण
Acc	सुगणम्	सुगणौ	सुगण
Inst	सुगणा	सुगणभ्याम्	सुगणभि
Dat	सुगणे	सुगणभ्याम्	सुगणभ्य
Abl	सुगण	सुगणभ्याम्	सुगणभ्य
Gen	सुगण	सुगणो	सुगणाम
Loc	सुगणि	सुगणौ	सुगणसु or सुगणसु
Voc	हे सुगण्	हे सुगणौ	हे सुगण

The Neuter is like the Masc and Fem, but has सुगणौ in Nom Acc and Voc Dual and सुगणि in Nom Acc and Voc Plural

118 The following paradigm illustrates the Sandhi changes which generally occur in the declension of consonantal bases —

सुहृद्

Masc and Fem

	Singular	Dual	Plural
Nom	सुहृत्	सुहृदौ	सुहृद
Acc	सुहृदम्	सुहृदौ	सुहृद
Inst	सुहृदा	सुहृदभ्याम्	सुहृद्भि
Dat	सुहृदे	सुहृदभ्याम्	सुहृदभ्यः
Abl	सुहृद	सुहृदभ्याम्	सुहृदभ्यः
Gen	सुहृद	सुहृदौ	सुहृदाम्
Loc	सुहृदि	सुहृदौ	सुहृत्सु
Voc	हे सुहृत्	हे सुहृदौ	हे सुहृद

Neuter Nom Acc and Voc Dual—सुहृदौ

Nom Acc and Voc Plural—सुहृन्दि

119 Further examples illustrating the Sandhi changes in the declension of consonantal bases—

	Nom		Inst	Loc
	Sing	Plu	Plu	Plu
M F चित्रलिख्—चित्रलिक् चित्रलिख चित्रनिग्भि चित्रनिष्ठ				
Γ याच्— याक् याच याग्भि याष्ठ				
Γ स्त्रज्— स्त्रक स्त्रज स्त्रग्भि स्त्रष्ठ				
M सम्त्राज्—सम्त्राद् सम्त्राज सम्त्राड्भि सम्त्राट्सु				
M Γ अग्निमय्—अग्निमत् अग्निमय अग्निमद्भि अग्नि मरसु				
Γ ककुभ्— ककुप् ककुभ ककुग्भि ककुप्सु				
F द्वार— द्वा द्वार द्वार्भि द्वार्धु				
F दिग्— दिक् दिग दिग्भि दिष्ठ				
M Γ विग्— विट विग विड्भि विट्सु				
M Γ दुह्— धुक ¹ दुह धुग्भि धुष्ठ				
M F मधुलिह्—मधुलिह मधुलिह मधुलिड्भि मधुलिट्सु				
Γ उपानह्—उपानत् उपानह उपानद्भि उपानरसु				

120 Further examples illustrating the insertion of a nasal in Nom Acc and Voc Plu of Neuter bases of this class (Rule 115)—

हरित्—हरिनि

सहस्र—सहस्रि

With reference to दुह्—Nom धुक, etc. note the following rule—

च्च्भ् and ह् if at the end of radical availables become गृह् भ् and ग् (and eventually कृत् भ् and क्) either if they are the last letters of a pada or if they are followed by च् or भ् or ह्. In the case the initial letter of the syllable is either च् ट् or भ् becomes च् भ् and भ् (the aspiration which the last letter loses being transferred as it were to the first)

Thus धुन् (knowing) Nom Sing of दुह् Inst Plu धुडि Loc Plu धुष्ठ.

121 In the case of bases in **इर्** and **उर्**, the **इ** and **उ** are lengthened in Nom Sing, and before terminations beginning with Consonants—

	Nom	Nom	Inst	Loc
	Sing	Plu	Plu	Plu
F गिर्—	गी	गिर	गीभि	गीर्षु
F पुर—	पू	पुर	पूभि	पूर्ष

122 Bases in **स्** are mostly neuter terminating in **अस्**, **इस्** or **उस्**. These show the peculiarity of lengthening the final vowel in Nom Acc and Voc Plural (before the nasal letter inserted according to Rule 115)

Thus मनासि Nom Acc and Voc Plu of मनस्, हवींवि of हविस्, आयूषि of आयुस्

Neut मनस्

	Sing	Dual	Plural
Nom	मन	मनसौ	मनासि
Acc	मन	मनसौ	मनासि
Inst	मनसा	मनोभ्याम्	मनोभि
Dat	मनसे	"	मनोभ्य
Abl	मनस	"	मनोभ्य
Gen	मनस	मनसो	मनसाम्
Loc	मनसि	"	मनसु
Voc	हे मन	हे मनसो	हे मनासि

b अगिस् lengthens the इ in Nom Sing and before consonantal terminations—

Nom Sing	Nom Plu	Inst Plu	Loc Plu
1em अगो	अगिष	अगीभि	अगीषु

123 Masculine and Feminine bases in अस् lengthen the अ in Nom Sing —

Thus चन्द्रमा from चन्द्रमस् सुमना (Masc and Fem) from सुमनस् The Neuter is सुमन

124 Bases ending in the suffixes इन्, मिन् and विन् show the following peculiarities —

a The final न् is dropped and the इ is lengthened in Nom Sing Masc : Thus धनी from धनिन्

b The final न् is dropped in Nom Acc and (optionally) Voc Sing : Neuter—धनि (or धनिन् in Vocative)

c The इ is lengthened in Nom Acc and Voc Plu Neuter—धनीनि

d The न् is dropped before consonantal terminations—धनिभि, धनिषु

e The Feminines of bases of this kind are formed by the addition of the feminine suffix ई—धनिनी (declined like नदी)

B Changeable Bases

125. Here there is a distinction between bases that have two different forms, and bases that have three different forms

a Bases having two forms

126 These bases exhibit one form in Nom Acc and Voc Sing, Nom Acc and Voc Dual, and Nom and Voc Plural, Masculine and Feminine, and in Nom Acc and Voc Plu Neuter. They exhibit a different form in all the other cases. The former form (generally called the *strong base*) is distinguished from the latter (generally called the *weak base*) by the lengthening of the penultimate vowel or by the insertion of a nasal before the final consonant

Bases with two forms are classified as follows —

(a) Participial bases in चत्, *eg*, चदत्, (participle) Here the strong base is चदस् and the weak base is चदत्

चदत्, Masculine and Neuter

	Singular	Dual	Plural
Nom	चदन्	चदन्तौ	चदन्त
(Neu)	चदत्	(Neu चदतौ)	(Neu चदन्ति)
Acc	चदन्तम्	चदन्तौ	चदन्त
	(चदत्)	(चदतौ)	(चदन्ति)

Inst	अदत्ता	अदत्तयाम्	अदत्ति
Dat	अदत्ते	अदत्तयाम्	अदत्तय
Abl	अदत्त	अदत्तयाम्	अदत्तय
Gen	अदत्त	अदत्तो	अदत्तयाम्
Loc	अदत्ति	अदत्तो	अदत्तय
Voc	अदन्	अदन्तो	अदन्त
	(अदत्)	(अदत्तो)	(अदन्ति)

127 In Participles derived from roots of the first, fourth and tenth classes, as also from causal, desiderative and nominal verbs, a न् is inserted before the final त् of the base, in Nom Acc and Voc Dual Neuter Hence, in these three cases, बोधन्तो (from बुध्, first class), चोरयन्तो (from चुर्, tenth class) and बोधयन्तो (causal form of बुध्)

128 न् is optionally inserted in Participial bases of roots of the 6th class, and of roots in चा of the 2nd class, as also in future Participles in स्यत् Hence तुदतो or तुदन्तो (from तुद्, 6th class), यातो or यान्तो (from या, 2nd class) and दास्यतो or दास्यन्तो (future Participle)

129 No न् is inserted in the Participial bases of roots belonging to the remaining classes of verbs Hence अदतो (from अद्, 2nd class), ददतो (from दा, 3rd class)

130 The feminine form of bases of this class is formed by the addition of ई, a न् being inserted according to the same rules as govern the insertion of न् in certain cases of the Neuter. Hence बोधन्ती (fem of बोधत्), अदती (fem of अदत्), दास्यती or दास्यन्ती (fem of दास्यत्). These bases are declined like नदी

131 Participle bases in अत् derived from roots of the third class (and also ज्ञायत्, ज्ञचत्, दारिद्र्यत्, चक्रासत् and श्वासत्) have no strong base, but are declined exactly like unchangeable bases in त्. Hence ददत् (Participle of दा, 3rd class) forms ददत् (Nom Sing), ददतम् (Acc Sing), etc

(b) वृहत् (adj) is declined like अदत् (see above 129), hence Nom Sing Masc वृहन्, Acc वृहन्तम्, Nom Dual Neu वृहती. Feminine base वृहती

(c) महत् (adj) is declined as follows, in Masc and Neuter

	Singular	Dual	Plural
Nom	महान्	महान्तौ	महान्त
(Neu	महत)	(Neu महतो)	(Neu महान्ति)
Acc	म	महान्तौ	महत
(Neu	महत)	(Neu महतो)	(Neu महान्ति)

Inst	महता	महद्भ्याम्	महद्भि
Dat	महते	etc	etc

Fem base—महती

132 (d) Base ending in मत् and वत्

These bases are declined like the Participle bases in चत् with the one difference that the vowel is lengthened in Nom Sing Masc

धीमत्, विद्यावत्

Masculine

	Singular	Dual	Plural
Nom	धीमान् विद्यावान्	धीमन्तौ विद्यावन्तौ	धीमन्त विद्यावन्त
Acc	धीमन्तम् विद्यावन्तम्	धीमन्तौ विद्यावन्तौ	धीमत विद्यावत
Inst	धीमता विद्यावता etc	धीमद्भ्याम् विद्यावद्भ्याम् etc	धीमद्भि विद्यावद्भि etc

Neuter

	Singular	Dual	Plural
Nom	धीमत् विद्यावत्	धीमतौ विद्यावतौ	धीमन्ति विद्यावन्ति

Fem bases—धीमती, विद्यावती

133 मवत् as participle ('being') is declined like चद्, but when used as a pronoun ('your

Honour') it forms Nom Maso Sing भवान् (like विद्यावान्) The Feminine of भवत्, 'your Honour' is भवती, of भवत् 'being' भवन्ती

134 (e) कियत् 'how much and इयत् 'so much' are declined like विद्यावत्

Masculine

	Singular	Dual	Plural
Nom	कियान्	कियन्तो	कियन्त
Acc	कियन्तम्	कियन्तो	कियन्त

135 (f) Comparative Bases in ईयस्
These bases are comparative forms of adjectives

गरीयस् (comparative of गुरु)

Masculine

	Singular	Dual	Plural
Nom	गरीयान्	गरीयासौ	गरीयास
Acc	गरीयासम्	गरीयासौ	गरीयस
Inst	गरीयसा	गरीयोभ्याम्	गरीयोभि
Dat	गरीयसे	गरीयोभ्याम्	गरीयोभ्यः
Abl	गरीयस	गरीयोभ्याम्	गरीयोभ्यः
Gen	गरीयस	गरीयसो	गरीयसाम्
Loc	गरीयसि	गरीयसो	गरीयसु
Voc	हे गरीयन्	हे गरीयासौ	हे गरीयासः

The Neuter is like the Masculine with the exception of the Nominatives Vocatives and Accusatives—

Singular	Dual	Plural
गरीय	गरीयसो	गरीयानि

The Feminine is गरीयसो it is declined like नदी

136 (g) Bases in सन् and वन् immediately preceded by a consonant

To this class belong आत्मन् (m), यच्चन् (m) ब्रह्मन् (n) पर्वन् (n)

137 The strong base is marked by the lengthening of the penultimate vowel, the weak base drops the न् before consonantal terminations

आत्मन्

	Singular	Dual	Plural
Nom	आत्मा	आत्मानौ	आत्मान
Acc	आत्मानम्	आत्मानौ	आत्मन
Inst	आत्मना	आत्मभ्याम्	आत्मभि
Dat	आत्मने	आत्मभ्याम्	आत्मभ्य
Abl	आत्मन	आत्मभ्याम्	आत्मभ्य
Gen	आत्मन	आत्मनो	आत्मनाम्
Loc	आत्मनि	आत्मनो	आत्मसु
Voc	हे आत्मन	हे आत्मानौ	हे आत्मान

138 The Nom Acc and Voc Singular, Dual and Plural of ब्रह्मन् are as follows—ब्रह्म, ब्रह्मणी, ब्रह्माणि

b Bases having three forms

139 In this class each base appears in three different forms which may be called the *strong*, the *middle* and the *weak* base. The strong base appears in the same cases in which it appears in bases with two forms (see above, 126), the middle base before terminations beginning with a consonant, the weak base in the remaining cases. In Neuter bases of this class Nom Acc and Voc Singular have the middle base, Nom Acc and Voc Dual, the weak base.

140 (a) Bases in मन् and वन् preceded by a vowel, and bases in चन्, such as सीमन् (f), राजन् (m), तद्यन् (m), मामन् (n)

The strong base lengthens the vowel, the middle base drops the न्, the weak base drops the penultimate अ. The न् is also dropped in Nom Singular.

		राजन्	
	Singular	Dual	Plural
Nom	राजा	राजानौ	राजान
Acc	राजानम्	राजानौ	राज
		राजभ्याम्	राजभि

Dat	राज्ञे	राजभ्याम्	राजभ्यः
Abl	राज्ञः	राजभ्याम्	राजभ्यः
Gen	राज्ञः	राज्ञो	राज्ञाम्
Loc	राज्ञि (or राजनि)	राज्ञो	राज्ञे
Voc	हे राजन्	हे राजानो	हे राजानः

Feminine base—राज्ञी, declined like नदी

नामन् forms नाम in Nom and Acc Singular ; नाम or नामन् in Voc Sing , नामनी or नाम्नी in Nom Acc, and Voc Dual , नामानि in Nom Acc and Voc Plural

141 (b) A few bases in ञन्, such as पूयन् and अर्चयन्, and bases ending in हन्, exhibit the strong base in Nom Sing Masc only, while the middle base appears in the other strong cases. In the weak cases of हन् (where the ञ is dropped) ह changes to घ् (and the न् does not change to ण्, compare Rule 78)

उवहन् (हन्)

	Singular १	Plural ✓
Nom	उवहा ७-४८ (ग)	उवहण
Acc	उवहणम् "	उवह
Inst	उवहा	उवहभि
Dat	उवह्ने	उवहभ्य
Abl	उवह	उवहभ्यः

Gen	वृत्रघ्न	वृत्रघ्नो	वृत्रघ्नम्
Loc	वृत्रघ्नि or वृत्रघ्णि		वृत्रघ्सु
Voc	हे वृत्रघन्		हे वृत्रघ्न

142 (c) खन् (m) is declined like राजन्, but takes for its weak base शुन् Hence—

	Singular	Dual	Plural
Nom	ख्वा	ख्वानौ	ख्वान
Acc	ख्वानम्	ख्वानौ	शुन्
Inst	शुना etc	ख्वभ्याम् etc	ख्वभि etc
Voc	हे खन्		

143 (d) युवन (m) has for its weak base यून्

	Singular	Dual	Plural
Nom	युवा	युवानौ	युवान
Acc	युवानम्	युवानौ	यून्
Inst	यूना etc	युवभ्याम् etc	युवभि etc
Voc	हे युवन्		

144 (e) मघवन् (m) has for its weak base मघोन्

	Singular	Plural
Nom	मघवा	मघवान
Acc	मघवानम्	मघोन
Inst	मघोना	मघवभि

145 (f) अहन् (n) takes अह as its middle base, and also in Nom Acc and Voc Sing

	Singular	Dual	Plural
Nom	अह	अहो or अहनौ	अहानि
Acc	"	" "	"
Inst	अहो	अहोभ्याम्	अहोभि
Dat	अहे	,	अहोभ्य
Abl	अह	,	"
Gen	"	अहो	अहाम्
Loc	अहि or अहनि	"	अह सु
Voc	हे अह	हे अहो or हे अहनौ	हे अहानि

146 (g) पयन् (m) (पयिन्) has the strong base पयान्, the middle base पयि, the weak base पय्. The Nom Sing takes सु irregularly—

✓	Singular	Dual	Plural
Nom	पया	पयानौ	पयान
Acc	पयानम्	पयानौ	पय
Inst	पया	पयिभ्याम्	पयिभि
Dat	पये	"	पयिभ्य
Abl	पय	,	"
Gen	"	पयो	पयाम्
Loc	पयि	"	पयिषु
Voc	हे पया	हे पयानौ	हे पयान

147 (h) Perfect Participial bases in वस्

The strong base terminates in वास् (which becomes वान् in Nom Sing Masc), the middle base in वत्, the weak base in वप् (for वम्)

विद्वस् (knowing)			
✓ Masculine			
	Singular	Dual	Plural
Nom.	विद्वान्	विद्वसौ	विद्वान्स
Acc	विद्वान्म	विद्वसौ	विद्वान्स
Inst	विद्वान्	विद्वद्भ्याम्	विद्वद्भिः
Dat	विद्वान्	"	विद्वद्भ्यः
Abl	विद्वान्	"	"
Gen	विद्वान्	विद्वान्	विद्वान्
Loc	विद्वान्	"	विद्वान्
Voc	हे विद्वान्	हे विद्वसौ	हे विद्वान्स

Neuter

	Singular	Dual	Plural
Nom, Acc, Voc	विद्वत्	विद्वयो	विद्वान्सि

The feminine base is formed by adding ई to the weak base—विद्वपौ

Where, in the formation of this participle, व् is inserted between the root and वस्—as in

जन्मियस् from जन्, चक्रिवस् from कृ—the इ is dropped before चय Hence Inst Sing जन्मुया, चक्रुया, Fem base जन्मुयी, चक्रुयी

148 (1) Bases in चच् (derived from the root चच् or चक्ष्, to move)

The strong base ends in चक्ष्, the middle base in चच्. If the चच् is preceded by य् or व्, the weak base substitutes ईच् and ऊच् for यच् and वच्. If चच् is preceded by another letter, the weak base is ईच् but प्राच् and प्राक् remain unchanged in the weak base, and तिर्यच् is substituted by तिरश्च्.

प्रत्यच्	अन्वच्	उदच्	प्राच्	तिर्यच् ✓
Singular Masculine				

Nom	प्रत्यङ्	अन्वङ्	उदङ्	प्राङ्	तिर्यङ्
Acc	प्रत्यक्षम्	अन्वक्षम्	उदक्षम्	प्राक्षम्	तिर्यक्षम्
Inst	प्रतीचा	अनूचा	उदीचा	प्राचा	तिरखा
	etc	etc			

Plural Masculine

Nom	प्रत्यक्ष	अन्वक्ष	उदक्ष	प्राक्ष	तिर्यक्ष
Acc	प्रतीक्ष	अनूक्ष	उदीक्ष	प्राक्ष	तिरक्ष
Inst	प्रत्यग्भि	अन्वग्भि	उदग्भि	प्राग्भि	तिर्यग्भि
Gen	प्रतीक्षाम्	अनूक्षाम्	उदीक्षाम्	प्राक्षाम्	तिर्याम
Loc.	प्रत्यक्षु	अन्वक्षु	उदक्षु	प्राक्षु	तिर्यक्षु

Neuter

	Singular	Dual	Plural
Nom, Acc, Voc	प्रत्यक्	प्रतीची	प्रत्यक्षि ✓

Feminine forms—प्रतीची, अनूची, उदीची, प्राची,
तिरस्त्री

Irregular declension

149 अप्, water, is used in the Plural only
and forms Nom आप, Acc अप, Inst अस्तिः,
Dat and Abl अद्भ्य, Gen अपाम्, Loc अस्,
Voc आप

पुमस् is declined as follows —

	Singular	Dual	Plural
Nom	पुमान्	पुमांसौ	पुमांस ✓
Acc	पुमांसम्	पुमांसौ	पुंस
Inst	पुसा	पुश्याम्	पुश्वि
Dat	पुसे	पुश्याम्	पुश्वर
Abl	पुस	पुश्याम्	पुश्वर
Gen	पुस	पुसो	पुसाम्
Loc	पुसि	पुसो	पुस
Voc	हे पुमन्	हे पुमांसौ	हे पुमांस

ADJECTIVES

विशेषण

Degrees of Comparison

150 The Comparative and Superlative of adjectives are formed, either—

By adding the suffixes **तर** and **तम** to the weak or middle base of the adjective—

पुष्प	पुष्पतर	पुष्पतम
शुचि	शुचितर	शुचितम
शक्तिन्	शक्तितर	शक्तितम
महत्	महत्तर	महत्तम
विद्वत्	विद्वत्तर	विद्वत्तम

Or—

By adding the suffixes **ईयस्** and **इष्ट** Before these suffixes the final vowels of adjective bases are dropped—

पाप	पापीयस्	पापिष्ट
स्वादु	स्वादीयस्	स्वादिष्ट

151 Adjectives formed with suffixes such as **ट्**, **भत्**, **वत्**, **विन्**, etc, drop the entire suffix before **ईयस्** and **इष्ट**—

बलवत्	बलीयस्	बलिष्ट
भतिमत्	भतीयस्	भतिष्ट

152 There is a number of frequently used comparatives and superlatives of this class which exhibits more or less irregular changes of the base. The following list comprises the more important ones—

उत्त	वरीयस्	वरिष्ठ
क्षिप्र	क्षेपीयस्	क्षेपिष्ठ
शुद्ध	गरीयस्	गरिष्ठ
दीर्घ	द्राघीयस्	द्राघिष्ठ
पृथु	प्रथीयस्	प्रथिष्ठ
प्रिय	प्रेयस्	प्रेष्ठ
बहु	भूयस्	भूयिष्ठ
भृदु	भ्रदीयस्	भ्रदिष्ठ
युवन्	यवीयस्	यविष्ठ
वृद्ध	वर्षीयस्	वर्षिष्ठ
स्थिर	स्थेयस्	स्थेष्ठ

Note also the following comparatives and superlatives which have undergone entire changes from their corresponding bases in the positive

प्रशस्य	श्रेयस्	श्रेष्ठ
हृद्य	ज्यायस्	ज्येष्ठ
अन्तिक	नेदीयस्	नेदिष्ठ
युवेन्, अल्प	कनीयस्	कनिष्ठ

Regarding the declension of the comparatives in ईयस् see Rule 135

NUMERALS

संख्यावाचक शब्द ।

153 CARDINALS

	Masc	Fem	Neu
1	१ एक	एका	एकम् (Base एक)
2	२ द्वौ	द्वे	द्वे (Base द्वि)
3	३ त्रय	तिस्र	त्रोषि (Base त्रि)
4	४ चत्वार	चतस्र	चत्वारि (Base चतुर्)
5	५ पञ्च		(Base पञ्चन्)
6	६ षट्		(Base षष्)
7	७ सप्त		(Base सप्तन्)
8	८ अष्टौ—अष्ट		(Base अष्टन्)
9	९ नव		(Base नवन्)
10	१० दश		(Base दशन्)
11	११ एकादश		(Base एक + दशन्)
12	१२ द्वादश		
13	१३ त्रयोदश		
14	१४ चतुर्दश		
15	१५ पञ्चदश		
16	१६ षोडश		
17	१७ सप्तदश		
			18 १८ अष्टादश
			19 १९ एकोनविंशति
			(एकोनविंशति)
			20 २० विंशति
			21 २१ एकविंशति
			22 २२ द्वविंशति

23	२३ त्रयोविंशति	13	४३ त्रयचत्वारिंशत् (त्रिचत्वारिंशत्)
24	२४ चतुर्विंशति	14	४४ चतुश्चत्वारिंशत्
25	२५ पञ्चविंशति	15	४५ पञ्चचत्वारिंशत्
26	२६ षट्त्रिंशति	46	४६ षट्चत्वारिंशत्
27	२७ सप्तविंशति	47	४७ सप्तचत्वारिंशत्
28	२८ अष्टाविंशति.	48	४८ अष्टाचत्वारिंशत् (अष्टचत्वारिंशत्)
29	२९ नवविंशति जनत्रिंशत् (एकोनत्रिंशत्)	49	४९ नवचत्वारिंशत् जनपञ्चाशत् (एकोनपञ्चाशत्)
30	३० द्विशत्	50	५० पञ्चाशत्
31	३१ एकत्रिंशत्	51	५१ एकपञ्चाशत्
32	३२ द्वात्रिंशत्	52	५२ द्वापञ्चाशत् (द्विपञ्चाशत्)
33	३३ त्रयस्त्रिंशत्	53	५३ त्रय पञ्चाशत् (त्रिपञ्चाशत्)
34	३४ चतुस्त्रिंशत्	54	५४ चतु पञ्चाशत्
35	३५ पञ्चत्रिंशत्	55	५५ पञ्चपञ्चाशत्
36	३६ षट्त्रिंशत्	56	५६ षट्पञ्चाशत्
37	३७ सप्तत्रिंशत्	57	५७ सप्तपञ्चाशत्
38	३८ अष्टात्रिंशत्	58	५८ अष्टापञ्चाशत् (अष्टपञ्चाशत्)
39	३९ नवत्रिंशत् जनचत्वारिंशत् (एकोनचत्वारिंशत्)	59	५९ नवपञ्चाशत् जनपट्टि (एकोनपट्टि)
40	४० चत्वारिंशत्		
41	४१ एकचत्वारिंशत्		
42	४२ द्वाचत्वारिंशत् (द्विचत्वारिंशत्)		

60 ६० पटि	78 ७८ षष्टासप्तति
61 ६१ एकपटि	(षष्टसप्तति)
62 ६२ द्वापटि	79 ७९ त्रयसप्तति
(द्विपटि)	जनागोति
63 ६३ त्रयापटि	(एकोनागोति)
(त्रिपटि)	80 ८० चमीति
64 ६४ चतु पटि	81 ८१ एकागोति
65 ६५ पञ्चपटि	82 ८२ द्वगोति
66 ६६ षट्पटि	83 ८३ त्रयगोति
67 ६७ सप्तपटि	84 ८४ चतुरगोति
68 ६८ षष्टापटि	85 ८५ पञ्चागोति
(षष्टपटि)	86 ८६ षडगोति
69 ६९ नवपटि	87 ८७ सप्तागोति
जनसप्तति	88 ८८ षष्टागोति
(एकोनसप्तति)	89 ८९ नवागोति
70 ७० सप्तति	जननवति ;
71 ७१ एकसप्तति	(एकोननवति)
72 ७२ द्वासप्तति	90 ९० नवति
(द्विसप्तति)	91 ९१ एकनवति
73 ७३ त्रय सप्तति	92 ९२ द्वानवति
(त्रिसप्तति)	(द्विनवति)
74 ७४ चतु सप्तति	93 ९३ त्रयोनवति
75 ७५ पञ्चसप्तति	(त्रिनवति)
76 ७६ षट्सप्तति	94 ९४ चतुर्नवति
77 ७७ सप्तसप्तति	95 ९५ पञ्चनवति

96	८६ पञ्चवति	111	१११ एकादशाधिक शतम्
97	८७ सप्तनवति	120	१२० विंशत्यधिक शतम्
98	८८ अष्टानवति (अष्टनवति)	130	१३० त्रिंशदधिक शतम्
99	८९ नवमवति ऊनशतम् (एकोनशतम्)	140	१४० चत्वारिंशदधिक शतम्
100	१०० शतम् (एकशतम्)	150	१५० पञ्चाशदधिक शतम्
101	१०१ एकाधिक शतम् (एकाधिकशतम्)	160	१६० षष्ट्यधिक शतम्
102	१०२ द्व्यधिक शतम्	170	१७० सप्तत्यधिक शतम्
103	१०३ त्र्यधिक शतम्	180	१८० अशीत्यधिक शतम्
104	१०४ चतुरधिक शतम्	190	१९० नवत्यधिक शतम्
105	१०५ पञ्चाधिक शतम्	200	२०० द्विशतम्, द्वे शते
106	१०६ षडधिक शतम्	300	३०० त्रिशतम्, त्रोषि शतानि
107	१०७ सप्ताधिकं शतम्	400	४०० चतुःशतम्, चत्वारि शतानि
108	१०८ अष्टाधिक शतम्	500	५०० पञ्चशतम्, पञ्च शतानि
109	१०९ नवाधिकं शतम्		
110	११० दशाधिक शतम्		

600	६०० षट्शतम् षट् शतानि	1000	१००० दश शतानि सहस्रम्
700	७०० सप्तशतम्, सप्त शतानि	2000	२००० द्वे सहस्रे
800	८०० अष्टशतम्, अष्ट शतानि	3000	३००० त्रीणि सहस्राणि
900	९०० नवशतम्, नव शतानि	10,000	१०००० अयुतम्
		100,000	१००००० लक्षम्
		10000,000	१००००००० कोटि

DECLENSION OF CARDINALS

154 एक as meaning 'one' is necessarily singular, but it also forms a plural which has the sense of 'some' It is declined throughout like सर्व (Rule 169)

Singular ✓

	Masc	Fem	Neut
Nom	एकः	एका	एकम्
Acc	एकम्	एकाम्	एकम्
Inst	एकेन	एकया	एकेन
Dat	एकस्मै	एकस्मै	एकस्मै
Abl	एकस्मात्	एकस्या	एकस्मात्
Gen	एकस्य	एकस्या	एकस्य
Loc	एकस्मिन्	एकस्याम्	एकस्मिन्
Voc	एक	एके	एक

Plural

	Masc	Fem	Neut
Nom	एके	एका	एकानि
Acc	एकान्	एका	एकानि
Inst	एकै	एकाभि	एकै
Dat	एकेभ्य	एकाभ्य	एकेभ्य
Abl	एकेभ्य	एकाभ्य	एकेभ्य
Gen	एकेषाम्	एकासाम्	एकेषाम्
Loc	एकेषु	एकासु	एकेषु
Voc	एके	एका	एकानि

155 द्वि is necessarily dual and is declined as follows —

	Masc	Fem	Neut
Nom	द्वौ	द्वे	द्वे
Acc	द्वौ	द्वे	द्वे
Inst	द्व्याम्	द्व्याम्	द्व्याम्
Dat	द्वयो	द्वयो	द्वयो
Abl	द्वयो	द्वयो	द्वयो
Gen	द्वयो	द्वयो	द्वयो
Loc	द्वयो	द्वयो	द्वयो
Voc	द्वौ	द्वे	द्वे

156 त्रि, चतुर, पञ्च, षष् and अष्टन् are necessarily plural and are declined as follows —

	Masc	Fem	Neut
Nom	त्रय	त्रिस्र	त्रोणि
Acc	त्रोन्	त्रिस्र	त्रोणि
Inst	त्रिभि	त्रिस्रभि	त्रिभि

Dat	तिभ्यः	तिद्यभ्यः	तिभ्यः
Abl	तिभ्यः	तिद्यभ्यः	तिभ्यः
Gen	तद्याणाम्	तिद्यणाम्	तद्याणाम्
Loc	तिषु	तिद्यषु	तिषु
Voc	तद्य	तिद्य	तेति

157 चतुर

	Maor	Item	Neut
Nom	चत्वार	चतस्र	चत्वारि
Acc	चतुर	चतस्र	चत्वारि
Inst	चतुर्भि	चतस्रभि	चतुर्भि
Dat	चतुर्भ्यः	चतस्रभ्यः	चतुर्भ्यः
Abl	चतुर्भ्यः	चतस्रभ्यः	चतुर्भ्यः
Gen	चतुर्णाम्	चतस्रणाम्	चतुर्णाम्
Loc	चतुर्षु	चतस्रषु	चतुर्षु
Voc	चत्वार	चतस्र	चत्वारि

158—60 पञ्च

	पञ्च	पट्	पट्
Nom	पञ्च	पट्	पटौ or पट
Acc	पञ्च	पट्	पटौ or पट
Inst	पञ्चभि	पट्भि	पटभि or पटाभि
Dat	पञ्चभ्यः	पट्भ्यः	पटभ्यः or पटाभ्यः
Abl	पञ्चभ्यः	पट्भ्यः	पटभ्यः or पटाभ्यः
Gen	पञ्चानाम्	पट्णाम्	पटानाम्
Loc	पञ्चसु	पट्सु	पटसु or पटासु
Voc	पञ्च	पट	पटौ or पट

161 The declension of पञ्चन्, षष् and अष्टन् is the same in all the three genders सप्तन्, नवन्, दशन् and compounds with दशन्—एकादशन् etc.—are declined like पञ्चन्

162 विंशति, षष्टि, सप्तति, अशीति, नवति, कौटि are declined as feminine bases in द्व (ः e, like मति), द्विषत् and other cardinals terminating in त् are declined like feminine bases terminating in त्

163 The use of the cardinals from twenty up to ninety-nine as adjectives qualifying substantives is illustrated by the following examples—

विंशतिरश्वा	twenty horses
विंशत्या अश्वै	with twenty horses
षष्टि शिशव	sixty children
षष्टे शिशूनाम्	of sixty children

But they may also be used as nouns taking the numbered noun as a dependent genitive—

विंशतिरश्वानाम्	twenty horses
विंशत्या अश्वानाम्	with twenty horses
षष्टि शिशूनाम्	sixty children

When used as substantives these cardinals can be used in the Dual or Plural—नव नवत्य 'nine nineties' : e, nine times ninety=810 विंशतौ two 'thirties'=60

161 शतम् and सहस्रम्, and higher numbers formed with these two द्विशतम् etc—are declined as neuter bases in ष, and are treated either as adjectives taking the same case as the things numbered, or as nouns taking the numbered noun as a dependent genitive—

शत दासो (Acc) or शतं दासोनाम् = hundred slave maids

शतेन दासोभि or शतेन दासोनाम् with 1 hundred slave maids

165 Ordinals

Masc	Fem	Neut	
प्रथम	प्रथमा	प्रथमम्	The first
द्वितीय	द्वितीया	द्वितीयम्	The second
तृतीय	तृतीया	तृतीयम्	The third
चतुर्थ	चतुर्थी	चतुर्थम्	The fourth
तुरीय	तुरीया	तुरीयम्	
तुर्थ	तुर्था	तुर्थम्	
पञ्चम	पञ्चमी	पञ्चमम्	The fifth
षष्ठ	षष्ठी	षष्ठम्	The sixth
सप्तम	सप्तमी	सप्तमम्	The seventh
अष्टम	अष्टमी	अष्टमम्	The eighth
नवम	नवमी	नवमम्	The ninth
दशम	दशमी	दशमम्	The tenth
एकादश	एकादशी	एकादशम्	The eleventh
द्वादश	द्वादशी	द्वादशम्	The twelfth
त्रयोदश	त्रयोदशी	त्रयोदशम्	The thirteenth
चतुर्दश	चतुर्दशी	चतुर्दशम्	The fourteenth
पञ्चदश	पञ्चदशी	पञ्चदशम्	The fifteenth
षोडश	षोडशी	षोडशम्	The sixteenth
सप्तदश	सप्तदशी	सप्तदशम्	The seventeenth
अष्टादश	अष्टादशी	अष्टादशम्	The eighteenth
ऊनविंश	ऊनविंशी	ऊनविंशम्	The nineteenth
ऊनविंशतितम	ऊनविंशतितमी	विंशतितमम्	

विंश	श्री	शम्	} The twentieth
विंशतितम	विंशतितमो	विंशतितमम्	
त्रिंश	श्री	शम्	} The thirtieth
त्रिंशत्तम	मी	मम्	
चत्वारिंश	श्री	शम्	} The fortieth
चत्वारिंशत्तम	मी	मम्	
पञ्चाशत्तम	मी	मम्	The fiftieth
षष्टितम			The sixtieth
एकषष्टितम	}		The sixty first
एकषष्ट			
सप्ततितम			The seventieth
एकसप्ततितम	}		The seventy first
एकसप्त			
अष्टौतितम			The eightieth
एकाष्टौतितम			The eighty first
नवतितम			The ninetieth
एकनवतितम			The ninety first
शततम			The hundredth
एकशततम			The hundred and first
सहस्रतम			The thousandth

166 Numerical Adverbs and other Derivatives

सकृत्	once	एकधा	in one way
द्वि	twice	द्विधा or द्वेधा	in two ways
त्रि	thrice	त्रिधा or त्रेधा	in three ways
चतु	four times	चतुर्धा	in four ways
पञ्चकृत्व	five times	पञ्चधा	in five ways
षट्कृत्व	six times	षोढा or षड्धा	in six ways

---

167 द्वयम्, a pair त्रयम् or त्रयो, a triad
 चतुष्टयम् or चतुष्टयो a tetrad पञ्चतयम् or पञ्चतयी, a
 pentad, etc

Pronouns and Pronominal Adjectives

सर्वनामम् ।

169 The term सर्वनामम् is generally rendered by 'Pronoun,' but its meaning is wider in as much as it comprises not only what are called 'Pronouns' in English Grammar, but also a number of words which English Grammar would class as adjectives rather than as Pronouns, but which in Sanskrit are classed with the 'Pronouns' proper for the reason that they share with the latter certain peculiarities of declension

A PRONOMINAL ADJECTIVES

169 There are two distinct groups of these 'Pronominal Adjectives'

(a) The group beginning with सर्व, of which the most important members are the following—

सर्व	इतर
विश्व	कतर
एक	कतम
द्वि	चम
अन्य	चमय
अन्यतर	सम

The above words are declined as follows —

सर्व—All

Masculine

	Singular	Dual	Plural
Nom	सर्व	सर्वौ	सर्वे
Acc	सर्वम्	सर्वौ	सर्वान्
Inst	सर्वेण	सर्वाभ्याम्	सर्वे
Dat	सर्वस्मै	सर्वाभ्याम्	सर्वेभ्य
Abl	सर्वस्मात्	सर्वाभ्याम्	सर्वेभ्य
Gen	सर्वस्य	सर्वयो	सर्वेषाम्
Loc	सर्वस्मिन्	सर्वयो	सर्वेषु
Voc	सर्व	सर्वौ	सर्व

Feminine

	Singular	Dual	Plural
Nom	सर्वा	सर्वे	सर्वा
Acc	सर्वाम्	सर्वे	सर्वा
Inst	सर्वया	सर्वाभ्याम्	सर्वाभि
Dat	सर्वस्यै	सर्वाभ्याम्	सर्वाभ्य
Abl	सर्वस्या	सर्वाभ्याम्	सर्वाभ्य
Gen	सर्वस्या	सर्वयो	सर्वासाम्
Loc	सर्वस्थाम्	सर्वयो	सर्वासु
Voc	सर्वे	सर्वे	सर्वा

Neuter

	Singular	Dual	Plural
Nom	सर्वम्	सर्वे	सर्वाणि
Acc	सर्वम्	सर्वे	सर्वाणि
Voc	सर्व	सर्वे	सर्वाणि

The remainin., ८१५५ are as in the Masculine

170 अन्य, अन्यतर, इतर कतर and कतम form the Nom Acc and Voc Sing Neuter by the addition of त् (instead of म्)—अन्यत् इतरत्, etc

उभ is used in the Dual only—उभौ उभौ, etc

उभय is used in the Singular and Plural only, and forms the Nom Sing Loc उभयौ

सम is declined like सर्व only if it means 'all', if it means 'equal' or 'even' it follows नर

171 (b) The group beginning with पूर्व and comprising the following words—

पूर्व	अपर
पर	अधर
अवर	र
दक्षिण	अन्तर
उत्तर	

a These words are declined like सर्व, but they may take the ordinary forms of bases in च (नर) * in Abl and Loc Sing Masc and in Nom Plu

Masc, hence पूर्वस्मात् and पूर्वात्, पूर्वस्मिन् and पूर्वे, पूर्व and पूर्वा ।

b दक्षिण is declined like पूर्व only when it means 'south' or 'right', when it means 'clever,' it follows नर स्व when not meaning 'own' but 'wealth' or 'kinsman' follows नर, and so does अन्तर when not meaning either 'outer' or 'lower'

c When पूर्व, etc, do not express a relation in time or space they are declined like नर, so, *e.g.*, उत्तरा कुरव (where उत्तर is used as a mere name)

172 The following words form the Nom Plu Masc either regularly (like नर), or like सर्व—प्रथम, चरम, अल्प, अर्ध, कतिपय, नेम Hence प्रथमा or प्रथमे, अल्पा or अल्पे, etc द्वितीय and other words in तीय are declined like नर, but *may* follow सर्व in Dat Abl and Loc Sing Hence द्वितीयाय or द्वितीयस्मै, द्वितीयात् or द्वितीयस्मात्, द्विताये or द्वितीयस्मिन् etc As second members of Compounds all the above 'Pronominal Adjectives, are as a rule treated like ordinary bases in अ

II PRONOUNS PROPR

Personal Pronouns

173 अस्मद्—I

	Singular	Dual	Plural
Nom	अहम्	आवाम्	वयम्
Acc	माम् or मा	आवाम् or नौ	अस्मान् or न
Inst	मया	आवाभ्याम्	अस्माभिः
Dat	मह्यम् or मे	आवाभ्याम् or नौ	अस्मभ्यम् or न
Abl	मत्	आवाभ्याम्	अस्मात्
Gen	मम or मे	आवयो or नौ	अस्माकम् or न
Loc	मयि	आवयो	अस्मासु

174 युष्मद्—Thou

	Singular	Dual	Plural
Nom	त्वम्	युवाम्	यूयम्
Acc	त्वाम् or त्वा	युवाम् or वाम्	युष्मान् or व
Inst	त्वया	युवाभ्याम्	युष्माभिः
Dat	तुभ्यम् or ते	युवाभ्याम् or वाम्	युष्मभ्यम् or व
Abl	त्वत्	युवाभ्याम्	युष्मात्
Gen	तव or ते	युवयो or वाम्	युष्माकम् or व
Loc	त्वयि	युवयो	युष्मासु

The short forms मा, मे, नौ, न, त्वा, ते, वाम्, व, are never used at the beginning of a sentence or foot of a verse, nor can they be followed by such particles as च, वा, एव

Honorific Pronoun of the Third Person

175 भवत्—Your Honour, Your Worship

	Masc	Fem
--	------	-----

Nom Sing	भवान्	भवती
----------	-------	------

भवान् is declined like धोमत्, भवती like नदी

DEMONSTRATIVE PRONOUNS

176 तद्—That or He (She, It)

Masculine

	Singular	Dual	Plural
Nom	स	तौ	ति
Acc	तम्	तौ	तान्
Inst	तेन	ताभ्याम्	ते
Dat	तस्मै	ताभ्याम्	तेभ्य
Abl	तस्मात्	ताभ्याम्	तेभ्य
Gen	तस्य	तयो	तेषाम्
Loc	तस्मिन्	तयो	तेषु

Feminine

	Singular	Dual	Plural
Nom	सा	तै	ता
Acc	ताम्	त	ता
Inst	तया	ताभ्याम्	ताभि
Dat	तस्यै	ताभ्याम्	ताभ्य
Abl	तस्या	ताभ्याम्	ताभ्य
Gen	तस्या	तयो	तासाम्
Loc	तस्याम्	तयो	तासु

Neuter

The same as the Masculine except in the following cases —

	Singular	Dual	Plural
Nom	तत्	ते	तानि
Acc	तत्	ते	तानि

177 एतद्—This

Masculine

✓

	Singular	Dual	Plural
Nom	एष	एतौ	एते
Acc	एतम्	एतौ	एतान्
Inst	एतेन	एताभ्याम्	एते
Dat	एतस्मै	एताभ्याम्	एतेभ्यः
Abl	एतस्मात्	एताभ्याम्	एतेभ्यः
Gen	एतस्य	एतयो	एतेषाम्
Loc	एतस्मिन्	एतयो	एतेषु

Feminine

/

	Singular	Dual	Plural
Nom	एषा	एते	एता
Acc	एताम्	एते	एताः
Inst	एतया	एताभ्याम्	एताभिः

Dat	एतस्यै	एताभ्याम्	एताभ्य
Abl	एतस्या	एताभ्याम्	एताभ्य
Gen	एतस्या	एतयो	एतासाम्
Loc	एतस्याम्	एतथा	एतासु

Neuter

The same as the Masculine except in the following cases —

	Singular	Dual	Plural
Nom	एतत्	एते	एतानि
Acc	एतत्	एते	एतानि

178 इदम्—This

Masculine

	Singular	Dual	Plural
Nom	इदम्	इमौ	इमे
Acc	इमम्	इमौ	इमान्
Inst	इमेन	इमाभ्याम्	इभि
Dat.	इम्यै	इमाभ्याम्	इभ्य
Abl	इमन्नात्	इमाभ्याम्	इभ्य
Gen	इमस्य	इमनयो	इमाम्
Loc	इमस्मिन्	इमनयो	इमु

Feminine

	Singular	Dual	Plural
Nom	इयम्	इमे	इमा,
Acc	इमाम्	इमे	इमा
Inst	अनया	आभ्याम्	आभि
Dat	अस्यै	आभ्याम्	आभ्यः
Abl.	अस्या	आभ्याम्	आभ्य
Gen	अस्या	अनयो	आयाम्
Loc	अस्याम्	अनयो	आय

Neuter

The same as the Masculine, except in the following cases —

	Singular	Dual	Plural
Nom	इदम्	इमे	इमानि
Acc	इदम्	इमे	इमानि

179 When एतद् and इदम् in a second sentence refer to an एतद् and इदम् in an immediately preceding sentence, ए is substituted for the एतद् and इदम् (एतद् इदम् is meant) in the second sentence, एतद् इदम् being meant —

Dual

	Masc	Fem	Neu
Acc	एनौ	एन	एनं
Gen, Loc	एतयो	एनयो	एतयो

Plural

	Masc	Fem	Neu
Acc	एतान्	एता	एतानि

अनेन व्याकरणमधीतम् एनं छन्दोऽध्यापय । अनयो
पक्षिर्ल कुलम्, एनयो पशून् स्वम् ।

180 अदम्—That

Masculine

	Singular	Dual	Plural
Nom	असौ	अम्	असौ
Acc	असुम्	अम्	असून्
Inst	असुना	अमूभ्याम्	असौभिः
Dat	असुभ्यै	अमूभ्याम्	असौभ्यः
Abl	असुणात्	अमूभ्याम्	असौभ्यः
Gen	असुण्य	असुयो	असौषाम्
Loc	असुणिन्	असुयो	असौषु

Feminine

	Singular	Dual	Plural
Nom	असौ	अम्	अम्
Acc	अम्	अम्	अम्
Inst	असुया	अम्भ्याम्	अम्भि
Dat	असुथै	अम्भ्याम्	अम्भ्य
Abl	असुथा	अम्भ्याम्	अम्भ्य
Gen	असुथा	असुयो	अम्भ्याम्
Loc	असुथाम्	असुयो	अम्भ्य

Neuter

Like the Masculine, except in the following cases —

	Singular	Dual	Plural
Nom	अद्	अम्	अम्नि
Acc	अद्	अम्	अम्नि

REFLEXIVE PRONOUNS

181 * स्वयम्, self, indeclinable, *e g*, स्वयमागच्छति, he comes himself

182 आत्मन्, self (see 137), *e g*, आत्मनो दोष जानाति, he knows his own fault

---

* स्वयम् and आत्मन् are not treated as सर्वनामन् in Sanskrit Grammar

183 स्व, स्वा, स्वम्, his own, her own, etc, *eg*,
 स्व पुत्रं दृष्ट्वा, having seen his own son On the
 declension of स्व, see 171

POSSESSIVE PRONOUNS

184 From the bases मद्, अस्मद्, त्वद्, युष्मद्
 and तद् possessive pronouns (also called possessive
 adjectives) are formed by means of the suffix
 ईय

मदीय, my, अस्मदीय, our, त्वदीय, thy, युष्मदीय,
 your, तदीय, his (her, its their)

	Masc	Fem	Neu
Nom Sing	मदीय	मदीया	मदीयम्

RELATIVE PRONOUNS

185 यद्—Who, Which

	Singular	Dual	Plural
Nom Masc	य	यौ	ये
Nom Fem	या	ये	या
Nom Neu	यत्	ये	यानि

The declension follows throughout that of
 तद्

INTERROGATIVE PRONOUNS

186 किम्—Who ? Which ?

	Singular	Dual	Plural
Nom Masc	क	कौ	के
Nom Fem	का	के	का
Nom Neu	किम्	के	कानि

The declension follows throughout that of तद्

187 COMPOUND PRONOUNS

a Indefinite pronouns are formed by adding चित्, चन, or अपि to the interrogative pronoun किम्

Masc कश्चित्, कश्चन, कोऽपि—some one, any one

Fem काश्चित्, काचन, काऽपि

Neu किञ्चित्, किञ्चन, किमपि

b Preceded by the relative pronoun the interrogative pronoun has an indefinite sense—य क, whosoever

c The same meaning is expressed by य कश्चित् य, कश्चन, य कश्च

d The relative pronoun *hi* being doubled acquires an indefinite or distributive meaning—
 यो य, whosoever, यद्यत् whatsoever

188 Certain compound pronouns are formed by adding *ह्य* *ह्य* or *ह्य* to pronominal bases—
 Thus—

	ताह्य	ताह्य,	ताह्य
	एताह्य,	एताह्य,	एताह्य
	याह्य	याह्य,	याह्य
	ईह्य,	ईह्य,	ईह्य
	कौह्य,	कौह्य,	कौह्य
	Masc	Idem	Neu
Nom Sing	ताह्यक्	ताह्यक्	ताह्यक्
	ताह्य	ताह्यो	ताह्यम्
	ताह्य	ताह्यी	ताह्यम्

189 Compound pronouns denoting quantity are formed by adding *वत्* (*वत्*) to certain pronominal bases—

	तावत्	एतावत्,	यावत्	इयत्,	कियत्,
	Masc	Idem	Neu		
Nom Sing	तावान्	तावतो	तावत्		

190 The three words कति (how many), यति (as many) and तति (so many), which are

used in plural only are declined as follows, in all three genders alike —

Nom	कति	Abl	कतिभ्य
Acc	कति	Gen	कतीनाम्
Inst	कतिभि	Loc	कतिषु
Dat	कतिभ्य		

Feminine Bases

स्त्रीप्रत्यय

191 In the preceding chapters the formation of feminine bases has been repeatedly referred to. The following paragraphs state a few of the more important general rules bearing on the formation of such bases, and a certain number of exceptions.

192 Prītipādikas* (प्रजादि) ending in अ form the Feminine in इ (या)—

* अजापतदृष्ट 1414

स्वेत	स्वेहा	तृतीय	तृतीया
कनित	कनिता	मर्ग	मर्गा
मध्यम	मध्यमा	शाल	शाला
गित	गिता	वय	वया
हय	हया	वय	वया
एक	एका	वय	वया
द्वितीय	द्विताया		

193 Pratiśāhikas ending in व
feminine base in ई when ध्व or 'h'
is implied—

मृग	मृगा
व्याघ्र	व्याघ्री
म्राक्ष	म्राक्षी

But if the penultimate letter
Feminine takes वा चद्वि—चद्वि
'Sudra woman'

Note that among the examples
Rule 192 there are several words wh
in the feminine, *although* denoting c
These exceptions are combined
Grammarians into a group beginn
and hence called चतुर्थादि

194 The Ordinal Numerals

form their Feminines in ई

चतुर्थी दशम

195 Prātipadikas in च denoting beings form Feminines in ई, to denote wives of those males—

ब्राह्मण	ब्राह्मणी (the wife of a Brāhman)
शूद्र	शूद्री
यवन	यवनी
गोप	गोपी

But इन्द्र, वरुण, भव, शर्व, रुद्र, आचार्य and form their Feminines ('the wife of Indra', in चानी—

इन्द्राणी, वरुणानी, आचार्यानी, etc,

• आचार्या* means 'a woman who herself Āchārya is, a spiritual preceptor'

Similarly उपाध्यायानी or उपाध्यायी 'the wife of an Upādhyāya,' and उपाध्याया or उपाध्यायिनी 'a woman who herself is an Upādhyāya'

196 Prātipadikas ending in मय कर, यय, मात्र, दृय form their Feminines in ई—

शृण्वय	शृण्वयी
यशस्कर	यशस्करी
निशाचर	निशाचरी
सोपण्य	सोपण्यी
करमात्र	करमात्री
तादृय	तादृयी
यादृय	यादृयी

197 So also do Prātipadikas formed with the suffix—**ञ**, causing, Vriḍhi—

घोक्ष (from उक्ष)—घोक्षी कुम्भकार—कुम्भकारो

198 Prātipadikas in **ञ** which indicate stages of life (with the exception of old age) form Feminines in **इ**—

किशोर

किशोरी

कुमार

कुमारी

But वृद्ध—वृद्धा, स्वविर—स्वविरा . There are certain exceptions such as शाला, वक्त्रा (included in अजादि)

199 Prātipadikas ending in **क** change in Feminine an **अ** preceding the **क** into **इ**—

कारक

कारिका

पाचक

पाचिका

But there are certain exceptions—

क्षिपक

क्षिपका

सेवक

सेवका

कन्धक

कन्धका

200 Certain words form the Feminine optionally in **आ** and **इ**—

सूतक

सूतका or सूतिका

पुत्रक

पुत्रका or पुत्रिका

201 Bases ending in न् or क्त form their Feminines in ई—

कट्	कर्त्री	प्रियवादिन्	प्रियवादिनी
धातृ	धात्री	राजन्	राज्ञी
मनस्विन्	मनस्विनी	मघवन्	मघोनी
ब्रह्मचारिन्	ब्रह्मचारिणी	श्वन्	श्वनी

Note that in the three last examples of the above, the termination ई is added to the weak form of the base. This rule holds good in the case of all bases ending in consonants which take ई in the Feminine.

202 पृथक्, सप्तन्, नवन्, दशन्, etc., do not take ई, but are the same in Masculine and Feminine. युवन् forms the Fem. युवति. Words like मातृ, स्वसृ, etc., which are themselves feminine do not take ई, so also not तिष्ठ and चतुष्ट.

203 Bases ending in अत्, मत्, वत्, वस्, ईयस्, अश् form their Feminines in ई—

भवत्	भवती	विद्वस्	विद्वयी
महत्	महती	स्वादोयस्	स्वादोयसी
श्रोमत्	श्रोमती	प्राश्	प्राची
ज्ञानवत्	ज्ञानवती	उदश्	उदीची

204 * A certain group of words beginning with गौर takes ई in the Feminine, among them हरिण, नट, सुन्दर, तरुण, मातामह, पितामह, उभय, etc.

* सिद्धीरामचन्द्रः 4141

Also देवो from देव, पुत्री from पुत्र

205 पति forms the Feminine पत्नी meaning 'wife', so also सपत्नी, समानपत्नी, एकपत्नी, वोरपत्नी, धर्मपत्नी and a few others. In other compounds two forms are allowed, *e.g.*, गृहपत्नी or गृहपति 'the mistress of the house'

सखि forms the Feminine सखी

206 Adjectives ending in इ or ई have in some cases the same form in Masculine and Feminine—शुचि, सुधी ।

207 * Adjectives ending in उ take the feminine termination ई optionally—मृदु, Fem मृदु or मृद्वी, तनु, Fem तनु or तन्वी, गुरु, Fem गुरु or गुर्वी. But if the उ is preceded by a conjunct Consonant † ई is not taken—पाण्डु, Lem पाण्डु ।

208 Nouns in उ denoting classes of men form their feminines in ऊ provided the उ be not preceded by य कुरु—कुरु—*a woman of the Kuru dynasty*, अध्वर्यु—*the wife of an Adhvaryu*

मशुर forms the Fem मशू

209 When the second member of a Compound is formed by a Prātipadika in य which

* बीडा मुचनचगात् । 4114.

† अहमयोगपथिव ।

denotes a part of the body, the Feminine takes either **या** or **ई**, provided the final **य** be not preceded by a compound consonant—

चन्द्रमुख	चन्द्रमुखा or मुखी
सुमुख	सुमुखा or मुखी
सुकेश	सुकेशा or शो
सुगुष्फ	सुगुष्फा (only)

210 If, however, the word denoting the part of the body has more than two syllables, the Feminine takes **या** only—

चटुलनयन	चटुलनयना
---------	----------

211 Compounds the second member of which is formed by नासिका, उदर, श्रोत्र, कर्ण, जह्वा, दन्त, अङ्ग, कण्ठ or पुच्छ form their feminines in **ई** or **या**—

क्षयोदर	क्षयोदरी or क्षयोदरा
विम्बोष्ठ	विम्बोष्ठी or विम्बोष्ठा
गोकर्ण	गोकर्णी or गोकर्णा
तन्त्रङ्ग	तन्त्रङ्गी or तन्त्रङ्गा
सुकण्ठ	सुकण्ठी or सुकण्ठा

212 मुख when the second member of a compound, the first part of which denotes one of the forms its Feminine in **ई**—

प्राङ्मुख	प्राङ्मुखी
उदङ्मुख	उदङ्मुखी

213 Compounds, the second part of which is लङ् while the first part is a word denoting a standard of comparison, or वाम, form feminines in लङ्—

वामोद्	वामोद्
करमोद्	करमोद्

CHAPTER IV

Conjugation

214 The Sanskrit Verb has ten different forms corresponding to the tenses and moods of English Grammar. The technical names of these ten forms are लट् लिट् लोट् लङ् लिट् लुङ् लृट् लृङ् लोट्, as each of these names begins with ल्, all forms are comprised under the general name लकार. Of these ten forms six may be called *tenses*, viz., लट्—Present Tense लङ्—Imperfect Tense लिट्—Perfect Tense, लुङ्—Aorist, लृट्—Future, लृङ्—Periphrastic Future. The four remaining Lakāras

may be called Moods, *viz.*, लिङ्—Potential or Optative, लोट्—Imperative, लृट्—Conditional, लैट्—Subjunctive लिङ् appears in two different forms, for which separate names are required. The term 'Potential' or 'Optative,' therefore, may be reserved for the form भवेयम् (from भू), while the form भूयासम् may be termed 'Benedictive' (in accordance with its general meaning, *viz.*, चायो). The लैट् forms which occur in the Veda only will not be considered in this Grammar.

215 When singling out six of the Lakaras as being 'tenses,' it must be noted that they at the same time represent a 'mood,' *viz.*, the Indicative Mood.

216, Verbs are either सकर्मक (transitive), or अकर्मक (intransitive).

Note that certain common verbs, which in English Grammar are classed as intransitive, are classed in Sanskrit Grammar as सकर्मक, owing to the fact that they take an object in the accusative case. 'To go' in English Grammar is an intransitive verb, but गम् is सकर्मक—ग्रामं गच्छति (he goes to the village).

217 The Sanskrit Verb has an Active form and a Passive form. The Passive form

is used in two different ways which are distinguished as कर्मवाच्य and भाववाच्य. An example of the first kind is देवदत्तेन फलं भक्ष्यते'—'the fruit is eaten by Devadatta. An example of the second kind is 'आस्यते देवदत्तेन' literally, 'sitting is being done by Devadatta'—'Devadatta is sitting.' This latter use of the Passive is limited to अकर्मक verbs—such as भू, आसृ, etc. The construction would in English Grammar be called an impersonal one. Verbs of the सकर्मक class appear either in the Active form (कर्तृवाच्य) *eg*, देवदत्तः फलं भक्षयति or in the (कर्मवाच्य) Passive Form (see above). Verbs of the अकर्मक class appear either in कर्तृवाच्य or in भाववाच्य—आसते देवदत्तः or आस्यते देवदत्तेन.

218 "There are two sets of personal terminations (तिङ्) called परस्मैपद and आत्मनेपद. Some roots take the Parasmaipada terminations only, others the Atmanepada terminations only, others again take both. The verb with Par terminations prevalingly denotes an action which affects a thing or person other than the agent while the verb with Atm terminations denotes an action affecting the agent himself, *eg*, यजति, he sacrifices (for the

benefit of some other person), यजते, he sacrifices for his own benefit. But there are numerous exceptions to this rule.

219 Owing to its prevailing use as indicated above, the Atmanepada form is, by some, classed as constituting a special 'Voice'—called the 'Reflective Voice'. Another name for it is 'Middle Voice'.

220 In four of the Lakāras, *viz.*, the Present, Potential, Imperative and Imperfect, the तिङ् are mostly added to a special base (चङ्) which is formed from the root in different ways. In the other Lakāras the terminations are generally joined on to the unmodified root. The modifications, which the roots undergo in the four first mentioned Lakāras, are of ten different kinds and hence Sanskrit grammarians distinguish ten different classes of verbs, we may accordingly speak of ten different 'Conjugations'. The four Lakāras which take special modifications may be called special tenses or moods; those which do not take any modification, may be called general or unmodified tenses or moods.

221 The ten classes of verbs may be arranged in two groups—

a Verbs the bases of which in the modified tenses end in अ

b Verbs the bases of which in the modified tenses end in any letter but अ

222 The first group comprises the first, fourth, sixth and tenth classes. The ten classes are named by Indian Grammarians after the verbs standing first in the lists of verbs belonging to each. Hence—1 भादि (beginning with भू), 4 दिवादि, 6 तुदादि, 10 चरादि

223 The second group comprises the second, third, fifth, seventh, eighth and ninth classes, the technical names of which are—

2 अदादि	3 जृहोत्यादि
4 भादि	7 हधादि
5 तनादि	9 क्रादि

224 In the Imperfect (लङ्) the augment अ is prefixed to verbs of all conjugations. In the case of verbs beginning with vowels the initial vowels take Vṛiddhi

Third Person Impf of भू—अभवत् of दिप्—अदेत्, of ईच् (Atm)—ऐषत्, of ऊच् (Atm)—औषत् of ऋच्—आचक्षत्

225 When a preposition (उपसर्ग) is prefixed to the verb, the augment च comes in between the preposition and the verb—उदभवत्, from उत्+भू

First Group

226 The personal terminations (तिङ्) of verbs of the first Group are as follows—

PARASMAIPADA

Present—सट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	ति	तस्	अस्ति
2nd Pers	सि	यस्	य
1st Pers	मि	वस्	मस्

Potential—लिट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	ईत्	ईताम्	ईयुस्
2nd Pers	ईस्	ईवम्	ईत
1st Pers	ईयम्	इव	ईम

Imperative—लोट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	तु	ताम्	अन्तु
2nd Pers	हि*	तम्	त
1st Pers	आनि	आव	आम

* हि the personal termination of the Imperative 2nd Pers Sing is invariably dropped after roots of the First Group

Imperfect—मङ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	त्	ताम्	भन्
2nd Pers	स्	तम्	त
1st Pers	यम्	य	म

ATMANEPADA

Present—सट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	ते	इते	अस्ते
2nd Pers	से	इधे	ध्वे
1st Pers	इ	वहे	महे

Potential—मिङ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	ईत	ईयाताम्	ईरन्
2nd Pers	ईयास्	ईयायाम्	इध्वम्
1st Pers	ईय	ईयहि	ईमहि

Imperative—लोट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	ताम्	इताम्	अस्ताम्
2nd Pers	स्व	इयाम्	ध्वम्
1st Pers	ऐ	आवहे	आमहे

Imperfect—लट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	व	इताम्	थन्त
2nd Pers	यास्	इयाम्	ध्वम्
1st Pers	इ	वहि	महि

227 The final च of the base is lengthened before terminations beginning with म् or व, it is dropped before terminations beginning with the vowel च

*1st Conjugation**भादि—Bhū class*

228 Verbs of this class form their base by adding च to the last letter of the root, the final vowel of the root, or the medial short vowel, if followed by one consonant only, takes Guna. Accordingly the base of भू is भव (from भो + च), of जि—जय, of नी—नय, of हृ—हर, of वह—रोह, of वृध्—वर्ध. But of क्रीड्—क्रीड

229 *Present—लट्*✓ *PARASMAIPADA—भू*

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	भवति	भवत	भवन्ति
2nd Pers	भवसि	भवथ	भवथ
1st Pers	भवामि	भवाव	भवाम

ATMANFPADA—नभ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	नभते	नभेते	नभन्ते
2nd Pers	नभसे	नभेधे	नभध्वे
1st Pers	नभे	नभावहे	नभामहे

Potential—निङ्

PAI ASMAIPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	भवेत्	भवेताम्	भवेयु
2nd Pers	भवे	भवेतम्	भवेत्त
1st Pers	भवेयम्	भवेव	भवेम

ATMANFPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	लभेत	लभियाताम्	लभेरन्
2nd Pers	लभिया	लभियायाम्	लभेध्वम्
1st Pers	लभेय	लभेवहि	लभेमहि

Imperative—लोट्

PARASMAIPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	भवतु	भवताम्	भवन्तु
2nd Pers	भव	भवतम्	भवत
1st Pers	भवानि	भवाव	भवाम

ATMANIPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	लभताम्	लभेताम्	लभन्ताम्
2nd Pers	लभस्व	लभेथाम्	लभध्वम्
1st Pers	लभे	लभावहे	लभामहे

Imperfect—लङ्

PAJASMAIPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अभवत्	अभवताम्	अभवन
2nd Pers	अभव	अभवतम्	अभवत
1st Pers	अभवम्	अभवाव	अभवाम

ATMANFPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अलभत	अलभेताम्	अलभन्त
2nd Pers	अलभथा	अलभेथाम्	अलभध्वम्
1st Pers	अलभे	अलभावहि	अलभामहि

230 गुह् and क्रम् (in Par only) lengthen their vowel—गूहति, क्रामति (but Atm क्रमते)

सृज takes Vriddhi—मार्जति

सट् substitutes ई for अ—सीदति

दश्, रश्, सश्, and खश् drop then nasal—

दशति, परिष्वजते

गम् and यम् substitute च्छ for म्—गच्छति, यच्छति, ऋ forms ऋच्छति

ATMANEPADA—नम्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	नमते	नमेते	नमन्ते
2nd Pers	नमसे	नमेये	नमध्वे
1st Pers	नमो	नमावहे	नमामहे

Potential—निङ्

PARASMAIPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	भवेत्	भवेताम्	भवयु
2nd Pers	भवे	भवेतम्	भवेत
1st Pers	भवेयम्	भवेव	भवेम

ATMANEPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	नमिष्य	नमिष्याताम्	नमिष्यन्
2nd Pers	नमिष्या	नमिष्याथाम्	नमिष्वाम्
1st Pers	नमिष्ये	नमिष्वहि	नमिष्वहि

Imperative—लोट्

PARASMAIPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	भवतु	भवताम्	भवन्तु
2nd Pers	भव	भवतम्	भवत
1st Pers	भवानि	भवाव	भवाम

233 दिष् and सिष् lengthen their vowel—
दीव्यति, सीव्यति

भ्रश् drops its nasal	भ्रश्यति
व्यध् substitutes विध्	विध्यति
जन् substitutes जा	जायते

Sixth Conjugation

तुदादि—Tud-class

234 The base is formed by adding अ to the root, the vowel of which does not take Guna. Before this अ, final इ ई उ ऋ become इय् and उय् respectively, final ऋ becomes रिय, final ऋ becomes इय्—

तुद—तुदति, क्षिप्—क्षिपति, धु—धवति, मृ—म्रियते,
कृ—किरति

Present Par	तुदति
Present Atm	क्षिपते
Potential Par	तुदेत्
Potential Atm	क्षिपेत
Imperative Par	तुदत
Imperative Atm	क्षिपताम्
Imperfect Par	अतुदत्
Imperfect Atm	अक्षिपत्

घ्रा, पा and स्वा form the bases जिघ्र, पिब, तिष्ठ—
जिघ्रति, पिबति, तिष्ठति

धा and खा form the bases धम and मन—धमति,
मनति

For दृग् the base पश्य is substituted—पश्यति

Fourth Conjugation

दिवादि—Div Class

231 The base is formed by adding य to the last letter of the root. Thus, from नद् and युध्—

Present Par	नद्यति, नद्यसि, नद्यामि
Present Atm	युध्यते, युध्यसे, युध्ये
Potential Par	नद्येत्, नद्ये, नद्येयम्
Potential Atm	युध्येत, युध्येथा, यध्येय
Imperative Par	नद्यतु नद्य, नद्यानि
Imperative Atm	युध्यताम्, युध्यस्व युध्यै etc
Imperfect Par	अनद्यत् अनद्य अनद्याम्
Imperfect Atm	अयुध्यत, अयुध्यथा, अयुध्ये

32 मद् and roots ending in अम्, lengthen their vowel मद्—माद्यति (क्रम् which properly belongs to the Bhvādi class is also conjugated as if it were a Divādi root—क्राम्यति)

Imperative Atm	चेतयताम्
Imperfect Par	अचौरयत्
Imperfect Atm	अचेतयत

Second Group

238 In this group the terminations are either added directly to the final letter of the root, or to a special syllable—**नु**, or **उ**, or **ना**—which is inserted between the root and the terminations. And it is peculiar to all verbs of this group that the root or base to which the terminations are added, undergoes a modification, generally called a *strengthening*, before certain terminations while before other terminations it remains unchanged. We may accordingly speak of strong and weak forms of the base, as also of strong and weak terminations.

239 The terminations before which the root is strengthened are the three persons of the Singular Present Imperfect Par, the 1st Person Sing Du and Plu, and also the 3rd Person Sing, Imperative Par, and the 1st Person Sing Du and Plu., Imperative Atm

235 कृत्, मुच, लिप्, लुप् विद् (to find), सिच्
insert a nasal—कृन्तति, मुञ्चति, लिम्पति, लुम्पति,
विन्दति, सिञ्चति

इप् forms the base इच्छ्—इच्छति प्रच्छ्, भ्रश्ज्, and
व्रश्ज् form पृच्छ्, मृज्ज्, वृज्—पृच्छति, मृज्जति, वृजति

Tenth Conjugation

चुरादि—chur class

236 The base is formed by adding चय to the root. A final vowel of the root takes Vriddhi. Short च of the root if followed by one consonant only, takes Vriddhi, other short vowels followed by one consonant take Guna.

चु—चावयति, ह—धारयति तड्—ताडयति, चित्—
चेतयते, चूर्—चोरयति

कय् गन् and a few other verbs do not take Vriddhi. मृग् and a few other verbs do not take Guna.

237	Present Par	चोरयति
	Present Attm	चेतयते
	Potential Par	चोरयेत्
	Potential Attm	चेतयेत्
	Imperative Par	चोरयतु

Imperfect—नङ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	त	आताम्	अत
2nd Pers	यास्	आयाम्	ध्वम्
1st Pers	इ	वहि	महि

SECOND CONJUGATION

अदादि—Ad-class

242 In this class the terminations are added immediately to the last letter of the root—

अद्+ति=अत्ति, अद्+मि=अप्ति

243 Before the terminations which require a strengthening of the base, the vowel of the root takes Guna, wherever possible—

घो+ति=वेति, द्विप्+ति=द्वेष्टि, दुह्+ति=दोम्बि,
दुह्+तु=दोम्ब

244 In the case of roots ending in आ and of द्विप् the termination of 3rd Pers Plu Im-
perfect may optionally be अस, before which the
आ is dropped Thus from या—3rd Pers Plu.
Impf अयान् or अयु ।

N B This conjugation presents special
difficulties in as much as the direct contact of

240 The Parasmaipada terminations in the Second Group are the same as in the first Group, in Present, Imperative and Imperfect. But while verbs of the first Group take no termination in 2nd Pers Sing Imperative, those of the 2nd Group, take इ (after vowels) or धि (after consonants in most cases)

The terminations of the Potential are as follow—

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	यात्	याताम्	युस्
2nd Pers	याम्	यातम्	यात
1st Pers	याम्	याव	याम

241 The Atmanepada terminations are as follow—

<i>Present—लोट्</i>			
	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	ति	आति	अन्ते
2nd Pers	सि	आथि	ध्वे
1st Pers	ए	वहि	महि

Potential The same as in the first Group

<i>Imperative—लोट्</i>			
	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	ताम्	आताम्	अन्ताम्
2nd Pers	स्व	आयाम्	ध्वम्
1st Pers	हे	आवहि	आमहि

2nd Pers	अदृष्ट् (ट्)	अदृष्टम्	अदृष्ट
1st Pers	अदृष्टम्	अदृष्ट्व	अदृष्ट

ĀTMAVĀKPAṆDA

Present—नट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	दृष्टे	दृष्टाते	दृष्टत
2nd Pers	दृष्टे	दृष्टाथे	दृष्टुं
1st Pers	दृष्टे	दृष्ट्वहि	दृष्टमहि

Potential—लिट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	दृष्टोत	दृष्टीयाताम्	दृष्टीरन्
2nd Pers	दृष्टीया	दृष्टीयाथाम्	दृष्टीध्वम्
1st Pers	दृष्टीय	दृष्टीयन्ति	दृष्टीमहि

Imperative—लोट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	दृष्टाम्	दृष्टाताम्	दृष्टताम्
2nd Pers	दृष्ट्व	दृष्टाथाम्	दृष्टुम्
1st Pers	दृष्टे	दृष्टावहे	दृष्टामहे

Imperfect—लङ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अदृष्ट	अदृष्टाताम्	अदृष्टत
2nd Pers	अदृष्टा	अदृष्टाथाम्	अदृष्टुम्
1st Pers	अदृष्टि	अदृष्ट्वहि	अदृष्टमहि

the 1st letter of the root with the different terminations gives rise to many special cases of Sandhi

245 PARASMAIPADA—द्विष

Present—लट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	द्वेष्टि	द्विष्ट	द्विषन्ति
2nd Pers	द्वेष्टि	द्विष्ट	द्विष्ट
1st Pers	द्वेष्टि	द्विष्य	द्विष्य

Potential—लिट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	द्विष्यात्	द्विष्याताम्	द्विष्य
2nd Pers	द्विष्या	द्विष्यातम्	द्विष्यात
1st Pers	द्विष्याम्	द्विष्याव	द्विष्याम

Imperative—लोट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	द्वेष्टु	द्विष्टाम्	द्विषन्तु
2nd Pers	द्विडष्टि	द्विष्टम्	द्विष्ट
1st Pers	द्वेष्टाणि	द्वेष्टाव	द्वेष्टाम

Imperfect—लङ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अद्वेष्ट (ट्)	अद्विष्टाम्	अद्विषन्

(or optionally,
अद्विष्टु)

Imperative—मोद्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	दोग्धु	दुग्धाम्	दुग्धन्
2nd Pers	दुग्धि	दुग्धम्	दुग्ध
1st Pers	दोहानि	दोहाव	दोहाम

Imperfect—लट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अधोक् (ग)	अदुग्धाम्	अदुग्धन्
2nd Pers	अधोक् (ग)	अदुग्धम्	अदुग्ध
1st Pers	अदोहम्	अदुह	अदुह्य

248 To this class also belongs the important verb *अस्* (to be), which however is irregular in many respects

PARASMAIPADA

Present—लट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अस्ति	स्तु	सन्ति
2nd Pers	असि	स्य	स्य
1st Pers	अस्मि	स्व	स्व

216 The following further paradigms are added to illustrate the difficulties connected with Sandhi

PARASMAIPADA—लिङ्

Present—लट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	लेटि	लीट	लिहन्ति
2nd Pers	लेसि	लीट	लीट
1st Pers	लेछि	लिह	लिह्य

Imperfect—लृट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अलेइ (अलेट)	अलोढाम्	अलिहन्
2nd Pers	अलेइ (अलेट)	अलोढम्	अलोढ
1st Pers	अलेहम्	अलिह	अलिह्य

217 PARASMAIPADA—दुह्

Present—लट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	दोग्धि	दुग्ध	दुहन्ति
2nd Pers	धोग्धि	दुग्ध	दुग्ध
1st Pers	दोछि	दुह	दुह्य

Imperative—मोह

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	दोग्यु	दुग्धाम्	दुग्धम्
2nd Pers	दुग्धि	दुग्धम्	दुग्ध
1st Pers	दोहानि	दोहाव	दोहाम

Imperfect—लह्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अधोक् (ग)	अदुग्धाम्	अदुग्धन्
2nd Pers	अधोक् (ग)	अदुग्धम्	अदुग्ध
1st Pers	अदोहम्	अदुह	अदुह

248 To this class also belongs the important verb *अस* (to be), which however is irregular in many respects

PARASMAIPADA

Present—लट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अस्ति	स्त	सन्ति
2nd Pers	असि	स्य	स्य
1st Pers	अस्मि	स्य	स्य

Potential—નિહ

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	સ્યાત્	સ્યાતામ્	સ્યુ
2nd Pers	સ્યા	સ્યાન્	સ્યાત
1st Pers	સ્યામ્	સ્યાવ	સ્યામ

Imperative—હોદ

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	અસ્ય	સ્યામ્	સન્તુ
2nd Pers	અધિ	સ્યન્	સ્ય
1st Pers	અસાન્	અસાવ	અસામ

Imperfect—નહ

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	આસીત્	આસતામ્	આસન્
2nd Pers	આસી	આસન્	આસ
1st Pers	આસમ્	આસ	આસ

219 Other important verbs of this class are—યા, etc Pres યાતિ, Pot યાયાત્ Imp યાતુ, Impf અયાત્ ।

250 જાગૃ, Pres જાગર્તિ, Pot જાગૃયાત્, Imp જાગર્તુ Impf અજાગ, 3rd Pers Plu અજાગર્ ।

251 અધ્, of which the Present is as follows —

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	चष्टे	चक्षाते	चक्षते
2nd Pers	चक्षे	चक्षाथे	चङ्क्षुहे
1st Pers	चक्षे	चक्षहे	चक्ष्महे

Pot चक्षीत, Imp चष्टाम्, चक्ष्व, Impf अचष्ट

252 इ The इ is changed to यू before weak vowel terminations

Present—लट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	एति	इत	यन्ति
2nd Pers	एषि	इथ	इथ
1st Pers	एमि	इव	इम

Pot इयात्, Imp एतु, इहि, अयानि, Impf ऐत्

इ with अधि, Ātm —Pres अधीते Pot अधीयीत, Imp अधीताम्, अधीष्व, Impf अध्येत

253 वच्—Pres वक्ति, Pot उच्यात्, Imp वक्तु, वग्धि, वचानि, Impf अवक्

254 PARISMAIPADA—इन

Present—लट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	इन्ति	इत	इन्ति
2nd Pers	इसि	इथ	इथ
1st Pers	इन्मि	इन्व	इन्म

Pot हन्यात्, Imp हन्तु, जहि, हनानि, 3rd Pers
Plu हन्तु, Impf अहन्

255 जी, Atn takes Gupa before all terminations and inserts र् before the terminations of third Pers Plu Pres Imp, Impf

Present—सट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	येते	ययाते	येरते
2nd Pers	येषे	ययाथे	येध्वे
1st Pers	यथे	येवहि	येमहि

Third Pers Plu Imp येरताम्

Third Pers Plu Impf अयेरत

256 Roots ending in च take, in the strengthened forms Vriddhi instead of Gupa before consonantal terminations, e g , शु—नौति

• 257 अन्, जच्, खट् खस् and खप् insert र् before terminations beginning with consonants other than य, but ई or अ before the च and त् of 2nd and 3rd Pers Impf Par

Pres रोदिति, खपिति 3rd Pers Sing Impf
अरोदीत् or अरोदत्

258 झू in its strengthened forms, inserts र् before consonantal terminations—मवोति

THIRD CONJUGATION

जुहोत्यादि—*Juhoti-Class*

259 The main feature of this class is that the base is formed by reduplication, *te*, the doubling of the first syllable of the root (*te*, that portion of it which ends with a vowel)

260 Reduplication also appears as the characteristic feature of one kind of लिट्, in verbs of all classes, which on that account is called the Reduplicated Perfect

261 Thus रुद् by reduplication becomes रुतुद्, पत् becomes पपत्, बुध् becomes बुबुध्

But in most cases a further change takes place, viz —

a If the root begins with the second or fourth letter of a *Varga*, the first or third letter is substituted in reduplication Thus—

खिद्—चिच्छिद्, फल्—पफल्, मिद्—बिमिद्

b For a letter of the क वर्ग the corresponding letter of the च वर्ग is substituted

Thus—

च is substituted for क् or ख् न् for ग् or घ्, and also for झ् कम्—चकम् खम्—चखम् गम्—जगम्, हम्—जहम्

c If the root begins with more than one consonant, the first only is reduplicated—

चिप—चिचिप्, प्रच्छ्—प्रप्रच्छ्

d A radical long vowel is shortened in reduplication—

धा—दधा नी—निनी, गाह—जगाह्

e If the root begins with a sibilant followed by the first or second letter of a *Varṇa*, the sibilant is dropped—

स्रध्—पस्रध् स्या—तस्या But स्मृ—सस्मृ

f Final ए, ऐ and ओ become अ in reduplication—

Lat of गे—जगी, Lat of गो—गगी

g If not final, ए and ऐ become इ in reduplication ओ and औ become उ—

सेव्—सिपेव्, डौक्—डटौक्

262 अ becomes अ in the reduplicated Perfect (लिट्), it becomes इ in the special tenses of the लृटोति class—

अ—Lat यमार, Present विमर्ति

263 Further features of the जुहोति class are the dropping of the नृ in the terminations of the third Person Plural Pres and Imp Par, and the substitution of चस् for अन् in the third Pers Plu Impf Par

हु takes धि in 2nd Pers Imp Par

264 PARASYAIPADA—हु

Present—लट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	जुहोति	जुहुत	जुह्वति
2nd Pers	जुहोषि	जुहुय	जुहुय
1st Pers	जुहोमि	जहुव	जहुम

Potential—लिट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	जुहुयात्	जुहुयाताम्	जुहुयु
2nd Pers	जुहुया	जुहुयातम्	जुहुयात
1st Pers	जहुयाम्	जुहुयाव	जुहुयाम

Imperative—लोट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	जुहोतु	जहुताम्	जुह्वतु
2nd Pers	जहुधि	जहुतम्	जुहुत
1st Pers	जहुयानि	जुहुवाव	जहुवाम

Thus—

च is substituted for क् or ख्, ज् for ग् or घ्, and also for झ् कम्—चकम्, खन्—चखन्, गम्—जगम्, झस्—जझस्

c If the root begins with more than one consonant, the first only is reduplicated—

चिप—चिचिप, प्रच्छ्—प्रप्रच्छ्

d A radical long vowel is shortened in reduplication—

धा—दधा, नी—निनी, गाह—जगाह्

e If the root begins with a sibilant followed by the first or second letter of a *Varga*, the sibilant is dropped—

स्रध्—पस्रध्, स्या—तस्या But स्र—सस्र्

f Final ए, ऐ and औ become अ in reduplication—

Lat of गै—जगौ, Lat of गो—गगौ

g If not final ए and ऐ become इ in reduplication, औ and औ become उ—

सेव्—सिपेव्, टौक्—उटौक्

262 अट becomes अ in the reduplicated Perfect (सिट्), it becomes इ in the special tenses of the लुप्तोति class—

अट—Lat बभार, Present विभर्ति

Imperfect—सङ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अविभ्रत	अविभ्राताम्	अविभ्रत
2nd Pers	अविभ्रथा	अविभ्राथाम्	अविभ्रध्वम्
1st Pers	अविभ्रि	अविभ्रवहि	अविभ्रमहि

266 The two important roots दा and धा drop the षा of the root in the forms which take no strengthening, so that the bases are दद् and दध् (instead of ददा and दधा) When the ध् of दध becomes द् or त् owing to Sandhi, the initial द् becomes ध्

a PARASMAIPADA—दा

Present—सट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	ददाति	दत्त	ददति
2nd Pers	ददासि	दद्य	दद्य
1st Pers	ददामि	दध्व	दध्व

Pot दद्यात्, Impf अददात् Third Pers Plu.
अददुः

Imperative—सोट

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	ददातु	दत्ताम्	ददतु
2nd Pers	देहि(irregular)	दत्तम्	दत्त
1st Pers	ददानि	ददाव	ददाम

Imperfect—सद्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अलुङोत्	अलुङुताम्	अलुङ्वु
2nd Pers	अलुङो	अलुङुतम्	अलुङुत
1st Pers	अलुङवम्	अलुङुव	अलुङुम

265 *उभयपदी—भ**Present—जट*

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	विभृते	विभ्राते	विभ्रते
2nd Pers	विभृषे	विभ्राषे	विभृध्वे
1st Pers	विभ्रे	विभृवहे	विभृमहे

Potential—लिङ

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	विभ्रीत	विभ्रीयाताम्	विभ्रीरन्
2nd Pers	विभ्रीथा	विभ्रीयाथाम्	विभ्रीध्वम्
1st Pers	विभ्रीय	विभ्रीवहि	विभ्रीमहि

Imperative—लोट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	विभृताम्	विभ्राताम्	विभ्रताम्
2nd Pers	विभृष्व	विभ्रायाम्	विभृध्वम्
1st Pers	विभरै	विभरावहे	विभरामहे

Imperative—नोद्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	धत्ताम्	दधाताम्	दधताम्
2nd Pers	धत्स्व	दधायाम	धद्वम्
1st Pers	दधे	दधावहे	दधामहे

267 भो optionally shortens its vowel in the weak forms before consonantal terminations—
 Pres Par विभेति Dual विभेत्, विभीथ, विभीव, or
 विभित, विभिथ, विभिव, Plu विभ्यति, विभीथ or
 विभिथ, विभोम or विभिन्न, Pot विमोयात् or विभियात्
 2nd Pers Sing Imp विमोहि or विभिहि Impf
 अविभेत्, अविभे, अविभयम्, 3rd Pers Plu अविभयु ।

268 मा forms the base मिमी before consonantal terminations, मिम before vowel terminations

ĀTMAṆPADĀ

Present—सद्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	मिमोते	मिमाते	मिमते
2nd Pers	मिमोथे	मिमाथे	मिमोध्वे
1st Pers	मिमे	मिमोवहे	मिमोमहे

Pot मिमोत, Imp मिमीताम्, मिमोष्व, मिमै,
 Impf अमिमोत

ĀTMANEPADA.

Pres दत्ते, दत्से, ददे Pot ददोत Imp दत्ताम्,
दत्ता, ददे Impf अदत्त, अदत्ता, अददि

6 PARASMAITPADA—धा

Present—मट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	दधाति	धत्त	दधति
2nd Pers	दधामि	धत्थ	धत्थ
1st Pers	दधामि	दध्व	दध्व

Pot दध्यात्, Impf अदधात् 3rd Pers Plu
अदधु

Imperative—नोट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	दधातु	धत्ताम्	दधतु
2nd Pers	धेहि(irregular)	धत्तम्	धत्त
1st Pers	दधानि	दधाम	दधाम

ĀTMANEPADA

Present—लट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	धत्ते	दधाते	दधते
2nd Pers	धत्से	दधाथे	धहे
1st Pers	दधे	दध्वहे	दध्वहे

Pot दधीत, Impf अधत्त, अधत्ता, अधधि

1st Pers असुन्वि असुनुवहि or असुनुमहि or
असुन्वहि असुन्महि

275 श् substitutes ऋ for इ in all special tenses Pres श्रुणोति, Pot श्रुष्यात्, Imp श्रुणोतु, श्रुणु, श्रुष्यानि, Impf अश्रुणोत्

SEVENTH CONJUGATION

रुधादि—*Rudh class*

276 The base is formed by inserting before the final consonant, न in the strong forms and न् in the weak forms, thus from रुध्—रुधन्ति and रुन्व

277 PARASMAIPADA—युज्

Present—जट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	युनक्ति	युङ्क्ता	युञ्जन्ति
2nd Pers	युनक्ति	युङ्कथ	युङ्क्थ
1st Pers	युनक्तिम	युङ्क्व	युङ्जम

ĀTMAVĒPADA—सु

Present—सद्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	सुसुत	सुस्वाते	सुस्यते
2nd Pers	सुसुये	सुस्वाये	सुसुधे
1st Pers	सुस्ये	सुसुवहे or सुस्यहे	सुसुमहे or सुस्यहे

Potential—लिङ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	सुस्योत	सुस्यीयाताम्	सुस्योरन्
2nd Pers	सुस्योया	सुस्यीयायाम्	सुस्यीध्वम्
1st Pers	सुस्यीय	सुस्यीयहि	सुस्यीमहि

Imperative—भोट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	सुसुताम्	सुस्वाताम्	सुस्यताम्
2nd Pers	सुसुष्व	सुस्वायाम्	सुसुध्वम्
1st Pers	सुसुये	सुसुवावहे	सुसुवामहे

Imperfect—सङ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	असुसुत	असुस्वाताम्	असुस्यत
2nd Pers	असुसुया	असुस्वायाम्	असुसुध्वम्

Potential—भिङ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	रन्धीत	रन्धीयाताम्	रन्धीरन्
2nd Pers	रन्धीथा	रन्धीयाथाम्	रन्धीध्वम्
1st Pers	रन्धीय	रन्धीवहि	रन्धीमहि

Imperative—नीट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	रन्धाम्	रन्धाताम्	रन्धताम्
2nd Pers	रन्धस्व	रन्धाथाम्	रन्ध्वम्
1st Pers	रणधै	रणधावहै	रणधामहै

Imperfect—भङ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अरन्ध	अरन्धाताम्	अरन्धत
2nd Pers	अरन्धा	अरन्धाथाम्	अरन्ध्वम्
1st Pers	अरन्धि	अरन्धहि	अरन्धहि

279 The original nasal of *२* root is dropped in forming the base—thus from अण्ड्,—अनक्ति, अनक्तिम

Potential—निङ

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	युञ्ज्यात्	युञ्ज्याताम्	युञ्ज्युः
2nd Pers	युञ्ज्या	युञ्ज्यातम्	युञ्ज्यात
1st Pers	युञ्ज्याम्	युञ्ज्याव	युञ्ज्याम

Imperative—होद्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	युनक्त	युङ्क्ताम्	युञ्जन्तु
2nd Pers	युङ्क्वि	युङ्क्ताम्	युङ्क्त
1st Pers	युनजानि	युनजाव	युनजाम

Imperfect—लङ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अयुनक्	अयुङ्क्ताम्	अयुञ्जन्
2nd Pers	अयुनक्	अयुङ्क्ताम्	अयुङ्क्त
1st Pers	अयुनजम्	अयुञ्ज्व	अयुञ्जम

278 ĀTMAṆI PADA—रुध

Present—लट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	रुन्धे	रुन्धाते	रुन्धते
2nd Pers	रुन्धे	रुन्धाथे	रुन्धे
1st Pers	रुन्धे	रुन्ध्वे	—

Imperative—लोट

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	तनोतु	तनुताम्	तन्वन्तु
2nd Pers	तनु	तनुतम्	तनुत
1st Pers	तनवानि	तनवाव	तनवाम

Imperfect—लङ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अतनोत्	अतनुताम्	अतन्वन्
2nd Pers	अतनो	अतनुतम्	अतनुत
1st Pers	अतनवम्	अतनुव or अतन्व	अतनम् or अतन्म

*ĀTMANEPADA—तन**Present—लट्*

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	तनुते	तन्वाते	तन्वते
2nd Pers	तनुषे	तन्वाथे	तनुध्वे
1st Pers	तन्वे	तनुवहे or तन्वहे	तनुमहे or तन्महे

Potential—लिट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	तन्वीत	तन्वीयाताम्	तन्वीरन्
2nd Pers	तन्वीया	तन्वीयाथाम्	तन्वीध्वम्
1st Pers	तन्वीय	तन्वीयहि	तन्वीमहि

FIFTH CONJUGATION

तनादि—*Tan class*

280 The base is formed by adding, *ञ* to the root, in the strong forms *ञ* takes *Guna*

281 The *ञ* is optionally dropped before *ञ्* and *म्* if not preceded by a conjunct consonant. In the weak forms *ञ* if preceded by a conjunct consonant is changed to *ञ्व्* before terminations beginning with a vowel, to *ञ्* in other cases. The *ञि* of the 2nd Pers Sing Imp is dropped after *ञ* not preceded by a conjunct consonant

282 PARASYNTACTIC—तन्

Present—सट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	तनोति	तनुत	तन्वन्ति
2nd Pers	तनोषि	तनुथ	तनुय
1st Pers	तनोमि	तनुव or तन्व	तनुम or तन्मः

Potential—लिट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	तनुयात्	तनुयाताम्	तनुयु
2nd Pers	तनुया	तनुयातम्	तनुयात
1st Pers	तनुयाम्	तनुयाय	तनुयाम

NINTH CONJUGATION

क्रादि—*Kri class*

284 The base is formed by adding ना to the root. In the weak forms ना becomes न् before terminations beginning with a vowel, and नी before terminations beginning with a consonant.

285 After roots ending in a consonant ना becomes णाम् in the 2nd Pers Sing Imp Par. The personal termination हि is dropped after णाम्. Thus—सुषाण from सुष्

286 PARASMAIPADA—क्री

Present—लट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	क्रीणाति	क्रीणीत	क्रीणन्ति
2nd Pers	क्रीणासि	क्रीणीथ	क्रीणीथ
1st Pers	क्रीणामि	क्रीणीव	क्रीणीम

Potential—लिट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	क्रीणीयात्	क्रीणीयाताम्	क्रीणीयु
2nd Pers	क्रीणीया	क्रीणीयातम्	क्रीणीयात
1st Pers	क्रीणीयाम्	क्रीणीयाव	क्रीणीयाम

Imperative—लोट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	तनुताम्	तन्वाताम्	तन्वताम्
2nd Pers	तनुष्व	तन्वाथाम्	तनुध्वम्
1st Pers	तनधे	तनवावहे	तनवामहे

Imperfect—लङ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अतनुत	अतन्वाताम्	अतन्वत
2nd Pers	अतनुया	अतन्वाथाम्	अतनुध्वम्
1st Pers	अतन्धि	अतनुवहि or अतन्वहि	अतनुमहि or अतन्महि

283 कृ takes करो for its strong base and कुरु for its weak base. The final उ of कुरु is dropped before terminations beginning with य् or म्, and in Potential Par

PARASMAIPADA—कृ

Present—नट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	करोति	कुरुत	कुर्यन्ति
2nd Pers	करोषि	कुरुथ	कुरुथ
1st Pers	करोमि	कुर्वे	कुम

Pot कुर्यात् Imp करोतु, कुरु, करवाणि Impf अकरोत्, अकरो, अकरवम्

Åtm Pres कुरुते, कुरुपे, कुर्वे Pot कुर्वीत Imp कुरुताम्, कुरुष्व, करधे, Impf अकुरुत

Imperative—सोद

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	क्रीषीताम्	क्रीषाताम्	क्रीषताम्
2nd Pers	क्रीषीष्व	क्रीषायाम्	क्रीषीष्वम्
1st Pers	क्रीषे	क्रीषावहे	क्रीषामहे

Imperfect—लङ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अक्रीषीत	अक्रीषाताम्	अक्रीषत
2nd Pers	अक्रीषीया	अक्रीषायाम्	अक्रीषीष्वम्
1st Pers	अक्रीषि	अक्रीषोवहि	अक्रीषोमहि

287 The penultimate nasal of a root is dropped in forming the base, thus from चन्—चय्राति, चय्रीत, from वन्—वव्राति, etc

288 Certain roots such as धृ, पू, लृ, and all roots in ऋ, shorten their vowel—

धुनाति, पुनाति, लुनाति, स्तृणाति

289 यङ् substitutes षङ् for यङ्—यङ्हाति, यङ्हीयात्, यङ्हातु, यङ्हाण, यङ्हानि, अयङ्हात्

290 ज्ञा substitutes जा for ज्ञा—जानाति, जानीयात्, etc

Imperative—होट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	क्रीषातु	क्रीषोताम्	क्रीषन्तु
2nd Pers	क्रीषीहि	क्रीषीतम्	क्रीषीत
1st Pers	क्रीषानि	क्रीषाव	क्रीषाम

Imperfect—लट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अक्रीषात्	अक्रीषोताम्	अक्रीषन्
2nd Pers	अक्रीषा	अक्रीषीतम्	अक्रीषीत
1st Pers	अक्रीषाम्	अक्रीषोव	अक्रीषोम

ĀTMANEPAḌA—क्रो

Present—लट्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	क्रीषीते	क्रीषीते	क्रीषन्ते
2nd Pers	क्रीषीथे	क्रीषीथे	क्रीषीध्वे
1st Pers	क्रीषे	क्रीषीवहि	क्रीषीमहि

Potential—निङ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	क्रीषीत	क्रीषीयाताम्	क्रीषीरन्
2nd Pers	क्रीषीथा	क्रीषीयायाम्	क्रीषीध्वम्
1st Pers	क्रीषीय	क्रीषीवहि	क्रीषीमहि

all the ten conjugations alike. The distinction of special bases, which is characteristic of the special tenses and moods, is not maintained. Verbs of the 10th conjugation—चुरादि—however, preserve the characteristic अय in the general tenses also (except in चुङ्, and the Par of आश्रयि निङ्)

PERFECT TENSE—सिद्

294 This tense is formed either by reduplication, or in a 'periphrastic' way (about which see Rule 327)

295 Monosyllabic roots beginning with consonants or the vowels अ, आ, इ, उ and ऋ—provided these vowels be followed by one consonant only—take the reduplicated perfect, अय्, दय्, and आस्, however, take the periphrastic perfect only. Monosyllabic roots beginning with a long vowel (except आ), or a short vowel (except अ) followed by more than one consonant, all roots of more than one syllable all roots of the tenth class, and derivative verbs (such as causatives) take the periphrastic perfect चप्, विद्, जाय्, भौ, जौ, ख्, छ्, दरिद्रा, काश्, and कास्, form both the perfects

General Tenses and Moods

Intermediate—इ

291 In the general tenses and moods—as also in the formation of some verbal derivatives such as the Infinitive and certain Participles—the vowel इ is in many cases, inserted between the root and the termination. Thus, *c g*, the root विट forms the 1st Pers Plu सिद्—विबिदि म, the 3rd Pers Sing हट्—वेदि यति, the Infinitive वेदि तुम्. Roots, which take the intermediary इ regularly, are called सेट् roots, those which do not take it are called चनिट् roots, while the term वेट् ‘optionally चनिट्’ is applied to roots which may or may not take the इ.

292 The majority of roots are सेट्. All monosyllabic roots ending in vowels, however, are चनिट्, except यु ह, लु ख, ह्र स्वा, गौ, शि, त्रि, डो, ह (ङ्), व (ञ) and roots ending in ऊ and ऋ. Of roots ending in consonants, about one hundred (शक पच मुच् वच विष्, रिष प्रच्छ् त्यज्, निज्, भज्, etc) are चनिट्, a small number of roots (such as सन्द, मृज्, हृह्) are optionally चनिट् and the rest are सेट्.

293 The rules for the formation of the general tenses and moods apply to verbs of

PARASMAIPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अ	अतुस्	उत्
2nd Pers	य	अयस्	अ
1st Pers	अ	व	म

ĀTMADEPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	ए	आते	इरे
2nd Pers	मे	आये	ध्वे
1st Pers	ए	वहे	महे

302 Before the terminations of the Singular Parasmaipada the base is strengthened as follows —

(a) Linal इ, ई, उ, ऊ, ए, ओ take Viddhi only in 3rd Pers Sing, Guna or Viddhi in 1st Pers Sing, Guna only in 2nd Pers Sing
Thus from जी—जिनाय, जिनेय जिमय or जिनाय

From छ—छटाव, छटोय, छटाव or छटय

From झ—झकार, झकय, झकर or झकार

(b) इ, उ, ए, followed by one consonant take Guna in the three persons singular—

भिद्	विभिद्, विभेदिय, विभेद
उद्	तुतोद्, तुतोदिय, तुतोद्
उय्	अकय, अकयिय, अकय

REDUPLICATED PERFECT

296 Reduplication is effected according to the general principles given in Rules 260 II But the following additional rules have to be noted

297 Initial च् undergöoes no change Initial च्, followed by one consonant only, is changed to चा—

Perfect base of चाप्—चाप् of चस्—चास्

298 Roots beginning with च् followed by more than one consonant, and roots beginning with क्, reduplicate by means of चान्—

Perf base of चक्क—चानक्क, of कृज्—चानृज्

299 Roots beginning with इ Contract the reduplicative इ with the इ of the root into ई, but if इ of the root takes Guna or Vriddhi, य् is inserted between reduplication and root Thus from इद्—ईयु (3rd Pers Plu) and इयिष (1st Pers Sing)

300 वच्, वद, वप् वस्, वह form the reduplication by means of छि, खप् by means of सु, यज् by means of इ, and व्याच by means of वि Thus 3rd Pers Sing,—उवाच, उवाद, उवाप, उवास, उवाह, सुव्याप, इयाज, विव्याच

301 The personal terminations (लिङ्) of लिट् are as follow —

■ Before vowel terminations इ and ई when preceded by one consonant, change to य्, when preceded by more than one consonant, to इय्. Thus 3rd Pers Plu of नी—निम्बु, of प्री—प्रिमियु च and ज change to च्च् throughout. Thus from पू—पुपुच्

5 ऋ when preceded by one consonant changes to र्, when preceded by more than one, to चर्. Thus from धृ—दधु, from झृ—सझर् ऋ mostly changes to चर्. Thus from कृ—चकार

० The ए, ऐ, ओ and औ which appear as the Guna and Vṛiddhi of इ, ई, उ and ऊ, change to अय्, आय्, अव् and औव्

Thus from निने and निनै (strong लिट् base of नी) 1st Pers Sing—निनय and निनाय, from तुष्टो or तुष्टौ (सु)—तुष्टव or तुष्टाव

303 The Sandhi changes undergone by final consonants of the लिट् base, when coming into contact with consonantal terminations, are of various kinds and are best learned by practice

306 लिट् of भिद्, तुद्, नी and छ—

(c) च followed by one consonant is necessarily lengthened in 3rd Pers Sing, remains unchanged in 2nd Pers Sing, is optionally lengthened in 1st Pers Sing

यच्—यपाच, यप्यच् यपच or यपाच

803 = Between the consonantal terminations (घ, व म से, धे वहे, महे) and the base, most roots whether निट् or चनिट् insert an इ, thus—

2nd Pers Sing of मिट् and तुट्—विभिदिय, तुतोदिय, 1st Pers Plu—विभिदिम, तुतोदिम

b The eight roots कृ, कृ, वृ, वृ, हृ, हृ, लृ, लृ do not take the intermediate इ, hence—चकथे, चकथम इन्द्रोय, इन्द्रम

c Most monosyllabic roots in चट् do not take the इ before य, thus from कृ मय्यर्ह

d Optionally चनिट् roots may or may not insert the इ, thus—सस्यन्दिथे or सस्यगते

e चनिट् roots ending in vowels (except एट्) or containing the vowel ए may or may not insert the इ before य, thus गो निनेय or निनयिष, इन्—जघनिय or जघन्य

804 There are certain important rules of internal Sandhi as to the mode in which the personal terminations are joined to निट् bases. The chief are as follow —

१-निम्न

सङ्ख्येयः	सङ्ख्येयः
Singular	सङ्ख्येयः
3rd Pers. निम्न	निम्न
2nd Pers. निम्नियते or निम्न	निम्नियते
1st Pers. निम्नः or निम्न	निम्न
Dual	Dual
3rd Pers. निम्नतु	निम्नानि
2nd Pers. निम्नतु	निम्नाये
1st Pers. निम्नतु	निम्नानि
Plural	Plural
3rd Pers. निम्न	निम्नैः
2nd Pers. निम्न	निम्नानि
1st Pers. निम्न	निम्नानि

२-निम्न

Singular	Singular
3rd Pers. चकार	चक्र
2nd Pers. चक्रते	चक्रते
1st Pers. चकार or चक्र	चक्रे
Dual	Dual
3rd Pers. चक्रतु	चक्रानि
2nd Pers. चक्रतु	चक्राये
1st Pers. चक्रतु	चक्रानि

भिद्—सिद्

PARASMAIPADA

Singular

3rd Pers	बिभिद
2nd Pers	बिभेदिय
1st Pers	बिभेद

Dual

3rd Pers	बिभिदतु
2nd Pers	बिभिदयु
1st Pers	बिभिदिय

Plural

3rd Pers	बिभिदुः
2nd Pers	बिभिद
1st Pers	बिभिदिम

ĀTMANEPA DA

Singular.

बिभिदे
बिभिदिये
बिभिदे

Dual

बिभिदाते
बिभिदाये
बिभिदिवहे

Plural

बिभिदिरे
बिभिदिध्वे
बिभिदिमहे

सुद्—सिद्

Singular

3rd Pers	सुतोद
2nd Pers	सुतोदिय
1st Pers	सुतोद

Dual

3rd Pers	सुतदतु
2nd Pers	सुतदयु
1st Pers	सुतदिय

Plural

3rd Pers	सुतदुः
2nd Pers	सुतद
1st Pers	सुतदिम

Singular

सुतदे
सुतदिये
सुतदे

Dual

सुतदाते
सुतदाये
सुतदिवहे

Plural

सुतदिरे
सुतदिध्वे
सुतदिमहे

	Plural	Plural
3rd Pers	ददु	ददिरे
2nd Pers	दद	ददिध्वे
1st Pers	ददिम	ददिमहे

गै—जगौ, जगाथ or जगिथ, जगौ, etc

309 Roots which contain the vowel अ be tween two simple consonants and which reduplicate the initial consonant unchanged, drop the reduplication and change the अ to ए in all weak forms, as also in 2nd Pers Sing Par, if there is the intermediary ह Hence लिट् of तन्—

PARASMAIPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	ततान	तेमतु	तेनु
2nd Pers	तेनिय	तेनयु	तेम
1st Pers	ततान or तता	तेनिव	तेनिम

ĀTMANEPAḌA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	तेने	तेनाते	तेनिरे
2nd Pers	तेनिधे	तेनाथे	तेनिध्वे
1st Pers	तेने	तेनिध्वे	तेनिमहे

From पत्—पपात्, पेतिथ, etc

310 भञ् and तु form लिट् in the same way

	Plural	Plural
3rd Pers	चक्रुः	चक्रिरे
2nd Pers	चक्र	चक्रद्
1st Pers	चक्रम	चक्रमहे

307 Certain roots weaken the लिट् base in a special way in the weak forms (i.e., all forms except Singular Par)

308 Roots in च, ए, ऐ, औ drop the final vowel in all weak forms and also optionally before the termination of 2nd Pers Sing Par, if इ is prefixed to it. In the 1st and 3rd Pers Sing Par the final vowel and the termination च combine into औ

Thus लिट् of दा—

PARASHMAIPADA	ATHANVEDADA
Singular	Singular
3rd Pers ददौ	ददे
2nd Pers ददाय or ददिष	ददिषे
1st Pers ददौ	ददे
Dual	Dual
3rd Pers ददतु	ददाते
2nd Pers ददथ	ददाथे
1st Pers ददिव	ददिषधे

	Plural	Plural
3rd Pers	ददु	ददिरे
2nd Pers	दद	ददिध्वे
1st Pers	ददिम	ददिमहे

गै—जगौ, जगाद्य or जगिद्य, जगौ, etc

309 Roots which contain the vowel अ between two simple consonants and which reduplicate the initial consonant unchanged, drop the reduplication and change the अ to ए in all weak forms, as also in 2nd Pers Sing Par, if there is the intermediary द Hence सिट् of तन्—

PARASMAIPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	ततान	तेनतु	तेनु
2nd Pers	तेनिय	तेनद्यु	तेन
1st Pers	ततान or ततन	तेनिष	तेनिम

ĀTMANEPAḌA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	तेने	तेनाते	तेनिरे
2nd Pers	तेनिधे	तेनाधे	तेनिध्वे
1st Pers	तेने	तेनिषहे	तेनिमहे

From घट्—घपात्, घेतिय, etc

310 भञ् and तु form सिट् in the same way

भज 3rd Pers Sing Par वभाज, Du भेजतु, Plu-
 भेजु 3rd Pers Sing Ātm—भेजे, Plu भेजिरे
 तृ—3rd Pers Sing Par सतार, Du तेरतु,
 Plu तेरु ।

311 Certain other roots form their लिट् either regularly, or like सन्. Thus—राज्—रराज रराजतु or रैजतु, रराजु or रैजु ।

312 गम्, हन्, जन्, and खन् drop their radical vowel in the weak forms, the ह् of हन् is changed to च. Thus लिट् of गम्—

PAPASMAIPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	जगाम	जगमतु	जगम
2nd Pers	जगन्व or जगमिथ	जगमथु	जगम
1st Pers	जगाम or जगम	जगिमथ	जगिमम

Ātm (after certain prepositions) जग्मे, 3rd Pers Plu जगिमिरे

हन्—जघान, जघन्व or जघमिथ, जघान or जघन, जघिथ, etc

जम् Ātm—जग्मे

313 जघास (which is used as the लिट् of चद्) similarly drops its vowel in the weak forms—
 Plural जघु जघ, जघिम

314 वच्, वद, वप्, वग्, वस्, वह् (besides taking च for व in reduplication, see Rule 300), in the weak forms, excepting 2nd Pers Sing Par, substitute च for the व of the root and then contract the two च's into छ

PARASMAIPADA—वच्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	उवाच	उवतु	उवु
2nd Pers	उवक्ष्य or उवक्षिय	उवधु	उव
1st Pers	उवाच or उवच	उचिव	उचिम

315 Analogously वच् forms सुवाप, सुवपतु, सुवपु

316 यन् in Lat has the strong base इयञ् or इयान्—इयाज, and the weak base ईञ्—3rd Pers Plu Par ईजु, Åtm इजिरे

317 व्यध् forms विव्याध, विविधतु, विविधु ।

318 यद् in the weak forms substitutes—यद् for द—जग्राह, जगृहतु, जगृहु ।

319 The reduplicated लिट् of भू is as follows —

PARASMAIPADA—भू

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	बभूव	बभूवतु	बभूवु
2nd Pers	बभूविथ	बभूवध	बभूव
1st Pers,		बभूविव	बभूविम

320 अग् (आदि) forms the लिट् base आमग्—
3rd Pers Sing Ātm आनग्

321 चि forms जिगाय, Ātm (after certain prepositions) जिग्ये

चि forms चिक्काय or चिक्काय, Ātm चिक्के or चिक्के

322 दृग् and दृज् form 2nd Pers Sing Par either ददर्शिय and समर्शिय, or दद्रुह and समरुह

323 द्वे forms लुहाव, Ātm लुहवे

324 वे forms its Lat either regularly—ववौ, 3rd Pers Plu ववु, or uses the strong base उवय् and the weak base ऊय् or ऊय्—3rd Pers Sing Par उवाय, 3rd Pers Du उवतु or ऊयतु, 3rd Pers Plu ऊयु or ऊयु ।

320 A लिट् form आह appears in the following five Vibhaktis—Sing 3rd Pers ; and 2nd Pers—आह, आह, Du 3rd Pers and 2nd Pers—आहतु, आहयु, Plu 3rd Pers—आहु । These forms have the sense of the Present Tense and may be substituted for the corresponding Present forms of वृ, १८, व्रवीति, etc To express the sense of the Perfect tense वच् is used instead of वृ

326 विद् (वदादि) forms the Lat विवेद The following forms of this verb are लिट् in formation

(although without reduplication), but present in meaning—‘I know,’ etc

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	वेद	विदतु	विदुः
2nd Pers	वेत्स्य	विदथ	विद
1st Pers	वेद	विद	विद

PERIPHRASTIC PERFECT

327 This Perfect is formed by joining the termination चाम् to the root and by adding to the base thus formed the reduplicated Perfect Par of चस् or भू or the Red Perf Par or Ātm of ह

328 *As to which verbs take the Periphrastic Perfect, see Rule 295 चस् and भू are used after Par as well as Ātm verbs, ह Par, after Par verbs, ह Ātm after Ātm verbs †. Thus—

उन्द् Par —उन्दामास or उन्दावभूव or उन्दाचकार

ईड् Ātm —ईडामास or ईडावभूव or ईडाचक्रे

329 Before चाम् a final vowel of a root or a short vowel followed by one consonant only takes Guna Thus from चप्—चोयामास, etc, विद् is an exception—विदाचकार

* इवादिह दुहमनीडुज्ज—Pāp 3 1 35

† वचावु दुज्जने चिटि—Pāp 3 1 40

३३० चाम् Aām

	Singular	Singular	Singular
3rd Pers	चासामास	चासांवभूव	चासावळे
2nd Pers	चासामासिच	चासांवभूविच	चासांवळचे
1st Pers	चासामास	चासांवभूव	चासांवळे
	Dual	Dual	Dual
3rd Pers	चासामासतु	चासांवभूवतु	चासांवळाति
2nd Pers	चासामासच	चासांवभूवच	चासांवळाचे
1st Pers	चासामासिच	चासांवभूविच	चासांवळवडे
	Plural	Plural	Plural
3rd Pers	चासामासु	चासांवभूवु	चासांवळिरे
2nd Pers	चासामास	चासांवभूव	चासांवळट्टे
1st Pers	चासामासिम	चासांवभूविम	चासांवळमडे

३३१ The roots भो, क्खो अ and इ take reduplication before चाम्—

विमयांवकार, विभरांवकार, etc

AORIST—चुङ्

३३२ The Aorist takes the augment च, in the same way as the Imperfect (नङ्)

333 The personal terminations are the same as in the Imperfect, some लृङ् forms take ङ्, instead of च्, in 3rd Pers Plu. Par

314 There are two main classes of लृङ् formations. In the first class the personal terminations are added to the root either immediately or after an intermediate च्. In the second class a letter of the ङ् group (Sibilant) is inserted between the root and the terminations. Of the first class three varieties have to be distinguished, and four of the second class. Some roots form their लृङ् in one way only, others in several ways

---

FIRST CLASS

AORIST WITHOUT AN INTERMEDIATE SIBILANT

First Form

335 The terminations are added to the root immediately. The termination of the 3rd Pers Plu is ङ्, before which a final vowel of the root is dropped. The Parasmaipada terminations

दा—लुङ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अदात्	अदाताम्	अदु
2nd Pers	अदा	अदातम्	अदात
1st Pers	अदाम्	अदाव	अदाम

336 मू takes the termination अन् in 3rd Pers Plural, and (as in लिट्) changes its ऊ into ऊय before vowel terminations

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अभूत्	अभूताम्	अभूवन्
2nd Pers	अभू	अभूतम्	अभूत
1st Pers	अभूवम्	अभूव	अभूम

Second Form

337 य is added to the root before the personal terminations. Thus य is dropped before terminations beginning with य, it is lengthened before व and म्

338 Before the added य a final अ or इ of the root takes Guna, thus from दृ—पयस्त् इग् also forms पयस्त्

This form generally is Parasmaipada

PARASMAIPADA—सिच्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	असिचत्	असिचताम्	असिचन्
2nd Pers	असिच	असिचतम्	असिचत
1st Pers	असिचम्	असिचाव	असिचाम

Third Form

339 अ is added to the root before the personal terminations, and the root takes a peculiar reduplication subject to complicated rules. The reduplicative vowel is, in many cases, lengthened. This form of लुङ् is taken by the roots of the tenth class, causatives and also by some other roots.

The following is an example of this लुङ् after a causative base—मोचय from मुच्

PARASMAIPADA.

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अमूसुचत्	अमूसुचताम्	अमूसुचन्
2nd Pers	अमूसुच	अमूसुचतम्	अमूसुचत
1st Pers	अमूसुचम्	अमूसुचाव	अमूसुचाम

ĀTMANEPAḌA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अमूसुचत्	अमूसुचेताम्	अमूसुचन्त
2nd Pers	अमूसुचथा	अमूसुचेथाम्	अमूसुचध्वम्
1st Pers	अमूसुचे	अमूसुचावहि	अमूसुषामहि

SECOND CLASS

AORIST WITH AN INTERMEDIATE SIBILANT

Fourth Form

340 This form takes the following terminations—

PARASMAIPAḌA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	सत्	सताम्	सन्
2nd Pers	स	सतम्	सत
1st Pers	सम्	साव	साम

ĀTMANEPAḌA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	सत्	साताम्	सन्त
2nd Pers	सथा	साथाम्	सध्वम्
1st Pers	सि	सावहि	सामहि

341 Before these terminations the vowel of the root remains unchanged

342 This form of लुङ् is taken by a few verbs only

PARASMAI ADI—दिग्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अदिक्षत्	अदिक्षताम्	अदिक्षन्
2nd Pers	अदिक्ष	अदिक्षतम्	अदिक्षत
1st Pers	अदिक्षम्	अदिक्षाव	अदिक्षाम

ĀTMANI PADI

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अदिक्षत	अदिक्षाताम्	अदिक्षन्त
2nd Pers	अदिक्षथा	अदिक्षाथाम्	अदिक्षध्वम्
1st Pers	अदिवि	अदिक्षावहि	अदिक्षामहि

लुङ्—अधुक्षत्, Ātm अधुक्षत

Fifth form

343 The personal terminations are as follows—

PARASMAI ADI

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	सीत्	स्ताम्	सः
2nd Pers	सी	स्तम्	स्त
1st Pers	सम्	म	म

ĀTMAṆEPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अमूसुचत	अमूसुचेताम्	अमूसुचन्त
2nd Pers	अमूसुचथा	अमूसुचेथाम्	अमूसुचध्वम्
1st Pers	अमूसुचे	अमूसुचावहि	अमूसुचामहि

SECOND CLASS

AORIST WITH AṆ INTERMEDIATE SIBILANT

Fourth Form

340 This form takes the following terminations—

PARASMAIPADA.

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	सत्	सताम्	सन्
2nd Pers	स	सतम्	सत
1st Pers	सम्	साव	सास

ĀTMAṆEPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	सत्	साताम्	सन्त
2nd Pers	सथा	साथाम्	सध्वम्
1st Pers	सि	सावहि	सामहि

PARASMAIPADA—इप्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अबोधोत्	अबोधिटाम्	अबोधिषु
2nd Pers	अबोधी	अबोधिटम्	अबोधिट
1st Pers	अबोधियम्	अबोधिव्य	अबोधिष्य

ĀTMANEIADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अबोधिट	अबोधिपाताम्	अबोधियत
2nd Pers	अबोधिठा	अबोधिपाथाम्	अबोधिदुम्
1st Pers	अबोधिपि	अबोधिव्वहि	अबोधिष्वहि

Seventh Form

351 The terminations are those of the sixth form with a इ prefixed. The Parasmaipada only is used. The terminations are as follow —

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	सीत्	सिट्टाम्	सिप्पु
2nd Pers	सी	सिट्टम्	सिट्ट
1st Pers	सियम्	सिष्व	सिष्य

352 This form is taken by a few roots in चा and by नम्, यम्, and रम्

349 दा, धा and ह्य substitute इ for आ before the Ātm terminations—दा 3rd Pers Sing Ātm अदित्, 1st Pers अदिषि

Sixth Form

349 This form takes the same terminations as the fifth form but prefixes to them an इ The म् of the 2nd and 3rd Pers Sing Par is dropped The terminations then are as follow —

1 APASMAIPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	ईत्	इष्टाम्	इष
2nd Pers	इ	इष्टम्	इष्ट
1st Pers	इषम्	इष्व	इष्व

ĀTMANEI PDA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	इष्ट	इषाताम्	इषत्
2nd Pers	इष्टा	इषाथाम्	इष्टम्
1st Pers	इषि	इष्वहि	इष्वहि

350 The vowel of the root in most cases takes Vriddhi or Guṇa—मू—अनावीत्, 3rd Pers Ātm अलविष्ट मुध—अयोषीत्

357. PARASMAIPADA—भू

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	भविष्यति	भविष्यत	भविष्यन्ति
2nd Pers	भविष्यसि	भविष्यथ	भविष्यथ
1st Pers	भविष्यामि	भविष्याव	भविष्याम

ĀTMANEPAḌA—लभ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	लप्स्यते	लप्सेयते	लप्स्यन्ते
2nd Pers	लप्स्यसे	लप्सेयथे	लप्स्यध्वे
1st Pers	लप्सेय	लप्सयावहे	लप्सयामहे

358 दृश्, सृज्, क्षाश् form दृक्ष्यति, सृक्ष्यति, क्षप्स्यति

वस् forms वक्ष्यति, ग्रह—ग्रहोष्यति, नश्—नक्ष्यति

PERIPHRASTIC FUTURE—बुट्

359 This Future is formed by adding to the nominative singular of a noun of agency, formed from the root by means of the suffix क्त, the Present of the verb अस् (to be), in the first and second persons. In the third person the nominative forms of the noun of agency (Sing Du and Plu) are used without अस्

PARASMAIPADA—नम्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अनसोत्	अनसिष्टाम्	अनसिषु
2nd Pers	अनसौ	अनसिष्टम्	अनसिष्ट
1st Pers	अनसिषम्	अनसिष्व	अनसिष

SIMPLE FUTURE—स्यद्

353 This Future is formed by adding to the root the suffix स्य, or—in the case of सिद्, verbs—इस्य. To the base thus formed the terminations of the Present are joined, the स्य of स्य or इस्य being lengthened before म् and ष, and dropped before च.

354 Final vowels, and short medial vowels followed by one consonant only, take Guna.

Thus from इ—एष्यति from भू—भविष्यति, from कृ—करिष्यति, from बध्—भीतृष्यते.

355 A number of verbs form the Future with, as well as without, the intermediate इ. Thus from कृत्—कर्त्स्यति or कर्त्तिष्यति.

356 The अय of verbs of the 10th conjugation, causatives, etc. is retained, but the final अ of it is dropped. Thus from चुर (चोरय)—चोरयिष्यति.

Imperfect The root takes Guṇa as in the Future Thus from भू—अभविष्यत्, from पच्—अपच्यत्, from वस्—अवत्स्यत्, from दृश्—अदृश्यत्

364 PARASMAIPADA—भू

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अभविष्यत्	अभविष्यताम्	अभविष्यन्
2nd Pers	अभविष्य	अभविष्यतम्	अभविष्यत
1st Pers	अभविष्यम्	अभविष्याव	अभविष्याम

ĀTMANEPAḌA—लभ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अलप्स्यत्	अलप्सेयताम्	अलप्स्यन्त
2nd Pers	अलप्स्यथा	अलप्सेयथाम्	अलप्स्यध्वम्
1st Pers	अलप्सेय	अलप्सयावहि	अलप्सयामहि

BENEDICTIVE—आशिषि लिङ्

365 This mood is formed by adding to the root the following terminations —

PARASMAIPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	यात्	यास्ताम्	यासु
2nd Pers	या	यास्तम्	यास्त
1st Pers	यासम्	यासव	यासव

359 Before **ञ** the final vowel of a root, or a penultimate short vowel, takes Guna. Thus from **हृ-कृता** (**कृता** being the Nom Sing of **कृत्**, formed from **कृ** by means of **ञ**) **गो-नेता**, **भू-मविता**

361 A limited number of verbs only form a Future of this kind (in addition to the simple Future)

362 PARASMAIPADA—दा

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	दाता	दातारौ	दातार
2nd Pers	दातामि	दातास्व	दाताम्य
1st Pers	दातामि	दातास्व	दाताम्य

ĀTMANEPA DA—दा

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	दाता	दातारौ	दातार
2nd Pers	दातासे	दातासाथे	दाताम्ये
1st Pers	दाताहे	दातास्वहे	दाताम्यहे

CONDITIONAL—लृङ्

363 This mood is formed by adding, as in the simple Future **लृ** to the root—which takes the augment **च** and the terminations of the

Imperfect The root takes Guṇa an in the Future Thus from भू—अभविष्यत्, from पच्—अपच्यत्, from वस्—अवत्स्यत्, from दृश्—अद्रक्ष्यत्

364 PARASMAIPADA—भू

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अभविष्यत्	अभविष्यताम्	अभविष्यन्
2nd Pers	अभविष्य	अभविष्यतम्	अभविष्यत
1st Pers	अभविष्यम्	अभविष्याव	अभविष्याम

ĀTMANEPAḌA—लभ्

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	अलप्स्यत	अलप्स्यताम्	अलप्स्यन्त
2nd Pers	अलप्स्यथा	अलप्स्यथाम्	अलप्स्यध्वम्
1st Pers	अलप्से	अलप्स्यावहि	अलप्स्यामहि

BENEDICTIVE—आशिषि लिङ्

365 This mood is formed by adding to the root the following terminations —

PARASMAIPADA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers.	यात्	यास्ताम्	यासु
2nd Pers	याः	यास्तम	यास्त
1st Pers		यास्व	याध्व

ĀTMANEPAḌA

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	सोष्ट	सोयास्ताम्	सोरन्
2nd Pers	सीछा	सीयास्याम्	सोध्वम्
1st Pers	सीय	सीवहि	सोमहि

366 In Par the root does not take Guna or Vriddhi भू—भूयात्

367 Final इ and उ are lengthened Thus लि—जीयात्

368 Final ऋ becomes रि Thus कृ—क्रियात्
ऋ preceded by a compound consonant takes Guna Thus क्षृ—क्षर्यात्

369 दा, धा, मा, स्वा, पा (to drink), हा and गे change their vowel to ए—देयात्, पेयात् etc

370 In Ātmanepada the वेष्ट् (and optionally the वेष्ट्) roots take the intermediate इ The vowel of the root takes Guna, but when the intermediate इ is not used, final ऋ remains unchanged

Thus पृ—पविषीष्ट, कृ—कषोष्ट

371 PARASMAIPADA—भू

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	भूयात्	भूयास्ताम्	भूयासु
2nd Pers	भूया	भूयास्तम्	भूयास्त
1st Pers	भूयासम्	भूयास	भूयास

ĀTMANEPADA—क

	Singular	Dual	Plural
3rd Pers	कपीष्ट	कपीयास्ताम्	कपोरन्
2nd Pers	कपोष्ठा	कपीयास्याम्	कपोद्म
1st Pers	कपीय	कपोवहि	कपोमहि

Passive

372 A Passive Form, in all tenses and moods, is taken by verbs of all classes. Transitive verbs form the Passive in all persons and numbers, intransitive verbs only in 3rd person singular. The root takes the suffix *य in the special tenses and moods (without Guna or Vriddhi of the root) and to the base thus formed there are added the Ātmanepada + terminations of the First Group of verbs (see Rule 226)

Thus from अनुभू—Pres अनुभूयते, अनुभूयसे अनुभूये, अनुभूयावहे, etc, Pot अनुभूयेत, Imp अनुभूयताम्, Impf अनुभवूयत

From बुध्—Pres बुध्यते Pot बुध्येत, Imp बुध्यताम्, Impf अनुबुध्यत

373 Before य final इ and उ of the root are lengthened, final ञ becomes रि final ञ् becomes ईर् (or ऊर् in certain verbs)

* साध्यागुह्ये यङ—Pan 3 1 67

† भावश्चयथी—Pan 1 3 13

Thus from जि—जोयते from छ—छियते from
घृ—घोर्यते, from पृ—पूर्यते

374 Final ष्ट preceded by a compound
consonant takes Guna Thus from क्श्म—क्श्मयते

375 For the final षा of दा to give, 'धा, मा
दा पा to drink and हा 'to abandon' द् is substi-
tuted so also for the ए ऐ or षा of दे, धे, गे,
से Thus दा—दोयते, पा—पीयते, गे—गोयते, से—
सीयते

376 A penultimate nasal is dropped Thus
घम्—घम्यते, घन्—घन्यते

377 यञ् forms इज्यते, यच—उच्यत यप्—उप्यते,
यङ्—उप्यते स्वप्—सुप्यते, वा (ये)—ज्यते, ह्ये—ह्यते
घङ्—गृह्यते

378 ज्ञ forms ज्ञायते or जायते ज्ञन्—ज्ज्यत or
ज्जायते, मास्—मिष्यते (but चाश्चाप्सते from मास् preceded
by चा and meaning *desire or hope*)

379 In लिट् जुट् छट्, छट् and आशिषि लिङ्
the passive is, generally, the same as the active
form with Ātmanepada terminations Thus
लिट् of क्ष—क्षते, of ईक्ष्—ईक्षाचक्षे or ईक्षामासे
छट् of बुध्—बोधियते, जुट् of बुध्—बोधिता, छट्
of बुध्—अबोधियत आशिषि लिङ् of बुध्—बोधियोट

380 The passive of लुङ् also is formed by
joining the Ātmanepada terminations of लुङ् to

the root, thus from अनुभू—1st Pers Sing लुब्ध्
Passive—अन्वमाविषि

But there is a special form in the 3rd Pers. Singular. Here the termination is इ, before which a final vowel of the root takes Vriddhi, and a medial vowel followed by one consonant takes Guna अ of the root followed by one consonant mostly becomes आ, after final आ of the root य् is inserted. Thus from नो—अनायि, from अय्—अयावि, from कृ or कृ—अकारि, from भिद्—अमेदि, from सुच्—अमोचि, from कृप्—अकर्षि, from निन्द्—अनिन्दि, from वद्—अवादि, from ज्ञा—अज्ञायि, from दा—अदायि

'रभ् forms अरन्नि, लभ्—अलाभि or अलन्नि

381 Verbs which form their base with अय् (Tenth Conjugation, etc) optionally drop the अय् (to which अय् is reduced) in the general tenses, except लिट्. Thus from चोरय् (चुर्) लिट् 3rd Pers Sing Passive—चोरयाचक्रे, चोरयामासे, लृट्—चोरयिष्यते or चोरिष्यते, लुङ्—अचोरि. The 3rd Pers Sing लृङ् drops the अय् necessarily. From रोपय् (causative of रुह्)—अरोपि

Causative Verbs—णिजन्त

382 Every root may form a causative. The base of the causative verbs is formed and

inflected in the same way as the base of verbs of the tenth conjugation. Thus from बुध् (to know)—बोधय, बोधयति 'he causes to know', अबोधयत् 'he caused to know,' etc. From भू—भाषयति, from कृ—कारयति, from नी—नाययति

383 The causative suffix यय is retained, dropping, however, the final य (as in the case in the tenth conjugation) in all moods and tenses, excepting लुङ् and आग्रिणि लिङ्. Thus simple Future of बोधय—बोधयिष्यति, Perf बोधयाचकार. But Aorist (reduplicated, see Rule 339) अबू बुधत्. Benedictive—बोध्यात्

384 A few roots in अम् lengthen the vowel of the root, कम्—कामयति

385 Roots in आ insert ए before यय. Thus दा—दापयति

386 Roots in ए ऐ ओ change these vowels into आ and also take ए. Thus मै—मापयति

387 The same form is taken by a few verbs in इ or ई. क्री—क्रापयति जि—जापयति

388 आ forms आपयति or आपयति, आ—आपयति, or अपयति

पा (to drink) forms पाययति पा (to protect) forms पालयति

389 प्री forms प्रीषयति, हन्—घातयति, कृ—अर्पयति, रुह—रोपयति and रोहयति

390 गमयति is used as the causative of ग (to go), but ग with अघि forms अघ्यापयति

391 From स्मि with वि there is formed विस्मापयति or ते ('he astonishes').

Desiderative Verbs—सनम्

392 Desiderative Verbs may be formed from all roots, and are conjugated in all tenses and moods

393 The desiderative base is formed by reduplicating the root, and adding to it स The reduplication follows the general rules (260 ff.), but अ, आ and इ in reduplication become ए Generally, an intermediary इ is prefixed to the स after सेट् (and optionally after वेट्) roots, while no such इ is added to अजिट् roots

Thus from भू—बुभूषति, from ह्या—तिष्ठसति, from पठ्—पिपठिषति

394 As a rule, the vowel of the root takes Guna before इस, but not before स Thus from

गो—गिययिषते, from गृत्—गिनतिषति Medial इ however takes no Guna, विद्—विबिदिषति Final इ and उ are lengthened before स Thus जिगोषति (with an irregular change of consonants) from जि, दुदूषति from दु

395 Final ष्ट and ष become ईर् or छर् Thus छ—विकीर्यति तृ—तितोर्यति, सृ—सुमूर्यति

396 गम् forms जिगमिषति, मन्—मीमांसते, षन्—जिषांसति

397 दा forms दिक्षति, धा—धिक्षति, मा—मिक्षति, पद्—पिक्षते, रम्—रिष्यते, सभ—सिष्यते, शक्—शिक्षति

398 यद् forms निष्टति, मष्ट—पिष्टक्षिपति रूप—सुपुष्टति

Frequentative (or Intensive)

Verbs—ग्रहन्तः ।

399 *Frequentative or Intensive Verbs—expressing the repetition or the intensity of the action denoted by the primary verb—may be formed from any monosyllabic root of the first nine classes that begins with a consonant

* आतीरेकाचो ष्टादे क्रियासमनिहारि यद्—Pāp 3122

400 Frequentative bases take a peculiar form of reduplication. The vowel of the reduplicated syllable takes Guna, अ is lengthened. To the reduplicated base the personal terminations—Parasmaipada only—are either added directly, and the conjugation follows that of लुहोति, or else य (यङ्) is inserted between the reduplicated base and the terminations—Ātmanepada only. The former is known as यङ् लुगन्त प्रक्रिया as the frequentative suffix य (यङ्) is supposed to have been elided after the root, the latter as यङन्त प्रक्रिया. Before the य, the base undergoes the same changes as in the Passive (see Rules 373 ff.)

Thus from भू—either बोभोति (यङ् लुगन्त) or बोभूयते (यङन्त), from नी नेनोयते (यङन्त), from तप्—तातप्यते (यङन्त), from लिङ्—लेलिङीति (यङ् लुगन्त), and लेलिङ्यते (यङन्त).

401 There are many special rules as to the frequentative form, thus कम् forms चङ्-कम्यते, हत्—हरीहृत्यते, अङ्—जरीर्यते, नृत्—नरो-नृत्यते, etc., etc.

Denominative Verbs—नामधातु

402 A considerable number of verbs are derived from nominal bases by means of the suffix

य (यच् or यङ्) The sense of verbs of this kind generally is 'being or acting like' (the thing or person denoted by the noun), or 'treating as' (the thing, etc.) or 'desiring' (the thing denoted by the noun)

103 Before य final vowels are generally lengthened, final य and या are often changed to इ, final nasals are dropped

Thus from कृच्—कृष्यायते 'he acts like Krishna' from राजन्—राजायते 'he acts like a king', from पुत्र—पुत्रोयति (जातम्) 'he treats (his pupil) like a son', from शब्द—शब्दायते 'he makes a sound from पुत्र—पुत्रोयति 'he wishes for a son', from नमस्—नमस्यति 'he pays homage'

Parasmaipada and Atmanepada

104 The general difference in meaning between Parasmaipada and Atmanepada has been stated in Rule 218

405 Many roots change the 'Pada' to which they properly belong, when preceded by prepositions (उपसर्ग) Some of the most important cases are as follow —

406 अस् (दिवादि) Par, is used in both Padas after prepositions—निरस्यसि or निरस्यते

107 कृ, without a preposition, takes either Pada—करोति, कुरुते, but after certain prepositions it is Ātm, in certain definite senses Thus हरिसुपकुरुते 'he serves Hari'

408 कम् as a simple verb denoting 'continuity,' 'energy,' 'increase' takes Ātmanepada, in other senses it takes both Padas It is Ātm after उप and परा, in the senses of 'continuity,' 'energy,' 'increase' Thus उपक्रमते 'he commences to advance', पराक्रमते 'he marches to attack' कम् after आ is Ātm, when the rising of a heavenly body is meant—आक्रमते सूर्य 'the sun rises, (but आक्रामति धूमो हस्त्यतलात् 'the smoke rises from the terrace') After प्र and उप, कम् is Ātm in the sense of beginning—प्रक्रमते भोक्तुम् 'he begins to eat'

409 क्री is Ātm with अन्, परि, वि—विक्रीणीत 'he sells'

410 क्रीड्, is Ātm after अनु, आ, परि, सम्—अनुक्रीडते 'he plays'

* इतिवर्तमानेषु कम्—1 3 38

* उपपरम्भम्—1 3 39

* आरु लक्षणे—1 3 40 (क्रीडितव्यम् इति भाष्यम्)

* प्रोपाद्यं सम्प्रदायम्—1 11 42

* परिचक्षेत् क्रिय—1 3 18

* क्रीडोपसृष्टपरिचक्षेत्—1 11 21

411 गम् is Ātm after सम्¹ when the verb is intransitive—वाक्य संगच्छते 'the sentence fits in'

412 चर् after उत् is Ātm when used as a transitive verb—गुरुवचनमुच्चरते 'he transgresses the commands of his teacher' It is Ātm after सम् when construed with an Instrumental²—रथेन सचरते 'he drives in a chariot'

413 जि is Ātm after वि and परा, in the sense of 'conquering'—यद्वन् विजयते 'he conquers his enemies'

414 ज्ञा is Ātm after प्रति, in the sense of 'promising'—यत्नं प्रतिजानीते 'he promises a hundred rupees'

415 दा, simple, takes either Pada after चा it is Ātmanepada³—विद्यामादत्ते 'he acquires knowledge'

416 नी is Ātm after उत्, उप, वि in certain senses', e.g., दण्डमुचयते 'he lifts the stick', माधवकुमुपनयते 'he initiates the disciple', कर्

¹ सर्मागव्यच्छिन्नान्—1 3, 29

² उदधर, सकर्षणात्—1 3 53

³ समस्त तीयायुक्तात्—1 3 54

⁴ विपराधी ज्ञे—1 3 19

⁵ संप्रतिश्यामनाप्याजे—1 3, 46

⁶ चाहादोऽनासुविहरते—1 3 20

⁷ संमाननीयसंज्ञायाव्यकरणज्ञानवतिविषयस्यव्यवृत्तिरिति—1 3 36

विनयते 'he pays the tax'—Also शास्त्रे नयते 'he gives instruction in Śāstra'

417 यम् with आ is Ātm either when intransitive¹, or when having for its object a limb of the agent's body आयच्छते तद् 'the tree spreads', पाणिमायच्छते 'he stretches forth his hand' It is also Ātm² (as a transitive verb) with आ, उत्, सम्, except when having for its object a literary work भारमुद्यच्छते 'he lifts up the load' But वेदमुद्यच्छति । It is Ātm with उप, in the sense of 'accepting' or 'marrying' कन्यामुपयच्छते 'he marries a girl'

418 युज्, preceded by प्र, उप, नि³ generally ॥ Ātm प्रयुङ्ते, उपयुङ्ते, नियुङ्ते

419 रम् is Parasm, if preceded by आ⁴, परि, वि विरमति 'he takes rest,', परिरमति 'he sports' After उप it takes either Pada, when used intransitively—उपरमति or उपरमते 'he keeps quiet'

420 वद् ॥ Ātm in certain senses विवदन्ते or विप्रवदन्ते वैद्या⁵ 'the doctors disagree' (op-

¹ चाङो यनङ्ग —1 3 28 (चकर्मकात् स्थाङ्गक्यङादिसिक्)

² मनुमाङ्भी यमीङ्क्ये—1 3 75

³ उपायम सकरवे—1 ॥ 56

⁴ व्यापपरिचो रत्त —1 3 83

⁵ प्रोपायां पुल्लेख्यप्रपादे—1 3 64

⁶ विमत्ता विद्वत्ते—1 3 50

tionally also विषदन्ति and विप्रवदन्ति) वद् with उप is Ātm in the sense of 'advising', if used transitively—विष्यमुपवदते 'he advises his pupil'

421 विद् with नि is Ātm—निविशते¹

422 स्या is Ātm, if preceded by अव, प्र, वि, सम्² अवतिष्ठते 'he waits patiently' प्रतिष्ठते 'he sets forth' It also is Ātm after उत्, except in the sense of 'getting up, सुखावुत्तिष्ठते' 'he earnestly aspires to salvation' but पौठावुत्तिष्ठति) 'he rises from his seat' It is Ātm after उप³ in the sense of 'worshipping, etc'—आदित्यमुपतिष्ठते also in an intransitive sense as भोजनकाले उपतिष्ठते 'he comes or is present at dinner time'

423 हन् with आ, is Ātm⁴ if either intransitive or having for its object a limb of the agent's own body स्तश्चिर आहते 'he strikes his own head' but परस्व शिर आहन्ति

424 ह्ने, with उप, नि, वि, सम्⁵ and used intransitively, is Ātm उपह्वयते, etc With आ it is

नविश —1 3 17

¹ समवप्रविश ह्य —1 3 12

² उ औनम्य कर्मादि—1 3 24

³ उपविशपूजासहतिशरकर्मितकरवपतिष्ठति वाच्यम्—

⁴ आनी यमहन्—1 3 28

⁵ निममुपविश्या ह्य —1 3 30

Ātm in the sense of 'challenging'—**कृणुयात्पूर-
माह्वयते**

425 आ, कृ, हृ, यु² take the Ātm, in the Desiderative form (सन्त)—**जिज्ञासते, सुसूष्यते, दिदृक्षते, शय्युपते**

Use of the Tenses and Moods

426 The Present Tense (लट्) indicates that an action is taking place at the present time, **आगच्छति देवदत्त** 'Devadatta comes (or 'is coming') (just now)'

427 It also denotes permanent or habitual action (which may be said to be 'present' at any time), **पर्वतास्तिष्ठन्ति, नद्यः स्रवन्ति** 'the mountains stand firm, the rivers flow' (now and at all times)

428 In narration लृट् is frequently used to denote past action, with the particle अ it does so exclusively—**यजति अ युधिष्ठिर** 'Yudhis-
thira sacrificed'

429 It sometimes denotes near futurity, this is frequently the case after interrogatives, thought or desire being implied—**किं करोमि** 'what shall I do?' ('what am I to do?',
कं गच्छामि 'where shall I go?' ('where am I to

go ?) It also sometimes denotes an action just finished—**अयमहमागच्छामि** 'I have just arrived'

430 The three past tenses **लङ्**, **लिट्** and **लुङ्**—are used rather promiscuously to denote past action, but according to the old grammarians the following distinctions should be observed —

431 The Imperfect (**लङ्**) denotes past action done at some time prior to the current day

432 The Perfect (**लिट्**) denotes such past action as took place before the current day and was not witnessed by the speaker. It is the proper tense for narrating events of the remote past **कथानकस्य कृष्णवासुदेव** 'Vasudeva *ka*ten Karuna'

433 The Aorist (**लुङ्**) denotes past action without reference to any particular time. It however, may be used by preference of action connected with the near past, *eg* **अमृद् वृष्टिश्च** 'it rained to day'

434 With the prohibitive particle **मा** (to which **अ** may be added) the Aorist is used in the sense of an Imperative, the augment **अ** is dropped in that case—**मा शुच** 'do not grieve' **मा भैषी**, 'do not fear'

435 The Imperfect also is sometimes used with **साद्य** in the same sense, the augment being dropped

436 The Simple Future (**लृट्**) expresses futurity in general the Periphrastic Future (**लृट्**) expresses futurity, except that of the current day

437 The Conditional Mood (**लृट्**) is used in both clauses of conditional sentences, when the meaning is that the condition either was not, or will not be, completed¹ so that the consequence also did not or will not take place Thus—**सुवृष्टिर्देवमविष्यत् तदा सुमिषममविष्यत्** 'if there had been good rain, there would have been plenty of food' or 'if there would be good rain (but it is not expected that there will be), there would be plenty of food'

438 The Potential Mood² (**लृट्**) expresses (1) command, (2) invitation, (3) permission, (4) entreaty, (5) question, (6) prayer

(1) **यजेत** 'let him sacrifice' (he should sacrifice'), (2) **इह भुञ्जीत भवान्** 'may you dine here' (i.e., 'I invite you to dine here'), (3) **इहासीत**

¹ लिङ्निमित्ते च क् क्रियातिपत्तौ—3 3 139

² विधिनिमित्तकामन्त्राधीनप्रवचनार्थेनेङ् लिङ्—3 3 131

भवान् 'you may sit here', (4) पुत्रमध्यापयेद् भवान् 'may you be pleased to teach my son' ('I entreat you to teach my son'), (5) किं वेदमधीयोय उत तर्कम् 'should I read the Veda or Logic?', (6) भो भोजनं लभेय 'O, may I obtain food !

439 It also may express capability—त्वं कन्यां वहे 'you are fit to marry the girl'

440 It is frequently used in both clauses of a conditional sentence to express that two actions are related as cause and effect—कृष्णं नमस्तेत् सुखं यायात् 'if he will worship Krishna he will attain happiness' The Simple Future may also be used in sentences of this kind

441 The Benedictive (चाशियि लिङ्) expresses a blessing—चिरजीव्याद् भवान् may you live long !

442 The meanings of the Imperative (लोट्) are analogous to those of the लिङ् Thus—गच्छ कुसुमपुरम् 'go to Kusumapura चिरजीव 'may you live long !' किं करवाम 'what should we do ?'

443 Noteworthy is the very frequent use of the 3rd Pers Sing Passive of लोट् often with the meaning of a courteous request—श्रूयतां भो पण्डिता 'please listen, you Pandits !'

CHAPTER V

Verbal Forms derived from roots by means of Kṛit-suffixes—कृदन्त

444 In addition to what has been given in the preceding sections under the head of Conjugation, Western Grammar views certain other forms derived from roots—such as the participles, the infinitive, the gerund—as *verbal* in character and hence includes the rules governing their formation in *Conjugation*. Sanskrit Grammar, on the other hand, includes these forms in the category कृदन्त, i.e., nominal bases derived from roots by means of the so called कृत् (primary suffixes)

445 Thus, words such as कृति, कर्त्तृ, कारक—which Western Grammar considers to be nouns—and words such as कुर्वन्, कृत, कर्तुम्, कृत्वा—which Western Grammar treats as *verbal* formations—are in Sanskrit Grammar classed as Kṛidanta

In the present chapter rules will be given for such Kṛidanta forms only as are in Western Grammar considered to have a

PARTICIPLE S

Present Tense

116 The Present Participle is formed by joining the suffix चत् (गट्) to that Paramupada form of the special base of a root which appears before the termination of 3rd Pers Plu Pres.

Thus from भू (3rd Pers Plu Pres भव् + चन्ति)—Pres Participle भवत् (गट्) ।

From द्विष् (द्विष् + चन्ति)—द्विषत्

From कृ (कृह् + चन्ति)—कृषत्

From तन् (तन्व् + चन्ति)—तन्वत्

From कृ (कृष् + चन्ति)—कृष्यत्

From आप् (आप् + चन्ति)—आप्रवत्

From वर (वर + चन्ति)—वरयत्

From Causative of बुध् (बोध् + चन्ति)—बोधयत्

From Desiderative of बुध् (बुबोधिप् + चन्ति)—बुबोधिषत्

For the declension of participles in चत् see Rules 126 ff

417 The Present Participle Ātmanepada is formed by adding चान् or मान् (गानच्) to the special base—the latter in the case of all verbs, the special base of which ends in च. Before चान् the root appears in the same form as in 3rd Pers

Plu Ātmanepada before चते Thus from पृ—
पयमान; from दिव्—दीव्यमान, from द्विप्—द्विषाण,
from हु—जुहान, from तन्—तन्वान, from क्री—
क्रीणान, from चर्—चोरयमाण

धास् forms धासेन

448 The participle of the Present Passive Voice is formed by the addition of the suffix मान to the Passive base in य Thus मिद—
मिद्यमान, शु—श्रूयमाण, ह—क्रियमाण, दा—दीयमान,
शुर्—चोरमाण

Future Tense

449 The Future Participle Parasmaipada is formed by adding the suffix चत् to the base of the Simple Future Par in च् or इष्य, the च of which is dropped Thus from दा—दाचव्, मू—
मविष्यव्, ह—हरिष्यन् शु—शोष्यव् ने—नेष्यव्, शुर्—
चोरयिष्यव् (For declension see Rules 126 ff.)

450 The Future Participles Ātmanepada and Passive are formed by adding to the Future base मान. Thus दाष्यमान, हरिष्यमाण, शोष्यमाण, etc

Participles in दय, चर्, etc

451. The participles

suffixes दय, चर्, etc, are
future participles; then,

somewhat different meaning, denoting that something—as specified by the meaning of the root—either should or must be done, or is fit to be done

452 Before तव्य and चनीय the final vowel and the penultimate short vowel of the root take Guna Before तव्य an इ is inserted or not according as the roots are सेट् or चनिट् Thus from दा—दातव्य or दानीय (what must or should be given), from नी—नेतव्य or नयनीय, from श्रु—श्रोतव्य or श्रवणीय from भू—भवितव्य or भवनीय from कृ—कर्तव्य and करणीय, from भिद्—भित्तव्य and भेदनीय, from बुध्—बोधितव्य, बोधव्य and बोधनीय

453 Before the suffix य (यत् or य्यत्) final आ becomes ए, final इ and ई take Guna, final उ and ऊ take Guna (or Vṛiddhi), final ऋ and ॠ take Vṛiddhi. Thus—

दा—देय जि—जिय नो—नीय, लू—लव्य ('what should be cut') or लाव्य ('what must necessarily be cut'), कृ—कार्य, हृ—हार्य

454 Medial short इ and उ, followed by a single consonant, take Guna, ऋ in the same place remains unchanged, अ is lengthened except if followed by a letter of the ष वर्ग Thus—

भिद्—भेद, बुध्—बोध्य, वच्—वाच्य पट्—पाठ्य,

क्षम्—क्षम्य The final च् or ज् of a root is sometimes changed before य into क् or ग्
Thus—भुज्—भोग्य, 'enjoyable' (but भोज्य in the sense of 'eatable')

455 Medial long vowels or vowels followed by more than one consonant, remain unchanged
Thus—

पूज्—पूज्य, निन्द्—निन्द्य

But इ forms इत्य, क्त—कृत्य (and कार्य), खन्—खेय, ह्—हत्य, लम्—लभ्य (but with Prep चा—चालभ्य), शान्—शित्य, क्षु—क्षुत्य, वृन्—वृध्य or घात्य

Past Tense

456 A Past Participle Par is formed from the Reduplicated Perfect by adding वस् to that form which the root assumes before the termination of the 3rd Pers Plural. If this form consists of one syllable only, an इ is inserted between root and suffix. Certain other roots also take this intermediate इ

Thus from सिद् (विभिद्)—विभिद्वस्, from क्त (चक्रुः)—चक्रिवस्, from दृश् (दृष्टुः)—दृष्टवस्, from वच् (लुचुः)—लुचिवस्, from गम् (जग्मुः)—जगिवस्

457 For the declension of these parti-

are not much used—see Rule 147

158 A Past Participle *Ātmanepada* is formed by adding **आत** to that form which the root assumes before the termination 3rd Pers Plu *Ātm Reduplicated Perfect* Thus from **कृ** (चक्रिरे)—चक्राण्य, from **यज** (ईजिरे)—ईजान

159 The Past Passive Participle is formed by means of the suffixes **त** and **न** The more common termination is **त** which is joined on either directly or with an intermediate **द्**, which roots take the **द्** has to be learned by practice The root mostly remains unchanged, but, in many cases, is weakened in one way or other thus final nasals are often dropped, **द्** and **उ** are substituted for **य** and **व**, **ई** or **इ** is substituted for **आ**, etc In some cases again the vowel of the root is lengthened Thus—

आ	आत	लिङ्	लोट्
भी	भोत	पत्	पतित
शु	शुत	लिख्	निश्चित
भू	भूत	दंश्	दट्
कृ	कृत	जन्	जात
सृच्	सृक्ष	खन्	खात
युज्	युक्त	यम्	यान्त

Indeclinable Past Participle

164 An indeclinable Past Participle Active (sometimes called Gerund) is formed by adding to roots the suffix त्वाच् (द्वाच्) Before त्वा the root undergoes, on the whole, the same changes as before the त् of the Past Participle Passive Thus—

ग्रा	ग्रात्वा	गम	गत्वा
जि	जित्वा	वच्	उक्त्वा
भू	भूत्वा	वह	उद्धा
कृ	कृत्वा	यज्	इष्ट्वा
तृ	तोर्त्वा	खन्	खात्वा
सुच्	सुक्त्वा	दा	दत्त्वा
क्षिद्	क्षित्वा	स्था	स्थित्वा
बन्ध्	बध्त्वा	धा	हित्वा

465 When त्वा is preceded by the intermediary इ the vowel generally takes Guṇa—

गो—शयित्वा, मू—पवित्वा, वृत्—वर्तित्वा

But विद्—विदित्वा, क्षिग्—क्षिगित्वा, सुप्—सुपित्वा

Some roots take Guṇa optionally—लिख्—लिखित्वा or लेखित्वा

वद् forms उदित्वा, वस्—उषित्वा, गृह्—गृहीत्वा

466 When prepositions are prefixed to the

a few other verbs (among them **यास्, स्या, वम्** after certain prepositions) the participle has an active sense. Thus—**गतोऽहं ग्रामम्** 'I went to the village', **वैकुण्ठमधिष्ठित** 'he dwelt in Vaikunṭha

402 It further has to be noted that this participle very frequently has the sense of a finite verb. In the above two examples it has an active sense, in the case of most transitive (सकर्मक) verbs its sense is that of a past passive tense. Thus—**तेन बन्धनानि छिन्नानि** 'the bonds were cut by him'. Very frequent is the use of the neuter form of this participle in a kind of impersonal construction. Thus—**तेन श्रुतम्** 'it was heard by him' (he heard).

403 From the Past Passive Participle in **त** or **न** a Past Active Participle is derived by adding the suffix **वत्**. Thus from **कृत**—**कृतवत्** (**कृतवान्, कृतवती, कृतवत्**). This participle is very generally used in the place of a finite verb. Thus—**स तत् कृतवान्** 'he has done this'.

---

as before the ता of लुट (Periphrastic Future)

Thus—

दा	दातुम्	दृश्	द्रष्टुम्
स्था	स्थातुम्	पच्	पक्तुम्
इ	एतुम्	पत्	पतितुम्
नी	नेतुम्	चुर्	चोरयितुम्
शु	श्रोतुम्	गम्	गन्तुम्
भू	भवितुम्	बुद्	बोदुम्
कृ	कर्तुम्	सृष्ट्	सृष्टुम्
भुज्	भोक्तुम्	बुध्	Cau —बोधयितुम्

---

root, त्वा is replaced by (ल्यप्) य, which is added immediately to the root. Thus—

प्रादा—प्रादाय, विनो—विनीय, अनुभू—अनुभूय,
विच्छिद्—विच्छिद्य

467 त्य takes the place of य after short final vowels. Thus—

विनि—विनित्य प्रह—प्रहत्य अधो (अधि+इ)—
अधोत्य

468 Certain roots ending in म् drop the म् optionally (when त्य is substituted for य). Thus from गम्—आगत्य or आगत्य, from तम्—प्रणम्य or प्रणम्य

हन् मन् and तन् form महत्य, अवमत्य and वितत्य

469 The following examples illustrate the formation of this participle in the case of some much used roots—

यन्	निवध्य	यह्	निगृह्य
कृ	प्रकीर्य	प्रच्छ्	आपृच्छ
यच्	प्रोच्य	क्षे	आक्षय
वस्	प्रोच्य	खन्	निखन्य or निखाय
धि	प्रधोय		

Infinitive

470 The Infinitive is formed by adding तुम् (तुमुन्) to the root which assumes the same form

as before the ता of लुट (Periphrastic Future)
Thus—

दा	दातुम्	दृश्	द्रष्टुम्
स्था	स्थातुम्	पच्	पक्तुम्
इ	एतुम्	पत्	पतितुम्
नी	नेतुम्	चुर्	चोरयितुम्
श्रु	श्रीतुम्	गम्	गन्तुम्
भू	भवितुम्	वद्	वोदुम्
कृ	कर्तुम्	सद्	सोदुम्
भुज्	भोक्तुम्	बुध्	Cau —बोधयितुम्

CHAPTER VI

Government of Cases

कारक

171 The term कारक¹ denotes the different relations subsisting between the verb and the nouns in a sentence. Sanskrit Grammar distinguishes six such Kārakas, viz., कर्तृकारक, the relation of 'agent', कर्मकारक, the relation of 'direct object of action', करणकारक, the relation of 'instrument of action', ममदानकारक, the relation of 'giving', अपादानकारक, the relation of separation, 'taking' or 'removal', अधिकरणकारक, the relation of 'abode of action'. It may be said that on the whole each Kāraka relation is expressed by a special Case (विभक्ति) e.g., the instrument² of an action is generally expressed by the Third (instrumental) Case. But, according to circumstances, one and the same कारक may be expressed by different Cases, and it thus appears that 'Cases' and 'Kārakas' are by no means identical. This is further

---

¹ क्रियान्वित कारकम् ।

shown by the fact that the Sixth (genitive) Case is not considered to be the expression of a Kāraka relation. In Western Grammar the topics which in Sanskrit Grammar are dealt with under the heading 'Kāraka,' are treated under 'Government of Cases', but the difference between Kāraka and Case must not be lost sight of.

The following rules state in the first place, by which Case each Kāraka relation is generally expressed, and secondly for what other purposes, in addition to the expression of definite Kāraka-relations, the several cases are employed.

कर्तृकारक

472 The Agent¹ in a sentence is expressed by the First (nominative) Case², provided the verb has the active form. Thus—रामो ग्रामं गच्छति, देवदत्तं शोदनं पचति, यज्ञदत्तं खास्ते. Where, on the other hand, the verb has the passive form, the कर्तृकारक relation is expressed by the Third (instrumental) Case. Thus—शोदनं पच्यते

¹ सतस्य कर्ता—1 4 54

² कर्तृकारकस्य प्रथमा—2 3 10

देवदत्तेन, चाख्यते देवदत्तेन, रामेण हतो (past participle passive see Rule 459) यासी

कर्मकारक

173 The कर्मकारक¹ (relation of the 'object' is expressed by the Second Case (accusative) in sentences with an active verb. Thus—देवदत्तोऽयं भुङ्क्ते यच्चदत्तोऽयं वध्नाति, रामो ग्रामं गच्छति (compare Rule 172)

474 Where on the other hand, the verb of the sentence has the passive form, or is passive in sense, the कर्म is expressed by the First Case (nominative). Thus—अयं भुज्यते देवदत्तेन, अग्रे वध्यते यच्चदत्तेन देवदत्तेन व्याघ्रो हतः

475 The accusative also is used to express (अत्यन्तसंयोग or व्याप्ति) distance in space² and duration of time, provided the connection intended is a continuous one. Thus—क्षेत्रं कुटिला नदी the river is winding for a *koz*, मासमधीते 'he studies for a month'. On the other hand, मासस्य द्विरधीते 'he studies twice a month'.

176 The intransitive verbs³ ग्रामं, गो, and स्या when compounded with अधि take the accusative

¹ अतरीक्षिततर्क कथं—1 4 49

आप्याप्तनोरप्यनवदानी—1 3 5

अविशीहत्यायां कर्म—1 4 46

(instead of locative) of the place with which the action is connected—अयोध्यामध्यास्ते 'he lives in Ayodhya' So does वस्¹ preceded by अग्नि, अमु, आ, उप—वनमन्वषसत् 'he lived in a wood', (but, not if उपवस् means 'to fast,' वने उपवसति²) So also does विश्³ preceded by अभि + नि—अभिनिविशते सम्भारम्

477 The verbs—दुह्, याच, पच, दण्ड, रुध्, प्रच्छ, चि, झू, शास्, जि, मन्, सुप्, नी, ह, कृप्, वृह् and verbs having the same meaning, are द्विकर्मक (take a double accusative), the Karma relation being substituted for certain other relations (such as अदादान) Thus—गां दोग्धि पय for गो दोग्धि पय 'he milks the cow' (lit 'he draws milk from the cow'), तण्डुलान् (for तण्डुले) ओदन पचति 'he cooks food from rice' वृक्षमवचिनोति फलानि 'he gathers fruits from the tree', माणवक धर्मं ब्रूते or शास्ति 'he tells or teaches the holy law to the pupil', माणवक पथ्यान् पृच्छति 'he enquires (as to) the road from the pupil', बलि वसुधां याचते 'he demands the earth from Bali', अजा ग्रामं नयति (हरति, वहति) 'he leads or takes the goat to the village'

¹ उपान्वध्यास् वस् —1. 4 48

'अमुवदम न'?

² अभिनिविशत्—1 4 47.

478 When verbs expressing 'motion' 'knowing' or 'eating,' or intransitive verbs or the verb दृग् are employed in the causative form (एत्यन्त), that which would be कर्त्तृ if the verb were in its primary form, is treated as कर्म, so that the causative form of all these verbs takes a double accusative. Thus—यो हरिं शत्रून् स्वर्गमगमयत् 'Hari made his enemies go to the heavenly world' (while, employing the primary form we should have 'शत्रून् स्वर्गमगच्छन्'), आगमयदमृतं देवान् 'he made the gods drink Amritā', वेदान्ध्यापयद्विधिम् 'he made the Creator read the Vedas', माममाचयति देवदत्तम् 'he makes Devadatta sit for a month, दर्शयति हरिं भक्तान् he makes the devotees see Hari'. But दर्शयति may also take the dative (to denote the person to whom something is shown)

479 Certain causative verbs* नावयति, वाहयति, खादयति, भक्षयति (अहिंसार्यकभक्ष) etc take the instrumental case to denote the agent through whom the action is to be accomplished. Thus—वाहयति भारं शूत्रेण 'he makes his servant carry the load,' खादयत्यन्नं बटुना 'he makes the boy eat food'.

* अतिदुर्लभप्रत्ययानां यन्मन्त्रमात्रमन्त्राणां चार्थोक्तौ स यो—1 4 ॥

* नीयन्ते—

* आदिवाचीन

480 The causative forms¹ of कृ and क्त take the agent (of the action indicated by the primitive verb) either in the second or the third case. Thus—सूत्र्य (or सूत्र्येन) कट कारयति 'he causes his servant to make a mat' ('he has a mat made by his servant')

491 When one of the verbs from इह् to कृप् enumerated in Rule 477, which in their active form are द्विकर्मक, is used in the passive form, the secondary कर्म—e.g. गौ (standing for गो) in the sentence 'गौ दोषि पय'—appears in the nominative case, while the primary object (पय) remains in the accusative case, thus—गौर्दुह्यते पयः । In the case of नी, हृ, कृप्, वह, the primary object appears in the nominative, and the secondary object remains in the accusative. Thus from भज्जा ग्राम नयति we form the passive construction—भज्जा ग्राम नीयते. But in the case of causative verbs meaning 'knowing' or 'eating' either of the above two constructions may be used. Thus from माणयक धर्म बोधयति either—माणयको धर्मो बोध्यते or—माणयको धर्मो बोध्यते. In the case of other causative verbs

the primary object remains, in the passive, in the accusative case. the other object appears in the nominative case. Thus—देवदत्तो ग्रामं गम्यते

482 The words *उभयतः* 'on both sides of', *सर्वतः* 'on all sides of', *उपर्यपरि* and *अधोधि* 'above', *अधोऽध* 'below' *अभित* and *परित* 'around', *अन्तरेण* 'without', *धिक्* and *हा* 'lie on!' take the accusative. Thus—*उभयतः कृष्णं गोपा* 'the Gopas are on both sides of Kṛṣṇa', *उपर्यपरि लोकं हरि* 'over the world is Hari' *परित कृष्णम्* 'around Kṛṣṇa', *ग्रामं समया* 'near the village', *अन्तरा मां त्वां हरि* 'between me and thee is Hari' *अन्तरेण हरि न सुखम्* 'without Hari there is no happiness', *धिक् कृष्णामृतम्* 'lie on him who is not a devotee of Kṛṣṇa !', *हा कृष्णामृतम्*

483 Some prepositions (*कर्मप्रवचनोप*) when used independently (*i.e.*, not joined to a verb) take the accusative, in certain definite senses.¹ Thus *अति देवान्* कृष्ण 'Kṛṣṇa is beyond (*i.e.*, exceeds) the gods' *अनु हरि सुरा* 'the gods come after (*i.e.*, are inferior to) Kṛṣṇa' *अपमनु प्रावयत्* 'it rained just after the muttering of prayers' *उप हरि सुरा* 'the gods are inferior to Hari'

punished for that fault', अभ्ययनेन वसति 'he dwells (there) for the purpose of studying'

456 The Third Case is also used with particles expressing 'accompaniment', such as सह, साकम्, सार्धम्, etc. Thus—पुत्रेण सहागत पिता 'the father came with his son'

457 The passive forms of verbs having the sense of 'accompanying' or 'possessing,' or of the contrary (destitution, etc.) are construed with the Third Case. Thus—त्वया सहित 'together with thee', समायुक्तोऽर्थे 'possessed of wealth', अर्थेन होत 'destitute of wealth'

458 Words expressing equality or likeness take the Third Case, thus—शक्तेण सम or सदृश 'equal to or like Indra'

459 The Third Case is also taken by words expressing the idea of use or need, such as कार्यम्, प्रयोजनम्, अर्थः । Thus—तेन किं प्रयोजनम् 'what is the use of this ?' कोऽर्थं पुत्रेण जातेन यो न विद्वान् 'what is the use of the birth of a son who is not learned'. Similarly (a word meaning 'use' or 'need' being understood) तेन किम् 'what is the use of this ?' Similarly, अल्ल रुदिपेन 'enough

of your weeping' ('do not weep'), क्षतमभ्युत्थानेन
'away with rising' ('do not rise')

490 Observe also the uses of the Third Case which are illustrated by the following examples—
प्रकृत्या दर्शनीय 'lovely by nature,' गोत्रेण गार्ग्य,
'a Gārgya by family,' अक्षा काय 'blind of one
eye,' सुखेन याति 'he goes with ease'

संप्रदानकारक

491 संप्रदान* 'giving' primarily denotes the relation, to the verb, of the person to whom something is given. To express this relation the Fourth Case (dative) is used. Thus—विप्राय गौ ददाति 'he gives the cow to the Brāhmaṇa'

It has to be noted however that the verb दा is not infrequently construed with the Sixth Case of the person to whom something is given (रजकस्य वस्त्रं ददाति)

492 In a wider sense the संप्रदानकारक means the relation, to the verb, of the 'indirect object,' i.e., the relation, to the verb, of the person or thing with reference or with a view to whom or which the action is performed

* प्रकृत्यादिषु स्वप्न पदानाम्—१

* शिनाडविकार—2 3 20

* कस्य

संप्रदानम्—1 1 32

or, as it may be expressed in many cases, the relation between the action and the result to which it is tending. Thus—सुखये हरि भजति 'he worships Hari with a view to salvation'. In this connection the construction of the verbs लप् and सपद् with the dative may be specially noted—भक्तिर्ज्ञानाय कल्पते 'Devotion conduces to knowledge'.

493 In the phrases, such as फलैभ्यो याति 'he goes for fruits, the Fourth Case expresses what would be fully expressed by an infinitive—फलान्वाहर्तुं याति 'he goes to bring fruits'.

494 The following special cases of the use of the dative may be noted—

Verbs of 'telling' such as कथयति, श्यापयति, आचष्टे, निवेदयति, take the dative of the person to whom something is told.

तस्मै निवेदयति, 'he informs him'.

(श्रु takes a double accusative, comp Rule 477)

495 Verbs of 'promising' are construed in the same way—विप्राय गा प्रतिश्रुणोति 'he promises the priest a cow'.

¹ तादृशं चतुर्थी वाक्या—V

² इ विभ पदनामे च—V

³ क्रियाचोपपदस्य कर्मणि स्थानि—2 3 14

प्रत्ययस्य च चतुर्थी पदस्य कर्मणि—

496 Verbs of 'sending' take the dative of the indirect object—भोजेन दूतो रघवे विसृष्ट 'Bhoja sent a messenger to Raghu'

497 Verbs of 'moving' sometimes take the object of motion in the dative (as well as in the accusative, see Rule 473), provided the motion be actual bodily motion Thus—ग्रामाय गच्छति (or ग्रामं गच्छति) But मनसा नैव गच्छति

498 The verb रुच (to please) and others having the same sense, स्पृह¹ (to long for), क्रध² 'द्वह, ईर्ष्य, असत्य and others having the same sense (of 'anger' or 'hatred') take the dative Thus—हरये रोचते भक्ति 'devotion pleases Hari', पुष्पेभ्यः स्पृहयति 'he longs for flowers', हरये क्रुध्यति 'he is angry with Hari'

499 क्रध and द्वह preceded by a preposition³ govern the accusative case Thus—क्रूरमभि-क्रुध्यति

500 The words नम, स्वस्ति, स्वाहा, स्वाधा, and अलम् (meaning 'equal to,' 'a match for'), take

¹ गण्यकर्मणि द्वितीयाचतुर्थी चेष्टायात्मकम्—2 ॥ 12

² उच्यतेनां प्रीत्यभावात् —1 4 33

³ स्वदेरीयित —1 4 36

⁴ क्रधद्वितीयाचतुर्थीनां य प्रति कीय —1 4 37

⁵ क्रधद्वितीयाचतुर्थीनां य प्रति कीय —1 4 38

the dative Thus—गणेशाय नम 'reverence to Ganesa!', प्रजाम्य स्वस्ति 'good fortune to the subjects!' अग्नये स्वाहा 'this offering to Agni!', दैत्येभ्यो हरिरस्त्रम् 'Hari is a match for the demons'

501 When on the other hand, the word नम is used in connection with the verb नमस्ते the object of worship is put in the Second Case' Thus—नमस्करोति देवान् 'he does reverence to the gods'

502 Verbs meaning 'to salute,' such as प्रणम, प्रणिपत्य etc, may take the dative or the accusative. Thus—न प्रणमन्ति देवताभ्य 'they do not bow down to deities' वामदेवं प्रणिपत्य 'having bowed down to the Lord of Speech'

अपादानकारक

503 The अपादानकारक expresses the relation of (separation) taking from or 'moving away from' something. The Fifth (ablative) Case is generally used to denote this relation. Thus—ग्रामादायाति 'he comes from the village' वृक्षात् पर्णं पतति 'the leaf falls from the tree'

‘उपपदविभक्ते कारकविभक्तिरनीयसी ।

प्रथमपाठेऽपदानम्—1424 अपादो विप्रवक्ष्यन् शब्दे प्रथमविभक्तिं कारकमपानम् भवति ।

504 The ideas of 'originating' from' and proceeding from' are also expressed by means of the Fifth Case. Thus—ब्रह्मण प्रजा प्रजायन्ते 'the creatures are produced from Brahman' हिमवतो गङ्गा प्रभवति 'the Gāṅgā issues from the Himālaya', पापानां उद्भवति 'ruin results from sin' The ablative (rendered in the above examples by 'from') may often be rendered more appropriately by 'on account of,' 'by reason of,' 'owing to,' 'through' Thus—मौनान्मुखी गण्यते 'one is counted a fool owing to one's silence', लौब्धान्नांस भक्षयति 'he eats the flesh through greediness'

505 The following classes of verbs which are construed with the ablative case may be specially noted—

- a Verbs denoting 'fearing'—व्याघ्रादिभेति 'he is afraid of the tiger'
- b Verbs denoting 'protecting'—पाहि मां नरकात् 'protect me from hell'
- c Verbs implying 'hiding'—मातुर्निहीयते कृष्ण 'Kṛṣṇa hides from his mother'
- d Verbs denoting 'desisting from'—पापाहिरमति 'he desists from sin'

* अनिकल प्रकृति —1 4 30

सुर प्रभर —1 4 31

* भीषाद्यानां भयङ्ग —1 1 25

* अगर्हो येन दयनामयति —1 4 28

* अगुप्त (अशिश्याता) त्वीनामुपव स्यात् —V

- Verbs denoting 'swerving' or 'lapsing from'—धर्मात्प्रमाद्यति 'he lapses from duty'
 / Verbs denoting 'learning'—उपाध्यायादधीते 'he learns from the teacher'

506 अथ, इतर and other words having a similar meaning, words that denote direction, either in space or time, and the particles चरते and चरात् are construed with the ablative case. Thus—अथ छायात् 'other than, or different from Kṛṣṇa', ग्रामात्पूर्व or प्राग् ग्रामात् 'to the east of the village' उत्तरा समुद्रात् 'to the north of the sea', वैशाखपूर्व फाल्गुन 'Phālguna is prior to Caitra', चरते छायात् 'without Kṛṣṇa'

507 In sentences expressive of distance, in space or time, the place or point of time from which the distance is reckoned, is put in the ablative, the word denoting the distance in the locative (Seventh Case), or in the nominative (in the case of space only). Thus—वनाद् ग्रामो योजने (or योजनम्) the village is at the distance of a Yojana from the wood', कार्तिक्या आग्रहायणी-मासि 'The Āgrahāyana fullmoon is at the distance (the interval) of one month from Kārttika fullmoon

508 **पृथक्** and **विना** 'without,' 'apart from' ('different from') take the ablative, or the instrumental, or the accusative case Thus—**विना रामात्** (or **रामेण** or **रामम्**) 'without Rāma'

509 **दूर** ('far,' 'distant') and **अश्लिष्य** ('near') and similar words are, in an adverbial or prepositional sense, used either in the ablative or the locative or the instrumental, or the accusative Thus—**ग्रामस्य दूरात्** or **दूरे** or **दूरेण** or **दूरम्** 'far from the village'

510 With Comparatives of adjectives, or words having a comparative sense, the ablative is used where 'than' is used in English Thus—**भक्तिमार्गाद् ज्ञानमार्गं श्रेयान्** 'the way of knowledge is better than the way of devotion'

511 Words such as **प्रभृति**, **आरभ्य**, **वहि**, **अनन्तरम्**, **कर्ध्वम्**, **परम्** take the ablative Thus—**तस्माद्दिनात् प्रभृति** 'beginning from that day', **ग्रामादहि** 'outside the village', **सप्तवरादूर्ध्वम्** 'after a year' **अतः कर्ध्वम्** 'henceforward'

512 **आ** meaning 'up to' or 'as far as' or 'including' takes the ablative, thus **आमुक्ते** —

¹ पृथग्विनानामभिद्युतीयावतरणम्—2 8 82

² दूरानिष्ठायेषी द्वितीया च—2 8 85

³ पञ्चपादपरिधि —2 9 10

- e Verbs denoting 'swerving' or 'laping from'—घसीत्प्रसाद्यति 'he lapses from duty'
 f Verbs denoting 'learning'—उपाध्यायादधीते¹
 'he learns from the teacher'

506 अन्य, इतर and other words having a similar meaning, words that denote direction, either in space or time, and the particles जते and चारात् are construed with the ablative case. Thus—अन्य छायात् 'other than, or different from Kṛṣṇa', ग्रामात्पूर्व or मात् ग्रामात् 'to the east of the village उत्तरा समुद्रात् 'to the north of the sea', चैत्रात्पूर्व फाल्गुन 'Phāluna prior to Caitra, जते छायात् without Kṛṣṇa.'

507 In sentences expressive of distance, in space or time, the place or point of time from which the distance is reckoned, is put in the ablative, the word denoting the distance in the locative (Seventh Case), or in the nominative (in the case of space only). Thus—वनाद् ग्रामी योजने (or योजनम्) 'the village is at the distance of a Yojana from the wood', कार्तिक्या आग्रहायणी-मासि 'The Āgrahāyana fullmoon is at the distance (the interval) of one month from the Kārttika fullmoon

¹ आख्यातोपवीति—1 4 29

² आवात् सप्तमी च नक्षत्रा—1

(b) Verbs of 'acting,' 'behaving' (towards a person), such as वृत्, व्यवह, etc Thus—गुरुपु विनयेन वृत्तिं कार्या 'one should behave respectfully towards senior men'

(c) Verbs of 'loving,' 'being attached to,' such as छिह, अनुरञ्ज, रम्, etc Thus—पिता पुत्रे स्नेहयति 'a father loves his son', रहसि रमते 'he delights in solitude'

(d) Verbs expressing 'believing,' 'confiding' (in a person) Thus—पुंसि विश्वसिति कुत्र कुमारी 'when does a maid ever trust a man ?'

(e) After verbs of 'giving,' 'telling,' 'promising,' etc the locative frequently takes the place of the dative Thus—वितरति गुरु प्राप्ते विद्याम् 'the teacher imparts knowledge to an intelligent pupil'

515 Words having the sense of 'engaged in,' 'intent on,' such as व्यापृत, व्यग्र, तत्पर, etc, and words meaning 'skilful in,' such as निपुण take the locative Thus—गृहकर्मणि व्यापृता 'engaged in her household duties' रामोऽच्युते निपुण 'Rāma is skilful in playing at dice'

516 When¹ a thing or person is to be distinguished from a class (the sentence in such

---

¹ यतए निर्धारण—23 11 जातिगुणक्रियासंज्ञाभि मनुदायादिकदिश्य पदकरण निर्धारण यतकाल प्रतीतव्यो ह ।

संसार 'the Samsāra extends up to Final Release';
 आसकन्नाद् ब्रह्म 'Brahma extends as far as, and
 comprehends, everything'

अधिकरणकारक

513 The Adhikaraṇa¹ i.e., the place or site where an action is going on, is generally expressed by the Seventh (locative) Case. Thus—कटे आस्ये 'he sits on the mat' स्यास्यामीदन पचति 'he cooks rice in the pot' (the action of cooking being connected with the pot through the rice which is in the pot),—the idea of 'site also extends to the time within which an action takes place. Thus—मासस्य प्रथमे दिवसे आजगाम 'he came on the first day of the month'

514 The following classes of verbs construed with the locative case may be specially noted. In the case of all these verbs the object of the action is viewed as the site or abode of the action.

(a) Verbs denoting 'throwing' or shooting. Thus—ते तस्मिन् शरान् मुमुक्षु 'they shot arrows at him'

519 Instead of the locative the genitive may also be used in constructions of this kind, in order to express that one action takes place 'in spite of' or 'notwithstanding' another action. Thus—**क्रोयत (or क्रोयति) प्राजाजीत्** 'he went into exile in spite of (the fact of) people crying' ('although people were crying'), **पश्यतोऽपि मे शिशुरपहृत** 'the child was carried off, although I was looking on'.

Constructions of this kind are, in Western Grammar, called *absolute construction*, and we therefore may use the terms 'absolute locative' and 'absolute genitive'.

The Sixth (Genitive) Case

520 The Sixth Case, in Sanskrit Grammar, is held not to be a *Kāraka Case*, i.e., not¹ to express any of the relations in which the nouns in a sentence stand to the verb, but to denote the relation (**सम्बन्ध**)² of one noun to another noun. Thus—**राज पुत्र** 'the King's man', **दशरथस्य पुत्र** 'the son of Daśaratha'.

cases frequently containing an adjective in the superlative degree), the noun denoting the class is put either in the locative or genitive. Thus—*नृषु* (or *नृषाम्*) *द्विज श्रेष्ठ* 'the twice born is the noblest among (or of) men', *गोषु* (or *गवाम्*) *हस्ता बहुधोरा* 'among (or of) cows the black ones give most milk

517 The nouns *ग्रामिन्*, *ईश्वर*, *अधिपति*, *दायाद*, *मासिन्* are construed either with the locative or the genitive. Thus—*ग्रामाणां* or *ग्रामेषु* *अधिपति*, 'the lord of villages'

518 When an action is stated for the purpose of determining the time at which, or the circumstances under which, another action takes place, the words constituting the clause which expresses the former action may be put in the locative case. In most cases such 'Locative' clauses contain a participle. Thus—*गोषु दुग्धमानासु स गत* 'he went at the time when the cows were milked'—literally 'on (the time or occasion of) the cows being milked' *एवमुक्त* 'when this had been said'—literally 'on this having been said', *एव सति* 'this being thus'—or 'such being the case

523 When¹ used in the sense of the present, Past Participles Passive (in त or न) take the genitive (not the instrumental) Thus—
मम विदितम् '(it is) known by me', अहमेव भक्तो महीयते 'I alone am regarded by the king'

524 Future Participles Passive (य, तव्य, etc) may take the agent either in the genitive or the instrumental case Thus—मम (or मया) सेव्यो हरि 'Hari should be worshipped by me'

525 When a Krit-formation is accompanied by its agent and its object at the same time, the object is put in the genitive and the agent in the instrumental case Not unfrequently, however, a double genitive is used Thus—आश्चर्यं गवां दोहोऽगोपालकेन 'wonderful is the milking of cows by one who is not a cowherd', विचित्रा जगत् कृतिर्हरि 'wonderful is the creation of the world by (on the part of) Hari'

526 Nouns in च formed from Desiderative bases take the object in the accusative² Thus—
मित्रं दिदृक्षु 'desirous of seeing the friend'

¹ तस्य च वक्ष्यामि—2 3 67

² उभयपक्षौ चर्षयि—2 3 66

³ न लोकाव्यवनिष्ठाश्चक्षुःशब्दम्—2 3 39

521 As a matter of fact, however, the genitive expresses the object of certain verbs, thus in the case of verbs meaning 'to rule', 'to be master of' 'to remember with longing (or regret)' or 'to have pity on'. Thus—पृथिव्या ईटे 'he rules the earth' प्रभविष्याम्यात्मन 'I shall be the master of myself', रामस्य दयमानोऽमायध्येति तव लक्ष्मण 'taking pity on Rāma, Lakṣmaṇa thinks of you

522 Words¹ formed with primary (कृत) suffixes as a rule take the agent or the object in the genitive case. Thus—कृष्णस्य कृति 'the doing of Kṛiṣṇa' जगत कर्ता कृष्ण 'Kṛiṣṇa is the Creator of the world'. But words formed with the Kṛit suffixes described in Chapter VI and hence specially verbal in character, take the same cases as verbal forms proper would do. Thus—जगत् सृष्टा 'having created the world', जगत् स्रष्टम् 'to create the world', कुर्वन् सृष्टि हरि 'Harī (is) producing the creation' देव्यान् हतवान् विष्णु 'Viṣṇu (was) slaying the demons' विष्णुना हता देव्या 'the demons (were) slain by Viṣṇu

523 When¹ used in the sense of the present, Past Participles Passive (in न्न or न) take the genitive (not the instrumental) Thus—
 मम विदितम् '(it is) known by me', यहमेव मतो
 महीयते 'I alone am regarded by the king'

524 Future Participles Passive (य, तव्य, etc) may take the agent either in the genitive or the instrumental case / Thus—मम (or मया)
 सेव्यो हरि 'Hari should be worshipped by me'

525 When a Kṛit formation is accompanied by its agent and its object at the same time, the object is put in the genitive and the agent in the instrumental case Not unfrequently, however, a double genitive is used Thus—
 आश्चर्यो गवां दोहोऽगोपालकेन 'wonderful is the milking of cows by one who is not a cowherd',
 विचित्रा जगत् कृतिर्हरे 'wonderful is the creation of the world by (on the part of) Hari'

526 Nouns in क्त formed from Deverberative bases take the object in the accusative³ Thus—
 मित्रं दिदृक्षु 'desirous of seeing the friend'

527 Adjectives¹ expressing equality or similarity govern either the genitive or the instrumental. Thus—सुगं कृष्णेन or कृष्णस्य 'Equal to Kṛisṇa'

528 Words formed with the suffix तम् and indicating direction as also उपरि, अधः, पुरः, पश्चात्, अग्रे take the genitive. Thus—ग्रामस्य दक्षिणत 'to the south of the village' तरुणामध 'under the trees'

529 Words formed with the suffix एन and indicating direction, take either the genitive or the accusative. Thus—दक्षिणेन ग्रामस्य or ग्रामम् 'to the south of the village'

530 In blessing nouns such as आयुष्य 'long life' भद्र 'prosperity' कुशल, सुख, हित may be constructed either with the genitive or dative. Thus—आयुष्यं देवदत्तस्य (or देवदत्ताय) भूयात् 'long life to Devadatta'

531 Words implying the sense of कृत्व (so many times) govern a genitive of time. Thus—द्विरङ्गो भुङ्क्ते 'he eats twice a day'

CHAPTER VII

Compounds

समास

532 Sanskrit makes an extensive use of compound words, समास, i.e., words which consist of the combination of several words—two or more—expressing one meaning. The words combined generally are nouns, adjectives and certain indeclinable words (prepositions and adverbs). Only the last member of a compound takes the case termination which may be required by the position of the word in the sentence, the earlier members as a rule appear in the Prātīpadika form.

Five classes of Samāsas have to be distinguished, the technical names of which are अव्ययो-
भाव, तत्पुरुष, बहुव्रीहि, द्वन्द्व, and सुप्तसुपा

Avyayībhāva Compounds

अव्ययोभाव समास

533 An Avyayībhāva Compound has for its first member an adverb or a preposition and for its second member a noun. The sense of this class of compounds is generally adverbial

and they therefore may be called adverbial compounds. These compounds are indeclinable and neuter in gender. Thus from यथा and शक्ति—यथाशक्ति 'according to power' from प्रति and अग्नि—प्रत्यग्नि 'towards the fire'.

534 In most cases the second member of the compound appears in its unchanged base form.

(a) Final long vowels are shortened, final ई becomes इ, final ओ or औ becomes उ.

(b) Final अ, whether original or substituted for आ, becomes अम्.

(c) अम् is added to certain nouns ending in consonants among them शरद्, मनस्, दिव, दिश, and is optionally added to all nouns ending in one of the first four letters of a Varga.

(d) Final अन् of masc or fem nouns is changed to अम्, in the case of neuter nouns it is changed to अम् or अ.

Thus from अधि and गोप—अधिगोपम् 'on the cowherd', from अनु and गङ्गा—अनुगङ्गम् 'along the Gangā' from उप and गो—उपगो 'near a cow', from उप and शरद्—उपशरदम् 'near autumn', from उप and समिध्—उपसमित् or उपसमिधम् 'near the firewood', from उप and राजन्—उपराजम्

‘near the king’, from अक्षि and आत्मन्—अध्यात्मन्
‘referring to the Self’

535 बहि (outside) प्राक् and similar words, and certain prepositions form Ayayibhāva Compounds either according to Rule 534 or with the noun in the ablative case Thus प्राग्वनम् or प्राग्वनात् ‘to the east of the wood’, बहिर्वनम् or बहिर्वनात् ‘outside the wood’

536 अ is optionally substituted for the final vowel of नदी, पीकमासी and गिरि Thus from उप and नदी—उपनदि or उपनदम् ‘near the river’

537 अक्षि, compounded with प्रति, पर, सम or अनृ, forms प्रत्यक्षम् ‘before one’s eyes’, परीक्षम् ‘out of sight’, समक्षम् ‘in sight of’ and अन्वक्षम् ‘forthwith’

538 आ¹ indicating a limit, which is commonly construed with the ablative case (Rule 512), may also enter into an Ayayibhāva Compound Thus in addition to आ मुक्ते we get आमुक्ति ‘up to final release’

539 The meanings expressed by Ayayibhāva Compounds (several of which have been illustrated by the above examples) are various

The following may be noted —(a) vicinity (सामीप्य)—उपक्षयम् 'near Kṛiṣṇa', (b) absence (अभाय)—निर्जनम् 'from where people are absent' (c) transgression of (अत्यय)—अतिहिमम् 'beyond the winter season', अतिमात्रम् 'beyond the proper measure' ('excessively'), (d) coming after (पश्चात्)—अनुविष्णु 'after Viṣṇu' (e) fitness (योग्यता)—अनुरूपम् 'in a corresponding manner', (f) repetition (बोधा)—प्रत्यहम् 'every day', (g) 'non exceeding' (अनतिवृत्ति)—यथाशक्ति 'not beyond, i.e., according to, one's power', (h) succession in order (आनुपूर्व्य)—अनुक्रमम् 'in due order', (i) simultaneity (योगपद्य)—सचक्रम् along with the wheel

Tatpuruṣa Compounds

तत्पुरुष समास

510 Tatpuruṣa Compounds are sometimes defined as determinative compounds because in most of them one member of the compound (generally the former) determines or qualifies the other member (generally the latter) This definition does not however comprise all compounds which are classed as तत्पुरुष

weight)', दधोदन 'दध्ना ओदन 'rice mixed with curd' But—अध्ना काण

3 चतुर्थीतत्पुरुष—

यूपदार = यूपाय दार 'wood fit for a sacrificial post', गोहितम् = गवे हितम् 'what is good for cattle'—In compounds with चर्च meaning 'fit for,' 'meant for,' the entire compound has the sense of a dative case, द्विजायायम् = द्विजार्थं सूप 'broth for a Brāhmana'

4 पञ्चमीतत्पुरुष—

चोरभयम् = चोराद् भयम् 'fear from a thief', स्वर्ग-पतित = स्वर्गात् पतित 'fallen from heaven'

॥ षष्ठीतत्पुरुष (which is the most common kind of Tatpuruṣa)—

राजपुरुष = राज्ञ पुरुष 'the king's man' तत्पुरुष = तस्य पुरुष 'the man of him, 'his man', गिरिनदी = गिरिर्नदी 'a mountain torrent'. अश्वघात = अश्वस्य घात

5 सप्तमीतत्पुरुष—

अक्षयौष्ठ = अक्षेयु यौष्ठ 'skilled in dice', इन्द्राधीन = इन्द्रे अधीन 'dependent on the Lord', तत्रभुक्तम् (where तत्र represents a locative) 'eaten there'

१ अत्र भ्रमणम्—2 ॥ 84

चतुर्थी तदर्थोपधानद्विसुखरविने—2 1 36

542 While, as a rule, the first member of a Tatpuruṣa does not retain its case termination, the termination is actually retained in a considerable number of cases. Thus—**बलसाधनम्** 'done by strength' (बलसा 3rd case of बलस्), **परस्मैपदम्** 'voice for another' (परस्मै 4th case of पर), **आत्मनेपदम्** 'voice for one's self' (आत्मने 4th case of आत्मन्), **दूरादागत** 'come from afar' (दूरात् 5th case of दूर), **दास्या पुत्र** 'son of a slavewoman' (दास्या 6th case of दासो), **युधिष्ठिर** 'firm in battle' (युधि 7th case of युध्), **हृदिष्ठम्** 'touching the heart' (lit 'in the heart', हृदि 7th case of हृद्) —In these cases there is said to be **अलुक्**, i.e., non elision of the case termination.

543 Certain Tatpuruṣas show an irregularity in that respect that they require to be dissolved by phrases in which the first member of the compound governs the second. Thus—**पूर्वकाय** 'the forepart of the body' (पूर्व कायस्), **मध्याह्न** 'mid day' (मध्यम् अह्), **प्राप्तजीविक** 'one who has obtained a livelihood' (प्राप्तो जीविकाम्). But also **जीविकाप्राप्त**.

544 In another class of Tatpuruṣa Compounds the second member has a क्त affix which is used

only so that the two...

members cannot be simply separated as in the case of the examples given in Rule 541. Thus we cannot resolve कुम्भकार 'a pot maker' into कुम्भ or कुम्भस्य कार (for कार cannot stand by itself), but must in order to indicate the sense of the compound, use a phrase 'कुम्भ करोतीति कुम्भकार'. In the same way वृत्रहन् 'the slayer of Vritra' (वृत्र हन्तीति वृत्रहन्), सर्वजित् 'one who conquers all' (नद्यान् जयतीति सर्वजित्). Compounds of this kind are called अव्यय Compounds.

543 Certain तत्पुद्गल Compounds have for their first member prepositions, the sense of which, when the compound is dissolved, is expressed by a participle. Thus—चतिमान् 'surpassing a garland' (चतिक्रान्ता मानाम्), निष्क्रान्ताम्बि 'departed from Kauṣambi' (निष्क्रान्त कोशाम्बरा).

546 Another class of तत्पुद्गल Compounds comprises words the first part of which is अ (or अन् before vowels) with negative meaning, thus—अनाद्वय 'a non Brahman' (न आद्वयः), अना 'not a horse'.

547 An important sub class of the Tatpuruṣa class is constituted by those compounds the two members of which, when the compound is dissolved appear in the same case,

and thus stand in 'apposition' (सामानाधिकरण्य) The technical name for this sub class is कर्मधारय Thus—नीलोत्पलम् 'a blue lotus' (नील सुत्पलम्), कृष्णसर्प 'a black snake' (कृष्ण सर्प), स्नातानुलिप्त 'bathed and anointed' (पूर्वं स्नात यथादनुलिप्त), कृताकृतम् 'done and not done, i.e., all done' (कृत च तदकृत च)

548 : Frequently some Karmadhāraya Compounds imply a comparison¹, and इव has to be used when they are dissolved Thus—घनश्याम 'dark like a cloud' (घन इव श्याम) In some cases where comparison is implied, the object to which something is compared is the second member of the compound Thus—पुरुषव्याघ्र 'a man like a tiger'

549 In some other Karmadhāraya Compounds the determining member takes the second place इभयुवति 'a young female elephant'

550 The interrogative pronoun किम् (instead of which कु is also used, and sometimes क्व or कद्) is used as the first part of Karmadhāraya Compounds expressing contempt or censure

¹ सामानाधिकरण्य सामान्यवचने—2 1, 55.

members cannot be simply separated as in the case of the examples given in Rule 541. Thus we cannot resolve कुम्भकार 'a pot maker' into कुम्भ or कुम्भस्य कार (for कार cannot stand by itself), but must in order to indicate the sense of the compound, use a phrase 'कुम्भ करोतीति कुम्भकार'. In the same way हवहन् 'the slayer of Vritra' (हव हन्तीति हवहन्), सर्वजित् 'one who conquers all' (सर्वान् जयतीति सर्वजित्). Compounds of this kind are called लघुट्ट Compounds.

545 Certain तत्पुद्गल Compounds have for their first member prepositions, the sense of which, when the compound is dissolved, is expressed by a participle. Thus—अतिमाल 'surpassing a garland' (अतिक्रान्ता मालाम्) निष्क्रोशाम्बि 'departed from Kausimbi' (निक्रान्त कौशाम्ब्या).

546 Another class of तत्पुद्गल Compounds comprises words the first part of which is अ (or अन् before vowels) with negative meaning, thus—अब्राह्मण 'a non Brāhmana' (न ब्राह्मण), अनसु 'not a horse'.

547 An important sub class of the Tatpuruṣa class is constituted by those compounds the two members of which, when the compound is dissolved, appear in the same case,

and thus stand in 'apposition' (सामानाधिकरण्य) The technical name for this sub class is कर्मधारय Thus—नीलोत्पलम् 'a blue lotus' (नील-मुत्पलम्), कृष्णसर्प 'a black snake' (कृष्ण सर्प); स्नातानुलिप्त 'bathed and anointed' (पूर्वं स्नात यथादनुलिप्त), कृताकृतम् 'done and not done, i.e., ill done' (कृतं च तदकृतं च)

548 Frequently some Karmadhāraya Compounds imply a comparison¹, and इव has to be used when they are dissolved Thus—घनश्याम 'dark like a cloud' (घन इव श्याम) In some cases where comparison is implied, the object to which something is compared is the second member of the compound Thus—पुरुषव्याघ्र 'a man like a tiger'

549 In some other Karmadhāraya Compounds the determining member takes the second place इमयुवति 'a young female elephant'

550 The interrogative pronoun किम् (instead of which कु is also used, and sometimes का or कद्) is used as the first part of Karmadhāraya Compounds expressing contempt or censure

¹ सामानाधिकरण्य सामान्यवचने—2. 1, 55

Thus—किराजा¹ 'a bad king' (कुञ्चितो राजा), कुपुरुष² 'a bad man,' 'a coward', कदम्ब 'a bad horse'

551 With regard to words denoting direction in space (such as पूर्व 'eastern,' etc.) and the cardinal numbers, the rule is, that they cannot enter into Karmadhāraya composition with other words except when the compound is a proper name. Hence उत्तरा वृक्षा 'the northern trees' (not उत्तरवृक्षा), पञ्च ब्राह्मणा 'five Brāhmanas'. On the other hand सप्तर्षय 'the seven Rsis,' this compound being the proper name of a constellation.

552 Words³ belonging to the two classes mentioned in Rule 551, may however form the first members of compounds, provided the compound has a तद्धित (secondary) suffix superadded to it, or has the meaning of a Taddhita formation or is the first member of another compound. Thus—पूर्वगाल 'being in the eastern hall' (formed by means of the Taddhita suffix च, owing to which the क of पूर्व takes Vriddhi, from पूर्वगाला=पूर्वा गाला 'the eastern hall'), षाण्मातुर 'having six mothers' (a name of Kārttikeya,

¹ किं चरे—2 1 64.

² तद्धिताधीनरूपद्वयमाह (च—2 1 51)

formed by Taddhata च from षट् and मादृ), दिगु
 'bartered for two cows' (from हि and गो),
 पञ्चगवधन 'one whose wealth consists in five cows'
 (from पञ्च गाव and धनम्, पञ्चगव being a Tatpuruṣa
 and पञ्चगवधन a Bahuvrīhi Compound)

553 Sarvanāmāns when used as first mem-
 bers of a Tatpuruṣa Compound do not take
 the feminine termination (which is required when
 the compound is dissolved) Thus—पूर्वशास्त्रा
 (=पूर्वा शास्त्रा)

554 Cardinal numbers may also enter as first
 members into Tatpuruṣa Compounds, provided
 the compound so formed denote an aggregate
 Such compounds as a rule are neuter But
 when the second member of the compound
 terminates in च, the suffix ई is generally
 added and the compound then is feminine
 Thus from त्रि and लोक—त्रिलोकी 'the three
 worlds' But there are exceptions—त्रिभुवनम्
 'the three worlds (viewed as one whole)',
 चतुर्युगम् 'the four Yugas collectively'

555 A Tatpuruṣa Compound the first
 member of which is a cardinal number is called
 a दिगु¹ Compound

¹ मत्स्यापुराणे दिगु—2 1 52

COPYRIGHT

220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

being replaced by महत् and महत् becoming महा according to Rule 55S), ब्राह्मणभार्या, कण्वचतुर्दशी

560 A number of nominal bases, when forming the last members of Tatpuruṣa Compounds, undergo a certain change of form. The most important cases are as follow —

a अङ्गलि becomes अङ्गल after numerals and indeclinable words. Thus द्व्यङ्गल 'two fingers long'.

b अहन् generally becomes अह¹. Thus—सप्ताह 'an aggregate of seven days'. But it becomes अङ्ग in words denoting parts of the day, as also after सर्व and indeclinables. Thus—पूर्वाङ्ग 'forenoon'.

c पथिन् becomes पथ. Thus—धर्मपथ 'the path of religion'.

d राजन् becomes राज². Thus—महाराज

e रात्रि becomes रात्र after cardinal numerals, indeclinables, सर्व, मुख, and words denoting parts of the night. Thus—द्विरात्रम् 'an aggregate of two nights', पूर्वरात्र 'the earlier part of the night'.

f सखि becomes सख³. Thus—प्रियसख 'a dear friend'.

556 Tatpuruṣa Compounds generally take the gender of the second member. But in certain cases the gender of the compound is determined by that of the noun which has to be supplied for the full understanding of the compound. Thus—अतिमाल (i.e., पुरुष), निष्कोशाख्य (i.e., पुरुष), प्राप्तजीविक (i.e., पुरुष), see above Rules 543, 545. In these cases short vowels (अ इ) are substituted for the long vowels (आ in माला जीविका, ई in कोशाख्यौ). And there are other more marked exceptions also thus—इक्षुच्छायम् (from इक्षु + छाया) 'the shade of many sugarcanes' इक्ष्वरसभम् (from ईक्ष्वर + सभा) a king's council' स्त्रीसमम् 'an assembly of women'

557 Compounds ending in रात्र (for रात्रि) and पक्ष or चक्ष (for चक्षन्) are mostly masculine. Thus—पूर्वाह्न 'the forenoon'

558 The adjective महत्, when used as the first member of a Karmadhāraya Compound becomes महा. Thus महादेव 'the great God, i.e., Śiva'

559 Feminine forms which have a corresponding masculine form, substitute the latter when they appear as first members in Karmadhāraya Compounds. Thus—महानवमो (महती

may be used separately also, *e.g.*, नीलसुत्वलम् instead of नीनोत्वलम्. In a few cases only the formation of the compound is compulsory, *e.g.*, कृण्वर्ष (when used as the name of a certain species of snakes)

565 And further it has to be noted that although the range of the formation of Tatpuruṣa Compounds is very wide, there are numerous restrictions (which are best learned by practice). An important case of such restriction is that nominal bases in कृ or कृक् denoting an agent, are not compounded with nouns in the genitive case. Thus from कृषो स्रष्टा 'the creator of waters' we cannot form कृषोस्रष्टा, nor can we form श्रीदत्तपाचक from श्रीदत्तस्य पाचक. But there are exceptions to this rule also, *e.g.*, देवपूजक 'one who worships the gods'

Bahuvrīhi Compounds

बहुव्रीहि-समास

566 Bahuvrīhi Compounds may be called attributive or possessive compounds, in as much as they generally express an attribute belonging

561 When the first part of the compound is सु किम् (implying censure) or the negative च, the above named changes generally do not take place Thus—सुरा Nom सुराज) 'a good king', किमन्त्रि (Nom किसन्त्रा) 'a bad friend'

562 The following words are considered as Tatpurasas of a more or less irregular kind'—
उच्चनीचम् 'high and low', राजान्तरम् (अन्यो राजा) 'another king' ग्रामान्तरम् 'another village', अकिञ्चन 'a man who possesses nothing', चिन्मात्रम् that which is intelligence only', अहंपूर्विका emulation' (अहं पूर्वमहं पूर्वमिति यस्या क्रियायामभिधीयते सा) This class of compounds is called मयूरर्थसकादि

563 In some Karmadhāraya Compounds the first member represents a compound the second member of which is dropped : Thus—
देवब्राह्मण = देवपूजको ब्राह्मण a Brāhmana who worships the gods' Such compounds are called मध्यपदलोपिन्

564 It must be observed that in far the greater number of cases the formation of a Tatpuruṣa [Compound is optional, and that hence the two words constituting the compound

यस्य स , इन्द्र आदिर्येषा ते , तांश्च लोचनानि यस्य स ,
दण्डो हस्ते यस्य स , त्यक्त नगर येन स ।

568 In agreement with their adjectival function Bahuvrihi Compounds throughout take the gender of that word an attribute of which the compound expresses. Thus, in the above, देवदत्त नामा '(a man) whose name is Devadatta' (although नामन् = Neuter), रूपवद्भार्य 'a man who has a handsome wife' (भार्या)

569 Certain compounds of this class require to be resolved with the help of an इव. Thus—विद्युत्प्रभ 'one whose brightness (प्रभा) is like that of lightning' (विद्युत इव प्रभा यस्य स) , चन्द्रानना 'moon faced' (चन्द्र इवानन यस्या भा)

570 In resolving बहुव्रीहि Compounds the first part of which is a preposition, a verbal form may have to be employed. Thus—प्रपर्ण '(a tree etc) from which the leaves have fallen' (प्रपतितानि पर्णानि यस्मात्) , निस्तेज (Nom Sing Masc of निस्तेजस्) 'a man devoid of energy' (निर्गत तेजो यस्मात् स)

571 = Some compounds formed of indeclinable words or numerals or आसद्य, अदूर or अधिक with numerals—which are considered to be Bahuvrihis—show certain irregularities in form

to something else¹ the first member of the compound determining or qualifying that which is expressed by the second member. Thus—पीताम्बर (yellow robe) 'a person who wears a yellow robe' दीर्घबाहु 'long armed', वीर-पुरुष '(a region, etc) the men in which are heroes' देवदत्तनामा (Nom of नामन्) '(a man) whose name is Devadatti' चिन्तापर '(a man) whose highest aim is thinking', इन्द्रादय (Nom Plu of इन्द्रादि) 'those who have Indra for their first' (i.e., 'Indra and the other gods') त्रिलोचन 'he who has three eyes, i.e., Siva' दण्डधर 'a man who has a staff in his hand' ('a man carrying a staff'), त्यक्तनगर 'a person who has left the city

567 Bahuvrīhi Compounds require to be resolved by means of relative clauses in which the relative pronoun appears in a case other than the nominative while the two or more members of the compound as a rule stand in the same case, generally the nominative case. The examples given above are resolved as follows—पीताम्बर यस्य स दीर्घो बाहु यस्य स , वीर-पुरुषा यस्मिन् स देवदत्तो नाम यस्य स , चिन्ता पर

¹ अनेकमन्वयार्थ—2224

or a noun ending in च्, take the suffix क् Thus—
 बहुनदीक '(a country, etc) in which there are
 many rivers', सयत्नीक '(a man) accompanied
 by his wife', ज्ञतमर्तुका, 'a woman whose husband
 is dead' The same suffix क् is taken either
 necessarily or optionally by many other Bahu-
 vrihi Thus बहुमाल or बहुमालाक or बहुमालक
 'one who has many garlands'

574 मङ्गत् used as the first member of a
 Bahuvrihi becomes मङ्ग Thus—मङ्गाबाहु one
 who has big arms'

575 सह used as the first member of a Bahu-
 vrihi generally becomes स Thus—सपुत्र (or सह-
 पुत्र) 'one together with his son' But सह remains
 in benedictions—सखि रात्रे सहपुत्राय सहामात्याय

576 Some nouns undergo certain changes
 of form when used as the last members of
 Bahuvrihi Compounds The most important
 cases are as follow —

a अक्षि becomes अक्ष Thus—लोहिताक्ष 'red
 eyed'

b गन्ध becomes गन्धि¹ after सु, सुरभि and
 similar words, provided the smell is inseparably
 connected with that of which it is predicated

¹ गन्धश्चेद्वत्पुत्तिस्तु सुरभिश्च— 4 185

Thus **उपदशा** (from **दशन्**) 'about ten' (**दशानां समीपे ये सन्ति ते उपदशा**), **द्वित्रा** (from **द्वि** and **त्रि**) 'two or three', **आसवविंश** 'nearly twenty' (**विंशतेरासव्या**), **त्रिचतुरा** 'three or four'

७ **दक्षिणपूर्वा** (Fem Sing) 'south east' and similar compounds **केशाकेशि** (Neut Indecl) 'Seizing each other by the hair', **दण्डादण्डि** (Neut Indecl) 'Beating each other with sticks,' are likewise classed as Bahuvrhis

572 When the first member of a compound is a feminine form derived from a corresponding masculine form by means of the suffix **या** or **ई**, the masculine base is used provided the second member of the compound be a feminine form. Thus—'**रूपवती भार्या यस्य स**' is represented by the Bahuvrhi '**रूपवद्भार्यं चित्रा गावो यस्य स**' by **चित्रगु**. But on the other hand, **गङ्गाभाय** (where **गङ्गा** is not formed from a corresponding masculine) There are exceptions thus—**कल्याणोप्रिय** 'one to whom a virtuous woman is dear' **ब्राह्मणो भाय** 'one who has a Brāhmin woman for his wife', **सुकेशोभार्य** 'a man who has a woman with beautiful hair for his wife'

573 Bahuvrhi Compounds, the last member of which is a feminine noun ending in **ई** or **ऊ**,

Dvandva Compounds,

द्वन्द्व-समास

577 *Dvandva Compounds* consist of two or more nouns which, if not compounded would be connected by च¹ ('and'), hence they may be called *Copulative Compounds*. They are of two different kinds according as the objects denoted by the members of the compound are viewed as merely conjoined but fundamentally separate (इतरेतरद्वन्द्व), or as constituting an aggregate or complex, of which the members form parts only (समाहारद्वन्द्व)

In the former case the compound takes a dual or plural termination, according as the members are two or more, and the gender of the final noun is the gender of the whole. Thus—रामलक्ष्मणौ 'Rāma and Lakṣmaṇa', ब्राह्मणक्षत्रियविट्शूद्रा 'a Brāhmaṇa a Kṣatriya, a Vaiśya and a Śūdra', कुक्कुटमयूरौ (Du Fem) 'a cock and a pea hen'

578 *Samāhāra Dvandvas* are singular and neuter

a In the case of words denoting limbs of the body, parts of an army, inanimate objects,

Thus—रुगन्धि सलम् 'water having a sweet smell'
 अथ रुगन्ध आपणिक 'a shopkeeper dealing in
 perfumes'

c दन्त becomes दत् after सु, and after numerals, provided the compound is meant to indicate a certain age Thus—द्विदत् (Nom Masc द्विदन्, Fem द्विदती) 'having two teeth'

d घनुस becomes घन्वन्¹, thus शार्ङ्गधन्वन् (Nom न्वा) 'having a bow made of horn' (a name of Visnu)

e धर्म becomes धर्मन् provided the former part of the compound consists of one word² only Thus—विदितधर्मन् 'one who knows the law'

f नासिका becomes नस Thus—उच्चस 'high-nosed'

g पाद becomes पाद् after numerals and सु, also in some other compounds Thus—द्विपाद् 'biped' व्याघ्रपाद् 'having feet like a tiger'

h प्रजा and मेधा become प्रजम् and मेधम् after सु, द् and negative च Thus—अप्रजम् (Nom Sing Masc. अप्रजा) 'without offspring'

form Samāhāra Dvandvas only when in the plural. Hence बदरं च भामनकं च forms बदरभामनके (not कम), रथिकस्य अश्वारोहस्य forms रथिकाश्वारोहौ (not हम्)

f अहोरात्र 'the period comprising a day and a night' is irregular in gender

579 There are special rules determining the order of words in Dvandva Compounds

a Words ending in इ or उ should be placed first. Thus—हरिहरौ 'Hari and Hara'

b Words ending in अ and beginning with a vowel should be placed first. Thus—इन्द्राग्नौ. This rule prevails over Rule (a), hence इन्द्राग्नौ 'Indra and Agni'

c Words that have fewer syllables should come first. Thus—विवक्षेयवौ. This rule prevails over (a) and (b), thus—वागग्ने 'Vach and Agni'

d In general the more important word should be placed first, hence the higher caste, the elder brother, etc., have the first place. Thus—युधिष्ठिरार्जुनौ

e In a number of cases the position is optional, thus—केशश्मश्रू or श्मश्रुकेशौ, धर्मार्थ or

¹ अजायद्वचम्—3 2 33.

² अजायद्वचम्—2 2 31.

names of rivers of different gender, countries, insects, animals between which there is natural enmity, the Dvandva Compound has always the समाहार form Thus पाणिपादम् (पाणौ च पादौ च) 'hands and feet' रथिकाभ्यारोहम् (रथिकाश्च अश्वारोहाश्च) 'charioteers and horse men', गङ्गायोषम् (गङ्गा च योषश्च) 'the river Gangā and Sopa' (but गङ्गायमुने) अहिनकुलम् (अहिश्च नकुलश्च) 'snake and ichneumon' (which are natural enemies)

b In certain other cases—as when names of trees, deer, grass, corn, condiments, beasts, birds are combined—the Samāhāra form is optional Thus—प्लक्षन्त्यग्रोधम् or प्लक्षन्त्यग्रोधा 'Plaksa and Nyagrodha trees', ब्रीहियवम् or ब्रीहियवा, दधिघृतम् or दधिघृते, गोमहिषम् or गोमहिषा

c Words of opposite meaning¹ (not qualifying things) also form समाहार compounds Thus—गोतोष्णम् 'hot and cold' But गोतोष्णे जले

d पूर्व and अपर, उत्तर and अधर form पृर्वापरम् or पूर्वापरे, अधरोत्तरम् or अधरोत्तरे

e Words denoting fruits, parts of army, herbs deer, birds, insects, corn or grass, however,

¹ विप्रतिविद्धात्मानधिकरत्नवार्त्ति—2 : 13.

585 When the final letter of a समाहारद्वन्द्व is a letter of the च वर्ग or ट or घ or ह, य is added to it. Thus—छत्तोपानहम् (छत्त + उपानह) 'umbrella and shoes'

Saha-supā Compounds

सह-सुपा समास

586 There are certain compounds which, under the rules 15 to the four special classes of compounds described so far, cannot be included in any of those classes. Such compounds are viewed as 'mere compounds' or 'compounds in general,' and are termed सह सुपा Compounds. The term explains itself as follows. The phrase सुप् सह सुपा 'a word having a case termination joined with (another) word having a case termination' states the essential feature of most Samāsas (which consist of a combination of two case terminations, it having of course to be kept in mind that in the finished Samāsa the case termination of the first member is dropped). सह सुपा (short for सुप् सह सुपा) is, therefore, employed to denote words which are 'Compound in general' without belonging to a special class.

अपधर्मो यथार्थो or अर्थयथार्थो, कामार्थो or अर्थकामो, सुवज्रो or वृद्धिगुणो In other cases the position is contrary to the above rules thus—उत्सृष्टं सुमनम्, शूद्रार्थम्, अस्तिभवम्

580 When two nouns ending in ऋ,¹ implying relationship, or connection by priestly functions, form a Dvandva, the ऋ of the former is changed to आ Thus—मातापितरौ 'father and mother', होतापोतारौ 'the Hotṛi and Potṛi'—The same change takes place when a word implying relationship is compounded with पुत्र, thus—पितामृषी

581 When the names of deities viewed as associated with each other² form Dvanda Compounds आ is generally substituted for the final vowel of the former member Thus—मित्रावरुणौ, अन्नामरुतौ

582 The इ of अग्नि, followed by सोम or वरुण is lengthened—अन्नोपोमौ

583 Similarly, although with some irregularities—द्यावापृथिव्यो (द्यौश्च पृथिवी च), द्यावाभूमौ

584 आया and पति form आयापती 'husband and wife', for which दम्पती may be substituted

¹ आनङ्गसटी इन्द्रे—6 8 20

² देवतावरुणे च—6 8 20

CHAPTER VIII

Secondary Suffixes

तद्धित

590 In Chapter V it was mentioned that nominal bases are formed from roots by means of primary suffixes (कृत), e.g. कार्य and कारक from the root कृ. Now, there is a further important class of suffixes by which new words are formed from nominal bases. These suffixes are called तद्धित, or 'Secondary' suffixes.

591 The Taddhita suffixes—of which there are many kinds—express various senses such as 'descended from,' 'produced by,' 'made of,' 'connected with,' 'proclaimed by,' etc. Some of them produce changes in the words to which they are added. Thus before the Taddhitas च, य, इ, एय and others, the first vowel of the base generally takes Vriddhi, and certain terminations of the base are dropped. Thus—

(a) वासुदेव 'the son of Vasudev', औत्स 'a descendant of उत्स', औपगव 'a descendant of उपगु', ऐस्साक 'a descendant of ईस्साकु', और्ष 'made of wool' from ऊर्षा, देव 'belonging to the gods'

An example of this type of compounds is
 भूतद्वय — दूद भूत 'what existed previously'

Ekasesa

एकस्य

587 This term is applied in Sanskrit Grammar to cases where instead of a combination of several words having the same Pratiṣādhika form, one word only is employed, the case termination of which indicates the number (dual or plural). Thus, on the Ekasesa principle, the dual रामौ replaces रामश्च रामश्च the plural रामा replaces रामश्च रामश्च रामश्च

588 Where the Ekasesa¹ represents words, having different genders but otherwise identical in form, the termination of the masculine gender is retained. Thus—इमौ for इमौ च इमश्च ब्राह्मणौ for ब्राह्मणौ च ब्राह्मणश्च

589 The same principle is extended to some words dissimilar in form but akin in meaning. Thus—भ्रातरो is used for भ्राता च स्वसा च, पुत्रौ for पुत्रश्च दुहिता च, पितरौ for माता च पिता च (but also मातापितरौ) श्वशुरौ for श्वशुरश्च श्वशुरश्च (but also श्वशुरश्वशुरौ)

CHAPTER VIII

Secondary Suffixes

तद्धित

590 In Chapter V it was mentioned that nominal bases are formed from roots by means of primary suffixes (कृत्) *e g*, कार्य and कारक from the root कृ. Now, there is a further important class of suffixes by which new words are formed from nominal bases. These suffixes are called तद्धित, or 'Secondary' suffixes.

591 The Taddhita suffixes—of which there are many kinds—express various senses such as 'descended from,' 'produced by,' 'made of,' 'connected with,' 'proclaimed by,' etc. Some of them produce changes in the words to which they are added. Thus before the Taddhitis च, य, इ, एय and others, the first vowel of the base generally takes Vṛiddhi, and certain terminations of the base are dropped. Thus—

(a) वासुदेव 'the son of Vasudera' औस 'a descendant of उस', औपगव 'a descendant of उपगु', ऐस्लाक 'a descendant of ईस्लाकु', और्ष 'made of wool' from ऊर्षा, देव 'belonging to the gods'

'divine,' from देव, दध्न 'belonging to the summer,' from घोष, सोऽक्षर 'yearly,' from सवत्सर, पार्थिव 'lord of the earth' from पृथिवी, मीनम् 'silence' from मुनि यौवनम् 'youth,' from युवन्, सौहार्दम् 'friendship,' from सुहृद्, चाक्षुष 'visible,' from चक्षुस् From व्याकरण there is formed वैयाकरण 'grammarian'

(b) दाक्षि 'the son of Dikṣa' वैयासकि 'the son of Vyāsa'

(c) वैजय 'the son of Vinatā', भागिनिय 'the son of a sister' (भागिनो)

(d) राज्यम् 'kingdom' from राजन् गार्ग्ये 'descended from Garga' दध्य 'divine,' from देव—Without Vṛddhi, दिव्य 'celestial,' from दिव, दन्त्य 'dental' from दन्त, यशस्य 'glorious,' from यशस्, सख्यम् 'friendship,' from सखि

592 Other Taddhitas of very frequent use before which the vowel of the base is not changed, are—

त्व and ता which form abstract nouns : Thus from गो—गोत्व 'cowhood' 'the class characteristics of a cow' भौरता or भौरत्व 'cowardice,' from भौर

593 रमन् which forms abstract nouns from adjectives denoting colour and some other adjectives. Thus—शुक्लितमन् Masc (Nom Sing

शुक्लिमा) 'whiteness,' from शुक्ल, महिमन् 'greatness' from महत्

591 वत्, मत्, इन्, विन्, मिन्, which form possessive adjectives. Thus—शुण्वत् (Nom Sing Masc शुण्वाम्) 'possessing good qualities', विद्यावत् 'wise', ज्योतिष्मत् 'possessed of light', धनिन् 'wealthy,' from धन, यशस्विन् 'famous', वारिम् 'eloquent' (from वाच्)

595 वत् (Indecl) forms adverbs denoting 'like' that to which वत् is added. Thus ब्राह्मणवत् 'like a Brāhmaṇa'

596 मय forms adjectives denoting 'made of' or 'abounding in' that to which मय is added. Thus—काष्ठमय 'made of wood', अन्नमय 'abounding in food'

597 तस् forms adverbs having the sense of an ablative. Thus—आदित 'from the beginning', ग्रामत 'from the village', उभयत 'from both sides', सर्वत 'from all sides'

598 च forms adverbs having the sense of a locative. Thus—सर्वत्र 'everywhere', अन्यत्र 'in other places'

इति सिद्धम् ।

DHĀTUKŌSHA

धातुकोषः ।

साङ्केतिक-शब्दाः ।

स्वा—Bhīādi अदा—Adādi जुह्—Juhotyādi
दिवा—Dibādi स्वा—Sīādi तुदा—Tudīdi रुधा—
Rudhādi तना—Tanādi कया—Kryādi चुरा—
Churādi P—Parasmupada A—Ātmanepada
U—Ubhavapada Pre—Present—लट् Pot—
Potential—विधिलिङ् Imp—Imperative—लोट्
Impf—Imperfect—लङ् Perf—Perfect—लिट्
Aor—Aorist—लृट् Fu—Future—लृट् Per Fu—
Periphrastic Future—लृट् Con—Conditional—
लृट् Ben—Benedictive—आशिषि लिङ् Pas—
Passive—कर्मणि Cau—Causative—षिजन्त Des—
Desiderative—सन्त Ire—Frequentative—यङन्त
Kri—कृत्यप्रत्यय—Participles in तथ्य, चनोय, य PP—
Past participle—निष्ठा -क्त IP—Indeclinable Past
participle—क्ता Inf—Infinitive—तुमुन् से—सेद्
धातु—Set Dhātu च—चनिट् धातु—Anit Dhātu
वे—वेद् धातु—Optionally Anit Dhātu

DHĀTUKŌSHA

अथ अकारादिवर्णक्रमेण धातुरूपाणि ।

अ

अश्—भा P वे गति पूजनयो, to go, to worship Pre नट्—अश्ति अश्मि अशामि Pot विधिनिङ्—अश्ते Imp सोट्—अश्तु Impf—लट्—आश्तु Perf लिट्—आनश्च Aor लुङ्—आश्चोत् Fu लृट्—अश्चिष्यति Per Fu लुट्—अश्चिता Con लृङ्—आश्चिष्यत् Ben आगिषि निङ्—अश्चात् (may he worship) (does not lose its nasal when it means to worship) and अश्चात् (may he go) Pas कर्मणि—अश्च्यते (he is honoured) and अश्च्यते (he is moved) Cau णिजन्त—अश्चयति Des सनन्त—अश्चिष्यति Kri लृङ्—अश्चितव्य PP निष्ठा—अश्चित (worshipped), अश्च (moved) IP क्ता—अश्चित्वा (having worshipped) अश्चित्वा or अश्चत्वा (having moved) Inf लुङ्—अश्चितुम्

अश्—इधा P वे व्यक्ति स्वचय कान्ति गतिषु, to distinguish, to anoint, to decorate, to go Pre लट्—अशति, अशन्, अशन्ति अनश्ति अनश्मि, अशन्, अशम् Pot विधिनिङ्—अश्यात् Imp सोट्—अशतु अहन्ति अनजानि Impf लङ्—आशक्

चाङ्क्षाम् Perf लिट्—चानञ्च, चानञ्चतु , चानञ्चिथ
 or चानङ्थ, चानञ्चथ , चानञ्च चानञ्चिव or चानञ्चु
 Aor लुङ्—चाञ्चीत् Fu लृट्—चञ्चिष्यति or चञ्चयति
 Per Fu लृट्—चञ्चिता or चञ्क्षा Con लृङ्—
 चाञ्चिष्यत् or चाङ्क्षत् Ben चाञ्चिषि लिङ्—चञ्च्यात्
 Pas कर्मणि—चञ्च्यते, Aor कर्मणि लुङ्—चाञ्चि Cau
 णिजन्त—चञ्चयति, Aor णिच् लुङ्—चाञ्चिजत् Des
 सनन्त—चञ्चिजिष्यति PP निष्ठा—चञ्च 1P ज्ञा—
 चञ्चिष्या or चङ्क्ष्वा or चञ्क्षा Inf तसुन्—चञ्चितुम्
 or चङ्क्षुम्

चट्—ञ्वा P से गतौ, to roam Pre लृट्—
 चटति Impf लृङ्—चाटत् Perf लिट्—चाट Aor
 लुङ्—चाटीत् Fu लृट्—चटिष्यति Con लृङ्—चाटि-
 ष्यत् Ben चाञ्चिषि लिङ्—चट्यात् Pas कर्मणि—चट्यते
 Cau णिजन्त—चाटयति Des सनन्त—चटिष्यति Inf
 तसुन्—चटितुम्

अण्—ञ्वा P से शब्दे, to sound Pre लृट्—
 अणति Perf लिट्—आण Aor लुङ्—आणीत् Fu
 लृट्—अणिष्यति Pas कर्मणि—अण्यते Cau णिजन्त—
 आणयति ते Des सनन्त—अणिष्यति PP निष्ठा—
 अणित Inf तसुन्—अणितुम्

अण्—दिवा A. से प्राचने, to breathe, to live.
 Pre लृट्—अण्यते Perf लिट्—आणे Aor लुङ्—
 आणित् Fu लृट्—अणिष्यते Con लृङ्—आणिष्यत

Ben चागियि लिङ्—अण्योष्ट Pas कर्मणि—अण्यते
PP निष्ठा—अणित Inf तुमुन्—अणितम्

यट्—अदा P च भक्षणे, to eat Pro लट्—
अक्षि अक्ष, अदक्षि, अक्षि, अक्ष्य अक्ष्य अक्षि, अक्ष,
अक्ष Pot विधिनिङ्—अद्यात् अद्याताम् अद्यु अद्या,
अद्याम् अद्याव Imp लाट्—अद्यु अदि अदानि Impf
लङ्—आदत् आताम् आदन्, आद, आत्तम्, आत्त,
आदम् आह, आद्य

Perf लिट्—जघास	}	जघतु	}	जघ	}
आद		आदतु		आदु	
जघसिय	}	जघथु	}	जघ	}
आदिथ		आदथु		आद	
जघास	}	जघिव	}	जघिम	}
जघस		आदिव		आदिम	
आद					

Aor लुङ्—अघसत् अघसताम् अघसन्, अघस', अघसतम्
अघसत, अघसम्, अघसाव अघसाम Lu लृट्—अत्थति
अत्थसि अत्थामि Per Tu लुट्—अत्ता अत्तासि,
अत्तामि Con लृङ्—आत्थत् Ben चागियि लिङ्—
अद्यात् अद्याताम् अद्यासु, अद्या, अद्यासम् अद्यास्व,
अद्यास्व Pas कर्मणि—अद्यते Cau णिजन्त—आदयति
Aor णिच् लुङ्—आदिदत् Des सनन्त—जिघत्सति Kri
कृत्य—अदनोय PP निष्ठा—जन्थ IP क्ता—जग्धा
Inf णसन्—अणुम्

अन्—अदा P से प्राणने, to breathe, to live

Pre लट्—अनिति अनित, अनन्ति, अनिषि, अनिमि,
अनिय Pot विधिलिङ—अन्यात्, अन्या, अन्याम्
Imp लोट्—अनितु अनिताम्, अनन्तु, अनिहि, अनानि,
अनाव Impf लङ्—आनोत् आनत् आनिताम्,
आनन्, आनो आन आनम्, आनिष Perf लिट्—
आन, आनिय, आन Aor लुङ्—आनीत्, आनि-
ष्टाम् Tu लृट्—अणिष्यति Per Tu लुट्—अनिता
Con लृङ्—अनिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—अन्यात्,
अन्यास्ताम् अन्या, अन्यासम् Pas कर्मणि—अन्यते
Aor कर्म लुङ्—आनि Cau शिजन्त—आनयति, Aor
णिच् लुङ्—आनिनत् Des समन्त—अनिनिषति PP
निष्ठा—अनित Inf तुमुन्—अनितुम्

अय्—आ A से गतौ, to go Pre लट्—अयते
Pot विधिलिङ—अयेत् Imp लोट्—अयताम् Impf
लङ्—आयत Perf लिट्—अयाचक्रे, अयाम्भूव अया
मास Aor लुङ्—आयिष्ट Fu लृट्—अयिष्यते
Per Tu लुट्—अयिता Con लृङ्—अयिष्यत् Ben
आशिषि लिङ्—अयिषोष्ट Pas कर्मणि—अय्यते, Aor
कर्म लुङ्—आयि Cau शिजन्त—आययति—ते, Aor-
णिच् लुङ्—आयियत् त Des समन्त—अयियिषते

With परा it forms—परा+अय Pre लट्—
पलायते (he flees) IP क्ता (लृप्) पलाय्य Inf
तुमुन्—पलायितुम्

Ben आशिषि लिङ्—आशिषोष्ट Pas कर्मणि—अण्यते
PP निष्ठा—अणित Inf तुमुन्—अणितम्

यद्—अदा P अ भक्षणे, to eat Pro लट्—
अप्ति अत्त अदन्ति, अस्ति, अतृय, अतृय अस्ति, अह,
अद्य Pot विधिलिङ्—अद्यात् अद्याताम् अद्यु अद्या,
अद्याम् अद्याव Imp लोट्—अस्तु अहि अदानि Imp
लङ्—आदत् आत्ताम् आदन्, आद, आत्तम्, आत्त,
आदम्, आह आद्य

Perf लिट्—अघास	}	अघत्	}	अघु	}
आद		आदत्		आदु	
अघसिथ	}	अघयु	}	अघ	}
आदिथ		आदयु		आद	
अघास	}	अघिव	}	अघिम	}
अघस		आदिव		आदिम	
आद					

Aor लुङ्—अघसत् अघसताम् अघसन् अघस, अघसतम्,
अघसते, अघसम् अघसाव, अघसाम Tu लृट्—अत्स्यति
अत्स्यसि अत्स्यामि Per Tu लुट्—अत्ता अत्तासि
अत्तासि Con लृङ्—आत्स्यत् Ben आशिषि लिङ्—
अद्यात् अद्यास्ताम् अद्यास, अद्या, अद्यासम् अद्यास
अद्यास Pas कर्मणि—अद्यते, Cau विजन्त—आदयति
Aor णिच् लुङ्—आदिदत् Des सनन्त—अघकति Kr
कृत्य—अदनोय PP निष्ठा—अण्य IP क्ता—अग्या
Inf तुमुन्—अणुम्

अन्—अदा P से प्राणने, to breathe, to live
 Pre मट्—अनिति अनित, अनन्ति, अनिधि, अनिमि,
 अनिय Pot विधिनिङ—अन्यात्, अन्या, अन्याम्
 Imp लोट्—अनितु अनिताम्, अनन्तु, अनिहि, अनानि,
 अनाथ Impf लङ्—आनोत् आनत्, आनिताम्,
 आनन्, आनो आन आनम्, आनिय Perf लिट्—
 आन, आनिय, आन Aor लुङ्—आनीत्, आनि-
 ष्टाम् Fu लृट्—अनिष्यति Por Fu लुट्—अनिता
 Con लृङ्—आनिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—अन्यात्,
 अन्यास्ताम् अन्या, अन्यासम् Pas कर्मणि—अन्यते
 Aor कर्म लुङ्—आनि Cau निजन्त—आनयति, Aor
 निच लुङ्—आनिनत् Des सनन्त—अनिनिपति PP
 निठा--अनित Inf तुमुन्—अनितुम्

अय्—आ A से गतौ, to go Pre लट्—अयते
 Pot विधिर्लिङ्—अयेत् Imp लोट्—अयताम् Impf
 लङ्—आयत् Perf लिट्—अयाचक्रे, अयास्वभूव अया
 मास Aor लुङ्—आयिष्ट Fu लृट्—अयिष्यते
 Poi Fu लुट्—अयिता Con लृङ्—आयिष्यत् Ben
 आशिषि लिङ्—अयिषोष्ट Pas कर्मणि—अय्यते, Aor
 कर्म लुङ्—आयि Cau निजन्त—आययति—ते, Aor-
 निच लुङ्—आयियत् त Des सनन्त—अयियिपते

With परा it forms—परा+अय Pre लट्—
 पलायते (he flies) IP क्ता (ल्यप्) पलाय्य Inf
 तुमुन्—पलायितुम्

अर्च्—आ P से पूजायाम् to worship Pre
 लट्—अर्चति Pot विधिनिङ्—अर्चेत् Imp लोट्—
 अर्चतु Impf लङ्—आर्चत् Perf लिट्—आनर्च
 Aor लुङ्—आर्चीत्, आर्चिष्टाम् Fu लृट्—अर्चिष्यति
 Per Fu लुट्—अर्चिता Con लृङ्—आर्चिष्यत् Ben
 आशिषि लिङ्—अर्च्यत् Pas कर्मणि—अर्चते Aor
 कम् लुङ्—आर्चि Cau पिजन्त—अर्चयति—ते Aor
 णिच् लुङ्—आर्चिषत्—त Des सनन्त—अर्चिषिषति
 Kri क्तव्य—अर्चनोय, अर्चितव्य PP निष्ठा—अर्चित
 IP क्ता—अर्चित्वा Inf तुमुन्—अर्चितुम्

अर्च्—सुरा U न पूजायाम् to worship अस्माद्
 वा णिच् पिजन्तात् कर्तृगामिक्रियाफले आत्मनेपदम् Pre
 लट्—अर्चयति ते अर्चति Pot विधिनिङ्—अर्चयेत् त
 Imp लोट्—अर्चयतु ताम् Impf लङ्—आर्चयत् त
 Perf लिट्—अर्चयाम् बभूव आस चकार चलो Aor लुङ्—
 आर्चिषत् त Ben आशिषि लिङ्—अर्च्यत्, अर्चयिषीष्ट
 Pas कर्मणि—अर्चते Des सनन्त—अर्चिषयिषति—त
 Kri क्तव्य—अर्चयितव्य IP क्ता—अर्चयित्वा Inf तुमुन्—
 अर्चयितुम्

अर्ज्—आ P से अर्जने, to procure Pre
 लट्—अर्जति Perf लिट्—आनर्ज Aor लुङ्—आर्जीत्
 Per Fu लुट्—अर्जिता Ben आशिषि लिङ्—अर्ज्यत्
 Pas कर्मणि—अर्जते Cau पिजन्त—अर्जयति ते Aor

षिच् लुङ्—आर्जिजत्—त Des सनन्त—अर्जिजिषति Kri
 सत्य—अर्जितव्यः, अर्जनीय Inf तुमुन्—अर्जितुम्

अर्थ—(अदन्त) चुरा A से उपयाचनायाम्, to
 beg, to request Pre लट्—अर्थयते Perf लिट्—
 अर्थयाम् बभूव आस चक्रे Aor लुङ्—आर्तयत् Per
 Fu लुट्—अर्थयिता Ben आशिषि लिङ्—अर्थयिषीष्ट
 Pas कर्मणि—अर्थयते Cau षिजन्त—अर्थयते The usual
 form of Pre Plu प्रार्थयन्ति (प्रार्थना कुर्वन्ति, तत्
 करोतीति षिच्) Inf तुमुन्—अर्थयितुम्

अर्द्—भा P से गतो याचने योडने च, to go, to
 beg, to pain Pre लट्—अर्दति Pot विधिलिङ्
 अर्देत् Impf लङ्—आर्दत् Perf लिट्—आमर्द Aor
 लुङ्—आर्दित् Per Fu लुट्—अर्दिता Ben आशिषि
 लिङ्—अर्द्यात् Pas कर्मणि—अर्दते, Aor कर्म लुङ्—
 आर्दि Cau षिजन्त—अर्दयति-ते Aor षिच् लुङ्—
 आर्दिदत् Des सनन्त—अर्दिदिषति 1P निष्ठा—अर्दित
 अभ्यर्थ (सनिष्ठाष्टे), अन्यत्र, अभ्यर्दितो ह्यस्य ग्रीतेन Inf
 तुमुन्—अर्दितुम् चुरादिरुभयपदौ हिंसाय वर्तते Pre
 लट्—अर्दयति-ते, अर्दति-ते

अर्ह—भा P से पूजायाम्, to worship, योग्य-
 तायाम्, to deserve Pre लट्—अर्हति Perf लिट्—
 आनर्ह Aor लुङ्—आर्हीत् Per lu लुट्—अर्हिता
 Ben आशिषि लिङ्—अर्ह्यात् Pas कर्मणि—अर्हते

Cau विनस्ता—अहंयति Aor विष् सुङ्—आजिहत्
 Des समस्त—अजिह्वयति Kṛत् कृत्य—अर्हितव्य Inf
 तुमुन्—अहितम्

अप्—भ्या P भि रक्षणं प्रीति चवगति &c., to
 protect, to please, to know (and a variety of
 other meanings) Pre लट्—अवति Imp लोट्—
 अवतु Perf लिट्—आव Aor लुङ्—आवीत् Per
 In लुट्—अविता Ben आगिषि लिङ्—अव्यात्
 Pa० कर्मणि—अव्यते Cau विनस्त—आवयति Aor
 विष् लुङ्—आविवत् Des समस्त—अविविषति PP
 निष्ठा—ऊत Inf तुमुन्—अवितुम्

अश्—स्ता A वे व्याप्तौ सघाते च, to persuade, to
 crowd

Pre लट्—	अश्नुते	अश्नुवते,	अश्नुयते
	अश्नुये	अश्नुयाथे,	अश्नुध्वे
	अश्नुवे,	अश्नुयहे,	अश्नुमहे

Pot विधिसिङ्—	अश्नुवीत,	अश्नुषोयाताम्,	अश्नुवीरन्
	अश्नुषोया,	अश्नुवीयायाम्	अश्नुवीध्वम्
	अश्नुषोय	अश्नुषोवहि,	अश्नुषीमहि-

Imp लोट्—	अश्नुताम्,	अश्नुवाताम्	अश्नुवताम्
	अश्नुष्व	अश्नुवाथाम्,	अश्नुध्वम्
	अश्नुवे,	अश्नुवावहे,	अश्नुवामहे

Impf लट्—	आश्रुत	आश्रुथा	आश्रुवि
Perf लिट्—	आनशे	आनशाते	आनशिरे
	आनशिषे आनचे	आनशाचे	आनशिध्वे आनइद्धे
	आनशे	आनशिवहे आनश्वहे	आनशिमहे आनश्महे
Aor लृट्—	आशिष्ट आष्ट	आशिषाताम् आचाताम्	आशिषत आचत
	आशिष्ठा आष्ठा	आशिषायाम् आचायाम्	आशिङ्कुम् आग्ध्वम्
	आशिषि आशि	आशिष्वहि आक्षहि	आशिषहि आक्षहि

Fu लृट्—अशिष्यते, अक्ष्यते Per Fu लृट्—
 अमिता, अष्टा Con लृट्—आशिष्यत, आक्ष्यत Ben
 आशिषि लिट्—अशिषीष्ट, अक्षीष्ट Pas कर्मणि—अश्यते,
 Aor कर्म लृट्—आशिषि Ciu णिजन्त—आशयति
 Aor णिच् लृट्—आशिष्यत् Des सनन्त—अशिषियते
 Kr: क्तत्वं—अशनीय PP निष्ठा—अष्ट IP क्ता—
 अशित्वा, अष्टा Inf लुप्तुन्—अशितुम्, अष्टुम्

अश्—क्या P से भोजने to eat. Pre लट्—
 अश्राप्ति, अश्रीत, अश्रन्ति अश्राप्ति, अश्रीय अश्रीय
 अश्राप्ति अश्रीव, अश्रीम Pot विधिनिङ्—अश्रीयात

चश्रीयाताम् चश्रीयु चश्रीया, चश्रीयातम्, चश्रीयात
 चश्रीयाम् चश्रीयाथ, चश्रीयाम Imp नोट्—चश्रात्
 चश्रीताम्, चश्रन्तु चश्राम, चश्रीतम् चश्रीत चश्रानि,
 चश्राव, चश्राम Impf लङ्—चाश्रात् चाश्रीताम्, चाश्रन्
 चाश्रा चाश्रीतम् चाश्रीत चाश्राम्, चाश्रीथ, चाश्रीम
 Perf लिट्—चाश्र, चाश्रतु, चाश्र चाश्रिथ, चाश्रयु चाश्र
 चाश्र चाश्रिथ, चाश्रिम Aor लुट्—चाश्रीत् चाश्रिष्टाम्,
 चाश्रियु चाश्री, चाश्रिष्टम्, चाश्रिष्ट चाश्रियम्, चाश्रिथ,
 चाश्रिथ Fu लृट्—चाश्रिष्यति चाश्रिष्यमि चाश्रिष्यामि
 Per Fu लृट्—चाश्रिता चाश्रितासि चाश्रिताथि Con
 लृट्—चाश्रिष्यत् Ben चाश्रिष्य लिङ्—चश्रात् चश्रा
 चश्रासम् Pas कर्मणि—चश्र्यते, Aor कर्म लृट्—
 चाशि Cau विजन्त—चाश्रयति, Aor विच लृट्—चाशि
 यत् Des सन्त—चाश्रिष्यति Kr: कृत्य—चाश्रितव्यम्,
 चशनीयम् PP निष्ठा—चश्रित IP ज्ञा—चश्रित्वा
 क्यप्—प्राश्र Inf तुमुन्—चाश्रतुम्

अस्—अदा P वे भुवि to be अकर्मक Pro
 लङ्—अस्ति, स्त अस्ति अस्ति, स्था, स्था अस्ति, स्त,
 अ Pot विधिलिङ्—स्थात् स्थाताम्, स्तु स्था,
 स्थातम्, स्थात स्था, स्थाव, स्थाव Imp नोट्—अस्तु,
 स्ताम्, अस्तु एधि, स्ताम् स्त अस्तानि, अस्ताथ, अस्थाम
 Impf लङ्—आसीत्, आस्ताम्, आसन् आसी, आस्ताम्,
 आस्ता आसम्, आस्त, आस्त Perf लिङ्—अभूव (लङ्
 विधिलिङ् नोट् लङ्मित्रे आर्धधातुके प्रत्यये परे असधातो

स्याने भूरा(देशो मयति) Aor लुङ्—अभूत् Fu लृट्—
भविष्यति Per Tu लुट्—भविता Con लृट्—अभवि
ष्यत् Ben आशिषि लिङ्—भूयात् Pas कर्मणि—
भूयते मास * भूयते भवता मासम् (भावे) Aor कर्म
लुङ्—अभावि Cau णिजन्त—भावयति Aor णिच्
लुङ्—अबोभवत् Des सनन्त—बुभूषति Kri कृत्य—
भवितव्य PP निष्ठा—भूत IP क्ता—भूत्वा Inf
तुमुन्—भवितुम्

* अकर्मकधातुभिर्योगे देश काल भाव गन्तव्याध्ववाचकानां
शब्दानां कर्मसन्ना इति

अस्—दिवा P वे क्षेपणे, to throw Pre लट्—
अस्यति Pot विधिलिङ्—अस्येत् Imp लोट्—अस्यतु
Impf लङ्—अस्यत् Perf लिट्—आस, आसिथ, आस
Aor लुङ्—आस्यत् आस्य आस्यम् Fu लृट्—
असिष्यति Per Tu लुट्—असिता Con लृट्—आसि
ष्यत् Ben आशिषि लिङ्—अस्यात् Pas कर्मणि—अस्यते,
Aor कर्म लुङ्—आसि Cau णिजन्त—आसयति Aor
णिच् लुङ्—आसिसत् Des सनन्त—असिसिषति PP
निष्ठा—अस्त IP क्ता—असित्वा, अस्त्वा Inf तुमुन्—
असितुम्

आ

✓ आप्—स्वा P च व्याप्नोति, to pervade, to obtain

Pre लृट्—आप्नोति आप्रत, आप्रवन्ति आप्रोपि,
 आप्रुथ, आप्रुथ आप्रोमि, आप्रुव, आप्रुम Pot विधि
 लिङ्—आप्नुयात् आप्रुया आप्रुयान् Imp लोट्—
 आप्रोतु आप्रुहि आप्रवानि Impf लङ्—आप्नोत् आप्रो
 आप्रवम् Perf लिट्—आप आपिथ आप, आपिव Aor
 लुङ्—आपत् आप आपम् Fu लृट्—आप्स्यति Per
 Fu लृट्—आप्ता आप्तामि आप्तास्मि Con लृङ्—आप्स्यत्
 Ben आशिपि लिङ्—आप्यात् आप्या आप्यासम्
 Pas कर्मणि—आप्यते Can चिजन्त—आपयति Aor,
 णिच् लुङ्—आपिपत् Des सनन्त—ईषति PP निष्ठा—
 आप्त IP क्ता—आप्ता Inf तुमुन्—आप्तुम्

✓ आस्—चदा A षे उपवेशने to sit Pre लृट्—
 आस्ते आसाते, आसते आस्ते, आसाथे, आष्वे आसी, आस्वहे,
 आस्वहे Pot विधिलिङ्—आसीत आसीयाताम् आसी
 रन् आसीथा आसीथ, आसीवहि Imp लोट्—आस्ताम्
 आसस्व आसे Impf लृङ्—आस्त आस्या आसि
 Perf लिट्—आसाचक्रे—आस—वभूव Aor लुङ्—आसिष्ट
 आसिष्ठा आसिपि Per Fu लृट्—आसिता आसितासे
 आसिताहे Con लृङ्—आसिष्यत Ben आशिपि लिङ्—
 आसिषीष्ट आसिषीष्ठा आसिषीथ Pas कर्मणि—आप्यते

मास देवदत्तेन भावे—आप्स्यते मास देवदत्तेन Cau.
 णिजन्त—आसयति मास देवदत्तम् Aor णिच् चुङ्—
 आसिसत् Des सनन्त—आसिसिषते PP निष्ठा—आसित
 Inf तुमुन्—आसितुम्

५.

इ—भा P च गतो, to go Pre लट्—अयति
 अयसि अयामि Pot विधिलिङ्—अयेत्, अयेयु (3rd
 Plu) अये अयेयम् Imp लोट्—अयतु अय अयानि
 Impf लङ्—आयत् आय आयम् Perf लिट्—
 इयाय, इयतु, इयु इययिष्य—इयेय, इययु, इय इयाय—
 इयय, इयिष्य, इयिष्य Aor चुङ्—ऐषीत् ऐषी ऐषम्
 Fu लृट्—एष्यति Per Fu एता Con लृङ्—ऐष्यत्
 Ben आशिषि लिङ्—ईयात् ईया ईयासम् Pas
 कर्मणि—ईयते Cau णिजन्त—आययति Aor णिच्
 चुङ्—आयियत् Des सनन्त—इयिषति PP निष्ठा—
 इत IP क्ता (स्वप्)—मेत्य Inf तुमुन्—एतुम्

“उदयति दिनमाद्ये याति शीताग्ररस्तम्”

“उदयति यदि भातु पश्चिमे दिग्विभागे”

इ (इष्) —अदा P अ गतौ, to go Pre लट्—
 एति, इत, यन्ति एषि, इष, इष्य एमि, इव, इम-
 Pot विधिलिङ्—इयात् इया इयाम् Imp लोट्—
 एतु, इताम् यन्तु इहि, इतम्, इत अयानि, अयाव, अयाम्
 Impf लङ्—ऐत्, ऐताम् आयन् ऐ, ऐतम्, ऐत आयम्-
 ऐव, ऐम Perf लिट्—इयाय, ईयत्, ईयु इययिष्य—
 इयेय, ईययु, ईय इयाय—इयय, ईयिष्य, ईयिष्य Aor-
 लुङ्—अगात् अगाताम् अगु अगा, अगातम्, अगात
 अगाम्, अगाव, अगाम् Fu लृट्—एष्यति एष्यमि एष्यामि
 Per Iu लृट्—एता एतासि एतासि Con लुङ्—
 ऐष्यत् ऐष्य ऐष्यम् Ben आशिषि लिङ्—ईयात् ईया
 ईयासम् but—निर्+ईयात्=निरियात् Pas कर्मणि—
 ईयते, Aor कर्म लुङ्—अगायि Cau णिजन्त—अबोध-
 नायै—गमयति बोधनायै—प्रति+आययति=प्रत्याययति
 Aor णिच् लुङ्—अजीगमत्, प्रत्यायियत् Des सनन्त—
 अबोधने—जिगमिषति बोधने—प्रसीपिषति PP लिङ्—
 इत IP क्ता—प्र+इत्वा=प्रेत्य Inf तुमुन्—एतुम्

इ (इङ्) अदा A अ (अय नित्यमधिपूर्व This
 verb is always used with अधि, in the sense of
 reading) अध्ययने, to read, to study Pre लट्—
 अधीते, अधीयाते, अधीयते अधीदे, अधीयाये, अधीजे
 अधीये अधीवहे, अधीमहे Pot विधिलिङ्—अधीयीत्,
 अधीयोयाताम्, अधीयीरन् अधीयीया, अधीयीयायाम्,
 अधीयीष्वम् अधीयीय अधीयीवहि, अधीयीमहि Imp-
 लोट्—अधीताम्, अधीयाताम् अधीयताम् अधीष्क अधी-

यायाम्, अधीध्वम् अध्ययै, अध्ययावहे, अध्ययामहे Impf
लङ्—अध्येत, अध्येयाताम्, अध्येयत अध्येया, अध्येयायाम्
अधीध्वम् अध्येयि, अध्येवहि, अध्येमहि Perf लिट्—
अधिजगे, अधिजगाते, अधिजगिरे अधिजगिरे, अधिजगाधे,
अधिजगिध्वे अधिजगे, अधिजगिवहे, अधिजगिमहे

Aor लुङ्—अध्येष्ट } अध्येयाताम् } अध्येयत }
                  अध्यगोष्ट } अध्यगीयाताम् } अध्यगीयत }

अध्येष्ठा } अध्येयायाम् } अध्येष्टुम् }
अध्यगोष्ठा } अध्यगीयायाम् } अध्यगीष्टुम् }

अध्येयि } अध्येय्वहि } अध्येयमहि }
अध्यगीयि } अध्यगीय्वहि } अध्यगीयमहि }

Fu लृट्—अध्येयते, अध्येयसे अध्येथे Per Fu
लुट्—अध्येता अध्येतासे अध्येताहे

Con लृङ्—अध्येयत } अध्येयेताम् } अध्येयन्त }
                  अध्यगीयत } अध्यगीयेताम् } अध्यगीयन्त }

अध्येयथा } अध्येयेथाम् } अध्येयध्वम् }
अध्यगीयथा } अध्यगीयेथाम् } अध्यगीयध्वम् }

अध्येये } अध्येयावहि } अध्येयामहि }
अध्यगीये } अध्यगीयावहि } अध्यगीयामहि }

Ben आशिपि निङ्—अध्येषीष्ट अध्येषीयान्ताम्, अध्ये
षीरन् अध्येषीष् अध्येषीदुम् अध्येषीय, अध्ये-

धीयहि चध्येधीमहि P^{1s} कर्मणि—चधीयते, Aor कर्म
 लुङ- चध्यायि, चध्यगायि Cau विजन्त-चध्यापयति, Aor
 णिच् लुङ-चध्यापयत् चध्यजीगयत् Des सनन्त-चधि
 णिगायते PP निष्ठा-चधीत II छा-चधीत्य Inf
 तुमुन्-चध्येतुम् 'रामादधीतसन्देह' इति भट्टिपयोगे पञ्चमी
 चित्वा

इन् (नि इन्धी)—इधा A. धी दीप्तो, to shine, to
 kindle Pro लट्—इन्धे इन्धे इन्धे Pot. विधि
 लिङ्—इन्धीत इन्धीया इन्धीय Imp लोट्—इन्धाम्
 इन्धस्व इन्धे Impf लङ्—इन्ध ऐन्धा ऐन्धि Perf
 लिट्—इन्धां चक्रे इन्धां चक्रपे इन्धां चक्रे Aor लुङ्—
 ऐन्धिष्ट, ऐन्धिषाताम् ऐन्धिषत Fu लृट्—इन्धिष्यते
 इन्धिष्यसे इन्धिष्ये Per Iu लृट्—इन्धिता इन्धितासे
 इन्धिताहे Con लृङ्—ऐन्धिष्यत Ben आगिणि लिङ्—
 इन्धिषीष्ट Pas कर्मणि—इध्यते Cau विजन्त-इन्धयति,
 Aor णिच् लुङ्—ऐन्दिधत् Des सनन्त-इन्दिधियते PP
 निष्ठा—इह Inf तुमुन्—इन्धितुम्

इप्—दिवा P धी गतो to go Pro लट्—इष्यति
 इष्यसि इष्यामि Pot विधिलिङ्—इष्येत् इष्ये इष्येयम्
 Imp लोट्—इष्यतु इष्य इष्याणि Impf लङ्—ऐष्यत्
 ऐष्य ऐष्यम् Perf लिट्—इषेप, इष्यतु इषेपिष्य इषेप
 ईषिव Aor लृङ्—ऐषीत् ऐषिष्टाम्, ऐषियु ऐषी
 ऐषिषम् ऐषिष्य Fu लृट्—ऐषिष्यति Per Fu ऐषिता
 ऐषितासि ऐषिताधि Con लृङ्—ऐषिष्यत् ऐषिय

ऐपिथम् Ben आशिषि लिङ्—इष्यात्, इष्यास्ताम् Des
सनन्त—एपिषिषति PP निष्ठा—इषित IP ङा—
एषित्वा Inf तुमुन्—एषितुम्

✓इषु—तदा P से तादौ वे (इच्छार्थेभ्यो धातुभ्यो
वर्त्तमानकाले विभाषा लिङ् नटौ स्त) इच्छायाम्, to
wish Pro वर्त्तमानकाले—नट्, लिङ्—

लोट्—इच्छति	}	इच्छत	}	{ इच्छन्ति
लिङ्—इच्छेत्				

इच्छास	}	इच्छय	}	{ इच्छय
इच्छे				

इच्छामि	}	इच्छाव	}	{ इच्छाम
इच्छेयम्				

Pot लिङ्—इच्छेत् इच्छे इच्छेयम् Imp लोट्—
इच्छतु इच्छ इच्छानि Impf लङ्—ऐच्छत् ऐच्छताम्,
ऐच्छन् ऐच्छ ऐच्छतम्, ऐच्छत ऐच्छम् ऐच्छाव, ऐच्छाम
Perf लिट्—इयेष, इषत् ईषु इयेषिष ईषयुः, ईष
इयेष, इषिव ईषिम Aor लुङ्—ऐषीत् ऐषी ऐषियम्
Fu लोट्—एषिष्यति णपिष्यमि एषिष्यामि Per Fu
एषिता—एष्टा Con एङ्—ऐषिष्यत् Ben आशिषि
लिङ्—इष्यात् Pas कर्मणि—इष्यते, Aor कर्म लुङ्—
ऐषि Cau णिजन्त—एषयति Aor णिच् लुङ्—ऐषिषत्
Des सनन्त—एपिषिषति PP निष्ठा—इष्ट IP ङा—
एषित्वा, इष्टा Inf तुमुन्—एषितुम् एष्टुम्

ई

✓ ईक्ष्—भा A से दर्शने to look at, to see Pre लट्—ईक्षते ईक्षसे, ईक्षथे ईक्षे, ईक्षावहे Pot विधिलिङ्—ईक्षेत ईक्षेयाताम्, ईक्षेरन् ईक्षेया ईक्षेय ईक्षेवहि Imp लोट्—ईक्षताम्, ईक्षेताम्, ईक्षन्ताम् ईक्षस्व ईक्षत ईक्षावहे Impf लङ्—ऐक्षत, ऐक्षेताम्, ऐक्षन्त ऐक्षथ ऐक्षेयाम् ऐक्षे, ऐक्षावहि Perf लिट्—ईक्षा चक्रे, ईक्षमास ईक्षावभूव Aor लुङ्—ऐक्षिष्ट, ऐक्षिपाता ऐक्षिषत ऐक्षिष्ठा, ऐक्षिषायाम्, ऐक्षिष्वम् ऐक्षिषि ऐक्षिष्वहि, ऐक्षिष्वहि Tu लृट्—इक्षिष्यते, इक्षिष्यन्ते Tu लुट्—इक्षिता, इक्षितारौ, इक्षितार Con लृङ्—इक्षिष्यत Ben आश्रयि लिङ्—इक्षिषीष्ट, इक्षिषीयास्ता इक्षिषीरन् इक्षिषीष्ठा इक्षिषीय Pas कर्मणि—इक्षिष्यत Aor कर्म लुङ्—ऐक्षिष्यत् Cau प्रिजन्त—इक्षयति Aor प्रिच लुङ्—ऐक्षिष्यत् Des सगन्त—इक्षिष्यते क्तव्य—इक्षितव्यम् इक्षणीयम् PP निष्ठा—इक्षित क्ता—इक्षित्वा Inf तुमुन्—इक्षितुम्

ईड्—अदा A से स्तुतौ, to praise Pre लट्—ईडे, ईडाते, ईडते ईडिथे ईडाथे, ईडिध्वे ईडे ईडमहे Pot विधिलिङ्—ईडीत, ईडीयाताम्, ईडीया ईडीया ईडीय इडीवहि Imp लोट्—इडाम इडिष्वम् इडे, ईडावहे Impf लङ्—ऐड ऐडाताम् ऐडत ऐडम ऐडि, ऐड्वहि Perf लिट्—इडा चक्रे—वभूव

भास Aor लुङ्—ऐडिष्ट, ऐडिषाताम्, ऐडिषत ऐडिष्ठा
 ऐडिषि, ऐडिष्वहि Fu लृट्—ईडिष्यते Per Fu लृट्—
 ईडिता, ईडितामे, ईडिताहे Con लृङ्—ऐडिष्यत Ben
 आशिषि लिङ्—ईडिषीष्ट, ईडिषीयास्ताम्, ईडिषीरन् ईडि
 षीष्ठा ईडिषीय Pas कर्मणि—ईड्यते Aor कर्म लुङ्—
 ऐडि Cau णिजन्त—ईडयति—ते Aor णिच् लुङ्—
 ऐडिडत् त Des सनन्त—ईडिडिषते PP निष्ठा—
 ईडित IP क्ता—ईडित्वा Inf तुमुन्—ईडितुम्

ईर्—अदा A. से गतौ कम्पने च, to go, to shake
 Pre लट्—ईरते, ईराते, ईरते ईर्ये ईरे, ईर्यहे Pot
 विधिलिङ्—ईरीत ईरीथा ईरीय Imp मोट्—ईरताम्
 इष्व, ईरे Impf लङ्—ऐरि ऐर्या ऐरि Perf लिट्—
 ईरा चक्रे Aor लुङ्—ऐरिष्ट ऐरिष्ठा, ऐरिष्वम्, ऐरिदुम्
 ऐरिषि Fu लृट्—ऐरिष्यते Per Fu लृट्—ऐरिता
 ऐरितामे ऐरिताहे Con लृङ्—ऐरिष्यत Ben आशिषि
 लिङ्—ऐरिषीष्ट ऐरिषीष्ठा ऐरिषीय Pas कर्मणि—
 इर्यते Aor कर्म लुङ्—ऐरि Cau णिजन्त—इरयति
 Aor णिच् लुङ्—ऐरिरत् Des सनन्त—इरिरिषते PP
 निष्ठा—इरिष्य Inf तुमुन्—इरितुम्

ईर्—चुरा U से (अच्चाद वा णिच्, णिजन्तात् कप्तं-
 गामिक्रियाफले आत्मनेपदम्) क्षेपे, to move, to throw
 Pre लट्—इरयति—ते, इरति Pot विधिलिङ्—इर-
 येत्-त, इरेत् Imp मोट्—इरयतु ताम् इरतु Impf
 लङ्—इरयत्-त, इरत Perf लिट्—इरयाध्वकार चक्रे

इराञ्चकार Aor लुङ्—ऐरित्—त, ऐरीत् ऐरि,
 ऐरिया, ऐरी ऐरिम्, ऐरि, ऐरिपम् 1u लट्—
 इरायथति—त, ईरिष्यति Per 1u लुट्—इरयिता, इरिता
 Ben आशिपि लिङ्—इर्यात्, इरिषीष्ट Pas कर्मणि—
 इर्यत Des सनस्त—ईरिरिषात—त PP निष्ठा—इरित.
 Inf तुमुन्—इरयितुम्—इरितुम्

इष्—भा P वे इष्यायाम् to envy Pro लट्—
 इष्यति Pot विधिलिङ्—इष्यत् Imp लोट्—इष्यतु
 Impf लङ्—ऐष्यत्, Perf लिट्—इष्याञ्चकार Aor
 लुङ्—ऐषीत् ऐषी ऐषिपम् 1u लट्—ईषिष्यति
 Per 1u लुट्—ईष्यिता, ईष्यितारौ Ben आशिपि
 लिङ्—इष्यात् Pas कर्मणि—ईष्यते Aor कम्
 लुङ्—ऐषि Cau चिजस्त—इष्ययति Aor णिच्
 लुङ्—ऐषिष्यत् ऐष्ययत् (इष्यतेऽस्ततोयस्य इति वगर्थम्)
 (some say ऐषिषत् ऐष्ययत्) Des सनस्त—इषियिषति
 इष्यिषति PP निष्ठा—इष्यित Inf तुमुन्—ईष्यितुम्

इष्ट्—भा A वे इष्टायाम्, to aim Pro लट्—
 इष्टते Pot विधिलिङ्—इष्टत् इष्टेया इष्टय Imp
 लोट्—इष्टताम् इष्टस् इष्टे Impf लङ्—ऐष्टत् ऐष्टया
 ऐष्टे Perf लिट्—इष्टाचक्रे Aor लुङ्—ऐष्टिष्ट
 ऐष्टिष्ठा ऐष्टिषि Tu लट्—ईष्टिष्यते Per Tu लुट्—
 इष्टिता इष्टितारौ, इष्टितार, इष्टितासे, इष्टितासाये, ईष्टि
 ताध्वे इष्टिताहे इष्टिताम्बहे, इष्टिताम्बहे Ben आशिपि
 लिङ्—इष्टिषीष्ट इष्टिषीष्ठा इष्टिषीय Pas कर्मणि—

ईक्षते, Aor कर्म लुङ्—ऐहि Cau विजन्त—ईक्षयति ते
 Aor णिच् लुङ्—ऐजिहत्त Des सनन्त—ईजिहिषते
 Kri कृत्य—ईक्षनीयम् Inf तुमुन्—ईक्षितुम्

उ

उच्छ्—(उक्षि)—भा and तुदा P से उच्छे, to
 glean “उच्छ कषय आदान क्षयिष्याद्यर्जन शिलम्”

Pre सट्—उच्छति Pot विधिलिङ्—उच्छेत् Imp
 लोट्—उच्छतु—Impf लङ्—चौच्छत् Perf लिट्—
 उच्छा चकार Aor लुङ्—चौच्छीत् चौच्छी चौच्छिषम्
 Tu सट्—उच्छिष्यति Per Tu लुट्—उच्छिता Ben
 आशिपि निङ्—उच्छ्यात् उच्छ्या उच्छ्यासम् Pas
 कर्मणि—उच्छयते Aor कर्म लुङ्—चौच्छि Cau विजन्त—
 उच्छयति Aor णिच् लुङ्—चौच्छिषत् Des सनन्त—
 उच्छिष्यति Kri कृत्य—उच्छितव्यम् PP निष्ठा—
 उच्छित IP क्ता—उच्छित्वा—Inf तुमुन्—उच्छितुम्

उन्द्—(उन्दी)—इषा P से छेदने, to wet,
 to moisten Pre सट्—उनत्ति उनत्ति उनद्भि Pot

વિધિલિટ્—ઉચ્ચાત્ Imp લોટ્—ઉચ્ચત્ ઉચ્ચિ ઉચ્ચદાનિ
 Impf લટ્—ઘોનત્, ઘોન્તામ્, ઘોન્દન્ ઘોન—ઘોનત્,
 ઘોન્તમ્ ઘોનદમ્ Perf નિટ્—ઉચ્ચાં ચકાર Aor લુટ્—
 ઘોન્દીત્, ઘોન્દિષ્ટામ્ Fu લટ્—ઉચ્ચિયતિ Per Fu
 લુટ્—ઉચ્ચિતા Ben આશિષિ નિટ્—ઉચ્ચાત્ ઉચ્ચાસ્તામ્,
 ઉચ્ચાશ્ચ Pas કર્મણિ—ઉચ્ચતે Cau ષિજન્ત—ઉચ્ચયતિ,
 Aor ષિષ્ લુટ્—ઘોન્દિદત્ Des સનન્ત—ઉચ્ચિદિયતિ
 PP નિષ્ઠા—ઉચ્ચમ્ ઉચ્ચમ્ IP જ્ઞા—ઉચ્ચિત્વા Inf
 તુસન્—ઉચ્ચિતુમ્

ઉષ્—ઋ P શ્ચે દાદૈ, to burn. Pre લટ્—
 ઘોષતિ Pot વિધિલિટ્—ઘોષેત્ Imp લોટ્—ઘોષત્
 Impf લટ્—ઘોષત્ Perf લિટ્—ઘોષાશ્ચકાર, ઘોષાશ્ચ
 ક્રતુ, ઘોષાશ્ચક્તુ &c અયવા, ઉવોષ, કપતુ, કપુ ઉવોષિય,
 કપયુ, કપ ઉવોષ, કપિવ, કપિમ Aor લુટ્—ઘોષીત્
 Per Fu લુટ્—ઘોષિતા Ben આશિષિ નિટ્—ઉચ્ચાત્
 Pas કર્મણિ—ઉચ્ચતે Cau ષિજન્ત— ઘોષયતિ Aor
 ષિષ્ લુટ્—ઘોષિયત્ Des સનન્ત—ઘોષિયિયતિ PP
 નિષ્ઠા—ઘોષિત, ઉષિત IP જ્ઞા—ઘોષિત્વા Inf
 તુસન્—ઘોષિતુમ્

चट्

चट्—भा P अ (स्वे सनि च परे इट्) गति प्रापणयो ,
to go, to get

Pre लट्—चच्छति चच्छसि चच्छामि Pot.
विधिलिङ्—चच्छेत् Imp लोट्—चच्छतु

Impf लङ्—आच्छत् आच्छ आच्छम्

Perf लिट्—आर आरतु आर

आरिथ आरयु आर

आर आरिव आरिम

Aor लुङ्—आर्षीत् आर्षाम् आर्षं

आर्षी आर्षम आर्षे

आर्षम् आर्ष्व आर्ष

Fu छट्—अरिष्यति अरिष्यसि अरिष्यामि

Per Fu. -लुट् अर्त्ता अर्त्तारौ अर्त्तार

Con लृट्—आरिष्यत् आरिष्य आरिष्यम्

Ben आशिषि लिङ्—अर्यात् P1s कर्मणि—अयते
Aor कर्म लुङ्—आरि Oau णिजन्त—अर्पयति, Aor
णिच् लुङ्—आर्षिषत् Des सनन्त—अरिरिपति Pre
यङन्त—अरायते PP निष्ठा—चरणम् चरतम् IP ज्ञा—
चरत्वा Inf तुमुन्—अत्तुम्

कृध्—दिवा P से हृदी, to prosper, to please
 Pre लट्—कृध्यति Pot विधिलिङ्—कृध्येत् Imp
 लोट्—कृध्यतु Impf लङ्—आर्धत् Perf निट्—
 आनर्ध आनृधत्, आनृधु आनर्धिय आनर्ध, आनृधिव,
 आनृधिम Aor लुङ्—आर्धत् Tu कृट्—अर्धिष्यति
 Per Tu लुट्—अर्धिता Con एङ्—आर्धिष्यत् Ben
 आगिषि निङ्—कृध्यात् Pss कर्मणि—कृध्यते Can.
 णिजन्त—अधयति, Aor णिच् लुङ्—आर्दिधत् Des
 सनन्त—अदिधिषति ईर्त्सति PP निष्ठा—कृह IP.
 क्ता—कृहा, अर्धिता Inf लुसृज्—अर्धितुम्

ए

एध्—भा A से हृदी, to grow, to prosper

Pre	लट्—	एधते	एधेते	एधन्ते
		एधसे	एधेथे	एधध्वे
		एधे	एधावहे	एधामहे
Pot	विधिलिङ्—	एधेत	एधेयाताम्	एधेरा
		एधेया	एधेयाथाम्	एधेध्वम्
		एधेय	एधेवहि	एधेमहि

Imp लोट्—	एधताम्	एधेताम्	एधस्ताम्
	एधस्व	एधेयाम्	एधध्वम्
	एधे	एधावहे	एधामहे
Impf लङ्—	एधत	एधेताम्	एधन्त
	एधथा	एधेयाम्	एधध्वम्
	एधे	एधावहि	एधामहि
Perf लिट्—	एधाचक्रे	एधाचक्राते	एधाचक्रिरे
	एधाचक्रुः	एधाचक्राये	एधाचक्रुः
	एधाचक्रे	एधाचक्रवहे	एधाचक्रमहे

एवम्, एधाभास, एधा वभूव इत्यादि

Aor लुङ्—	एधिष्ट	एधिपाताम्	एधिषत
	एधिष्ठा	एधिपायाम्	एधिध्वम्
	एधिषि	एधिष्वहि	एधिष्वहि
Fu लृट्—	एधिष्यते	एधिष्यसे	एधिष्ये
Per Fu लुट्—	एधिता	एधितारौ	एधितार
	एधितासे	एधितासाये	एधिताध्वे
	एधिताहे	एधितास्वहे	एधितामहे
Con लृङ्—	एधिष्यत	एधिष्यथा	एधिष्ये
Ben. चाश्रिषि	एधिषीष्ट	एधिषीयास्ताम्	एधिषीरन्
	लिट्—	एधिषीष्ठा	एधिषीयास्याम्
	एधिषीय	एधिषीवहि	एधिषीमहि

Pas कर्मणि—एध्यते Aor कर्म लुङ्—एधि Cau.
णिजन्त—एध्यति Aor णिच् लुङ्—एदिधत् मा भवाणि-

दिधत् Des सनस्त—एदिधिपते PP निष्ठा—एधित
IP क्ता—एधित्वा Inf तुमुन्—एधितुम्

का

कष्—भा P से गन्धे, to sound. Pro कट्—
कषति Pot विधिलिङ्—कषेत् Imp लोट्—कषतु
Impf नङ्—अकषत् Perf क्तिट्—अकाष Aor
लुङ्—अकाषीत् अकषीत् Iu लृट्—कषिष्यति Per-
Fu लृट्—कषिता Con लृङ्—अकषिष्यत् Ben
आगिपि लिङ्—कष्यात् Pas कर्मणि—कष्यते Cau
विजन्त—कषयति काषयति Aor णिच् लुङ्—अचौ
कषत्—अचकाषत् Des सनस्त—अचकाषति Tre
यङन्त—अकष्यते PP निष्ठा—कषित IP क्ता—कषित्वा
Inf तुमुन्—कषितुम् एकनेत्र निमौलनायक पुरादि कषते
काषयति काषयते इत्यादि

✓ कथ—(अदन्त)—पुरा उ से वाक्प्रवन्धे, to tell
Pre कट्—कथयति-ते Pot विधिलिङ्—कथयेत्-त
Imp लोट्—कथयतु ताम Impf लङ्—अकथयत् त
Perf क्तिट्—कथया चकार—अभूव—आप्त—चक्रे Aor
लुङ्—अचकायत्-त Fu लृट्—कथयिष्यति ते, Per

Fu लुट्—कथयिता Con लट्—अकथयिष्यत्—त Ben
 प्रायिषि लिङ्—कथ्यात्—कथयिषीष्ट Pas कर्मणि—कथ्यते
 Cau णिजन्त—कथयति—ते, Aor णिच् लुङ्—अचकथत्—त
 Des सनन्त—चिकथयिषति—ते Fre यङन्त—चकथ्यते Krī
 क्त्य—कथयितव्य PP निष्ठा—कथित IP क्ता—
 कथयित्वा Inf तुमुन्—कथयितुम्

कम्—भा A से कान्तौ, to love, to desire

Pre लट्— कामयते कामयेते कामयन्ते
 कामयसे कामयेथे कामयध्वे
 कामये कामयावहे कामयामहे

Pot विधिलिङ् कामयेत कामयेयाताम् कामयेरन्
 कामयेथा कामयेयाथाम् कामयेध्वम्
 कामयेय कामयेयहि कामयेमहि

Imp लोट्— कामयताम् कामयस्व कामये

Impf लङ्— अकामयत अकामयथा अकामये

Perf लिट्— कामया चक्रे आस बभूव, चकमे
 कामयाचक्षपे—आसिय, बभूविथ चकमिपे
 कामयां—चक्रे—आस—बभूव—चकमे

Aor लुङ्— अचीकमत } अचीकमेताम् } अचीकमन्ता }
 अचकमत } अचकमेताम् } अचकमन्ता }
 अचीकमथा } अचीकमेथाम् } अचीकमध्वम् }
 अचकमथा } अचकमेथाम् } अचकमध्वम् }
 अचीकमे } अचीकमावहि } अचीकमामहि }
 अचकमे } अचकमावहि } अचकमामहि }

Fu लृट्—कामयिष्यते कामिष्यते कामयिष्यसे-कमिष्यसे कामयिष्ये कमिष्ये Per Fu सुट्—कामयिता-कमिता कामयितामे कमितासे कामयिताहे कमिताहे Con लृङ्—अकामयिष्यत अकमिष्यत अकामयिष्यथा-अकमिष्यथा अकामयिष्ये—अकमिष्ये Ben आशिषि लिङ्—कामयिषीष्ट कमिषीष्ट कामयिषीष्टा कमिषीष्टा, कामयिषीय कमिषीय Pas कर्मणि—काम्यते कम्यते, Aor कर्मणि लृङ्—अकामि Cau विजन्त—कामयति ते Des सनन्त—चिकामयिष्यते चिकमिष्यते Ire यङन्त—चङ्म्यते Kri क्तव्य—कामनीयम् PP निष्ठा—कान्त IP क्ता—कामयित्वा कमित्वा कान्त्वा Inf तुमुन्—कामयितुम्-कमितुम्

काङ् (काञ्चि)—भ्वा P से काङ्क्षायाम्, to desire, to wish Pre लट्—काङ्क्षति Pot विधिलिङ्—काङ्क्षेत् Imp लोट्—काङ्क्षतु Impf लङ्—अकाङ्क्षत् Perf लिट्—अकाङ्क्ष Aor लृङ्—अकाङ्क्षीत् Fu लृट्—काङ्क्षिष्यति Per Fu सुट्—काङ्क्षिता Con लृङ्—अकाङ्क्षिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—काङ्क्षीष्ट Pas कर्मणि—काङ्क्षते, Aor कर्म लृङ्—अकाङ्क्षि Cau विजन्त—काङ्क्षयति, Aor णिच् लृङ्—अचकाङ्क्षत् Des सनन्त—चिकाङ्क्षिष्यति Ire यङन्त—चाकाङ्क्षते Kri क्तव्य—काङ्क्षणीयम् PP निष्ठा—काङ्क्षित Inf तुमुन्—काङ्क्षितुम्

कित्—भ्वा P से रोगापनयने, to cure नित्यसमस्तो-ज्यम् अस्य सनोऽनार्द्धभातुकत्वाच्चेट्, नापि गुण Pre लट्—चिकित्सति Pot विधिलिङ्—चिकित्सेत् Imp लोट्—

चिकित्सतु Impf लङ्—अचिकित्सत् Perf लिट्—
 चिकित्साचकार Aor लुङ्—अचिकित्सौत् Fu लृट्—
 चिकित्सिष्यति PerFu लुट्—चिकित्सिता Con लृङ्—
 अचिकित्सिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—विकित्स्यात्
 Pas कर्मणि—चिकित्स्यते Cau शिजन्त—चिकित्सयति
 Des सनन्त—चिकित्सिषति PP निष्ठा—चिकित्सित
 Inf तुमुन्—चिकित्सितुम्

कित्धातोर्ब्याधिप्रतिकारे निग्रहेऽपनयने नाशने सशये
 चार्थे सन् अन्यार्थे न सन् यथा, कित् -भ्वा P अ इच्छायाम्,
 निरासे, to desire, to live Pre लट्—केतति Perf
 लिट्—चिकेत Aor लुङ्—अकेतीत् Cau शिजन्त—
 केतयति, Aor शिच् लुङ्—अकीकितत् Des सनन्त—
 चिकित्सति

✓कुप—दिवा P से क्रोधे, to be angry Pre लट्—
 कुप्यति Pot विधिलिङ्—कुप्येत् Imp लोट्—कुप्यतु
 Impf—लङ्—अकुप्यत् Perf लिट्—शुकोप Aor
 लुङ्—अकुपत् Fu लृट्—कीपिष्यति PerFu लुट्—
 कोपिता Con लृङ्—अकोपिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—
 कुप्यात् Pas कर्मणि—कुप्यते Cau शिजन्त—कोपयति,
 Aor शिच् लुङ्—अचूकुपत् Des सनन्त—शुकोपिषति—
 शुकोपिषति PP निष्ठा—कुपित IP क्ता—कुपित्वा—
 कोपित्वा Inf तुमुन्—कोपितुम्

कूज्—भ्वा P से अव्यक्तशब्दे, to make any inarticu-
 late sound, to coo Pre लट्—कूजति Pot विधि-
 लिङ्—कूजेत् Imp. लोट्—कूजतु Impf लङ्—

चकृजत् Perf मिट्—चुकञ् Aor तुङ्—चकृञोत्
 Tu णट्—कृजिष्यति Per Tu तुट्—कृजिता Con.
 एङ्—चकृजिष्यत् Bon चाजिषि मिङ्—कृज्यात् Pas.
 कर्मणि—कृज्यते Aor कर्मणि तुङ्—चकृञि Ciu.
 णिजन्त—कृजयति Aor णिष् तुङ्—चकृजन्त Dns
 मनन्त—चकृजियति Fro यङन्त—चाकृज्यते PP गिष्ठा—
 कृजित IP क्ता—कृजित्वा Inf रुमुन्—कृजितुम्

छ-तना U च करणे, to do

परस्मैपद

Pre णट्—	करोति	कुरुत	कुर्यन्ति
	करोषि	कुरुय	कुरुय
	करोमि	कुरुव	कुरुम
Pot विधि लिङ्—	कुर्यात्	कुर्याताम्	कुर्युः
	कुर्या	कुर्यातम्	कुर्यात
	कुर्याम्	कुर्याव	कुर्याम
Imp लोट्—	करोतु	कुरुताम्	कुर्यन्तु
	कुरु	कुरुतम्	कुरुत
	करवाषि	करवाव	करवाम
Impf मङ्—	अकरोत्	अकुरुताम्	अकुर्यन्
	अकरो	अकुरुतम्	अकुरुत
	अकरयम्	अकुरुव	अकुरुम

Perf लिट्—	चकार चकथे चकार चकर }	चक्रत चक्रथु चक्रथ चक्रथ }	चक्रु चक्र चक्रम चक्रम
Aor लुट्—	अकार्षेत् अकार्षी अकार्षम्	अकार्षात् अकार्षत् अकार्ष	अकार्षु अकार्षं अकार्ष
Fu लृट्—	करिष्यति करिष्यसि करिष्यामि	करिष्यत करिष्यथ करिष्याव	करिष्यन्ति करिष्यथ करिष्याम
Per Fu लुट्—	कर्त्ता कर्त्तासि कर्त्तामि	कर्त्तारौ कर्त्तास्य कर्त्ताम	कर्त्तार कर्त्तास्य कर्त्ताम
Con लृट्—	अकरिष्यत् अकरिष्य अकरिष्यम्	अकरिष्यताम् अकरिष्यतम् अकरिष्याव	अकरिष्यन् अकरिष्यत अकरिष्याम
Ben आशिषि लिट्—	क्रियात् क्रिया क्रियासम्	क्रियास्ताम् क्रियास्तम् क्रियास्व	क्रियासु क्रियास्त क्रियाध्व

Pas कर्मणि—क्रियते, Aor कर्मणि लुट्—अकारि
 Cau णिजन्त—कारयति (कारयति कट देवदत्त देवदत्तेन
 वा यज्ञदत्त), Aor णिच् लुट्—अचोकरत् Des —
 सनन्त—चिकीर्षति Ire यङन्त—चेक्रोयते

आत्मनेपद

Pre लट्—	कुरुते	कुर्वति	कुर्वते
	कुरुपे	कुर्वाये	कुरुध्वे
	कुर्वे	कुर्वहे	कुर्महे
Pot विधिलिङ्—	कुर्वीत	कुर्वीयाताम्	कुर्वीरन्
	कुर्वीया	कुर्वीयाताम्	कुर्वीध्वम्
	कुर्वीय	कुर्वीयन्	कुर्वीमहि
Imp लोट्—	कुरुताम्	कुर्वताम्	कुर्वताम्
	कुरुष्व	कुर्वीष्व	कुरुध्वम्
	करवै	करवावहे	करवामहे
Impf लङ्—	अकुरुत	अयुधाताम्	अकुरुत
	अकुरुथा	अकुवायाम्	अकुरुध्वम्
	अकुर्वि	अकुर्वहि	अकुर्महि
Perf लिट्—	चक्रे	चक्राते	चक्रिरे
	चकूपे	चक्राये	चक्रुध्वे
	चक्रे	चक्रवहे	चक्रमहे
Aor लुङ्—	अकृत	अकृपाताम्	अकृत
	अकृथा	अकृपायाम्	अकृदुम्
	अकृपि	अकृष्वहि	अकृमहि
Fu लृट्—	करिष्यते	करिष्येते	करिष्यन्ते
	करिष्यसे	करिष्यथे	करिष्यध्वे
	करिष्ये	करिष्यावहे	करिष्यामहे
Per Fu लृट्—	कर्त्ता	कर्त्तारा	कर्त्तार
	कर्त्तसि	कर्त्तामाये	कर्त्ताध्वे
	कर्त्तहि	कर्त्तास्वहे	कर्त्तास्महे

Con लृङ्— अकरिथत अकरिथेताम् अकरिथन्त
अकरिथथा अकरिथेथाम् अकरिथध्वम्
अकरिथे अकरिथावहि अकरिथामहि

Ben आशिषि लिङ् कपीष्ट कपीयास्ताम् कपीरन्
कपीष्ठा कपीयास्याम् कपीदुम्
कपीय कपीवहि कपीमहि

Pas कर्मणि—क्रियते, Aor कर्मणि लुङ्—अकारि
Oau पिजन्त—कारयति ते, Aor णिव लुङ्—अचौकरत् त
Des सनन्त—चिकीर्षति-ते Fre यङन्त—चेक्रीयते Kri.
कृत्य—कर्त्तव्य करणीय PP निष्ठा—कृत IP क्ता—
कत्वा Inf तुमुन्—कर्त्तुम्

सम् + कृ = सस्करोति अलकरोतीत्यर्थं भूपणार्थं सम
वाये च सम्-परि-उपेभ्य कधातो कात्पूर्वं सृट्-(स्)
समवाय = समुदाय यथा—परि + कृ = परिष्करोति उप +
कृ = उपस्कुरुते Perf लिट्—सचस्कार, सचस्करत्,
सचस्कर सचस्करिथ सचस्करिथ Aor लुङ्—समस्रुत
Ben आशिषि लिङ्—सस्त्रियात् सस्त्रुपीष्ट भूपणार्था-
दन्यत्रापि सृट् (स्) भवति यथा—तदुक्तये समस्कुरुते
इति 'सस्रुत मधा' इति

कृत्—तदा P से छेदने, to cut Pre कट—कन्तति
Pot विधिलिङ्—कन्तेत् Imp लोट्—कन्ततु Impf
लृङ्—अकन्तत् Perf लिट्—चकत्त, चकततु, चकतु
चकर्तिथ, चकतयु, चकत चकर्त्त, चकर्तिथ, चकतिम
Aor लुङ्—अकर्त्तीत् अकर्त्तिष्ठाम् अकर्त्तिथु Fu लृट्—

कर्त्स्यति—कर्त्तव्यति Per Fu लुट्—कर्त्तिता Con-
 लुट्—अकर्त्स्यत् अकर्त्तव्यत् Ben आशिषि लिङ्—कृत्यात्
 Pa१ कर्मणि—कृत्यते, Aor कर्मणि लुङ्—अकर्त्ति Cau-
 णिजन्त—कर्त्तयति, Aor णिच् लुङ्—अचकर्त्तत् अचोक्तत्
 Des सनन्त—चिकित्सति चिकित्सिषति I're यङन्त—
 चरीकृत्यते Kri कृत्य—कर्त्तितव्य PP निष्ठा—कृत -
 IP क्त्वा—कर्त्तित्वा Inf तुमुन्—कर्त्तितुम्

कप्—भा A वे भास्य, to be able

Pre लट्—	कल्पते	कल्पेते	कल्पन्ते
	कल्पसे	कल्पेधे	कल्पध्वे
	कल्पे	कल्पावहे	कल्पामहे
Pot विधिलिङ्—	कल्पेत	कल्पेया	कल्पेय
Imp लोट्—	कल्पताम्	कल्पस्व	कल्पे
Impf लङ्—	अकल्पत	अकल्पेताम्	अकल्पन्त
	अकल्पथा	अकल्पेयाम्	अकल्पध्वम्
	अकल्पे	अकल्पावहि	अकल्पामहि
Perf लिट्—	चकृपे	चकृपाते	चकृपिरे
	चकृपिये	चकृपाधे	चकृपिध्वे
	चकृप्से		चकृप्ध्वे
	चकृपे	चकृपिवहे	चकृपिमहे
		चकृप्वहे	चकृप्महे

आत्मनेपद

Aor लुङ्—	{ अकलिष्ठ	{ अकल्पिषाताम्	{ अकलिषत
	{ अकृप्त	{ अकृष्णाताम्	{ अकृप्त

{ अकल्पिष्ठा	{ अकल्पिपायाम्	{ अकल्पिध्वम्
{ अकल्पृथा	{ अकल्पृषायाम्	{ अकल्पृब्धम्
{ अकल्पिषि	{ अकल्पिष्वहि	{ अकल्पिष्वहि
{ अकल्पृषि	{ अकल्पृष्वहि	{ अकल्पृष्वहि

परस्मैपद

अकल्पत्	अकल्पताम्	अकल्पन्
अकल्प	अकल्पतम्	अकल्पत
अकल्पम्	अकल्पाव	अकल्पाम

कप् धातोरात्मनेपद वा स्याद् लुङि, परस्मैपदे चुरेड

आत्मनेपद

Fi लट्—	{ कल्पिष्यते	{ कल्पिष्येते	{ कल्पिष्यन्ते
	{ कल्प्स्यते	{ कल्प्स्येते	{ कल्प्स्यन्ते
	{ कल्पिष्यसे	{ कल्पिष्येथे	{ कल्पिष्यध्वे
	{ कल्प्स्यसे	{ कल्प्स्येथे	{ कल्प्स्यध्वे
	{ कल्पिष्ये	{ कल्पिष्यावहे	{ कल्पिष्यामहे
	{ कल्प्स्ये	{ कल्पस्यावहे	{ कल्पस्यामहे

परस्मैपद

Fi लट् —	कल्पस्यति	कल्पस्यत	कल्पस्यन्ति
	कल्पस्यसि	कल्पस्यथ	कल्पस्यध्व
	कल्पस्यामि	कल्पस्याव	कल्पस्याम

कप् धातोरात्मनेपद वा स्यात् स्वे सनि लुटि च परे, परस्मै-
पदे न इट्

भात्मनेपद

Per Fu सुट्-	{ कन्पिता कन्प्ता	{ कल्पितारौ कन्पतारौ	{ कल्पितार कल्पितार
	{ कन्पितामे कन्प्तामे	{ कल्पितासाथे कन्पतासाथे	{ कल्पिताध्वे कन्पताध्वे
	{ कल्पिताह्वे कल्पिताह्वे	{ कल्पितास्त्रह्वे कन्पतास्त्रह्वे	{ कल्पिताध्वह्वे कन्पताध्वह्वे

परस्मैपद

Per Fu सुट्-	कल्पता	कन्पतारौ	कन्पतार
	कल्पतासि	कन्पतास्य	कन्पतास्य
	कन्पतासि	कल्पतास्त्र	कन्पताध्व

आत्मनेपद

Con लृट्-	{ अकल्पिष्यत अकन्पस्यत	{ अकल्पिष्येताम् अकन्पस्येताम्	{ अकल्पिष्यन्त अकल्पस्यन्त
	{ अकल्पिष्यथा अकन्पस्यथा	{ अकल्पिष्येथाम् अकन्पस्येथाम्	{ अकल्पिष्यध्वम् अकन्पस्यध्वम्
	{ अकल्पिष्ये अकन्पस्ये	{ अकल्पिष्यावहि अकन्पस्यावहि	{ अकल्पिष्यामहि अकल्पस्यामहि

परस्मैपद

Con लृट्-	अकल्पस्यत्	अकल्पस्यताम्	अकन्पस्यन्
	अकन्पस्य	अकन्पस्यतम्	अकन्पस्यत
	अकन्पस्यम्	अकल्पस्याव	अकल्पस्याम

Bon चाशिधि	{ कल्पिषीष्ट	{ कल्पिषीयास्याम्	{ कल्पिषीरन्
लिङ्—	{ कृप्सीष्ट	{ कृप्सीयास्याम्	{ कृप्सीरन्
	{ कल्पिषीष्ठा	{ कल्पिषीयास्याम्	{ कल्पिषीध्वम्
	{ कृप्सीष्ठा	{ कृप्सीयास्याम्	{ कृप्सीध्वम्
	{ कल्पिषीय	{ कल्पिषीवहि	{ कल्पिषीमहि
	{ कृप्सीय	{ कृप्सीवहि	{ कृप्सीमहि

Pas, कर्मणि—कृष्यते, Aor कर्मणि लुङ्—अकल्पि
 Cau णिजन्त—कल्पयति-ते Aor णिच् लुङ्—अच-
 कल्पत् अचोऽकृपत्-त Des सनन्त—विकल्पयते चिकृप्सते
 चिकृप्सति Fro यङ्जन्त—चक्षीकृष्यते Kri कृत्य—
 कल्पितव्य, कल्पनीय, PP निष्ठा—कृत IP क्त्वा—
 कल्पित्वा-कृष्ट्वा Inf तुमुन्—कल्पितुम् कृमुम्

कृप्—भा P अ विलेखने, to furrow, to draw,
 to pull, to drag along, to plough Pre लट्—
 कर्षति (कर्षति शाखां ग्रामम्, द्विकर्मकोऽयम्)

Pot विधिलिङ्—कर्षेत् Imp लोट्—कर्षतु Impf
 लङ्—अकर्षत् Perf लिट्—चकर्ष, चकृपत्, चकृषु
 चकर्षिथ चकृषिव

Aor लुङ्—	{ अकाक्षीत्	{ अकाष्टम्	{ अकार्षु
3rd Pers	{ अकाक्षीत्	{ अकाष्टाम्	{ अकाक्षु
प्रथम पुरुष	{ अकृषत्	{ अकृषताम्	{ अकृषन्
2nd Pers	{ अकार्षी	{ अकार्षम्	{ अकार्ष
मध्यम पुरुष	{ अकाक्षी	{ अकाष्टम्	{ अकाष्ट
		{ अकृषतम्	{ अकृषत

1st Pers उत्तमपुरुष	{ अकार्षम् अकार्षम् अकृधम्	{ अकार्ष अकार्ष अकृचाव	{ अकार्ष अकार्ष अकृचाम
------------------------	----------------------------------	------------------------------	------------------------------

Fu लृट्—कष्यति—कृष्यति Per Fu लृट्—कर्ता
कृटा Con लृट्—अकृष्यत् अकृष्यत् Ben आशिषि-
लिङ्—कृष्यात् Pas कर्मणि—कृष्यते, Aor कर्मणि
लृट्—अकृषिं Cau णिजन्त—कर्षयति, Aor णिच्
लृट्—अधीकृषत् अचकर्षत् (कर्षयति शाखां याम देयदत्तं
यद्दत्तं) Des सनन्त—चिह्नयति Pro यङन्त—चरी
कृष्यते Kri लृट्—कर्षणीय PP निष्ठा—कृष्ट IP
क्षा—कृष्टा Inf तुमुन्—कर्तुम् कृष्टुम् कर्तुं शाखाम् कृष्ट
शाखाम्

कृप्—तुदा U अ तिलेखने, to furrow, to plough
Pro लृट्—कृषति कृषने Pot विधिनिङ्—कृषेत्—कृषेत
Imp लोट्—कृषतु कृषताम् Impf लृट्—अकृषत् अकृषत
Perf लिट्—चकर्ष चकृषे चकर्षिथ चकृषिषे Aor लृट्—
(परस्मैपद) अकृषीत् अकृषीत्, अकृषत् इत्यादि पूर्ववत्,
आत्मनेपदे रूपं यथा—

3rd Pers प्रथम पुरुष	{ अकृष्ट अकृषत	{ अकृषताम् अकृषताम्	{ अकृषत अकृषन्
2nd Pers मध्यम पुरुष	{ अकृष्टा अकृषता	{ अकृषायाम् अकृषायाम्	{ अकृष्टदम् अकृषध्वम्
1st Pers उत्तम पुरुष	{ अकृषि अकृषि	{ अकृष्यहि अकृष्यावहि	{ अकृष्यहि अकृष्यामहि

Fu लृट्—कक्ष्यति कर्ष्यति कक्ष्यते कर्ष्यते

Per Fu लृट्—कष्टा—कर्ष्टा कष्टासि—कर्ष्टासि,
कष्टासे कर्ष्टासे कष्टासि कर्ष्टासि, कष्टाहे—कर्ष्टाहे

Con लृट्—अकक्ष्यत्—अकर्ष्यत् अकक्ष्यत—अकर्ष्यत

Ben आशिषि लिङ्—कथात् कक्षीष्ट Pas कर्मणि—कष्यते,

Aor कर्मणि लृट्—अकर्षिं Cau विजन्त—कर्षयति—ते,

Aor णिच् लृट्—अचकर्षत् अचक्षपत् Des सनन्त—

चिक्कति—ते Fre यङन्त—चरीकष्यते Kri क्त्य—

कर्षणीय PP निष्ठा—कष्ट IP क्ता—कष्टा Inf

तुमुन्—कष्टुम् कष्टुम्

कृ—तुदा P से विक्षेपे, to scatter Pre लृट्—किरति

किरसि किरामि Pot विधिनिङ्—किरित् किरि किरियम्

Imp लोट्—किरतु किर किराणि Impf लृट्—

अकिरत् अकिर अकिरम् Perf लिट्—

अकार

अकारतु

अकार

अकारिष्य

अकारिष्यु

अकारि

{ अकार
अकार

अकारिष्य

अकारिष्य

Aor लृट्—अकारीत्

अकारिष्याम्

अकारिष्यु

अकारी

अकारिष्यम्

अकारिष्य

अकारिष्यम्

अकारिष्य

अकारिष्य

Fu लृट्—करिष्यति करीष्यति Per लृट्—

करिता करोता Con लृट्—अकरिष्यत् अकरोष्यत् Ben

आशिषि लिङ्—कीर्यात् Pas कर्मणि—कीर्यते Aor

१

२

Cau विजन्त—कारयति Aor

चिच-सुङ् चचोकरत् Dec सनन्त—चिकरिषति चिकरी-
षति चिकीषति Tre यङन्त—चेकीयंत Kri कृत्य—
करणीयः PP निष्ठा—कीर्ण IP क्ता—कीर्त्ता

After उप and प्रति कृ धातोः छेदनाद्ये हिंसाद्ये च
ककारात् प्राक् म् उपस्फिरति and प्रतिस्फिरति After
अप कृ धातो इयं जोविका कुमायकरयेषु चयैषु ककारात्
प्राक् म् अप + कृ + मट् = अपस्फिरते अपस्फिरते हयो हृष्ट
अपस्फिरते ग्ना पाययार्थी

किरतो भवने म उपस्कारे काश्मीरका सुमन्ति, (विधिव्य
सुमन्तीत्यर्थः)

वचस्ते अयं—अवस्तर (अयममवस्तर) एषाङ्—
अपस्तर शकुनो अयं विष्किर विकिर

क्रन्द् (क्रदि)—भा P से आह्वाने, to call, रोदने च,
to cry Pre सट्—क्रन्दति Pot विधिनिङ्—क्रन्देत्
Imp नोट्—क्रन्दतु Impf नड्—चक्रन्दत् Perf निट्—
चक्रन्द Aor सुङ्—चक्रन्दोत् Eu लट्—क्रन्दिषति
Per Tu नुट्—क्रन्दिता Con लृङ्—चक्रन्दिष्यत्
Ben आगिषि निङ्—क्रन्द्यात् Pae कर्मणि—क्रन्द्यते,
Aor कर्मणि सुङ्—चक्रन्दि Cau प्रिजन्त—क्रन्दयति
(क्रन्दयति पुत्रं देवदत्तेन) Dec सनन्त—चिक्रन्दि-
षति Tre यङन्त—चाक्रन्द्यते PP निष्ठा—क्रन्दित
IP क्ता—क्रन्दित्वा Inf तुमुन्—क्रन्दितुम्

क्रम्—भा P से (आत्मनेपदे तु चनिट्) पादविशेषे,
to stride, to walk, to step उपसर्ग विहीन क्रमधातु
इभयपदौ परस्मैपदे गितिपरि क्रम् धातोरुपधादोर्ध्वं भवति

परस्मैपद

Pre लट्—	{ कामति काम्यति }	{ कामत काम्यत }	{ कामन्ति काम्यन्ति }
	{ कामसि काम्यसि }	{ कामथ काम्यथ }	{ कामथ काम्यथ }
	{ कामामि काम्यामि }	{ कामाव काम्याव }	{ कामाम काम्याम }

आत्मनेपद

{ क्रमते क्रम्यते }	{ क्रमिते क्रम्येते }	{ क्रमन्ते क्रम्यन्ते }
{ क्रमसे क्रम्यसे }	{ क्रमिये क्रम्येथे }	{ क्रमध्वे क्रम्यध्वे }
{ क्रमे क्रम्ये }	{ क्रमावहे क्रम्यावहे }	{ क्रमामहे क्रम्यामहे }

परस्मैपद ।

Pot विधिलिङ्—	{ क्रामेत् क्राम्येत् }	{ क्रामेताम् क्राम्येताम् }	{ क्रामेयुः क्राम्येयुः }
3rd Pers प्रथमपुरुष			

आत्मनेपद

3rd Pers प्रथम पुरुष	{ क्रमेत् क्रम्येत् }	{ क्रमेयाताम् क्रम्येयाताम् }	{ क्रमेरन् क्रमेरन् }
-------------------------	--------------------------	----------------------------------	--------------------------

परच्येपद

Imp षीट्-	{ कामतु { कामताम् { कामन्तु
3rd Pers	{ काम्यतु { काम्यताम् { काम्यन्तु
प्रथम पुरुष	

आत्मनेपद

3rd Pers	{ क्रमताम् { क्रमीताम् { क्रमन्ताम्
प्रथम पुरुष	{ क्रम्यताम् { क्रम्येताम् { क्रम्यन्ताम्

Impf लट्—P अकामत्—अकाम्यत् A अक्रमत
 अक्रम्यत Perf शिट् P अकाम A अक्रमे Aor लुट्—P
 अक्रमीत् A अकम्यत् Gu. लट्—P क्रमिष्यति A क्रम्यते
 Per Gu लुट्—P क्रमिता—A क्रमता Con लट्—P अक्रमि
 ष्यत् A अक्रमिष्यत Ben आशिषि शिट्—क्रम्यात् क्रमीष्ट Pas
 कर्मणि—क्रम्यते Can णिजन्त—क्रमयति—ते, Aor षिच्
 लुट्—अचिक्रमत्-त. Des सनन्त—चिक्रमिषति चिक्रमते
 Fre घटन्त—अक्रम्यते Kri क्त्व—क्रमितव्य, क्रमणीय
 PP निष्ठा—क्रान्त IP क्त्वा—क्रमित्वा क्रान्वा क्रम्या
 Inf तुमुन्—क्रमितुम्

क्रम्—with आ (ज्योतिरुद्गमनायै)—आक्रमते इत्थं
 (उदयति इत्थं) But आकामति धूमो इम्यं तलात्
 अप्रतिबन्धार्थं, उत्तमाहाय, स्फोटार्थं च अनुपसगात् क्रम्धातो
 आत्मनेपद स्यात् अट्चि क्रमते बुद्धि (अ प्रतिहन्यत इत्थं)
 अभ्ययनाय क्रमते (उत्सृजते) क्रमन्तेऽस्मिन् शास्त्राणि

(स्कीतानि भवन्तीत्यर्थं) अप्रतिबन्धादिवर्धेणु उप पराभ्या-
 मिव क्रमेरात्मनेपदम् न तूपसर्गान्तरपूर्वात् उपक्रमते परा-
 क्रमते नेह—सक्रामति with उप and प्र (प्रारम्भायै)—
 उपक्रमते भोक्तुम् प्रक्रमते भोक्तुम् But. प्रक्रामति (गच्छति)
 उपक्रामति (आगच्छति)

कृत—with वि (पादविहरणार्थे) विक्रमते वाजी (सुष्ठु
 पदानि विक्षिपतीत्यर्थं) But विक्रामति सन्धि (दिधा
 भवति)

क्री—क्या U च द्रव्यविनिमये, to buy, to purchase

परस्मैपद

Pre लट—क्रीणाति	क्रीणीत	क्रीणन्ति
क्रीणासि	क्रीणीथ	क्रीणीध्व
क्रीणामि	क्रीणीव	क्रीणीम

आत्मनेपद

क्रीणीते	क्रीणाते	क्रीणते
क्रीणीथे	क्रीणाये	क्रीणीध्वे
क्रीणे	क्रीणीवहे	क्रीणीमहे

परस्मैपद

Pot विधि क्रीणीयात्	क्रीणीयाताम्	क्रीणीयुः
-लिङ्—क्रीणीया	क्रीणीयातन्	क्रीणीयात
क्रीणीयान्	क्रीणीयाव	क्रीणीयास्

आत्मनेपद

क्रीणीत	क्रीणीयाताम्	क्रीणीरन्
क्रीणीया	क्रीणीयायाम्	क्रीणीध्वम्
क्रीणीय	क्रीणीवहि	क्रीणीमहि

Imp मोट्—क्रीणातु क्रीणीताम् क्रीणीहि क्रीणीष्व
 क्रीणानि क्रीष्व Impf नह्—अक्रीणात् अक्रीणोत अक्रीषाः
 अक्रीणीया अक्रीणाम् अक्रीणि अक्रीणोव अक्रीणोवहि

परस्मैपद

Perf लिट्—चिक्राय	चिक्रियतु	चिक्रियु
चिक्रायिष्य	} चिक्रियथु	चिक्रिय
चिक्रेय		
चिक्राय	} चिक्रियिष्व	चिक्रियिम
चिक्राय		

आत्मनेपद

चिक्रिये	चिक्रियाते	चिक्रियिरे
चिक्रियिषे	चिक्रियाथे	चिक्रियिष्वे
चिक्रिये	चिक्रियिष्वे	चिक्रियिमहे

परस्मैपद

Aor रुट्—अक्रेयीत्	अक्रेष्टाम्	अक्रेयु
अक्रेयी	अक्रेष्टम्	अक्रेष्ट
अक्रेयम्	अक्रेष्व	अक्रेष्व

आत्मनेपद

अक्रेष्ट	अक्रेषाताम्	अक्रेषत
अक्रेष्टा	अक्रेषाथाम्	अक्रेड्ढम्
अक्रेषि	अक्रेष्वहि	अक्रेषहि

1'u लृट्—क्रेष्यति क्रेष्यते Per Fu लृट्—क्रेता Con
 लृट्—अक्रेष्यत् अक्रेष्यत Ben आगिपि लिङ्—क्रीयात्
 क्रेषीष्ट Pas कर्मणि—क्रीयते C'u पिजन्त—क्रापयति ते,
 Aor णिच् लृट्—अचिक्रपत् त Des सनन्त—चिक्रीषति ते
 Pre यङन्त—चेक्रीयते Kri कृत्य—क्रेतव्य, क्रयणीय
 PP निष्ठा—क्रीत IP क्ता—क्रीत्वा Inf तुमुन्—
 क्रेतुम्

क्री—with परि, वि, अव=परिक्रीणीते, घटेन घटाय
 वा विक्रीणीते, अवक्रीणीते

क्रीड्—भा P से विहारि, to play Pre लृट्—
 क्रीडति Pot विधिनिङ्—क्रीडेत् Imp लोट्—क्रीडतु
 Impf लङ्—अक्रीडत् Perf लिट्—चिक्रीड Aor
 लृट्—अक्रीडीत् Fu लृट्—क्रीडिष्यति Per Fu लृट्—
 क्रीडिता Con लृट्—अक्रीडिष्यत् Pas भावे—क्रीद्यते
 Aor भावे लृट्—अक्रीडि Cau पिजन्त—क्रीडयति Aor
 णिच् लृट्—अचिक्रीडत् Des सनन्त—चिक्रीडयति Pre
 यङन्त—चेक्रीद्यते Kri कृत्य—क्रीडितव्य PP निष्ठा—
 क्रीडित IP क्ता—क्रीडित्वा Inf तुमुन्—क्रीडितुम्

क्रीड—with पा, अनु, सम्, गरि=आक्रीडते, अनु
 क्रीडते, सक्रीडते, परिक्रीडते

✓ क्रुध्—दिवा I च क्रोधे to be angry Pre मट्—
 क्रुध्यति Pot विधिलिङ्—क्रुध्येत् Impf मट्—चक्रुधत्
 Perf लिट्—चक्रोध चक्रोधिय चक्रोध (चक्रुधिव 1st
 Du) Aor लुङ्—चक्रुधत् Tu लट्—क्रोत्सति Per
 Tu लुट्—क्रोहा Con लृङ्—चक्रोत्स्यत् Ben चागिपि
 लिङ्—क्रुध्यात् Pas भावे—क्रुध्यते, 1or भावे लृङ्—
 चक्रोधि Cau विजन्त—क्रोधयति Aor चिच्—लुङ्—चचु
 क्रुधत् Des सनन्त—चक्रुत्सति 1st यङन्त—चोक्रुध्यते
 PP निष्ठा—क्रुह IP क्ता—क्रुहा Inf लुमुन्—क्रोष्टुम्
 देवदत्ताय क्रुध्यति देवदत्तमभिक्रुध्यति

क्रुग्—भा P च आह्वाने, रोदने च to call, to cry
 Pre मट्—क्रोगति Pot विधिलिङ्—क्रोगेत् Imp
 लोट्—क्रोगत् Impf लृङ्—चक्रोगत् Perf लिट्—
 चक्रोग (चक्रुगत् 3rd Du) चक्रोगिय चक्रोग (चक्रुगिव
 1st Du) Aor लुङ्—चक्रुचत् Tu लट्—क्रोत्सति Per
 Tu लुट्—क्रोहा Con लृङ्—चक्रोत्स्यत् Ben चागिपि
 लिङ्—क्रुग्यात् Pas कर्मणि—क्रुग्यते Aor कर्मणि-
 लृङ्—चक्रोगि Cau विजन्त—क्रोगयति Aor चिच्-
 लृङ्—चचुक्रुगत् Des सनन्त—चक्रुचति Kri क्त्य—
 क्रोष्टव्य PP निष्ठा—क्रुष्ट IP क्ता—क्रुष्टा Inf
 लुमुन्—क्रोष्टुम्

क्लिष्—दिवा A च उपतापे, to be afflicted, to
 suffer Pre लट्—क्लिष्यते Pot विधिलिङ्—क्लिष्येत्
 Imp लोट्—क्लिष्यताम् Impf लृङ्—चक्लिष्यत् Perf

लिट्—चिक्षिये Aor लुङ्—चक्षेयिष्ट Fu लृट्—
क्षेयिष्यते Per Fu लृट्—क्षेयिता Con लृङ्—चक्षे-
यिष्यत Ben आशिषि लिङ्—क्षेयिषीष्ट Pas कर्मणि—
क्षिष्यते, Aor कर्मणि लुङ्—चक्षेयि Cau णिजन्त—
क्षेयति, Aor णिच् लृङ्—चचिक्षियत् Des सनन्त—
चिक्षियते—चिक्षेयिष्यते Fre यङन्त—चक्षिष्यते PP.
निष्ठा—क्षिष्ट-क्षिषित IP क्ता—क्षिष्टा क्षिषित्वा Inf.
तुमुन्—क्षेयितुम्

चप्—चुरा P वे प्रेरणे, to send Pre लट्
चपयति, Peri लिट्—चपयाम् चकार आस बभूव Aor
लुङ्—चचिचपत् Tu लृट्—चपयिष्यति Pas कर्मणि—
चप्यते Des सनन्त—चचपयिष्यति PP निष्ठा—चपित
IP क्ता—चपयित्वा Inf तुमुन्—चपयितुम्

चपयामास त काल लक्ष्मणाणी द्विजोत्तम चपयति शरम्

चम्—(चमूप्) भ्वा A वे सहने, to bear Pre
लट्—चमते Pot विधिलिट्—चमेत Imp लोट्—
चमताम् Impf लङ्—अचमत Perf लिट्—चचमे,
चचमाते, चचमिरे चचमिषे—चचसे, चचमाथे चचमिष्वे
चचन्ध्वे चचमे, चचमिष्वहे चचस्वहे, चचमिमहे चच-
यमहे Aor लुङ्—अचमिष्ट अचस्त Fu लृट्—चमिष्यते-
चस्यते Per Fu लृट्—चमिता चन्ता Con लृङ्—अच-
मिष्यत अचस्यत Ben आशिषि लिङ्—चमिषीष्ट चसीष्ट-
Pas कर्मणि—चस्यते Aor कर्म लुङ्—अचमि Cau
णिजन्त—चमयति Aor णिच् लुङ्—अचिचमत—त Des.

सनन्त—विचमिषते विचसते Tre दटन्—चहन्मते Krl.
 कत्य—चमत्स्य PP निहा—चाम् IP ज्ञा—चाम्वा-
 चमित्वा Inf तुमुन्—चमितुम् चन्तुम्

चम् (चम्) —दिवा P धे महने to bear Pre.
 कट्—चाम्यति Pot विधिलिट्—चाम्येत् Imp लोट्—
 चाम्यतु Impf कट्—चचाम्यत् Perf लिट्—चचाम
 चचमिय चचम्य चचाम चचम चचमिच चचम्य Aor
 रुड्—चचमत् Pu लट्—चमिष्यति चस्यति Per Pu
 रुट्—चमिता चमता Ben आगिषि निङ्—चम्यात् Pas
 कर्मणि—चम्यते Cau विजन्त—चमयति, Aor विच्
 रुड्—चचिचमत् Des सान्त—विचमिषति विचसति
 Inf तुमुन्—चमितुम् चन्तुम्

‘चयित चाम्यते चान्ति, चमूय चमते चमा’

चि—धा P च चये, to wane, to decay Pro
 कट्—चयति Pot विधिलिट्—चयेत् Imp लोट्—
 चयतु Impf कट्—चचयत् Perf लिट्—चिचाय,
 चिचियत्, चिचिषु, चिचियिष विधेय (यनि भारद्वाज
 नियमाद् इडविकल्प क्वादिनियमाद् वमयोस्तु नित्यम्)
 चिचियधु, चिचिय चिचाय चिचियिष चिचियिष Aor
 रुड्—चचैपीत् चचैपी Fu लट्—चेष्यति Per Fu
 रुट्—चेता, Ben आगिषि निङ्—चौयात् Pas कर्मणि—
 ‘चौयते (चमत्सर्वावितण्ड्ये चय सकर्मक, ‘न चौयते इत्यचरम्’
 इति भाष्ये दर्शनात्) Cau विजन्त—चाययति, Aor
 विच् रुड्—चचिचयत् Des सनन्त—चिचौपति Tre

यङन्त—चेत्तोयने PP निष्ठा—क्षोण चित् IP ज्ञा—
चित्वा Int तुमुन्—चेतुम्

क्षि—खा P च हिसायाम्, to destroy Pre लट्—
क्षिणोति Pot विधिलिङ्—क्षिणुयात् Imp क्षोट्—
क्षिणोतु Impf लङ्—अक्षिणोत्

‘इमा इदि ध्यायतपातमक्षिणोत्’

‘न तदयम् अस्मभूतां क्षिणोति’

क्षि—तुदा P च निवासगत्यो, to dwell to go
Pre लट्—क्षियति Pot विधिलिङ्—क्षियेत् Imp
क्षोट्—क्षियतु Impf लङ्—अक्षियत् Perf लिट्—
क्षिचय क्षिचियतु, क्षिचियु क्षिचयिष्य क्षिच्येय, Per Tu
क्षुट्—क्षेता PP निष्ठा—क्षोणो देवदत्त अकर्मकत्वाद्
गत्यर्थत्वाद् वा कर्त्तरि क्त ‘निष्ठायामण्यदर्थे’ इति दीर्घः
‘क्षियोदीर्घाद्’ इति निष्ठानत्वम् अण्यदर्थे—भावे कर्मणि
च दीर्घो न भवति भावे क्षितम् ‘आक्रोशि देन्ये वा, क्षोणा
युर्वृषल, क्षितायुर्वृषल’

क्षिप्—दिवा P, च प्रेरणे, to send, क्षेपणे to
throw Pre लट्—क्षिप्यति Impf लङ्—अक्षिप्यत्
Perf लिट्—क्षिच्येय, क्षिच्यतु क्षिचियु क्षिच्येपिष्य क्षिचि
पिष्य Aor लुङ्—अक्षेप्सोत्, अक्षेप्ताम्, अक्षेप्सु Per
Tu लुट्—क्षेता Ben आशिषि लिङ्—क्षिप्यात् Pas.
कर्मणि—क्षिप्यते Aor कर्म लुङ्—अक्षेपि Can.
क्षिजक्त—क्षेपयति, Aor क्षिच् लुङ्—अक्षिचिपत

Des सनक्त—चिचिषति Pre यङन्त—वेचिष्यते PP
निष्ठा—क्षिप्त IP क्ता—क्षिप्ता Inf तुमुन्—क्षेप्तम्

‘हाविमावश्रसि क्षिप्य गले यथा महाशिलां’

‘स्वरेण नीचेन शपि कृपि क्षपिम्’

इति पाठादयम् अनिट्

क्षिप्—तुदा U च प्रेरणे, to send क्षेपणे to throw

Pre लट्—क्षिपति-ते Pot विधिलिङ्—क्षिपेत् क्षिपेत
Imp लोट्—क्षिपतु ताम् Impf लङ्—अक्षिपत्-त
Perf लिट्—क्षिप्ते निक्षिपे विक्षेपिष्य विक्षिपिष्ये विक्षि-
पिष्य विक्षिपिष्यहे Aor लुङ्—अक्षेप्सीत् अक्षिप्त, अक्षेप्ताम्-
अक्षिप्ताताम् Fu छट्—क्षेप्स्यति-ते Per Fu लुट्—क्षेप्ता
Ben आशिषि लिङ्—क्षिप्सात् क्षिप्सीष्ट Pas कर्मणि—
क्षिप्यतं Cau णिजन्त—क्षेपयति, Aor णिच् लुङ्—
अविक्षिपत् Des सनक्त—चिचिषति-ते Pre यङन्त—
वेचिष्यतं Inf तुमुन्—क्षेप्तम्

क्षुम्—भ्वा A वे संचलने to disturb संचलन
प्रकृतिविपर्ययो गमन च Pre लट्—क्षोभते Perf लिट्—
अक्षुभं Aor लुङ्—अक्षुभत् अक्षोभिष्ट Tu छट्—क्षोभि-
ष्यते Per Fu लुट्—क्षोभिता Ben आशिषि लिङ्—
नाभिषीष्ट Pas कर्मणि—क्षुभ्यते Aor, कर्म लुङ्—
अक्षोभि Cau णिजन्त—क्षोभयति-ते Aor णिच् लुङ्—
अक्षुक्षुभत्-त Des सनक्त—अक्षोभिषते अक्षुभयते Pre
यङन्त—अक्षुभ्यते PP निष्ठा—क्षुभित मन्थार्यं तु क्षुब्ध

मन्त्रं इवद्वन्द्वसंप्रज्ञा सन्नवोमन्त्र, मन्त्रनदण्डय IP
 ज्ञा—बुभित्वा चोभित्वा Inf तुमुन्—चोभितुम्

बुभ्—दिवा P से संचलने, to disturb Pre लट्—
 बुभ्यति Perf लिट्—बुबोध्म Aor लुङ्—अबुभत्
 Per Fu लुट्—चोभिता Ben चाश्रियि लिङ्—बुभ्यात्
 Pas कर्मणि—बुभ्यते Cau विजस्त—चोभयति Des
 सनन्त—बुबुभियति बुबुभियति Inf तुमुन्—चोभितुम्

बुभ्—क्रया P से संचलने, to disturb Pre लट्—
 बुभ्नाति Pot विधिलिङ्—बुभ्नीयात् Imp लोट्—
 बुभ्नातु बुभान् बुभानि Impf लङ्—अबुभ्रात् Perf
 लिट्—बुबोध्म बुबुभिय बुबुभ Aor लुङ्—अबुभौत्
 अबुभौ अबुभिमिषम् Per Fu लुट्—चोभिता Ben.
 चाश्रियि लिङ्—बुभ्यात् Des सनन्त—बुबुभियति PP
 निष्ठा—बुभितः IP ज्ञा—बुभित्वा Inf तुमुन्—चोभितुम्

खन्—भा U से खटारि, to dig Pre लट्—
 खनति खनते Pot विधिलिङ्—खनेत् खनेत Imp
 लोट्—खनतु खनताम् Perf लिट्—खनान खनौ, खनतु
 खनौते खनतु खनुरे खनिय-खनिये, खनतु खनौते,
 खनू खनूधे खनान खनन-खनू खनिय खनियवर्धे खनियम
 खनियमहे Aor लुङ्—खननीत् खननीत् खननिष्ट Iu
 लट्—खनियति खनियते Per Iu लुट्—खनिता
 Ben आशिषि लिङ्—खायात् खन्यात् खनियीष्ट Pas
 कर्मणि -खायते खन्यते, Aor कर्म लुङ्—खनानि Cau
 निजन्त—खानयति-ते Aor शिच् लुङ् अचीकृतत्-त
 Das सनन्त—विखनियति-ते Irc यङन्त -खन्यते
 चाखायते PP निष्ठा—खातः IP क्ता—खनित्वा खात्वा
 Inf तुमुन्—खनितुम्

खाद्—भा P से भक्षणे to eat Pre लट्—
 खादति Pot विधिलिङ्—खादेत् Imp लोट्—खादतु
 Impf लङ्—अखादत् Perf लिट्—अखाद अखादिय
 Aor लुङ्—अखादौ अखादौ अखादिषम् Iu लट्—
 खादियति Per Iu लुट्—खादिता Ben आशिषि
 लिङ्—खायात् Pas कर्मणि—खायते Aor कर्म-
 लुङ्—अखादि Cau निजन्त—खादयति अचं घटुना Aor

णिच् लुङ्—अचखादत् DLS मनन्त—चिखादिपति Fre
 यङन्त—चाखाद्यर्त्त PP निष्ठा—खादित IP खा—
 खादित्वा Inf तुमुन्—खादितुम्

खिद्—दिवा A अ दैन्ये, to be depressed, to
 suffer minorv Pro लट्—खिद्यते, Perf लिट्—
 चिखिदे Aor लुङ्—अखित्त Por Fu खित्ता Ben
 चाशिपि लिङ्—खित्तौष्ट Pa० कर्मणि—खिद्यते Cau.
 णिजन्त—खिद्यति, Aor णिच्-लुङ्—अचीखिदत् Des
 मनन्त—चिखित्तुमते Fre यङन्त—चेखिद्यते PP निष्ठा—
 खिद्य IP खा—खित्वा Inf तुमुन्—खितुम्

खिट्-रुधा A अ दैन्ये Pro लट्—खित्ते

✓ ख्या—अदा P अ प्रकथने, to proclaim, to tell
 अस्य धातुमात्रे प्रयोगाभावः, धातुमात्रमस्य
 विषयः अत एव अस्मात्—निडादयः लृजादयश्च न भवन्ति
 सपूर्वस्य ख्यातिः प्रयोगोऽपि न भवति, संख्येति प्रयोगस्तु
 अचिङ् एव नास्तीति Pro लट्—ख्याति Pot विधिलिङ्—
 ख्यायात् Imp लोट्—ख्यातु Impf लङ्—अख्यात्

गण—(चदन्त)—पुरा U धि संख्याने, to count, to enumerate इह संख्याने नाम संख्यानिमित्त आनविशेष, भागयोः संख्याने च Pre लट्—गणयति-ते गणयति धे गणयामि गणये Pot विधिसिद्—गणयेत्-त Imp लोट्—गणयतु गणयताम् Impf लङ्—अगणयत् त Perf लिट्—गणयाचकार अणे Aor लुङ्—अगणयत् त, अजी गयत् त 1u लृट्—गणयिष्यति ते Per Tu लृट्—गणयिता Ben आगिषि लिङ्—गण्यात् गणयिष्येष्ट Pas कर्मणि—गण्यते Des समस्त—जिगणयिष्यति-सी Fre यङ्—अगण्यते PP गिष्ठा—गणित II' क्ता—गणयित्वा, Inf तुमुन्—गणयितुम्

✓ गट्—भा P ॥ ध्यत्तायां वाचि, to say, to speak Pre लट्—गदति Pot विधिलिङ्—गदेत् Imp लोट्—गदतु Impf लङ्—अगदत् Perf लिट्—अगाद Aor लुङ्—अगदीत् अगादीत् Tu लृट्—गदि ष्यति Per Tu लृट्—गदिता Ben आगिषि लिङ्—गद्यात् Pas कर्मणि—गद्यते Aor कर्म लुङ्—अगादि Cau चिजन्त—गादयति, Aor षिप् लुङ्—अजीगदत् Des समस्त—जिगदिष्यति Kri क्त्य—गद्यम् PP गिष्ठा—गदित IP क्ता—गदित्वा Inf तुमुन्—गदितुम्

✓ गम्—भा P च गतो to go Pre लट्—
 गच्छति गच्छसि गच्छामि Pot विधिलिङ्—गच्छेत्
 गच्छे गच्छेयम् Imp लोट्—गच्छतु गच्छ गच्छानि
 Impf लङ्—अगच्छत् अगच्छ अगच्छम् Perf लिट्—
 जगाम, जग्मतु, जग्मु जगन्थ जगमिथ, जग्मथु, जग्म
 जगाम जगाम, जग्मिव जग्मिम Aor लुङ्—अगमत
 अगम अगमम् Fu लट्—गमिष्यति गमधातो सकारा
 टेरिट् परस्मैपदेषु Per Fu लुट्—गन्ता, Con लृङ्—
 अगमिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—गम्यात् P¹⁹ कर्मणि—
 गम्यते Aor कर्म लुङ्—अगामि Cau णिजन्त—गम
 यति—ते Aor णिच् लुङ्—अनोगमत—त Des सनन्त—
 जिगमिषति Pre यङन्त—गत्यर्थाद् धातो कौटिल्याच्च
 एव यङ् भवति, न तु क्रियासमभिचारे कुटिल गच्छति
 इति—जङ्गम्यते Kri क्तव्य—गन्तव्य PP निष्ठा—गत
 IP क्ता—गत्वा Inf तुमुन—गन्तुम्

The cau too with the prep —आ, may follow
 the Atm, if it means to have patience, आगमयस्व
 तावत्, wait a little

With prep सम्, it follows the Atm, if in
 transitive, संगच्छते, Aor लुङ्—समगत समगस्त

गर्ज्—भा P से गर्धे, to roar Pre लट्—
 गर्जति Pot विधिलिङ्—गर्जेत् Imp लोट्—गर्जतु
 Impf लङ्—अगर्जत् Perf लिट्—जगर्ज Aor लुङ्—
 Per Fu लुट्—गर्जिता Ben आशिषि लिङ्—

मत्स्यान् PAs कर्मणि—मत्स्याते Cus चित्रम्—मत्स्याति
 Aor निष् मृष्ट—चित्रमत्रत् Doo मत्स्या निगमिष्यति
 PP निद्रा—मत्स्यात IP ह्य मत्स्यात् Inf तुमुन्—
 मत्स्यितुम्

गा—(गाह)—आ A. च मनो to हा

Pro मृट्—	गाते	गाते	गाते
	गाथे	गाथे	गाथे
	गे	गाथे	गाथे
Pot विधितिह्—	गीत	गीताताम्	गीतम्
	गीता	गीताताम्	गीतम्
	गीय	गीयहि	गीयहि

Imp मीट—गाताम् गाथ, गे Impf मृट्—चगात
 चगाथा चगे Perf मृट्—जगे, जगाने जगिरे जगिथे
 जगाथे जगिथे जगे जगिथे, जगिथे Aor मृट्—
 चगात चगाथा चगाथि Pu मृट्—गाथते Per Ju
 मृट्—गाता Con मृट्—चगाथत Doo चगामि विह्—
 गाती PAs कर्मणि—गीयते Aor कर्म मृट्—
 चगाथि Cus निजम्—गाथयति Aor चिष् मृट्—
 चगीमपत् Doo मत्स्या—निगाथते Fro यदम्—गीयते
 Inf तुमुन्—गातुम्

गाह्—(गाह)—आ A. नि विमोहने, to agitate,
 प्रवेगे, to dive to bathe Pro मृट्—गाहते Pot
 विधितिह्—गाहेत Imp मीट—गाहताम् Impf-

लङ्—अगाहत् Perf लिट्—अगाहे अगाहिषे, जघाचे, जगाहाये, अगाहिष्वे अगाहिदे जघाढे जगाहे Aor लुङ्—अगाढ अगाहिष्ट अघाचाताम् अगाहिपाताम्, अघाचत अगाहियत अगाढा—अगाहिष्ठा, अघाचायाम् अगाहिपायाम्, अघाढम् अगाहिष्वम् ढम् अघाचि अगाहियि Tu लट्—गाहिष्यते घाच्यते Per Fu लुट्—गाहिता गाढा Con लङ्—अगाहियत अघाच्यत Ben आशिषि लिङ्—गाहिषीष्ट घाचीष्ट Pas कर्मणि—गाह्यते Aor कर्म लुङ्—अगाहि Cau निजन्त—गाहयति ते Aor निच् लुङ्—अजोगहत्-त Des मनन्त—जिघाचते जिगाहियते Fre यङन्त—आगाह्यते PP निष्ठा—गाढ IP ज्ञा—गाहित्वा गाढा Inf तुमुन्—गाहितुम् गाढुम्

गुप्—(गुप्) —आ P वे रक्षणे, to defend, to protect, Pre लट्—गोपायति Pot विधिलिङ्—गोपायेत् Imp लोट्—गोपायतु Impf लङ्—अगोपायत् Perf लिट्—गोपायाचकार जुगोप गोपायाचक्रत, जुगुपत गोपायाचकथ जुगोपिथ जुगोप्य गोपायाचकार जुगोप, गोपायाचक्रव जुगुपिव जुगुप्य Aor लुङ्—अगोपायीत् अगोपीत् अगोपीत् अगोपायिष्टाम अगोपिष्टाम् अगोपाताम् Tu लट्—गोपायिष्यति गोपिष्यति गोप्स्यति Per Fu लुट्—गोपायिता गोपिता गोप्ता Con लङ्—अगोपायिष्यत् अगोपिष्यत् अगोप्स्यत् Ben आशिषि लिङ्—गोपाय्यात् गुप्यात् Pas कर्मणि—गोपाय्यते गुप्यते Aor कर्म लुङ्—अगोपायि अगोपि Cau निजन्त—गोपाययति-

गज्यात् P^{1s} कर्मणि—गज्यते Cau विजन्त—गजयति
 Aor निघ लुङ्—अजगर्जत् Des समन्त लिगर्जिषति
 PP मित्रा—गर्जित IP क्वा—गर्जित्वा Inf तुमुन्—
 गजितुम्

गा—(गाह)—आ A च गतौ to go

Pre लट्— गाते गाते गाते
 गासे गाधे गाधे
 गे गावहे गामहे

Pot विधिलिङ्— गेत गीयाताम् गैरन्
 गेया गीयायाम् गेधम्
 गेय गेवहि गेमहि

Imp लोट्—गाताम् गाध्व, गे Impf लङ्—अगात
 अगाया अगे Perf लिट्—अगे, अगाते, अगिरे अगिधे,
 अगाधे, अगिध्वे अगे अगिध्वे अगिमहे Aor लुङ्—
 अगात् अगाव्या अगामि Pu लट्—गाव्यते Per Pu.
 लुट्—गाता Con लङ्—अगाव्यत Ben चाग्रिधि लिङ्—
 गामौष्ट P^{as} कर्मणि—गीयते Aor कर्म लङ्—
 अगायि Cau विजन्त—गापयति, Aor निघ लुङ्—
 अजीगपत् Des समन्त—जिगामते Tre यङन्त—जिगोयते
 Inf तुमुन्—गातुम्

गाह्—(गाह)—आ A से विलोडने to angitate,
 प्रयेरी, to dive, to bathe Pre लट्—गाहते Pot.
 विधिलिङ्—गाहेत Imp लोट्—गाहताम् Impf.

जड्—अगाहत् Perf लिट्—अगाहे अगाहिधे, जघाचे, अगाहाये, अगाहिधे अगाहिदे जघाढे अगाहे Aor लुङ्—अगाढ-अगाहिष्ट अघाघाताम् अगाहिघाताम्, अघाघत अगाहिघत अगाढा-अगाहिष्ठा, अघाघायाम् अगाहिघायाम्, अघाढम् अगाहिध्वम् ढम् अघाघि अगाहिधि Fu लृट्—अगाहिष्यते अघाघ्यते Per Fu लृट्—अगाहिता गाढा Con लृङ्—अगाहिष्यत अघाघ्यत Ben आशिषि लिङ्—अगाहिषीष्ट अघाघीष्ट Pas कर्मणि—अगाह्यते Aor कर्म लुङ्—अगाहि Cau निजन्त—अगाहयति ते Aor निच्-लुङ्—अजोगहत्-त Des सजन्त—अजघाघते अजगा हिषते Fre यङन्त—अजगाह्यते PP निष्ठा—गाढ IP क्ता—अगाहित्वा गाढा Inf तुमुन्—अगाहितुम् गाढुम्

गुप्—(गुपू)—भ्वा P धे रक्षणे, to defend, to protect, Pre लृट्—गोपायति Pot विधिलिङ्—गोपायेत् Imp लोट्—गोपायतु Impf लङ्—अगोपायत् Perf लिट्—गोपायांचकार जुगोप गोपायांचक्रत्, जुगुपत् गोपायांचकर्ष जुगोपिष जुगोप्य गोपायांचकार जुगोप, गोपायाचकृव जुगुपिष जुगुप्य Aor लुङ्—अगोपायीत् अगोपीत् अगोपीत अगोपायिष्टाम अगोपिष्टाम् अगोपीताम् Tu लृट्—गोपायिष्यति गोपिष्यति गोप्स्यति Per Tu लृट्—गोपायिता गोपिता गोप्ता Con लृङ्—अगोपायिष्यत् अगोपिष्यत् अगोप्स्यत् Ben आशिषि लिङ्—गोपायिषीष्ट गुप्यात् Pas कर्मणि—गोपाय्यते गुप्यते Aor कर्म लुङ्—अगोपायि अगोपि Cau निजन्त—गोपाययति-

ते गोपयति ते Aor बिब सुह—अजगोपायत् न अजगुपत्
 न Del मजन्त—जगापायिषति जुगुप्सति जुगुप्सति जुगो-
 पिषति Fre यदन्त जागुप्यत kri छत्—गापायितव्य-
 गोपितव्य गातव्य गापनीय गोप्य IP निहा गापायित-
 गुप्त IP क्ता गापायित्वा गुपित्वा नापित्वा-गुप्ता Inf
 तसुन्—गोपायितुम् गोपितुम् गोप्तुम्

The desiderative form of this verb *Atm*
 means 'to approach' निन्दायै शुप् धातुनित्यसञ्जन्त,
 अन्नाद् नित्यमेव निन्दायै चात्मनेपदम् मनाइव अनाईधातु
 क्त्वाप्तेट् Pre ञट्—जुगुप्सते Pot विधिनिङ्—
 जुगुप्सेत् Imp सोट्—जुगुप्सताम् Impf ञट्—अजु-
 गुप्सत Perf लिट्—जुगुप्सावन्ते Aor सुह—अजुगुप्सह
 Fu छट्—जुगुप्सिष्यते Per Fu सुह—जुगुप्सिता Ben
 चागिपि निङ्—जुगुप्सिषीष्ट P'as कर्मणि—जुगुप्स्यते Cau.
 विजन्त—जुगुप्सयः kri छत्—जुगुप्सितव्य PP निहा—
 जुगुप्सित Inf तसुन्—जुगुप्सितुम्

गुह्—(गुह्)—आ U डी संवरणे to hide, to
 cover to keep secret Pre ञट्—गूहति गूहति Pot
 विधिनिङ्—गूहेत् न Imp सोट्—गूहतु गूहताम् Impf
 सट्—अगूहत् न Perf लिट्—जुगूह जुगूहे जुगूहतु
 जुगूहते जुगूह जुगूहिरे जुगूहिय जुगोद जुगूहिये जुषुते
 जुगूह्यु—जुगूहाये जुगूह जुगूहिष्ये जुषुष्ये जुगूह जुगूहे
 जुगूहिष्य जुगूह जुगूहिवहे जुगूहहे जुगूहिम जुगूह्य जुगु-
 हिमहे जुगूह्यहे Aor मड्—अगूहोत् अगूहत् अगूहिट

अगृह्ण चघुचत Tu लृट्—गृह्णियति घोष्यति गृह्णियते
 घोष्यते Per Tu लृट्—गृहिता गोदा Ben आशिषि
 लिङ्—गुह्यात् गृहिषीष्ट घुचीष्ट Pas कर्मणि—गुह्यते Aor
 कर्म—तुह्—अगृहि Cau विजन्त—गृहयति ते Aor
 णिच् तुह्—अजगृहत् त Des सनन्त—जुघुचति ते Fre
 यङ्न्त—जोगुह्यते PP निष्ठा—गृह् IP क्ता—गृहित्वा
 गृहित्वा गृद्वा Inf तुमुन्—गृहितुम् गोदुम्

✱ गृह्—भ्वा A वे ग्रहणे to take Pre लृट्—गर्हते
 Pot विधिमिङ्—गर्हेत Imp लोट्—गर्हताम् Impf
 लङ्—अगर्हेत Perf मिट्—अगृहे अगृहिये अगृहे
 अगृहिष्वे अगृहिट् अगृहे अगृहे, अगृह्ये अगृह्यिष्वे
 Aor लृङ्—अगर्हिष्ट अष्टत, अगर्हिषाताम् अष्टताताम्,
 अगर्हिषत अष्टतन्त अगर्हिष्ठा—अष्टतया, अगर्हिषायाम्
 —अष्टतायाम् अगर्हिषि अष्टि, अगर्हिष्वहि अष्टतावहि,
 अगर्हिष्वहि अष्टतामहि Tu लृट्—गर्हियते घर्ह्यते
 Per Tu लृट्—गर्हिता गर्हा Con लृङ्—अगर्हिष्यत
 अघर्ह्यत Ben आशिषि लिङ्—गर्हिषीष्ट घुचीष्ट Pas
 कर्मणि—गृह्यते, Cau विजन्त—गर्हयति-ते Des
 सनन्त—जिगर्हिषते जिष्टते Fre यङ्न्त—अरोगृह्यते
 IP क्ता—गर्हित्वा गर्हा Inf तुमुन्—गर्हितुम्

गृ—तुदा P क्षे निगरणे, to devour, to swallow
 Pre लृट्—गिरति-गिलति Pot विधिमिङ्—गिरेत्
 गिलेत् Imp लोट्—गिरतु गिलतु Impf लङ्—
 अगिरत् अगिलत् Perf मिट्—अगार अगाल अगारिय-

जगन्निघ जगार जगाम्, जगारिष्व जगन्निव Aor लुङ्—
 अगारोत् अगानोत् अगारिष्टाम् अगानिष्टाम् अगारो
 अगानी, अगारिष्टम् अगानिष्टम् अगारिष्वम् अगालिष्वम्
 अगारिष्व अगालिष्व

Fu लृट्— गरिष्यति गरीष्यति
 गनिष्यति गनीष्यति

Per Fu लृट्— गरिता गरीता
 गनिता गनीता

Con लृङ्— अगारिष्यत् अगरीष्यत्,
 अगानिष्यत् अगनीष्यत्

Bon चागिपि निङ्—गौर्यात् Pa१ कर्मणि—गौर्यते,
 Aor कर्म लृङ्—अगारि अगानि Can निजन्त—गारयति
 गालयति, Aor निच लृङ्—अजोगरत् अजोगन्तत् Des
 सन्त—जिगरिषति जिगन्तिषति Tre यङन्त—जिगिस्ते
 PP निष्ठा—गौर्यं Inf तुमुन्—गरितुम् गनितुम् गरीतुम्
 गरीतुम्

गृ with अव अवगिरते अवगिनते

" " सम् सगिरते सगिनते

नित्य शब्द मगिरन्ते वैयाकरणा

गृ—वया P से, शब्दे, to sound, to speak.
 Pre लृट्—गृणाति Pot दिधिलिङ्—गृणीयात् Imp.
 ओट्—गृणातु गृणीहि गृणानि Impf शङ्—अगृणात्

Perf लिट्—जगार Aor लुङ्—अगारीत् Fu छट्—
गरिष्यति गरोष्यति Per Fu लुट्—गरिता गरीता Con
लृङ्—अगरिष्यत् अगरोष्यत् Pas कर्मणि—गौर्यते, Aor
कर्म लुङ्—अगारि Cau णिजन्त—गारयति, Aor णिच्-
लुङ्—अजोगरत् Des सनन्त—जगरिपति PP निष्ठा—
गौर्य Inf तुमुन्—गरितुम् गरीतुम्

गै—भा P अ शब्दे to sing Pre लट्—गायति
Pot विधिलिङ्—गायेत् Imp लोट्—गायतु Impf
लङ्—अगायत् Perf लिट्—जगौ Aor लुङ्—
अगासोत् Fu छट्—गास्यति Per Fu लुट्—गाता
Con लृङ्—अगास्यत् Ben आशिषि लिङ्—गीयात्
Pas कर्मणि—गीयते, Aor कर्म लुङ्—अगायि Cau.
णिजन्त—गापयति ते, Aor णिच् लुङ्—अजोगपत् त Des
सनन्त—जगामति Tre यङन्त—जगीयते Kri क्त्वा—
गातव्य, गानीय, गीय PP निष्ठा—गोत IP क्त्वा—
गोत्वा प्रगाय, Inf तुमुन्—गातुम्

ग्रन्थ्—(ग्रथि)—भा A से कौटिन्वे to be croo
ked Pre लट्—ग्रन्थते Pot विधिलिङ्—ग्रन्थेत
Imp लोट्—ग्रन्थताम् Impf लङ्—अग्रन्थत Perf
लिट्—जग्रन्थे Aor लुङ्—अग्रन्थिष्ट Fu छट्—ग्रन्थि
ष्यते Per Fu लुट्—ग्रन्थिता Con लृङ्—अग्रन्थिष्यत
Ben आशिषि लिङ्—ग्रन्थिषीष्ट Pas कर्मणि—ग्रन्थ्यते,
Aor कर्म लुङ्—अग्रन्थि Cau णिजन्त—ग्रन्थयति-ते,
Aor णिच् लुङ्—अजग्रन्थत्-त Des सनन्त—जग्रन्थयते

Pre यङ्—कायङ्गते Kri क्तव्य—चयितव्य PP
निष्ठा—चयित IP क्त्वा—चयित्वा Inf तुमुन्—चयितुम्

यन्त्य्—व्या P वे सन्धेर्, to tie, to fasten—

Pre णट्—	चयाति	चयीत	चयन्ति
	चयासि	चयीथ	चयीथ
	चयामि	चयीव	चयीम
Pot विधिलिङ्—	चयीयात्	चयीयाताम्	चयीयु
	चयीया	चयीयातम्	चयीयात
	चयीयाम्	चयीयाव	चयीयाम
Imp णोट्—	चयातु	चयीताम्	चयन्तु
	चयान	चयीतम्	गयीत
	चयानि	चयाव	चयाम
Impf णट्—	अचयात्	अचयीताम्	अचयन्
	अचया	अचयीतम्	अचयीत
	अचयाम्	अचयीव	अचयीम
Perf लिट्—	अचयन्	{ अचयन्तु अचयतु	{ अचयन्तु अचयु
	अचयिष्य	{ अचयिष्यु अचययु	{ अचय्य अचय
	अचयन्	{ अचयिष्य अचयिष्य	{ अचयिष्य अचयिष्य

केचित्—प्रथमपुरुषैकवचने जग्रथ, सप्तमपुरुषैकवचने—
जग्रथ जग्राथ, एवम् चतुर्मादिषु—ग्रथेत् ग्रथेत्, इति वदन्ति
तद्वाक्यादौ अनुक्तत्वादप्रमाणमिति प्रामाणिका Aor लुङ्—
अग्रन्थीत् Fu लृट्—अग्रन्थिष्यति Per Fu लृट्—
अग्रन्थिता Con लृङ्—अग्रन्थिष्यत् Ben आशिषि-
लिङ्—अग्र्यात् अग्र्या अग्र्यासम् Pas कर्मणि—अग्र्यते,
Aor कर्म लुङ्—अग्रन्थि Cau निजन्त—अग्रन्थयति Aor-
थिच् लुङ्—अजग्रन्थत् Des सनन्त—जिग्रन्थिष्यति Fre-
यङन्त—जाग्रथ्यते Kri क्तन्—अग्रितव्य PP निष्ठा—
अग्रित IP क्त्वा—अग्रित्वा अग्रित्वा Inf तुसुन्—
अग्रितुम्

ग्रस्—भा A से चदने to swallow, to eat.
Pre लृट्—असते Pot विधिलिङ्—असेत् Imp लोट्—
असताम् Impf लङ्—अग्रसत Perf लिट्—अग्रसे
Aor लुङ्—अग्रसिष्ट Fu लृट्—अग्रसिष्यते Per Fu
लृट्—अग्रसिता Con लृङ्—अग्रसिष्यत् Ben आशिषि-
लिङ्—अग्रसिषीष्ट Pas कर्मणि—अग्र्यते Aor कर्म लुङ्—
अग्रसि Cau निजन्त—अग्रयति पिण्ड देवदत्त, Aor
लृङ्—अजिग्रसत् Des सनन्त—जिग्रसिष्यते PP-
निष्ठा—अस्त IP क्त्वा—अग्रित्वा अग्रित्वा Inf तुसुन्—
अग्रितुम्

ग्रह्—ग्रया U से उपागने to take

परस्मैपद

Pre. सट्—

गृह्णाति	गृह्णीत	गृह्णन्ति
गृह्णामि	गृह्णीध	गृह्णीम
गृह्णामि	गृह्णीव	गृह्णीम

आत्मनेपद

गृह्णीते	गृह्णाते	गृह्णते
गृह्णीषे	गृह्णाथे	गृह्णीषे
गृह्णे	गृह्णीवहे	गृह्णीमहे

Pot विधिलिङ्—गृह्णीयात्—गृह्णीत

परस्मैपद

Imp सोट्—

गृह्णातु	गृह्णीताम्	गृह्णतु
गृह्णाण	गृह्णीतम्	गृह्णीत
गृह्णानि	गृह्णाव	गृह्णाम

आत्मनेपद

गृह्णीताम्	गृह्णाताम्	गृह्णीतम्
गृह्णीष्व	गृह्णाथाम्	गृह्णीष्वम्
गृह्णे	गृह्णावहे	गृह्णीमहे

परस्मैपद

Impf सङ्—

अगृह्णात्	अगृह्णीताम्	अगृह्णन्
अगृह्णा	अगृह्णीतम्	अगृह्णीत
अगृह्णाम्	अगृह्णाव	अगृह्णीम

आत्मनेपद

अगृहीत	अगृह्णानाम्	अगृह्णत
अगृहीया	अगृह्णायाम्	अगृहीध्वम्
अगृहि	अगृहीयहि	अगृहीमहि

परस्मैपद

Perf लिट्—	अग्राह	अगृहत्	अगृह
	अग्रहिथ	अगृह्यु	अगृह
	अग्राह	अगृहिव	अगृहिम

आत्मनेपद

अगृहे	अगृह्णाते	अगृहिरे
अगृहिषे	अगृह्णाथे	अगृहिष्वे
अगृहे	अगृहियहे	अगृहिमहे

Aor लुङ्—अग्रहीत् अग्रहीष्ट अग्रही अग्रहीष्ठा
 अग्रहीषम् अग्रहीषि Tu लृट्—अग्रहीष्यति अग्रहीष्यते Per
 Tu लृट्—अग्रहीता Con लृङ्—अग्रहीष्यत् अग्रहीष्यत
 Ben आशिष् निङ्—अगृह्यात् अग्रहीषीष्ट Pas कर्मणि—
 अगृह्यते, Aor कर्म लुङ्—अग्राहि Cau णिजन्त—आह्वयति
 -ते, Aor णिच् लुङ्—अजिग्रहत्-त Des सनन्त—
 जिहृष्यति-ते Iro यङन्त—अरोग्रह्यते PP निष्ठा—
 अग्रहीत IP क्ता—अग्रहीत्वा Inf लुप्तन्—अग्रहीतुम्

रलै—भा P च हर्षयये, to droop, to be weary
 Pre सट्—स्तायति Pot विधिनिङ्—स्तायेत् Imp
 सोट्—स्तायतु Impf नङ्—अस्तायत् Perf लिट्—

जग्लौ	जग्मतु	जग्तु
जग्माथ }	जग्मयु	जग्म
जग्मिथ }		
जग्मो	जग्मिथ	जग्मिम
Aor शुङ्—अस्तासीत्	अस्तासिष्टम्	अस्तासिषु
अस्तासी	अस्तासिष्टम्	अस्तासिष्ट
अस्तासिषम्	अस्तासिष्य	अस्तासिष्य

Fu छट्—स्तास्यति Per Fu शुट्—स्ताता Con
 छङ्—अस्तास्यत् Ben आशिपि निङ्—स्तायात् स्नेधात्
 Pas कर्मणि—स्तायते Aor कर्म शुङ्—अस्तायि Cau.
 णिजन्त—स्ताययति—ते स्ताययति—ते, Aor णिच् शुङ्—
 अलिङ्गयत् Des समन्त—जिग्तासति Tre यङन्त—
 जास्तायते Kri कृत्य—स्तातव्य स्तानीय, स्तेय PP
 निष्ठा—स्तान IP ज्ञा—स्तात्वा, प्रस्ताय Inf तुमुन्—
 स्तातुम् अनुपसर्गाद्विचि ङस्रो वा

घ

घुप्—(घुपिर्)—भा P से अविशब्दने विशब्दने प्रतिज्ञान तच्च शब्देन स्वाभिप्रायप्रकाशनम् यस्मात् अस्मिन्नर्थे यथाप्रयोग घुपिर् इति धातुर्वर्त्तते शब्दमात्रे, to sound, to declare Pre लट्—घोषति Pot विधिलिङ्—घोषेत् Imp लोट—घोषतु Impt लङ्—अघोषत् Perf लिट्—जुघोष Aor जुङ्—अघोषीत् अघुषत् अघोषिष्टाम् अघुषताम् Fu लट्—घोषयति Per Fu लुट्—घोषिता Con लङ्—अघोषयत् Ben आशिषि लिङ्—घुष्यात् Pas कर्मणि—घुष्यते Aor कर्म जुङ्—अघोषि Cau णिजन्त—घोषयति, Aor णिच् जुङ्—अजुघुषत् Des सनन्त—जुघुषिषति जुघोषिषति Fre यङन्त—जोघुष्यते Kr+ क्त्य—घोषितश्च घोषणीय PP लिङ्—घुष्टा रज्जु (अविशब्दनाथे) घुषित वाक्यम् (शब्देन प्रकटीकृताभिप्रायम्) with सम्—सघुष्ट, सघुषित IP क्ता—घुषित्वा घोषित्वा Inf तुमुन्—घोषितुम् अविशब्दनाथे निष्ठायां निट्, सपूर्वखेद वा इट्

घुप् (घुपिर्)—चुरा U से अविशब्दने, to proclaim aloud Pre लट्—घोषयति-ते Perf लिट्—घोषयते अकार चक्रे आस बभूव Aor जुङ्—अजुघुषत् त Fu लट्—घोषयति-ते Per Fu लुट्—घोषयिता Con लङ्—अघोषयित-ते Ben आशिषि लिङ्—घुष्यात्

घोषयिषीष्ट Des सनस्त—पुपुषयिषति-ते Inf तसुन्—
घोषयितुम् घोरदिकस्य घुविर् धातोर्निष्ठायामिट्, निष्ठा—
पुषित, -पुषयितम्

✓घा—धा P च गन्धोपादाने to smell, to per-
ceive odour Pro नट्—

	जिघ्रति	जिघ्रत	जिघ्रन्ति
	जिघ्रमि	जिघ्रथ	जिघ्रथ
	जिघ्रामि	जिघ्राथ	जिघ्राम
Pot विधिमिह्—	जिघ्रेत्	जिघ्रेताम्	जिघ्रेयु
	जिघ्रे	जिघ्रेतम्	जिघ्रेत
	जिघ्रेयम्	जिघ्रेथ	जिघ्रेम
Imp भोट्—	जिघ्रतु	जिघ्र	जिघ्राणि
Impi नट्—	अजिघ्रत्	अजिघ्र ,	अजिघ्रम्
Perf मिट्—	जघौ	जघतु	जघु
	जघिय }	जघयु	जघ
	जघ्राथ }		
	जघौ	जघिव	जघिम
Aor लुङ्—	अघात्	अघाताम्	अघु
	अघासोत्	अघासिताम्	अघासिषु
	अघा }	अघातम्	अघात
	अघासी }	अघासिटम्	अघासिट
	अघाम् }	अघाव	अघाम
	अघासिषम् }	अघासिष्व	अघासिष्व

Fu लृट्—घ्रास्यति Per Fu लृट्—घ्राता Con
 लृट्—अघ्रास्यत् Ben आशिषि लिङ्—घ्रायात् घ्रेयात्
 Pas कर्मणि—घ्रायते, Aor कर्म लृङ्—अघ्रायि Cau
 षिजन्त—घ्रापयति-ते, Aor णिच् लृङ्—अजिघ्रपत्-त,
 अजिघ्रपत्-त Des सनन्त—जिघ्रासति Gre यङन्त—
 जीघ्रीयते PP निङा—घ्रात घ्राण IP क्ता—घ्रात्वा
 आघ्राय Inf तुमुन्—घ्रातुम्

घ

चकास्—यदा P से दीप्तौ, to shine

Pre लट्—	चकास्ति	चकास्ता	चकासति
	चकास्मि	चकास्य	चकास्य
	चकाध्वि	चकास्व	चकाध्व
Pot विधिलिङ्—	चकास्यात्	चकास्याताम्	चकास्युः
Imp लोट्—	चकास्तु	चकास्ताम्	चकास्तु
	चकाधि	चकास्तम्	चकास्त
	चकासानि	चकासाव	चकासाम

धि च इतिसन्तोषे चकाधि इति यदा तु भाष्यं तथा
चकाधि इत्येव भवितव्यम्

Impf लङ्—	अचकात्	}	अचकास्ताम्	अचकास्तु
	अचकाद्			
	अचका	}	अचकास्तम्	अचकास्त
	अचकात् द्			
	अचकासम्		अचकास्व	अचकाध्व

Perf लिट्— चकासांचकार, चकामामास चकासांबभूव-

Aor लृट्—अचकासीत्	अचकासिष्टाम्	अचकासिषु
अचकासी	अचकासिष्टम्	अचकामिष्ट
अचकासिषम्	अचकासिष्व	अचकासिष्व

Fu लृट्—चकासिष्यति	Per Fu लृट्—चकासिता
Con लृट्—अचकासिष्यत्	Ben आशिषि लिङ्—चका
स्यात्, चकास्यास्ताम्	Pas भावे—चकास्यते, Aor भावे
लृट्—अचकासि	Cau णिजन्त—चकासयति, Aor णिच
लृट्—अचौचकासत् अचचकासत्	Des सनन्त—चिचका
सिपति PP निष्ठा—चकासित	IP क्ता—चकासित्व।
Inf तुमुन्—चकासितुम्	

चक्ष्—(चक्षिङ्)—चदादि—A च व्यक्तायां वाचि
 दर्शनेऽपि अयं धातु प्रायेण चा (चाङ्) पूर्वं to speak
 to say, to see.

Pre लृट्—	आचक्षे	आचक्षते	आचक्षते
	आचक्षे	आचक्षथे	आचक्ष्ते
	आचक्षे	आचक्ष्वहे	आचक्ष्वहे
Pot विधिसिङ्—	आचक्षीत	आचक्षीयाताम्	आचक्षीरन्
	आचक्षीया	आचक्षीयाथाम्	आचक्षीध्वम्
	आचक्षीय	आचक्षीवहि	आचक्षीमहि
Imp लोट्—	आचक्षाम्	आचक्षताम्	आचक्षताम्
	आचक्ष	आचक्षथाम्	आचक्ष्ताम्
	आचक्षे	आचक्षवहे	आचक्षामहे

Impl मङ्—	आचष्ट	आचष्टाताम्	आचष्टत
	आचष्टा	आचष्टायाम्	आचष्टुम्
	आचष्टि	आचष्टाहि	आचष्टहि

लिटि परे चघिह धातोः स्थाने स्या (स्याञ्) आदेशः
ज्ज्ञा (ज्ज्ञाञ्) आदेशश्च वा भवत ।

Perf लिट—चच्—

3rd Pers आचचचे आचचचाते आचचक्षिरे

प्रथम पुरुष

2nd Pers आचचक्षिये आचचक्षाये आचचक्षिध्वे

मध्यम पुरुष

1st Pers आचचक्षे आचचक्षिवहे आचचक्षिमहे

उत्तमपुरुष

स्या आदेशः उभयपदौ

परस्मैपद—	आचक्ष्यो	आचक्ष्यतु	आचक्ष्यु
	आचक्ष्यिष्य	} आचक्ष्यु	आचक्ष्य
	आचक्ष्याथ		
	आचक्ष्यौ	आचक्ष्यिष्व	आचक्ष्यिम

आत्मनेपद—	आचक्ष्ये	आचक्ष्याते	आचक्ष्यिरे
	आचक्ष्यिष्ये	आचक्ष्याथे	आचक्ष्यिध्वे
	आचक्ष्ये	आचक्ष्यिवहे	आचक्ष्यिमहे

ज्ज्ञा (ज्ज्ञाञ्) आदेशः उभयपदौ

परस्मैपद—

आचक्षौ	आचक्षुः	आचक्ष
आचक्षिथ	} आचक्षथु	आचक्ष
आचक्षाय		
आचक्षौ	आचक्षिथ	आचक्षिम

आत्मनेपद

आचक्षी	आचक्षानि	आचक्षिरे
आचक्षिषे	आचक्षामहे	आचक्षिध्वे
आचक्षे	आचक्षिष्वहे	आचक्षिमहे

लुङ् लृट् लुट् लृङि आशिषि लिङि च परे चञिङि धातो स्थाणि नित्यमेव ख्या (ख्याञ्) आदेय क्शा (क्शाञ्) आदेयश्च भवति, वर्जनायै तु एतो आदेशौ न स्तः Aor लुङ्—अख्यात् अख्यात अक्शासीत् अक्शास्य वर्जनायै तु, अचक्षिष्ट Tu लृट्—ख्यास्यति ख्यास्यते, क्शास्यति—ते Per Tu लुङ्—ख्याता क्शाता Con लृङ्—अख्यास्यत् त, अक्शास्यत्—त Ben आशिषि लिङ्—ख्यायात् ख्येयात् ख्यासीष्ट क्शायात् क्शेयात् क्शासीष्ट Pas ख्यायते क्शायते Aor लुङ्—अख्यायि Cau निजन्त—ख्यापयति ते, क्शापयति ते, Aor निच् लुङ्—अचिख्यत् अचिक्शत् Des सन्त—चिख्यासति ते चिक्शासति ते Tre यङन्त—आख्यायते चाक्शायते PP निष्ठा—ख्यात Inf तुमुन्—ख्यातुम्

चट्—भा P से भिदने, to break Pre सट्—चटति Perf लिट्—चचाट Aor लुङ्—अचटीत्

Fu लुट्—चटिष्यति Per Fu लुट्—चटिता PP
निष्ठा—चटित IP क्ता—चटित्वा Inf तुमुन्—चटितुम्

चम्—भा P से चदने, to eat Pro सट्—
चमति, but after the prop—भा, चाचामति Pot विधि-
निङ्—चाचामेत् Imp मोट्—चाचामतु Impf णङ्—
चाचामत् Perf निङ्—चचाम, चेमत, चेषु चेषि-
चचमिष्य चचाम Aor लुट्—चचमोत् Fu लुट्—
चचमिष्यति Per Fu लुट्—चचमिता Pas कर्मणि—
चचम्यत Aor कर्म लुङ्—चचामि Cau विजन्त—चाम
यति Aor णिच् लुङ्—चचोचमत् त Des सनन्त—
विचचमिष्यति Krj क्त्य—भा + चम् = भाचमणीय PP
निष्ठा—चाम्ता IP क्ता—चाम्त्वा, चमित्वा Inf तुमुन्—
चमितुम्

चर्—भा P से गती, to walk Pro सट्—
चरति Perf लिट्—चचार Aor लुङ्—चचरोत् Fu-
लुट्—चरिष्यति Per Fu लुट्—चरिता Con लुङ्—
चचरिष्यत् Ben आशिषि निङ्—चचरात् Pas कर्मणि—
चचरते Aor कर्म लुङ्—चचारि Cau विजन्त—चारयति
Des सनन्त—विचचरिष्यति PP निष्ठा—चरित Inf
तुमुन्—चरितुम् With—भा Krj क्त्य—भाचरणीय

चल्—भा P से कम्पने to shake to go Pro
सट्—चनति Perf लिट्—चचान् Aor लुङ्—चचा-
नीत् Fu लुट्—चचिष्यति Per Fu लुट्—चचिता
Con लुङ्—चचनिष्यत् Ben आशिषि निङ्—चचन्तात्

Pas कर्मणि—चल्यते, Aor कर्म लुङ्—अचानि Cau
णिजन्त (कम्पनार्थे)—चलयति-ते (अन्यार्थे) चालयति ते
Des मनन्त—चिचलिषति PP निष्ठा—चलित Inf
तुमुन्—चलितुम्

✓ चि—स्वा U अ चयने, to collect Pro लट्—
चिनोति चिनुते Pot विधिलिङ्—चिनुयात् चिन्वीत
Imp लोट्—चिनोतु चिनुताम् Impf लङ्—अचिनोत्-
अचिनुत Perf लिट्—चिकाय चिचाय, चिक्ये चिष्ये
Aor लुङ्—अचैषीत् अचेष्ट Fu लृट्—चेथ्यति ते Per
Fu लृट्—चेता Con लृङ्—अचेथ्यत् त Ben
आशिषि लिङ्—चोयात् चेपोष्ट Pas कर्मणि—चोयते,
Aor कर्म लुङ्—अचायि Cau णिजन्त—चापयति, चाय
यति, Aor णिच् लुङ्—अचौचपत् अचौचयत् Des
मनन्त—चिचोपति ते, चिकोपति ते Pro यङन्त—चेचौ-
यते Kri कृत्य—चेतव्य, चयनीय, चेय PP निष्ठा—
चित 1P क्ता—चित्वा Inf तुमुन्—चेतुम्

चित्—भा P से सञ्चाने, to think Pro लट्—
चेतति Pot विधिलिङ्—चेतत् Imp लोट्—चेततु
Impf लङ्—अचेतत् Perf लिट्—चिचेत चिचितु
चिचेतिथ, चिचितयु चिचेत, चिचितिव Aor लुङ्—
अचेतौत् अचेतौ अचेतिषम् Tu लृट्—चेतिथ्यति Per
Fu लृट्—चेतिता Con लृङ्—अचेतिथ्यत् Ben
आशिषि लिङ्—चित्वात् Pas कर्मणि—चित्यते Aor
कर्म लुङ्—अचेति Cau णिजन्त—चेतयति Aor णिच्-

Fu छट्—चटिष्यति Per Fu लुट्—चटिता PP
निष्ठा—चटित IP क्ता—चटित्वा Inf तुमुन्—चटितुम्

चम्—भा P से चदने, to eat Pre लट्—
चमति, but after the prep —भा, भाचामति Pot विधि
निङ्—भाचामेत् Imp लोट्—भाचामतु Impf लङ्—
भाचामत् Perf निङ्—चचाम, चेमत्, चेषु चेमिथ—
चचमिथ चचाम Aor लुङ्—अचमोत् Fu छट्—
चमिष्यति Per Fu लुट्—चमिता Pas कर्मणि—
चम्यते, Aor कर्म लुङ्—अचामि Cau विजत्—चाम
यति Aor चिच् लुङ्—अचौचमत् त Des सनत्—
विचमिष्यति Kri क्त्य—भा+चम्=भाचमनीय PP
निष्ठा—चाम्ना IP क्ता—चाम्ना, चमित्वा Inf तुमुन्—
चमितुम्

चर्—भा P से गती, to walk Pre ऋट्—
चरति Perf निङ्—अचार Aor लुङ्—अचरोत् Fu
छट्—चरिष्यति Per Fu लुट्—चरिता Con लङ्—
अचरिष्यत् Ben आशिषि निङ्—चयात् Pas कर्मणि—
चयते Aor कर्म लुङ्—अचारि Cau विजत्—चारयति
Des सनत्—विचरिष्यति PP निष्ठा—चरित Inf
तुमुन्—चरितुम् With—भा Kri क्त्य—भाचरणीय

चल्—भा P से कम्पने to shake to go Pre
ऋट्—चलति Perf लिट्—अचाल Aor लुङ्—अचा
नोत् Fu छट्—चनिष्यति Per Fu लुट्—चनिता
Con लङ्—अचनिष्यत् Ben आशिषि निङ्—चस्थात्

Pas कर्मणि—चक्षते, Aor कर्म लुङ्—अचानि Cau
णिजन्त (कम्पनार्थे)—चनयति-ते (अन्यार्थे) चानयति ते
Des मनन्त—चिचलिषति PP निष्ठा—चलित Inf
तुमुन्—चलितुम्

✓ चि—स्त्रा U च चयने, to collect Pre लट्—
चिनीति चिनुते Pot विधिनिङ्—चिनुयात् चिन्वीत
Imp लोट्—चिनीतु चिनुताम् Impf लङ्—अचिनोत्-
अचिनुत Perf लिट्—चिकाय चिचाय, चिक्ये चिच्चे
Aor लुङ्—अचेयीत् अचेष्ट Fu लृट्—चेयति ते Per
Fu लृट्—चेता Con लृङ्—अचेयत् त Ben
आशिषि लिङ्—चोयात् चेपोष्ट Pas कर्मणि—चोयते,
Aor कर्म लुङ्—अचायि Cau णिजन्त—चापयति, चाय
यति, Aor णिच् लुङ्—अचीचयत् अचीचयत् Des
मनन्त—चिचोषति ते, चिकोषति ते Pre यङन्त—चेचो-
यते Kr1 कृत्य—चेतव्य, चयनीय, चेय PP निष्ठा—
चित 1P क्त्वा—चित्वा Inf तुमुन्—चेतुम्

चित्—भ्वा P से सन्नाने, to think Pre लट्—
चेतति Pot विधिलिङ्—चेतत् Imp लोट्—चेततु
Impf लङ्—अचेतत् Perf लिट्—चिचेत, चिचिततु
चिचेतिय, चिचितयु चिचेत, चिचितिय Aor लुङ्—
अचेतीत् अचेती अचेतिषम् Fu लृट्—चेतिथति Per
Fu लृट्—चेतिता Con लृङ्—अचेतिथत् Ben
आशिषि लिङ्—चित्वात् Pas कर्मणि—चित्यते Aor
कर्म लुङ्—अचेति Cau णिजन्त—चेतयति Aor णिच्-

सुट्—अधीक्षतु Dm मनस्त—अधिनेतिपति I'ro
 षड्—अधीक्षते Kr. कृत्य—अधिनम्य, अधिनोय, अधि
 PP निष्ठा—अधिक्षत IP क्षा—अधित्वा, अधित्वा Inf
 तुमुन्—अधितुम्

चिन्त—(चिति)—चुरा U अ चिन्तायाम्, to
 think, to remember Pro मर्—चिन्तयति ते, चिन्तति
 Pot विधिनिङ्—चिन्तयेत्-त, चिन्तेत् Imp साट्—
 चिन्तयतु ताम्, चिन्ततु ImpI सङ्—अचिन्तयत् त
 अचिन्तत् PorI मिट्—चिन्तयां चकार चक्रे आस-अभूव,
 चिचिन्त Aor सुङ्—अचिदिन्तत् त, अचिन्तोत् Fu छट्—
 चिन्तयिष्यति ते, चिन्तयति Per Tu सुट्—चिन्तयिता,
 चिन्तिता Ben आषिषि मिङ्—चिन्त्यात् चिन्तयिषोऽ
 Pas कर्मणि—चिन्त्यते Aor कर्म सुङ्—अचिन्ति Des
 मनस्त—अचिन्तयिषति-ते, अचिन्तयति Kr. कृत्य—
 चिन्तयित्वा, चिन्तित्वा, चिन्तनोय PP निष्ठा—चिन्तित
 IP क्षा—चिन्तयित्वा Inf तुमुन्—चिन्तयितुम् चिन्तितुम्

चुट्—चुरा U अ घेरणे to drive निष्ठासाधे'
 द्विकर्मक देवदत्तम् अर्थे चोदयति Pro सट्—चोदयति
 न PorI सिट्—चोदयां चकार चक्रे आस-अभूव Aor
 सुङ्—अचूचुदत्-त Tu छट्—चोदयिष्यति-ते Per Tu
 सट्—चोदयिता PP निष्ठा—चोदित Inf तुमुन्—
 चोदयितुम्

चुम्ब—(चुम्बि) भा I अ चुम्बने, to kiss Pro
 मर्—चम्बति Perf सिट्—चुचुम्ब Aor सुङ्—अचुम्बीत्

Per Tu लुट्—चुम्बिता Pas कर्मणि—चुम्बयते Cau.
णिजन्त—चुम्बयति PP निष्ठा—चुम्बित IP क्ता—
चुम्बित्वा Inf तुमुन्—चुम्बितुम्

चुर्—चुग U से चोरे, to steal or rob Pre.
लट्—चोरयति—ते Perf लिट्—चोरयां चकार चक्रे आस
बभूव Aor—लुङ्—अचुचुरत्—त Tu रट्—चोरयि-
ष्यति—ते Ben आशिषि लिङ्—चोर्यात्, चोरयिष्येष्ट Pas.
कर्मणि—चैर्यते, Aor कर्म लुङ्—अचोरि Des सनन्त—
अचोरयिष्यति—ते PP निष्ठा—चोरित IP क्ता—चोर-
यित्वा Inf तुमुन्—चोरयितुम्

चूर्ण्—चुरा U से, सचूर्णने, to crush, to pow-
der Pro लट्—चूर्णयति—ते Perf लिट्—चूर्ण्यां
चकार चक्रे आस बभूव Aor लुङ्—अचुचूर्णत्—त Tu.
लट्—चूर्णयिष्यति—ते PP निष्ठा—चूर्णित IP क्ता—
चूर्णयित्वा Inf तुमुन्—चूर्णयितुम्

चेष्ट्—क्वा A से चेष्टायाम्, to stir Pre.
लट्—चेष्टते Perf लिट्—चिवेष्टे Aor लुङ्—अचेष्टिष्ट.
Pei Tu लुट्—चेष्टिता Ben आशिषि लिङ्—चेष्टिष्येष्ट
Pas भाषे—चेष्टते Cau णिजन्त—चेष्टयति Des
सन्त—चिवेष्टिष्यते PP निष्ठा—चेष्टित IP क्ता—
चेष्टित्वा Inf तुमुन्—चेष्टितुम्

च्यु—क्वा A च गतो, to go to drop down.
Pro लट्—अच्यते Pot विधिमिङ्—अच्येत Imp.

Aor कर्म तुङ्—अच्छेदि Cau विजस्त—हृदयति ते
Aor विच् तुङ्—अविच्छिदत्—त Des सनस्त—
विच्छिस्तति विच्छिस्तते Prc यद्वत्—वेच्छिद्यते PP
निष्ठा—क्षिप्त IP ध्वा—लक्ष्वा Inf तुमुन्—हृत्तुम्

हो—दिवा P च छेदने, to cut Pre छट्—
 क्षति क्षति क्षामि Pot विधि लिङ्—छेत् के छेयम्
 Imp लोट—छतु Impl सङ्—चच्छत् Perf.
 लिङ्—चच्छी, चच्छतु चच्छिष्य चच्छाय, चच्छय,
 चच्छी, चच्छिष Aor लुङ्—चच्छात् चच्छामीत् चच्छा-
 ताम् चच्छासिष्टाम्, चच्छु चच्छासिषु चच्छा चच्छामी
 चच्छाम् चच्छासिषम् Tu छट्—छास्यति Per Tu
 लुङ्—छाता Con छङ्—चच्छास्यत् Ben चासिषि-
 लिङ्—छायात् Pas कर्मणि—छयते Aor कर्म-
 लुङ्—चच्छायि Cau पिजन्त—छाययति Aor पिच्-
 लुङ्—चचिच्छयत् Des मनन्त—चिच्छासति Tro
 यङन्त—चाच्छायते PP निष्ठा—छित, छात IP छा-
 छित्वा छात्वा Inf तुमुन्—छातुम्

ज

जङ्—अदा P से भक्षणहसनयो, to eat, to laugh

Pro सट्—जक्षति, जक्षित, जक्षति जक्षिषि, जक्षिय,
जक्षिय जक्षिमि, जक्षिष्व, जक्षिम

Pot. विधि लिङ्—जक्ष्यात् जक्ष्याताम्, जक्ष्यु जक्ष्या
जक्ष्यातम्, जक्ष्यात जक्ष्याम, जक्ष्याव, जक्ष्याम

Imp सोट्—जक्षितु, जक्षिताम्, जक्षतु जक्षिहि, जक्षितम्,
जक्षित जक्षामि, जक्ष्याव, जक्ष्याम

Impf सङ्—अजक्षत् } अजक्षिताम्, अजक्षु
अजक्षीत् }
अजक्ष } अजक्षितम्, अजक्षित
अजक्षी }
अजक्षम् अजक्षिव, अजक्षिम

Perf लिट्—अजक्ष, अजक्षतु अजक्षिय अजक्षयु अजक्ष,
अजक्षिव Aor लुङ्—अजक्षीत् अजक्षी अजक्षिवम् Fu.
छट्—अजक्षिष्यति Pei Fu लुट्—अजक्षिता Con छट्—
अजक्षिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—अक्ष्यात्, अक्ष्यास्ताम् Pas
कर्मणि—अक्ष्यते Aor कर्म लुङ्—अजक्षि Cau शिजस्त—
अक्षयति Aor शिच् लुङ्—अजजक्षत् Des घनन्त—
जिजक्षिषति The यङन्त—आजक्ष्यते Kri कृत्य—अक्षि
तथ PP निष्ठा—अक्षित IP ज्ञा—अक्षित्वा Inf.
अक्षितुम्

जन्—(जनी) दिवा A से प्रादुर्भावे, प्रादुर्भाव
उत्पत्तिरभिव्यक्तिवा अवायम् अवर्त्मक, यदा II अन्त
भावितव्यर्थ उत्पादनायाम् अभिव्यञ्जनाया वा यत्तते तदा
सकमक

‘अजा घर्गेरजनिष्ट गर्भम्’

to be born, to spring up Pre लट्—जायते Pot
विधिलिङ्—जायेत Imp लोट्—जायताम् जायस्व जायै
Impf लङ्—अजायत Perf लिट्—जज्ञे, जज्ञातं, जज्ञिरे
जज्ञिरे, जज्ञाये जज्ञे, जज्ञिवहे Aor लुङ्—अजनि-
अजनिष्ट अजनिषाताम् अजनिष्ठा अजनिषाद्याम् अज-
निधि अजनिष्वहि Fut लट्—जनिष्यते Per Fut
लुट्—जनिता Con लृङ्—अजनिष्यत Ben आशिषि
लिङ्—जनिषीष्ट Pas भावे—जायते, जन्यते Aor भावे
लुङ्—अजनि Cau णिजन्त—जनयति Aor णिष्
लुङ्—अनीजनत् (एवमात् कर्मणि—Pre जन्यते जायते
Aor—अजनि अजानि) Des समन्त—जिजनिषते Fre
यङन्त—आजायते अज्जन्थते Kiः कृत्य—जन्थ, जननीयम्
PP णिष्ठा—जात IP क्त्वा—अजित्वा Inf तुमुन्—
जनितुम् शृङ्गाच्छरो जायते

✓जन्—लुङ् P से जनने, to be born Pre
लट्—अजन्ति अजात अजति अजसि, अजाथ, अजाथ
अजन्मि अजन्य Pot विधिलिङ्—अजन्यात् अजायात्
Imp लोट्—अजन्तु, Perf लिट्—अजान Fut लट्—
अजिष्यति इत्यादि

जप्—स्वा P से, व्यक्तायां वाचि, to speak, मानसे
 च, to mutter Pre षट्—जपति Impf लङ्—भजपत्
 Perf लिट्—जजाप, जपत् Aor लुङ्—भजयीत् भजा-
 यीत् Tu छट्—जपिष्यति, Per Tu लुट्—जपिता
 Con लृङ्—भजपिष्यत् Ben आशिषि-निङ्—जप्यात्
 Pas कर्मणि—जप्यते Aor कर्म लुङ्—भजापि Cau
 विजन्त—जापयति Aor विच् लुङ्—भजीजपत् Des
 सनन्त—जिजपिषति Pre यङन्त—जप्स्यते PP निष्ठा—
 जपित IP ज्ञा—जपित्वा Inf तुमुन्—जपितुम्

जल्प्—स्वा P से व्यक्तायां वाचि, to prattle, to
 speak Pre षट्—जल्पति Perf लिट्—जजल्प Aor
 लुङ्—भजलपीत् Tu छट्—जल्पिष्यति Per Tu लुट्—
 जल्पिता Ben आशिषि निङ्—जल्पात् Pas कर्मणि—
 जल्प्यते Aor कर्म लुङ्—भजलि Cau विजन्त—
 जल्पयति पुच देवदत्त यज्ञदत्त Aor विच् लुङ्—
 भजजल्पत् Des सनन्त—जिजल्पिषति PP निष्ठा—
 जल्पित Inf तुमुन्—जल्पितुम्

जाग्र्—बदा P से, निद्राचये, to wake Pre
 षट्—जागर्ति, जाग्रत, जायति जागर्षि, जाग्रथ,
 जाग्रथ जागर्मि, जाग्रव, जाग्रम Pot विधि लिङ्—
 जाग्रयात् जाग्रया जाग्रयाम् Imp, लोट्—जागर्तु, जाग्र-
 ताम्, जाग्रतु जाग्रहि जागराणि Impf लङ्—भजाग,
 भजाग्रताम्, भजागर भजाग भजागरम् Perf लिट्—
 जागरांनकार जजागार, जागरांचक्रतु जजागरतु, जागर्ग-

अद्गु जजागरु भागराचकर्थ जजागरिथ, जागराचक्रयु -
 जजागरयु, जागराचक्र जजागर जागराचकार जजागार
 जजागर, जागराचक्रव जजागरिव, जागराचक्रम जजागरिम
 Aor लुङ्—अजागरीत् अजागरी, अजागरिषम् Iu
 लृट्—जागरिष्यति Per Iu लृट्—जागरिता Con
 लृङ्—अजागरिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—जागर्थात्
 जागया जागर्थासम् Pas भावे—जागर्यते Aor
 कर्म लुङ्—अजागारि Cau शिजन्त—जागरयति Acr
 णिच् लुङ्—अजजागरत् Des सनन्त—जिजागरिषति
 PP निष्ठा—जागरित IP क्ता—जागरित्वा Inf तुमुन्—
 जागरितुम्

✓जि—भा P न जयेऽय—जय उत्कर्षप्राप्ति अथ
 अकर्मक, to excel Pre लट्—जयति Pot विधि
 लिङ्—जयेत् Imp लोट्—जयतु Impf लङ्—
 अजयत् Perf लिट्—जिगाय जिग्यतु जिगयिथ
 जिगीथ जिगाय, जिग्यिथ Aor लुङ्—अजैपीत् अजैपी
 अजैपम् Iu लृट्—जिष्यति Per Iu लृट्—जिता
 Con लृङ्—अजिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—जीयात्
 Pas भावे—जीयते Aor भावे लुङ्—अजायि Cau
 शिजन्त—जापयति Aor णिच् लुङ्—अजीजपत् Des
 सनन्त—जिगीपति Pre यङन्त—जिजीयते Krl कृत्य—
 जेतथ PP निष्ठा—जित IP क्ता—जित्वा Inf
 तुमुन्—जितुम्

with परा = पराजयते ॥

with वि = विजयते ॥

जयिर्जयाभिभवयोरायोऽयऽसावकर्मक ।

उत्कर्षप्राप्तिरायोऽर्थो द्वितीयेऽर्थे सकर्मक ॥

जि—भा P से to conquer (अभिभवेऽयं = अभि-
भवो न्यूनोकरणम्) सर्व जयतिवत् अध्ययनात् पराजयते
(पराजिरत्र न्यूनोभावाद्ये) अध्येतु ग्लायति इत्यर्थ

✓जीव्—भा P से प्राणधारणे, to live Pre लट्—
जीवति Pot विधि लिङ्—जीवेत् Imp लोट्—जीवतु
जीव जीवामि Impf लङ्—अजीवत् Perf लिट्—
जिजीथ Aor लुङ्—अजीवीत् Fu लृट्—जीविष्यति
Per Fu लुट्—जीविता Con लृङ्—अजीविष्यत् Ben
आशिषि लिङ्—जीव्यात् Pas भावे—जीव्यते Cau
णिजन्त—जीवयति Aor णिच् लुङ्—अजिजीवत् अजी
जिवत् Des सनन्त—जिजीविषति Fre धटन्त—जिजी
व्यते Kri क्तव्य—जीवितव्यम् PP निष्ठा—जीवित
IP क्ता—जीवित्वा उपजीव्य Inf तुमुन्—जीवितुम्

जृम्—(जृमि)—भा A से गात्रविनासे, to
yawn Pre जृम्भते Pot विधि लिङ्—जृम्भेत Imp
लोट्—जृम्भताम् Impf लङ्—अजृम्भत Perf लिट्—
जजृम्भे Aor लुङ्—अजृम्भिष्ट Fu लृट्—जृम्भिष्यते,
Per Fu लुट्—जृम्भिता Con लृङ्—अजृम्भिष्यत् Ben
आशिषि लिङ्—जृम्भिषीष्ट Pas भावे—जृम्भाते Aor
भावे लुङ्—अजृम्भि Cau णिजन्त—जृम्भयति Aor
णिच् लुङ्—अजजृम्भत् Des सनन्त—जिजृम्भिते PP

जृ—(जृप्) दिवा P से वयोदागो, to grow old.
 Pro लट्—जीर्यति जीर्यत जीर्यमि जीर्यामि Pot. विधि
 निर—जीर्येत् Imp सोट्—जीर्यतु Impf लङ्—अजी
 यत् Perf लिट्—अज्जर, अजरसु अजरत्, अजर अजर
 अजरिष्य अजरिष्य, अजरसु अजरसु, अजर अजर अज्जर-
 अजर अजरिष्य अजरिष्य, अजरिष्य अजरिष्य Aor लुङ्—
 अज्जरीत् अज्जरत् अज्जरिष्यात् अज्जरताम् अज्जरी अजर
 अज्जरिष्य अज्जरम् Fu लट्—अज्जरीष्यति अज्जरीष्यति Per
 Lu लुङ्—अज्जरीता अज्जरीता Con लृङ्—अज्जरीष्यत् अज्जरी
 ष्यत् Ben आशिषि लिङ्—अज्जरीत् P¹⁹ भावे—अज्जरीते
 Aor भावे लृङ्—अज्जरीतुः Cau अज्जरीतुः—अज्जरीतुः, Aor
 लिङ् लृङ्—अज्जरीतुः Do⁹ अज्जरीतुः—अज्जरीतुः अज्जरी
 तुः अज्जरीतुः Pro यङ्—अज्जरीतुः P¹ लिङ्—
 अज्जरीतुः IP अज्जरीतुः—अज्जरीतुः Inf लुङ्—अज्जरीतुम्
 अज्जरीतुम्

जृ—अया P से to grow old Pro लट्—
 जृष्यति.

जृ—वृष P से to grow old Pre लट्—जृष्य
 यति or अज्जरीति Perf लिट्—अज्जरीष्यत् Per Fu.
 लुङ्—अज्जरीतुः

निरनुबन्धकजृष्यातुर्नास्तीति सिद्धान्त

✓ ज्ञा—अया P से अवबोधने, to know Pro
 लट्—जानाति जानीत जानन्ति जानासि, जानीष्य, जानीष्य

जानामि, जानीव Pot विधिलिङ्—जानीयात् जानीया
 जानीयाम् Imp शीट्—जानातु जानोहि जानानि
 Impf लङ्—अजानात्, अजाना, अजानाम् Perf.
 लिट्—जज्ञौ, जज्ञतु, जज्ञु जज्ञिय or जज्ञाय, जज्ञयु, जज्ञ
 जज्ञौ, जज्ञिव, जज्ञिम Aor लुङ्—अज्ञासीत् अज्ञासी अज्ञा-
 सिषम् Fu लट्—ज्ञायति Per Fu लुट्—ज्ञाता Con
 लङ्—अज्ञास्यत् Ben आशिषि लिङ्—ज्ञायात् ज्ञेयात्
 ज्ञाया ज्ञेया ज्ञायासम्, ज्ञेयासम् Pas कर्मणि—ज्ञायते
 Aor कर्म लुङ्—अज्ञायि Cau शिजन्त—ज्ञापयति, Aor
 णिष् लुङ्—अजिज्ञपत् Des सनन्त—जिज्ञासते Pro
 यङन्त—जाज्ञायते Kri कृत्य—ज्ञातव्य PP निष्ठा—
 ज्ञात IP ज्ञा—ज्ञात्वा Inf लुसुन्—ज्ञातुम्

अप + ज्ञा = अपजानीते, यतमपजानीते (अपलपति इत्यर्थः) ।

सर्विधौ जानीते, अथ अकर्मकत्वादात्मनेपदम् ॥

सम् + ज्ञा = सञ्जानीते, माप्ता वा मातरं सञ्जानीते ।

प्रति + ज्ञा = प्रतिजानीते, यत प्रतिजानीते ॥

उत्पत्तापूर्वकस्मरणार्थे तु —

मातु सञ्जानाति or माता सञ्जानाति or मातरं सञ्जानाति ।

एवं प्रति योगेऽपि ॥

धर्मे जानीते, अथ क्रियाफलस्य कर्तृगामित्वादात्मनेपदम् ।

अथ जानाति or जानीते, कर्तृभिर्मायत्वे उपपदेन द्योत्यमाने
 तद्विकल्पः ॥

Des मङ्गल—अर्थं जिज्ञासते इत्येव मङ्गलं कर्तृगामित्वेऽपि ।

घोषधरण धनुजिज्ञामते (घोषधेन प्रवर्त्तितुमिच्छति इत्यर्थः),
अथ अकर्मकत्वनिबन्धनादात्मनेपदम् ।

Om विजन्त—भारणार्थे—अपयति, गतु सन्नपयति (भार-
यति इत्यर्थः) ॥

लोपणार्थे—विष्णु विन्नपयति (सतोपयति इत्यर्थः) ।

निशामणार्थे—रूप प्रन्नपयति (रूप दर्शयति इत्यर्थः)

बोधणार्थे—अपयति आपयति, तद् आपयति आचार्यः ।

Des सनन्त—जिन्नपयिषति शीषति PP निष्ठा—अप्त-
आपित Inf तुमुन्—आपयितुम् अणयितुम् ॥

ज्ञा—चुरा U से नियोगे, अत्र नियोग प्रेरणम्,
to direct, to command प्रायेणायम् आङ्पूर्व Pre
लट—आज्ञापयति ते Pot विधिलिङ्—आज्ञापयेत्-त
Imp लोट्—आज्ञापयतु ताम् Impf लङ्—आज्ञा-
पयत् Perf लिट्—आज्ञापयां चकार चक्रे Aor
लुङ्—आज्ञिषत्-त Fu लट्—आज्ञापयिष्यति ते Per
Fu लुट्—आज्ञापयिता Con लङ्—आज्ञापयिष्यत्-
त Ben—आज्ञिषि लिङ्—आज्ञाप्यात् आज्ञापयिषीष्ट
Pas कर्मणि—आज्ञाप्यते Aor कस लुङ्—आज्ञापि
Oau Aor विच् लुङ्—आज्ञिषत् Des सनन्त—
आज्ञिषपयिषति ते, शीषति ते PP निष्ठा—अप्त आपित
IP दा—आपयित्वा Inf तुमुन्—आपयितुम्

ज्वर्—श्वा P से रोगे, to be hot with fever or
passion, to suffer Pre लट्—ज्वरति Pot विधि लिङ्—
ज्वरेत् Imp लोट्—ज्वरतु Impf लङ्—अज्वरत् Perf

लिट्—ज्वार Aor लुङ्—ज्वारीत् Fu लट्—
 ज्वरिष्यति Per Fu लुट्—ज्वरिता Con लृङ्—
 ज्वरिष्यत् Ben आशिपि लिङ्—ज्वर्यात् Pas भावे—
 ज्वर्यते Aor भावे लुङ्—ज्वरिः Cau पिजन्त—
 ज्वरयति Aor णिच् लुङ्—ज्वरिष्यत् Des सनन्त—
 निज्वरिषति Fre यङन्त—जान्वयति PP निष्ठा—जूर्ण
 IP क्ता—ज्वरित्वा Inf तुमुन्—ज्वरितुम्

ज्वल्—भा P से दीप्तौ, to burn Pre लट्—
 ज्वलति Perf लिट्—ज्वाल ज्वलित्वा ज्वाल Aor
 लुङ्—ज्वालीत् Fu लट्—ज्वलिष्यति Per Fu
 लुट्—ज्वलिता Con लृङ्—ज्वलिष्यत् Ben आशिपि
 लिङ्—ज्वल्यात् Pas भावे—ज्वन्यते Aor भावे लुङ्—
 ज्वालि Cau पिजन्त—ज्वलयति ज्वालयति, (with—
 उपसर्ग—प्रज्वलयति) Aor णिच् लुङ्—ज्वलिष्यत् Des
 सनन्त—जिज्वलिषति Fre यङन्त—जान्वयति PP
 निष्ठा—ज्वलित Inf तुमुन्—ज्वलितुम्

टी—भा, दिवा A. ४ विहायसा मतो, to by Pre.
 मट्—इयते इति भादि, दीयते इति दियादि, एषे
 सर्वेषां 1st विधि सिद्ध—उद्येत दीयेत Imp सोट्—
 दयताम् दीयताम् ImpI मट्—पदयत पदोयत Perl.
 निट्—दिये दियिषे दिये Aor लुट्—पदयिष
 Pu लट्—दयिष्यते Per Lu मट्—दयिता Con.
 लृट्—पदयिष्यत Don चागियि निट्—दयिषीष्ट Pas.
 भाये—दीयत Aor भाये लृट्—पदयिषि Cau पिबन्त—
 दाययति Aor पिब लृट्—पदोदयत् Des सनन्त—दिह-
 यिषते Pre यदन्त—दिहोष्ये PP निह—दयित डीन.
 IP ज्ञा—दयित्वा Inf लुप्तन्—दयितुम् प्रोक्षीनोक्षीन-
 संक्षीनान्येता अगगतिक्रिया, सत्+दी—उद्यीयते उद्यीन,
 उद्यीयमान, जानमादाय उद्यीयताम्, इयते ४२५, चसा
 महीना

ट

टौक्—भा A. घे गतौ, to go, to approach
 Pre छट्—टौकते Perf लिट्—डुटोके Aor लुङ्—
 पटौकिष्ट Fu छट्—टौकिष्यते Per Fu लुट्—
 टौकिता Oon लुङ्—पटौकिष्यत Ben षाग्रियि लिङ्—
 टौकिषीष्ट Pas कर्मणि—टौक्यते Aor कर्म लुङ्—
 पटौकि Des सनन्त—इटौकिष्य PP निष्ठा—टौकित
 Inf लुसुन्—टौकितुम्

त

तच्—(तच्) भा P घे तनुकरवे, to how, to
 cut.

Pre लट्—तचति	तचत*	तचमि
or	or	or
तच्योति	तच्युत*	तच्युवमि

	or	
तद्यमि	तद्यथ	तद्यथ
तद्यामि	{ तद्याव	{ तद्याम
or	{ or	{ or
तद्यमीमि	{ तद्यव	{ तद्युम

Pot विधिलिङ्—तद्येत् तद्यायात् Imp शीट्—तद्यतु-
 तद्यीतु तद्य तद्युहि तद्याणि तद्यवानि Impf सङ्—
 अतद्यत् अतद्यीत् Perf लिट्—ततद्य ततद्यतु ततद्य
 ततद्यिथ, ततद्यथु, ततद्य, ततद्य्य ततद्यिथ Aor लुङ्—

अतद्यीत्	अतद्यिष्टान्	अतद्यिथु
	or	
अताद्यीत्	अताद्यान्	अताद्यु
अतद्यी	अतद्यिष्टम्	अतद्यिष्ट
	or	
अताद्यो	अताद्यम्	अताद्य
अतद्यिथम्	अतद्यिथ	अतद्यिथ
	or	
अताद्यम्	अताद्य	अताद्य

Fu लृट्—तद्यिष्यति तद्यति Per Tu लृट्—तद्यिता-
 तद्या Con लृङ्—अतद्यिष्यत् अतद्यत् Ben आशिषि
 लिङ्—तद्यात् Pas कर्मणि—तद्यते Aor कर्म लृङ्—
 अतद्यि Cau णिजन्त—तद्ययति Aor णिच लृङ्—अत
 तद्यत् Des सनन्त—तितद्यिष्यति Ire यङ्जन्त—तातद्यते
 PP निष्ठा—तद्य IP ला—तद्यित्वा तद्या Inf

तुम्—तद्वितुम् तष्टुम् तनुकरणार्थे (सूक्ष्मीकरणार्थे)
नट् लिङ् लोट् लङ् पवे 'नु'—यथा-तच्छोति तच्चति
इत्यादि अन्यार्थे तु वाग्भि सतच्चति, भर्त्सयति इत्यर्थ

तङ्—चुरा U से आघाते, to beat Pre नट्—
ताडयति-ते Pot विधिलिङ्—ताडयेत्-त Imp लोट्—
ताडयतु ताम् Impf लङ्—अताडयत्-त Perf लिङ्—
ताडया षकार चक्रे आस वभूव Aor लुङ्—अतीतङत्-त
ku लट्—ताडयिष्यति-ते Per Fu लुट्—ताडयिता
Con लङ्—अताडयिष्यत्-त Ben आशिषि लिङ्—
ताद्यात् ताडयिषीष्ट Pas कर्मणि—ताद्यते Aor कर्म
लुङ्—अताडि Cau णिजन्त—ताडयति-ते Des सनन्त—
तिताडयिषति-ते Fre यङन्त—ताताद्यते Krī कृत्य—
ताडयितव्य PP निष्ठा—ताडित IP ज्ञा—ताडयित्वा
Inf तुमुन्—ताडयितुम्

तन्—तना U से विस्तारि, to stretch, to
spread Pre लट्—

{ तनोति	तनुत	तन्वन्ति
{ तनुते	तन्वाते	तन्वते
{ तनोषि	तनुथ	तनुथ
{ तनुषे	तन्वाथे	तनुध्वे
{ तनोमि	तनुव तन्व	तनुम तन्व
{ तन्व	तनुवहे तन्वहे	तनुमहे तन्महे

Pot विधिलिङ्—तनुयात् तन्वीत तनुयाताम् तन्वी-
याताम् तनुया तन्वीया तनुयाम् तन्वीय Imp लोट्—
तनोतु तनुताम् तनुताम् तन्वाताम् तनु तनुष्व तनवानि-
तनवै Impf सङ्—अतनोत् अतनुत, अतनुताम् अतन्वाताम्,
अतन्वन् अतन्वत अतनो अतनुया, अतनुतम् अतन्वायाम्
अतनवम् अतन्वि अतनुय अतन्व अतनुवहि अतन्वहि

Perf लिट्—

{	ततान	तेनतु	तेनु
	तेने	तेनाते	तेनिरै
	तेनिय	तेनयु	तेन
	तेनिषे	तेनाथे	तेनिध्वे
	ततान ततन	तेनिय	तेनिम
	तेने	तेनिवहे	तेनिमहि

Aor तुष्ट्—

{	अतामोत्	{	अतानिष्टाम्	{	अतानिषु -
	अतनोत्		अतनिष्टाम्		अतनिषु
or					
{	अतनिष्ट	{	अतनिषाताम्	{	अतनिषत
	अतत				
{	अतागौ	{	अतानिष्टम्	{	अतानिष्ट-
	अतनौ		अतनिष्टम्		अतनिष्ट
or					
{	अतनिष्ठा -	{	अतनिषायाम्	{	अतनिष्वम्
	अतथा				
{	अतानिषम्	{	अतानिष्व	{	अतानिष
	अतनिषम्-		अतनिष्व		अतनिष
or					
	अतनिषि		अतनिष्वहि		अतनिष्वहि

Fu छट्—तनिष्यति तनिष्यते Per Fu शट्—तनिता
 Con छड्—अतनिष्यत् त Ben आशिषि लिङ्—तन्यात्-
 तनिषीष्ट Pas कर्मणि—तायते तचते, Aor कर्म छुङ्—
 अतानि Cau णिजन्त—तानयति ते, Aor णिच् छुङ्—
 अतीतनत्-त Des सनन्त—

तितनिषति-ते, तितांसति-ते, तितंसति-ते Fro
 यङन्त—तनान्यते PP निष्ठा—तत् IP ज्ञा—तनित्वा-
 तत्वा Inf तुमुन्—तनितुम्

घम् + तन् = घततम् सन्ततम्

वि + तन् + त्वा = वितत्य

तप्—भ्या P अ सतापे, to shine, to heat, to
 burn Pre ऋट्—तपति Pot विधिनिङ्—तपेत् Imp
 शीट्—तपतु Impf ऋट्—अतपत् Perf लिट्—तताप,
 तपत्, तेषु तेष्वि ततप्य, तपयु, तेष तताप ततप, तेष्वि,
 तेष्वि Aor छुङ्—अताप्सीत्, अताप्ताम् Fu छट्—
 तपयति Per Fu छुङ्—तप्ता Con छड्—अतप्यत्
 Ben. आशिषि लिङ्—तप्यात् Pas कर्मणि—तप्यते
 Aor कर्म छुट्—अतापि Caus णिजन्त—तापयति
 Aor णिच् छुङ्—अतीतपत् Des सनन्त—तितपति Fro
 यङन्त—तातप्यते Kri क्त्य—तपनीय PP निष्ठा—
 तत् IP ज्ञा—तप्ता Inf तुमुन्—तप्तुम्

उत् + तप् = उत्तपते दीप्यते इत्यर्थः ।

वि + तप् = वितपते (पाणिम्)

अत्र अकर्मकत्वात्स्वाङ्गकर्मकत्वाच्चात्मनेपदम्

उक्षपति सुवर्णम् अथ अस्वाङ्गकर्मकस्यावाक्यनेपदम्
 णिष्ठ+तप्-निष्ठप्रति यौन पुन्यभिचार्ये च निष्ठतम्

तप्—दिवा A अ to be powerful अस्य ऐन्द्रयाणि
 वा वाक्यनेपद श्यन् Pre षट्—तप्यते Perf सिट्—
 तेपे तेपिपे Aor लुङ्—अतप्त, अतप्ताताम् Tu षट्—
 तप्यते Per Tu लुङ्—तप्ता Ben चाग्रिपि निङ्—
 तप्सीष्ट Pas कर्मणि—तप्यते Caus पिजन्त—तापयति,
 1or पिष् लुङ्—अतीतपत् Des समन्त—तितप्यते Tre
 यङन्त—तातप्यन् PP निष्ठा—तप्त IP क्ता—तया
 Inf तुमुन्—तप्तुम्

तप्—धुरा U च दाद्वे, to heat Pre षट्—
 तापयति-ते Perf निङ्—तापया चकार चक्रे Aor लुङ्—
 अतीतपत्-त Tu षट्—तप्यति-ते Per Fu लुङ्—तप्ता

तर्क्य—धुरा U से वितर्कायें, to reason Pre.
 षट्—तर्कयति-ते Perf सिट्—तर्कयाचकार चक्रे Aor
 लुङ्—अततर्कत्-त Tu षट्—तर्कयिष्यति-ते Per Fu
 लुङ्—तर्कयिता PP निष्ठा—तर्कित IP क्ता—तर्क-
 यित्वा Inf तुमुन्—तर्कयितुम्

तर्ज्—भ्वा P से भक्षने, to threaten, to cen-
 sure, धुरा A to blame Pre षट्—तर्जति तर्जयते Perf
 सिट्—ततर्जं तर्जया चक्रे Aor लुङ्—अतर्जीत् अततर्जत
 Tu षट्—तर्जिष्यति तर्जयिष्यते Per Fu लुङ्—तर्जिता
 तर्जयिता Pas कर्मणि—तर्ज्यते PP निष्ठा—तर्जित
 Inf तुमुन्—तर्जितुम् तर्जयितुम्

तिज्—धा A. शे, निशाने, to be sharp The

Desiderative of this root means 'to endure, to forbear' चमार्थे नित्यसमन्तोऽयम् Pre लट्—तितिच्छते
तितिच्छसे तितिच्छे Pot. विधिलिङ्—तितिच्छेत Imp
लोट्—तितिच्छताम् Impf लङ्—अतितिच्छत Perf
लिट्—तितिच्छा चक्रे Aor लुङ्—अतितिच्छिष्ट Fu.
लृट्—तितिच्छिष्यते Per Fu लृट्—तितिच्छिता Con.
लृङ्—अतितिच्छिष्यत Ben आशिषि लिङ्—तितिच्छि
षीष्ट Pas कर्मणि—तितिच्छ्यते Cau णिजन्त—तिति
क्षयति Kri छत्य—तितिक्षितव्य PP निष्ठा—तिति
क्षित Inf तुमुन्—तितिक्षितुम्

तिज्—धुरा P शे, निशाने, to sharpen Pre
लट्—तेजयति Pot विधिलिङ्—तेजयेत् Imp लोट्—
तेजयतु Impf. लङ्—अतेजयत् Perf लिट्—तेजयां-
चकार Aor लुङ्—अतोतिजत् Fu लृट्—तेजयिष्यति
Per Fu लृट्—तेजयिता Inf तुमुन्—तेजयितुम्

क्षुमुमचापमतेजयदशभिर्हिमकर ।

आतीनुसेजयामि सुहृद परमोद्यथाय ॥

तुद्—तदा U अ व्ययने to strike, to wound.

Pre लट्—	तुदति-ते	तुदसि-से	तुदामि तुदे
Pot विधिलिङ्	तुदेत्-त	तुदे-था	तुदेयम् तुदेय
Imp लोट्—	तुदतु-ताम्	तुद-स्व	तुदामि तुदे
Impf लङ्—	अतुदत्-त	अतुद-था	अतुदम् अतुदे

तरत् Impf लृङ्—चतारत् Perf निट्—ततार
 तेरत्, तेरु तेरिष्य, तेरयु, तेर ततार ततर, तेरिष्य,
 तेरिम Aor लृङ्—चतारीत्, चतारिष्टाम्, चतारिषु
 चतारी, चतारिष्टम् चतारिष्ट चतारिषम्, चतारिष्य
 चतारिष्य Fu लृट्—तरिष्यति तरीष्यति Per Fu
 लृट्—तरीता तरिता Con लृङ्—चतारिष्यन् चतरीष्यत्
 Ben चाग्रिषि निङ्—तीर्यात् Pa चाग्रिषि—तीर्यते,
 Aor कर्म लृङ्—चतारि Cau विजन्त—तारयति, Aor
 विष्य लृङ्—चतीतरत् Des भ्रजन्—तितरीपति तितरिष्यति
 तितरीपति Pro वडन्त—तितरीयते In कृत्—तीर्य
 PP निष्ठा—तीर्थ IP—क्ता तीर्त्वा Inf तुमुन्—तरि-
 तुम् तरीतुम् तर्तुम् If used in the Atmanapada, it
 forms—

वि + चति = Pre लृट्—च्यतितरते Pot ङिनिङ्—
 च्यतितरत Imp लोट्—च्यतितरताम् Impf लृङ्—
 च्यत्यतरत् Perf निट्—च्यतिरे Aor लृङ्—च्यत्
 तीष्ट च्यत्यतरिष्ट च्यत्यतरीष्ट Fu लृट्—च्यतितरिष्यते
 च्यतितरीष्यते Per Fu लृट्—च्यतितरीता तरिता Ben
 चाग्रिषिनिङ्—च्यतितरिषीष्ट-तरीषीष्ट तीर्थीष्ट

त्यज्—स्वा P च हानौ, to abandon Pre.
 लृट्—त्यजति Pot विधिनिङ्—त्यजेत् Imp लोट्—
 —त्यजतु Impf लृङ्—चत्यजत् Perf निट्—तत्याज,
 तत्यजतु, तत्यजु तत्यजिष्य तत्यज्य, तत्यजयु, तत्यज
 तत्याज तत्यज, तत्यजिष्य तत्यजिम Aor लृङ्—चत्याजीत्

अत्याची, अत्याचम् Fu लट्—अत्यचति Per Fu लुट्,
 —अत्या Con लङ्—अत्यचत् Ben आशिषि लिङ्—
 अत्यात् Pas कर्मणि—अत्यचते, Aor कर्म लुङ्—
 अत्याजि Cau विजन्त—अत्याजयति, Aor णिच् लुङ्—
 अतित्यजत् Des सनन्त—तित्यचति Tre यङ्—तात्य-
 च्यते PP निष्ठा—अत्य IP क्ता—अत्या Inf तुमुन्—
 अत्यतुम्

वृट्—तदा P छेदने to cut Pre लट्—
 वृटति वृच्यति Pot विधिलिङ्—वृटेत् वृच्येत् Imp लोट्,
 —वृटतु वृच्यतु Impf लङ्—अवृटत् अवृच्यत् Perf
 लिङ्—वृत्रोट Aor लुङ्—अवृटोत् Fu लट्—वृटि
 चति Per Fu लुट्—वृटिता Con लृङ्—अवृटिष्यत्
 Ben आशिषि लिङ्—वृच्यात् Pas कर्मणि—वृच्यते Aor
 कर्मलुङ्—अवृटि Cau विजन्त—वृटयति, Aor णिच्-
 लुङ्—अवृटुटत् Des सनन्त—वृटिषति PP निष्ठा—
 वृटित IP क्ता—वृटित्वा Inf तुमुन्—वृटितुम्

वृट्—पुरा A छेदने, to cut Pre—लट्,
 वृटयते

वै—भ्रा A अ पालने, to protect Pre लट्—
 वायते Pot विधिलिङ्—वायेत Imp लोट्—वायताम्
 Impf लङ्—अवायत Perf लिङ्—तत्रे तत्रिषे तत्रे
 Aor लुङ्—अवास्त Tu लट्—वास्तते Per Tu लुट्—
 वाता Con लृङ्—अवाम्बत Ben आशिषि लिङ्—
 वासीष्ट Pas कर्मणि—वायते Aor कर्म लुङ्—अवाञि

Cau पिजन्त—चापयति, Aor चिच् लुङ्—चतिवपत्
 Des सनन्त—तिव्रासते Fre यङन्त—ताव्रायते Kri.
 कृत्य—चातव्य PP निष्ठा—चाच व्रात Inf तुमुन्
 —वातुम्

त्वर—(नि त्वरा)—भा A से सन्मूमे, to hurry
 Pre सट्—त्वरते Pot. विधिसिङ्—त्वरत Imp छोट
 त्वरताम् Impf लङ्—चत्वरत Perf सिद्—तत्वरे
 Aor लुङ्—चत्वरिष्ट Fu सृट्—त्वरिष्यते Per Fu
 सुट्—त्वरिता Con छङ्—चत्वरिष्यत Ben चाग्रिषि
 सिद्—त्वरिषीष्ट Pas कर्मणि—त्वर्यते, Aor कर्म लुङ्
 चत्वरि चत्वारि Cau पिजन्त—त्वरयति, Aor चिच्
 लुङ्—चतत्वरत् Des सनन्त—तित्वरिषते Fre यङन्त
 —तात्वर्यते PP निष्ठा—सूर्य त्वरित Inf तुमुन्—
 त्वरितुम्

६

दद्—भा A से दाने, to give Pre सट्—ददते
 ददसे ददे Pot विधिसिङ्—ददेत Imp छोट—
 ददताम् Impf लङ्—चददत Perf मिट्—दददे
 दददिषे दददे Aor लुङ्—चददिष्ट Fu छट्—ददिष्यते
 Per Fu. सुट्—ददिता Con छङ्—चददिष्यत Ben

आश्रियि लिङ्—ददिषीष्ट Pas कर्मणि—दद्यते, Aor
कर्म लुङ्—अदादि Cau शिजन्त—दादयते, Aor शिच्-
लुङ्—अदौददत Des सनन्त—दिददिषते Fre यङन्त—
दादयते PP निष्ठा—ददित Inf तुमुन्—ददितुम्

दध्—भा A स धारणे, to hold Pre लट्—
दधते Perf लिट्—देधे Aor लुङ्—अदधिष्ट Per Fu
लुट्—दधिता Ben आश्रियि लिङ्—दधिषीष्ट Pas
कर्मणि—दध्यते, Aor कर्म लुङ्—अदाधि Cau शिजन्त
—दाधयते Des सनन्त—दिदधिषते Inf तुमुन्—
दधितुम्

दश्—भा P च दंशने, (दशनं दष्टा) to bite.
Pre लट्—दशति Pot विधिलिङ्—दशेत् Imp
लोट्—दशतु Impf लङ्—अदशत् Perf लिट्—ददश,
ददशतु दंशतु ददशिय ददष्ट, ददशयु ददशयु ददंश,
ददशिव ददशिव Aor लुङ्—अदांशीत् अदांशी अदांशम्
Fu लट्—दशति Per Fu लुट्—दष्टा Con लृङ्—
अदशत् Ben आश्रियि लिङ्—दश्यात् Pas कर्मणि—
दश्यते Aor कर्म लुङ्—अदशि Cau शिजन्त—दश-
यति Aor शिच् लुङ्—अददशत् Des सनन्त—दिददति
Fre यङन्त—दन्दशते PP निष्ठा—दष्ट IP क्ता—
दष्टा Inf तुमुन्—दष्टुम्

दश्—(दशि) चुरा A. च दशने, to bite
Pre लट्—दशयते दशति Ben आश्रियि लिङ्—दशयि
षीष्ट दंश्यात् Pas कर्मणि—दश्यते PP निष्ठा—दष्ट
Inf तुमुन्—दंष्टुम्

दम्—दिवा P से उषगमने, to tame, to be tamed, to conquer Pre सट्—दाम्यति Pot विधि लिङ्—दाम्येत् Imp लोट्—दाम्यतु Impf—सङ्—चदाम्यत् Perf लिट्—ददाम, देमत् देमिष, देमय ददाम, देमिव Aor लुङ्—चदमत् Fu लृट्—दमिष्यति Per Fu लृट्—दमिता Con लृङ्—चदमिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—दम्यात् Pas कर्मणि—दम्यते, Aor कर्म लुङ्—चदामि चदामि Cau विजन्त—दमयति Aor णिच् लुङ्—चदौदमत् Dec मन्त—दिदमिष्यति Fre यङन्त—दंदम्यते PP लिङ्—दाम्ना दमित IP क्ता—दाम्ना दमित्वा Inf तुमुन्—दमितुम्

दरिद्रा—अदा P से दुर्गती to be poor Pre सट्—दरिद्राति दरिद्रित दरिद्रति दरिद्रासि दरिद्रिय दरिद्रिय दरिद्रामि, दरिद्रिव, दरिद्रिम Pot विधिलिङ्—दरिद्रियात् दरिद्रियाताम् दरिद्रियु दरिद्रिया, दरिद्रियातम्, दरिद्रियात दरिद्रियाम्, दरिद्रियाव, दरिद्रियाम Imp लोट्—दरिद्रातु दरिद्रिताम्, दरिद्रितु दरिद्रिहि, दरिद्रितम्, दरिद्रित दरिद्राणि दरिद्राव दारिद्राम Impf सङ्—चदरिद्रात् चदरिद्रिताम्, चदरिद्रु चदरिद्रा चदरिद्राम् Perf लिट्—ददरिद्रौ दरिद्राचकार Aor लुङ्—चदरिद्रौत् चदरिद्रासीत् चदरिद्रो चदरिद्रासी चदरिद्रियम् चदरिद्रा सिषम् Fu सृट्—दरिद्रिष्यति Per Fu लृट्—दरिद्रिता Con लृङ्—चदरिद्रिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—दरिद्र्यात् Pas कर्मणि—दरिद्र्यते, Aor कर्म लुङ्—चदरिद्रि चदरिद्राणि Cau विजन्त—दरिद्रयति Aor

णिच् लुङ्—अदिदरिद्रत् Des मनन्त—दिदरिद्रासति
दिदरिद्रिपति (म दरिद्रायके लोपो दरिद्राणे च नेयते ।
दिदरिद्रासतीत्येके दिदरिद्रिपतीति वा ॥) PP निष्ठा—
दरिद्रित Inf तुमुन्—दरिद्रितम्

दह्—भा P अ भस्मीकरणे, to burn, to pain
Pre लट्—दहति Pot विधिलिङ्—दहेत् Imp
लोट—दहतु Impf लङ्—अदहतु Perf लिट्—
ददाह, देहतु देहिय ददाम्, देह्यु ददाह, देहिव
Aor लुङ्—अधासीत्, अदाधाम्, अधासु अधासी,
अदाधम् अदाध अधाधम्, अधाध्व अधाध्व Fu लट्—
अध्यति Per Fu लुट्—दग्धा Con लृङ्—अधध्यत्
Pas कर्मणि—दह्यते Aor कर्म लुङ्—अदाहि Cau
णिजन्त—दाहयति Aor णिच् लुङ्—अदोदहतु Des
सन्त—दिधक्षति Fie यङन्त—ददह्यते PP निष्ठा—
दग्ध IP क्ता—दग्धा Inf तुमुन्—दग्धम्

दा (दाण्)—भा P अ दाने, to give Pre
लट्—यच्छति यच्छसि यच्छामि Pot विधिलिङ्—
यच्छेत् यच्छे यच्छेयम् Imp लोट—यच्छतु यच्छ
यच्छानि Impf लङ्—अयच्छत् अयच्छ, अयच्छम् Perf
लिट्—ददौ, ददतु ददिय ददाय दद्यु ददौ, ददिव
Aor लुङ्—अदात् अदाताम्, अदु अदा, अदातम्, अदात
अदाम्, अदाव, अदाम Fu लट्—दास्यति दास्यसि दास्यामि
Per Fu लुट्—दाता दातामि दातासि Con लृङ्—
अदास्यत् Ben आशिषि निङ्—देयात् देया देयासम्
Pas कर्मणि—दीयते, Aor कर्म लुङ्—अदायि Cau.

विजम्त—दापयति, Aor विचि बुड—पटोदपत् Des
 घमन्त—दित्तति Pre गहन्त—देदोयते Kri कृत्य—
 दातव्य दानोय, देय PP निष्ठा—दत्त IP दा—
 दत्त्वा Inf तुमुन्—दातुम्

दा (दाञ्) — बुङ् T दाने to give.

PARASHMAIPADA

Pre. षट् -ददाति	दत्त	ददति
ददासि	दत्व	दत्व
ददामि	दद्य	दद्य

ATMANEPADA

दत्ते	ददाती	ददते
दद्ये	ददाथे	दद्ये
ददे	ददहि	दद्यहि

PARASHMAIPADA

Pot. विधिलिङ्-दद्यात्	दद्याताम्	दद्य
दद्या	दद्याताम्	दद्यात
दद्याम्	दद्याव	दद्याम

ATMANEPADA

ददीत	ददीयाताम्	ददीरन्
ददीया	ददीयायाम्	ददीध्वम्
ददीय	ददीमहि	ददीमहि

PARASMAIPADA.

Imp श्रोट्-ददात्	दत्ताम्	ददतु
देहि	दत्तम्	दत्त
ददानि	ददाव	ददाम

ATMANEPADA.

दत्ताम्	ददाताम्	ददताम्
दत्त	ददायाम्	ददध्वम्
ददे	ददावहे	ददामहे

PARASMAIPADA.

Impf लृट्-अददात्	अदत्ताम्	अददु
अददा	अदत्तम्	अदत्त
अददाम	अदद	अदद्य

ATMANEPADA

अदत्त	अददाताम्	अददत
अदत्या	अददायाम्	अददध्वम्
अददि	अददहि	अदद्यहि

Perf लिट्-ददौ ददे ददतु ददाते ददाथ ददिय
 ददिये, ददथु ददाथ ददौ ददे ददिव ददिवहे
 Aor लृङ्-अदात् अदित, अदाताम् अदिपाताम्, अदु
 अदिपत अदा अदिथा अदाम् अदिवि Fu लृट्-
 दास्यति दास्यते Per Fu लृट्-दाता Con लृङ्-
 अदास्यत् अदास्यत Ben. प्राप्तिषि लिङ्-देयात् दासीष्ट
 Pas कर्मणि-दीयते, Aor कर्म लृङ्-अदायि Cau.

णिजन्त—दापयति, Aor णिच् लुङ्—अदीदपत् Des.
 सनन्त—दिक्षति ते Pre यङन्त—देदीयते PP मिष्ठा—
 दत्त IP क्ता—दत्त्वा, प्रदाय Inf लुमुन्—दातुम् After
 घा + दा = विद्याम् आदत्ते, व्याददते पिपीलिका पतगस्य
 सुखम्, but—स्नाङ्गविकसनार्थे न, यथा—स्वसुख व्याददाति

दान्—आ U to straighten (आर्जये नित्य
 सनन्तोऽयम्) Pre षट्—दीदांसति दीदांसते Pot विधि
 लिङ्—दीदांसेत् त Imp षोट्—दीदांसतु ताम्, Impf
 षड्—अदीदांसत् त Perf षिट्—दीदासांचकार चक्रे
 Aor लुङ्—अदीदासीत् षिष्ट Iu ष्ट—दीदासिष्यति ते
 Inf लुमुन्—दीदांसितुम्

✓ दिव्—दिवा P च क्रीडा विजिगीषा व्यवहार श्रुति
 श्रुति मोद मद खत्र कान्ति गतिषु, to play, to desire to
 overcome, to sell, to shine, to praise to delight,
 to be mad, to be sleepy, to love, to go etc Pre
 षट्—दीव्यति दीव्यसि दीव्यामि Pot विधिलिङ्—
 दीव्येत् दीव्येयम् Imp षोट्—दीव्यतु दीव्य दीव्यामि
 Impf षड्—अदीव्यत् अदीव्य अदीव्यम् Perf लिट्—
 दिदेव दिदिवत् दिदेविष दिदिविष दिदेव, दिदिविव
 Aor लुङ्—अदेवीत् अदेवी अदेविषम् Fu ष्ट—
 देविष्यति Per Iu लुट्—देविता Con मृङ्—अदेविष्यत्
 Ben आशिवि लिङ्—दीव्यात P₁₉ भावे (क्रीडार्थे)—
 दीव्यते Aor लुङ्—अदेवि Cau णिजन्त—देवयति Aor
 णिच् लुङ्—अदीदिवत् Des सनन्त—दिदेविषति ददयति.

Fre यङन्त—देदोष्यते PP निष्ठा—द्युन (अविजिगीषायाम्), द्यूत (विजिगीषायाम्) IP क्ता—देवित्वा-
द्युत्वा Inf तुमुन्—देवितुम् अच् अद्यान् वा दीध्यति,
शतस्य दीध्यति शतस्य शत वा प्रतिदीध्यति

दिष्—तुदा U से परिक्रमणे, to lament
Pre सट्—देवयति ते Perf लिट्—देवशां चकार चक्रं
Inf तुमुन्—देवयितुम्

✓दिष्—तुदा U अ अतिसर्जने, to produce, to
grant, to allow Pre सट्—दिशति दिशते Pot
विधिलिङ् दिशेत् दिशेत Imp—लोट्—दिशतु, दिशताम्
Impf लङ्—अदिशत् अदिशत Perf लिट्—दिदेश दिदिशे,
दिदिश दिदिशिरे ।ददेशिष दिदिशिषे दिदेश दिदिशे Aor
लुङ्—अदिक्षत् अदिक्षत अदिक्षताम् अदिक्षाताम् अदिक्ष
अदिक्षया अदिक्षम् अदिक्षि, अदिक्षाव अदिक्षावहि
Fu लोट्—देक्षति देक्षते Per Fu लुट्—देष्टा Con
लुङ्—अदेक्षत् n Ben आशिषि लिङ्—दिश्यात् दिक्षीष्ट
Pas कर्मणि—दिश्यात, Aor कर्म लुङ्—अदेशि Cau
णिजन्त—देशयति ते, Aor णिच् लुङ्—अदीदियत्-त
Des सनन्त—दिदिक्षति दिदिक्षते Fre यङन्त—देदिश्यते
PP निष्ठा—दिष्ट IP क्ता—दिष्टा Inf तुमुन्—देष्टुम्

दीच्—भा A से मीण्डा इत्या उपनयन नियम व्रत-
आदेशेषु to shave, to sacrifice, to invest with a
sacred thread, to dedicate oneself to, to teach.
Pre सट्—दीचते Perf लिट्—दिद्योचे Aor लुङ्—

पदोचिष्ट Fu मृड्—दोच्यते Per Fu सुट्—
 दोचिता Con मृड्—पदोचिष्यत Ben आश्रियि लिट्—
 दोचिष्यीष्ट Pas कर्मणि—दोच्यते, Aor कर्म लुङ्—
 पदोचि Cau शिञ्जन्त—दोचयति ते, Aor शिच् लुङ्—
 पदिदोचत् त Des सनत्—दिदोचयते PP मिठा—
 दोचित IP लृप्—दोचित्वा Inf लुमुन्—दोचितुम्

✓ दीप्—दिवा A से दीप्ती, to shine, to burn
 Pre नट्—दोष्यते Pot विधिलिट्—दोष्येत Imp
 लोट्—दोष्यताम् Impf नट्—पदोष्यत Perf लिट्—
 दिदीपे Aor लुङ्—पदोपि पदोपिष्ट Fu छट्—दोपि-
 ष्यते Per Fu सुट्—दोपिता Con मृड्—पदोपिष्यत
 Ben आश्रियि लिट्—दोपिष्यीष्ट Pas भावे—दोष्यते,
 Aor भावे लुङ्—पदोपि Cau शिञ्जन्त—दोपयति ते
 Aor शिच् लुङ्—पदीदपत् पदिदीपत् Des सनत्—
 दिदीपयते Pre यङन्त—देदीप्यते PP मिठा—दोष
 Inf लुमुन्—दोषितुम्

दुप्—दिवा P अ धेकत्ये (धेकत्यं विकृति), to wrong,
 to be impure, Pre छट् दुष्यति Pot विधिलिट्—
 दुष्येत् Imp लोट्—दुष्यत Impf लङ्—पदुष्यत्
 Perf लिट्—दुदोष Aor लुङ्—पदुषत् पदुषताम्
 पदुषन् पदुष पदुषम् Fu छट्—दोषयति Per Fu
 सुट्—दोषा Con छङ्—पदोष्यत् Ben आश्रियि
 लिट्—दुष्यात् Pas कर्मणि—दुष्यते, Aor कर्म लुङ्—
 पदोपि Cau शिञ्जन्त—दुषयति दोषयति, Aor शिच्

कुङ्—चदूदयत् Des मनन्त—दुदुचति Fre यदन्त—
दोदुच्यते Krि कृत्य—दोषणीय PP निष्ठा—दुष्ट Inf
एसन्—दोष्टुम

क्रोधं चित्तं दूषयति दोषयति वा

दुङ्—चदा U च प्रपूरणे, दोहने, to fill up, to
milk, to make a profit

Pre णट्—

PARASMAIPADA.

दोषिषि	दुग्ध	दुहन्ति
धोषि	दुग्ध	दुग्ध
दोषि	दुह	दुह

ATMANEPADA

दुग्धे	दुहति	दुहते
धुषे	दुहाये	धुग्वे
दुहे	दुहहे	दुहाहे

PARASMAIPADA

Pot. विधिलिङ्—

दुह्यात्	दुह्याताम्	दुह्यु
दुह्या	दुह्यातम्	दुह्यात
दुह्याम्	दुह्याव	दुह्याम

ATMANEPADA.

दुहीत	दुहीयाताम्	दुहीरन्
दुहीया	दुहीयाताम्	दुहीध्वम्
दुहीय	दुहीवहि	दुहीमहि

PARASMAIPADA

Imp सोट् —

दोग्धु	दुग्धाम्	दुग्धन्
दुग्धि	दुग्धम्	दुग्ध
दोहामि	दोहाव	दोहाम

ATMANIPADA

दुग्धाम्	दुग्धताम्	दुग्धताम्
पुष्ट	दुग्धयाम्	धुग्धम्
दोहे	दोहायहे	दोहामहे

PARASMAIPADA

Impf लट् —

अधोक्त ग्	अदुग्धाम्	अदुग्धन्
अधोक्त ग	अदुग्धम्	अदुग्ध
अदोहाम्	अदुह	अदुह्य

ATMANIPADA

अदुग्ध	अदुग्धताम्	अदुग्धत
अदुग्धा	अदुहायाम्	अधुग्धम्
अदुहि	अदुह्यहि	अदुह्यहि

PARASMAIPADA

Perf लिट् —

दुदोह	दुदुहत्	दुदुह
दुदोहिष	दुदुह्य	दुदुह
दुदोह	दुदुह्य	दुदुहिम

ATMANEPADA

दुदुहे	दुदुहाते	दुदुहिरे
दुदुहिषे	दुदुहाधे	दुदुहिध्वे
दुदुहे	दुदुहियहे	दुदुहिमहे

PARASMENI ADA.

Aor—लुङ्—

अधुचत्	अधुचताम्	अधुचन्
अधुचः	अधुचतम्	अधुचत
अधुचम्	अधुचाव	अधुचाम

ATMANEPADA.

अदुग्ध	}	अधुघाताम्	अधुघन्त
अधुघत			
अदुग्धा	}	अधुघायाम्	{ अधुग्धम् अधुग्धम्
अधुघया			
अधुघि	}	अदुघहि अधुघावहि	{ अधुघामहि

Fu लृट्—धोष्यति धोष्यते धोष्यमि धोष्यसे धोष्यामि
 धोष्ये Por Fu लृट्—दोग्धा Con लृङ्—अधोघ्यत्
 अधोघ्यत Ben आशिषि निङ्—दुघ्यात् धुघीष्ट Pas
 कर्मणि—दुघ्यते, Aor कर्म लृङ्—अदोहि Ciu णिजन्त—
 दोहयति Aor णिच् लृङ्—अददुहत् Des सनन्त—
 दुधुचति दुधुचते Tre यङन्त—दोदुघ्यते Kri लृट्—
 दोग्धश्च, दोहनीय PP निष्ठा—दुग्ध IP क्ता—दुग्धा
 Inf तुमुन्—दोग्धुम्

PI१ कर्मणि—दीयते, Aor कर्म लुङ्—अदारि Can
 पिबन्त—दरयति (भयाघे), दारयति, Aor पिप् लुङ्—
 अददरत् D११ चुनन्त—दिदरिषति दिदरीषति दिदीर्षति
 Fro यदन्त—देदीर्यते PP निष्ठा—दीर्ष (विदीर्ष)
 IP क्ता—वि + ट = विदीर्ष ध्यवदीर्षममो मम ज्ञातं विदीर्ष

द्युत्—भा A वे दीगो, ic abine Pre छट्—
 द्योतते Pot विधिलिङ्—द्योतेत Imp छोट्—द्योतताम्
 Impf लङ्—अद्योतत Perf लिट्—दिद्युते Aor लुङ्—
 अद्युतत् अद्योतिट् (the Verb द्युत् optionally admits
 the लुङ् परस्मैपद) Fu छट्—द्योतिष्यते Per Fu
 लुट्—द्योतिता Con छङ्—अद्योतिष्यत Ben आशिषि
 लिङ्—द्योतिषोष्ट Pass भावे—द्युत्यते, Aor भावे लुङ्—
 अद्योति Cau पिबन्त—द्योतयति, Aor पिप् लुङ्—
 अदिद्युतत् Des सनन्त—दिद्युतिष्यते दिद्योतिष्यते Tre
 यदन्त—देद्युत्यते PP निष्ठा—द्युतितम् द्योतितम् IP
 क्ता—द्युतित्वा द्योतित्वा Inf तुमुन्—द्योतितुम्

दु॒—भा P अ गतो, to melt, to rush, to run
 Pre छट्—द्रवति Pot विधिलिङ्—द्रवेत् Imp छोट्—
 द्रवतु Impf लङ्—अद्रवत् Perf लिट्—दुद्राव,
 दुद्रवत् दुद्दीय, दुद्रवयु दुद्राय, दुद्रुव Aor लुङ्—अदु
 द्रुवत् अदुद्रुव अदुद्रुवम् Tu छट्—द्रोष्यति Per Fu
 लुट्—द्रोता Con छङ्—अद्रोष्यत् Ben आशिषि लिङ्—
 द्रूयात् Pas भावे—द्रयते, Aor भावे लुङ्—अद्रावि
 Des सनन्त—दुद्रूयति Fro यदन्त—दोद्रूयते PP
 निष्ठा—दुत

दुह्—दिवा P वे जिघासायाम्, to bear malice or hatred Pre लट्—दुहति Pot रिधिलिङ्—दुह्येत्, Imp लोट्—दुह्यतु Impf लङ्—अदुह्यत् Perf लिट्—दुद्रोह, दुद्रुहत् दुद्रोहिष्य दुद्रोह्य दुद्रोह, दुद्रुह्यु दुद्रोह, दुद्रुहिव-दुद्रुह Aor लुङ्—अदुह्यत् Tu लृट्—द्रोहिष्यति भ्रोक्ष्यति Per Fu लुट्—द्रोहिता द्रोग्वा द्रोढा Con लृङ्—अद्रोहिष्यत् अभ्रोक्ष्यत् Ben आशिषि लिच्—दुह्यात् Pas भावे-दुह्यते, Aor भावे लुङ्—अद्रोहि Can णिजन्त—द्रोहयति, Aor णिच् लुङ्—अदुद्रुहत् Dev सनत्—दुद्रोहयति दुद्रुहयति दुभुञ्जति I're यङन्त—दोदुह्यते PP निष्ठा—दुग्ध दूढ IP क्ता—दुहित्वा द्रोहित्वा दुग्धा दूढा Inf लृत्—द्रोहितुम् द्रोन्तुम् द्रोदुम् देवदत्ताय दुह्यति लृप् सर्गपूर्वं दृढधातु सकाम्यक अभि+दु=देवदत्तम् अभि-दुह्यति

दिप्—अदा U अ अप्रीती, to hate Pre लट्—द्वेष्टि द्विष्टे, द्विष्ट द्विषाते, द्विषन्ति द्विषते द्वेष्टि द्वेष्टे, द्विष्ट द्विषाये, द्विष्ट द्विष्ट्वे द्वेष्टि द्विष्टे, द्विष्व द्विष्वहे, Pot विधिलिङ्—द्विष्यात् द्विषीत-द्विष्या द्विषीथा Imp लोट्—द्वेष्टु द्विष्टाम्, द्विष्टाम् द्विषाताम् द्विषन्तु द्विषताम् द्विष्टु-द्विष्ट्व, द्विष्टम् द्विषायाम्, द्विष्ट द्विष्टम् द्वेषाणि द्वेषे, द्वेषाव द्वेषावहे, द्वेषाम द्वेषामहे

Impf लङ्—अद्वेष्ट इ अद्विष्ट, अद्विष्टाम् अद्विषाताम्, अदिपु अदिपन् अदिपत अद्वेष्ट इ अदिता, अद्विष्टम् अदि-पायाम् अद्वेष्टम् अद्विषि अद्विष्य अद्विष्यहि P —

दिदेव दिद्विये, निदिषत् निदिषाते दिदेऽपि दिद्विये,
 दिद्वियु दिद्वियासे दिदेव दिद्विये, दिद्वियिष दिद्वियिषे
 Aor लुङ्—अदिक्षत् अदिक्षत, अदिक्षताम् अदिक्षाताम्
 अदिक्षन् अदिक्षन्त अदिक्ष अदिक्षया, अदिक्षतम् अदि
 क्षायाम् अदिक्षम् अदिक्षे, अदिक्षाव अदिक्षावहि I'u लृट्—
 दैष्यति दैष्यते Par I'u लृट्—देष्टा Can लृङ्—
 अदेष्ट्यत् अदेष्ट्यत Ben आगिषि निङ्—दिष्यात् दिष्यीष्ट
 P'as कस्यणि—दिष्यते Aor कर्म लृङ्—अदेयि Can.
 निजन्त—दैष्यति, Aor निष् लृङ्—अदिद्विषत् Dev
 भगन्त—दिद्विषति दिद्विषते Iro यङ्—देद्विष्यते PP
 निष्ठा—दिष्ट IP क्ता—दिष्टा Inf तुमुन्—देदुम्

ध

धा—(दुधान्) लृङ् U अ धारयपोषययो, to place,
 to grant, to maintain This verb is conjugated
 like दा It should be remembered, however, that
 the aspiration of the final ध् if lost must be
 thrown forward on the initial द्

Pre लृट्—दधाति धत्ते, धत्त दधाते दधति दधते
 दधासि धत्से, धत्थ दधाये धत्थ धदधे दधासि दधे, दध्व-

दध्वहे Pot विधिलिङ्—दध्यात् दधीत दध्या दधोया
 दध्याम् दधीय Imp नोट्—दधातु धत्ताम् धत्ताम् दधाताम्
 धेहि धत्स्व, धत्त धदध्वम् दधानि दधै Impf लङ्—अद-
 धात् अधत्त, अधत्ताम् अदधाताम् अदधु अधत्त अधधा-
 अधत्या, अधत्तम् अदधायाम्, अधत्त अधदध्वम् अधधाम्-
 अधधि, अधध्व अधध्वहि Perf लिट्—दधी दधे, दधतु-
 दधाते, दधु दधिरे दधाय दधिय दधिवे, दधयु दधाये, दध-
 दधिवे दधी दधे, दधिव दधिवहे Aor लुङ्—अधात्
 अधित, अधाताम् अधिधाताम् अधा-अधिया, अधातम् अधि-
 यायाम् अधाम् अधिधि, अधाव अधिध्वहि Tu लट्—
 धास्यति धास्यते Per Fu लुट्—धाता Con—लङ्—
 अधास्यत् अधास्यत Ben आगिणि लिङ्—धेयात् धासीष्ट
 Pas कर्मणि—धीयते, Aor कर्म लुङ्—अधायि Cau
 प्लिजन्त—धापयति धापयते, Aor बिष् लुङ्—अदोधयत् त
 Des सनन्त—धिक्षति धिक्षते Fre यङन्त—देधीयते
 PP निष्ठा—हित 1P क्ता—हित्वा, प्र+धा=प्रधाय Inf
 तुमुन्—धातुम्

धाव्—भा U वी गतिशब्दो, to flow, to run, to
 wash Pre सट्—धावति ते Pot विधिलिङ्—
 धावेत् त Imp सोट्—धावतु ताम् Impf सङ्—
 अधावत् त Perf लिट्—दधाव दधावे, दधावतु दधा-
 वाते Aor लुङ्—अधावीत्-अधाविष्ट अधावी अधाविष्ठा
 अधाविषम् अधाविधि Tu लट्—धाविष्यति ते Per
 Fu. लुट्—धाविता Con लङ्—अधाविष्यत् त Ben
 आगिणि लिङ्—धाव्यात् धाविषीष्ट Cau प्लिजन्त—धाव-

यति ते Aor णिच् लुट्—अदोधवत् त Des भुजन्त—
दिधावियति दिधावियते Iro यङन्त—दाधाव्यते PP
निष्ठा—धीत धावित IP ङा—धावित्वा धौत्वा Inf.
तमुन्—धावितुम्

धु—धा U च कस्यने to shako Pro भट्—धुनोति
धुनुते Pot विधिलिट्—धुनुयात् धुन्वीत् Imp शोट्—
धुनोत धुनुताम् Impf भट्—अधुनोत् अधुनुत Perf.
लिट्—दुधाव दुधुवे दुधविय दुधोय दुधुविये Aor लुट्—
अधीयीत् अधीष्ट Iu लुट्—धीयति ते Per Iu लुट्—
धीता Con लुट्—अधीयत् त Ben आगिषि लिट्—
धूयात् धीयीष्ट Pas कर्मणि—धूयते, Aor कर्म लुट्—
अधावि Cau पिजन्त—धावयति ते, Aor णिच् लुट्—
अदूधवत् Des सान्त—दुधूयति ते Iro यङन्त—
दोधूयते PP निष्ठा—धूत IP ङा—धूत्वा

धू—तदा P से विधुनी, to shako Pro लट्—
धुवति Pot विधिलिट्—धुवेत् Imp शोट्—धुवत
Impf भट्—अधुवत् Perf लिट्—दुधाव, दुधुवत
दुधुविय दुधाव Aor लुट्—अधुवीत् Iu लुट्—धुवि-
यति Per Fu लुट्—धुविता Con लुट्—अधुवियत्
Ben आगिषि लिट्—धूयात् Pas कर्मणि—धूयते,
Aor कर्म लुट्—अधावि Cau पिजन्त—धावयति
Aor णिच् लुट्—अदूधवत् Des सनन्त—दुधूयति
Iro यङन्त—दोधूयते PP निष्ठा—धूत IP ङा—
धूत्वा

धू (धूञ्)—स्वा U धे कम्पने, to shake
 Pre लट्—धूनोति धूनुते Pot विधिलिङ्—धूनुयात् धून्वीत्.
 Imp लोट्—धूनुत धूनुताम् Impf लङ्—अधूनुत्-
 अधूनुत Perf लिट्—दुधाय दुधवे, दुधवत् दुधवते दुध-
 विष्य दुधविष्ये, दुधवय दुधवाये दुधाय दुधवे, दुधविष्य-
 दुधविष्ये Aor लुङ्—अधावीत् अधविष्ट अधीष्ट, अधा-
 विष्टाम् Fu एट्—धोष्यति धविष्यति धोष्यते धविष्यते
 Per Fu लृट्—धोता धवित् Con लृङ्—अधोष्यत्-
 अधविष्यत् अधोष्यत अधविष्यत Ben आशिषि लिङ्—
 धूयात् धोषीष्ट धविषीष्ट Pas कर्मणि—धूयते, Aor कर्म-
 लुङ्—अधावि Cau शित्—धूयति Aor शिष्-
 लुङ्—अदूषमत् Des सनन्त—दुधूयति ते Fre यङ्ना—
 दोधूयते PP णिङा—धूत IP क्ता—धूत्वा

धू (धूञ्)—मया U धे कम्पने, to shake Pre.
 लट्—धूनाति धूनीते Pot विधिलिङ्—धूनीयात् धूनीत
 Imp लोट्—धूनातु धूनीताम् Impf लङ्—अधूनात्-
 अधूनीत Perf लिट्—दुधाय दुधवे like स्वादि Aor
 लुङ्—अधावीत् अधविष्ट अधीष्ट like स्वादि Fu Per
 Tu, Con, Ben, Pas, Can, Des, Fre, and IP like
 स्वादि PP णिङा—धूनम्

धू (धूञ्)—चुरा U धे कम्पने to shake.
 Pre लट्—धूनयति ते
 धूनोति चम्पकवनानि धूनोत्यशोकं
 चूत धूनाति धूवति स्फुटितातिमुल्लम्

वायुर्विधूनयति चम्पकपुष्परेणुम्,
यत्कानने धवति चन्दनमञ्जरीष

धृ (धृञ्)—भा U धि अवस्थाने, धारणे, to exist, to hold, to bear, to support भादौ अवध्वस गार्थक सुरादौ धारणार्थकञ् धृञ् धातुर्नास्ति Pre सट्—धरति धरते Pot विधिलिङ्—धरेत् धरेत् Imp लोट्—धरतु धरताम् Impf लङ्—अधरत् अधरत् Perf लिट्—दधार दध्ने. दधतु दध्नाते दधर्ष दध्र्ये दधार दध्ने, दध्व दध्वहे Aor लुङ्—अधार्षीत् अधृत Fu लट्—धरिष्यति धरिष्यते PerTu लुट्—धर्ता Con लङ्—अधरिष्यत् त Ben आशिषि लिङ्—धियात् ध्रुषीष्ट Pas कर्मणि—ध्रियते, Aor कर्म लुङ्—अधारि Cau पिजन्त—धारयति ते, Aor णिच् लुङ्—अदीधरत् Des सनन्त—दिधरिषति ते Pre यङ्कन्त—देध्रीयते PP निष्ठा—धृत IP क्ता—धृत्वा Inf तुमुन्—धर्तुम्

भक्त्या धारयते मोक्षं हरिः

ध्मा—भा P भ शब्दाग्निसंयोगयो, to blow as a conch, to blow fire Pre लट्—धमति Pot विधि लिङ्—धमेत् Imp लोट्—धमतु Impf लङ्—अधमतु Perf लिट्—दधौ Aor लुङ्—अधासीत् Fu लट्—धास्यति PerTu लुट्—धाता Con लङ्—अधास्यत् Ben आशिषि लिङ्—धायात् धेयात् Pas कर्मणि—धायते, Aor कर्म लुङ्—अधायि Cau पिजन्त—धापयति, Aor णिच् लुङ्—अदिधापत् Des सनन्त—दिधासति

Fre यङन्त—देधौयते PP निष्ठा—धातु IP क्ता—
धात्वा Inf तुमुन्—धातुम् धा—इति शब्दार्थे, अग्नि
सयोगार्थे च इहाग्निसयोग सुखवायुनाऽग्निसयोग शब्द
धमति आग्नि सुखेनोपधमेत्

ध्मे—भा P अ चिन्तायाम्, to think of Pre
सृट्—ध्यायति Pot विधिलिङ्—ध्यायेत् Imp स्रोट्—
ध्यायतु Impf सृङ्—अध्यायत् Perf लिट्—दध्यौ,
दध्यतु दध्याय दध्यिष्य दध्यौ, दध्यिष्य Aor लुङ्—अध्यासीत्
Fu लृट्—ध्यास्यति Per Fu लृट्—ध्याता Con लृङ्—
अध्यास्यत् Ben आगिषि लिङ्—ध्यायात् ध्येयात् Pas
कर्मणि—ध्यायते, Aor कर्म लुङ्—अध्यायि Cau विजन्त
—ध्यापयति, Aor णिच् लुङ्—अदिध्यपत् Des सनन्त—
दिध्यासति Fre यङन्त—दाध्यायते PP निष्ठा—धातु
IP क्ता—धात्वा Inf तुमुन्—धातुम्

ध्वन्—भा P से, शब्दे, to sound, to echo Pre
सृट्—ध्वनति Perf निट्—दध्वान् Aor लुङ्—अध्व-
नीत् अध्वानीत् Fu लृट्—ध्वनिष्यति Per Fu. लृट्—
ध्वनिता Pas भावे—ध्वन्यते Cau विजन्त—ध्वानयति
(ध्वनयति घण्टाम्—to ring a bell) PP निष्ठा—
ध्वनित Inf तुमुन्—ध्वनितुम्

नद् (णद्)—भा P चय्यते ण्ये, to hum, to sound Pre सट्—नदति Impf सङ्—चनदत् Perf निट्—ननाद, नंदत्, नेदु नैदिय ननाद नाद, नैदिय Aor लुङ्—चनदीत् चनादीत् Fu छट्—नदिष्यति Ben आशिषि लिङ्—नद्यात् Pas भावे—नद्यते, Aor भावे लुङ्—चनादि Cau विजन्त—नादयति, Aor णिच् लुङ्—चनोदत् Des सनन्त—निनदिषति Fre यङन्त—नानद्यते PP निष्ठा—नदित IP क्ता—नदित्वा Inf तुमुन्—नदितुम्

प्र+नद्=प्रणदति, प्रणनाद

प्र+नि+नद्=प्रणिनदति, प्रणिनदत्

नन्द् (नदि)—भा P मी चामन्दे, सम्बृद्धी, to be pleased, to thrive Pre सट्—नन्दति Impf सङ्—चनन्दत् Perf निट्—ननन्द Aor लुङ्—चनन्दीत् Fu छट्—नन्दिष्यति Ben आशिषि लिङ्—नन्द्यात् Pas भावे—नन्द्यते Cau विजन्त—नन्दयति, Aor णिच् लुङ्—चननन्दत् Des सनन्त—निनन्दिषति Fre यङन्त—नानन्द्यते PP निष्ठा—नन्दितुम् Inf तुमुन्—

नम्—भा P च प्रह्वे, ग्रह्दे, to bow, to salute,
to sound Pre ऋट्—नमति Pot विधिलिट्—
नमेत् Imp ऋट्—नमतु Impf लट्—अनमतु
Perf लिट्—ननाम, नेमतु नेमिय ननत् ननाम-नमम
Aor लुङ्—अनसीत्, अनसिष्टाम्, अनसिषु अनसी अन-
सिषम्, अनसिष्व Iu लट्—नस्यति Per Fu लुट्—
नन्ता Con लट्—अनस्यत् Ben. आशिषि लिङ्—
नस्यात् Pas कर्मणि—नस्यते, Aor कर्म लुङ्—अनासि
Cau पिबन्त—नमयति नामयति (but प्र+नम्=प्रण-
मयति), Aor णिच् लुङ्—अनीनमतु Des सनन्त—
निनसति Pre यङन्त—ननस्यते PP निष्ठा—नत,
प्र+नम्=प्रपत IP क्ता—नत्वा, प्र+नम्=प्रणस्य प्रणस्य
Inf तुमुन्—नमुन्

नर्द—भा P वे ग्रह्दे, to roar, to sound
Pre लट्—नर्दति Perf लिट्—ननर्द Aor लुङ्—अन-
र्दीत् Fu लट्—नर्दिष्यति Per Tu लुट्—नर्दिता
Con लट्—अनर्दिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—नर्द्यात्
Pas भावे—नर्द्यते, Aor भावे लुङ्—अनर्दि Cau पिबन्त
—नर्दयति Aor णिच् लुङ्—अनार्दत् Des सनन्त—निन-
र्दिषति Pre यङन्त—ननर्द्यते PP निष्ठा—नर्दित
Inf तुमुन्—नर्दितुम्

नश् (णश्)—दिषा P च, चदर्शने, वलाद्यार्धधातुके
परे रधादित्वाद् रङ्विकल्प to perish, to be lost Pre
ऋट्— Pot विधिलिट्—नश्येत् Imp ऋट्—

नश्नतु Impf सङ्—अनश्नत् Perf लिट्—ननाय,
 नेशतु, नेश् नेमिष जनष्ट, नेशयु, नेय ननाय ननय, नेमिव-
 नेय Aor लुङ्—अनश्नत् अनेमत् अनय अनेम अन-
 यम् अनेयम् Fu छट्—नश्नियति नङ्क्षति Per Fu
 लुट्—नश्नता नष्टा Con छड्—अनश्नियत् अनङ्क्षत्
 Ben आशिषि निङ्—नश्नात् Pas भावे—नश्नते, Aor
 भावे लुङ्—अनाशि Cau शिजन्त—नाशयति, Aor शिष्
 लुङ्—अनीनश्नत् Des सजन्त—निनश्नति निनङ्क्षति
 Fre यङन्त—नानश्नते PP निष्ठा—नष्ट IP क्ता—
 नश्नित्वा नष्टा नष्टा Inf तुमुन्—नश्नितुम् नष्टुम्

नह् (णह्)—दिवा U च बन्धते, to bind.
 Pre सट्—नहति ते Perf ननाह नेहे ननह नेहिष-
 नेहिषे ननाह ननह नेहे Aor लुङ्—अनाह्नीत् अनह,
 अनाहान् अनह्नातान्, अनाह्यु अनह्यत अनाह्यौ अनहा,
 अनाहम् अनह्यायाम्, अनाह अनहुम् अनाह्यन् अनहि,
 अनाह्य अनह्यहि, अनाह्य अनह्यहि Fu छट्—नह्यति-
 ते Per Fu लुट्—नहा Ben आशिषि शिङ्—नह्यात्-
 नह्यीष्ट Pas कर्मणि—नह्यते, Aor कर्म लुङ्—अनाहि
 Cau शिजन्त—नाहयति ते, Aor शिष् लुङ्—अनी-
 नहत् त Des सजन्त—निनहति ते Fre यङन्त—
 नानहते PP निष्ठा—नह IP क्ता—नहा, सनह

निज् (निजिर्)—लुङ् U च यौषपोषण्यो,
 to cleanse, to wash, to be purified, to nurture.
 Pre सट्—निनेति नेनित्ते, नेनित् नेनिजाते, नेनिजति-

नेनिजते नेनेचि नेनिचे, नेनिक्थ-नेनिजाथे नेनेजिम नेनिजे,
 नेनिष्व-नेनिष्वहे Pot विधिलिङ्—नेनिष्यात् नेनिजीत,
 नेनिष्याताम् नेनिजीयाताम् नेनिष्या नेनिषीया नेनिष्याम्-
 नेनिजीय Imp षोड्—नेनेक्षु नेनिक्षाम् नेनिग्धि नेनिष्व
 नेनिजानि नेनिजै Impf लङ्—अनेनेक्-अनेनिक्त, अने-
 निक्षाम् अनेनिजाताम्, अनेनिक्षु अनेनिजत अनेनेक् अने-
 निक्था अनेनिजम्-अनेनिजि Perf लिट्—निनेज निनिजे,
 निनिजतु निनिजाते निनेजिष्व निनिजिष्ये, निनिजिष्यु-
 निनिजाथे निनेज निनिजे निनिजिष्व निनिजिष्वहे Aor
 लुङ्—अनिजत् अनेचीत् अनिक्त, अनिजताम् अनेक्षाम् अनि-
 ज्ञाताम्, अनिजन् अनेक्षु-अनिजत अनिज अनेची-अनिक्था,
 अनिजतम् अनेक्षम् अनिज्ञायाम् अनिजम् अनेक्षम् अनिजि,
 अनिजाय अनेक्ष्व अनिष्वहि, Fu लृट्—नेनेष्यति नेनेष्यते
 Per Fu लृट्—नेक्षा Con लृङ्—अनेष्यत् त Ben
 आशिषि लिङ्—निष्यात् निषीष्ट Pas कर्मणि—निष्यते,
 Aor कर्म लुङ्—अनेजि Cau णिजन्त—नेजयति ते, Aor.
 णिष् लुङ्—अनीमिजत् त Des सनन्त—निनिष्यति निनि-
 ष्यते Fre यङन्त—नेनिष्यते PP निष्ठा—निष्ठा IP क्ता
 —निष्ठा Inf तुमुन्—नेक्षुम्

✓ निन्द् (णिदि)—क्ता P धे कृष्तायाम्, to
 blame, to find fault with Pre लृट्—निन्दति Pot
 विधिलिङ्—निन्देत् Imp षोड्—निन्दतु Impf नङ्,
 अनिन्दत् Perf लिट्—निनिन्द, निनिन्दतु निनिन्दिय,
 निनिन्द्यु निनिन्द, निनिन्दिष्व Aor लुङ्—अनिन्दीत्
 Fu लृट्—निन्दिष्यति Per Fu लृट्—निन्दिता Con.

सुट्—अनिन्दयत् Ben आश्रिषि सिट्—निन्द्यात्
 Pas कसपि—निन्द्यते Aor कस सुट्—अनिन्दि Cau.
 षिजन्त—निन्दयति, Aor षिष् सुट्—अनिनिन्दत् Des.
 सनन्त—निनिन्दयति PP णिष्ठा—निन्दित IP क्ता—
 निन्दित्वा Inf तुमुन्—निन्दितुम्

प्र+निन्द=प्रचिन्दति प्रचिन्दित प्रनिन्दित

नी (णीञ्)—आ U दिगमर्श, प्रापये, to lead,

to carry off, to marry, to settle Pro सुट्—
 नयति ते Pot विधिसिट्—नयेत् त Imp षोड्—
 नयतु नयताम् Impf सुट्—नयतु नयत Perf
 सिट्—निनाय निन्धे, निन्द्यतु निन्द्याते, निन्धु निन्धिरे निन्ध-
 यिय निनेध निन्धिषे, निन्द्यथु निन्द्याथे, निन्ध निन्धिष्वे निनाय
 निनय निन्धे, निन्धिय निन्धिष्वे, निन्धिम निन्धिमहे Aor
 सुट्—अनेयीत् अनेष्ट Fu छट्—नेयति नेयते Per
 Fu सुट्—नीता Con छट्—अनेयत् त Ben—
 आश्रिषि सिट्—नीयात् नेयीष्ट Pas कसपि नीयते, Aor
 कस सुट्—अनायि Cau षिजन्त—नाययति-ते, Aor
 षिष् सुट्—अनीनयत् त Des सनन्त—निनीयति ते 1ro
 यङन्त—नीनीयते 1st क्तव्य—नेतव्य, PP निष्ठा—नीत
 1P क्ता—नीत्वा Inf तुम्—नीतुम् नाययति अजा यच्च
 दत्तेन देवदत्त Atmanepada—शास्त्रे नयते (पूजायै)
 पुत्रमुदानयते (उत्क्षेपणायै) मानवकमुपनयते (आचार्य
 करणायै) नयते शास्त्रे (प्रमेयनिश्चयायै) अत्र अकसक
 कर्मकरानुपनयत (वेतार्यै) अत्र विनयते (नियतनार्थै)
 अत्र विनयत (धर्मादिविनियोगार्थै)

नुद् (रुद्)—तदा U च प्रेरणे, to throw, to
 put Pre लट्—नुदति ते Like तुदति Perf लिट्
 —तुनोद् तुनुदे Aor लुङ्—अनोत्सीत् अनुत्त Fu लट्
 —नोत्स्यति ते Ben आश्रियि लिङ्—नुद्यात् Pas कर्मणि
 —नुद्यते, Aor कर्म लुङ्—अनोदि Cau शिजन्त—नोद-
 यति ते, Aor शिच् लुङ्—अनूनुदत् त Des सनन्त—
 नुनुक्षति ते Fre यङन्त—नोनुद्यते PP निष्ठा—नुत्त -
 तुत्त IP ज्ञा—नुत्त्वा

नृत् (नृतौ)—दिवा P से नृतौ, to dance
 Pre लट्—नृत्यति Pot विधिलिङ्—नृत्येत् Imp
 शोट्—नृत्यतु Impf लङ्—अनृत्यत् Perf लिट्
 —ननर्त ननृतत् ननर्तिथ ननर्त Aor लुङ्—अनर्तौत्,
 अनर्तिष्टाम् Fu लट्—नर्तिष्यति नर्त्यति Per Fu
 लुट्—नर्तिता Ben आश्रियि लिङ्—नृत्यात् Pas (भावे)
 —नृत्यते Aor भावे लुङ्—अनर्ति Cau शिजन्त—नर्त-
 यति ते, कर्तृभिप्राये क्रियाफले यच्च परस्मैपदं प्राप्त तत्र 'न
 पादम्याङ्' (१।१।८८) इत्यादिना निविध्यते Aor शिच् लुङ्
 —अनौनृतत् अननर्तत् Des सनन्त—निनर्तिषति निनृ-
 क्षति Fre यङन्त—नरीनृत्यते PP निष्ठा—नृत्त IP
 ज्ञा—नर्तित्वा Inf तुमुन्—नर्तितुम् प्रनृत्यति नृत्यम्—
 रदार्याभिनय नृत्तम्=शाखाभिनयमाचम्

प

पच्—भ्वा U च पाके, to cook, to digest Pre
 सट्—पचति पचते Pot विधिसिङ्—पचेत् Imp
 सोट्—पचतु पचताम् Impf सङ्—अपचत् त Perf
 सिट्—पपाच पेचे, पेचतु पेचाते, पेचिय पपक्ष्य पेचिये,
 पेचयु पेचाये पपाच पपच पेचे, पेचिव पेचिवहे Aor
 सुङ्—अपाचीत् अपाक, अपाची अपक्ष्या अपाचम् अपचि
 Tu सट्—पच्यति पच्यते Per Tu सुट्—पक्ता Con
 सङ्—अपच्यत् अपच्यत Ben आगिपि सिङ्—पच्यात्
 पची ट Pas कर्मणि—पच्यते, Aor कर्म सुङ्—अपाचि
 Cau विजन्त—पाचयति ते, Aor पिच सुङ्—अपीपचत् त
 Des समन्त—पिपचति ते Pre यङन्त—पापचते Kri
 क्त्य—पचनीय PP निष्ठा—पक्ता IP क्ता—पक्ता Inf
 तमुन्—पक्तुम्

✓ पठ्—भ्वा P से व्यक्तायां वाचि, to read, to study
 Pte सट्—पठति Pot विधिसिङ्—पठेत् Imp सोट्
 —पठतु Impf सङ्—अपठत् Perf सिट्—पपाठ,
 पठतु पठिय पपाठ, Aor सुङ्—अपठोत् अपाठोत् Tu
 सट्—पठिष्यति Per Tu सुट्—पठिता Con सङ्—
 अपठिष्यत् Ben आगिपि जिङ्—पठ्यात् Pas कर्मणि—
 पठ्यत Aor, कर्म सुङ्—अपाठि Cau विजन्त—पाठयति,
 Aor पिच सुङ्—अपीपठत् Des समन्त—पिपठिष्यति

Fre यङन्त—पापय्यते Kri कृत्य—पठितव्य, पठनीय
 PP निष्ठा—पठित IP क्त्वा—पठित्वा Inf तुमुन्—
 पठितुम्

✓ पत् (पलृ)—प्वा P से पतने, to fall, to fly
 Pre लट्—पतति Pot विधिलिङ्—पतेत् Imp लोट्
 —पततु Impf लङ्—अपतत् Perf लिट्—पपात,
 पेतत् पेतिय, पेतयु वपात पपत, पेतिव Aor लुङ्—
 अपतत् अपपत्ताम्, अपतन् अपत, अपपततम् अपपतम्,
 अपपत्ताव Fu लृट्—पतिष्यति Per Fu लृट्—पतिता
 Con लृङ्—अपतिष्यत् Ben आश्रियि लिङ्—पत्यात्
 Pas भावे—पत्यते, Aor भावे लुङ्—अपाति Cau णिजन्त
 —पातयति, Aor णिच् लुङ्—अपीपतत् Des सन्त—
 पिपतिपति पिप्सति Fre यङन्त—पनीपत्यते PP
 निष्ठा—पतित IP क्त्वा—पतित्वा Inf तुमुन्—पतितुम्
 नरक पतित = नरकपतित स्वर्गपतित

पत—गुरा P से गतौ (अदन्तोऽयम्), to go Pre लट्—पतयति पतति Perf लिट्—पतयां चकार Like
 कथ

✓ पट्—दिवा A अ गतौ, to go Pre लट्—पद्यते
 Pot विधिलिङ्—पद्येत Imp लोट्—पद्यताम् Impf
 लङ्—अपद्यत Perf लिट्—पेदे पेदिषे Aor लुङ्—
 अपादि, अपपत्ताताम् Fu लृट्—पत्यते Per Fu लृट्
 —पत्ता Con लृङ्—अपत्यत Ben आश्रियि लिङ्—
 पत्तोष्ट Pas कर्मणि—पद्यते Aor कर्म लुङ्—अपादि

Can निजन्त—पादयति Aor णिच्-सुङ्-अपीपदत्
 Des सनन्त—पित्तते Fie यङन्त—पनीपद्यते PP निष्ठा
 —पच IP क्ता—पच्चा Inf तुमुन्—पचुम्

पण्-पन्—भा A से सुतो, to praise आभ्यां
 सुत्यर्थे एव आयप्रत्यय, आयप्रत्ययान्तादेव परस्मैपदम्
 निष्ठादौ आयप्रत्ययो भवति न भवति च Pre लट्—पणा-
 यति, पनायति Pot विधिलिङ्—पणायेत् पनायेत् Imp
 लोट्—पणायतु, पनायतु Impf लङ्—अपणायत्, अप-
 नायत् व्यवहाराद्यर्थे पणते इत्यादि Perf लिट्—पणा-
 याद्यकार पेने Aor अपणायीत् अपणिष्ट Fu लट्—
 पणायिष्यति पणिष्यते Per Fu लृट्—पणायिता पणिता
 Con लृङ्—अपणायिष्यत् अपणिष्यत् Ben आगिषि लिङ्
 —पणायात् पणिषीष्ट Pa० कर्मणि—पश्यते, Aor कर्म
 सुङ्—अपानि Can निजन्त—पाणयति Aor णिच्-
 सुङ्—अपीपणत् Des सनन्त—पिपणिपते Tre यङन्त
 —पम्प्यते PP निष्ठा—पणायित पणित IP क्ता—
 पणायित्वा पणित्वा Inf तुमुन्—पणितुम् पणायितुम्

✓ पा—भा P च पाने, to drink Pre लट्—
 पिबति पिबसि पिबामि Pot. विधिलिङ्—पिबेत् पिबे-
 पिबेयम् Imp. लोट्—पिबतु पिब पिबानि Impf लङ्—
 अपिबत् अपिब अपिबम् Perf लिट्—पपी पपत्, पपु-
 पपिष पपाम, पपयु पपी पपिव Aor सुङ्—अपात्,
 अपाताम् अपु अपा अपाम् Fu लट्—पास्यति Per
 लि. लृट्—पाता Con लृङ्—अपास्यत् Ben आगिषि

लिट्—पियात् Pas कर्मणि—पीयते, Aor कर्म लुङ्—
अपायि Cau शिजन्त—पाययति (निगिरणार्थे—पापयते
to swallow), Aor शिच् लुङ्—अपीप्यत् Des सनन्त—
पिपासति Fre यङन्त—पेपीयते Kri कृत्य—पातय,
पानीय, पेय PP निष्ठा—पीत IP ज्ञा—पीत्वा प्र +
पा = प्रपाय Inf तुमुन्—पातुम्

पा—अदा P अ पालने, to protect Pre लट्—
पाति Pot विधिलिट्—पायात् Imp लोट्—पातु
पाहि Impf लङ्—अपात् Perf लिट्—पपी Aor
लुङ्—अपासोत् Fu लृट्—पास्यति Per Fu लृट्—पाता
Con लृङ्—अपास्यत् Ben आशियि लिङ्—पायात्
Pas कर्मणि—पायते, Aor कर्म लुङ्—अपायि Cau
शिजन्त—पानयति, Aor शिच् लुङ्—अपीपसत् Des
सनन्त—पिपासति PP निष्ठा—पात Inf तुमुन्—
पातुम्

✓पाल—भुरा U रक्षणे to protect Pre लट्—
पानयति ते Pot विधिलिङ्—पालयेत् त Imp लोट्
पालयतु ताम् Impf लङ्—अपालयत् त Perf लिट्
—पालया चकार चक्रे Aor लुङ्—अपीपसत् त Fu
लृट्—पालयिष्यति-ते Per Fu लृट्—पालयिता Con
लृङ्—अपालयिष्यत् त Ben आशियि लिङ्—पाल्यात्-
पालयिषीष्ट Pas कर्मणि—पाल्यते, Aor कर्म लुङ्—अपालि
PP निष्ठा—पालितः IP ज्ञा—पालयित्वा Inf तुमुन्—
पालयितुम्

पिप् (पिण्लु)—रुघा P च सच्चूर्णने, to grind,
to hurt Pre ऋट्—पिनष्टि, पिष्ट, पिपन्ति पिनक्षि
पिष्ट, पिष्ट पिनक्षि, पिष्य, पिष्य Pot विधिलिङ्—
पिष्यात् पिष्या पिष्याम् Imp ऋट्—पिनष्टु पिण्डि
पिनषाणि Impf ऋट्—अपिनष्ट, अपिष्टाम् अपिनष्ट,
अपिष्टम् अपिनयम्, अपिष्य Perf लिङ्—पिपेय पिपि
यतु पिपेयिष्य, पिपिष्यु पिपेय पिपिषिष्य Aor लृट्—
अपिपत् अपिष्य अपिष्यम् Fu लृट्—पेय्यति Per Fu
लृट्—पेष्टा Con लृट्—अपेय्यत् Ben आशिषि लिङ्—
पिष्यात् Pas कर्मणि—पिष्यते, Aor कर्म लृट्—
अपेयि Cau शिजन्त—पेययति, Aor बिच् लृट्—अपी
पिपत Des सनन्त—पिपिष्यति Fre यङन्त—पेपिष्यते
PP निष्ठा—पिष्ट IP ङा—पिष्टा Inf तुमुन्—
पेष्टुम्

✓पौड्—पुरा U ष पौडायाम्, to press to hurt
Pre ऋट्—पौडयति ते Pot विधिलिङ्—पौडयेत् ऋ Imp
ऋट्—पौडयतु पौडयताम् Impf ऋट्—अपौडयत् त
Perf लिङ्—पौडयाचकार चक्रो Aor लृट्—अपौडित्
त-अपिपौडत् ऋ Fu लृट्—पौडयिष्यति-ते Per Fu
लृट्—पौडयिता Con लृट्—अपौडयिष्यत् ऋ Ben.
आशिषि लिङ्—पौड्यात् पौडयिषीष्ट Pas कर्मणि—पौड्यते,
Aor कर्म लृट्—अपौडि Des सनन्त—पिपौडयिष्यति ते
PP निष्ठा—पौडित IP ङा—पौडयित्वा Inf तुमुन्—
पौडयितुम्

पुष्—भा P से पुष्टौ, to nourish, to develop
 Pre लट्—पोषति Pot विधिलिङ्—पोयेत् Imp लोट्
 —पोषतु Impf लङ्—अपोषत् Perf लिट्—पुपोष,
 पुपुषतु पुपोषिय, पुपुषयु पुपोष, पुपुषिव Aor लुङ्—
 अपोषीत् अपोषी अपोषियम् Fu लृट्—पोषिष्यति
 Per Fu लृट्—पोषिता Con लृङ्—अपोषिष्यत् Ben
 आशिषि लिङ्—पुष्यात् Pas कर्मणि—पुष्यते Aor कर्म-
 लुङ्—अपोषि Cau पिबन्त—पोषयति, Aor णिच् लुङ्—
 अपूपुषत् Des सनन्त—पुपुषियति पुपोषियति Fre
 यङन्त—पोष्यते Kri क्तव्य—पोषणीय PP निष्ठा—
 पुषित IP क्ता—पोषित्वा Inf तुमुन्—पोषितुम्

पुष्—दिवा P अ पुष्टौ, to nourish, to develop
 Pre लट्—पुष्यति Pot विधिलिङ्—पुष्येत् Imp
 लोट्—पुष्यतु Impf लङ्—अपुष्यत् Perf लिट्—
 पुपोष पुपोषिय पुपोष Aor लुङ्—अपुषत् अपुष
 अपुषम् Fu लृट्—पोष्यति Per Fu लृट्—पोष्य Con
 लृङ्—अपोष्यत् Ben आशिषि लिङ्—पुष्यात् Pas
 कर्मणि—पुष्यते, Aor कर्म लुङ्—अपोषि Cau पिबन्त
 —पोषयति, Aor णिच् लुङ्—अपूपुषत् Des सनन्त—
 पुपुष्यति Fre यङन्त—पोष्यते PP निष्ठा—पुष्ट

पुष्—न्या P से पुष्टौ, to nourish Pre लट्—
 पुष्याति पुष्यीत पुष्यान्ति पुष्यासि, पुष्यीथ, पुष्यीथ
 पुष्यामि पुष्यीव Pot विधिलिङ्—पुष्यीयात् पुष्यीयाताम्,
 पुष्यीथ पुष्यीथा पुष्यीयाम् Imp लोट्—पुष्यातु, पुष्यी

ताम्, पुष्पन्तु पुष्पाण पुष्पाणि Impf लङ्—अपुष्पात्, अपुष्णीताम् अपुष्णन् अपुष्णा अपुष्णाम्, अपुष्णीय अपुष्णीम
Perf लिट्—पुपोष, पुपुषत् पुपुषुः पुपोषिष, पुपुषसु,
पुपुष पुपोष, पुपुषिव, पुपुषिम Aor लृङ्—अपोषीत् like
पोषति

पुष्—पुष्ठा U से धारणे, to promote, to
maintain Pre—पोषयति—ते पोषयत्याभरणम् Perf
लिट्—पोषय चकार चक्रे Aor लृङ्—अपुपुषत्

पुष्—दिवा P से विकसने, to open, to blow
Pre लट्—पुष्पाति Pot विधिलिङ्—पुष्पेत् Imp
लोट् पुष्पात् Impf लङ्—अपुष्पात् Perf लिट्—
पुपुष्य पुपुष्यिष पुपुष्य Aor लृङ्—अपुष्पीत् Lu लट्—
पुष्पिषति Per lu लृङ्—पुष्पिता Ben आशिषि
लिङ्—पुष्पात् Pas भावे—पुष्पाते, Aor भावे लृङ्—
अपुष्पि Cau पिजन्त—पुष्पयति Aor पिप् लृङ्—
अपुपुष्यत् Des सन्त—पुपुष्यति Fre यङन्त—
पोपुष्पाते, PP निष्ठा—पुष्पित IP क्ता—पुष्पित्वा
Inf लुप्तन्—पुष्पितम्

पू (पूङ्)—ष्ठा A से पवने, to purify, to
winnow, to invent Pre लट्—पवते Pot विधि
लिङ्—पवेत् Imp लोट्—पवताम् Impf लङ्—
अपवत Perf लिट्—पुपुवे पुपुविषे Aor लृङ्—अप
विष्ट Pu लृङ्—पविष्यते Per Pu लृङ्—पविता
Ben आशिषि लिङ्—पविषोष्ट Pas कर्मणि—पूयते,

Aor कर्म लुङ्—अपावि Cau णिजन्त—पावयति Aor
 णिच् लुङ्—अपीपवत् Des सनन्त—पिपविषते Fr
 यङ्—पोष्यते PP निष्ठा—पूत पवित IP क्ता—
 पूत्वा पवित्वा Inf तुमुन्—पवितुम्

पू (पूज्)—ग्रया U से पवने (पवन पूतीकरणम्,
 सकर्मकोऽयम्, to purify Pre लट्—पुनाति पुनीते
 पुनात्यग्निम्, पुनोते आत्मानम् पुनासि पुनीषे पुनामि पुने
 Pot विधिलिट्—पुनीयात्—पुनीत पुनीया पुनीथा पुनी-
 याम् पुनीय Imp छोट्—पुनातु पुनीताम् पुनीहि—पुनीष्व
 पुनामि पुने Impf लङ्—अपुनात् अपुनीत, अपुनीताम्-
 अपुनाताम् अपुना अपुनीथा, अपुनीतम्—अपुनायाम् अपु
 नाम् अपुनि, अपुनीव अपुनीवहि Perf लिट्—पुपाव—पुपुवे,
 पुपुवु पुपुविरे पुपविथ पुपुविषे पुपुवे पुपाव, पुपुविथ
 पुपुविषे Aor लुङ्—अपावीत् अपविष्ट, अपाविष्टाम्-
 अपविषातान्, अपाविषु अपविषत Gu छट्—पवि
 ष्यति—त Ben आशिषि लिङ्—पूयात् पविषीष्ट Cau
 णिजन्त—like पुङ् Des सनन्त—पुपूषति ते Fre—
 like पूज् PP निष्ठा—पूत (विनाशार्थे—पूत) IP
 क्ता—पूत्वा Inf तुमुन्—पवितुम्

पूज्—चुरा U से पूजायाम् to adore, to receive
 with honour, to present with Pre लट्—पूजयति—ते
 Perf लिट्—पूजया चकार चक्रे Aor लुङ्—अपूपुजत् त
 lu छट्—पूजयिष्यति ते PP निष्ठा—पूजित IP
 क्ता—पूजयित्वा Inf तुमुन्—पूजयितुम्

पूर (पूरौ)—दिवा A ॥ चाध्यायने to satisfy
 Pre षट्—पूरयते Perf निट्—पुपुरे Aor लुट्—अपूरि
 अपूरि Per Fu लुट्—पूरिता Ben चागिषि निट्—
 पूरिषोष्ट Pas कर्मणि—पूर्यते Aor कर्म लुट्—अपूरि,
 Cau निजन्त—पूरयति, Aor निच् लुट्—अपुपुरत् Des
 मनन्त—पुपूरयते Fre यङन्त—पौपूर्यते PP निष्ठा—
 पूण Inf तमुन्—पूरितुम्

पूर (पूरौ)—चुत U ॥ चाध्यायने to fill
 Pre षट्—पूरयति ते Perf सिट्—पूरया चकारचक्रे
 Aor लुट्—अपुपुरत्-त PP निष्ठा—पूरित IP ज्ञा—
 पूरयित्वा Inf तमुन्—पूरयितुम्

पृ (पृह्)—तुदा A च ध्यायाने, प्रायेणार्थ व्याह
 पूर्व, to be busy, to be active, (mostly used with
 ध्या) Pre षट्—ध्याप्रियते Pot. विधिलिङ्—ध्याप्रियेत
 Imp षोष्ट्—ध्याप्रियताम् Impf लङ्—ध्याप्रियत Porf
 निट्—ध्यापमे ध्यापमिषे ध्यापमे Aor लुट्—ध्यापत,
 ध्यापताताम्, ध्यापयत ध्यापथा ध्यापि Fu लुट्—
 ध्यापरिषत् Per Fu लुट्—ध्यापता Con लुट्—ध्यापरि
 षत् Ben चागिषि निट्—ध्यापृषोष्ट Pas भावे—
 ध्याप्रियते Cau निजन्त—ध्यापारयति Aor निच् लुट्—
 ध्यापोपरत् Des मनन्त—ध्यापुपुयते Fre यङन्त—
 ध्यापेप्रीयते PP निष्ठा—ध्यापृत IP ज्ञा—ध्यापृत्य Inf
 तमुन्—ध्यापत्तुम्

पृ—स्वा P अ to be satisfied प्रीत्यर्थे Pre लट्
 —पृणोति Pot विधिलिङ्—पृण्यात् Imp लोट्—
 पृणोतु Impf लङ्—अपृणोत् Perf लिट्—पपार,
 पप्रतु पपय, पप्रयु पपार, पप्रिव Aor लुङ्—अपा-
 र्षीत् Fu लृट्—परिच्यति Per Iu लृट्—पती
 Con लङ्—अपरिच्यत् Ben आशिषि लिङ्—प्रियात्
 Pas भावे—प्रियते Ciu गिजन्त—पारयति Aor णिच्
 लुङ्—अपीपरत् Des मनन्त—पुपूयति Fro यङन्त—
 प्रेप्रीयते PP निष्ठा—पृत IP क्ता—पृत्वा Inf
 तुमुन्—पतम्

पृ—काय P से पालनपूरणयो to guard, to fill,
 Pre लट्—पृणाति Pot विधिलिङ्—पृणीयात् Imp
 लोट्—पृणातु पृणीहि पृणानि Impf लङ्—अपृणात्
 Perf लिट्—पपार, पपरत् पप्रतु, पपरु पप्रु पपरिच्य,
 पपरयु पप्रयु पपर, पप्र पपर पपार पपरिव पप्रिव, पपरिम-
 पप्रिम Aor लुङ्—अपारोत्, अपारिष्टाम Iu लृट्—
 परिच्यति परोच्यति Per Iu लृट्—परिता परोता Con
 लङ्—अपरिच्यत् अपरोच्यत् Ben आशिषि लिङ्—पूर्यात्
 Pas कर्मणि—पूर्यते Ciu गिजन्त—पारयति, Aor
 णिच् लुङ्—अपीपरत्, Des सनन्त—पिपरिपति पिपरीयति-
 पुपूर्यति Fro यङन्त—पीपूर्यते PP निष्ठा—पूर्य IP क्ता—पूर्त्वा

पृ—लृङ् P से पालनपूरणयो, to guard, to fill,
 Pre. लट् ~ ~ ~, पिपुरति पिपरि, पिपूर्य,

पिपृथं पिपर्मि, पिपृथं, पिपृथं Pot विधिलिङ्—पिपृ
 र्यात्, पिपृथ्याताम् पिपृथ्या पिपृथ्याम् Imp लोट्—पिपृथुं,
 पिपृथ्याम् पिपृथि पिपृथ्याणि Impf लट्—अपिप, अपि
 पृथ्याम् अपिपिप अपिप, अपिपृथ्याम् अपिपिप, अपिपृथं,
 अपिपृथं Perf लिट्—अपिप अपिप, अपिपिप अपिपिप अपिपिप
 अपिपिप like वृणाति

पु—पुरा U वृ ण्ये, to fill Pro लट्—पार
 यति. Eto

प्याय् (ओप्याथौ)—भ्वा A अ वृद्धी to grow,
 to swell, to increase Pro लट्—प्यायते Pot
 विधिलिङ्—प्यायेत Imp लोट्—प्यायताम् Impf लङ्
 —अप्यायत Perf लिट्—पिप्ये पिप्याते, पिप्यिरे पिप्यिरे
 पिप्ये पिप्यिष्ये, पिप्यिमहे Aor लुङ्—अप्यायि अप्या
 यिष्ट Fu लट्—प्यायिष्यते Per Fu लुङ्—प्यायिता
 Con लङ्—अप्यायिष्यत Ben आशिषि लिङ्—प्यायि
 षीष्ट Pas भावे—प्यायते, Aor भावे लुङ्—अप्यायि
 Cau णिजन्त—प्याययति Aor णिच् लुङ्—अपिप्ययत्
 Des सनन्त—पिप्यायिष्यते Fro यङन्त—पिपीयते PP
 निष्ठा—प्याय पोत भ्वाङ्—पोनम् उपसर्गाच्च—अप्याय,
 आपूर्वात्—आपोन चन्नु आपोनिमुध IP ङ्ङा—प्यायित्वा
 Inf तुमुन्—प्यायितुम्

प्रच्छ् (छ्)—तदा P अ प्रीक्षायाम् to ask Fro
 लट्—प्रच्छति प्रच्छसि प्रच्छामि Pot विधिलिङ्—प्रच्छेत्
 प्रच्छे प्रच्छेयम् Imp लोट्—प्रच्छतु प्रच्छ प्रच्छानि

Impl नङ्-पृष्ठत् पृष्ठत्-पृष्ठत्-पृष्ठत्-
 पप्रच्छ पप्रच्छिय पप्रच्छ पप्रच्छ-
 प्रमाचीत् प्रमाटाम्, प्रमाचि-प्रमाचि-
 प्रमाचयम्, प्रमाचय प्रमाचय-
 प्रथसि प्रथामि प्रथय-
 प्रष्टासि Con दृङ्-प्रष्टा-प्रष्टा-
 प्रायिमि निङ्-प्रयि-प्रयि-
 प्रच्यते Cau प्रिञ्-प्रचि-प्रचि-
 प्रपप्रच्छत् De प्रप-प्रप-
 प्रीष्ट्यते Kri प्रिष्ट-प्रिष्ट-
 प्रा-प्रा Inf प्रि-प्रि-

मो-
 मि
 मय-
 पोत्
 धति
 प्रेयत्
 भावे
 उङ्-
 -वेमी
 प्रुन-

प्रय-ना ३ ३ प्रयति to become
 increase, to rise Pre-प्र- Prt प्रि- Inf
 मोट-प्रयगाम Impl प्रि-प्रयगाम Prt प्रि-
 पपने Aor प्रि-प्रपने Fut प्रि-
 कृ प्रि-प्रि- Con प्रि-प्रि-
 प्रायिमि निङ्-प्रयि-प्रयि-
 प्रिष्ट-प्रमाचि Con प्रि-प्रि-
 प्रपप्रच्छत् De प्रप-प्रप-
 प्रिष्टा-प्रिष्टा Inf प्रि-प्रि-

it, to
 निङ्-
 प्रमवत
 छद्-
 प्रप्रोच्यत
 यति Aor
 for पिच्
 यडन्त-
 प्रुत्वा Inf

प्रय-प्रि-
 Pro प्रि-
 प्रि-
 Aor प्रि-
 etc.

प्री (प्रीङ्)—दिवा A च प्रीतो, to be satisfied, to feel affection Pre मट्—प्रीयते Pot विधिलिङ्—प्रीयेत Imp शोट्—प्रीयताम् Impf मङ्—अप्रीयत Perf लिट्—पिप्रिये Aor लुङ्—अप्रीयत Fu लट्—प्रीयते Per Pu लुङ्—प्रीता Con लृट्—अप्रीयत Ben आगिषि लिङ्—प्रीषीष्ट Pas—प्रीयते (भावे) Cou विजन्त—प्राययति, Aor लिप् लुङ्—अपिप्रयत् Des मत्—पिप्रीयते Fro यङ्गत्—प्रीयते PP निष्ठा—प्रीत IP ज्ञा—प्रीत्या Inf. लुङ्—प्रीतुम्

प्री (प्रीञ्)—च्वा U च तर्पणे, कांती च, काङ्क्षित—कामना, to please, to take delight in, to desire Pre षट्—

प्रीषाति	प्रीषीत	प्रीषन्ति
प्रीषीते	प्रीषाते	प्रीषते
प्रीषासि	प्रीषीथ	प्रीषीथ
प्रीषीथे	प्रीषाथे	प्रीषीध्वे
प्रीषामि	प्रीषीव	प्रीषोम
प्रीषे	प्रीषीवहि	प्रीषीमहे

Pot विधिलिङ्—प्रीषीयात् प्रीषीत, प्रीषीयाताम् प्रीषीयाताम् प्रीषीय प्रीषीरन् प्रीषीया प्रीषीया, प्रीषीयातम् प्रीषीयाथाम् प्रीषीयाम् प्रीषीथ, प्रीषीयाव प्रीषीवहि Imp. शोट्—प्रीषातु प्रीषीताम् प्रीषीहि प्रीषीथ प्रीषानि प्रीषे

Impf लङ्—अप्रोषात् अप्रोषोत अप्रोषा अप्रोषीथा अप्रो
षाम् अप्रोषि Perf निट्—पिप्राय पिप्रिये, पिप्रियतु पिप्रि
याते पिप्रियथ पिप्रेथ पिप्रियिषे, पिप्रियथु पिप्रियाथे पिप्राय
पिप्रय पिप्रिये, पिप्रियिष पिप्रियिषहे Aor लुङ्—अप्रैमीत्
अप्रेष्ट अप्रैषी-अप्रेष्टा अप्रैषम् अप्रैषि Fu लृट्—प्रेष्यति
प्रेष्यते Per Fu लुट्—प्रेता Con लृङ्—अप्रेष्यत्
अप्रेष्यत Ben आशिषि लिङ्—प्रोयात् प्रेषीष्ट Pas भावे
—प्रोष्यते Cau शिजन्त—प्रोषयति, Aor शिच् लुङ्—
अपिप्रोषत् Des सनन्त—पिप्रोषति ते Fre यङन्त—पेप्रो
यते PP निष्ठा—प्रोत IP क्ता—प्रोत्वा Inf तुमुन्—
प्रेतुम्

प्लु (लुङ्)—भ्वा A अ गतौ, to float, to
fly, to jump Pre लट्—प्लवते Pot विधिलिङ्—
प्लवेत Imp लोट्—प्लवताम्, Impf—लङ्—अप्लवत
Perf लिट्—पुप्लुवे Aor लुङ्—अप्लोष्ट Fu लृट्—
प्लोष्यते Per Fu लृट्—प्लोता Con लृङ्—अप्लोष्यत
Ben आशिषि लिङ्—प्लोषोष्ट Pas कर्मणि—प्लूयते Aor
कर्म लुङ्—अप्लावि Cau शिजन्त—प्लावयति, Aor शिच्
लुङ्—अपुप्लवत् Des सनन्त—पुप्लूयते Fre यङन्त—
पोप्लूयते PP निष्ठा—प्लुत IP क्ता—प्लुत्वा Inf
तुमुन्—प्लेतुम्

फल (जि फला)—आ P से विमरणे, to
burst open Pre भट्—फलति Pot विधिलिङ्—फलेत्
Imp लोट्—फलतु ImpI लङ्—अफलत् Perf
लिट्—अफाल फेलतु फेलिथ फेलथु अफाल अफल
फेलिथ Aor लुङ्—अफालीत् Fu लृट्—फलिष्यति
Per Fu लुट्—फलिता Con लृङ्—अफलिष्यत् Ben
आशिषि लिङ्—फल्वात् Pa० भावे—फल्यते Aor भावे-
लुङ्—अफालि Can पिजस्त—फालयति Aor पिच्-
लुङ्—अपीफलत् Dev सनस्त—पिफलियति Ere
यङ्—अफुल्यते PP निष्ठा—फुल्ल उत+फल-उत्फुल्ल,
सम्+फल=भंफुल्ल अन्योपमर्गपूर्वकाश्च भवति—प्र+फल=
प्रफुल्ल IP क्ता—फलित्वा Inf तुमुन्—फलितुम्
यतधास्य फलेत् मूर्धा हृदय मे फलति सदृशवा ॥

फल—आ P से निष्पत्तौ, to go to result to
be successful Pre भट्—फलति Like फल् (जिफला)
but—PP निष्ठा—फलित

फलगति न पथ्यानि विधट्मा ॥ तस्य विद्या फलिष्यति ॥
फलितम् अस्माक कपटप्रवन्धेन ॥

फुल्ल—आ P च विक्रमने, to open to blow
Pre भट्—फुल्लति

प्रफुल्लम्—फुल्लधातो अचप्रत्यय
मोक्षदम् भानुमत प्रफुल्लम्

बध्—भ्वा A to loathe से (बन्धने) सगि परि नेट्.
 विसविकारायें नित्यसनन्तोऽयम् Pre सट्—बोभक्षते
 Perf लिट्—बोभक्षां चक्रे बभूव पास Aor लुङ्—अबो-
 भक्षिष्ट Fu लृट्—बोभक्षिष्यते Per Fu लृट्—बोभक्षिता
 Con लृङ्—अबोभक्षिष्यत Ben आगिषि लिङ्—बोभ-
 क्षिषीष्ट Pas भावे—बोभक्ष्यते PP निष्ठा—बोभक्षित
 Inf तुसुन्—बोभक्षितुम्

बन्ध्—क्या P बन्धने, to bind Pre सट्—
 बध्नाति बध्नासि बध्नामि, बध्नीव Pot विधिलिट्—
 बध्नीयात् बध्नीया बध्नीयाम् Imp लोट्—बध्नातु, बध्नीताम्
 बधान, बध्नीतम् बध्नीनि, बध्नाव Impf लृङ्—अबध्नात्,
 अबध्नीताम् अबध्ना, अबध्नीतम् अबध्नाम्, अबध्नीव Perf
 लिट्—बबन्ध, बबन्धतु बबन्धिय बबन्ध, बबन्धयु बबन्ध, बब-
 न्धिय Aor अभान्त्सीत् अबान्दाम्, अभान्त्सु अभान्त्सी,
 अबान्दम् अबान्द अभान्त्सम्, अभान्त्स, अभान्त्स Fu.
 लृट्—भन्क्ष्यति Per Fu लृट्—बन्धा Con लृङ्—
 अभन्क्ष्यत् Ben आगिषि लिङ्—बध्यात् Pas कर्मणि—
 बध्यते, Aor कर्म लुङ्—अबन्धि Cau णिजन्त—बन्धयति,
 Aor णिच् लुङ्—अबबन्धत् Des सनन्त—विभन्त्सति
 Fre यङन्त—बाबध्यते PP निष्ठा—बद्ध IP
 क्ता—बद्धा Inf—तुसुन्—बन्धुम्

बाध्—भ्वा A से लोडने लोडनं प्रतिधात, to
 oppress to torment Pre सट्—बाधते Pot विधि-

निङ—वाधेत Imp सोट—वाधताम् Impf लङ्—
 अवाधत Perf लिट्—अवाधे Aor लुङ्—अवाधिष्ट
 अवाधिष्ठा अवाधियि Tu लृट्—वाधियते Per Fu.
 लुट्—वाधिता Con लृङ्—अवाधियत Ben आशिपि
 लिङ—वाधिषीष्ट Pas कर्मणि—वाध्यते, Aor कर्म लुङ्—
 अवाधि Can विजन्त—वाधयति ते, Aor णिच् लुङ्—
 अववाधत् त Des सनन्त—प्रिवाधिपते Pro यङन्त—
 वावाध्यते Kri क्तव्य—वाधितव्य, वाधनीय PP निष्ठा
 —वाधित IP क्ता—वाधित्वा Inf तुमुन्—वाधितुम्

बुध्—भा P से अवगमने to know to perceive
 Pre लट्—बोधति Pot विधिलिङ्—बोधेत् Imp
 सोट्—बोधतु Impf लङ्—अबोधत् Perf लिट्—
 बुबोध Aor लुङ्—अबोधीत् Tu लृट्—बोधिष्यति
 Per Tu लृट्—बोधिता Con लृङ्—अबोधिष्यत् Ben
 आशिपि लिङ्—बुध्यात् Pas कर्मणि—बुध्यते Aor कर्म
 लुङ्—अबोधि Can विजन्त—बोधयति Aor णिच् लुङ्—
 अबूबुधत् Des सनन्त—बुबोधिपति बुबुधिपति Pro
 यङन्त—बोबुध्यते Kri क्तव्य—बोधितव्य, बोधनीय, बोध्य
 PP निष्ठा—बोधित बुधित IP क्ता—बोधित्वा बुधित्वा
 Inf तुमुन्—बोधितुम्

बुध् (बुधिर्)—भा U से बोधने, to know
 Pre लट्—बोधति बोधते Pot विधिलिङ्—बोधेत् बोधेत
 Imp सोट्—बोधतु बोधताम् Impf लङ्—अबोधत् अबो
 धत Perf लिट्—बुबोध बुबुधे Aor लुङ्—अबुधत्

अबोधोत् अबोधिष्ट Fu लट्—बोधयति ते Per Fu.
 लुट्—बोधिता Con लृट्—अबोधिष्यत् त Ben आशिषि
 लिङ्—बुधात् बोधिषीष्ट Pas कर्मणि—बुध्यते, Aor कर्म
 लुङ्—अबोधि Cau विजन्त—बोधयति ते Aor णिच्
 लृङ्—अबुबुधत् त Des. सनन्त—बुबोधिषति ते बुबुधिषति
 ते Fre यङन्त—बोबुध्यते Kri कृत्य—PP—IP and
 Inf—like बुध्.

बुध्—दिवा A अ अवगमने, to know, to
 perceive, to understand : Pre लट्—बुध्यते Pot.
 विधिलिङ्—बुध्येत Imp लोट्—बुध्यताम् Impf लृङ्
 —अबुध्यत Perf लिट्—बुबुधे Aor लृङ्—अबोधि-
 अबुह, अभुत्साताम्, अभुत्सत अबुधा, अभुत्सायाम्, अभुद्धम्
 अभुत्सि, अभुत्सहि, अभुत्सहि Fu. लट्—भोक्ष्यते
 Per Fu. लुट्—बोहा Con लृङ्—अभोक्ष्यत Ben
 आशिषि लिङ्—भुक्षीष्ट Pas कर्मणि—बुध्यते, Aor कर्म-
 लुङ्—अबोधि Cau विजन्त—बोधयति (अस्य प्यन्ता-
 त्परस्मैपदमेव), Aor णिच् लृङ्—अबुबुधत् Des सनन्त
 —बुभुक्षते Fre यङन्त—बोबुध्यते Kri कृत्य—
 बीदव्य PP निष्ठा—बुध् IP क्ता—बुहा Inf तुमुन्—
 बोहुम्

ब्रू (ब्रूञ्)—अदा U से व्यक्तायां वाचि, to speak.
 Pre लट्—

PARASMAIPADA.

ब्रवीति

ब्रूत

ब्रुवन्ति

आह

आहतु

आह

ब्रवीषि	ब्रूय	ब्रूय
पात्य	पाहयु	
ब्रवीमि	ब्रूय	ब्रूम

ATMANIPADA

ब्रूते	ब्रूयते	ब्रूयते
ब्रूये	ब्रूयाये	ब्रूयध्वे
ब्रूवहे	ब्रूवहे	ब्रूमहे

Pot विधिविद्—ब्रूयान् ब्रूयते ब्रूयन्ताम् ब्रूयात् ब्रूयातु ब्रूयातुम् ब्रूयातम् ब्रूयाया ब्रूयातम् ब्रूयायायाम् ब्रूयाम् ब्रूयाय ब्रूयाव-
 ब्रूयावहि Imp लोट—ब्रूयतु ब्रूयन्ताम् ब्रूयन्ताम् ब्रूयाताम् ब्रूयन्तु
 ब्रूयताम् ब्रूयहि ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु
 ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु
 ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु ब्रूयन्तु
 Impf लङ्—अब्रूवीत् अभ्रूवत् अभ्रूवन् अभ्रूवन् अभ्रूवन् अभ्रूवन्
 अभ्रूवन् अभ्रूवन् अभ्रूवन् अभ्रूवन् अभ्रूवन् अभ्रूवन् अभ्रूवन् अभ्रूवन्
 अभ्रूवन् अभ्रूवन् अभ्रूवन् अभ्रूवन् अभ्रूवन् अभ्रूवन् अभ्रूवन् अभ्रूवन्

Perf लिट्—

PADESHAPADA

उवाच	उवाच	उवाच
उवाचिष्य उवाच्य	उवाच्य	उवाच
उवाच उवाच	उवाच	उवाच

ATMANEPADA

उवाच	उवाचते	उवाचते
उवाचिष्य	उवाच्ये	उवाच्ये
उवाच	उवाचहे	उवाचमहे

Aor लुङ्—

PARASMAIPADA

अवोचत्	अवोचताम्	अवोचन्
अवोच	अवोचतम्	अवोचत
अवोचम	अवोचाव	अवोचाम

ATMANEPADA

अवोचत	अवोचेताम्	अवोचन्त
अवोचथा	अवोचेथाम्	अवोचध्वम्
अवोचे	अवोचावहि	अवोचामहि

Fu लृट्—वक्ष्यति वक्ष्यते Per Fu लृट्—वक्ता,
 वक्तासि वक्तासे, वक्तामि वक्तामि Oon लृट्—अवक्ष्यत्
 अवक्ष्यत Ben आग्रिषि लिङ्—उच्यत् वक्षीष्ट उच्य-
 वक्षीष्टा, उच्यसम् वक्षीय Pas कर्मणि—उच्यते, Aor
 कर्म लृङ्—अवाचि Ciu णिजन्त—वाचयति ते, Aor णिच्
 लृङ्—अवोचत् त Des समन्त—विवक्षति विवक्षते Fre
 यङन्त—वावक्षते Kri कृत्य—वक्तव्य प्रवचनीय PP
 निष्ठा—उक्त IP क्ता—उक्ता Inf तुमुन्—वक्तुम्

भ

भक्ष्—भुरा U से भक्षणे, to eat Pre भट्—

Pot विधिलिङ्—भक्षयेत् त Imp भोट्—

Impf भेङ्—अभक्षयत् त Perf

यभ्रजिय or यभ्रह यभ्रज्यु		यभ्रज्य
यभ्रज	यभ्रजतु	यभ्रजु
or	or	or
यभ्रज्य	यभ्रजतु	यभ्रजु

ATMAṆṢPADA.

यभ्रज्जे	यभ्रज्जियहे	यभ्रज्जिमहे
or	or	or
यभ्रज्जे	यभ्रज्जियहे	यभ्रज्जिमहे
यभ्रज्जिये	यभ्रज्जिये	यभ्रज्जिये
or	or	or
यभ्रज्जिये	यभ्रज्जिये	यभ्रज्जिये
यभ्रज्जे	यभ्रज्जिये	यभ्रज्जिये
or	or	or
यभ्रज्जे	यभ्रज्जिये	यभ्रज्जिये
Aor—		

PARASHMAIPADA.

अभ्राक्षम्	अभ्राक्षम्	अभ्राक्षम्
or	or	or
अभ्राक्षम्	अभ्राक्षम्	अभ्राक्षम्
अभ्राक्षम्	अभ्राक्षम्	अभ्राक्षम्
or	or	or
अभ्राक्षो	अभ्राक्षम्	अभ्राक्षम्

भनञि, भङ्थ, भङ्थ भनञि, भङ्थ, भङ्थः Pot. विधि-
 निङ्—भवञ्यात् Imp लोट्—भनञ् भङ्थि भनञानि
 Impf लङ्—अभनक्, अभङ्गाम्, अभञ्चन् अभनक् अभन-
 जम् Perf लिट्—अभञ्ज, अभञ्जतु अभञ्जिष्य अभङ्थ्य, अभञ्चयु,
 अभञ्ज अभञ्ज, अभञ्जिष्य Aor लुङ्—अभाङ्गीत्, अभाङ्गाम्
 Fu लृट्—भङ्गति Per Fu लृट्—भङ्गा Con लृट्—
 अभङ्क्ष्यत् Ben आशिषि लिङ्—भञ्यात् Pas कर्मणि
 —भञ्यते, Aor कर्म-लुङ्—अभञ्जि अभाञ्जि Cau पिजन्त
 —भञ्जयति, Aor णिच् लुङ्—अवभञ्जत् Des सनन्त
 —विभङ्क्षति Fre यङन्त—वभञ्ज्यते PP निष्ठा—भम्
 IP ङा—भङ्क्ता भङ्गा Inf तुमुन्—भङ्क्तुम्

भण्—भा P से शब्दे, to sound, to speak Pre
 लङ्—भणति Perf लिट्—अभाण Aor लुङ्—अभानीत्-
 अभणौत् Fu लृट्—भणिष्यति Per Fu लृट्—भणित्ता
 Pas कर्मणि—भण्यते, Aor कर्म लुङ्—अभाणि Cau
 पिजन्त—भाणयति, Aor णिच् लुङ्—अवौभणत् Des
 सनन्त—विभणिषति Fre यङन्त—वभण्यते PP
 निष्ठा—भणित IP ङा—भणित्वा Inf तुमुन्—भणितुम्

भर्त्सं—चुरा A से भर्त्सने, to abuse, to deride,
 to threaten Pre लृट्—भर्त्सयते Perf लिट्—भर्त्सयां-
 चक्रे आस वभूव Aor लुङ्—अवभर्त्सत Fu लृट्—
 भर्त्सयिष्यते Ben आशिषि लिङ्—भर्त्सयिषीष्ट Pas
 कर्मणि—भर्त्स्यते, Aor कर्म लुङ्—अभर्त्सि Des. सनन्त—
 विभर्त्सिषते PP निष्ठा—भर्त्सित IP ङा—भर्त्सित्वा
 Inf तमन्त—भर्त्सितम्

भा—अदा P च दीप्तौ, to shine, to appear Pre
 लट्—भाति Pot विधिलिङ्—भायात् Imp लोट्—
 भातु Impf लङ्—अभात्, अभाताम्, अभु अभान् Perf
 लिट्—बभौ, बभतु बभु बभिव बभाय, बभयु, बभ बभौ,
 बभिव, बभिव Aor लुङ्—अभासीत् अभासी अभासिष्यम्
 Fu लट्—भास्यति Fer Fu लुट्—भाता Con लङ्—
 —अभास्यत् Ben आशिषि लिङ्—भायात् Pas भावे
 —भायते, Aor भावे लुङ्—अभायि Cau णिजन्त—
 भापयति, Aor णिच् लुङ्—अवीमपत् Des सनन्त—
 विभासति Fre यङन्त—वाभायते PP निष्ठा—भात
 Inf तुमुन्—भातुम्

वि + अति + भा = अतिभाति

भाष्—भा A से व्यक्तायां वाचि, to speak, to
 say, to call Pre लट्—भाषते Perf लिट्—बभाषे
 Aor लुङ्—अभाषिष्ट Tu लङ्—भाषिष्यते Per Fu
 लुट्—भाषिता Con लङ्—अभाषिष्यत् Ben आशिषि
 लिङ्—भाषिषीष्ट Pas कर्मणि—भाष्यते, Aor कर्म लुङ्—
 —अभाषि Cau णिजन्त—भाषयति, Aor णिच् लुङ्—
 अवभाषत् त अववीमपत् त Des सनन्त—विभाषिषते Fre
 यङन्त—वाभाष्यते Kri कृत्य—भाषितव्य PP निष्ठा—
 भाषित IP ज्ञा—भाषित्वा Inf तुमुन्—भाषितुम्

भास्—भा A से दीप्तौ, o shine Pre लट्—
 भासते Cau णिजन्त—भासयति, Aor णिच् लुङ्—
 अववीमपत् अववभाषत्

भिच्—आ A से मिचयाम्, to beg, to obtain
 Pre लट्—भिचते Pot विधिलिङ्—भिचेत Imp
 लोट्—भिचताम् Impf लङ्—अभिचत Perf लिट्—
 विभिचे Aor लुङ्—अभिचिष्ट Tu लृट्—भिचिष्यते
 Per Fu लृट्—भिचिता Con लृङ्—अभिचिष्यत Ben
 आगिषि लिङ्—भिचिषीष्ट Pas कर्मणि—भिच्यते, Aor
 कर्म लुङ्—अभिचि Cau णिजन्त—भिचयति, Aor
 चिप् लुङ्—अविभिचत् Des सनन्त—विभिचिष्यते
 Fre यङन्त—वेभिच्यते Kri क्त्वा—भिचितव्य PP
 निष्ठा—भिचित IP क्त्वा—भिचित्वा Inf लुप्तम्—
 भिचितुम्

भिद्—(भिदिर्) इषा U च भेदने, to separate,
 to break down

Pre लट्—

PARASMAIPADA.

भिगन्ति	भिन्त	भिन्दन्ति
भिगन्ति	भिन्व	भिन्व
भिगन्ति	भिन्व	भिन्व

ATMANEPADA

भिन्ते	भिन्दाते	भिन्दते
भिन्ते	भिन्दाथे	भिन्दे
भिन्ते	भिन्वहे	भिन्वहे

Pot. विधिलिङ्—भिन्वात् भिन्दीत भिन्वा भिन्दीया
 भिन्वाम् भिन्दीय Imp लोट्—भिगन्तु भिन्ताम् भिन्वि-

भिनस्त्र भिनदानि भिनदे Impf लङ्—अभिनत् अभिन्त
अभिनत् अभिन अभिन्या अभिनदम् अभिन्दि Perf लिट्
—विभेद विभिदे, विभिदतु विभिदाते विभेदिय विभिदिषे,
विभिदथु विभिदाथे विभेद विभिदे, विभिदिव विभिदिवहे

Aor लुङ्—

PARASMAIPADA

{ अभिक्सीत्	{ अभिक्ताम्	{ अभिक्त्वा
{ अभिदत्	{ अभिदताम्	{ अभिदन्
{ अभिक्सी	{ अभिक्त्तम्	{ अभिक्त्त
{ अभिदद्	{ अभिददत्	{ अभिददत्
{ अभिक्त्सम्	{ अभिक्त्स्व	{ अभिक्त्स्म
{ अभिददम्	{ अभिदाव	{ अभिदाम

ATMANEPADA.

अभिक्त	अभिक्ताताम्	अभिक्त्वत
अभित्या	अभित्यायाम्	अभिक्त्वम्
अभिक्वि	अभित्स्वहि	अभित्स्वहि

Fu लृट्—भित्यति भित्यते भित्यसि भित्यसे भित्यामि
भित्यसे Per Fu. लृट्—भित्ता भित्तासि भित्तासे भित्तास्मि-
भित्ताहे Con लृट्—अभित्यत् अभित्यत Ben आधिवि
लिङ्—भित्यात् भित्योष्ट भित्या भित्योष्टा भित्याप्तम् भित्योय
Pas कर्मणि—भित्यते, Aor कर्म लृङ्—अभेदि Cau
णिजन्त—भेदयति, Aor णिच् लृङ्—अवीभिदत् Des
चनन्त—विभित्यति ते Pro यङन्त—विभित्यते KrI कृत्य
—भित्तव्य भेदनीय, भेदा PP णिष्ठा—भित्त, शक्यार्थे—
भित्तम् शक्यम् IP ङा—भित्त्वा Inf तुमुन्—भित्तुम्

भी (विभी)—सुहो P च भये, to fear, to
be anxious about.

Pre सट्—

विभेति	विमित्	विभ्यति
	विभीत	
विभेयि	विभिय	विभिय
	विभीय	विभीय
विभेमि	विभिव	विभिम
	विभीव	विभीम

Pot विधिलिट्—

{ विभियात्	{ विभियाताम्	{ विभियु
{ विभीयात्	{ विभीयाताम्	{ विभीयु
{ विभिया	{ विभियातम्	{ विभियात
{ विभीया	{ विभीयातम्	{ विभीयात
{ विभियाम्	{ विभियाव	{ विभियाम
{ विभीयाम्	{ विभीयाव	{ विभीयाम

Imp लोट्—

विभेतु	{ विभिताम्	विभ्यतु
	{ विभीताम्	
{ विभिहि	{ विभितम्	{ विभित
{ विभीहि	{ विभीतम्	{ विभीत
विभयानि	विभयाव	विभयाम

Impf सट्—

अविभेतु	{ अविभिताम्	अविभयु
	{ अविभीताम्	

अविभे	{ अविभितम् अविभोतम्	{ अविभित अविभोत
अविभयम्	{ अविभिय अविभीष	{ अविभिम अविभोम

Perf निट—

विभाय	विभ्यतु	विभ्यु
विभयिष विभेय	विभ्ययु	विभ्य
विभाय विभय	विभियव	विभियम

विभयाश्चकार चास बभूव Tu एट—भेष्यति भेष्यसि
भेष्यामि Per Tu लुट—भेत्ता भेत्तासि भेत्तामि Con
लुट—अभेष्यत् अभेष्य अभेष्यम् Ben चाशियि निड—
भीयात् भीयास्ताम् भीयासु भीया भीयासम् Pas भावे
—भीयते Aor भावे लुङ्—अभायि Cau निजन्त- भाय
यति भाषयते भीषयते, Aor णिच् लुङ्- अवोभयत् अवोभयत
अविभीषत Des सनन्त—विभीषति Fre दङन्त—
वेभीषते Kri छत्त्—भेतव्य PP निडा—भीत Inf
तुमुन्—भेतुम्

चोराद् विभेति

भुज्—रूपा U च पालनाभ्यवहारयो, to pro-
tect, to eat, to enjoy, to govern

Pre लट—

PARASJAIIPADA

भुनक्ति	भुङ्क्त	भुङ्कन्ति
भुनचि	भुङ्क्थ	भुङ्थ
भुनज्मि	भुङ्ख	भुङ्म

ATMANI PADA

भुङ्क्ते	भुङ्क्तात्	भुङ्क्ते
भुङ्क्ष्वे	भुङ्क्ष्वाये	भुङ्क्ष्वे
भुङ्क्ष्वे	भुङ्क्ष्वहे	भुङ्क्ष्वे

Pot विधिलिङ—भुङ्क्ष्यात् भुङ्क्षीत भुङ्क्ष्या भुङ्क्षीथा .
 भुङ्क्ष्याम् भुङ्क्षीथ Imp लोट—भुङ्क्तु भुङ्क्ताम्, भुङ्क्तान्
 भुङ्क्ताताम् भुङ्क्तन्तु भुङ्क्तताम् भुङ्क्त्वि भुङ्क्ष्व भुङ्क्त भुङ्क्ष्वम्
 भुङ्क्तानि भुङ्क्ते

PARASMAI PADA

Impf लङ्—

अभुनक्	अभुङ्क्ताम्	अभुङ्क्तन्
अभुनक्त	अभुङ्क्ताम्	अभुङ्क्त
अभुनजम्	अभुङ्क्ष्व	अभुङ्क्ष्वम्

ATMANI PADA

अभुङ्क्त	अभुङ्क्ताताम्	अभुङ्क्त
अभुङ्क्ष्व	अभुङ्क्ष्वायाम्	अभुङ्क्ष्वम्
अभुङ्क्ष्व	अभुङ्क्ष्वहे	अभुङ्क्ष्वम्

Perf लिट्—बुभोज बुभुजे, बुभुजतु बुभुजाते बुभुजिय-
 बुभुजिये, बुभुजथु बुभुजाथे बुभुज बुभुजे बुभुजिव बुभुजिवहे

Aor लुङ्—

PARASMAI PADA

अभौचीत्	अभौक्ताम्	अभौक्षु
अभौची	अभौक्तम्	अभौक्ता
अभौचम्	अभौक्ष्व	अभौक्ष्वम्

ATMANEPADA.

अभुक्ष	अभुक्षताम्	अभुक्षत
अभुक्ष्या	अभुक्ष्याम्	अभुक्ष्यम्
अभुक्षि	अभुक्षहि	अभुक्षहि

Pu. लट्—भोक्षति भोक्षते Per Pu लुट्—भोक्ता Con
लृट्—अभोक्षत् अभोक्षत Ben चागिपि लिट्—भुञ्जत्
भुञ्जीष्ट P's कर्मणि—भुञ्जते Aor कर्म लृट्—अभोजि
Cau विजन्त—भोजयति ते Aor विच् लृट्—अभूभुजत् त
Des मनन्त—भुभुक्षति ते Pre यङन्त—बोभुञ्जते Kri
लृट्—भोक्तव्य PP निष्ठा—भुक्ता IP क्ता—भुक्ता
Inf लुमुन्—भोक्तम्

बुभुजे पृथिवीपाल पृथिवीर्निव केवशाम्

सद्यो जनो दुःखगतानि भुङ्क्ते

भृ—भ्वा P से सत्तायाम्, to be. Pre लट्—

भवति	भवत	भवन्ति
भवसि	भवय	भवथ
भवामि	भवाव	भवाम

Pot विधिनिङ्—

भवेत्	भवताम्	भवेयु
भवे	भवेतम्	भवेत
भवेयम्	भवेव	भवेम

Imp मोट्—

भवतु	भवताम्	भवन्तु
भव	भवताम्	भवत
भवानि	भवाव	भवाम

Impf लङ्—

अभवत्	अभवताम्	अवभन्
अभव	अभवतम्	अभवत
अभवम्	अभवाव	अभवाम

Perf लिट्—

बभूव	बभूवतु	बभूवु
बभूविथ	बभूवथ	बभूव
बभूव	बभूविव	बभूविम

Aor लुङ्—

अभूत्	अभूताम्	अभूवन्
अभू	अभूतम्	अभूत
अभूवम्	अभूव	अभूम

Fu लृट्—

भविष्यति	भविष्यत	भविष्यन्ति
भविष्यसि	भविष्यथ	भविष्यथ
भविष्यामि	भविष्याव	भविष्याम

Per Fu लृट्—

भविता	भवितारौ	भवितार
भवितासि	भवितास्य	भवितास्य
भवितामि	भविताव	भविताम

Con लृङ्—

अभविष्यत्	अभविष्यताम्	अभविष्यन्
अभविष्य	अभविष्यतम्	अभविष्यत
अभविष्यम्	अभविष्याव	अभविष्याम

Ben आगिषि सिङ्—

भूयात्	भूयास्ताम्	भूयासु
भूया	भूयास्तम्	भूयास्त
भूयामम्	भूयास्र	भूयास्र

P₁₅ —(भावे)—अकर्मकधातुभ्यो भावे कर्तरि च लकारा भवन्ति तत्र भावे प्रथमपुरुषैकवचनमेव सकर्मकधातुभ्यः कर्मणि कर्तरि च लकारा भवन्ति तत्र कर्मणि एकवचन-द्विवचनबहुवचनानि स्युः लट्—निङ् (सिध्यते)—लोट्—लङ्—परसु य (यक) भावे कर्मणि च भावे कर्मणि च आत्मनेपद भवति

Pre लट्—भूयते (देवदत्तेन भूयते, त्वया भूयते, मया भूयते) Pot. विधिलिङ्—भूयेत Imp लोट्—भूयताम् Impf लङ्—अभूयत Perf लिट्—बभूवे Aor लुङ्—अभावि Fu लृट्—भाविष्यते भविष्यते Per Fu लृट्—भाविता भविता Con लृङ्—अभाविष्यत अभविष्यत Ben आगिषि निङ्—भाविष्येष्ट भविष्येष्ट

भूयते भवता मासम् । अकर्मकधातुभिर्योगि—“काच भावाध्वगन्तव्यदेशवाचकानो कर्मसंज्ञा ॥”

Pas (कर्मणि)—भू—may be used in the कर्म-वाच्ये after certain prepositions Thus—अनु+भू= अनुभूयते, अनुभूयेते अनुभूयन्ते अनुभूयसे, अनुभूयध्वे अनुभूये, अनुभूयावहे अनुभूयामहे

त्वम् अनुभूयसे अहम् अनुभूये

Pot विधिलिङ्—अनुभूयेत अनुभूयेथा अनुभूयेथ Imp लोट्—अनुभूयताम् अनुभूयस्र अनुभूये Impf लङ्

—अन्वभूयत अन्वभूयथा अन्वभूये Perf लिट्—अनु
बभूवे अनुबभूविये अनुबभूवे Aor लुङ्—अन्वभावि, अन्व
भाविषाताम् अन्वभविषाताम् अन्वभाविष्ठा अन्वभविष्ठा
अन्वभाविषि अन्वभविषि Fu लृट्—अनुभाविष्यते अनुभवि
ष्यते Per Fu लृट्—अनुभाविता अनुभविता Con लृङ्—
अन्वभाविष्यत अन्वभविष्यत Ben आशिषि लिङ्—अनु
भाविषीष्ट अनुभविषीष्ट

अनुभूयते आनन्द रामिण, त्वया अनुभूयते आनन्द, मया
अनुभूयते आनन्द ॥ त्वम् अनुभूयसे ॥ अहम् अनुभूये ॥

Part Pre भूयमान Part Fu लृट्—भविष्यमाण
PP निष्ठा—भूत

Cau. पिजन्त—

PARASMAIPADA

Pre लट्—भावयति भावयन्ति भावयामि Pot विधि
लिङ्—भावयेत् भावये भावयेयम् Imp लोट्—भावयतु
भावय भावयानि Impf लङ्—अभावयत् अभावय
अभावयम् Perf लिट्—भावयाचकार आस बभूय Aor लुङ्
—अवीभवत् अवीभव अवीभवम् Tu लृट्—भाव
यिष्यति भावयिष्यसि भावयिष्यामि Per Fu लृट्—भाव
यिता भावयितासि भावयितान्ति Con लृङ्—अभाव
यिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—भाष्यात् भाष्या भाष्यासम्

ATMANEPADA

Pre लट्—भावयते भावयसे भावये Pot विधिलिङ्
—भावयेत भावयेय Imp लोट्—भावयतान्

भावयस्व भावये Impf लट्—अभावयत अभावयथा
 अभावये Perf लिट्—भावयां चक्रे आस बभूव : Aor
 लुङ्—अवीभवत अवीभवथा अवीभवे Fu लृट्—भाव
 यिष्यते भावयिष्यसे भावयिष्ये Per Fu लुट्—भावयिता
 भावयितासे भावयिताहे Con लृङ्—अभावयिष्यत अभाव
 यिष्यथा अभावयिष्ये Ben आशिषि लिङ्—भावयिषीष्ट
 भावयिषीष्टा भावयिषीय

Causative Passive (कृत्वात् कर्मवाच्ये)—Pre लट्—
 भाष्यते भाष्यसे भाष्ये Pot विधिलिङ्—भाष्येत भाष्येया
 भाष्यय Imp लोट्—भाष्यताम् भाष्यस्व भाष्ये Impf लट्
 —अभाष्यत अभाष्यथा अभाष्ये Perf लिट्—भाषयां चक्रे
 आस बभूव Aor अभावि, अभावयिषाताम् अभाविषाताम्
 अभावयिष्टा अभाविष्टा अभावयिषि अभाविषि Fu
 लृट्—भावयिष्यते भाविष्यते भावयिष्यसे भाविष्यसे भावयिष्ये
 भाविष्ये Per Fu लृट्—भावयिता भाविता भावयितासे
 भावितासे भावयिताहे भाविताहे Con लृङ्—अभावयिष्यत
 अभाविष्यत अभावयिष्यथा अभाविष्यथा अभावयिष्ये अभा
 विष्ये Ben आशिषि लिङ्—भाषयिषीष्ट भाविषीष्ट भाव
 यिषीष्टा भाविषीष्टा भावयिषीय भाविषीय

Des सनन्त—

PARASMAIPADA.

Pre लट्—बुभूषति बुभूषामि बुभूषामि
 Pot विधिलिङ्—बुभूषेत् बुभूषे बुभूषेयम्
 Imp लोट्—बुभूषतु बुभूष बुभूषाणि
 Impf लट्—अबुभूषत् अबुभूष अबुभूषम्

Perf लिट्—बुभूषाचकार-आस बभूव बुभूषाचकार्य-
 आसिथ बभूविथ बुभूषाचकार आस बभूव
 Aor लुङ्—अबुभूषीत् अबुभूषी अबुभूषिषम्
 Fu लृट्—बुभूषिष्यति बुभूषिष्यसि बुभूषिष्यामि
 Per Tu लृट्—बुभूषिता बुभूषितासि बुभूषितास्मि
 Con लृङ्—अबुभूषिष्यत् अबुभूषिष्य अबुभूषिष्यम्
 Ben आशिषि लिङ्—बुभूष्यात् बुभूष्या बुभूष्यासम्

ATMANEPADA

Pre लट्—बुभूषते बुभूषसे बुभूषे
 Pot विधिलिङ्—बुभूषेत बुभूषेथा बुभूषेय
 Imp लोट्—बुभूषताम् बुभूषस्व बुभूषे
 Perf लिट्—बुभूषाचक्षे आस बभूव
 Aor लुङ्—अबुभूषिष्ट अबुभूषिष्ठा अबुभूषिषि
 Fu लृट्—बुभूषिष्यते बुभूषिष्यसे बुभूषिष्ये
 Per Fu लृट्—बुभूषिता बुभूषितासे बुभूषिताहे
 Con लृङ्—अबुभूषिष्यत अबुभूषिष्यथा अबुभूषिष्ये
 Ben आशिषि लिङ् बुभूषिष्योष्ट बुभूषिष्योष्ठा बुभूषिष्योय
 Desiderative Passive (सनन्तात् कर्मवाच्ये)—

Pre लट्—बुभूष्यते बुभूष्यसे बुभूष्ये
 Pot विधिलिङ्—बुभूष्येत बुभूष्येथा बुभूष्येय
 Imp लोट्—बुभूष्यताम् बुभूष्यस्व बुभूष्ये
 Impf लङ्—अबुभूष्यत अबुभूष्यथा अबुभूष्य
 Perf लिट्—बुभूषाचक्षे आस बभूव
 Aor लुङ्—अबुभूषिष्ट अबुभूषिष्ठा अबुभूषिषि
 Fu लृट्—बुभूषिष्यते बुभूषिष्यसे बुभूषिष्ये

Per Iu लुट्—बुभूयिता बुभूयितासे बभूयिताहे

Con एङ्—अबुभूयिष्यत अबुभूयिष्यथा अबुभूयिष्ये

Ben आगिपि लिङ्—बुभूयिषोष्ट बुभूयिषोष्ठा बुभू-
यिषीय

Fre यङस्त—

Pre ञट्—बोभूयते, बोभूयेते, बोभूयन्ते बोभूयसे, बोभू-
येये, बोभूयध्वे बोभूये बोभूयावहे, बोभूयामहे

Pot विधिलिङ्—बोभूयेत बोभूयेयाताम्, बोभूयेरन्
बोभूयेया बोभूयेयायाम् बोभूयेध्वम् बोभूयेय बोभूयेवहि
बोभूयेमहि

Imp लोट्—बोभूयताम् बोभूयेताम् बोभूयन्ताम्
बोभूयस्व बोभूयेयाम् बोभूयध्वम् बोभूये, बोभूयावहे बोभू-
यामहे

Impf लङ्—अबोभूयत अबोभूयेताम् अबोभूयन्त
अबोभूयथा, अबोभूयेयाम्, अबोभूयध्वम् अबोभूये अबो-
भूयावहि अबोभूयामहि

Perf लिट्—बोभूयाचक्रौ आस बभूव

Aor लुङ्—अबोभूयिष्ट अबोभूयिषाताम् अबोभूयिषत
अबोभूयिष्ठा अबोभूयिषाथाद् अबोभूयिध्वम् अबोभूयिषि,
अबोभूयिष्वहि, अबोभूयिष्यहि

Fu लृट्—बोभूयिष्यते बोभूयिष्यसे बोभूयिष्ये

Per Fu लुट्—बोभूयिता बोभूयितासे बोभूयिताहे

Con लृङ्—अबोभूयिष्यत अबोभूयिष्यथा अबोभूयिष्ये

Ben आशिषि लिङ्—बोभूयिषीष्ट, बोभूयिषीयास्ताम्,
बोभूयिषीरन् बोभूयिषीष्ठा, बोभूयिषीयास्याम् बोभूयिषीध्वम्
बोभूयिषीय, बोभूयिषीर्वाहि बोभूयिषीमहि

Kri कृत्य—भवितव्य, भवनोय, भव्य Pre Par—
(अत्) भवत् Fu Par—(अत्) भविष्यत् IP ज्ञा—भूत्वा,
अनु+भू=अनुभूय Pre Par—(आन) भूयमान Fu
Par—(आन) भविष्यमाण PP निष्ठा—भूत Inf तुमुन्
—भवितुम्, (णिच्) भावयितुम्

भू—बुरा A to obtain भू may be used in
the Atmanepada after certain prepositions Even
by itself it is used in the sense of obtaining
Pre लट्—भावयते भवते भावयसे भवसे भावये भवे Pot
विधिलिङ्—भावयेत भवेत Imp लोट्—भावयताम् भवताम्
Impf लङ्—अभावयत अभवत Perf लिट्—भावयां
चक्रे आस वभूव, वभूवे 1or—अवीभवत अभविष्ट Tu लट्
—भावयिष्यते भविष्यते Per Tu लुट्—भावयिता भविता
Con लृङ्—अभावयिष्यत अभविष्यत Ben आशिषि लिङ्
—भावयिषीष्ट भविषीष्ट Pas —भाष्यते भूयते.

भूष्—भा P से अलङ्कारे, to adorn Pre लट्
—भूयति Pot विधिलिङ्—भूयेत् Imp लोट्—भूयतु
Impf लङ्—अभूयत् Perf लिट्—बुभूष बुभूषिष्य बुभूष
Aor लृङ्—अभूषीत् अभूषी अभूषिषम् Fu लट्—
भूयिष्यति Per Tu लुट्—भूयिता Con लृङ्—अभू
यिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—भूष्यात् Pas कर्मणि—भूष्यते,
Aor कर्म लृङ्—अभूषि Cau यिजन्त—भूषयति Aor णिच्

सुह्—अबुभूयत् Des सनत्—बुभूयिषति Pre यङ्ग
 —बोभूयते Kri क्त्य—भूयितव्य, भूयणीय PP तिष्ठा
 —भूयित IP ज्ञा—भूयित्वा Inf तुमुत्—भूयितुम्

भूय्—पुरा U ते अलङ्करी, to adorn Pre भट्
 —भूययति ते Pot विधिलिङ्—भूययेत् त Imp लोट्
 भूययतु भूययताम् Impf भट्—अभूययत् त Perf.
 लिट्—भूययांचकार चक्रे पास वभूय Aor सुह्—अबु
 भूयत् त Tu लृट्—भूययिष्यति ते Per Tu सुह्
 —भूययिता Con लृट्—अभूययिष्यत् त Pas कर्मणि
 —भूयते, Aor कर्म सुह्—अभूयि Des सनत्—बुभू
 ययिषति ते Pre यङ्गत्—बोभूयते Kri क्त्य—भूय
 यितव्य PP तिष्ठा—भूयित IP ज्ञा—भूयित्वा
 Inf तुमुत्—भूययितुम्

भृ (भृञ्)—आ U अ भरये, to nourish,
 to fill, to carry Pre लट्—भरति भरते Pot विधि
 लिङ्—भरेत् भरत Imp लोट्—भरतु भरताम् भर भरत्
 भराणि भरै Impf लट्—अभरत् अभरत अभट अभ
 रयाः अभरम् अभरे Perf लिट्—अभार-अभ्रे, अभ्रतु
 अभ्राते अभर्च अभ्रये, अभ्रयु अभ्राये अभार अभ्रे, अभ्रव
 अभ्रवहे Aor सुह्—अभार्पोत् अभ्रत अभार्पो अभ्रयाः
 अभार्पम् अभ्रयि Tu लृट्—भ्रियति भ्रियते Per Tu
 सुह्—भर्ता Con लृट्—अभ्रियत् त Den आगिषि
 लिङ्—भ्रियात् भ्रूषीष्ट Pas कर्मणि—भ्रियते Aor कर्म
 सुह्—अभारि Cau विजन्त—भारयति, Aor णिच्-

लृङ्—अवीभरत् Des सनन्त—विभरिषति ते बुभूषति ते
 Fre यङन्त—वीभ्रीयते Kri कृत्य—भर्तव्य भरणीय
 PP निष्ठा—भृत Inf तुमुन्—भर्तुम्

दरिद्रान् भर कौन्तेय ॥

भृ (भृञ्)—लृङो U च 'स्य' परे इट् घारञ्
 पोषणयो to carry, to nourish

Pre लट्—

PARASMAIPADA

विभर्ति	विभृत	विभ्रति
विभर्षि	विभृत्य	विभृत्य
विभर्मि	विभ्रुव	विभ्रुम

ATMANEPADA

विभृते	विभ्राते	विभ्रते
विभृधे	विभ्राधे	विभृध्वे
विभ्र्वे	विभ्रुवहे	विभ्रुमहे

Pot विधिनिङ्—विभ्रयात् विभ्रीत विभ्रया विभ्रीया
 विभ्रयाम् विभ्रोय Imp लोट्—विभर्तुं विभ्रताम्, विभ्रताम्
 विभ्राताम् विभ्रतु विभ्रताम् विभ्रति विभ्रुष्य, विभ्रतम्
 विभ्रायाम् विभराणि विभरै, विभराय विभरावहे

Impf लङ्—

PARASMAIPADA

अविभ्र	अविभ्रताम्	अविभ्रत्
अविभ्र	अविभ्रतम्	अविभ्रत
अविभ्रम्	अविभ्रुव	अविभ्रुम

ATMA\FPADA.

अविभृत	अविभ्राताम्	अविभ्रत
अविभृथा	अविभ्रायाम्	अविभृध्वम्
अविभि	अविभृषद्भि	अविभृमद्भि

Perf लिट—

PARASMAIPADA

वभार	वभ्रतु	वभ्रु
वभर्य	वभ्रथु	वभ्र
वभार वभर	वभ्रव	वभ्रम
विभराचकार	विभराचक्रतु	विभराचक्रु
विभराचकर्ष	विभराचक्रथु	विभराचक्र
विभराचकार	विभराचक्रव	विभराचक्रम

एकम्—

—आस	—आसतु	—आसु
—वभ्रूव	—वभ्रूवतु	—वभ्रूवु

ATMANEPADA

वभ्रे	वभ्राते	वभ्रिरे
वभ्रथे	वभ्राथे	वभ्रद्वे
वभ्रे	वभ्रवहे	वभ्रमहे
विभराचक्रे	विभराचक्राते	विभराचक्रिरे
विभराचक्रथे	विभराचक्राथे	विभराचक्रद्वे
विभराचक्रे	विभराचक्रवहे	विभराचक्रमहे

—आस वभ्रूव Like—Parasmaipada

Aor लुङ्—

PARASMAIPADA.

अभार्षीत्	अभार्ष्टाम्	अभार्षु
अभार्षी	अभार्ष्टम्	अभार्ष्ट
अभार्षम्	अभार्ष	अभार्ष

ATMANEPADA

अभृत्	अभृषाताम्	अभृषत
अभृषा	अभृषाथाम्	अभृदम्
अभृषि	अभृष्वहि	अभृषहि

Fu लृट्—भरिष्यति भरिष्यते Per Fu लृट्—भर्ता
 भर्तासि भर्तासे भर्तास्मि भर्ताहे Con लृट्—अभरिष्यत्-
 अभरिष्यत अभरिष्य अभरिष्यथा अभरिष्यम् अभरिष्ये Ben
 आशिषि लिङ्—भ्रियात् भ्रूयीष्ट भ्रिया-भ्रूयीष्टा भ्रियासम्-
 भ्रूयोय Pas कर्मणि—भ्रियते, Aor कर्म लृङ्—अभारि
 Cau णिजन्त—भारयति ते, Aor णिच लृङ्—अबीभरत् त
 Des सनन्त—बुभूषति ते Ire यङन्त—बिभ्रीयते Kri
 कृत्य—भतव्य, भरणीय PP निष्ठा—भृत Inf तुमुन्
 —भर्तुम्

धुर धरित्या विभरावभूव

भृज् (भृजी)—भा A से भर्जने, to parch,
 to fry Pro लृट्—भर्जते Pot विधिलिङ्—भर्जेत
 Imp लोट्—भर्जताम् Impf लृङ्—अभर्जत Perf लिट्
 —अभृजे Aor लृङ्—अभर्जिष्ट Tu लृट्—भर्जयते
 Per Fu लृट्—भर्जिता Con. लृङ्—अभर्जिष्यत Ben

पागिपि निह—भर्जिषीष्ट Pas कर्मणि—भृज्यते, Aor
कर्म लुङ्—चभर्जि Cau पिजन्त—भर्जयति ते Aor
णिच् लुङ्—चवीभृजत् चबभर्जत् Des सनन्त—विभर्जयते
Pro यङन्त—बरीभृज्यते Kri क्तव्य—भर्जितव्य, भर्जनीय
PP निष्ठा—घृक्त IP क्ता—भर्जित्वा भृक्ता Inf तुमुन्
भर्जितुम्

भृञ्—भा A से चवचमने, (चण्य भादिपाठसु
मैत्रेयप्रभृतिमन्त्रत) to escape, to decline Pro लृट्—भृ
—भृगते Pot. विधिनिह—भृजेत Imp लोट्—भृग
ताम् Impf लृट्—चभृगत Perf लिट्—बभृगे Aor
लृट्—चभृगत् चभृगिष्ट Tu लृट्—भृगिष्यति Per Tu
लृट्—भृगिता Con लृट्—चभृगिष्यत Ben पागिपि-
निह—भृगिषीष्ट Pas भावे—भृग्यते Aor भावे लृट्
—चभृगि Cau पिजन्त—भृगयति, Aor णिच् लुङ्
चभृगत् Des सनन्त—विभृगयते Fro यङन्त—
वाभृज्यते PP निष्ठा—भृष्ट IP क्ता—भृगित्वा भृष्टा
Inf तुमुन्—भृगितुम्

भृञ्—दिवा P से चवचमने, to fall, to decline
to escape Pro लृट्—भृज्यति Pot विधिनिह—
भृज्येत् Imp लोट्—भृज्यतु Impf लृट्—चभृज्यत्
Perf लिट्—बभृज, बभृजतु बभृजिष्य, बभृज्यु बभृज,
बभृजिव Aor लृट्—चभृगत् चभृग चभृगम् Tu
लृट्—भृगिष्यति Per Fu लृट्—भृगिता Con लृट्
—चभृगिष्यत् Ben पागिपि निह—भृज्यात् Pas
भावे—भृज्यते Aor भावे लृट्—चभृगि Cau पिजन्त

—भ्रमयति Aor णिच्-लुङ्—अवभ्रगत् Dc^१ सनन्त
 —विभ्रमयति Tre यङन्त—वाभ्रम्यते Kr¹ कृत्य—
 भ्रमितव्य PP निष्ठा—भ्रष्ट IP क्ता—भ्रशित्वा भ्रष्टा
 Inf तुमुन्—भ्रशितुम्

भ्रस्—भ्वा A. and दिवा P to fall down Pre
 षट्—भ्रसते भ्रस्यति Same as भ्रश्

भ्रम्—भ्वा P से चक्षने, to roam, to totter, to
 surround

Pre षट्—

{ भ्रमति	{ भ्रमत	{ भ्रमन्ति
{ भ्रम्यति	{ भ्रम्यत	{ भ्रम्यन्ति
{ भ्रमसि	{ भ्रमथ	{ भ्रमथ
{ भ्रम्यसि	{ भ्रम्यथ	{ भ्रम्यथ
{ भ्रमामि	{ भ्रमाव	{ भ्रमाम
{ भ्रम्यामि	{ भ्रम्याव	{ भ्रम्याम

Pot विधिलिङ्—भ्रमेत् भ्रम्येत् Imp लोट्—भ्रमतु-
 भ्रम्यतु Impf लङ्—अभ्रमत अभ्रम्यत्

Perf लिट्—

वभ्राम	{ वभ्रमतु	{ वभ्रसु
	{ वभ्रेतु	{ वभ्रेम
{ वभ्रमिथ	{ वभ्रमथु	{ वभ्रम
{ वभ्रेमिथ	{ वभ्रेमथ	{ वभ्रेम
{ वभ्राम	{ वभ्रमिव	{ वभ्रमिम
{ वभ्रम	{ वभ्रेमिव	{ वभ्रेमिम

Aor लुङ्-अभ्रमीत् अभ्रमो अभ्रमिषम् Fu लृट्-
 भ्रमिष्यति Per Fu लृट्-भ्रमिता Con लृट्-अभ्र
 मिष्यत् Ben आशिषि लिङ्-भ्रम्यात् Pas कर्मणि-
 भ्रम्यते, Aor कर्म लुङ्-अभ्रामि Cau णिजन्त-भ्रम
 यति, Aor णिच् लृट्-अविभ्रमत् Des सनन्त-विभ्रमि
 षति, Tre यङन्त-वभ्रम्यते Kri कृत्य-भ्रमितव्य
 PP निष्ठा-भ्रान्त IP क्ता-भ्रमित्वा भ्रान्त्वा Inf
 तुमुन्-भ्रमितुम्

भ्रम्-टिवा P चे चलने, to roam Pre लृट्
 -भ्राम्यति भ्रमति Pot विधिलिङ्-भ्राम्येत् भ्रमेत्
 Imp लोट्-भ्राम्यतु भ्रमतु Impf लृट्-अभ्राम्यत्
 अभ्रमत् Perf लिट्-अभ्राम (same as भ्रा-
 भ्रम्)

Aor लुङ्-

अभ्रमत्	अभ्रमताम्	अभ्रमन
अभ्रम	अभ्रमतम्	अभ्रमत
अभ्रमम्	अभ्रमाव	अभ्रमाम

Iu लृट्-भ्रमिष्यति Per Fu लृट्-भ्रमिता
 Con लृट्-अभ्रमिष्यत् Ben आशिषि लिङ्-भ्रम्यात्
 Pas कर्मणि-भ्रम्यते, Aor कर्म लुङ्-अभ्रामि Cau
 णिजन्त-भ्रमयति (भ्रामयति) Aor णिच् लृट्-अवि
 भ्रमत् Des सनन्त-विभ्रमिषति Tre यङन्त-वभ्र
 म्यते Kri कृत्य-भ्रमितव्य PP निष्ठा-भ्रान्त IP
 क्ता-भ्रमित्वा भ्रान्त्वा Inf तुमुन्-भ्रमितुम्

लोकेऽस्मिन् भ्रमाग्येक ॥ बभ्राम तच्च तत्रैव ॥ दृष्टि-
भ्राम्यति ये ॥ भ्रेमु शिन्धोचयास्तुङ्गान् ॥ तत्रैवाधिभ्रमदेवी ॥
उत्तिष्ठप्य भ्रामयेद्देहम् भ्रामयित्वा गतगुणम् ॥ भ्रान्त
देशमनेकदुर्गविषमम्

भ्रञ्ज—तुटा U च पाके, to fry

Pie लट्—

PARASMAIPADA

भृजति	भृजत	भृजन्ति
भृजमि	भृजथ	भृजथ
भृजामि	भृजाव	भृजाम

ATMANEPADA

भृजत	भृजते	भृजन्ते
भृजसे	भृजधे	भृजध्वे
भृजे	भृजावहि	भृजामहि

Pot विधिनिङ्—

PARASMAIPADA

भृजेत	भृजेताम्	भृजेयु
भृजं	भृजेतम्	भृजेत
भृजेयम्	भृजव	भृजेम

ATMANEPADA

भृजेत	भृजेयाताम्	भृजेरन्
भृजेया	भृजेयायाम्	भृजेध्वम्
भृजेय	भृजेवहि	भृजेमहि

Imp लोट्—

PARASMAIPADA.

भृज्यतु	भृज्यताम्	भृज्यन्तु
भृज्य	भृज्यतम्	भृज्यत
भृज्यानि	भृज्याव	भृज्याम

ATMANEPADA

भृज्यताम्	भृज्येताम्	भृज्यन्ताम्
भृज्यस्व	भृज्येयाम्	भृज्यध्वम्
भृज्य	भृज्यावहे	भृज्यामहे

Impf लङ्—

PARASMAIPADA

अभृज्यत	अभृज्यताम्	अभृज्यन्
अभृज्य	अभृज्यतम्	अभृज्यत
अभृज्यन्	अभृज्याव	अभृज्याम

ATMANEPADA

अभृज्यत	अभृज्येताम्	अभृज्यन्त
अभृज्यथा	अभृज्येयाम्	अभृज्यध्वम्
अभृज्ये	अभृज्यावहि	अभृज्यामहि

PARASMAIPADA

Perf क्तिट्—

{ वभर्ज	{ वभर्जतु	{ वभर्जुं
{ वभर्ज्य	{ वभर्ज्यतु	{ वभर्ज्यु
{ वभर्जिय वभर्त	{ वभर्ज्यु	{ वभर्ज
{ वभर्जिय वभर्त	{ वभर्ज्यु	{ वभर्ज्य
{ वभर्ज	{ वभर्जिव	{ वभर्जिम
{ वभर्ज्य	{ वभर्जिव	{ वभर्जिम्

ATMANEPADA.

{ वभजे	{ वभर्जाते	{ वभर्जिरे
{ वभ्रज्जे	{ वभ्रज्जाते	{ वभ्रज्जिरे
{ वभर्जिषे	{ वभर्जाथे	{ वभर्जिष्वे
{ वभ्रज्जिषे	{ वभ्रज्जाथे	{ वभ्रज्जिष्वे
{ वभर्जे	{ वभर्जिवहे	{ वभर्जिमहे
{ वभ्रज्जे	{ वभ्रज्जिवहे	{ वभ्रज्जिमहे

Aor लुङ्—

PARASMAIPADA.

{ अभ्राक्षीत्	{ अभ्राष्टाम्	{ अभ्राक्षु
{ अभ्राक्षीत्	{ अभ्राष्टाम्	{ अभ्राक्षु
{ अभ्राक्षी	{ अभ्राष्टम्	{ अभ्राष्ट
{ अभ्राक्षो	{ अभ्राष्टम्	{ अभ्राष्ट
{ अभ्राक्षम्	{ अभ्राष्ट्व	{ अभ्राक्ष
{ अभ्राक्षम्	{ अभ्राष्ट्व	{ अभ्राक्ष

ATMANEPADA

{ अभर्ष्ट	{ अभर्षाताम्	{ अभर्षत
{ अभ्रष्ट	{ अभ्रष्टाताम्	{ अभ्रष्टत
{ अभर्षा	{ अभर्षायाम्	{ अभर्षुम्
{ अभ्रष्टा	{ अभ्रष्टायाम्	{ अभ्रष्ट्वम्
{ अभर्षि	{ अभर्ष्वहि	{ अभर्ष्वहि
{ अभ्रष्टि	{ अभ्रष्ट्वहि	{ अभ्रष्ट्वहि

Iu लट्—भर्षति भ्रष्टति भर्षन् भ्रष्टन् Par Fu

लुट्—भर्षा भ्रष्टा Con लङ्—अभर्षत अभ्रष्टत अभर्षा

अभ्रक्ष्यत Ben आश्रियि लिङ्—P—भृञ्यात् भृञ्या
 भृञ्यासम् A—भर्चीष्ट भृचीष्ट, भर्चीयास्ताम् भृचीयास्ताम्
 भर्चीष्टा भृचीष्टा भर्चीय भृचीय Pas कर्मणि—भृञ्यते
 Aor कर्म लुङ्—अभजि Cau णिजन्त—भर्जयति भ्रजयति
 Aor णिच् लुङ्—अवभर्जत् अवभ्रजत् त Des सनन्त
 —P—विभ्रजति विभ्रजति विभ्रजिषति विभ्रजिषति Δ—
 विभर्जते विभ्रजते विभर्जिषते विभ्रजिषते Fre यङन्त—
 वरीभृञ्यते PP निष्ठा—भृष्ट (Cf भ्रष्ट, भ्रष्टवान्) Inf
 तुमुन्—भर्तुम् भ्रष्टुम्

भ्राज्—भा A. से दीप्ती, to shine Pre लट्—
 भ्राजते Imp लोट्—भ्राजताम् Impf लङ्—अभ्राजत
 Perf लिट्—वभ्राजे भ्रेजे Aor लुङ्—अभ्राजिष्ट Fu
 लृट्—भ्राजिष्यते Per Fu लृट्—भ्राजिता Con लृङ्—
 अभ्राजिष्यत Ben आश्रियि लिङ्—भ्राजिषीष्ट Pas
 भावे—भ्राज्यते, Aor भावे लुङ्—अभ्राजि Cau णिजन्त—
 भ्राजयति तं, Aor णिच् लुङ्—अविभ्रजत् अवभ्राजत् Des
 सनन्त—विभ्राजिषते Fre यङन्त—वाभ्राज्यते Pl'
 निष्ठा—भ्राजित IP क्ता—भ्राजित्वा Inf तुमुन्—
 भ्राजितुम् अग्नेभ्राजन्ते अर्चय भ्राज्मे विश्वया च तपसा
 च भ्राजमानो यथा रवि

म

मण्ड् (मडि)—भा P से भूषायाम्, to decorate
 Pre लट्—मण्डति Perf लिट्—ममण्ड Aor लुङ्—
 चमण्डीत् Fu लृट्—मण्डिष्यति Per Fu लृट्—मण्डिता
 Con लृङ्—चमण्डिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—मण्ड्यात्
 Pas. कर्मणि—मण्ड्यते, Aor कर्म लुङ्—चमण्डि Cau
 णिजन्त—मण्डयति, Aor णिच् लुङ्—चममण्डत् Des
 सनन्त—मिमण्डिषति Fre यङन्त—मामण्ड्यते PP
 निष्ठा—मण्डित IP क्ता—मण्डित्वा Inf तुमुन्—
 मण्डितुम्

मण्ड् (मडि)—चुरा P से भूषायाम्, to decorate,
 to adorn Pre लट्—मण्डयति

मद् (मदौ)—दिवा P से हर्षे, to be glad
 घानपरे लट् लिङ् (विधिलिङ्) लोट् लङि घरे मद्-
 घातोरुपधादीर्घा भवति Pte लट्—माद्यति Perf लिट्—
 ममाद Aor लुङ्—चमदत्, चमादीत् चमदीत् Fu लृट्—
 मदिष्यति Per Fu लृट्—मदिता Con लृङ्—
 चमदिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—मद्यात् Pas भावे
 —मद्यते Aor भावे लुङ्—चमादि Cau णिजन्त—
 मादयति, Aor णिच् लुङ्—चमोमदत् Des सनन्त—
 मिमदिषति Fre यङन्त—मामद्यते PP निष्ठा—मत्त
 IP क्ता—मदित्वा Inf तुमुन्—मदितुम् धर्मात् प्रमाद्यति

मद् (मदौ)—भा P से हर्षस्वेपणयो, to be proud, to be poor, to be glad Pre लट्—मदति
Cau पिजन्त—मदयति (हर्षयति, स्वेपयति, स्वेपन-
दैन्यम्) अन्याये तु—मादयति चित्तविकारमुत्पादयतीत्यर्थ

मद्—बुरा A से दृष्टियोगे, to please Pre
लट्—मादयते Perf लिट्—मादयां चक्रे आस बभूव Aor
लुङ्—अमीमदत Fu लृट्—मादयिष्यते Inf तुमुन्—
मादयितुम्

मन्—दिवा A च ज्ञाने, to know, to think Pre
लट्—मन्यते मन्यसे मन्ये Pot विधिलिट्—मन्येत
मन्येथा मन्येथ Imp लोट्—मन्यताम् मन्यस्व मन्यै Impf
लङ्—अमन्यत अमन्यथा अमन्ये Perf लिट्—मेने, मेनाते,
मेनिरे मेनिषे मेने Aor लुङ्—अमन्य, अमन्यताम् अमन्यथा
अमनसि Fu लृट्—मन्यते PerFu लृट्—मन्यता Con
लृट्—अमन्यत Ben आशिषि लिङ्—मन्येष्ट Pas
कर्मणि—मन्यते Cau. पिजन्त—मानयति ते Aor णिच्
लुङ्—अमीमनात् Des सनन्त—मिमसते Kr: कृत्य—
मन्तव्य मननीय PP निष्ठा—मत IP क्त्वा—मत्वा
Inf तुमुन्—मन्तुम् न त्वा कृष्य मन्ये, न त्वा कृष्याय मन्ये

मन् (मनु)—तना A से अयवोधे, to consider
Pre लट्—मनुते, मन्वाते मनुषे, मन्वाये मन्ये, मनुयहे Pot
विधिलिट्—मन्वीत मन्वीथा मन्वीथ Imp लोट्—मनुताम्
मनुष्व मनवै Impf लङ्—अमनुत अमनुथा अमन्वि
Perf लिट्—मीने Aor लुङ्—अमनिष्ट अमत अमनिष्ठा
अमया अमनिषि Fu लृट्—मनिष्यते PerFu लृट्—

मनिता Con लृङ्—अमनिष्यत Ben आशिवि लिङ्—
मनिषीष्ट Pas कर्मणि—मन्यते, Aor कर्म लुङ्—अमानि
Cau विजन्त—मानयति Des सनन्त—मिमनिषते Fre.
यङन्त—ममन्यते Kri कृत्य—मननीय PP निष्ठा—
मत IP क्ता—मनित्वा मत्वा Inf तुमुन्—मनितुम्

मन्त्र्—(मन्त्रि)—पुरा U से गुप्तपरिभाषणे, to
consult, to advise, to speak privately Pre
लट्—मन्त्रयति ते Impf लृङ्—अमन्त्रयत् त Perf.
लिङ्—मन्त्रयाचकार चक्रे आस बभूव Aor लुङ्—अम-
मन्त्रत् त Fu लृङ्—मन्त्रयिष्यति ते Per Fu लुट्—
मन्त्रयिता Con लृङ्—अमन्त्रयिष्यत् त Ben आशिवि
लिङ्—मन्त्रयात् मन्त्रयिषीष्ट Pas कर्मणि—मन्त्र्यते Aor
कर्म लुङ्—अमन्त्रि Cau Aor—णिच् लुङ्—अममन्त्रत्
त Des सनन्त—मिमन्त्रिषति ते PP निष्ठा—मन्त्रित
IP क्ता—मन्त्रयित्वा Inf तुमुन्—मन्त्रयितुम्

मन्य्—भ्वा प्रया P विलोढने, to shake, to churn,
to destroy Pre लट्—मन्यति मय्याति Pot विधिलिङ्
—मन्येत् मय्यायात् Imp लोट्—मन्यतु मय्यातु Impf
लृङ्—अमन्यत् अमय्यात् Perf लिङ्—ममन्य, ममन्यतु
Aor लुङ्—अमन्यीत् Fu लृङ्—मचिष्यति Per
Fu लुट्—मन्यिता Con लृङ्—अमचिष्यत् Ben
आशिवि लिङ्—मय्यात् मन्ययात् Pas कर्मणि—मन्यते
मन्यते Aor कर्म लुङ्—अमन्त्रि Cau विजन्त—
मन्ययति, Aor णिच् लुङ्—अममन्यत् Des सनन्त—

मिमन्त्रियति Pro यदन्त—मामन्त्र्यते Kri कृत्य —मन्त्रि-
तव्य, मन्त्रणीय, मन्त्र्या PP निष्ठा—मन्त्रित मन्त्रित
IP क्ता—मन्त्रित्वा मन्त्रित्वा, प्र+मन्त्र्—प्रमन्त्र्य Inf तुमुन्
—मन्त्रितुम्

मरज्—तुदा P च रुहो, to purify, to bathe,
to sink Pro मद्—मरजति, मरजत मरजन्ति मरजति
मज्जामि Pot विधिनिङ्—मज्जेत् Imp लोट्—मज्जतु
Impl छङ्—अमज्जत् Perf निङ्—अमज्ज ममज्जतु
ममज्जिष्य ममज्जिष्य ममज्जिष्यु ममज्ज ममज्जिष्य Aor लुङ्
—अमादधीत्, अमादधाम् अमादधु अमादधी अमाद-
धम् Iu छट्—महज्यति Per Iu लुट्—मज्जा
Con छङ्—अमज्जत् Bed चाश्रियि निङ्—मज्ज्यात्
Pas कर्मणि—मज्ज्यते, Aor कर्म लुङ्—अमज्जि Cau
पिजत्—मज्जयति Aor द्विव लुङ्—अममज्जात् Des
सनन्त—मिमज्जति Tre यदन्त—मामन्त्र्यते PP निष्ठा
—मन्त्र IP क्ता—मज्ज्वा मज्जा Inf तुमुन्—मज्जितुम्

मह्—भा P शुरा U से पूजायाम्, to honour
to delight, to increase Pre मट्—महति महयति ते
Perf तिट्—अमाह महयाश्चकार चक्रे, महेत् महयाश्चकतु -
चक्राते Aor लुङ्—अमहोत् अमोमहत् Iu छट्—
महियति महियिष्यति ते Per Iu लुट्—महिता महे
यिता Des सनन्त—मिमहियति मिमहियिष्यति ते Tre
यदन्त मामह्यते PP निष्ठा—महित महयित IP
क्ता—महित्वा महयित्वा Inf तुमुन्—महितुम् महयितुम्

मही—कण्ठादि A. महीङ् पूजायाम्, to honour
Pre लट्—महीयते Imp लोट्—महीयताम्

मा—अदा P अ माने, to measure Pre लट्
—माति Pot विधिलिङ्—मायात् Imp लोट्—मातु
Impf लङ्—अमात् Perf लिट्—ममौ, ममतु ममाद्य
ममिय, ममयु ममौ, ममिव Aor लुङ्—अमासीत्
अमासी अमाचिपम् Iu एट्—मास्यति Per Fu लुट्
—माता Con लृङ्—अमास्यत् Ben आशिषि लिङ्—
मेयात् मेयास्ताम् मेयास्तु Pas कर्मणि—मौयते, Aor
कर्म लुङ्—अमायि Cau शिजन्त—मापयति, Aor
षिच् लुङ्—अमौमपत् Des सनन्त—मित्सति Tro
मौयते PP निष्ठा—मित IP क्ता—मित्वा, प्र+मा-
प्रमाय Inf लुङ्—मातुम्

मा (माङ्)—लृङ् A अ माने, to measure
Pre लट्—मिमौते, मिमाते, मिमते मिमौपे, मिमाथे,
मिमौध्वे मिमे, मिमौवहे Pot. विधिलिङ्—मिमौत
मिमौथा मिमौय Imp मिमौताम्, मिमाताम्, मिम
ताम् मिमौध्व मिमै Impf लङ्—अमिमौत, अमि
माताम्, अमिमत अमिमौथा, अमिमाथाम् अमिमौध्वम्
अमिमि, अमिमौवहि Perf लिट्—ममे, ममाते, ममिरे
ममिपे ममाथे, ममिध्वे ममे, ममिवहे, ममिगहे Aor
लुङ्—अमास्त, अमास्ताम्, अमासत अमास्था, अमा
साथाम्, अमाध्वम् अमासि, अमासहि, अमास्यहि Iu
लृट्—मास्यते Per Fu लुट्—माता Con लृङ्—अमा

मिमन्थिषति Pre यङन्त—भामन्थते Kri कृत्य —मन्थि-
तय्य, मन्थनीय, मन्थ्य PP निष्ठा—मथित मन्थित
IP क्ता—मथित्वा मन्थित्वा प्र+मन्थ्=प्रमथ्य Inf तुमुन्
—मन्थितुम्

मरञ्ज्—तुदा P च शुद्धौ, to purify, to bathe,
to sink. Pre नद्—मज्जति, मज्जत, मज्जन्ति मज्जामि
मज्जामि Pot विधिलिङ्—मज्जेत् Imp लोट्—मज्जतु
Impf लङ्—चमज्जत् Perf लिट्—ममज्ज, ममज्जतु
ममज्जिय ममज्ज्य, ममज्जयु ममज्ज ममज्जिय Aor लुङ्
—चमाङ्क्षीत्, चमाङ्क्षाम् चमाङ्क्षु चमाङ्क्षी चमाङ्-
चम् Fu लृट्—महञ्छति Per Tu लुट्—मह्णा
Con लृट्—चमहञ्छत् Ben चागिषि लिङ्—महञ्छ्यात्
Pas कर्मणि—मज्ज्यते, Aor कर्म लुङ्—चमज्जि Cau
णिजन्त—मज्जयति, Aor णिच् लुङ्—चममज्जत् Des
चनन्त—मिमङ्छति Ire यङन्त—भामञ्छते PP निष्ठा
—मज्ज IP क्ता—मङ्क्ता मक्ता Inf तुमुन्—मङ्क्तुम्

मह्—भा P श्रुत U वे पूजायान्, to honour,
to delight, to increase Pre नद्—महति महयति ते
Perf लिट्—ममाङ् महयाश्चकार चक्रे, मेहत्तु महयाश्चकतु
चक्राते Aor लुङ्—चमह्णीत् चमोमहत् Fu लृट्—
महिष्यति महयिष्यति ते Per Tu लुट्—महिता मह-
यिता Des चनन्त—मिमहिषति मिमहयिषति ते Ire
यङन्त भामह्यते PP निष्ठा—महित महयित IP
क्ता—महित्वा महयित्वा Inf तुमुन्—महितुम् महयितुम्

मही—कङ्गादि A. महीङ् पूजायाम्, to honour
 Pre लट्—महीयते Imp लोट्—महीयताम्

मा—चदा P अ माते, to measure Pre लट्
 —माति Pot विधिनिङ्—मायात् Imp लोट्—मातु
 Impf लङ्—अमात् Perf लिट्—ममौ, ममतु ममाय
 ममिध, ममयु ममौ, ममिध Aor लुङ्—अमासीत्
 अमासी अमाणिषम् Tu एट्—मास्यति Per Tu लुट्
 —माता Con लृङ्—अमास्यत् Ben आशिषि लिङ्—
 मियात् मियास्ताम् मियातु P's कर्मणि—मीयते, Aor
 कर्म लुङ्—अमायि Cau शिजन्त—मापयति, Aor
 शिच् लुङ्—अमीमपत् Des सान्त—मिष्यति Tro.
 मीयते PP णिष्ठा—मित IP क्ता—मित्वा, प्र+मा=
 प्रमाय Inf लुङ्—मातुम्

मा (माङ्)—लृङ् A अ माने, to measure
 Pre लट्—मिमीते, मिमाते, मिमते मिमीषे, मिमाये,
 मिमीध्वे मिमे, मिमोवहे Pot विधिनिङ्—मिमौत
 मिमीथा मिमीय Imp मिमीताम्, मिमाताम्, मिम
 ताम् मिमीष मिमै Impf लङ्—अमिमीत, अमि
 माताम्, अमिमत अमिमीथा, अमिमायाम् अमिमिध्वम्
 अमिमि, अमिमोवहि Perf लिट्—ममे ममाते, ममिरे
 ममिषे ममाये ममिध्वे ममे, ममिवहे, ममिमहे Aor
 लुङ्—अमास्त, अमासाताम्, अमासत अमास्या, अमा
 साथाम् अमाध्वम् अमासि, अमास्वहि, अमाष्वहि Tu
 एट्—मास्यते Per Tu लुट्—माता Con लृङ्—अमा

म्यत Ben आगिषि निङ्—मासीष्ट Pas कर्मणि—
 मीयते, Aor कर्म लुङ्—अमायि Cau पिबन्त—माप-
 यन्ति, Aor पिच् लुङ्—अमीमपत् Des सगन्त—मिष्यते
 Ire यङन्त—मेमीयते Kri कृत्य—मातव्य PP गिष्ठा
 —मित IP ज्ञा—मित्रा Inf तुमुन्—मातुम्

मा (माङ्)—दिया A च माने, to measure
 Pre णट्—मायते Pot विधिनिङ्—मायेत Imp
 लोट्—मायताम् Impf णङ्—अमायत Perf निङ्—
 ममे Aor लुङ्—अमास्य Iu रुट्—माच्यते Per
 Fu रुट्—माता Ben आगिषि निङ्—मासीष्ट etc

मान्—भा A से जिघ्रामायाम् नित्यमनन्तोऽयम्,
 सनोऽत्र चनाधधातुकत्वाद् णिङ् to seek knowledge, to
 search, Pre णट्—मीमासते Pot विधिलिङ्—मीमासेत
 Imp लोट्—मीमासताम् Impf णङ्—अमीमासत Perf
 निङ्—मीमामासूत आस चक्रे Aor लुङ्—अमीमासिष्ट
 Fu रुट्—मीमानिष्यते Per Iu रुट्—मीमांसितः Ben
 आगिषि निङ्—मीमासिषीष्ट Pas कर्मणि—मीमास्यते,
 Aor कर्म लुङ्—अमीमांसि Cau पिबन्त—मीमासयति
 Aor पिच् लुङ्—अमीमांसत् Kri कृत्य—मीमांसि-
 तव्यम् PP गिष्ठा—मीमांसित IP ज्ञा—मीमांसित्वा
 Inf तुमुन्—मीमांसितुम्

मान्—चुरा U भा P से पूजायाम्, to honour,
 Pre लट्—मानयति ते मानति Aor लुङ्—अमीमनत् त-
 अमानीत् Pas कर्मणि—माच्यते, Aor कर्म लुङ्—

अमार्ति K₁₂ कृत्य—मानयितव्य मानितव्य, माननीय
Inf तुमुन्—मानयितुम् मानितुम्

मार्ज^१—धुरा P धे समार्जने, to purify, to
wipe Pre लट्—मार्जयति ते Pot विधिलिङ्—मार्जयेत्-
त Imp लोट्—मार्जयतु ताम Impf लङ्—अमार्जयत्-
त Perf लिट्—मार्जयाञ्चकार चक्रे-चास बभूव Aor
लुङ्—अममार्जत् त Fu लृट्—मार्जयिष्यति ते Per-
Fu लुट्—मार्जयिता Con लृङ्—अमार्जयिष्यत् त Ben
आशिषि लिङ्—मार्ज्यात् मार्जयिषीष्ट Pas कर्मणि—
मार्ज्यते, Aor कर्म लुङ्—अमार्जि Cau. णिजन्त—मार्जं
यति ते Des सजन्त—मिमार्जयिषति ते K₁₂ कृत्य—
मार्जयितव्य, मार्जनीय PP निष्ठा—मार्जित IP क्ता
—मार्जयित्वा, समार्ज्य Inf तुमुन्—मार्जयितुम्

मि (डुमिञ्)—स्वा U प्रक्षेपणे, to throw
Pre भट्—मिनोति मिनुते, मिनुत मित्वाते, मित्वन्ति
मित्वते मिनोपि मिनुषे, मिनुथ मिनुध्वे मिनोमि मित्वे,
मिनुव मित्व मिनुवहे मित्वद्, मिनुम मिष्म-मिनुमहे
मिष्महे Pot विधिलिङ्—मिनुयात् मित्वोत मिनुया-
मित्वीथा मिनुयाम् मित्वीथ Imp लोट्—मिनोतु-
मिनुताम् मिनु मिनुष्व मिावानि मिनवै Impf लङ्—
अमिनोत् अमिनुत अमिनो अमिनुषा अमिनवम्-
अमिन्वि Perf लिट्—ममौ मिम्ये मिम्यतु मिम्याते,
मिम्यु मिम्यिरे ममाथ ममिथ मिम्यिषे, मिम्यथु मिम्याथे,
मिम्य मिम्यध्वे द्वे ममौ मिम्ये, मिम्यिव मिम्यवहे, मिम्यिम-

मिथ्यमहे Aor लुङ्—अमासीत् अम.स्त, अमासिष्टाम्
अमासाताम् Tu एट्—माप्यति माप्यते Per Tu
लुट्—माता Con लुङ्—अमाप्यत् त Ben आशिषि लिङ्
—मीयात् मासेष्ट Pas कर्मणि—मीयते, Aor कर्म लुङ्
—अमायि Cau विजन्त—मापयति, Aor णिच् लुङ्—
अमोमपत् Des सनन्त—मित्यति ते Iro यङन्त—
मीमीयते Krि कृत्य—मातव्य, मानोय PP निष्ठा—
सित IP क्ता—मित्वा Inf तुमुन्—मातुम्

मिद् (जिमिदा)—भा A से छेदने, to be
wct. Pro लट्—मिदति Perf निट्—मिमिदे Aor
लुङ्—अमिदत् अमेदिष्ट Tu एट्—मिदिष्यते, Per Tu
लुङ्—मिदिता Con लुङ्—अमेदिष्यत Ben आशिषि
लिङ्—मिदिषीष्ट Pas भावे—मिद्यते, Aor भावे
लुङ्—अमेदि Cau विजन्त—मिदयति ते, Aor णिच्
लुङ्—अमीमिदत् त Des सान्त—मिमिदिषते Iro
यङन्त—मिमिद्यते Krि कृत्य—मिदितव्यम् PP निष्ठा
—मिदित मिच IP क्ता—मिदित्वा मिदित्वा Inf तुमुन्
—मिदितुम्

मिद् (जिमिटा)—दिवा P से छेदने, to melt
Pro लट्—मिद्यति Pot विधिलिङ्—मिद्येत् Imp लोट्—
मिद्यतु Impf नङ्—अमेद्यत् Puf लिट्—मिमिद,
मिमिदिय Aor लुङ्—अमिदत् Tu लुङ्—मिदिष्यति
Plr Tu लुङ्—मिदिता Con लुङ्—अमेदिष्यत् Ben
आशिषि लिङ्—मिद्यात् Pas भावे—मिद्यते Aor भावे
लुङ्—अमेदि Cau विजन्त—मिदयति, Aor णिच् लुङ्

—अमीमिदत् Des सनन्त—मिमिदिपति मिमेदिपति
 PP निष्ठा—मेदित मिम IP क्ता—मेदित्वा मिदित्वा
 Inf तुमुन्—मेदितुम्

मिल्—तदा U भे सहमने, to join, to come
 together Pre लट्—मिलति ते Pot विधिलिट्—
 मिलेत् त Imp लोट्—मिलतु मिलताम् Impf लङ्
 —अमिलात् त Perf लिट्—मिमेल मिमिले Aor लुङ्
 —अमेलीत् अमेलिष्ट Fu लृट्—मेलिष्यति ते Per Fu
 लुट्—मेनिता Con लृङ्—अमेलिष्यत् त Ben आशिषि
 लिङ्—मिष्यात् मिलिषीष्ट Pas भावे—मिष्यते, Aor
 भावे लुङ्—अमेलि Cau विजन्त—मेलयति ते, Aor
 णिच् लुङ्—अमीमिलत् त Des सनन्त—मिमिलिपति
 ते मिमेलिपति ते Fre यङन्त—मिमिष्यते Kri छत्य—
 मेलितव्य, मेलनीय PP णिष्ठा—मिलित IP क्ता—
 मिलित्वा, समिष्य Inf तुमुन्—मेलितुम् मिलन समि-
 ष्यनम् इत्यनेके वदन्ति, अपाणिगीय तत् पाणिनोयमते तु
 मिलन सम्मेलनम् इत्येव

मौ (मीङ्)—दिश A अ हिसायाम्, अत्र हिं-
 सायुद्धेन प्राणविघ्नेष्वभिधीयते, to kill Pro लट्—मौयते
 Pot. विधिलिट्—मोयेत Imp लोट्—मोयताम् Impf
 लङ्—अमौयत Perf लिट्—मिम्ये Aor लुङ्—अमेष्ट
 Fu लृट्—मेष्यते Per Fu लुट्—मेता Con लृङ्—
 अमेष्यत Ben आशिषि निङ्—मेषीष्ट Pas कर्मणि—
 मौयते, Aor कर्म लुङ्—अमायि Cau विजन्त—माययति

Des सनन्त—मिहसते Fro यद्वन्त—मिमीयते PP
निष्ठा—मोत IP ज्ञा—मीत्वा Inf. तुमुन्—नेतुम्

मी (मीञ्)—मृया U च हिंसायाग, to kill

Pro लट्—मीनाति मीनीते, मीनीत मीनाते मीनासि मीनीषे
मीनीथ मीनाथे मीनामि मीने, मीनीव मीनीयद्गे Pot
विधिलिट्—मीनीयात् मीनीत Imp छोट्—मीनातु मीनी
ताम् Impf छड्—अमीनात् अमीनीत Perf निट्—
ममी मिम्ये, मिम्यतु मिम्याते ममाय ममिध मिम्यिषे,
मिम्यधु मिम्याथे ममो मिम्ये, मिम्यिष मिम्यिषद्गे Aor
लुङ्—अमासीत् अमास्तु Tu छट्—मास्यति मास्यते
Per Tu. लुट्—माता Ben आगिपि लिङ्—मीणात्-
मासीष्ट P is कसणि—मीयते, Aor वार्म लुङ्—अमायि
Cau पिजन्त—मापयति, Aor चिच् लुङ्—अमीमपत्
Des सनन्त—मिहसति ते Fro यद्वन्त—मिमीयते PP
निष्ठा—मोत IP ज्ञा—मीत्वा, प्रमाय Inf तुमुन्—
मातुम्

मील्—भ्रा P वे निमेषणे, to close (as the
eyes), to meet Pro लट्—मीलति Perf निट्—
मिमील Aor लुङ्—अमीलीत् Tu छट्—मीलिष्यति
Cau पिजन्त—मीलयति, Aor चिच् लुङ्—अमिमीलत्
अमीमिलत् Des सनन्त—मिमिलियति PP निष्ठा—
मीलित IP ज्ञा—मीलित्वा Inf तुमुन्—मीलितुम्

मुच् (मुच्छ्)—तदा U च मोक्षणे, to loosen
to set free, to leave Pro लट्—मुचति ते Pot

विधिलिङ्—मुञ्चेत् त Imp लोट्—मुञ्चतु ताम् Impf
 लङ्—अमुञ्चत् त Perf लिट्—सुमोच मुमुचे Aor लुङ्—
 अमुचत् अमुक्त Tu लृट्—भोक्ष्यति ते Per Tu लृट्—
 मोक्ता Con. लृङ्—अभोक्ष्यत् त Ben आशिषि लिङ्—
 सुधात् सुचीष्ट Pas कर्मणि—मुच्यते, Aor कर्म लुङ्—
 अमोचि Cau णिजन्त—मोचयति ते, Aor णिच् लुङ्—
 अमूसुचत् त Des सन्त—समुचति ते Fre यङन्त—
 मोसुच्यते PP णिष्ठा—मुक्त IP क्ता—मुक्ता Inf
 लुमुन्—मोक्तुम्

सुण्ड् (मुडि)—भा P से खण्डने, to shave,
 to grind. Pre लट्—सुण्डति Perf लिट्—सुमुण्ड
 Aor लुङ्—असुण्डीत् Tu लृट्—सुण्डिष्यति Cau
 णिजन्त—सुण्डं करोति—सुण्डयति PP णिष्ठा—सुण्डित
 IP क्ता—सुण्डित्वा

मुद्—भा A से हर्षे, to rejoice, to be glad Pre
 लट्—मोदते Pot विधिलिङ्—मोदेत Imp लोट्—
 मोदताम् Impf लङ्—अमोदत Perf लिट्—सुमुदे,
 सुमुदाते सुमुदिषे, सुमुदाये सुमुदे, सुमुदिवहे Aor लुङ्—
 अमोदिष्ट Tu लृट्—मोदिष्यते Per Tu लृट्—मोदिता
 Con लृङ्—अमोदिष्यत Ben आशिषि लिङ्—मोदिषीष्ट
 Pas कर्मणि—मुद्यते, Aor कर्म लुङ्—अमोदि Cau.
 णिजन्त—मोदयति, Aor णिच् लुङ्—अमूसुदत् Des.
 सन्त—सुमुदिपते सुमोदिपते Fre यङन्त—मोसुद्यते
 Kri क्त्य—मोदनोय PP णिष्ठा—मुदित IP क्ता—
 मुदित्वा मोदित्वा Inf लुमुन्—मोदितुम्

मुह्—दिवा P द्वे वैचिखे, वैचिख्यमविवेक, to be foolish, to faint, to swoon Pre उद्—मुद्यति Pot. विधिनिङ्—मुद्येत् Imp लोट्—मुद्यतु Impf लङ्—अमुद्यत् Perf लिट्—मुमोह, मुमुह्यतु मुमोह्य मुमोह्य-सुमोह, मुमुह्यु मुमोह, मुमुह्यिब मुमुह्य Aor लुङ्—अमुह्यत् Tu लङ्—मोहयति मोह्यति Pcr Tu लुट्—मोहिता मोह्या मोहा Con लङ्—अमोहयत् अमोह्यत् Ben आशिषि लिङ्—मुद्यात् P's भावे—मुद्यते, Aor भावे लुङ्—अमोहि Cau शिजन्त—मोहयति परि+मुह्=परिमोहयति ते, Aor शिच् लुङ्—अमृमुह्यत् Des सनन्त—मुमुह्यति मुमोह्यति मुमुह्यति 1ro यङन्त—मोमुद्यते Kri क्त्य—मोहन्य PP निष्ठा—मोहित सुध मूढ IP क्ता—मोहित्वा मुहित्वा सुध्या मूढा Inf लुसन्—मोहितुम् मोह्युम् मोदुम्

मृ—तदा Δ अ प्राणत्यागे, खे परे इद् भवति लट्, लिङ्, लोट् लङ्, लुङ्पु आत्मनेपदम् अन्यत्र परस्मैपदमेव To die to perish Pre लट्—म्रियते Pot विधि लिङ्—म्रियेत Imp लोट्—म्रियताम् Impf लङ्—अम्रियत Perf लिट्—ममार, मम्वत् मम्वि, मम्वथु ममार, मम्विब Aor लुङ्—अमृत, अमृपाताम् Tu लङ्—मरिष्यति Pcr Tu लुट्—मर्ता Con लङ्—अमरिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—मृषीट् P's भावे—म्रियते, Aor भावे लुङ्—अमारि Cau शिजन्त—मारयति Aor शिच् लुङ्—अमोमरत् त Des सनन्त—मुमूर्षति 1ro यङन्त—मेम्वोयते Kri क्त्य—

मर्तुं PP निष्ठा—सृत् IP छा—सृत्वा Inf तुमुन्
—मर्तुम्

सृग (अदन्तः)—सुरा A धे चन्वेयणे, to seek,
to hunt Pre लट्—सृगयते Perf लिट्—सृगयां चक्रे
Aor लुङ्—चमसृगत Fu लट्—सृगयिष्यते Per Fu.
लुट्—सृगयिता Inf तुमुन्—सृगयितुम्

सृग् धातु कण्ठादि, तेन सृग्यति इत्यादय

सृज् (सृजू)—अदा P धे श्चो, to wipe off,
to cleanse Pre लट्—मार्ष्टि, सृष्ट, सृजन्ति मार्जन्ति
मार्जि, सृष्ट, सृष्ट मर्ग रि, सृष्ट, सृष्ट Pot. विधिलिट्
—सृज्यात् सृज्या सृज्याम् Imp लोट्—मार्ष्टु, सृष्टाम्,
सृजन्तु मार्जन्तु सृष्टि, सृष्टम् सृष्ट मार्जानि, मार्जाव, मार्जाम्
Impf लट्—चमार्ष्ट, चमृष्टाम् चमृजन् चमार्जन् चमार्ष्ट,
चमृष्टम् चमृष्ट चमार्जम् चमृज्च, चमृज्च Perf लिट्—
ममार्ज, ममार्जतु ममृजतु ममार्जु ममृजु ममार्जिय ममार्ष्ट,
ममार्जयु ममृजयु ममार्ज, ममार्जिव ममृजिव ममृज्च Aor
लुङ्—चमार्जोत् चमार्चोत्, चमार्जिष्टाम् चमार्ष्टां, चमा-
र्जियु चमार्चु चमार्जो चमार्चो चमार्जिपम्-चमार्चम्
Fu लट्—मार्जिष्यति मार्च्यति Per Fu लुट्—मार्जिता
मार्ष्टा Con लट्—चमार्जयत् चमार्चयत् Ben आशिषि
लिट्—सृज्यात् सृज्यास्तां P^{is} कर्मणि—सृज्यते, Aor
लुङ्—चमार्जि Cau णिजन्त—मार्जयति, Aor
णिच् लुङ्—चमोसृजत् चममार्जत् Des सनन्त-मिमृचति
मिमार्जयति Fro यदन्त—मरोसृज्यते Kri कृत्य—

मार्जितव्य मार्ज्य, मार्जनीय, मृज्य PP निष्ठा—मृष्टः
IP क्ता—मार्जित्वा मृष्टा Inf तुमुन्—मार्जितुम् मार्जुम्

मृज् (मृजू)—पुरा U वे शौचालङ्कारयो, to
wipe off, to adorn Pre लट्—मार्जयति ते मार्जति
Perf लिट्—मार्जयां चकार चक्रे Aor लुङ्—अममा-
र्जत् त Tu लृट्—मार्जयिष्यति ते मार्ज्यति ते Per Eu
लुट्—मार्जयिता मार्जिता मार्ष्टी

मृद्—त्रया P छे चोदे (पेषणे इत्यर्थः), to press,
to crush, to rub off Pre लट्—मृदाति, मृद्वीत,
मृद्वन्ति मृदाति मृद्वामि Pot, विधिलिङ्—मृश्यात्
Imp लोट्—मृदातु मृदान मृद्वानि Impf लङ्—अमृ-
दात् अमृदा अमृद्वाम्, अमृद्वीव Perf लिट्—ममर्द,
ममृदत्, ममृदु ममर्दथ, ममृदथु, ममृद ममर्द, ममृ-
दिष ममृदिष Aor लुङ्—अमर्दीत् Eu लृट्—मर्दि-
षति Per Tu लुट्—मर्दिता Con लृङ्—अमर्दि-
षत् Ben आशिषि लिङ्—मृष्यात् Pas कर्मणि—
मृष्यते Aor कर्म लुङ्—अमर्दिं Cau. चिजन्त—मर्दयति,
Aor चिच् लुङ्—अममर्दत् अमीमृदत् Des सनन्त—
मिमर्दिषति Fre यङन्त—मरोमृष्यते Kn क्त्वा—
मर्दितव्य, मर्दनीय PP निष्ठा—मृदित IP क्ता—
मृदित्वा Inf तुमुन्—मर्दितुम्

मृश्—तुदा P च, आमर्शने, आमर्शन स्वर्ग to
touch Pre लट्—मृशति Perf लिट्—ममर्श

Aor लुङ्—अमर्षीत् अमर्षीत् अमर्षत् Fu लृट्—
मर्षयति मर्षयति Per Fu लृट्—मर्षा मर्षा Pas
कर्मणि—मृष्यते, Aor कर्म-लुङ्—अमर्षि Cau णिजन्त—
मर्षयति, Aor णिच् लुङ्—अमीमर्षत् त अममर्षत्-त
Des सनन्त—मिमर्षति Kri कृत्य—मर्षनीय PP
निष्ठा—मृष्ट 1P क्षा—मृष्टा Inf तुमुन्—मर्षुम् मर्षुम्

मृष्—भ्वा P से सेचने सहने च, to sprinkle,
to bear Pre लट्—मर्षति Perf लिट्—ममर्ष Aor
लुङ्—अमर्षीत् Fu लृट्—मर्षयति Per Fu लृट्—
मर्षिता Ben आशिषि लिङ्—मृष्यात् Pas कर्मणि—
मृष्यते, Aor कर्म लुङ्—अमर्षि Cau णिजन्त—मर्षयति,
Aor णिच् लुङ्—अममर्षत् अमीमृषत् Des सान्त—
मिमर्षयति Tro यङन्त—मरीमृष्यते Kri कृत्य—
मर्षितव्य, मर्षणीय PP निष्ठा—मर्षित मृष्ट 1P क्षा—
मृषित्वा मर्षित्वा मृष्टा Inf तुमुन्—मर्षितुम्

मृप्—दिवा U से तितिचायाम्, to suffer, to
pardon Pre लट्—मृष्यति ते Pot विधिलिङ्—मृष्येत्
त Imp लोट्—मृष्यतु मृष्यताम् Impf लङ्—अमृ-
ष्यत् त Perf लिट्—ममर्ष ममृषे Aor लुङ्—अमृषत्
अमर्षिष्ट Fu लृट्—मर्षयति ते Per Fu लृट्—
मर्षिता Con लृङ्—अमर्षयत् त Ben आशिषि-
लिङ्—मृष्यात् मर्षिषीष्ट Pas कर्मणि—मृष्यते, Aor
कर्म लुङ्—अमर्षि Cau णिजन्त—मर्षयति ते, Aor
णिच् लङ्—अममर्षत् अमीमृषत् Des सनन्त—मिमर्षि

पति ते Kr३ कृत्य—मर्पितव्य, मर्पणीय PP निष्ठा—
मर्पित IP क्ता—मर्पित्वा मर्पित्वा मृदा Inf तुमुन्—
मर्पितुम् परि + मृप्—परिमृष्यति (क्रियाफलस्य कर्तृगामि-
त्वेऽपि परस्मैपदम्)

मृप्—भुरा U से तितिघायाम्, to suffer Pre
खट—मर्पयति ते मर्पति ते Perf लिट्—मर्पयाश्चक्रे चकार

य

यज्—भ्वा U च देवयूजासङ्गतिकरश्चदानेषु, to sacri-
fice, to associate with, to give Pre लट्—यजति
यजते Pot विधिनिङ्—यजेत् यजेत Imp लोट्—यजतु-
यजताम् Impf लङ्—अयजत् त Perf लिट्—इयाज ईजे,
ईजतु इजाते, ईसु ईजिरे इयजिष इयष्ठ इजिषे, ईजयु-
ईजाये, पूज इजिष्वे इयज इयाज इजे ईजिव ईजिष्वहे, ईजिम
ईजिमहे Aor लुङ्—अयाचीत् अयष्ट, अयाष्टान् अय
जाताम्, अयास्तु अयक्षत अयाची अयठा, अयाष्टम् अय
जायाम् अयाष्ट अयद्रुम् अयाक्षम् अयक्षि अयाक्ष अयक्ष्वहि
अयाक्ष अयक्ष्वहि Tm लट्—अयजति यज्यते, यज्यत यज्येते,
यज्यन्ति यज्यन्ते यज्यसि यज्यसे, यज्यथ यज्यथे यज्यथ
यज्यध्वे यज्यामि यज्ये, यज्याम यज्यामहे, यज्याम यज्या

महे Per Fu लुट्—यष्टा Con लृट्—अयच्छत् त
 Ben आशिषि लिङ्—इज्यात् यचोष्ट, इज्यास्ताम् यचो-
 यास्ताम्, इज्यासु यचोरन् इज्या यचोष्ठा इज्यासम् यचोय
 Pas कर्मणि—इक्ष्यते, Aor कर्म लुङ्—अयाजि Cau.
 णिजन्त—याजयति ते Aor णिच् लुङ्—अयीयजत् त
 Des सनन्त—यियचति ते Fre यङन्त—यायज्यते Kri
 कृत्य—यष्ट्य यजनीय PP निष्ठा—इष्ट IP क्ता—
 इष्टा Inf तुमुन्—यष्टुम्

यत् (यतौ)—भा A चे प्रयत्ने, to attempt, to

labour Pre लट्—यतते ,Pot विधिलिङ्—यतेत
 Imp लोट्—यतताम् Impf लृट्—अयतत Perf
 लिट्—येते येतिषे Aor लुङ्—अयतिष्ट Fu लृट्—
 यतिष्यते Per Fu लुट्—यतिता Ben आशिषि लिङ्
 —यतिषोष्ट Pas भावे—यत्यते, Aor भावे-लुङ्—अयाति
 Cau णिजन्त—यातयति ते, Aor णिच् लुङ्—अयीयतत् त
 Des सनन्त—यियतिषते Ire यङन्त—यायत्यते PP
 निष्ठा—यत्त, आयत्त IP क्ता—यतित्वा Inf तुमुन्—
 यतितुम्

यम्—भा P अ उपरमे, to stop Pre लट्
 —यच्छति Pot विधिलिङ्—यच्छेत् Imp लोट्—
 यच्छतु Impf लृट्—अयच्छत् Perf लिट्—ययाम,
 येमतु, येसु येमिय ययन् ययाम Aor लुङ्—अय
 सीत् Fu लृट्—येष्यति Per Fu लुट्—यन्ता Con लृन्
 —अयस्यत् Ben आशिषि लिङ्—यम्यात् Pas कर्मणि—

यम्यते Aor कर्म तुङ्—अयमि अयामि Cau णिजन्त—
 यमयति Aor णिच् तुङ्—अयीयमत् Des गनन्त—
 यियसति Tre यङ्गन्त—ययम्यते Kri क्तन्त—यन्तव्य,
 यम्य PP निष्ठा—यत् IP क्ता—यत्वा, संयम्य, मयत्य
 Inf तुमुन्—यन्तुम्

यम्—may be used in the Atm with the prep
 षा, if it is either intransitive (as प्रायच्छते तद्—the
 tree spreads), or governs as its object a member
 of the agent's body, (as प्रायच्छते पाणिम्—he puts
 forth his hand) Likewise with the prep—अ,
 सं, उद्, if it is used reflectively (as संयच्छते प्रौढीन्,
 he heaps together his own rice) Likewise after
 उप, when it means to espouse (as राम सीतामुपायच्छत्,
 —Rama married Sita), here the Aor may also
 be उपायत्, like उदायत्, he divulged another's
 faults

दम्—to feed Cau यमयति ते (भोजयति इत्यर्थं)
 भोजनमभिमार्ये तु—आयामयति ते

या—अदा P अ प्राण्णे, to go Pre सद्—
 याति Pot विधिविङ्—यायात् Imp नोद्—यातु
 याहि यानि Impf नङ्—अयात् अयान् अयु अया
 अयाम् Perf निद्—ययौ, ययत् ययिष ययाथ, ययथु
 ययौ, ययिष Aor लुङ्—अयामीत् अयामी अयासिषम्
 Fu छट्—यास्यति यास्यसि यास्यामि Per लु छट्—

याता Con लृङ्—अयास्यत् Ben आश्रिषि लिङ्—
यायात् याया यायासम् Pas कर्मणि—यायते, Aor
कर्म लृङ्—अयायि Cau शिजन्त—यापयति, Aor लृङ्—
—अयीयत् Des सनन्त—यियामति Fre यङन्त—
यायायते Kri क्त्वं—यातव्य PP निष्ठा—यात IP
क्त्वा—यात्वा, प्रयाय Inf तुमुन्—यातुम्

✓याच्—आ U. से याञ्जायाम्, to beg Pre लृट्—
याचति ते Pot विधिलिङ्—याचेत् त Imp लोट्—
याचतु याचताम् Impf नङ्—अयाचत् त Perf लिट्
—ययाच ययाचे Aor लृङ्—अयाचीत् अयाचिष्ट Tu,
लृट्—याचिष्यति ते Per Fu लृट्—याचिता Con लृङ्—
अयाचिष्यत् त Ben आश्रिषि लिङ्—याच्यात् याचिषीष्ट
Pas कर्मणि—याच्यते, Aor कर्म लृङ्—अयाचि Cau
शिजन्त—याचयति ते, Aor शिच लृङ्—अययाचत् Des
सनन्त—यियाचिषति ते Fre यङन्त—यायाच्यते Kri
क्त्वं—याचितव्य, याचनीय, PP निष्ठा—याचित IP
क्त्वा—याचित्वा Inf तुमुन्—याचितुम्

यु—अदा P से मिश्रणे अमिश्रणे च to mix, to
join, to separate Pre लृट्—यौति युत, युवन्ति यौषि
यौमि Pot विधिलिङ्—युयात्, युयाताम्, युयु युया
युयाम् Imp लोट्—यौत, युतान् युचि, युतम् यावानि,
यावाव Impf लृङ्—अयौत्, अयुताम् अयौ अयाचम्
Perf लिट्—युयाव, युयुवत् युयविथ, युयुवथु युयाव
युयव युयुविथ Aor लृट्—अयावीत् अयावी अयाविषम्

Fu. लृट्—यविष्यति Per Tu लृट्—यविता Con
 लृट्—अयविष्यत् Ben आशिषि निह्—यूयात् Pas
 कर्मणि—यूयते, Aor कर्म लृट्—अयावि Cau विजन्त—
 यावयति, Aor चिच् लृट्—अयीयत् Des सनन्त—
 यियविषति युयूपति Tro यङन्त—योयूयते PP निष्ठा—
 युत IP छा—युत्वा Inf सुसुन्—यवितुम्

युज्—दिवा A अ समाधौ, to concentrate
 the mind Pre लृट्—युज्यते Perf लिट्—युयुजे
 Aor लृट्—अयुक्त Fu लृट्—योज्यते Ben आशिषि
 लिट्—युचीष्ट Pas कर्मणि—युज्यते, Aor कर्म लृट्—
 अयोजि Cau विजन्त—योजयति ते

युज् (युजिर्)—इषा U अ योने, to unite,
 to put to, to join Pre लृट्—युनक्ति युङ्क्ते, युङ्क्त
 युञ्जाते, युञ्जन्ति युञ्जते युनक्ति युङ्क्ते, युङ्क्थ युञ्जाथे
 युनज्मि युञ्जे, युञ्जु युज्ज्वहे Pot विधिलिट्—युज्ज्यात्
 युञ्जीत युज्या युञ्जीथा युज्याम् युञ्जीय Imp क्षीट्—
 युनतु युङ्क्ताम्, युङ्क्ताम् युञ्जाताम् युङ्ग्धि युङ्क्त्स्, युङ्क्ताम्
 युञ्जाथाम् युनजानि युनजे, युनजाव युनजावहे Impf
 लृट्—अयुनक् अयुङ्क्त, अयुङ्क्ताम् अयुञ्जाताम्, अयुञ्जन्
 अयुञ्जत अयुनक् अयुङ्क्था, अयुङ्क्ताम् अयुञ्जाथाम् अयुनजम्
 अयुञ्जि, अयुञ्जु अयुञ्जुहि Perf लिट्—युयोज युयुजे,
 युयुजत युयुजाते युयोजिथ युयुजिथे, युयुजथ युयुजाथे युयोज
 युयुजे, युयुजिथ युयुजिथे Aor लृट्—अयुजत् अयोजीत्
 अयुक्त अयुजताम् अयोजाम् अयुजाताम्, अयुजन् अयोज

अयुचत् अयुज अयौचो अयुक्था, अयुजतम् अयौक्तम्
 अयुचायाम् अयुजम् अयौचम् अयुचि, अयुजाव अयौच
 अयुक्षहि Fu एट्—योक्षति योक्षते योक्षसि योक्षसे
 योक्षामि योक्षे Per Fu लुट्—योक्ता Con लङ्—
 अयोक्षत् त Ben आगिपि लिङ्—युक्ष्यात् युक्षीष्ट Pas
 कर्मणि—युक्ष्यते, Aor कर्म लुङ्—अयोजि Cau पिजन्त
 —योजयति ते, Aor पिच् लुङ्—अयूयुजत् त Des
 सनन्त—युयुक्षति ते Fre यङन्त—यौयुक्ष्यते Kri
 क्तव्य—योक्तव्य, योजनीय, प्रयोज्य, योग्य PP निष्ठा—
 युक्त IP क्ता—युक्ता, अयुज्य Inf तुमुन्—योक्तुम्

अभियोगार्थे—अभि + युज् = अभियुङ्क्ते PP निष्ठा—
 अभियुक्त

उद्योगार्थे—उद् + युज् = उद्युङ्क्ते PP निष्ठा—उद्युक्त
 भोजनार्थे उपकारार्थे च—उप + युज् = उपयुङ्क्ते (भुङ्क्ते
 उपकरोति वा)

नियोगार्थे—नि + युज् = नियुङ्क्ते PP निष्ठा—नियुक्त
 प्रयोगार्थे—प्र + युज् = प्रयुङ्क्ते PP निष्ठा—प्रयुक्त

युज्—बुरा U वन्धने निन्दाया च, to join, to
 censure Pre लट्—योजयति ते Perf लिट्—
 योजयां चकार चक्रे Aor लुङ्—अयूयुजत् त Fu लृट्—
 योजयिष्यति ते Kri क्तव्य—योजयितव्य PP निष्ठा—
 योजयित IP क्ता—योजयित्वा Inf तुमुन्—योजयितुम्

युध्—दिवा A सप्रहारे, to fight Pre लट्—
 युध्यते Pot विधिनिङ्—युध्येत Imp शोट्—युध्य-

ताम् Impf लङ्—अयुध्यत Perf निट्—युयुधे,
 युयुधाते युयुधिषे युयुधावे ययुवे, युयुधिष्वहे Aor लुङ्
 —अयुध, अयुक्ताताम् अयुक्तत अयुहा, अयुक्तायाम्, अयुद्धम्
 अयुत्ति, अयुत्स्वदि 1u लट्—योध्यते Per 1u लुट्
 —योद्धा Con लङ्—अयोध्यत Den आशिषि लिङ्,
 युक्तीष्ट Pas कर्मणि—युध्यते, Aor कर्म लुङ्—अयोधि
 Cau निजन्त—योधयति ते, Aor णिच् लुङ्—अयुयुधत् त
 Do० सनन्त—युयुक्ताते Tre ददन्त—योयुध्यते Kri—
 छत्य—योधय्य PP निष्ठा—युद्ध IP क्ता—युद्धा Inf
 तसुन्—योद्धुम्

र

रक्ष्—भा P रक्षायाम्, to protect Pre
 लट्—रक्षति Perf निट्—ररक्ष ररक्षिष्य ररक्ष Aor
 लुङ्—अरक्षोत् अरक्षिष्टाम्, अरक्षिष्य अरक्षी, अरक्षिष्टम्
 अरक्षिषम् अरक्षिष्य 1u लट्—रक्षिष्यति Por Fu
 लुट्—रक्षिता Con लङ्—अरक्षिष्यत् Den आशिषि
 लिङ्—रक्ष्यात् रक्ष्यास्ताम्, रक्ष्यासु Pas कर्मणि—
 रक्ष्यते Aor कर्म लुङ्—अरक्षि Cau निजन्त—रक्षयति,
 Aor णिच् लुङ्—अररक्षत् त Des सनन्त—रिरक्षिषति
 Tre यदन्त—रारक्ष्यते Kri छत्य—रक्षितव्य, रक्षणीय PP
 निष्ठा—रक्षित IP क्ता—रक्षित्वा Inf तसुन्—रक्षितुम्

रच (अदन्त)—युरा U से प्रतियन्ते, to
 arrange, to write, to adorn Pre लट्—रचयति ते
 Perf लिट्—रचया चकार चम्रे चाम वभूव Aor लुङ्
 —अररचत् त Fu लृट्—रचयिष्यति ते Per Fu
 लुट्—रचयिता Con लृङ्—अरचयिष्यत् त Ben
 आगिपि लिङ्—रच्यात् रचयिषीष्ठ Pas कर्मणि—रच्यते
 Aor कर्म लुङ्—अरचि Des अनन्त—रिरचयिषति ते
 Fre यङ्गन्त—ररच्यते Kri क्तव्य—रचयितव्य, रचनीय
 PP निष्ठा—रचित IP क्ता—रचयित्वा, विरच्य In
 तुमुन्—रचयितुम्

रञ्ज्—भा U अ रान्ति, to tinge, to be coloured
 to be pleased Pre लट्—रजति रजते Pot विधि
 लिङ्—रजिन् रजित Imp लोट्—रजतु रजताम् Impf
 लङ्—अरजत् अरजत Perf लिट्—ररञ्ज ररन्ते, ररञ्जतु
 ररञ्जाते ररञ्जिथ ररङ्ग्य ररञ्जिये, ररञ्ज्यु ररञ्जाये ररञ्ज
 ररञ्जे, ररञ्जिव ररञ्जियहे Aor लुङ्—अराङ्गीत् अरङ्ग्य
 अराङ्ग्याम् अरङ्ग्याताम् अराङ्ग्यु अरङ्ग्यत अराङ्गी
 अरङ्ग्या, अराङ्ग्यम् अरङ्ग्यायाम् अराङ्ग्य अरङ्ग्यम्
 अराङ्ग्यम् अरङ्गि, अराङ्ग्य अरङ्ग्यहि Fu लृट्—रङ्
 यति ते Per Fu लृट्—रङ्ग्या Con लृङ्—अरङ्ग्य
 यत् त Ben आगिपि लिङ्—रन्त्यात् रङ्ग्योष्ठ रज्यासु
 रङ्गीरन् रज्या रङ्गीठा रज्यासु रङ्गीय Pas
 कर्मणि—रज्यते, Aor कर्म लुङ्—अरङ्गि Ciu निवन्त
 —रजयति (मृगान्) = to hunt, रजयति (पक्षिण),

रक्षयति (सुगान् दण्डदानेन) Aor—अररक्षत् अरि-
 जत् Des सनन्त—रिरक्षति ते Fre यङन्त—रारक्ष्यते
 Kri कृत्य—रक्षणीय PP निष्ठा—रक्ष IP क्ता—
 रक्षा रक्ष्ता Inf तुमुन्—रक्ष्नुम्

रञ्ज्—दिवा U अ रानि, to be coloured, to be
 pleased, to lunge Pre सृट्—रञ्जति रञ्जते Pot.
 विधिलिङ्—रञ्जेत् रञ्जेत Imp श्रोट्—रञ्जतु रञ्जताम्
 Impf. सृङ्—अरञ्जत् अरञ्जत सर्वे भवादिवत्

रम्—आ A अ रामस्ये, रामस्वमुपक्रम, to begin.
 Pre सृट्—आ+रभ=आरभते Pot विधिलिङ्—आर-
 भेत Imp श्रोट्—आरभताम् Impf सृङ्—आरभत
 Perf लिट्—आरभे आरभिये आरभे, आरभिवहे Aor
 —आरब्ध Fu सृट्—आरभ्यते Ben आशियि लिङ्—
 —आरभ्यैष्ट Pas कर्मणि—आरभ्यते, Aor कर्म लुङ्—
 आरभुमि Oau पिजन्त—आरभयति, Aor पिच् लुङ्—
 आररभत् Des सनन्त—आरिष्यते Fre, यङन्त—
 आरारभ्यते Kri कृत्य—आरभ्य, आरभणीय PP
 निष्ठा—आरब्ध IP क्ता—रम्भा, आरभ्य Inf तुमुन्—
 आरभ्युम्

रम्—आ A अ लीलायाम् to sport, to play
 Pre सृट्—रमते Pot विधिलिङ्—रमित Imp श्रोट्—
 —रमताम् Impf सृङ्—अरमत Perf लिट्—रमे,
 रमाते रमिये, रमाये, रमिध्वे रमे, रमिवहे Aor लुङ्—
 अरस्त अरस्ता अरसि Fu सृट्—रस्यते Per Fu

लुट्—रन्ता Con छट्—अरस्यत Ben आगिषि लिङ्—
 रंसोष्ट Pas भावे—रम्यते, Aor भावे लुङ्—अरामि
 Cau णिजन्त—रमयति ते, Aor णिच् लुङ्—अरौरमत् त
 Des सनन्त—रिरसते Fre यङन्त—ररम्यते Kri क्तल्य
 —रमणीय PP निष्ठा—रत IP क्ता—रत्वा, उप+रम्
 =उपरम्य उपरत्य Inf तुमुन्—रन्तुम् रम् is used in
 the Parasmaipada after वि, आ परि and उप रम्
 may be used optionally in the Parasmaipada with
 the prep उप, if it is intransitive

वि+रम्=विरमति आ+रम्=आरमति

परि+रम्=परिरमति उप+रम्=उपरमति

(यत्तदन्तम् उपरमति=उपरमयति इत्यर्थ)

but Intransitive—उपरमति उपरमते

राज्—भा U वे दीप्तौ, to shine Pie लट्—
 राजति राजते Pot विधिलिङ्—राजीत् ॥ Imp लोट्
 —राजतु ताम् Impf छट्—अराजत् त Perf लिट्
 रराज रराजी रेजी, रराजतु रेजतु रराजाते रेजाते, रराजु-
 रेशु रराजिरे रेजिरे रराजिथ रेजिथ रराजिये रेजिये, ररा-
 जयु रेजयु रराजाये रेजाये, रराज रेज रराजिध्वे रेजिध्वे
 रराज रराजी रेजी, रराजिथ रेजिथ रराजिध्वे रेजिध्वे Aor
 लुङ्—अराजीत् अराजिष्ट, अराजिष्टाम् अराजिषाताम्, अरा-
 जियु अराजिपत अराजी अराजिष्ठा, अराजिष्टम् अराजि-
 षायाम्, अराजिष्ट अराजिध्वम् अराजिषम् अराजिषि, अरा-
 जिष्य अराजिष्वहि Tu छट्—राजिष्यति ते Per Tu
 लुट्—राजिता Con छट्—अराजिष्यत् त Ben आगिषि

लिङ् - राज्यात् राजिषीष्ट Pas भावे—राज्यते, Aor
भावे लुङ्—अराजि Cau णिजन्त—राजयति ते, Aor
षिच् लुङ्—अरराजत् त Des सनन्त—रिराजिषति ते Fre
यङ्क्षन्—राराज्यते Kri कृत्य—राजितव्य PP निष्ठा—
राजित IP क्ता—राजित्वा Inf तुमुन्—राजितुम्

राध्—दिवा P च ससिद्धौ, राधोऽ कर्मकादेव ध्यन्
(य), हिमार्थस्य तु सकर्मकत्वाद् न देवादिकमिति बोध्यम्, to
make favourable Pre लट्—राध्यति Pot विधिलिङ्—
—राध्येत् Imp लोट्—राध्यतु Impf लङ्—अराध्यत्
Perf लिट्—रराध, रराधतु Aor लुङ्—अरात्सीत्
अराद्धाम् अरात्तु Fu लृट्—रात्स्यति, Per Fu लृट्—
राद्धा Con लृङ्—अरात्स्यत् Ben आशिषि लिङ्—
राध्यात् Pas भावे—राध्यते, Aor भावे लुङ्—अराधि
Cau णिजन्त—राधयति, Aor षिच् लुङ्—अरीरधत् Des
सनन्त—रिराक्षति Fre यङ्क्षन्—राराध्यते Kri कृत्य—
आ+राधनीय PP निष्ठा—राध IP क्ता—राद्धा Inf
तुमुन्—राधुम्

राध्—खादि P च ससिद्धौ, हिंसायां च, to pro-
pitiate, to destroy Pre लट्—राध्तेति Pot विधि
लिङ्—राध्नुयात् Imp लोट्—राध्तेतु Impf लङ्—
अराध्तेत् शेष राध्यतिवत् हिंसायै तु—रराध, रेधत्, रेधु
रेधिय, रेधयु, रेध रराध, रेधिव, रेधिम सनि—रिक्तति

रु—अदा P से शब्दे, to cry, to shout, to sound
in general Pre लृट्—रौति रुवीति, रुत रुवीत रुवन्ति

रौषि रवीषि, रुय रवीय रौमि रवीमि, रुव रवीव Pot
विधिसिङ्—रूयात् रूवीयात्, रूयाताम् रूवीयाताम्, रूयु रूवीयु
रूया रूवीया, रूयातम् रूवीयातम् रूयाम् रूवीयाम्, रूयाथ
रूवीयाथ Imp लोट्—रौतु रवीतु, रुताम् रूवीताम्, रुवन्तु
रुहि रूवीहि, रुतम् रूवीतम् रुषाणि, रुषाव Impf लङ्—
अरौत् अरवीत्, अरुताम् अरूवीताम्, अरुवन् अरौ अरवी,
अरुतम् अरूवीतम् अरुवम्, अरूवीव अरुव Perf लिट्—
हराव, हरुवत् हरविथ, हरुवयु हराय हरव, हरुविव Aor
लुङ्—अरावीत् अरावी अराविषम् Fu लृट्—रविष्यति
Per Tu लुट्—रविता Con लृङ्—अरविष्यत् Ben
आशिषि लिङ्—रूयात्, रूयास्ताम्, रूयासु Pas भावे—
रूयते, Aor भावे लुङ्—अरावि अराविष्ट अरविष्ट Cau
षिजन्त—रावयति, Aor णिच् लुङ्—अरौरवत् Des
सन्त—रुष्यति Pre यङन्त—रोरूयते Kri क्त्य—
रवितव्य PP निष्ठा—रुत IP क्ता—रुत्वा Inf
तुमुन्—रवितुम्

रुच्—भा A वे दीप्ती, to shine, to be pleased
Pre लट्—रोचते रोचसे रोचे Pot. विधिसिङ्—रोचेत
Imp लोट्—रोचताम् Impf लङ्—अरोचत Perf
लिट्—रुचसे, रुचताते रुचपिये, रुचचाये रुचसे, रुचचिवहे
Aor लुङ्—अरुचत् अरोचिष्ट अरुच अरोचिष्ठा अरुचम्
अरोचिषि Fu लृट्—रोचिष्यते Per Fu लृट्—रोचिता
Con लृङ्—अरोचिष्यत Ben आशिषि लिङ्—रोचिषीष्ट
Pas ~ भावे—रुच्यते, Aor भावे लुङ्—अरोचि Cau.
षिजन्त—रोचयति ते Aor णिच् लुङ्—अरुचत् त Des

सनत्—रुद्विषते रुरोचिषते Fre—यङ् पीन पुन्येऽर्थे
 रोद्व्यते भृगार्थे यङ् न भवति Kri कृत्य—रोचितव्य,
 रोचनोय PP निष्ठा—रुचित IP ज्ञा—रुचित्वा रोचित्वा
 Inf तुमुन्—रोचितुम्

रुद् (रुदिर्)—यदा P ॥ अयुषिमोचने, to
 cry, to weep, to roar Pro रुद्—रोदिति, रुदित्,
 रुदन्ति रोदियि, रुदिय, रुदिय रोदिमि, रुदिव, रुदिम
 Pot विधिलिङ्—रुद्यात् रुद्याताम् रुद्यु रुद्या, रुद्यातम्,
 रुद्यात रुद्याम् रुद्याव, रुद्याम Imp लोट्—रोदितु,
 रुदिताम्, रुदन्तु रुदिहि, रुदितम्, रुदित रोदाणि, रोदाव,
 रोदाम Impf रुद्—अरोदीत् अरोदत्, अरुदिताम्, अरुदन्
 अरोदी अरोद, अरुदितम् अरुदित अरोदन्, अरुदिव,
 अरुदिस Perf लिट्—रुरोद, रुरदत् रुरोदिय, रुरदयु
 रुरोद, रुरदिव Aor लुङ्—अरोदीत् अरुदत्, अरोदिष्टाम्
 अरुदताम्, अरोदिषु अरुदन् अरोदी अरुद, अरोदिष्टम्-
 अरुदतम् अरोदिषम् अरुदम् अरोदिष्व अरुदाव Fut
 रुद्—रोदिष्यति Per Fut रुद्—रोदिता Con लृङ्—
 अरोदिष्यत् Ben आशिषिलिङ्—रुद्यात् रुद्यास्ताम् रुद्यातु
 Pas भावे—रुद्यते Aor भावे लुङ्—अरोदि Cau
 णिञ्—रोदयति, Aor णिच् लुङ्—अरुदत् Des
 सनत्—रुद्विषति Fre यङ्—रुद्व्यते Kri कृत्य—
 रोदितव्य PP निष्ठा—रुदित IP ज्ञा—रुदित्वा Inf
 तुमुन्—रोदितुम्

रुध् (रुधिर्)—रुधा U अ आवरणे,
 अर्गं द्विकर्मक, अर्जं गा रुध्ति, to shut up to oppose,

to hold up, to oppress Pte लट्—रुणहि रुन्धे, रुन्ध-
रुन्धाते, रुन्धन्ति रुन्धते रुणक्षि रुण्क्षे, रुन्ध रुन्धाये, रुन्ध रुन्धे
रुणधि रुन्धे, रुन्ध रुन्धहे Pot विधिनिङ्—रुन्धात् रुन्धीत,
रुन्धाताम् रुन्धीयाताम् रुन्ध्या रुन्धीया, रुन्धातम्-
रुन्धीयाथाम् रुन्ध्याम् रुन्धीय, रुन्ध्याव रुन्धीवहि Imp
लोट्—रुणहु रुन्धाम् रुन्धाम् रुन्धाताम्, रुन्धन्तु रुन्धताम्
रुन्धि रुन्धस्व, रुन्धम् रुन्धायाम् रुणधानि रुणधै, रुणधाव
रुणधावहे Impf लङ्—अरुणत् द अरुन्ध, अरुन्धाम्
अरुन्धाताम् अरुन्धन् अरुन्धत अरुणत् द अरुण अरुन्धा
अरुणधम् अरुन्धि अरुन्ध अरुन्धहि Perf लिट्—रुरोध
रुधे, रुरुधतु रुरुधाते, रुरुधु रुरुधिरे रुरोधिय रुरुधिये,
रुरुधयु रुरुधाये रुरोध रुरुधे, रुरुधिव रुरुधिवहे Aor
लुङ्—अरुधत् अरोक्षीत् अरुद्ध, अरुधताम् अरौद्धाम् अरुत्
साताम्, अरुधन् अरोक्षु अरुत्सत अरुध अरोक्षी अरुद्धा,
अरुधतम् अरौद्धम् अरुत्सायाम् अरुधन् अरोत्सम् अरुत्ति,
अरुधाय अरोत्स्व अरुत्स्रहि Fu लट्—रोत्स्यति ते Per-
Fu लुट्—रोद्धा Con लृङ्—अरोत्स्यत् त Ben
आशिपि लिङ्—रुध्यात् रुक्षीष्ट Pas कर्मणि—रुध्यते, Aor
धर्म लुङ्—अरोधि Cau शिजम्—रोधयति ते, Aor णिच्
लुङ्—अरुधत् Des सनम्—रुद्वसति ते Ire यङन्त-
रोरुध्यते Kri कृत्य—रोद्व्य रोधतीय PP निष्ठा—
रुद्ध IP क्ता—रुद्धा Inf तुमुन्—रोधुम्

रुप्—दिवा P से विमोहने, to confound Pre
लट्—रुध्यति Perf लिट्—रुरोप, रुरोपिय, रुरुपयु
Aor लुङ्—अरोपीत् etc

सनत्—रुचिषते रुचिषते Fre—यच् घोन पुनोर्त्ये-
 रोच्यते भृगाये यङ् न भवति Kri क्त्य—रोचितश्च,
 रोचनीय PP निष्ठा—रुचित IP क्ता—रुचित्वा रोचित्वा
 Inf रुचन्—रोचितुम्

रुद् (रुदिर्)—यदा P शि चयुविमोचने, to
 cry, to weep, to roar Pro रुद्—रोदिति रुदिता,
 रुदन्ति रोदियि, रुदिय, रुदिय रोदिमि, रुदिय, रुदिम
 Pot विधिलिङ्—रुद्यात् रुद्याताम्, रुद्यु रुद्या, रुद्यातम्
 रुद्यात रुद्याम् रुद्याव, रुद्याम Imp मोट्—रोदितु,
 रुदिताम् रुदन्तु रुदिषि, रुदितम् रुदित रोदन्ति, रोदाय,
 रोदाम ImpI लङ्—अरोदीत् अरोदत्, अरुदिताम् अरुदन्
 अरोदी अरोद, अरुदितम् अरुदित अरोदम्, अरुदिय,
 अरुदिम Perf लिट्—रुरोद, रुरदत् रुरोदिय, रुरदयु
 रुरोद, रुरदिय Aor लुङ्—अरोदीत् अरुदत् अरोदिष्टाम्
 अरुदताम्, अरोदिषु अरुदन् अरोदी अरुद, अरोदिष्टम्
 अरुदतम् अरोदियम् अरुदम् अरोदिष्व अरुदाव Tu
 लृट्—रोदिष्यति Per Tu लृट्—रोदिता Con लृङ्—
 अरोदिष्यत् Ben आग्रिपि लिङ्—रुद्यात्, रुद्याताम् रुद्यासु
 Pas भावे—रुच्यते Aor भावे लुङ्—अरोदि Cau
 शिगन्त—रोदयति, Aor शिच् लुङ्—अरुदत् Des
 सनत्—रुचिषति Fre यङ्गन्त—रोच्यते Kri क्त्य—
 रोदितश्च PP निष्ठा—रुदित IP क्ता—रुदित्वा Inf
 रुचन्—रोदितुम्

रुध् (रुधिर्)—रुधा U च आवरणे,
 पां दिक्कर्मक, सज्जं गा रुध्ति to shut up to oppose,

लक्ष्—बुद्धि U से दर्शनादनयो, to notice, to define, to regard. Pre लट्—लक्षयति ते Perf लिट्—लक्षयिष्यते PP निष्ठा—लक्षित Inf लुप्तुं—लक्षयितुम्

लप्—भा P से व्यक्तायां वाचि, to talk in general, to wall Pre लट्—लपति Perf लिट्—लप्स्यते, लपिष्यति Aor लुङ्—लपेत् लप्स्येत् Fu लृट्—लपिष्यति Ben आशिषि लिङ्—लप्यात् Pas कर्मणि—लप्यते, Aor कर्म लुङ्—लपेत् Cau प्रिजन्त—वि+लप्=विलापयति, Aor विच् लुङ्—विलपेत् विलप्स्यते Des समन्त—लिलपिष्यति Kri कृत्य—लपितव्यं लपनीय PP निष्ठा—वि+लप्=विलपित IP क्ता—लपित्वा, विलप्य Inf लुप्तुं—विलपितुम्

लभ्—भा A लामि, to get, to take, to have, to be able Pre लट्—लभते Pot विधिलिङ्—लभेत Imp लोट्—लभताम् Impf लङ्—लभत Perf लिट्—लभे लभिषे Aor लुङ्—लभेत् लभ्या लभिषि Fu लृट्—लप्यते, Per Fu लृट्—लभ्या Ben आशिषि लिङ्—लप्येत् Pas कर्मणि—लभ्यते, Aor कर्म लुङ्—लभेत् लभ्या लभिषि, but लभ्या लभिषि Cau प्रिजन्त—लभयति, Aor विच् लुङ्—लपेत् लभ्यते Des समन्त—लिलप्यते Kri कृत्य—लप्यव्यं, लपनीय PP निष्ठा—लभ्य IP क्ता—लप्यत्वा Inf लुप्तुं—लपितुम्

रुह्—भा P च बीजजन्मनि, प्रादुर्भावे, to grow from seeds, to rise Pro अट्—रोहति रोहति रोहामि Pot विधिमिह्—रोहेत् Imp सोट्—रोहतु Imp! सङ्—अरोहत् Perf हिट्—हरोह, हरुहत् हरोहिथ हरोह, हरुहिथ Aor लुङ्—अरुचत्, अरुचतान्, अरुचन् अरुच अरुचम्, अरुचाथ Tu लृट्—रोक्षति Per Pu लृट्—रोठा Con लृङ्—अरोक्षत् Ben चागिपि निठ—रुद्यात् Pas भावे—रुद्यते, Aor भावे लृङ्—अरोहि Cau पिजन्त—रोहयति रोपयति, Aor बिच् लृङ्—अरुह चत् अरुहयत् Des सजन्त—रुहयति Fre यङन्त—रोह छति Kri छत्य—रोहणीय PP निष्ठा—रुढ IP छा—रुढा Inf तसुन्—रोढुम्

रूप्—पुरा U धि रूपक्रियायाम्, रूपस्य दर्शनम् करणम् वा, अनेकार्थत्वाद् विचारणेश्चि, to form, to inspect Pro लट्—रूपयति रूपयते रूपति (नि+रूप्=निरूपयति) Perf लिट्—रूपयाचकार चले Aor लृङ्—अरूपयत् त Tu लृट्—रूपयिष्यति ते Pas कर्मणि—रूप्यते (नि+रूप्=निरूप्यते) Kri छत्य—नि+रूप्=निरूपणीय PP निष्ठा—नि+रूप्=निरूपित IP छा—रूपयित्वा Inf तसुन्—निरूपयितुम्

लिख् -तुदा P से लेखने, to write Per
 लट्—लिखति Pot विधिलिङ्—लिखेत् Imp लोट्—
 लिखतु ImpI नङ्—अलिखत् Perf लिट्—लिखेष्ट
 Aor लुङ्—अलेखोत् Fu लृट्—लेखिष्यति Con लृङ्—
 अलेखिष्यत् Ben आशिपि लिङ्—लिख्यात् Pas कर्मणि—
 लिप्यते, Aor कर्म लुङ्—अलेखि Ciu पिजन्त—
 लेखयति, Aor पिच् लुङ्—अनीलिखत् Des सान्त
 —लिलिखिषति लिलेखिषति Fre यङन्त—लेलिख्यते
 Kri क्त्व—लेखितव्य, लेखनीय, लेख्य PP निष्ठा—
 लिखित IP क्त्वा—लिखित्वा लेखित्वा Inf तुमुन्
 —लेखितुम्

लिप्- तुदा U च उपदेष्टे, to paint. Pre
 लट्—लिप्ति ते Pot विधिलिङ्—लिप्तेत् त Imp
 लोट्—लिप्सु लिप्सताम् ImpI लृङ्—अलिप्सत् त Perf
 लिट्—लिप्तेष्ट लिनेपिष लिनेपिष, लिलिपिव Aor लुङ्—
 अलिपत् अलिपत अलिप्त, अलिपताम् अलिपेताम् अलिप्सा
 ताम् अलिपन् अलिपन्त अलिपत Fu लृट्—लेप्स्यति ते
 Per Fu लृङ्—लेप्ता Ben आशिपि लिङ्—लिप्यात्,
 लिप्सीष्ट Pas कर्मणि—लिप्यते, Aor कर्म लुङ्—अलेपि
 Ciu पिजन्त—लेपयति ते, Aor पिच् लुङ्—अलीलिपत् त
 Des सनन्त—लिलिपति ते Fre यङन्त—लेलिप्यते Kri
 क्त्व—लेपनीय PP निष्ठा—लिप्त IP क्त्वा—लिप्ता
 Inf तुमुन्—लेपितुम्

लिह्—चदा U च आखादने, to lick, to taste
 Pre लट्—लेढि लीढे, लीट् लिहाते लिहन्ति लिहते लेधि

लम्ब् (लदि)—भा १ लम्बे, to hang down

Pre लट्—लम्बते Per Tu लुट्—लम्बिता Ben
भागिपि लिङ्—लम्बिष्ये Pas कर्मणि—लम्ब्यते,
Aor कर्म लुङ्—लम्बन्ति Cau विजस्त—लम्बयति,
Aor विच् लुङ्—लम्बन्त्यत् त Des सनन्त—लिलम्बयति
Kri क्त्य—लम्बितव्य PP निष्ठा—लम्बित IP क्ता—
लम्बित्वा Inf तुमुन्—लम्बितुम्

लप्—भा, दिवा U कान्ती, कान्तिरिष्ट इच्छा, to
wish, to long for Pre लट्—लपति ते लपति ते
Per लिट्—लप्ताय लेपे Aor लुङ्—लपयिष्यत् लपयिष्यत्
लपयिष्यत् Fu लट्—लपयिष्यति ते Ben भागिपि लिङ्
—लप्यात् लपिष्ये Pas कर्मणि—लप्यते, Aor कर्म-
लुङ्—लप्तायि Des सनन्त—लिलपयति ते Kri क्त्य
—लपितव्य PP निष्ठा—लपित IP क्ता—लपित्वा
Inf तुमुन्—लपितुम्

अभि+लप्—अभिलपति ते

लस्—भा A क्रीडायाम्, to play Pre लट्—
वि+लस=विलसति

लज्—तुदा, A लाजे, to be ashamed Pre
लट्—लज्जते Per लिट्—लज्जते Aor लुङ्—लज्जिष्यत्
Fu लट्—लज्जयति ते Per Tu लुट्—लज्जिता Cau
विजस्त—लज्जयति ते, Aor विच् लुङ्—लज्जन्त्यत् त Des
सनन्त—लिलज्जयति PP निष्ठा—लज्जित Inf तुमुन्
—लज्जितुम्

लिख् -तुदा P मे लेखने, to write Per
 नट्—लिखति Pot विधिलिङ—लिखेत् Imp लोट्—
 लिखतु ImpI नङ्—अलिखत् Perf लिट्—लिलेख
 Aor लुङ्—अलेखोत् Fu लट्—लेखिष्यति Con एङ्—
 अलेखिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—लिप्यात् Pas कर्मणि—
 लिप्यते, Aor कर्म लुङ्—अलेखि Cau णिजन्त—
 लेखयति, Aor णिच् लुङ्—अनीलिखत् Des सनन्त—
 लिलिखिषति लिलेखिषति Fre यङन्त—लेलिख्यते
 Kri कृत्य—लेखितव्य, लेखनीय, लेख्य PP निष्ठा—
 लिखित IP क्ता—लिखित्वा लेखित्वा Inf तुमुन्—
 लेखितुम्

लिप् -तुदा U च उपदेष्टे, to paint. Pre
 नट्—लिप्सति ते Pot विधिलिङ्—लिप्सेत् त Imp
 लोट्—लिप्सतु निम्पताम् ImpI लङ्—अलिप्सत् त Perf
 लिट्—लिलेप लिलेपिष लिलेप, लिलिपिष Aor लुङ्—
 अलिपत् अलिपत अलिप्त, अलिपताम् अलिपेताम् अलिप्सा
 ताम अलिपन् अलिपन्त अलिप्तत Fu लृट्—लेप्स्यति ते
 Per Fu लृट्—लेप्ता Ben आशिषि लिङ्—लिप्यात्,
 लिप्सीष्ट Pas कर्मणि—लिप्यते, Aor कर्म लुङ्—अनेपि
 Cau णिजन्त—लेपयति ते, Aor णिच् लुङ्—अलीलिपत् त
 Des सनन्त—निलिपति ते Fre यङन्त—लेलिप्यते Kri
 कृत्य—लेपनीय PP निष्ठा—लिप्त IP क्ता—लिप्ता
 Inf तुमुन्—लेप्सुम्

लिह्—अदा U च आस्तादने, to lick, to taste
 Pre नट्—लेटि लीटे, लीट-लिहाते लिहन्ति लिहते लेधि

लिङ्गे, छोट निङ्गाये, छोट नौट् छोट लिङ्गे, निङ्ग-लिङ्गे
 लिङ्ग लिङ्गाये 1st विधिलिङ्—निङ्गात् लिङ्गीत लिङ्गा
 लिङ्गीया निङ्गाम् लिङ्गीय Imp छोट्—छोट लीटाम्,
 लीटाम् लिङ्गाताम्, लिङ्गन् लिङ्गताम् छोटि लिङ्ग लीटम्
 लिङ्गायाम्, छोट लीटम् लीटानि छेट् Impf छट्—असेट्-
 ट् अमीट, अलीटाम् अलिङ्गाताम्, अनिङ्गन् अलिङ्गत असेट्-
 ट् अमीटा, अलीटम् अलिङ्गायाम् अलीट अमीटम् अलेटम्
 अलिङ्गि, अलिङ्ग अलिङ्गि Perf लिट्—लिलेङ्ग निनिङ्गि
 लिलिङ्गतु लिलिङ्गावे लिलेङ्गि लिलिङ्गिये, निनिङ्गयु
 लिलिङ्गाये, लिलिङ्ग लिलिङ्गिच्चे-ट् लिलेङ्ग लिनिङ्गि
 निनिङ्गिय लिलिङ्गियट्. Aor लुट्—अलिङ्गत् अलिङ्गत
 अलीट, अलिङ्गताम् अलिङ्गाताम् अनिङ्ग अनिङ्गया
 अलीटा, अनिङ्गतम् अलिङ्गायाम्, अलिङ्गत अलिङ्गध्वम्
 अलीटम् अलिङ्गम् अलिङ्गि, अलिङ्गाव अनिङ्गावहि अलि
 ङ्गहि Iu छट्—ल्लिङ्गति ते 1st Iu लुट्—लीटा
 Con. छट्—अलेङ्गात् त Pas कर्मणि—लिङ्गते, Aor
 कर्म लुट्—अलेङ्गि Cau विजगत्—लेङ्गयति ते Aor
 विच् लुट्—अलीङ्गित् त Des सनत्—लिनिङ्गति ते
 Fre यङ्गत्—लेलिङ्गते Kri क्तव्य—लेङ्ग्य, लेङ्गीय
 PP निङ्गा—लीटा IP क्ता—लीटा Inf लुङ्—
 लेङ्गम्

लुण्ठ् (लुठि)—भा P से लुण्ठने, to rob
 Pre छट्—लुण्ठति Perf लिट्—लुलुण्ठ Aor लुट्—
 अलुण्ठीत् Iu. छट्—लुण्ठयति PP निङ्गा—लुण्ठित
 Inf लुङ्—लुण्ठितम्

लू—क्या U से चवने, to cut off, to divide
 Pre सट्—सुनाति सुनीते सुनासि सुनीये सुनामि सुने
 Pot विधिशिङ्—सुनीयात् सुनीत सुनीया सुनीया सुनी
 याम् सुनीय Imp सोट्—सुनातु सुनीताम् सुनीहि
 सुनीष्व सुनामि सुने Impf लङ्—असुनात् असुनीत, असुनी
 ताम् असुनाताम् असुना असुनीया असुनाम् असुनि, असुनीष्व
 असुनीष्वि Perf निट्—सुनाव सुसुवे, सुसुवतु सुसुवाते
 सुसुविष सुसुविषे, सुसुवयु सुसुवाये सुसाव सुसव सुसुवे,
 सुसुविष सुसुविषे Aor शुङ्—अनादीत् अनविष्ट Fu
 लट्—नविष्यति ते Per Fu लुट्—अविता Con लृङ्
 —अनविष्यत् त, Ben. आशियि लिङ्—नूयात् अविषीष्ट
 Pas कर्मणि—सूयते, Aor कर्म शुङ्—अनावि Cau
 णिजन्त—सावयति ते, Aor णिच् शुङ्—अनीनवत् त
 Des सनन्त—सुनूपति ते Fre. यङन्त—सोसूयते
 PP निष्ठा—सून IP णा—अविता Inf लुग्रा—
 सवितुम्

लोक—आ A. से दर्शने, to see Pre सट्—
 लोकाते Perf निट्—लुलोके Aor शुङ्—अलोकिष्ट
 Fu लट्—लोकियते Per Fu लुट्—लोकिता Ben
 आशियि लिङ्—लोकिषीष्ट Pas कर्मणि—लोषयते, Aor
 कर्म शुङ्—अनोकि Cau णिजन्त—लोकयति, Aor
 णिच् शुङ्—अलुलोकत् Des सनन्त—सुलोक्षियते Fre
 यङन्त—लोपोक्षते Kr। इत्य—लोपितश्च, लोकनीय
 PP निष्ठा—लोकित- IP णा—लोकित्वा Inf लुगन्
 —लोकितुम्

लोक्—जुरा U दीप्तौ, to shine Pre,
नट्—लोकयति ते etc

लोच्—भा A से दर्शने, to see Pre नट्—
लोचते Perf लिट्—लुलोचे Aor लुह—अलोचिष्ट
Fu छट्—लोचिष्यते Per Fu लुट्—लोचिना Ben
आगिषि लिङ्—लोचिषीष्ट Pas कर्मणि—नेच्यते, Aor
कर्म लुङ्—अलोचि Cau शिलम्भ—लोचयति, Aor
णिच् लुङ्—अलुलोचत् Des सनम्भ—लुलोचिष्यते Fre
प्रदम्भ—लोलोच्यते PP निष्ठा—लोचित Inf लुप्तम्
—लोचितुम्

लोच्—जुरा U से दीप्तौ, to shine Pre
नट्—लोचयति ते etc

लोङ्—भा P से चम्पादे, to be mad or foolish
Pre नट्—लोडति Perf लिट्—लुलोड Aor लुङ्—
अलोडीत् Fu छट्—लोडिष्यति Cau शिलम्भ—लोडयति
PP निष्ठा—लोडित Inf लुप्तम्—लोडितुम्

व

वच्—यदा P च परिभाषणे, to speak चस्य

लट् लोट् लङ्—प्रथमपुरुषत्रयवचनेषु प्रयोगो न भवति, Pre
लट्—

वक्ति	वक्ता	
वक्षि	वक्ष्य	वक्ष्य
वक्षि	वक्ष्य	वक्ष्याः

Pot विधिलिङ्—

वक्ष्यात्	वक्ष्याताम्	वक्ष्यु
वक्ष्या	वक्ष्यातम्	वक्ष्यात
वक्ष्याम्	वक्ष्याव	वक्ष्याम

Imp लोट्—

वक्तु	वक्ताम्	
वक्ष्धि	वक्तुम्	यक्त
वक्षानि	वक्षाव	वक्षाम

Impf लङ्—

अवक्	अवक्ताम्	
अवक्ष	अवक्तुम्	अवक्ता
अवक्षम्	अवक्ष्य	अवक्ष्य

Perf लिट्—

उवाच	ऊचतु	ऊचु
उवक्ष्य उवक्षि	ऊचयु	ऊच
	ऊचिष	ऊचिम

Aor लुङ्—

अवोचत्	अवोचताम्	अवोचत्
अवोच	अवोचतम्	अवोचत
अवोचम्	अवोचाव	अवोधाम

Fu लृट्—वक्ष्यति Por Fu लृट्—वप्ता Con लृङ्—
 अवक्ष्यत् Ben आगिषि निङ्—उच्यात् उच्यास्ताम्, उच्याद् ,
 उच्या उच्यासम् Pas कर्मणि—उच्यते, Aor कर्म लुङ्—
 अवोचि Ciu विजन्त—दाक्षयति, Aor णि लुङ्—
 अवोवचत् Des सनन्त—विवक्षति Fre यङन्त—वावक्षते
 Kri कर्त्—वक्तव्यम्, वाच्यम् वाक्यम् PP निहा—उक्त
 IP ज्ञा—उक्ता Inf लुमुन्—वक्तुम्

वच्—पुरा U णिच्पद्ये षेट्, विजभावे णिङ्
 परिभाषणे, to speak, to read Pre षट्—वाच
 यति ते, etc

वद्—भा P वे श्यक्ताया वाचि, to say, to tell,
 to speak Pre षट्—वदति वदति वदामि Pot
 विधि लिङ्—वदेत् वदे वदेयम् Imp षोड्—वदतु
 वद वदानि Impf षङ्—अवदत् अवद अपदम् Perf
 लिट्—उवाद ऊदत्, ऊदु उवादिय, ऊदयु, ऊद उवाद
 अवद, ऊदिव, ऊदिव Aor लुङ्—अवादीत् अवादिष्टाम्,
 अवादिषु अवादी अवादिष्टम्, अवादिष्ट अवादिषम्
 अवादिव अवादिव Tu लृट्—वदिष्यति, Por Fu
 लृट्—वदिता Con लृङ्—अवदिष्यत् Ben आगिषि
 निङ्—उच्यात् उच्यास्ताम् उच्यास Pas कर्मणि—उच्यते

Aor कर्म लुङ्—अवादि Cau विजन्त—वादयति वादयते,
 Aor णिच् लुङ्—अवोवदत् अवोवदत Des सनन्त—
 विवदिपति Pre यङ्न्त—वावद्यते Kri कृत्य—वदि
 तथ्य, वदनीय PP निष्ठा—उदित IP क्ता—
 उदित्वा Inf वसुन्—वदितुम्

भासनायें (भासन दीप्ति)—वदते आकरणे आचार्यं
 (भासमानस्तत्र सूत्रार्थं वति इत्यर्थं)

उपसान्त्वणायें—सुत्यान् उपवदते (सान्त्वयतीत्यर्थं)

ज्ञायें—वदते आचार्यं (वदितुं जानातीत्यर्थं)

यज्ञायें—गेहे वदते (तदिपयमुक्ताहमाधिष्करोतीत्यर्थं)

विमत्ययें—(विमति जानामति) गेहे विवदन्ते (विमति
 पतिता विचित्र भाषन्ते इत्यर्थं)

उपमग्नणायें—(उपमग्नण रहसि उपच्छन्दनम्) कुलभार्याम्
 उपवदते (उपच्छन्दयतीत्यर्थं)

मनुष्याणां समुच्चारणायें—(समुच्चारणम्, सम्भूयोच्चारणम्)
 सम्भवदन्ते राजान (सम्भूयोच्चारयन्तीत्यर्थं) किन्तु
 सम्भवदन्ति कुल्लुटा

उपसर्गसंज्ञकाद् अनोरकर्मकाद् मनुष्याणां समुच्चारणायें—अनु
 वदते कठ कलापकस्य (अणानु साङ्ग्यायें—यथा कलापो
 ऽधीयानो वर्तते तथा कठ इत्यर्थं)

मनुष्याणां समुच्चारणविप्रसापणायें—विप्रवदन्ते विप्रवदन्ति मौह
 त्तिका (युगपद् विरुद्ध भाषन्ते इत्यर्थं) विप्रसापो
 विरुद्धभाषणम् धनकामो न्यायमपवदते (धनार्थी न्यायं
 नाद्रियते इत्यर्थं) .

यञ्—भ्वा १ भे प्रवञ्चने, to cheat Pre षट्—
 वञ्चते वञ्चति Perf निट्—वञ्चयामास ११ Aor वृङ्—
 —वञ्चयत 1u णट्—वञ्चयिष्यते Piv कर्मणि—
 वञ्चते, Aor कर्म वृङ्—वञ्चि Kri णट्—वञ्चयिष्य,
 वञ्चनीय PP निष्ठा—वञ्च 1P क्ता—वञ्चित्वा—
 वञ्चित्वा यज्ञा Inf तुमुन्—वञ्चयितुम् ईतुमर्था—

वन्दनीयवृद्धपद प्रयोगसौख्येयिता कथमर्था निष्ठांगत ।

उद्यतव्यवसायानिस्त्राद् वञ्चयन्ति गवमान् करेणम् ।

वन्द् (वदि)—भ्वा १ भे अभिशङ्गमुत्थो, to
 salute, to adore, to praise Pr षट्—वन्दते Perf
 निट्—ववन्दे Aor वृङ्—ववन्दिष्ट 1u णट्—वन्दि
 ष्यते Per 1u वृट्—वन्दिता Piv कर्मणि—वन्दते,
 Aor कर्म वृङ्—ववन्दि 1u विवन्—वन्दयति ते
 Kri क्त्य—वन्दितव्य, वन्दनीय PP निष्ठा—वन्दित
 1P क्ता—वन्दित्वा Inf तुमुन्—वन्दितुम्

वप्—भ्वा U अ वीजवृत्तादि हेदने अ, to sow, to
 scatter, to throw, to weave, to shave Prv षट्—वपति
 ते Perf निट्—उवाप अपे, अपत्त अपाते उवप्य अवपिथ
 अपिथे अपयु अपाथे उवाप उवप अपे अपिव अपिष्ये Aor
 वृङ्—अवाप्सोत् अवप अवपाम् अवपसाताम् अवाप् अवपत
 अवप्सो अवप्सा, अवपत्तम् अवप्साद्याम् अवप अवपध्वम्
 अवपसु अवपि, अवप्सु अवप्सुहि Fu षट्—वपस्यति ते
 Per 1u वृट्—वप्ता 1u षट्—अवपसात् 1u Hen
 पागिधि निङ्—उप्यात् वप्सोष्ट Piv कर्मणि—उप्यते

Aor कर्म-लुङ्—अवापि Cau. चिचन्त—वापयति ते Des
 सनन्त—विवक्षति ते Fre यङन्त—वावप्यते Krī ज्ञत्थ—
 वपनीय PP निष्ठा—उपृत् IP छा—उष्ठा Inf तुमुन्
 —वमुम्

वम्—भा P वे उद्भिरेवे, to throw out, to
 pour out, to vomit Pre णट्—वमति Pot विधि
 लिङ्—वमेत् Imp णीट्—वमतु Impf णट्—अव
 मत् Perf लिङ्—ववाम, ववमतु ववमिथ, ववमयु
 ववाम, ववमिव Aor लुङ्—अवमीत्, अवमिष्टाम्, अव-
 मियु अवमी अवमियम् Fu णट्—वमिष्यति Per
 Fu लुङ्—वमिता Con णट्—अवमिष्यत् Ben चागिषि
 लिङ्—वम्यात् Pas कर्मणि—वम्यते Aor कर्म लुङ्—
 अवामि Cau चिजन्त—वामयति वमयति Aor चिच्
 लुङ्—अवौवमत् Des सनन्त—विवमिषति Fre यङन्त
 ववम्यते Krī ज्ञत्थ—वमितव्य, वमनीय PP निष्ठा—
 पान्ता IP छा—वमित्वा वान्त्वा Inf तुमुन्—वमितुम्

वस्—भा P च निवाने, to dwell Pre णट्—
 वसति Pot विधिलिङ्—वसेत् Imp णीट्—वमतु वस
 वसति Impf णट्—अवसत् Perf लिङ्—उवास,
 अवपत्, अपु, अवमिथ अवस्य, अवपथ, अव उवास,
 अवपिव, अवपिम Aor लुङ्—अवासीत्, अवाप्ताम् अवाप्सु
 अवासी अवाप्तम् अवाप्त अवाप्सम्, अवाप्स्य अवाप्स्य
 Fu णट्—वस्यति वस्यसि वस्यामि Per Fu लुङ्—
 वस्ता Con णट्—अवस्यत् Ben. चागिषि लिङ्—उष्यात्
 Pas भावे—उष्यते Aor भावे णट्—अवसि Can

पिबन्त—वामयति ते, Aor पिबु लुङ्—पवीवसत् त Des
 सनन्त—विवसति Fre यङन्त—वावस्यते Kri लृत्—
 वास्तथ्यम्, वमनीयम् PP निडा—उपित IP छा—
 इधित्वा Inf तुमुन्—वस्तुम्

वस्—घटा A सि प्राप्ताटने 'to wear to put
 on Pre षट्—वस्ते वस्से वसे Pot विधिसिङ्—वसीत
 वसीया वसीय Imp षोट्—वस्याम् वस्व वसे Impf
 षट्—अवस्य अवस्था अवसि Perf लिट्—ववसे ववसिधे
 ववसे Aor लुङ्—अवसिष्ट अवसिष्ठा अवसिधि Fu
 षट्—वसिष्यते Per Fu लुट्—वसिता Ben धाशिवि
 सिङ्—वसियोष्ट Pas कर्मणि—वस्यते Aor कर्म लुङ्
 —अवाचि Cau पिबन्त—वामयति ते Aor पिबु लुङ्—
 पवीवसत् त Des सनन्त—विवसिषते Fre यङन्त—वाव
 स्यते Kri लृत्—वसितथ्य PP निडा—वसित IP
 छा—वसित्वा Inf तुमुन्—वसितुम्

वह्—भा U च प्रापये, द्विकर्मक to carry,
 to bear Pre षट्—वहति ते Pot विधिसिङ्—
 वहैत् त Imp षोट्—वहतु वहताम् Impf षट्—
 अवहत अवहत

Perf लिट्—

{	उपाह	{	अहत	{	अह
{	अहे	{	अहाते	{	अहिरे
{	अवहित अवोड	{	अहयु	{	अह
{	अहिषे	{	अहाये	{	अहिषे दे

{ उवाह	{ ऊहिव	{ ऊहिम
{ ऊहे	{ ऊहिवहे	{ ऊहिमहे

Aor लुङ्—

{ अवाचीत्	{ अवोढाम्	{ अवाह
{ अवोढ	{ अवघाताम्	{ अवघत
{ अवाची	{ अवोढम्	{ अवोढ
{ अवोढा	{ अवघाताम्	{ अयोद्धम्
{ अवाचम्	{ अवाह	{ अवाह
{ अवधि	{ अवहति	{ अवहति

Fu. लृट्—वच्यति वच्यते Per Fu लृट्—बोढा

Con. लृङ्—अवच्यत् अवच्यत Ben आशिषि निङ्—
उद्घात् वचीष्ट Pas कर्मणि—उद्घाते, Aor कर्म लुङ्—
अवाहि Cau पिबन्त—वाहयति ते Aor पिबु लुङ्—
अवीवहत् त Des घनन्त—विवचति ते Ire यङन्त—
वावहते Kri कृत्य—बोढव्य, वहनीय PP निष्ठा—ऊढः
IP क्षा—ऊढा Inf तुमुन्—बोदुम्

प्र + वह् = प्रवहति परि + वह् = परिवहति

वा—अदा P अ गतिगन्धनयो, to blow, to
injure Pre लृट्—वाति वासि वामि Pot. विधिलिङ्—
वायात् वायाताम् वायु वाया, वायातम् वायाम्, वायाव
Imp लोट्—वातु वाताम् वान्तु वाहि गानि Impl.
लृङ्—अवात् अवाताम्, अवु अवान् अवाम् अवाम् Port.
लिट्—ववा, ववतु ववु ववाय वविह, ववो वविम

1or सुङ्—अवाप्नोत् अवाप्नो अवाप्नियम् Fu लट्—
वाप्यति Per Fu लुट्—दाता Con लङ्—अवाप्यत्
Ben प्राग्वि निङ्—वाप्यात् वाप्याप्तम् वाप्यासु Pas
कर्मणि—वाप्यते, 1or कर्म सुङ्—अवापि Cau विप्रक्त—
वापयति, Aor णिच् लुट्—अवापयत् कम्पमार्थे (to
shake) वापयति Des मनन्त—विवापयति Pre
यङ्—वाप्यते Kri लृत्—वापय्य PP निङा—
वात IP क्ता—वात्वा Inf तुमुन्—वातुम्

वाञ्छ् (वाञ्छि)—आ P ३ वाञ्छायाम् to
wish, to desire Pre लट्—वाञ्छति Pot. विधि निङ्—
—वाञ्छत् Imp लोट्—वाञ्छतु Impf लङ्—अवाञ्छत्
Perf निङ्—अवाञ्छ अवाञ्छतु अवाञ्छिष्य अवाञ्छिष्य अवा
ञ्छिष्य Aor लुङ्—अवाञ्छात् अवाञ्छी अवाञ्छियम् Fu
लट्—वाञ्छति Per lu लुट्—वाञ्छिता Ben
प्राग्वि निङ्—वाञ्छात् Pas कर्मणि—वाञ्छते, Aor
कर्म सुङ्—अवाञ्छि Cau विप्रक्त—वाञ्छयति, Aor
णिच् लुङ्—अवाञ्छत् Des मनन्त—विवाञ्छयति Kri
लृत्—वाञ्छय्य, वाञ्छनीय PP निङा—वाञ्छित
IP क्ता—वाञ्छित्वा Inf तुमुन्—वाञ्छितुम्

विज् (विजिर्)—सुङ् U च वृषगभावे to
separate

Pre लट्—

PARAṂMAHATTA

वेवेञ्जि	वविञ्जि	वेविञ्जि
वेवेञ्ज	वेवेञ्ज	वेवेञ्ज
वेवेञ्जि	वेवेञ्जि	वेवेञ्जि

ATMANEPADA.

वेविक्षे	वेविज्जाते	वेविजते
वेविक्षे	वेविजाये	वेविग्धे
वेविजे	वेविज्वहे	वेविज्याहे

Pot विधिलिङ्—वेविज्यात् वेविज्यते, वेविज्याताम् वेविज्यताम् वेविज्या वेविज्यते वेविज्याम् वेविज्यते Imp शोङ्—वेवेक्षु वेवेक्षाम् वेवेक्षि वेवेक्ष्व वेवेक्षानि वेवेक्षे Impf लङ्—अवेवेक् ग् अवेवेक्ष अवेवेक् ग् अवेवेक्ष्या अवेवेजम् अवेवेजि Perf शिट्—विवेज विविजे विवेजिय विविजिये विवेज विविजे, विविजिव विविजिवहे

Aor लुङ्—

PARASMAIPADA.

{ अविजत्	{ अविजताम्	{ अविजन्
{ अवैचीत्	{ अवैक्षाम्	{ अवैक्षु
{ अविज	{ अविजतम्	{ अविजत
{ अवैची	{ अवैक्षम्	{ अवैक्ष
{ अविजम्	{ अविजाव	{ अविजाम
{ अवैक्षम्	{ अवैक्ष्व	{ अवैक्ष्व

ATMANEPADA.

अविक्ष	अविक्षाताम्	अविक्षत
अविक्ष्या	अविक्षायाम्	अविग्धम्
अविक्षि	अविक्ष्वहि	अविक्ष्वहि

Fu. लृट्—वेक्षति वेक्षते Per Fu लुट्—वेक्षा
Con लृट्—अवेक्ष्यत् त Ben आशिधि लिङ्—विष्यात्

Aor लुङ्—अवासीत् अवासी अवासिवम् Fu लट्—
 वासति Per Fu लुट्—वाता Con लृट्—अवासत्
 Ben आशिषि लिङ्—वायात् वायाम्नाम्, वायासु Pas
 कर्मणि—वायते, Aor कर्म लुङ्—अवायि Can निजन्त—
 वापयति, Aor णिच् लृट्—अवीवपत्, कम्पनायै (to
 shake) वाजयति Des मनन्त—विवासति Ere
 यङन्त—वेवीयते Kri कृत्य—वातथ्य PP निष्ठा—
 वात IP क्ता—वात्वा Inf तुमुन्—वातुम्

वाञ्छ् (वाञ्छि)—आ P से वाञ्छायाम्, to
 wish, to desire Pre लृट्—वाञ्छति Pot विधि लिङ्
 —वाञ्छेत् Imp भोट—वाञ्छतु Impf लृट्—अवाञ्छत्
 Perf लिट्—अवाञ्छ, अवाञ्छतु अवाञ्छिष्य अवाञ्छ, अवा
 ञ्छिव Aor लुङ्—अवाञ्छात् अवाञ्छी अवाञ्छिवम् Fu
 लृट्—वाञ्छिष्यति Per Fu लृट्—वाञ्छिता Ben
 आशिषि लिङ्—वाञ्छात् Pas कर्मणि—वाञ्छते, Aor
 कर्म लुङ्—अवाञ्छि Can निजन्त—वाञ्छयान्, Aor
 णिच् लृट्—अवाञ्छत् Des मनन्त—विवाञ्छिपति Kri
 कृत्य—वाञ्छतथ्य, वाञ्छनीय PP निष्ठा—वाञ्छित
 IP क्ता—वाञ्छन्वा Inf तुमन्—वाञ्छितुम्

विज् (विजिर्)—शुद् U अ अद्यगभावे
 separate

Pre नट्—

PARAŚMAIPIPA

वेवेति	यविज्	वेविजति
वेवेऽन	वेवेऽकथ	वेवेऽकथ
वेवेऽश्च	वेवेऽश्च	वेवेऽश्च

ATMANEPADA.

वेविक्षे	वेविजाते	वेविजते
वेविक्षे	वेविजाथे	वेविग्धे
वेविजे	वेविज्वहे	वेविज्यहे

Pot विधिलिङ्—वेविज्यात् वेविजीत, वेविज्याताम् वेवि
जीयाताम् वेविज्या वेविजीया वेविज्याम् वेविजीय Imp
लोट्—वेवेक्षु वेविक्ताम् वेविग्धि वेविक्ष वेविजामि वेविजे
Impf लङ्—अवेवेक्षु ग् अवेविक्त अवेवेक्षु ग् अवेविक्था
अवेविजम् अवेविजि Peri लिट्—विवेज विविजे विवे
जिय विविजिषे विवेज विविजे, विविजिष विविजिषहे

Aor लृट्—

PARASMAIPADA.

{ अविजत्	{ अविजताम्	{ अविजन्
{ अवैचीत्	{ अवैक्षाम्	{ अवैक्षु
{ अविज	{ अविजतम्	{ अविजत
{ अवैची	{ अवैक्षम्	{ अवैक्ष
{ अविजम्	{ अविजाव	{ अविजाम
{ अवैक्षम्	{ अवैक्ष	{ अवैक्ष

ATMANEPADA

अविक्त	अविक्ताताम्	अविक्षत
अविक्था	अविक्थाताम्	अविग्धम्
अविचि	अविक्षहि	अविक्षहि

Fu. लृट्—वेक्षति वेक्षते Per Fu लृट्—वेक्षा
Con लृट्—अवेक्षत् त Ben आशिषि लिङ्—विक्ष्यात्

यति Per Fu. लृट्—विजिता Des सनता—विवि-
जिपति सर्वे तुदादिवत्

विद्—अदा P वे ज्ञाने, to know, to regard

Pro लट्—

{ वेत्ति	{ विस्त	{ विदन्ति
{ वेद	{ विदतु	{ विदुः
{ वेत्ति	{ वित्य	{ वित्वा
{ वेत्तु	{ विदधुः	{ विद
{ वेत्ति	{ विष्ट	{ विष्ट
{ वेद	{ विष्ट	{ विष्ट

Pot. विधिशिद्—विद्यात्, विद्याताम्, विद्यु विद्या

विद्याम्

Imp लोट्—

{ वेत्तु	{ विस्ताम्	{ विदन्तु
{ विदां करोतु	{ विदां कुरुताम्	{ विदां कुर्वन्तु
{ विधि	{ विस्तम्	{ विस्त
{ विदां कुरु	{ विदां कुरुतम्	{ विदां कुरुत
{ वेदानि	{ वेदाव	{ वेदाम
{ विदां करवाचि	{ विदां करवाच	{ विदां करवाम

Impf लृट्—

अवेत्-द	अविस्ताम्	अविदुः
अवे-अवेत्-द	अविस्तम्	अविस्त
अवेदम्	अविष्ट	अविष्ट

विघोट Pas कर्मणि—विघटते, Aor कर्म लुङ्—घवेजि
 Oau विजन्त—वेजयति ते, Aor लिप् लुङ्—घषाविजत् त
 Des समन्त—विविधयति ते Pra यङ्—वेजिष्यते Kri
 क्त्य—वेजनीय PP निष्ठा—विज IP क्ता—विज्ज्ञा
 Inf लुमुन्—वेजुम्

विज् (विजी) —तदा A भ घोविजी—भय
 वलनयो, to shake, to tremble प्रायेवायम् उतुर्नृषं
 Pro सट्—उद्विजते Pot विधिलिङ्—उद्विजित Imp
 लोट्—उद्विजताम् Impf जङ्—उद्विजत Perf
 लिट्—उद्विजि Aor, लुङ्—उद्विजिट् I'u लृट्—
 उद्विजिष्यते Per Pu लृट्—उद्विजिता Con. लृङ्—
 उद्विजिष्यत Bon चागिषि लिङ्—उद्विजिष्येष्ट Pas
 भावे—उद्विष्यते, Aor भावे लुङ्—उद्वेजि Oau विजन्त
 —उद्वेजयति Aor लिप् लुङ्—उद्वीविजत् Des समन्त
 —उद्विविजयते Pra. यङ्—उद्वेजिष्यत Kri क्त्य—
 उद्विजित्य, उद्वेजनीय PP निष्ठा—उद्विज् IP क्ता
 —विजित्वा Inf लुमुन्—उद्विजितुम् ।

विज् (विजी) —तदा P वे घोविजी भयवलनयो,
 to shake, to fear Pro सट्—विनक्ति, विहृत्, विष्मन्ति.
 विनचि, विहृक्ष्य विहृक्ष्य विनचिस्, विहृ, विहृम
 Pot विधिलिङ्—विहृष्यात् Imp लोट्—विनक्तु विहृन्धि
 विनजानि Impf लृङ्—अविनक्, अविहृताम् Perf
 लिट्—विधेज विविजतु विविजिष्य विधेज, विविजिष्य
 Aor लुङ्—अविजोत्, अविजिष्टाम् Lu लृट्—विजि-

यति Per Fu. छुद्—विजिता Des सनस्त—विवि
जिपति सर्वे तुदादिवत्

विद्—अदा P से ज्ञाने, to know, to regard

Pre सद्—

{ वित्ति	{ वित्त	{ विदन्ति
{ वेद	{ विदतु	{ विदुः
{ वेत्ति	{ वित्त	{ वित्त
{ वेत्त	{ विदयु	{ विद
{ वेत्ति	{ विद्	{ विद्
{ वेद	{ विद्	{ विद्

Pot. विधिलिङ्—विद्यात्, विद्याताम्, विद्यु विद्या
विद्याम्

Imp शोट—

{ वित्तु	{ विप्ताम्	{ विदन्तु
{ विदां करोतु	{ विदां कुरुताम्	{ विदां कुर्वन्तु
{ विधि	{ विप्ताम्	{ वित्त
{ विदां कुरु	{ विदां कुरुताम्	{ विदां कुरुत
{ वेदामि	{ वेदाव	{ वेदाम
{ विदाकरवाणि	{ विदाकरवाव	{ विदां करयामः

Impf सङ्—

अवेत्-द्	अविप्ताम्	अविदुः
अवे अवेत्-द्	अवित्तम्	अवित्त
अवेदम्	अविद्	अविद्

Per! सिट्—

{ विवेद	{ विविदत्	{ विविदु
{ विदाचकार	{ विदाचक्रत्	{ विदाचक्रु
{ विवेदिष	{ विविदथु	{ विविद
{ विदाचकर्ष	{ विदाचक्रथु	{ विदाचक्र
{ विवेद	{ विविदिव	{ विविदिम
{ विदाचकार	{ विदाचक्रव	{ विदाचक्रम

Aor लुङ्—अवेदीत्, अवेदिष्टाम् अवेदी, अवेदिष्टम्
 अवेदिषम्, अवेदिष्य Pu लट्—वेदिष्यति Per Fu लुट्—
 वेदिता Con लृङ्—अवेदिष्यत् Ben आग्रिपि लिङ्—
 विद्यात्, विद्यास्ताम् Pas कर्मणि—विद्यते, Aor कर्म
 लुङ्—अवेदि Cau धिजन्त—वेदयति, Aor णिच् लुङ्—
 अवीविदत् Des सनन्त—विविदिषति Fre यङ्जन्त—
 वेविद्यते Krि क्तव्य—वेदितव्य वेदनीय PP निष्ठा—
 विदित IP क्ता—विदित्वा Inf लुङ्—वेदितुम्

सत्तायां विद्यते ज्ञानं वेत्ति विन्ते विचारये ।

विन्दन् विन्दति प्राप्तो, श्वन् लुक् श्रम् शेषु च क्त्वात् ॥

(अकर्मकात्) सम्+विद्—Pre लट्—संविन्दे, सविदाते,
 सविदते संविद्रते Imp लोट्—सविदताम् सविद्रताम्
 Impf लृङ्—समविदत मसविद्रत Ben. आग्रिपि लिङ्—
 संवेदिषौष्ठ, संवेदिषीयास्ताम्

विद्—दिवा A च सत्तायाम् to be, to hap-
 pen Pre लट्—विद्यते Pot विधिनिङ्—विद्येत Imp
 लोट्—विद्यताम् Impf लृङ्—अविद्यत Perf निट्—

विविदे Aor वृह्—अविता Fu हृट्—वेदयते Per Fu
 वृह्—वेत्ता Ben आग्रिषि लिङ्—विद्योष्ट Pas कर्मणि
 —विद्यते Aor कर्म सुह्—अवेदि Cau चिञ्जत्—वेदयति
 Aor णिष् सुह्—अवीविदत् Des सनत्—विविक्तते Fre
 यङ्गत्—वेविद्यते PP निष्ठा—विश्व IP ज्ञा—विश्व
 Inf तुमुन्—वेत्तुम्

विद् (विद्गु)—तदा U वे ज्ञामे, भाष्यमते
 नेट्, व्याघ्रभूत्वादीनामाचार्याणां मते षेट् To find Pre
 षट्—विन्दति विन्दते Pot विधिमिङ्—विन्देत् विन्देत
 Imp लोट्—विन्दतु विन्दताम् Impf षङ्—अविन्दत्
 अविन्दत Perf लिट्—विवेद विविदे, विविदतु विविदाते
 विवेदिय विविदिषे, विविदयु विविदाये विवेद विविदे, विवि-
 दिव विविदिवहे Aor लुङ्—अविदत् अवेदिष्ट-अविश्व,
 अविदताम् अवेदिषाताम् अवित्ताताम्, अविदन् अवेदिषत-
 अवित्तत अविद-अवेदिष्ठा अवित्वा, अविदतम् अवेदिषायाम्
 अवित्तायाम्, अविदत अवेदिष्वम् अविद्वम् अविदम् अवे-
 दिवि अवित्ति, अविदाव अवेदिष्वहि अवित्सहि Iu हृट्—
 वेदिष्यति ते वेदयति ते Per Fu वृह्—वेदिता वेत्ता
 Con हृङ्—अवेदिष्यत् त अवेदयत्-त Ben आग्रिषि लिङ्
 —विद्यात् विद्योष्ट वेदिषोष्ट Pas कर्मणि—विद्यते, Aor
 कर्म-सुह्—अवेदि Cau चिञ्जत्—वेदयति ते, Aor णिष्-
 वृह्—अवीविदत् त Des सनत्—विविदिषति ते विवेदि-
 षति-ते विविक्तति-ते Fre यङ्गत्—वेविद्यते Kri क्तव्य
 —वेदितव्य वेत्तव्य, वेदनीय PP निष्ठा—विश्व IP
 ज्ञा—विदित्वा वेदित्वा विश्व Inf तुमुन्—वेदितुम् वेत्तुम्

विद्—यथा A च विचारयि, to know, to consider Pro सट्—विन्दे विन्से विन्दे Pot विधिसिद्ध—विन्दीत Imp सोट्—विन्ताम्, विन्स्य, विन्दे Impf सट्—अविन्ता, अविन्त्याः, अविन्दि Perf. सिट्—विमिदे Aor रुट्—अवित्त Fu सट्—विम्यते Per Fu रुट्—वेत्ता Des सनन्त—विविक्तते PP निष्ठा—विता विन्न IP ज्ञा—विन्ता Inf तुमुन्—वेत्तुम्

विद्—पुरा A व्याख्याने, to tell Pro सट्—वेदयते Perf—वेदयाचक्षे Per Lu रुट्—वेदयिता etc

विश्—तुदा P च प्रवेयने, to enter, to fall, to share of Pro सट्—विशति Pot विधिसिद्ध—विशेत्, Imp सोट्—विशतु Impf सट्—अविशत् Perf निट्—विवेश, विविशत् विवेशिष्य, विविशयु विवेश, विविशिव Aor रुट्—अविशत्, अविशताम् अविष अविशतम् अविषम्, अविषाव Fu सट्—वेश्यति Per Fu रुट्—वेष्टा Con लृट्—अवेष्ट्यत् Ban आश्रियि लिङ्—विश्यात् Pas कर्मणि—विश्यते Aor कर्म लृङ्—अवेशि Oau शिञ्जन्त—वेशयति, Aor शिच् रुट्—अशौविशत् Des विविशति Fre यङ्जन्त—वेविश्यते Kri क्त्य—वेष्टव्यः PP निष्ठा—विष्ट IP ज्ञा—विष्टा Inf तुमुन्—वेष्टुम्

नि + विष्—निविशते आत्ममभिनिविशते , , ,

ह (हञ्) —स्वा U से धरये, to choose, to cover Pre सट्—हयोति हणते, हणत हणते Pot विधिसिद्ध

—हणुयात् हण्वीत्, हणुयाताम् हण्वीयाताम्, हणुयु-हण्वीरन्
 हणुया हण्वीया, हणुयाताम् हण्वीयाताम् हणुयाम् हण्वीय,
 हणुयाव हण्वीवहि Imp खोट्—हणोतु हणुताम्, हणुताम्
 हणुताताम् हणु हणुष्य, हणुतम् हणुष्याताम् हणुत हणुध्वम्
 हणुवानि हणुवै, हणुवाव हणुवावहि Impf खड्—अहणोत्
 अहणुत, अहणुताम् अहणुताताम् अहणो अहणुया, अहणु
 तम् अहणुयाताम् अहणुवम् अहण्वि, अहणुव अहणुवहि
 Perf लिट्—ववार वव्रे, ववतु ववाते ववरिय ववये,
 ववयु ववाये ववार ववर-वव्रे, ववव वववहे

Aor वुङ्—

PARASMAIPADA.

अवारीत्	अवारिष्टाम्	अवारिषु
अवारौ	अवारिष्टम्	अवारिष्ट
अवारियम्	अवारिष्य	अवारिष्य

ATMANEPADA.

8rd p	{	अवरिष्ट	{	अवरिषाताम्	{	अवरिषत
		अवरीष्ट		अवरीषाताम्		अवरीषत
		अवहत		अवहाताम्		अवहत
2nd p	{	अवरिष्ठा	{	अवरिषाथाम्	{	अवरिध्वम्
		अवरीष्ठा		अवरीषाथाम्		अवरिष्टम्
		अवहथा		अवहायाम्		अवरीध्वम्
1st p	{	अवरिषि	{	अवरिष्यहि	{	अवरिष्यहि
		अवरीषि		अवरीष्यहि		अवरीष्यहि
		अवहि		अवह्यहि		अवह्यहि

Fu छट्—वरिष्यति वरोष्यति वरिष्यते वरोष्यते Per
 Fu सुट्—वरिता वरीता Con छड्—अवरिष्यत् अव
 रीष्यत् अवरिष्यत अवरोष्यत Ben आगिषि सिङ्—त्रियात्
 वरिषीष्ट वृषीष्ट Pas कर्मणि—त्रियते, Aor कर्म सुङ्—
 अवारि Cau विजन्त—वारयति ते, Aor विष् सुङ्—
 अवीवरत् त Des सनन्त—बुवूर्धति विवरिषति विवरीषति
 ते Pre यङन्त—वेद्नीयते Kri क्तव्य—वरितव्य वरीतव्य,
 वरणीय PP निष्ठा—वृत्त IP क्ता—वृत्त्वा, प्रवृत्त
 Inf तुमुन्—वरितुम् वरीतुम् यवेभ्यो गां वारयति but—
 कण्ठके परिवारयति वृषम्

उ (उङ्)—त्रया A से सञ्चक्षौ to cherish
 Pre षट्—वृषीते Pot विधि सिङ्—वृषीत Imp लोट
 —वृषीताम् Impf षड्—अवृषीत Perf सिट्—वृषे
 Aor सुङ्—अवरिष्ट अवरीष्ट अवृत्त Iu छट्—वरिष्यते
 वरीष्यते Per Fu सुट्—वरीता वरिता Con छड्—
 अवरिष्यत अवरोष्यत Ben आगिषि सिङ्—वरिषीष्ट
 वृषीष्ट Pas कर्मणि—त्रियते Cau विजन्त—वरयति
 ते Aor विष् सुङ्—अवीवरत्-त Des सनन्त—बुवूर्धते
 विवरिषते विवरीषते Pre यङन्त—वेद्नीयते PP निष्ठा
 —वृत्त

ह (हङ्)—पुरा U आवरणे, to cover, to
 surround Pre षट्—आरवति-वै-वरति से अवे आदिबत्

हञ् (हञी)—वदा A. ३ वचंश्चि, to avoid,
 to shun Pre षट्—वृजे वृजे वृजे Pot विधि

लिङ्—वृत्तौ वृत्तौया वृत्तौय Imp वृत्तौ—वृत्ताम्
 वृत्तौ वृत्तौ Impf वृत्तौ—वृत्तौ वृत्तौया वृत्तौया Polf
 लिङ्—वृत्तौ वृत्तौयि वृत्तौ वृत्तौयिह Aor वृत्तौ—वृत्तौ
 वृत्तौ वृत्तौयि वृत्तौयि Fu. वृत्तौ—वृत्तौयते Per
 Fu. वृत्तौ—वृत्तौया Ben वृत्तौयि लिङ्—वृत्तौयिह
 Pas वृत्तौयि—वृत्तौयते, Aor वृत्तौ वृत्तौ—वृत्तौयि Cau
 वृत्तौयि—वृत्तौयति ते, Aor वृत्तौ वृत्तौ—वृत्तौयिह त वृत्तौ
 वृत्तौयि Des वृत्तौयि—वृत्तौयते Fre वृत्तौयि—वृत्तौ
 वृत्तौयते Kr. वृत्तौयि—वृत्तौयति, वृत्तौयि PP वृत्तौयि—
 वृत्तौ IP वृत्तौयि—वृत्तौयति Inf वृत्तौयि—वृत्तौयति

वृत्तौ (वृत्तौ)—वृत्तौ P से वृत्तौयते to avoid, to
 move Pre वृत्तौ—वृत्तौयति वृत्तौयति वृत्तौयति वृत्तौयति
 Pot विधिलिङ्—वृत्तौयात् वृत्तौयात्. वृत्तौयाम् Imp वृत्तौ—
 वृत्तौयति वृत्तौयाम् वृत्तौयि वृत्तौयानि Impf वृत्तौ—वृत्तौयि
 वृत्तौयि, वृत्तौयि Perf लिङ्—वृत्तौयति वृत्तौयति वृत्तौयि
 वृत्तौयति वृत्तौयि Aor वृत्तौ—वृत्तौयति Fu. वृत्तौ—वृत्तौयि
 वृत्तौयति Per Fu. वृत्तौ—वृत्तौयति Cau वृत्तौयि—वृत्तौयति,
 Aor वृत्तौ वृत्तौ—वृत्तौयति वृत्तौयति Des वृत्तौयि—वृत्तौयति
 वृत्तौयि Fre वृत्तौयि—वृत्तौयति eto

वृत्तौ (वृत्तौ)—वृत्तौ U से वृत्तौयते to avoid.
 Pre वृत्तौ—वृत्तौयति ते eto

वृत्तौ—वृत्तौ A से वृत्तौयते, to be, to exist Per वृत्तौ
 —वृत्तौ वृत्तौयति वृत्तौ Pot विधिलिङ्—वृत्तौयाम् Imp वृत्तौ—
 वृत्तौयति वृत्तौयाम् वृत्तौयि Impf वृत्तौ—वृत्तौयति Perf वृत्तौयि

—वहति, वहताते, वहतिरे वहतिषे, वहतावे वहत वहतिवद्
Aor—This verb is optionally Parasmaipada in
the aorist future, conditional, desiderative, and
do not take इट् in the Parasmaipada tenses

PARASMAIPADA.

Aor लुङ्—

अवहतत्	अवहतताम्	अवहतन्
अवहत	अवहततम्	अवहतत
अवहतम्	अवहताव	अवहताम

ATMANEPADA.

अवर्तिष्ट	अवर्तिषाताम्	अवर्तिषत
अवर्तिष्ठा	अवर्तिषायाम्	अवर्तिष्वम्
अवर्तिषि	अवर्तिष्वदि	अवर्तिष्वदि

Eu खट्—वर्त्यति वर्तिष्यते Per Eu लुङ्—वर्तिता
Con. खट्—अवर्त्यत् अवर्तिष्यत Ben चाथिदि लिङ्—
वर्तिषीष्ट Pas कर्मणि—वर्त्यते, Aor कर्म लुङ्—अवर्ति
Oau पित्रस्त—वतयति ते, Aor पिच् लुङ्—अवर्तिषतत्
अववर्तत् त Des. सनस्त—विह्वसति विवर्तिषते Pra,
ग्रहस्त—वरीवर्त्यते Kri. ह्यत्—वर्तितव्य, वतनीयः PP
निष्ठा—वृत्त IP ह्या—वृत्त्या, प्रवृत्त्य Inf लुमुन्—
वर्तितुम्

२ हत्—दिवा A. वे वरये माती च to choose, to
divide Pro खट्—वर्त्यते Pot विधिस्त्रिङ्—वर्त्येत Imp.
खोट—वर्त्यताम् Impf खट्—अवर्त्यन् Part लिङ्—वर्तते

Aor लुङ्—अवर्तिष्ट Fu लट्—वर्तिष्यते Per Fu.
 लृट्—वर्तिता Con लृङ्—अवर्तिष्यत् Ben. आशिषि-
 सिङ्—वर्तिषीष्ट Pas कर्मणि—वृत्त्यते, Aor कर्म लुङ्—
 अवर्ति Cau निजन्त—वर्तयति ते, Aor णिच् लुङ्—
 अवर्तिष्यत् अवर्तयत् त Des सनन्त—विवर्तिष्यते Fre
 यङ्—वर्तिष्यते Kri क्तव्य—वर्तिष्य, वर्तनीय PP
 निष्ठा—वृत्त IP क्ता—वृत्त्वा वर्तिष्या Inf लुमुन्—
 वर्तितुम्

वृत्—वृत् U. वृ दीप्ती to shine Pre लट्—
 वर्तयति ते Perf लिट्—वर्तया चकार चत्ते etc

वृध्—वृध् A. वृ वृद्धौ, to grow. (as Bhvadi
 वृत्) Pre लट्—वर्धते etc

वृध्—वृध् U. वृ दीप्ती, to shine. Pre लट्—
 वर्धयति ते Perf लिट्—वर्धया चकार चत्ते etc

वृष्—वृष् P. वृ वृषणे to rain, to pour
 forth. Pre लट्—वर्षति. Per लिट्—वर्षय Per Fu लृट्—
 वर्षिता Con लृङ्—अवर्षिष्यत् Ben. आशिषि लिङ्—
 वृष्यात् Pas कर्मणि—वृत्त्यते, Aor कर्म लुङ्—अवर्षि
 Cau निजन्त—वर्षयति, णिच् लुङ्—अवर्षिष्यत् Des. सनन्त
 —विवर्षिष्यते Fre यङ्—वर्षयते PP निष्ठा—
 वृष्ट IP क्ता—वृष्ट्वा वर्षयिष्या Inf लुमुन्—वर्षितुम्

वृष् - वृष् A. वर्षयति etc

वेप्—आ A. से कम्पने, to tremble, to quake.

Pre. छट्—वेपते Perf सिट्—विवेपे Aor रुह्—अवेपिट्
Fu छट्—वेपिष्यते Per Fu छट्—वेपिता Cau
विजन्त—वेपयति ते, Aor विष् रुह्—अविवेपत् त PP
निष्ठा—वेपित IP क्ता—वेपित्वा Inf तुमुन्—वेपितुम्

व्यथ्—आ A. से भवत्तुलनयो, to fear, to
suffer pain Pre छट्—व्यथते Perf निट्—विव्यथे
Aor रुह्—अव्यथिट् Fu छट्—व्यथिष्यते Per Fu,
छट्—व्यथिता Ben आगिषि सिट्—व्यथिषीष्ट Pas.
कर्मणि—व्यथते Aor कर्म रुह्—अव्यथि Cau. विजन्त
—व्यथयति Aor विष् रुह्—अविव्यथत् त Des
सन्त—विव्यथियते Pre यङन्त—वाव्यथ्यते Kri. क्त्य
—व्यथितव्य. PP निष्ठा—व्यथित IP क्ता व्यथित्वा Inf.
तुमुन्—व्यथितुम्

व्रज्—आ P. से गती to go, to proceed Pre
छट्—व्रनति Pot विधिमिड्—व्रजत् Imp लोट्—व्रजतु
व्रज व्रजानि Impf छट्—अव्रजत् Perf सिट्—वव्राज
वव्रजिष्य वव्राज Aor रुह्—अव्राजीत् अव्राजी अव्राजि
षम् Fu छट्—व्रजिष्यात् Per Fu रुह्—व्रजिता
Ben आगिषि सिट्—व्रज्यात् Pas कर्मणि—व्रज्यते,
Aor कर्म रुह्—अव्राजि Cau विजन्त—व्राजयति,
Aor विष् रुह्—अविव्राजत् 1) न ममन्त—विव्रजियति
Pre छङन्त—वाव्रज्यते 2) क्क—व्रजितव्य PP.
निष्ठा—व्रजित II ३ - व्रजत Inf मगन्—
व्रजितुम्

शक् (शक्नु) — दिवा U च मर्चये, to be able, to
 bear Pro लट्—शक्यति ते Pot विधिसिद्—शक्येत् त
 Imp लोट्—शक्यतु ताम् Impf लङ्—अशक्यत् त Perf
 लिट्—शयाक शेके, शकतु शेकाते शयक्य शेकिय-शेकिपे,
 शेकयु शेकाये शयाक शेके, शेकिय शेकिवहे Aor लुङ्
 —अशकत् अशक्त Fu. लृट्—शक्यति ते Per Fu लुट्—
 शक्ता Ben. भागिधि लिङ्—शक्यात् शक्पौष्ट Pas कर्मणि
 —शक्यते, Aor कर्म लुङ्—अशकिं Cau प्रिणक्त—शक
 यति ते Des सनक्त—शिक्यति ते Fro यङ्क्त—शाय
 क्यते Kri क्तव्य—शक्तव्य PP निष्ठा—शक्तः IP क्ता
 —शक्ता Inf. तुमुन्—शक्तुम्

अयं शेट् इति केचित् सम्प्रते, शक्तिष्यति ते Per Fu
 लुट्—शकिता Aor लुङ्—अशकीत् अशकीत् अशकिष्ट
 Des सनक्त—शिक्यति ते PP निष्ठा—शक्ति IP
 क्ता—शक्तित्वा Inf तुमुन्—शक्तितुम्

शक् (शक्नु) — छा P च शक्तौ, to be able,
 to be powerful, to endure Pro लट्—शक्नोति
 Pot विधिसिद्—शक्नुयात् Imp लोट्—शक्नोतु शक्नुहि
 Impf लङ्—अशक्नोत् Perf लिट्—शयाक, शेकतु
 शयक्य शेकिय, शेकयु शयाक, शेकिय Aor लुङ्—
 अशकत् Fu. लृट्—शक्यति ते Per Fu लुट्—शक्ता Ben.
 भागिधि लिङ्—शक्यात् etc

जिज्ञासायें—मिचने विद्यासु मिचने (विद्याविषये ज्ञाने शरी
भायतुमिच्छति इत्यर्थः)

गङ्गेविंशत्या कर्मणि कचिद् विकल्पेन इटमिच्छति—
PP निष्ठा—शय भक्ति, शरी घट घट कर्तु
भक्ति इति

शङ् (शकि)—आ A. शि शङायाम्, to doubt,
to be afraid. Pro षट्—शङ्ते Pot, शिङ्—शङसे,
शयङ्ताते शयङ्तिषे, शयङ्ताये शयङ्ते, शयङ्तिवहे Aor शङ्
—शयङ्तिट Tu षट्—शङ्तिचते Per Lu शङ्—
शङ्तिता Con षट्—शयङ्तिनत Ben. चागिषि सिङ्
—शङ्तिषीष्ट Pas भावे—शङ्ताते, Aor भावे शङ्—
शयङ्ति Cau पिजन्त—शङ्क्यति ते, Aor शिच् शङ्—
शयङ्क्यन्त Des समन्त—शयङ्क्यते Pro यङन्त—
शयङ्क्यते Kṛ कृत्य—शङ्कितव्य, शङ्कनीय PP निष्ठा
—शङ्कित IP क्ता—शङ्कित्वा Inf. लुप्तन्—शङ्कितुम्

शङ् (शङ्ख)—आ P श शङ्ताते, बिधीर्ष
तायाम्, to wither, to perish, to decay (षट्,
सिङ् लोट् षड्भ्यो चात्मनेपदं ज्ञात् The special tenses
take the Atmanepada) Pro षट्—शीयते,
शीयेते, शीयन्ते शीयसे, शीयेथे, शीयध्वे शीये, शीयावहे,
शीयामहे Pot बिधिसिङ्—शीयेत, शीयेयाताम्, शीयेरन्
शीयेथा, शीयेयाथाम्, शीयेध्वम् शीयेथ, शीयेवहि, शीये
महि Imp लोट्—शीयताम्, शीयेताम्, शीयन्ताम् शीयत,
शीयेथाम् शीयेध्वम् शीये शीयावहे शीयामहे Impf नङ्—

अशोयत्, अशोयेताम्, अशोयत् अशोयथा, अशोयेयाम्,
अशोयध्वम् अशोये, अशोयावहि, अशोयामहि Perf
लिट्—अशाद, शेदत्, शेदु शेदिय शशत्य, शेदथ, शेद शशाद,
शेदिव, शेदिम Aor लुङ्—अशदत् अशदताम्, अशदन्
अशद, अशदतम्, अशदत अशदम्, अशदाय, अशदाम Fu.
लृट्—अश्वति Per Fu लृट्—अशा Con लृङ्—
अशस्वत् Ben आशिवि लिङ्—अशात् Pas कर्मणि—
अश्यते, Aor कर्म लुङ्—अशादि Cau. शिञन्त—शात
वति (गमनार्थे शादयति, गा शादयति गोविन्द [गमयति
वृत्त्यर्थे]), Aor शिच् लुङ्—अशोयतत्, अशोयदत्
(नमनार्थे) Des सनन्त—अशस्वति Fre यङन्त—
आशयते Kri क्त्वा—अदनीय PP निष्ठा—अश IP
क्त्वा—अश्वत् Inf तुमुन्—अशुम्

अशस्—आ P शै श्रुती, to relate, to suggest,
to praise, to hurt Pre. लट्—अशति Pot विधि
लिङ्—अशेत् Imp लोट्—अशतु Impf लङ्—
अशसत् Perf लिट्—अशंस, अशसत् अशंसिथ अशसथु
अशस, अशसिव Aor लुङ्—अशंसीत् अशंसी
अशंसिथम् In. लृट्—अशंसिचति Per Fu लृट्—अशिता
Con लृङ्—अशसिचत् Ben आशिवि लिङ्—अशात्
Pas कर्मणि—अश्यते Aor कर्म लुङ्—अशंसि Cau.
शिञन्त—अशयति Aor शिच् लुङ्—अशयसत् Des.
सनन्त—अशसिचति Fre यङन्त—आशयते Kri क्त्वा—
अशितव्य, अशनीय PP निष्ठा—अश्व IP क्त्वा—अशित्वा-
यन्त्वा Inf तुमुन्—अशितुम्

विद्याभ्यासं -मिच्छते विद्यायु मिच्छते (विद्याविषये ज्ञाने कर्मो
 भवितुमिच्छति इत्यर्थः ।)

इदंनिहायां लभेति कर्त्तुं विद्यायां इदंनिहाया-
 PP निहा-ग्रह भवित, ग्रही घट घट घटु
 भवित इति

यद् (यद्वि)—आ A ये यदायाम्, to doubt,
 to be afraid Pro यट्—ग्रहते Part, भिद्—ममहे,
 ममदाते ममदिने, ममदाये ममदे, ममदिनर्हे Aor युद्ध
 —यमदिह १४ यट्—मदिहते Per १४ युद्—
 मदिता Con युद्ध—यमदिनत Ben. आगिषि सिद्
 —मदिषीष्ट Pas भावे—ग्रहते Aor भावे-युद्—
 यमदि Cus विज्ञत—ग्रहयति ने Aor निष् युद्—
 यमग्रहत्त Dns ममल—मिगदिहते Pre यदना—
 यमग्रहत्त Kr. कृत्य—मदितय, यदनीय PP निहा
 —यदित IP क्ता—मदित्वा Inf युतन्—मदितुम्

यद् (यद्वि)—आ P य यातने, विभीर्ष
 तायाम्, to wither, to perish, to decay (यद्,
 चिद्, शोद्, छद्, चामनीपदं यात्, The special tenses
 take the Atmanepada) Pro यट्—भीयते,
 भीयेते भीयन्ते भीयसे भीयेये, भीयध्वे भीये, भीयायहे,
 भीयामहे Pot विधिसिद्—भीयेत भीयेयाताम्, भीयेरन्
 भीयेथा, भीयेयाताम्, भीयेध्वम् भीयेय, भीयेवहि, भीये
 महि Imp शोद्—भीयताम्, भीयेताम्, भीयताम् भीयध्व
 यायेताम् भीयेध्वम् भीये भीयायहे भीयामहे Impf यद्—

गच्छ्या चकार चक्रौ Fu छट्—ग्रहयिष्यति ते Aor
 लुट्—अग्रहयत् etc

शम्—श्वा P से दर्शने, to see etc Pre.
 छट्—ग्रमति Pot विधि लिङ्—ग्रमेत् Imp लोट्—
 ग्रमतु Impf लङ्—अग्रमत् Perf लिट्—ग्रयाम,
 ग्रेमत् ग्रेमिष्य, ग्रेमयु ग्रयाम, ग्रेमिष्व Aor लुङ्—
 अग्रमोत् Fu छट्—ग्रमिष्यति Per Fu लुट्—ग्रमिता
 Ben आशिषि लिङ्—ग्रम्यात् Pas कर्मणि—ग्रम्यते,
 Aor कर्म लुङ्—अग्रमि अग्रामि Cau णिजन्त—ग्राम-
 यति, Aor णिच् लुङ्—अग्रौग्रमत् Des सनन्त—ग्रिष्य
 मिषति Kri कृत्व—ग्रमितव्य, ग्रमनीय PP निष्ठा—
 ग्रमित IP क्त्वा—ग्रमित्वा Inf तुमुन्—ग्रमितुम्

शम्—दिवा P से उपयमने to cease to grow
 calm, to put an end to, to stop Pre लट्—
 शाम्यति Pot विधिलिङ्—शाम्येत् Imp लोट्—
 शाम्यतु Impf लङ्—अशाम्यत् Perf लिट्—अशयाम,
 अशेमत् अशेमिष्य, अशेमयु अशयाम, अशेमिष्व Aor लुङ्—
 अशमत्, अशमताम् अशम, अशमतम् अशमम्, अशमाव
 Fu छट्—शमिष्यति Per Tu लुट्—शमिता Con लङ्
 —अशमिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—शम्यात् Pas
 कर्मणि—शम्यते, Aor कर्म लुङ्—अशमि-अशामि Cau.
 णिजन्त—शमयति ते, Aor णिच्-लुङ्—अशौशमत् Des
 सनन्त—शिशमिषति Ere यङ्जन्त—अशम्यते Kri कृत्व
 —शमितव्य, शमनीय PP निष्ठा—शाम्ता IP क्त्वा—
 शमित्वा शास्ता Inf तुमुन्—शमितुम्

शप्—धा U च आक्रामे, इहाक्षीमे विह्वानुष्मानम्
 to curse, to swear, to blame Pro लट्—शपति
 शपते, शपत शपेते शपसि शपसे, शपामि शपे Pot लिङ्—
 शपेत् शपेत Imp लोट्—शपतु शपताम् अण
 शपन् शपानि शपे Impf लट्—अशपत् अशपत अशप -
 अशपया अशपन् अशपे Perf लिङ्—अशाप शेपे, शपतु
 शेपाते अशप्य शेपिष शेपिषे, शेष्यु - शेपाये अशाप शेपे,
 शेपिष शेपिषे Aor लुङ्—अशापीत् अशप्त अशातान्
 अशप्ताताम् Iā लृट्—अप्यति शपस्यते Per Pu. लृट्
 —अप्ता Con. लृट्—अशप्स्यत् त Bon आशिषि लिङ्
 —अप्तात् अशीष्ट Pas. कर्मणि—अप्यते, Aor कर्म
 लृङ्—अपापि Oau शिजस्त—आपयति-ते Aor लिङ्—
 लृङ्—अशीशपत् त Des सगस्त—अशपति ते Pre-
 यङ्स्त—आशप्यते Kri लृट्—अप्य, शपनीय PP
 निष्ठा—अप्त IP क्ता—अपा Inf तुमुन्—अप्तुम्
 उपालम्भनाये—(उपालम्भन शपयविशेष, उपालम्भन
 प्रकाशनं वा, त्वचा शरीरस्य स्पर्शनम् इति वा, स्वाभिप्रायस्य
 परवाविष्करणम् उपालम्भनम् इति वा) शपते देवदत्ताय
 शपते (स्वाभिप्राय प्रकाशयति इत्यर्थः)

शप्—दिवा U च आक्रामे, to curse, to
 swear, to blame Pro लट्—अप्यति अप्यते अयसपि
 भीवादिकवत्

शब्द—पुरा U से शब्दक्रियायाम् to sound,
 to call out. Pro लट्—शब्दयति ते Perf लिङ्—

शिनक्षि, शिष्ठ, शिष्ठ शिनक्षि, श्लिश्, श्लिश् Pot
 विधि लिङ्—शिक्षात् Imp लोट्—शिनष्टु श्लिष्टि
 शिनषाणि, Impf लङ्—अशिनट्, अशिक्षाम् अशिनष्टु
 अशिनपम्, अशिक्ष Perf लिट्—शिक्षेय शिशिनट्
 शिशेषिथ शिशेष, शिशिषिव Aor लुङ्—अशिक्षत्
 अशिक्ष अशिक्षम् Fu लट्—शिक्षति Per Fu लुट्—
 शिष्टा Con लृङ्—अशिक्षात् Ben आशिक्षि लिङ्—
 शिक्षात् Pas कर्माणि—शिक्षते, Aor कर्म लुङ्—अशिक्षि
 Cau पिजस्त—शिक्षयति Aor पिच् लुङ्—अशिक्षिषत्
 Des सनस्त—शिक्षयति Fre यदस्त—शिक्षयते PP
 निष्ठा—शिष्ट IP क्ता—शिक्षा Inf तुमुन्—शिक्षुम्

श्री—अदा A से गयने, to lie down, to sleep
 Pre लट्—श्रीते गयति, शीरते शीये, शयाये, शीधे गये,
 शीवहे, शीमहे Pot विधि लिङ्—शयीत शयीथा शयीय
 Imp लोट्—शीताम्, शयाताम् शीरताम् शीष, शयायाम्,
 शीधम् शयै, शयावहे Impf लङ्—अशीत, अशयाताम्,
 अशीरत अशीथा, अशयायाम्, अशीधम् अशयि, अशीवहि
 Perf लिट्—शिश्ये, शिश्याते शिशिरे शिश्रिये, शिश्याधे,
 शिश्रिध्वे शिश्रिद्धे शिश्ये, शिश्रिवहे शिश्रिमहे Aor
 लुङ्—अशयिट्, अशयिषाताम्, अशयिषत अशयिष्ठा,
 अशयिषायाम्, अशयिध्वम् अशयिटुम् अशयिषि अशयिष्वहि,
 अशयिष्वहि Fu लट्—शयिष्यते Per Fu लुट्—शयिता
 Con लृङ्—अशयिष्यत Ben आशयिषि लिङ्—शयिषीष्ट
 शयिषीष्ठा शयिषीय Pas भावे—शय्यते, Aor भावे
 लुङ्—अशायि Cau पिजस्त—शाययति ते Aor पिच्

आशामाताम् आशास्या, आशासायाम्, आशाध्वम् आशामि,
 आशास्वहि Perf लिट्—आशयासे, आशयासाते आशया-
 मिरे आशयामिषे, आशयासाये आशयामिष्वे आशयासे,
 आशयामिवहे Aor लुट्—आशसिष्ट, आशमिष्टा, आश-
 मिवि Fu लृट्—आशमिष्यते Per Fu लृट्—आशमिता
 Ben. आशमि लिट्—आशमिषीष्ट Pas कर्मणि—
 आशस्यते, Aor कर्म लुट्—आशसि Cau. पिबन्त—
 आशसयते, Aor चिप् लृट्—आशमिषत Des सनन्त
 —आशमिष्यते Fre यङन्त—आशमिष्यते Kri लृट्—
 आशमिष्य PP निष्ठा—आशमिष्य IP क्ता—आश-
 मित्वा आशमिष्वा (न लृप्) Inf लुप्तुन्—आशमिष्यतुम्

शिक्ष्—आ A. श शिक्षायाम्, to learn Pro
 लृट्—शिक्षते Pot विधि लिट्—शिक्षेत Imp लोट्—
 शिक्षताम् Impf लृट्—शिक्षत Perf लिट्—शिक्षिष्ये
 Aor लृट्—शिक्षिष्य शिक्षिष्या शिक्षिष्यि Tu.
 लृट्—शिक्षिष्यते Per Fu लृट्—शिक्षिता Ben.
 आशिमि लिट्—शिक्षिषीष्ट Pas कर्मणि—शिक्षते, Aor
 कर्म लुट्—शिक्षिष्य Cau. पिबन्त—शिक्षयति ते, Aor
 लृट्—शिक्षिष्यन्त Des सनन्त—शिक्षिष्यते Fre
 यङन्त—शिक्षिष्यते Kri लृट्—शिक्षितव्य, शिक्षिष्य
 PP निष्ठा—शिक्षित IP क्ता—शिक्षित्वा Inf लुप्तुन्—
 शिक्षितुम्

विष् (विष्णु)—इडा, P च विमेष्ये, to
 distinguish. Pro लृट्—विमिषि विमिष्य, विमिष्यति

विधि लिङ्—शुचेत् शुच्येत Imp जोट—शुच्यतु शुच्यताञ्
Impf लङ्—अशुच्यत् त, Perf लिट्—शुशुच शशुचे

Aor लुङ्—

PARASMAIPADA.

{ अशोचीत्	{ अशोचिष्टाम्	{ अशोचिषु
{ अशुचत्	{ अशुचताम्	{ अशुचन्
{ अशोषो	{ अशोचिष्टन्	{ अशोचिष्ट
{ अशुच	{ अशुचतम्	{ अशुचत
{ अशोचियम्	{ अशोचिष्व	{ अशोचिष्व
{ अशुचम्	{ अशुचाव	{ अशुचाम

ATMANEPADA.

अशोचिष्ट	अशोचिषाताम्	अशोचिषत
अशोचिष्ठा.	अशोचिषायाम्	अशोचिष्वम्
अशोचिषि	अशोचिष्वहि	अशोचिष्वहि

Fu लुट्—शोचिष्यति ते Per Fu लुट्—शोचिता
Con *लुङ्—अशोचिष्यत् त Ben आशिषि लिङ्—शुच्यात्
शोचिषौट Pas कर्मणि—शुच्यते, Aor कर्म लुङ्—अशोचि
Cau श्विजन्त—शोचयति ते, Aor श्विच् लुङ्—अशुशुचत् त
Des सनन्त—शुशुचिषति ते, शुशुचिषति ते Fre यञन्त
—शोशुच्यते PP निष्ठा—शुचित शुक्ल IP क्ता—शोचित्वा-
शुचित्वा Inf लृप्—शोचितुम्

शुन्च्—स्वा P से शुद्धो to be purified, to clear.

Pre लट्—शुच्यति Pot विधिविङ्—शुच्यत Imp

शुद्ध—अगोमयत् Des सनत्—अगमयिष्ये Fre यङ्ना
—आगम्यते Kri कृत्—अगमितव्य, अगमनीय PP निष्ठा
—अगमित IP क्ता—अगमिता Inf कृम्—अगमितुम्

कर्मणि—आम अधिगम्यते

भाषे—अध्यते देवदत्तेन

अध्यते मास देवदत्तेन अध्यते मासो देवदत्तेन

वैकुण्ठम् अधिगते

शुच्—आ P चे ग्रीको, to grieve for, to regret
Pre कृत्—शोचति Pot विधि लिङ्—शोचेत् Imp
कृत्—शोचतु Impf कृत्—अशोचत् Perf लिङ्—
अशोच, अशोचतु, अशोच्य अशोचिष्य, अशोचयु अशोच,
अशोचिष्य Aor कृत्—अशोचीत् अशोचिष्याम्, अशोचिष्यु
अशोची, अशोचिष्यम्, अशोचिष्ट अशोचियम्, अशोचिष्य,
अशोचिष्य Tu कृत्—शोचिष्यति Per Fu कृत्—
शोचिता Con कृत्—अशोचिष्यत् Ben आगमिषि लिङ्—
अशोच्यत् Pas कर्मणि—अध्यते, Aor कर्म कृत्—अशोचि
Can. विलम्ब—शोचयति Aor विच् कृत्—अशुचत्
Des सनत्—अशुचिष्यति अशोचिष्यति Fre यङ्ना—
अशुच्यते Kri कृत्—अशोचितव्य अशोचनीय PP निष्ठा—
अशोचित अशुचित IP क्ता—अशोचिता अशुचिता Inf तसुन्
—अशोचितुम्

शुच् (शुचिर्)—दिवा U से पूतिभावे to be
clean, to be wet Pre कृत्—अध्यति ते Pot

विधि लिङ्—शुचेत् शुच्येत Imp लोट्—शुच्यतु शुच्यताम्
Impf लङ्—अशुच्यत् त, Perf लिङ्—अशुच शशुचे

Aor लुङ्—

PARASMAIPADA.

{ अशुचीत्	{ अशुचिष्टाम्	{ अशुचिषुः
{ अशुचत्	{ अशुचताम्	{ अशुचन्
{ अशुची	{ अशुचिष्टम्	{ अशुचिष्ट
{ अशुच	{ अशुचतम्	{ अशुचत
{ अशुचिषम्	{ अशुचिष्व	{ अशुचिष्व
{ अशुचम्	{ अशुचाव	{ अशुचाम

ATMANEPADA.

अशुचिष्ट	अशुचिषाताम्	अशुचिषत
अशुचिष्टा	अशुचिषाथाम्	अशुचिष्वम्
अशुचिषि	अशुचिष्वहि	अशुचिष्वहि

Fu लृट्—शुचिष्यति ते Per Fu लृट्—शुचिता
Con *लृङ्—अशुचिष्यत् त Ben आशिषि लिङ्—शुच्यात्
शुचिषीष्ट Pas कर्मणि—शुच्यते, Aor कर्म लुङ्—अशुचि
Cau. शिष्यन्त—शुचयति ते, Aor शिष् लुङ्—अशुशुचत्-त
Des सनन्त—अशुचिषति ते, अशुचिषति ते Fre यष्टन्त
—शुशुच्यते PP निष्ठा—शुचित शुक्ल IP क्ता—शुचित्वा
ऽचित्वा Inf लुङ्—शुचितुम्

शुभ्—आ P से शुद्धी, to be purified, to clear

Pre लृट्—शुच्यति Pot शिष्यिषिङ्—शुच्यन् Imp

नोट—शुभ्रत् Impf लङ्—चशुभ्रत् Perf तिङ्—शुभ्रन्,
 शुभ्रन्त् Aor लुङ्—चशुभ्रोत् Fu लृट्—शुभ्रिष्यति
 Per lu लुट्—शुभ्रिता Ben. चाश्रियिषिषिद्—शुभ्रात्
 Pa कर्मणि—शुभ्र्यते, Aor कर्म लुङ्—चशुभ्रि Cau
 निजन्ता—शुभ्रयति, Aor निच् लुङ्—चशुभ्रन्त् Des
 सनन्त—शुभ्रिष्यति Fre यङन्त—शुभ्र्यते PP तिङ्—
 शुभ्रित IP क्ता—शुभ्रित्वा Inf तुमुन्—शुभ्रितुम्

शुभ्—आ A से दीप्ती, to shine, to suit, to be
 happy Pre ऋट्—शोभते Perf तिङ्—शुभे Aor
 लुङ्—चशुभत् चशोभिष्ट Fu ऋट्—शोभिष्यते Pa मावे
 —शुभ्यते, Aor मावे लुङ्—चशोभि Cau चिजन्त—शोभ
 यति Aor चिच् लुङ्—चशूशुभत् Des सनन्त—शुभ्रिष्यते
 शुभ्रिष्यते Fre यङन्त—शुभ्र्यते (भृगार्थे यङनिवेध)
 Kri कृत्य—शोभितव्य, शोभनीय PP तिङ्—शोभित;
 IP क्ता—शोभित्वा श्रुभित्वा Inf तुमुन्—शोभितुम्

शुष्—दिवा P च शोषणे,—to be dried Pre
 लृट्—शुष्ति Pot तिथिनिङ्—शुष्येत् Imp लृट्—
 शुष्तु Impf लृङ्—चशुष्त् Perf तिङ्—शुषोष
 शुषोषिष्य शुषोष, शुष्तिष्य Aor लुङ्—चशुष्त् चशुष्
 चशुष्म, Fu लृट्—शुष्ति Per Fu लृट्—शुष्ता
 Con लृङ्—चशुष्त् Ben चाश्रियि तिङ्—शुष्तात्
 Pas मावे—शुष्यते Aor मावे लुङ्—चशुषि Cau
 चिजन्त—शुषयति Aor चिच् लुङ्—चशूशुषत् Des
 सनन्त—शुष्तिष्यति Fre यङन्त—शुष्त्यते Kri कृत्य—
 शोषणी PP तिङ्—शुष्क Inf तुमुन्—शुष्कु

Atmanepada. Pre लट्—शुचते Perf लिट्
शुचये.

श्रम्—दिवा P ने तपसि शेदे च, to take part
to mortify, to be fatigued Pre लट्—श्राम्यति Po
विधिलिट्—श्राम्येत् Imp लोट्—श्राम्यतु, Impf लृट्—
—श्राम्यतु Perf लिट्—श्राम्याम श्राम्यमिष श्राम्याम F
लट्—श्रमिष्यति Per Iu लुट्—श्रमिता Ben आशि
लिट्—श्रम्यात् Pas कर्मणि—श्रम्यते, Aor कर्म लृट्—
श्रम्यामि Cau णिजन्त—श्रमयति श्रामयति, Aor णिच्
लृट्—श्रमिष्यतु Des सनन्त—श्रमिष्यति PP
निष्ठा—श्रान्त IP क्ता—श्रमित्वा श्रान्त्वा Inf तुमुन्—
श्रमितुम्

श्रि (श्रिञ्)—आ U से सेवायाम् to serve
Pre लट्—श्रयति ते Pot विधिलिट्—श्रयेत् त Imp
लोट्—श्रयतु श्रयताम् Impf लृट्—श्रयतु त Perf
लिट्—श्रियाय श्रियये, श्रियितु श्रियायाते, श्रियिषु
श्रियिषिरे श्रियायिष्य श्रियिष्ये श्रियिष्यु श्रियाये
श्रियाय श्रियय श्रियिषे, श्रियिष्यिष्य श्रियिष्यिष्ये Aor लृट्—
—श्रियिष्यत् अश्रियिष्यत, अश्रियिष्यताम् अश्रियिष्येताम्
अश्रियिष्य -अश्रियिष्यथा, अश्रियिष्यतम् अश्रियिष्येयाम् अशि
रियम् अश्रियिष्ये, अश्रियिष्याय अश्रियिष्यावहि Iu लृट्—
श्रयिष्यति ते Per Iu लुट्—श्रयिता Con लृट्—अश्र
यिष्यतु त Ben आशिषि लिट्—श्रियात् श्रियिषीष्ट Pas
कर्मणि—श्रियते, Aor कर्म लृट्—अश्रियाय Cau णिजन्त
—श्राययति ते, Aor णिच् लृट्—अश्रिययतु त Des सनन्त

श्रिययिवति श्रियीयति ते Pre यदन्त—श्रेयीयते Krl.
 ह्य—ययितव्य, ययवीय PP तिह्य—श्रित IP क्त
 —श्रित्वा, श्रा+चि=श्राञ्चित Inf तुमु—ययितुम्

शृ—ज्ञा P अ यवरे, to hear

Pre सद्—

शृणीति	शृणत	शृणन्ति
शृणीषि	शृणुय	शृणुय
शृणोमि	शृणुव शृण	शृणुम शृण्म.

Pot विधिशिद्—

शृणयात्	शृणयाताम्	शृणुयु
शृणया	शृणयातम्	शृणयात
शृणयाम्	शृणयाव	शृणयाम

Imp लोट्—

शृणोतु	शृणुताम्	शृणन्तु
शृणु	शृणुतम्	शृणुत
शृणयानि	शृणयाव	शृणवाम

Impf लृट्—

अशृणोत्	अशृणुताम्	अशृणन्तु
अशृणो	अशृणुतम्	अशृणुत
अशृणवम्	{ अशृणुव अशृणु	{ अशृणुम अशृणु

Perf लिट्—

शृण्वाव	अशृणुत	शृणुव
---------	--------	-------

शुशुष	शुशुषयु	शुशुष
शुशुष शुशुष	शुशुष	शुशुष

Δor सुड्—

अशुशुषीत्	अशुशुषीष्टम्	अशुशुषीष्ट
अशुशुषी	अशुशुषीष्टम्	अशुशुषीष्ट
अशुशुषीयम्	अशुशुषीष्ट	अशुशुषीष्ट

Fu सुड्—

शुशुषति	शुशुषत	शुशुषति
शुशुषसि	शुशुषय	शुशुषय
शुशुषामि	शुशुषाय	शुशुषाम

Per Fu सुड्—

शुशुषी	शुशुषीरी	शुशुषीरी
शुशुषीसि	शुशुषीस्य	शुशुषीस्य
शुशुषीषि	शुशुषीष्य	शुशुषीष्य

Con सुड्—

अशुशुषीयत्	अशुशुषीयताम्	अशुशुषीयन्
अशुशुषीय	अशुशुषीयतम्	अशुशुषीयत
अशुशुषीयम्	अशुशुषीयय	अशुशुषीयाम

Bon चागिनि लिङ्—

शुशुषी	शुशुषीताम्	शुशुषीय
शुशुषी	शुशुषीताम्	शुशुषीय
शुशुषीयम्	शुशुषीय	शुशुषीय

Pa१ कर्मणि—यूपते, Aor कर्म-सुह्—अयावि Cau-
 विजन्त—आवयति, Aor विच् सुह्—अयजदत् Des
 सन्त—अयूपते, प्रति+यु=प्रतिअयूपति चा+यु=याय
 यूपति, but when the Prepositions are used in-
 dependently (not joined to a Verb) then it takes
 the Atmepad—देवदत्तं प्रति अयूपते चा अयूपते
 Fre यदन्त—मोयूपते Kri छत्य—योग्य, अपनीय
 PP निष्ठा—युत IP क्षा—युत्वा Inf. तुमुन्—
 श्रोतुम्

श्वस्—अदा P भे प्राप्ति, to breathe to sigh.
 Pre छट्—अमिति, असित, असन्ति अमिषि अमिमि
 Pot विधिलिङ्—अस्यात्, अस्याताम् अस्याम्, अस्याथ
 केषित्—अमेत् अमेताम् अमेयु अमे अमेयम् Imp
 लोट्—असितु, अमिताम् अमत्तु अमिषि अमतानि Impf
 लङ्—अममोत् अमसत्, अमसिताम् अमसत् अममौ-
 अमस अमसम् Perf लिट्—अम्यास, अमसत् अमसिष्य,
 अमसथ अम्यास अम्यास अमसिष्व Aor सुह्—अमसीत्,
 अमसिष्याम् अमसिषु अममौ अमसिष्वम् अमसिष्वम्,
 अमसिष्व Tu छट्—अमिष्यति Per Fu सुह्—असिता
 Con छट्—अमिष्यत् Bon आमिषि लिङ्—अस्यात्,
 अस्यास्ताम् Pas भावे—अस्यते, Aor भावे सुह्—अम्यासि
 Cau विजन्त—आसयति, Aor विच् सुह्—अमिष्वत्
 Des सन्त—अमिष्यति Fre यदन्त—आम्यस्यते Kri
 छत्य—असितव्य, असनीय PP निष्ठा—अस्य असित,
 चा+अस्=आम्यस्य आम्यसित IP क्षा—असित्वा Inf

तुमुन्—अमितम् “न विश्वसेदविश्वस्ते विश्वस्ते नातिविश्वसेत्”
 “न विश्वसेत्पूर्वविरोधितस्य” “आश्वसेयुर्निशाचरा”

अत्र गणकार्यस्थानित्वत्वज्ञापनात् शपो तुम् न भवति,
 अनित्यत्वं च अमूपो घटादिपाठात्

स

सट् (घट्टल)—आ P च विग्रहण गति अय
 सादनेय, to perish, to go, to sit down, to rest, to
 decay, to be helpless Pre सट्—

सीदति	सीदत	सीदन्ति
सीदसि	सीदथ	सीदथ
सीदामि	सीदाथ;	सीदाम

Pot विधिलिङ्—सीदेत् Imp सीट्—सीदतु सीद
 सीदानि Impf सट्—असीदत् Perf मिट्—

ससाद	सीदत	सीद
ससस्य सीदथ	सीदयु	सीद
ससाद	सीदथ	सीदम

Aor लुङ्—

असदत्	असदताम्	असदन्
असद	असदतम्	असदत
असदम्	असदाथ	असदाम

Fu एट्—सकृत्ति Per Fu सुट्—सप्ता Con.
 एट्—असकृत् Ben आगिषि लिङ्—सद्यात्, सद्यास्याम्,
 सद्यासु Pas कर्मणि भावे पा—सद्यते, Aor कर्म सुङ्—
 णसादि Cau विजन्त—सादयति Aor णिच् सुङ्—
 असीपदत् Des सनन्त—सिपक्षति Fre यङन्त—
 सासद्यते (भाष गङ्गायाम्) Kri कृत्य—मदनीय PP.
 निष्ठा—सद्य IP द्वा—सत्त्वा Inf तुसन्—सत्तुम् नि+
 सद्=निषीदति Impf सङ्—न्यषीदत्

सद् (षट्)—तदा P च विग्रह गति चव-
 सादनीय, सर्वे भवादिवत्

सन् (षण्)—आ P से सम्भ्रतो, to love, to
 worship Pre सट्—सगति सगसि सनामि Pot
 विधिलिङ्—सनेत् Imp तोद्—सनतु Impf सङ्—
 असनत् Perf लिट्—ससान, सेनतु सेनिय, सेनथु ससान,
 सेनिव Aor सुङ्—असागीत् असनीत् Iu एट्—सनि
 यति Per Iu सुट्—सनिता Con लङ्—असनिथत्
 Ben आगिषि लिङ्—सायात् सन्यात् Pas कर्मणि—सायते-
 सन्यते, Aor कर्म सुङ्—असानि Cau विजन्त—सानयति,
 णिच् सुङ्—असीपणत् Des सनन्त—सिसनिपति सिषा-
 सति Fre यङन्त—सासायते ससन्यते Kri कृत्य—
 सनितव्य PP निष्ठा—सात IE द्वा—सनित्वा Inf
 तुसन्—सनितुम्

सन् (षण्)—तना U से दाने, to give Pre
 सट्—सनीति सनुते Pot विधिलिङ्—सनुयात् सन्वीत

Imp लोट्—सनीतु मनुताम् Impf लङ्—असनीत्
 असनीत Perf लिट्—समान मेने Fu लृट्—सनिष्यति ते
 Ben आशिषि लिङ्—सायात् सयात् सनिषीष्ट Pas
 धर्मणि—सायते सयते Des सनन्त—सिषासति ते सिष
 निषति ते Tre यङन्त—ससन्त्यते सासायते PP निष्ठा
 —सात IP क्ता—सात्वा सनित्वा Inf तुमुन्—सनितुम्

सभाज्—भुत U वे प्रीतिदर्शनयो, to serve,
 to worship, to gratify, to show Pro लट्—
 सभाजयति ते etc

सस् (अस्)—अदा P वे सप्ते, to sleep Pro.
 लट्—सस्ति, सस्त, ससन्ति सस्ति सस्ति Pot विधिलिङ्,
 —सस्यात् Imp लोट्—अस्तु, सधि सप्तानि Impf
 लङ्—अमत्, असस्ताम् अस असयम् Perf लिट्—
 असस, विसरु, वेष्ट, वेष्टिष, वेष्टयु, वेष्ट सभास समस
 Aor लुङ्—असासीत् अससीत् Tu लृट्—ससिष्यति
 Per Fu लृट्—ससिता Ben आशिषि लिङ्—सस्यात्,
 सस्यास्ताम् Pas भावे—सस्यते, Aor भावे लुङ्—असासि
 Cau णिङन्त—सासयति, Aor वित् लुङ्—अनीपमत्
 Des सनन्त—सिसिपति Tre यङन्त—सासन्त्यते Kri
 क्तव्य—ससनीय / PP निष्ठा—असित IP क्ता—ससित्वा
 Inf तुमुन्—ससितुम्

सरज् (अरज्)—आ P वे गतो, to go, to
 become ready Pro लट्—अरजति Pot विधिलिङ्—
 अरजेत् Imp लोट्—अर्यतु Impf लङ्—अरयत् Perf

Tu रुट्—उच्यति Per Pu रुट्—उच्यता Con.
 रुट्—उच्यता Ben चाग्रिणि लिट्—उच्यता, उच्यताम्,
 उच्यता Pa० कर्मणि भावे वा—उच्यते, Aor कर्म—रुट्—
 उच्यति Cau विजन्त—आदयति Aor विच् तुट्—
 असौषदत् Des सनन्त—सिपयति Fro यरुन्त—
 सासयते (भाव गङ्गायाम्) Kri हत्य—सदनीय PP
 निष्ठा—सत्य IP ज्ञा—सत्या Inf उमुन्—सप्तुम् नि+
 सद्—विधीदति Impf सद्—न्यसीदत्

सद् (पदगृ)—तदा P च विगच्छति गति अव
 सादनेषु सये भ्वादिवात्

सन् (पद्य्)—आ P से सन्धत्तौ, to love, to
 worship Pro मट्—सन्ति सन्सि सन्सि Pot.
 विधिनिङ्—सोत् Imp सोद्—सन्तु Impf सद्—
 असन्तु Perf लिट्—सन्तु, सन्तु सेनिय सेनथु सन्तु,
 सेनिय Aor रुट्—सन्तु सन्तु Tu रुट्—सन्ति
 पति Per Tu रुट्—सन्ति Con रुट्—असन्तिवात्
 Ben चाग्रिणि लिट्—सायात् सन्त्या Pa० कर्मणि—सायते-
 सयते, Aor कर्म रुट्—सन्ति Cau विजन्त—सानयति,
 पिच् रुट्—असौषयत् Des सनन्त—सिपयति सिधा-
 मति Fro यरुन्त—सासायते ससन्त्यते Kri हत्य—
 सनित्य PP निष्ठा—सात IP छा—सन्तिवा Inf
 उमुन्—सन्तिवत्

सन् (पद्य्)—तदा U से दाने, to give Pro
 रुट्—सन्ति सन्ति Pot विधिनिङ्—सन्तिवात् सन्तिवत्

संहिये	सिंहाये	संहिष्ये
सेहे	संहिवहे	संहिमहे

Aor लुङ्—

असंहिष्ट	असंहियाताम्	असंहियत
असंहिष्ठा	असंहियायाम्	असंहिष्वम् दृग्
असंहिवि	असंहिष्वहि	असंहिष्वहि

Fu एट्—संहियते संहिष्यते संहिये Per Fu.

लुट्—संहिता सोढा Con एङ्—असंहियत Ben
आशिषि लिङ्—संहिषीष्ट Pas कर्मणि—सह्यते, Aor
कर्म लुङ्—असाहि Can. पिबन्त—साहयति ते, Aor
पिबु लुङ्—असोषहतु त Des समस्त—सिसंहियते Fre
यङ्—सासह्यते Kn कृत्व—सहितव्य सोढव्य, सहनीय
PP निष्ठा—सोढ IP क्ता—सहित्वा सोढुः, प्रसह्य Inf.
तण्—सहितुम् सोढुम्

साध्—आदि P च ससिद्धौ, to finish, to
accomplish, to conquer

Pre लट्—

साधोति	साधुत	साधुवन्ति
साधोयि	साधुथ	साधुथ
साधोमि	साधुय	साधुम

Pot. विधिलिङ्—साधयात् साधुया साधुयाम्

Imp लोट्—साधोतु, साधुताम् साधुहि, साधुतम्
साधवानि, साधवाव Impf लङ्—असाधोत् असाधो

सिट्—ममज्ज Aor रुह्—घम्यन्तोत् Pa रुह्—
 सचिज्जित Per Fu रुह्—मज्जिता D-० मज्जन्त—
 म्मिज्जिवति PP जिह्वा—मज्जित Inf रुह्या—मज्जितुम्
 सङ् (यङ्)—भा A. से मयंसे, to bear, to
 suffer

Pre. कट्—

सङ्गते	सङ्गते	सङ्गते
सङ्गते	सङ्गते	सङ्गते
सङ्गते	सङ्गते	सङ्गते
Pot विधिविह्—		

सङ्गते	सङ्गते	सङ्गते
सङ्गते	सङ्गते	सङ्गते
सङ्गते	सङ्गते	सङ्गते
Imp भोट्—		

सङ्गताम्	सङ्गताम्	सङ्गताम्
सङ्गताम्	सङ्गताम्	सङ्गताम्
सङ्गते	सङ्गते	सङ्गते
Impf लोट्—		

सङ्गते	सङ्गते	सङ्गते
सङ्गते	सङ्गते	सङ्गते
सङ्गते	सङ्गते	सङ्गते
Perf लिट्—		

सङ्गते	सङ्गते	सङ्गते
सङ्गते	सङ्गते	सङ्गते
सङ्गते	सङ्गते	सङ्गते

सिनोमि	{	सिन्व सिनुव	{	सिन्न मिनुम
सिन्वे	{	सिन्वहे मिनुवहे	{	सिन्नहे मिनुमहे

Pot विधिलिङ्—सिनुयात् सिन्वीत सिनुया सिन्वीधा
 याम् सिन्वीय Imp लोट्—सिनोतु सिनुताम्, मिनुताम्
 ताताम् सिनु सिनुष्व, सिनुतम् सिन्वाथाम् सिन्वानि
 वे, सिनयाव सिन्वावहे Impf लङ्—असिनोत् असिनुत,
 नुतान् असिन्वाताम् असिनो असिनुया, असिनुतम्
 न्वाथाम् असिनवम् असिन्वि, असिन्व असिनुय असि-
 न्वमिनुवहि Perf लिट्—

सिषाय	{	सिष्यतु	{	सिष्यु
सिष्ये	{	सिष्याते	{	सिष्यिरे
सिषयिष्य सिष्येय	{	सिष्यथु	{	सिष्य
सिष्यिषे	{	सिष्याथे	{	सिष्यिध्ये
सिषाय सिषय	{	सिष्यिष्व	{	सिष्यिम
सिष्ये	{	सिष्यिष्वहे	{	सिष्यिमहे

Aor लृट्—

असेयीत्	{	असेष्टाम्	{	असेष्टु
असेष्ट	{	असेष्टाताम्	{	असेष्टत
असेयी	{	असेष्टम्	{	असेष्ट
असेष्टा	{	असेष्टायाम्	{	असेष्टम्
असेयम्	{	असेष्ट्व	{	असेष्ट
असेयि	{	असेष्ट्वहि	{	असेष्टहि

असाधयन् Perf लिट्—असाध, असाधतु असाधिय,
 असाधयु असाध, असाधिय Aor रुट्—असात्सीत्,
 असादाग असासी, असादम् असात्सम्, असात्स्य Fu.
 लृट्—सात्स्यति Per Fu. रुट्—सादा Con लृट्—
 असात्स्यत् Ben आशिषि लिट्—साध्यात् Pas कर्मणि—
 साध्यते, Aor कर्म रुट्—असाधि Ciu. पिबन्त—
 साधयति Aor चिच् रुट्—असौपयत् Des सनत्—
 सिपात्सति Pre यङन्त—सासाधते Kri कृत्य—साधनीय
 PP निष्ठा—साह IP द्या—साहा असाध्य Inf तुमुन्
 —साधुम्

सान्त्व् (पान्त्व्)—धुरा P वी सामप्रयोगे to
 comfort, to soothe Pre लट्—सान्त्वयति Perf
 लिट्—सान्त्वयाचकार Aor लुङ्—अससान्त्वत् Fu
 लृट्—गान्त्वयिष्यति Pas कर्मणि—सान्त्वयते, Aor.
 कर्म रुट्—असान्त्वि Des सनत्—सिपान्त्वयिषति Kri
 कृत्य—सान्त्वयितव्य, सान्त्वनीय PP निष्ठा—सान्त्वित.
 IP द्या—गान्त्वयित्वा Inf तुमुन्—सान्त्वयितुम्

सि (पिञ्)—आदि U च बन्धने, to bind
 Pre लट्—

{	सिनोति	{	सिनुत	{	सिन्वन्ति
{	सिनुते	{	सिन्वाते	{	सिन्वते
{	सिनोषि	{	सिनुष	{	सिनुष
{	सिनुष	{	सिन्वाषे	{	सिनुषे

Fu छट्—सेचयति मेचयते Per Fu छट्—सेक्षा
 Con छड्—असेचयत् त Ben आशिषि लिङ्—मिच्छात्
 सिधौष्ट Pas कर्मणि—सिचयते, Aor कर्म लुङ्—असेचि
 Cau. णिजन्त—सेचयति ते, Aor णिच् लुङ्—असीपिचत् त
 Des सनन्त—सिसिचयति ते Fre सेसिचयते Kri छत्य
 —सेक्षथ्य, सेचनीय PP णिष्ठा—सिक्त IP छा—
 सिक्ता Inf तुमुन्—सेक्षुम्

सिध् (पिध्)—आ P से गत्वान्, to go
 Pre णट्—सेधति Pot विधिनिङ्—सेधेत् Imp लोट्
 —सेधतु Impf लङ्—असेधत् Perf लिट्—सिपध
 सिपेधिय सिपेध, सिपिधिव Aor लुङ्—असेधीत् Fu
 लृट्—सेधिष्यति Per Fu लृट्—सेधिता Con लृङ्—
 असेधिष्यत् Ben आशिषि लिङ्—सिध्वात् Pas
 कर्मणि—सिध्यते, Aor कर्म लुङ्—असेधि Cau णिजन्त
 —सेधयति, Aor णिच् लुङ्—असीपिधत् Des सनन्त—
 सिसेधिपति सिसिधिपति Fre यङन्त—सेविध्यते Kri.
 छत्य—सेधितव्य, सेधनीय PP णिष्ठा—सिध् IP छा
 —सिधित्वा सेधित्वा Inf तुमुन्—सेधितुम्

सिध् (पिधू)—आ P वे, शास्त्रे माह्व्ये च,
 शास्त्रविषय शासनम्, to command, to do an auspicious
 act Pre छट्—सेधति (as before) In the sense of
 commanding or ordering, this root is marked by
 the technical छ, and hence the intermediate र
 may be optionally omitted. Thus—

Ru गृह्—सेषति सेषते Per Ru लृट्—सेतः Con.
 लृट्—असेष्यत् त Ben चाधिपि निङ्—शोयात् शेषीष्ट.
 Ru कर्मणि—शौयते, Aor कर्म लृङ्—अमाधि Can.
 णिङ्—साययति ने, Aor चिच् लृङ्—अमीषयत् त Des
 चान्त—सिमीषति ने Iro यङ्—सेषोयते Kr। लृट्—
 सेतव्य, सेपनीय PP गिष्ठा—सित सितः, (सित प्राप्त
 सयमेव) IP णा—सित्वा Inf लृसुन्—सेतुम्

सि (पिञ्)—क्यादि U च बन्धने, to bind, to
 tie Pic नट—सिपति सिपोते

सिच्—तृदा U च चरणे, to sprinkle to
 pour in Pro लृट्—मिञ्चति तं Pot विधिलिङ्—
 सिञ्चेत् त Imp लोट्—मिञ्चतु सिञ्चताम् ImpI नङ्
 —असिञ्चत् त Perf लिट्—सिपेच सिपेचिष्य सिपेच

Aor लृङ्—

{ असिञ्चत् असिञ्चत असिञ्च	{ असिञ्चताम् असिञ्चेताम् असिञ्चाताम्	{ असिञ्चन् असिञ्चन्त असिञ्चत
{ असिञ्च असिञ्चथा असिञ्क्था	{ असिञ्चतन् असिञ्चेधाम् असिञ्चाताम्	{ असिञ्चा असिञ्चध्वम् असिञ्ध्वन्
{ असिञ्चम् असिञ्चे असिञ्चि	{ असिञ्चाव असिञ्चावहि असिञ्चहि	{ असिञ्चान् असिञ्चामहि असिञ्चहि

पर्यसेष्यत् न्यसेष्यत् न्यसीष्यत्, व्यपीष्यत् व्यसीष्यत् Perf
 णिट—सिषेव, परिषिषेव Aor लुङ्—असेवीत् पर्यसेवीत्-
 पर्यसेवीत् I'u लृट्—सेविष्यति Per Fu लृट्—सेविता
 Con लृङ्—असेविष्यत् पर्यसेविष्यत् पर्यसेविष्यत् Ben
 आशिषि णिङ्—सीष्यात् Pas कर्मणि—सीष्यते Aor
 कर्म लुङ्—असेवि Cau णिजन्त—सेवयति, Aor णिच्-
 लृङ्—असीपिवत्, पर्यसीपिवत् Des सनन्त—परिषिसेविष्यति-
 परिपुस्युष्यति Fre यङ्न्त—सेषीष्यते Kri क्त्वा—
 सेवितव्य, सेवनीय PP निष्ठा—स्युत IP क्त्वा—सेवित्वा-
 स्युत्वा Inf तुमुन्—सेवितुम्

सु (सुञ्)—न्वा U च चमिषी, चमिषव
 अपनम् पीडयाम् खानम् सुरासन्धान च तत्र खाने अकर्मक,
 to distil, to sprinkle, to pour out, to press out,
 to bathe, to perform sacrifice

Pre णट्—

{ सुनोति	{ सुनुत	{ सुन्वति
{ सुनुते	{ सुन्वाते	{ सुन्वते
{ सुनोषि	{ सुनुय	{ सुनुय
{ सुनुषे	{ सुन्वाधे	{ सुनुध्वे
{ सुनोमि	{ सुन्व सुनुव	{ सुन्म सुनुम
{ सुन्वे	{ सुन्वहे सुनुवहे	{ सुन्महे सुनुमहे

Pot विधिविङ्—

{ सुनुयात्	{ सुनुयाताम्	{ सुनुयु
{ सुन्वीत	{ सुन्वीयाताम्	{ सुन्वीरम्

Perf लिट्—सिपेधिव सिपेध सिपिधिव सिपिध

Aor रुट्—असेधोत् &c as before and

असेधोत्	असेधाम्	असेधु
असेधौ	असेधम्	असेध
असेधम्	असेधत	असेधन्

In रुट्—सेधियति सेधति, Per Fu रुट्—
सेधिता सेधा Con. रुट्—असेधियत् असेधयत् Des सनन्त
—सिसेधियति सिपिधियति सिपिधति Kr: हल—सेवि-
तव्य सेधव्य PP निष्ठा—निधम् IP स्था—सेधित्वा निष्ठा,
संविध्य Inf रुमुट्—सेधितुम् सेधुम्

सिध् (पिधु)—दिवा P अ सराहो to suc-
ceed Pre रुट्—सिधति Pot विधि लिङ्—सिध्येत्
Imp लोट्—सिध्यतु Impf लृट्—असिध्यत् Perf
सिद्—सिपेध Aor रुट्—असिधत् Fu लृट्—सेधयति
Per Fu रुट्—सेधा Con. लृट्—असेत्स्यत् Ben.
आशिपि लिङ्—सिध्यात् Pas भावे—सिध्यते, Aor
भावे लृट्—असेधि Oan. विजन्त—(अपारलौकिकेऽर्थे)—
साधयति (पारलौकिकेऽर्थे)—सेधयति तापसम् तपः, Aor
शिप् लृट्—असीपिधत् Des सनन्त—सिपिधति Pre
यङन्त—सेपिध्यते IP स्था—सिधित्वा सेधित्वा सिद्धा

सिक् (पिक्)—दिवा P से तन्तुसन्ताने to sew,
to join, to write Pre लृट्—सीयति, परिपीयति,
निपीयति, विपीयति Pot विधिलिङ्—सीध्येत् Imp-
लोट्—सीष्यतु Impf लृट्—असीष्यत्, पर्यसीष्यत्

{ सुपाव सुपय	{ सुपुविव	{ सुपुविम
{ सुपुये	{ सुपुविवहे	{ सुपुविमहे

Aor लुङ्—

{ असावीत्	{ असाविष्टाम्	{ असाविषु
{ असोष्ट	{ असोपाताम्	{ असोपत
{ असावी	{ असाविष्टम्	{ असाविष्ट
{ असोष्टा	{ असोपायाम्	{ असोदुम्
{ असाविषम्	{ असाविष्य	{ असाविष्य
{ असोषि	{ असोषहि	{ असोषहि

Im लृट्—सोषति सोषते Per Im लृट्—सोता-
 Con लृट्—असोष्यत् त Ben आशिषि लिङ्—सुयात्-
 सोषीष्ट Pa१ कर्मणि—सुयते, Aor कर्म लृङ्—असावि
 Cau लिजन्त—सावयति ते Aor शिच् लृङ्—असुपवत्
 Des सनन्त—सुसुपति ते Pre यङन्त—सोषूयते Kr१
 कृत्य—सोतव्य, सवनीय PP निष्ठा—सुत IP क्ता—
 श्रुत्या Inf तुमुन्—सोतुम्

सू (पूङ्)—अदा A वे प्राशिगर्भविमोचने,
 to bear, to bring forth, to produce

Pre लृट्—

सुते	सुवाते	सुवते
सुये	सुवाये	सुधे
सुवे	सुवडे	सुमडे

{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ
{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ
{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ
{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ

સુદામ

{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ
{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ
{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ
{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ
{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ
{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ

સુદામ

{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ
{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ
{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ
{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ
{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ
{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ

સુદામ

{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ
{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ
{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ
{	સુદામ	{	સુદામ	{	સુદામ

{ सुषाव सुषय	{ सुषुविव	{ सुषुविम
{ सुषुये	{ सुषुविवहे	{ सुषुविमहे

Aor लुङ्—

{ असावीत्	{ असाविष्टाम्	{ असाविषु
{ असोष्ट	{ असोषाताम्	{ असोषत
{ असावी	{ असाविष्टम्	{ असाविष्ट
{ असोष्ठा	{ असोषायाम्	{ असोदुम्
{ असाविषम्	{ असाविष्य	{ असाविष्य
{ असोषि	{ असोष्यहि	{ असोष्यहि

Tu लृट्—सोषति सोष्यते Per Tu लृट्—सोता-
 Con लृट्—असोष्यत् त Ben आशिषि लिङ्—सूयात्-
 सोषीष्ट Pas कर्मणि—सूयते, Aor कर्म लृङ्—असावि
 Cau पिज्जत—सावयति ते Aor णिच् लृङ्—असूयवत्
 Des सनस्त—सूयति ते Fre यङन्त—सोष्यते Kri
 छत्य—सोतव्य, सवनीय PP निष्ठा—सुत IP क्ता—
 सुत्वा Inf तुमुन्—सोतुम्

सू (यूङ्)—अदा A वे प्राणिगर्भविभोदने,
 to bear, to bring forth, to produce

Pre लट्—

सूते	सुषाते	सूयते
सूये	सुषाथे	सूये
सूवे	सूयहे	सूयहे

Pre. सिध्तिद्—

सुवीत	सुव्रीयाताम्	सुवीरम्
सुवीया.	सुवीयायाम्	सुवीध्वम्
सुवीय	सुवीयद्दि	सुवीमद्दि

Imp सोट्—

सुताम्	सुवाताम्	सुवताम्
सुव	सुवायाम्	सुध्वम्
सुवै	सुवायद्दे	सुवामद्दे

Impf लट्—

असुत	असुवाताम्	असुवत
असुया	असुवायाम्	असुध्वम्
असुवि	असुवद्दि	असुमद्दि

Perf सिट्—

सुपुवे	सुपुवाते	सुपुविरे
सुपुविवे	सुपुवाथे	सुपुविट्दे ध्वे
सुपुवे	सुपुविबद्दे	सुपुविमद्दे

Aor लृट्—

{ असविट्	{ असवियाताम्	{ असविषत
{ असोष्ट	{ असोषाताम्	{ असोषत
{ असविष्ठा	{ असविषायाम्	{ असविध्वम् दम्
{ असोष्ठा	{ असोषायाम्	{ असोढम्
{ असविषि	{ असविष्वद्दि	{ असविषाद्दि
{ असोषि	{ असोष्वद्दि	{ असोषद्दि

Fu लृट्—सविध्यते सोष्यते Per Fu लृट्—सविता-
 सोता Con लृट्—असविध्यत-असोष्यत Ben प्राशिवि
 लिङ्—सविषीष्ट सोषीष्ट सविषीष्टा सोषीष्टा सविषीष
 सोषीष Pas कर्मणि—स्यते, Aor कर्म लुङ्—असावि Can.
 शिनन्त—साययति, Aor चिच् लुङ्—अस्यषवत् ॥ Des,
 सनन्त—स्यस्यते Fro यङन्त—सोप्यते Kr। छत्य—
 मोतव्य PP निष्ठा—स्यत IP छा—स्यत्वा Inf.
 ससन्—सोतम्

सू (षूङ्)—दिवा Δ वे प्राणिप्रसवे, to produce.

Pre लट्—

स्यते	स्येते	स्यन्ते
स्यसे	स्येये	स्यध्वे
स्ये	स्यावहे	स्यामहे

Pot विधिलिङ्—

स्येत	स्येयाताम्	स्येरन्
स्येथा	स्येयायाम्	स्येध्वम्
स्येय	स्येवहि	स्येमहि

Imp लोट्—

स्यताम्	स्येताम्	स्यन्ताम्
स्यस्व	स्येयाम्	स्यध्वम्
स्ये	स्यावहे	स्यामहे

Impf लङ्—

अस्यत	अस्येताम्	अस्यन्त
-------	-----------	---------

असूयया

असूयिषाम्

असूयधम्

असूये

असूयावधि

असूयामधि

Perf निट्—सर्वं धूर्ध्वयत् (as before)

PP निष्ठा—धूल

सू (घू)—सुदा P से प्रेरणार्थे, to send Pro.
 कट्-सुवति (अभिपुवति) सुवसि सुवामि Pot विधिक्षिप्-
 सुवेत् Imp कोट्-सुवतु Impf सङ्-असूयत् Perf निट्
 —सुयाव, सुपुवतु सुपविव सुयाव, सुपुविव Aor सुङ्-
 अमावीत्, असाविष्टाम् अमावी, असाविष्टम् असाविषम्,
 असाविष Tu सङ्-सविष्यति Per Tu सुट्-सविता
 Con लुङ्-असविष्यत् Ben आशिषि निङ्-सुयात्
 Pass कर्मणि—सूयते, Aor कर्म सुङ्-असावि Can.
 बिजग्त—मावयति, Aor निष् सुङ्-असूयवत् Des
 सनन्त—सूयति Fre यङन्त—सोपूयते Kri कृत्य—
 सवितव्य PP निष्ठा—सूत IP क्ता—सूत्वा Inf
 त्सुम्—सविसुम् (Pro सङ्-सु+घू=सुपुवति Perf
 निट्-विपुयाव Impf सङ्-अभ्यपुवत् Aor सुङ्-
 अभ्यपावीत् Des सनन्त—अभिपुष्यति)

सूच [अदन्त]—सुरा U से पैशुन्ये to pierce,
 to point out, to betray Pro कट्-सूचयति ते
 Perf निट्-सूचयाचकार चक्रे etc

सूद् (घूद्)—भा A से चरणे, (चरणम् निस-
 रणम्) अकर्मक, हिसायामपि वर्तते, यथा—मधुसूदन, चत्रायं
 अकर्मक to strike to pour out, to destroy Pre

सट्—सृदते. Pot. विधि लिङ्—सृदेत्. Imp शोट्—
 सृदताम्. Impf. सङ्—असृदत्. Perf. सिद्—सृपूदे
 Aor सृङ्—असृदिष्ट. Fu. छट्—सृदिष्यते. Per Fu
 छट्—सृदिता. Ben. आशिषि लिङ्—सृदिषीष्ट. Pas
 भावे—सृद्यते, Aor भावे-सृङ्—असृदि. Can. पिजस्त—
 सृदयति-ते Aor पिप्-सृङ्—असृषुदत्-त. Des मनस्त—
 सृसृदिष्यते. Fre यङ्—सोपूयते, PP निष्ठा—सृदित
 IP छा—सृदिता. Inf तुमुन्—सृदितुम्

सूद्—सुरा U से चरन्ते, to incite, to pour
 out, to destroy. Pre सृद्—सृदयति ते. Perf सिद्—
 सृदयां चकार चमो. Aor सृङ्—असृषुदत् त. etc

सृ—आ P अ गतो, to go. Pre सृद्—सरति
 सरसि सरामि. Pot. विधि लिङ्—सरेत्. Imp शोट्—
 सरतु. Impf. सङ्—असरत्. Perf. लिट्—ससार,
 सस्रत्. सस्र्य, सस्र्यु. ससार ससर, सस्रव. Aor सृङ्—
 असार्पित्, असार्ष्टाम्. असार्पी, अमार्ष्टम्. अमार्पम्, अमाज
 Fu छट्—सरिष्यति. Per Fu छट्—सर्ता. Con
 छङ्—असरिष्यत्. Ben. आशिषि लिङ्—स्रियात्. P¹⁹
 भावे—स्रियते, Aor भावे सृङ्—असारि. Can. पिजस्त—
 सारयति, Aor पिप्-सृङ्—असीमरत्. Des सान्त—
 सिधोर्पति. Fre यङ्—सेसीयते. Kn कृत्य—सर्तव्य
 सरणीय. PP निष्ठा—सृत. IP छा—सृत्वा, सपश्रुत्वा
 Inf तुमुन्—सर्तुम्

When सृ signifies 'to run' it is thus conjugated—
 Pre सृद्—धापति. Pot. विधि लिङ्—धावेत्. Imp शोट्

—धावतु Impf लृप्—धावतु धावति always mean* to run, while धरति is used likewise in the sense of going

सृज्—दिवा A च विभर्गे, to create to let loose to let off Pre मट्—सृज्यते Pot विधि-
निङ्—सृज्येत Imp सोट्—सृज्यताम् Impf. सट्—
सृज्यत Pot निङ्—मसृजे सृज्याते सृज्यिषे,
मसृजाथे सृज्ये मसृजिष्ये Aor लृट्—सृज्ये,
सृज्याताम् सृज्याथ सृज्यिष्ये सृज्यिष्ये, Pu लृट्—सृज्यते
Per Pu लृट्—सृज्या Con सृज्य—सृज्यन्त Ben
आशिषि निङ्—सृज्ये Pas भावे—सृज्यते, Aor
कर्मणि लृट्—सृज्यिष्ये Cau विभर्ग—सृज्यति Aor
चिच् लृट्—सृज्यन्त Des सृज्यन्त—सृज्यन्ते Pro.
यङन्त—सृज्यन्ते Krl सृज्य—सृज्यन्, सृज्यन्ते PP.
निष्ठा—सृज्ये IP सृज्या—सृज्या, विभर्ग Inf लृज्—
सृज्य

सृज्—तदा P च विभर्गे, to let off, to create, to let loose Pro सट्—सृजति Pot
विधিনিङ्—सृज्ये Imp सोट्—सृज्यताम् Impf.
सट्—सृज्यत Pot निङ्—सृज्ये, सृज्यताम् सृज्यिष्ये
सृज्याथ, सृज्यन्त सृज्ये, सृज्यन्त Aor लृट्—सृज्याथी
सृज्याथी सृज्याथम् Pu लृट्—सृज्यति Per Pu
लृट्—सृज्या Con सृज्य—सृज्यन्त Ben आशिषि निङ्—
सृज्यात् Pas कर्मणि—सृज्यते, Aor कर्म लृट्—सृज्यिष्ये
Cau विभर्ग—सृज्यति, Aor चिच् लृट्—सृज्यन्त

अससर्जत् Des सनन्त—सिद्यच्छति Fre यङन्त—
सरीरुष्यते PP निष्ठा—सृष्ट IP क्ता—सृष्टा Inf
तुसन्—स्रष्टुम्

सृप् (सृष्टृ)—भा P च गतो, to go Pre
सृट्—सर्पति Pot विधिसिद्ध्—सर्पेत् Imp स्रोट्—
सर्पतु Impf सृङ्—असर्पत् Perf लिट्—ससर्प
ससृपत् ससर्पिथ, ससृपयु ससर्प, ससृपिव Aor लुङ्—
असृपत् (असार्पित्, अस्त्राप्सीत् वो) Fu सृट्—स्रस्यति
स्रस्यति Per Fu सृट्—स्रता सर्ता Con सृङ्—
अस्रस्यत् अस्रस्यत् Ben आगिधिसिद्ध्—स्रयात् Pas.
कर्मणि—सृष्यते, Aor कर्म लुङ्—असर्पिं Cau चिजन्त—
सर्पयति, Aor चिच् लुङ्—अससर्पत् असोसृपत् Des.
सनन्त—सिद्यच्छति Fre यङन्त—सरीरुष्यते Kri.
छत्य—सर्पय, सर्पयीय PP निष्ठा—सृष्ट IP क्ता—
सृष्टा Inf तुसन्—सर्तुम् स्रष्टुम्

सिप् (सिव्)—भा A धि सिवने, to serve Pre
सिट्—सिवति Pot विधिसिद्ध्—सिवेत् Imp स्रोट्—
सिषताम् Impf सृङ्—असिषत् Perf सिट्—सिषे,
सिषेवाते सिषेविषे, सिषेवाथे सिषेवे, सिषेविवधे Aor
लुङ्—असिषिट् असिषिष्ठा असिषिवि Fu. सृट्—सिषि
षते Per Fu सृट्—सिषिता Con सृङ्—असिषिष्यत
Ben आगिधिसिद्ध्—सिषिषीट् Aor कर्म लुङ्—असिषि
Cau. चिजन्त—सिषयति, Aor चिच् लुङ्—असिषेयत्
Des. यङन्त—सिषेयिष्यते Fre यङन्त—सिषेयते Kri.

—धावतु Impf सट्—पधावतु धावति always means to run, while धरति is used likewise in the sense of going

सृज्—दिया A च विमर्गे, to create to let loose, to let off Pro सट्—सृज्यते Pot. विधि लिङ्—सृज्येत Imp सोट्—सृज्यताम् Impf सट्—पसृज्यत Perf लिट्—ससृजे, ससृजाते ससृजिये, ससृजाते ससृजे मसृजिष्ये Aor लुङ्—पसृष्ट, पसृजाताम् पसृष्टा पसृष्टि पसृष्टिहि, Fu सट्—सृज्यते Per Fu लुट्—सृष्टा Con सृङ्—पसृज्यत Ben चाग्रिषि लिङ्—सृष्टीष्ट Pas भावे—सृज्यते, Aor कर्मणि लुङ्—पसृजि Oau विजृम्भ—सृज्यति Aor चिप् लुङ्—पसृष्टवत् Dis स्रज्—सिष्टवत् Pre यङ्—सरीसृज्यते Kri स्रज्—सृष्टव्य स्रज्नीय PP निष्ठा—सृष्ट. IP ज्ञा—सृष्टा, विद्युष्य Inf तृप्तम्—सृष्टम्

सृज्—तदा P च विमर्गे, to let off, to create, to let loose Pro सट्—सृजति Pot विधिलिङ्—सृजेत् Imp सोट्—सृजतु Impf सट्—पसृजतु Perf लिट्—ससृज, ससृजतु ससृजिय ससृष्ट, ससृजयु ससृज, ससृजिष्य Aor लुङ्—पसृष्टीत् पसृष्टी पसृष्टवम् Fu सट्—सृजति Per Pa सट्—सृष्टा Con सृङ्—पसृज्यत Ben चाग्रिषि लिङ्—सृज्यात् Pas कर्मणि—सृज्यते, Aor कर्म लुङ्—पसृजि Oau विजृम्भ—सृज्यति, Aor चिप् लुङ्—पसृष्टवत्

अससर्जत् Des सनन्त—सिद्धयति Fre यङन्त—
सरोद्धप्यते PP निष्ठा—सृष्ट IP क्षा—सृष्टा Inf
तुमुन्—स्रष्टुम्

सृप् (सृष्ट)—आ P अ गतो, to go Pre
सट्—सर्पति Pot विधिलिङ्—सर्पेत् Imp सोट्—
सर्पतु Impf सङ्—असर्पत् Perf सिट्—ससर्प
सद्यपतु ससर्पिथ, सद्यपयु ससर्प, सद्यपिथ Aor सुङ्—
असद्यपत् (असाप्सीत्, असाप्सीत् वो) Fu सट्—स्रास्यति
स्रास्यति Por Fu सुट्—स्रता स्रता Con सङ्—
अस्रास्यत् अस्रास्यत् Ben आशिषि लिङ्—स्रप्यात् Pas
कर्मणि—स्रप्यते, Aor कर्म सुङ्—असर्पिं Cau पिजन्त—
सर्पयति, Aor बिष् सुङ्—अससर्पत् असौद्यपत् Des.
सनन्त—सिद्धयति Fre यङन्त—सरोद्धप्यते Krl
क्षत्—सर्तव्य, सर्पणीय PP निष्ठा—स्रत IP क्षा—
स्रष्टा Inf तुमुन्—सर्तुम् स्रमुम्

सिप् (शिप्)—आ A शि सेवने, to serve Pre
सट्—शिवते Pot विधिलिङ्—शिवेत Imp सोट्—
शिवताम् Impf सङ्—अशिवत् Perf सिट्—सिधेवे,
सिधेवाते सिधेविधे, सिधेवाये सिधेवे, सिधेविवहे Aor
सुङ्—अशेविष्ट अशेविष्ठा अशेविषि Fu सट्—शेवि
थते Per Fu सुट्—शेविता Con सङ्—अशेयिष्यत्
Ben आशिषि लिङ्—शेविषौष्ट Aor कर्म सुङ्—अशेवि
Cau. पिजन्त—शिवयति, Aor बिष् सुङ्—असिधेयत्
Des स्रजन्त—सिधेयिष्यते Fre यङन्त—शेयेयते Krl.

छत्थ—धेवित्थ, धेवनीय PP निष्ठा—धेवित्थ IP
 छ्वा—धेवित्थ Inf तुमुन्—धेवित्थम्

सो (धो)—दिवा P च अन्तकर्मणि, to finish
 to end. Pre सट्—स्वति, स्वतः, स्वन्ति स्वसि व्यामि
 Pot विधिसिङ्—स्वेत्, स्वेताम्, स्वेयु स्वे स्वेयम् Imp
 सौट्—स्वतु स्व स्वानि Impf सट्—अस्मत् अस्म
 अस्मम् Perf सिट्—ससौ, ससतु ससिध ससाय, ससपु
 ससौ, ससिध

Aor लुङ्—

{ असात्	{ असाताम्	{ असु
{ असासीत्	{ असासिताम्	{ असासिषु
{ असा	{ असातम्	{ असात
{ असासी	{ असासिष्टम्	{ असासिष्ट
{ असाम्	{ असास	{ असाम
{ असासिधम्	{ असासिध	{ असासिध -

Fu. छट्—आस्यति Per Fu लुङ्—माता Con
 छट्—असास्यत् Ben आसिषि लिङ्—सेयात् Pas
 कर्मणि भावे—सीयते Aor लुङ्—असासि Cau गिज्जन्त—
 साययति, Aor बिष् लुङ्—असीसयत् Des सनन्त—
 सिपासति Fre यटन्त—सेयीयते Krl छत्थ—सातथ्य
 PP निष्ठा—सित IP छा—सित्वा, अवसाय अभ्यवसाय
 Inf तुमुन्—सातम्

अभि+सो=अभिष्यति Per Fu लुङ्—अभिषाता
 Aor लुङ्—अभ्यषात् अभ्यषासीत् Perf निट्—अभिषसौ
 Des अट्—अभिषिषाथनि

खल्—खा P से भवने, to fall down Pre
 लट्—खनति Perf लिट्—खलाल Aor लुङ्—खला-
 सीत् Fu लट्—खलित्यति Cau पिञ्जत्—खलयति
 PP निष्ठा—खलित Inf तुमुन्—खलितुम्

स्तम् (टभि)—खा A से प्रतिवन्दे, to stop
 Pre लट्—स्तभते Pot. विधिलिङ्—स्तभेत Perf
 लिट्—तस्तभे Aor लुङ्—अस्तभिष्ट Fu लट्—स्तभि-
 यते PerFu लुट्—स्तभिता Con लुङ्—अस्तभिष्यत
 Ben आशिषि लिङ्—स्तभिषीष्ट Pas कर्मणि—स्तभ्यते,
 Aor कर्म लुङ्—अस्तभि Cau पिञ्जत्—स्तभयते, Aor
 णिच् लुङ्—अतस्तभत Des सनस्त—तिस्तभिषते Fre.
 यङ्—तस्तभ्यते Krि क्त्य—स्तभितव्य, स्तभनीयः.
 PP निष्ठा—स्तभित IP क्ता—स्तभित्वा Inf तुमुन्—
 स्तभितुम्

उद् + स्तम् = उत्तप्यते उत्तभिता उत्तभित वि +
 स्तम् = विष्टभते

स्तम् (स्तम्भु)—P स्तम्भुरिति शीतो धातु to
 support, to stop The verb स्तम्भु may be conju-
 gated as शी or as ण् verbs. Pre लट्—स्तम्भाति-
 स्तम्भोति, स्तम्भीत स्तम्भुत Pot विधिलिङ्—स्तम्भीयात्-
 स्तम्भुयात् Imp लोट्—स्तम्भातु स्तम्भोत, स्तम्भी-
 ताम् स्तम्भुताम् स्तम्भान् स्तम्भुहि स्तम्भानि स्तम्भवामि
 Impf लङ्—अस्तम्भात् अस्तम्भोत् Perf लिट्—तस्तम्भ
 Aor लुङ्—अस्तम्भन् अस्तम्भीन् Fu लट्—स्तम्भयति

Per Pu सुद्—सुधिता Ben. कामिपि सिद्—सम्मात्
 Pas कर्मणि—कर्मयते, Aor कर्म पुद्—कर्मयि Cn
 विनस्त—विनस्तयति, Aor विनस्त पुद्—विनस्तयत् Dec.
 वास्त—विनस्तयति Pro यद्वा—तादात्म्ये Krl.
 एत—सुधिताम्, सुधितोय PP निडा—सुधित IP
 ता—सुधित्वा सुधित्वा Inf सुधुन्—सुधितुम्

सु (सुञ्)—बदा U च सुतो, to praise.

PARASHAIPADA.

Pre सद्—

{	स्योति	{	सुतः	{	सुवसि
{	स्योति	{	सुवोत	{	
{	स्योपि	{	सुप	{	सुप
{	स्योपि	{	सुपेय	{	सुपेय
{	स्योमि	{	सुव	{	सुम
{	स्योमि	{	सुवोव	{	सुवोमः

ATMANEPADA

सुते सुवीते	सुवाते	सुवते
सुपे सुवोपे	सुवापे	सुपे सुवोपे
सुवे	सुवहे सुवीवहे	सुमहे सुवोमहे

PARASHAIPADA

Po' विधिलिङ्—

{	सुपात्	{	सुपाताम्	{	सुपु
{	सुवीमान्	{	सुवीमानाम्	{	सुवीव

{ स्तुया	{ स्तुयातम्	{ स्तुयात
{ स्तुवीया	{ स्तुवीयातम्	{ स्तुवीयात
{ स्तुयाम्	{ स्तुयाव	{ स्तुयाम
{ स्तुवीयाम्	{ स्तुवीयाव	{ स्तुवीयाम

ATMANEPADA

स्तुयीत	स्तुवीयाताम्	स्तुयीरन्
स्तुवीयाः	स्तुवीयायाम्	स्तुवीध्वम्
स्तुवीय	स्तुवीवहि	स्तुवीमहि

PARASMĀIPADA

Imp सीट्—

स्तौत स्तवीत	स्तुताम् स्तुपीताम्	स्तुवन्तु
स्तुहि-स्तुवीहि	स्तुतम् स्तुपीतम्	स्तुत-स्तुपीत
स्तवानि	स्तवाव	स्तवाम

ATMANEPADA.

स्तुताम् स्तुपीताम्	स्तुयाताम्	स्तुवताम्
स्तुय स्तुवीय	स्तुयायाम्	स्तुध्वम् स्तुवीध्वम्
स्तवे	स्तवावहे	स्तवामहे

PARASKAIPADA.

Impf सट्—

{ अस्तुयीत्	{ अस्तुवीताम्	{ अस्तुयन्
{ अस्तौत्	{ अस्तुताम्	{ अस्तुयन्
{ अस्तुवी	{ अस्तुपीतम्	{ अस्तुपीत
{ अस्तौ	{ अस्तुयन्	{ अस्तुत

Ben चाग्रिवि सिद्—क्षर्यात् स्वर्योष्ट स्वरिषोष्ट Pas
 क्षमणि—क्षर्यते, Aor क्षमं शुङ्—अस्तारि Cau निजम्भ
 —क्षारयति, Aor पिच् शुङ्—अतिक्षारत् अतस्तारत् Des.
 मन्मन्—तिक्षीर्यति ते Pre यङ्क्ष—ताक्षर्यते Kri.
 क्षत्—क्षरणीय PP निष्ठा—क्षत IP क्षा—क्षत्वा
 Inf शुम्भ—क्षर्तुम्

क्षृ (क्षृञ्)—क्षृ U क्षि चाच्छादने to
 protect, to cover Pre क्षद्—क्षणाति क्षणीते क्षणामि
 क्षणीये, क्षणामि क्षणे Pot विधिनिङ्—क्षणीयात्-
 क्षणीत क्षणीया क्षणीया क्षणीयाम् क्षणीय Imp
 नीट्—क्षणात् क्षणीताम् क्षणीहि क्षणीष्व क्षणानि-
 क्ष्वे Impf क्षद्—अक्षणात् अक्षणीत, अक्षणीताम्
 अक्षणाताम्, अक्षणा अक्षणीया, अक्षणाम् अक्षणि
 Porf क्षिद्—तक्षार तक्षरे, तक्षारत् तक्षरते तक्ष
 रिय तक्षरिये, तक्षारयु-तक्षराये तक्षार तक्षार तक्षरे,
 तक्षरिव तक्षरिवहि Aor शुङ्—अक्षारीत् अक्षरीष्ट
 अक्षरिष्ट अक्षीष्ट Fut. क्षट्—क्षरिष्यति ते क्षरीष्यति ते
 Por Fut. क्षद्—क्षरिता क्षरीता Con क्षट्—अक्ष
 रित् त अक्षरीष्यत् त Ben चाग्रिवि सिद्—क्षीर्यात्
 क्षीर्योष्ट स्वरिषोष्ट Pas क्षमणि—क्षीर्यते, Aor क्षमं शुङ्
 —अस्तारि Cau निजम्भ—क्षारयति ते Aor पिच् शुङ्—
 अतस्तारत् त Des यन्मन्—तिक्षरिष्यति ते तिक्षरीष्यति ते-
 तिक्षीर्यति ते Pre यङ्क्ष—ताक्षर्यते तेस्तीर्यते Kri क्षत्
 —क्षरित्य क्षरीतव्य, क्षरणीय IP निष्ठा—क्षीर्य
 IP क्षा—क्षीर्त्वा Inf शुम्भ—क्षरितुम् क्षरीतुम्

स्था (ष्ठा)—भा P च गतिनिवृत्तौ, to stand, to wait, to be at hand. Pro. नट्—तिष्ठति, तिष्ठतं तिष्ठन्ति तिष्ठसि तिष्ठामि Pot विधिलिङ्—तिष्ठेत् तिष्ठेति तिष्ठेयम्, Imp. छोट्—तिष्ठतु तिष्ठ तिष्ठानि. Impf वृद्ध्—अतिष्ठत् अतिष्ठ अतिष्ठम् Perf लिट्—तस्थौ, तस्थु, तस्थिष तस्थाय, तस्थु तस्थौ, तस्थिष Aor वृद्ध्—अस्थात्, अस्थाताम्, अस्थु अस्था अस्थाम् Fu छट्—स्थास्यति Per Fu छट्—स्थाता Con छट्—अस्थास्यत् Ben आशिषि लिङ्—स्थेयात्, स्थेयास्तम्, स्थेयासु स्थेया, स्थेयास्तम्, स्थेयास्त Pas भावे—स्थीयते, Aor भावे वृद्ध्—अस्थायि Cau चिञ्जन्त=स्थापयति, Aor चिच् वृद्ध्—अतिष्ठिषत् Des. समन्त—तिष्ठामिति Pro यङन्त—तेष्टीयते Kri क्तव्य—स्थातव्य, स्थानीय PP निष्ठा—स्थित IP स्था—स्थित्वा Inf तुस्तु—स्थातुम्

अधि + स्था = अधिष्ठौ—Perf अधिष्ठाता—Per Fu. अधिष्ठास्यति—Fu. अधिष्ठात्—Aor After अय, आ, उद्, उय, वि, प्र and सम्, the verb स्था is used in the Atmanepada, with आ, if it means to affirm, with उद्, if it means to strive, not to rise; with उय, if it means to worship, etc

अव + स्था = अवतिष्ठते वि + स्था = वितिष्ठते

प्र + स्था + प्रतिष्ठते सम् + स्था = संतिष्ठते

स्नामिप्रायश्चित्तप्रश्नार्थे—तिष्ठते (देवदत्तोयश्च दत्ताय तिष्ठते).

आ + स्था = आतिष्ठते (ग्रन्थं नित्यमातिष्ठते नित्यत्वेन प्रति-

जागीत इत्यर्थः) अनूर्ध्वकर्मणि चेटायां गम्यमानायाम्—
 उद् + स्या = उत्तिष्ठते मुक्तावुत्तिष्ठते कुटुम्ब उत्तिष्ठते (तदर्थं
 घटत इत्यर्थः) मन्त्रकरणार्थे—उप + स्या = उपतिष्ठते ऐन्द्राय
 गार्हपत्यम् उपतिष्ठते (ऐन्द्रया ऋचा गार्हपत्यमभिषक्त
 इत्यर्थः) पूजार्थे—आदित्यमुपतिष्ठते (पूजयति इत्यर्थः)
 सगतिकरणार्थे—गङ्गायमुत्तमुपतिष्ठते (सञ्चिद्यति इत्यर्थः)
 मिषकरणार्थे—राजकीयानुपतिष्ठते (मिषीकरोतीत्यर्थः)
 पथि—अथ पन्था सप्तमुपतिष्ठते (प्राप्नोतीत्यर्थः) लिप्सायै
 —उप + स्या = उपतिष्ठते उपतिष्ठति पर्यो राजानम् उप
 तिष्ठते-उपतिष्ठति (लिप्सुरुपसर्पतीत्यर्थः) अकर्मकात्—
 उप + स्या = उपतिष्ठते, भोजनकाञ्च उपतिष्ठते (सनिहितो
 भवतीत्यर्थः)

उपस्थितो गुरु मिथ उपस्थितो गुरु मिथेव उपसुवींश्च
 सकर्मकः

स्ना (द्या)—अदा P अ धीचे, to bathe Pre
 सद्—स्नाति स्नासि स्नासि Pot विधि सिद्—स्नायात्
 Imp सोद्—स्नातु स्नाहि स्नानि Impf सद्—अस्नात्
 अस्नाताम्, असु अस्ना अस्नाम् Perf सिद्—अस्नौ
 अस्नाय अस्निय अस्नौ, अस्निय Aor लुद्—अस्नासीत्
 अस्नासी अस्नासिषम् Fu लृट्—अस्नास्यति Per Fu
 लुद्—स्नाता Cou लृट्—अस्नास्यत् Ben आगिपि सिद्—
 स्नायात् स्नेयात् Pas भावे—स्नायते, Aor भावे लुट्—
 अस्नायि Cau विनस्त—स्नापयति स्नापयति, but—
 अस्नापयति, Aor चिच् लुट्—अस्नापयत्, Des सनस्त—

सिष्णासति Fre यङन्त—सास्त्रायते Kri छत्—छातव्य,
छानीय PP निष्ठा—छात IP छा—छात्वा Inf
तुमुन्—छातुम्

स्पन्द् (स्पदि)—भा A. से किञ्चित् चलने,
to throb, to go Pre लट्—स्पन्दते Perf लिट्—
पस्पन्दे Fu लृट्—स्पन्दियते Per Fu लुट्—स्पन्दिता
Ben चाशिधि लिङ्—स्पन्दिषीष्ट Pas भावे—स्पन्दते,
(गमनार्थे) कर्मणि—स्पन्दते, Aor कर्म लुङ्—अस्पन्दि
Cau पिजन्त—स्पन्दयति not से PP निष्ठा—स्पन्दित
Inf तुमुन्—स्पन्दितुम्

स्पर्ध्—भा A. से सघर्षे, सघर्ष पराभिभवच्छा,
to contend with, to challenge, Pre लट्—स्पर्धते
Pot विधि लिङ्—स्पर्धेत Imp लोट्—स्पर्धताम् Impf.
लृट्—अस्पर्धत Perf लिट्—पस्पर्धे Aor लुङ्—अस्पर्धिष्ट
Fu लृट्—स्पर्धिष्यते Per Fu लुट्—स्पर्धिता Ben.
चाशिधि लिङ्—स्पर्धिषीष्ट Pas कर्मणि—स्पर्धते, Aor
कर्म लुङ्—अस्पर्धि Cau पिजन्त—स्पर्धयति ते, Aor
षिच् लुङ्—अपस्पर्धत् त Des सान्त—पिस्पर्धिष्यते Fre
यङन्त—पास्पर्धते Kri छत्—स्पर्धितव्य, स्पर्धनीय PP
निष्ठा—स्पर्धित IP क्ता—स्पर्धित्वा Inf तुमुन्—
स्पर्धितुम्

स्पृश्—तदा P च सस्पर्शने, to touch Pre
लट्—स्पृशति Pot विधि लिङ्—स्पृशेत् Imp लोट्—
स्पृशतु Impf लृट्—अस्पृशत् Perf लिट्—पस्पृश,
पस्पृशतु पस्पृशिय पस्पृश, पस्पृशिव

Aor लुङ्—

{ अस्माचीत् अस्माचोत् असृचत्	{ अस्माष्टीम् अस्माष्टाम् असृचताम्	{ अस्माष्टुः अस्माष्टु असृचन्
{ अस्माची अस्माचो असृच	{ अस्माष्टम् अस्माष्टम् असृचतम्	{ अस्माष्टं अस्माष्ट असृचत
{ अस्माचम् अस्माचम् असृचम्	{ अस्माष्टम् अस्माष्टम् असृचाम्	{ अस्माष्टम् अस्माष्टम् असृचाम्

Fu लुङ्—अस्म्यति अस्म्यति Per Fu लुङ्—अष्टी,
अष्टा Con लुङ्—अस्म्यत् अस्म्यत् Ben आसिषि-
सिङ्—अस्म्यत् Pas कर्मणि—अस्म्यते, Aor कर्म लुङ्—
अस्मि Con पिजन्त—अस्म्यति, Aor पिप् लुङ्—
अपिस्म्यत्, अपिस्म्यत् Des सन्त—अस्म्यति Pre
धत्त—अस्म्यते Kn छत्त—अस्म्यत्, अस्म्यत्, अस्म्यत्
PP निष्ठा—अस्म्यत् IP छा—अस्म्यत् Int लुङ्—अस्म्यत्
अस्म्यत्

लुङ्—अस्म्यत् U वि ईष्यायाम्, to envy Pre
लुङ्—अस्म्यति ते Pot विधिलिङ्—अस्म्येत् त, Imp
लोट—अस्म्यत् अस्म्यताम् Impf लुङ्—अस्म्यत् त
Perf लिङ्—अस्म्यत् चकार चक्रे, अस्मयामास, अस्मयाम्बभूव
Aor लुङ्—अपिस्म्यत् त Fu लुङ्—अस्म्यति ते
Per Fu लुङ्—अस्म्यता Pas कर्मणि—अस्म्यते Aor

समं लुङ्—असृष्टि Des सान्त—पिसृष्टियति ते Kri.
 ज्ञत्—सृष्टयितव्य, सृष्टनीय PP निष्ठा—सृष्टि IP
 द्या—सृष्टयित्वा Inf तुमुन्—सृष्टयितुम् पुण्येभ्य
 सृष्टयति

स्फुट्—भा A. से विकसने, to split open. Pre.
 लट्—स्फोटते Pot विधिसिद्—स्फोटेत Imp स्फोट—
 स्फोटताम् Impf लङ्—अस्फोटत Perf सिद्—पुस्फुटे.
 Aor लुङ्—अस्फोटिष्ट Fu लृट्—स्फोटिष्यते Per Fu.
 लृट्—स्फोटिता Ben भागिषि सिद्—स्फोटिष्येष्ट Pas.
 भावे—स्फुट्यते, Aor भावे लुङ्—अस्फोटि Cau. पिजन्त
 —स्फोटयति, Aor पिच् लुङ्—अपुस्फुटत् Des सनत्—
 पुस्फुटियति पुस्फुटियते Fre यङन्त—पोस्फुट्यते Kri. छत्
 —स्फोटितव्य, स्फोटनीय PP निष्ठा—स्फुटित IP द्या
 स्फुटित्वा स्फोटित्वा Inf तुमुन्—स्फोटितुम्

स्फुट् (स्फुटिर्)—भा P. से विधरचे to
 destroy Pre लट्—स्फोटति Perf सिद्—पुस्फोट. Aor
 लुङ्—अस्फुटत् अस्फोटौत् Fu. लृट्—स्फोटिष्यति Per Fu.
 लृट्—स्फोटिता Cau पिजन्त—स्फोटयति, Aor लुङ्—
 अपुस्फुटत् Des सनत्—पुस्फुटियति पुस्फोटियति (A
 before)

स्फुट्—तदा P. से विधसने, to split open.
 Pro लट्—स्फुटति Pot विधिसिद्—स्फुटेत् Imp.
 लोट्—स्फुटत Impf. लङ्—अस्फुटत् Perf सिद्—
 पुस्फोट Aor लुङ्—अस्फुटौत् -

स्फुट्—शुभ U से भेदने, to break open Pro
 नट्—स्फुटयति ते etc

स्फुर्—तदा P से सञ्चलने, दौगो, to tremble, to
 struggle, to shine, etc Pro नट्—स्फुरति Perf
 सिट्—पुष्कोर Aor लुङ्—अस्फुरीत् Pu लट्—स्फुरि-
 यति Per Fu लुट्—स्फुरिता Ben चागिपि निङ्—
 स्फुर्यात् Cau. चिजन्त—स्फुरयति स्फोरयति Aor, चिच्-
 लुङ्—अपुस्फुरत् अपुस्फुरत् Fro यटन्त—योस्फूर्यते etc.

स्मृ—आ P अ चिन्तायाम् आध्याने च आध्यानम्
 उत्कण्ठापूर्वक स्मरणम्, to remember, to long for,
 to think upon, to recollect Pro लट्—स्मरति
 स्मरति स्मरामि Pot विधिनिङ्—स्मरेत् स्मरे स्मरेयम्
 Imp लोट्—स्मरतु स्मर स्मराणि Impl लङ्—अस्म-
 रत् अस्मर अस्मरम् Perf लिट्—अस्मर मस्मर्यं अस्मर-
 सस्मर, अस्मरिव Aor लुङ्—अस्मर्येत्, अस्मर्यात् अस्मर्योः,
 अस्मर्येत् अस्मर्यम् अस्मर्य्य Fu लट्—अस्मरिष्यति स्मरि-
 ष्यति स्मरिष्यामि Per Fu लुट्—अस्मता Con लङ्—
 अस्मरिष्यत् Ben चागिपि लिङ्—अस्म्यात् अस्म्या अस्म्यामन्
 Pas कर्मणि—अस्म्यते Aor कर्म लुङ्—अस्मारि अस्मरि
 Cau चिजन्त—(उत्कण्ठापूर्वकस्मरणार्थे)=अस्मरयति,
 (स्मरणार्थे) स्मरयति, Aor लुङ्—अस्मरयत् Des
 सनन्त—अस्मर्यते Fro यटन्त—आस्मर्यते Kri कृत्य—
 अस्मर्य, स्मरणाय PP निष्ठा—अस्मृत् IP क्ता—अस्मृत्वा,
 विस्मृत्य Inf तुसन्—अस्मन्

अरति वनगुण कोकिण

स्वप्न (ज्वप्)—आ A अ परिषङ्गे to embrace Pre सट्—स्वजते Pot विधिसिङ्—स्वजत Imp षोट्—स्वजताम् Impf भट्—अस्वजत Perf लिट्—स्वजते स्वप्ने स्वजिषे स्वजिषे, स्वजाये स्वजाये स्वजते स्वप्ने, स्वजिवहे स्वजिवहे Aor लुट्—अस्वज्ज्वलदाताम् अस्वङ्क्या, अस्वदायाम्, अस्वङ्ग्वम् अस्वङ्गि, अस्वङ्गि Fu लट्—स्वङ्गते Per Fu लुट्—स्वङ्गता Con लट्—अस्वङ्ग्यत Ben आशिषि सिङ्—स्वङ्गीष्ट Pas कर्मणि—स्वङ्गते, Aor कर्म लुट्—अस्वङ्गि Cau. चिजन्त—स्वङ्गयति ते, Aor चिच् लुट्—अस्वङ्ग्यत् त Des सनन्त—स्वङ्ग्यते Pre यङन्त—स्वङ्ग्यते Krl. हात्—स्वङ्गनीय PP गिता—स्वङ्ग IP ज्ञा—स्वङ्गा Inf तुमुन्—स्वङ्गम् परि, नि, वि—परिष्वजते पर्यष्वजत पर्यस्वजत etc

स्वप् (जिध्वम्)—अदा P से जयने, to sleep

Pre सट्—

स्वपिति	स्वपित्	स्वपन्ति
स्वपियि	स्वपिथ्	स्वपिथ
स्वपिमि	स्वपिक्	स्वपिक्

Pot विधिसिङ्—

स्वप्यात्	स्वप्याताम्	स्वप्युः
स्वप्या	स्वप्यातम्	स्वप्यात
स्वप्याम्	स्वप्याव	स्वप्याम

Imp लोट्—

स्वपितु	स्वपिताम्	स्वपन्तु
स्वपिहि	स्वपितम्	स्वपित
स्वपानि	स्वपाव	स्वपाम

Impf नङ्—

अस्वपीत् अस्वपत्	अस्वपिताम्	अस्वपन्
अस्वपी अस्वप	अस्वपितम्	अस्वपित
अस्वपम्	अस्वपिद	अस्वपिम

Perf लिट्—

सुप्वाप	सुप्पुपतुः	सुप्पुषु
सुप्पपिथ सुप्पपथ	सुप्पपथु	सुप्पप
सुप्पाप सुप्पप	सुप्पपिथ	सुप्पपिम

Aor रुट्—

अस्वाप्सीत्	अस्वाप्ताम्	अस्वाप्सु
अस्वाप्सी	अस्वाप्तम्	अस्वाप्त
अस्वाप्सम्	अस्वाप्स	अस्वाप्स

Fr रुट्—स्वप्स्यति स्वप्स्यसि स्वप्स्यामि Per Fu
 रुट्—स्वाप्ता Con रुट्—अस्वप्स्यत् Ben आशिमि
 लिट्—सुप्पात् सुप्पा Pas भावे—सुप्पते, Aor भापे-
 रुट्—अस्वापि Cau निजन्त—स्वापयति, Aor पिप्
 रुट्—असुप्पत् Des समन्ता—सुप्पति Fre यङन्त
 —सोप्पयते Kr कृत्—स्वप्स्य स्वप्नीय PP निप्ता
 —एत IP क्ता—सुप्ता Inf तमुन्—न्यतुम्

✓ हन्—अदा P अ हिंसागत्यो, स्वे परे दूट, to Kill,
to beat, to hurt, to go

Pre लट्—

हन्ति	हत	घ्नन्ति
हसि	हय	घय
हन्मि	हन्म	घन्म

Pot विधिलिङ्—

हन्थात्	हन्थाताम्	हन्तु
हन्था	हन्थातम्	हन्थात
हन्थाम्	हन्थाव	हन्थाम

Imp लोट्—

हन्तु	हताम्	घ्नन्तु
जहि	हतम्	घत
हनामि	हनाव	हनाम

, Impf लङ्—

अहन्	अहताम्	अघ्नन्
अहन्	अहतम्	अघत
अहाम्	अहन्य	अघ्नम

Perf लिट्—

लघान	लघतु	लघु
जघत्ति जघन्य	जघतु	जघ
जघान जघन	जघिव	जघिम

Aor लुङ्—

यतपीत्	यवधिष्टाम्	यवधिष्टु
यवधी	यवधिष्टम्	यवधिष्ट
यवधिष्यम्	यवधिष्य	यवधिष्य

Fu लट्—इमिष्यति इमिष्यमि इमिष्यामि Per

Fu लृट्—इता इतासि इतासि Con लृङ्—यइमि-
षत् यइमिष्य यइमिष्यम्

Ben आशिबि लिट्—

वध्यात्	वध्यास्ताम्	वध्यासु
वध्या	वध्यास्ताम्	वध्यास्त
वध्यासम्	वध्यास्त	वध्यास्त

Pas कर्मणि—इम्यते, Aor कर्म लुङ्—यवधि यवधानि

Cau विजन्त—घातयति ते, Aor विच लृङ्—यनीयतत् त

Des सजन्त—जिघांसति Pre यदन्त—जघम्यते-जीघ्री

घत Kri कृत्य—इन्तव्य, इनीय, वध्य PP लिङ्—

इत IP क्ता—इत्वा, निहत्वा Inf लुमुन्—इन्तुम्

प्र + नि + इन् = प्रविहन्ति । प्र + इन् = प्रहति प्रहन्ति-
प्रहन् प्रहन्, प्रहन् प्रहन्इन् may be used in the Atm with the Pre
या if it is either intransitive, or governs as its
object a member of the agent's body

Pre लट्—

याहते	याहते	याहते
-------	-------	-------

आहसे

आह्राय

आह्र्ये

आहने

आहन्वहे

आह्रन्महे

Pot विधिलिङ्—

आह्रोत

आह्रोयाताम्

आह्रोीरन्

आह्रोथा

आह्रोयाथाम्

आह्रोध्वम्

आह्रोय

आह्रोवहि

आह्रोमहि

Imp लोट्—

आहताम्

आह्राताम्

आह्रताम्

आह्रस्व

आह्राथाम्

आह्रध्वम्

आह्रनै

आह्रनावहे

आह्रनामहे

Impf लङ्—

आह्रत

आह्राताम्

आह्रत

आह्रथा

आह्राथाम्

आह्रध्वम्

आह्र

आह्रन्वहि

आह्रमहि

Perf लिट्—

आजहने

आजह्राते

आजह्रिरे

आजह्रिषे

आजह्राथे

आजह्रिध्वे

आजह्रने

आजह्रिवहे

आजह्रिमहे

Aor लृङ्—

{ आवधिष्ट
आह्रत{ आवधिषाताम्
आह्रसाताम्{ आवधिषत
आह्रसत{ आवधिष्टा
आह्रथा{ आवधिषाथाम्
आह्रसाथाम्{ आवधिष्वम्
आह्रध्वम्

{	आवधिवि	{	आवधिष्यद्	{	आवधिष्यद्
{	आहसि	{	आहस्यद्	{	आहस्यद्

Tu लट्—आहमिष्यते आहमिष्यसे आहमिष्ये Per
 Eu लुट्—आहस्ता आहस्तासे, अहस्ताधे आहस्ताहे
 Con लङ्—आहनिष्यत आहनिष्यथा आहनिष्ये Ben.
 आगिषि निङ्—आवधिषोष्ट आवधिषोष्टा आवधिषीय
 Pas भावे कस्यि—आहन्यते Aor भावे कस्यि च लुङ्
 —आवधि आघाति Cau विजन्त—आधातयते, Aor णिच्
 लुङ्—आजोषतत Des सनत्—आजिघासते Fre यङ्न्त
 —आजडचन्ये Krः क्तव्य—आहत्तव्य PP निष्ठा—
 आहत IP क्ता—आहत्य Inf तुमुन्—आहतुम्

हम् (हसे) भा P से हसने to smile, to laugh
 at Pre नट्—हसति Pot विधि लिट्—हसेत् Imp
 लोट—हसतु Impf लट्—अहसत् Perf लिट्—
 जहास जहमिष्य जहास जहस Aor लुङ्—अहसीत्
 Eu लट्—हमिष्यति Per Eu लुट्—हसिता Ben
 आगिषि निङ्—हस्यात् Pas भावे—हस्यते, Aor भावे-
 लुङ्—अहसि Cau विजन्त—हामयति Aor णिच्
 लुङ्—अजाहसत् Des सनन्त—जिहमिषति Fre
 यङ्न्त—आहस्यते Krः क्तव्य—हमितव्य, हसनीय PP
 निष्ठा—हसित IP क्ता—हसित्वा Inf तुमुन्—
 हसितुम्

हा (ओहाक्)—जड् P च त्यागे to leave,
 to remove to avoid to abandon

Pre जट्—

जहाति	जहित जहीत	जहति
जहासि	जहिय जहीय	जहिय जहीय
जहामि	जहिव जहीव	जहिम जहीम

Pot विधि लिट्—

जह्यात्	जह्याताम्	जह्यु
जह्या	जह्यातम्	जह्यात
जह्याम्	जह्याव	जह्याम

Imp लोट्—

जहातु	जहिताम् जहीताम्	जह्यु
{ जहाहि जहिहि जहीहि जहानि	{ जहितम् जहीतम् जहाव	{ जहित जहीत जहिम

Impf जह्—

{ अजहात्	{ अजहिताम्	{ अजह्यु
{ अजहा	{ अजहितम्	{ अजहित
{ अजहाम्	{ अजहीतम्	{ अजहीत
	{ अजहिव	{ अजहिम
	{ अजहीव	{ अजहीम

Perf लिट्—

जहो	जहत्	जह
-----	------	----

लङिद्य जहाय

जह्य

जह

लङी

जहिय

जहिम

Aor लुङ्—

अहामोत्

अहासिष्टान्

अहासिषु

अहासो

अहासिष्टम्

अहासिष्ट

अहासिषम्

अहासिष्व

अहासिष्व

Fu लृट्—हास्यति हास्यमि हास्यामि Per Fu.

लृट्—हाता हातासि हाताधि Oon लृङ्—अहास्यत्

Ben आशियि लिङ्—

हियात्

हियास्याम्

हियासु

हिया

हियास्यान्

हियास्त

हियासम्

हियास्य

हियास्य

Pas कर्मणि—होयते, Aor कर्म लुङ्—अहायि Oon

बिजन्त—हापयति, Aor निच लुङ्—अजीहपत् Des

हान्त—जिहासति Fre यङन्त—जीहीयते Kr1 छत्—

हातव्य PP निहा—हीन IP छा—हित्वा, विहाय

Inf लुसन्—हातुम्

हा (घोहाङ्) लुङ् A. अ गतौ, to go Pre लृट्

—जिहीते, जिहाते, जिहते जिहीषे जिहे Pot विघ्निलिङ्

—जिहीत Imp लोट्—जिहीताम् Impf लृङ्—अजि

हीत Perf लिट्—जहे Aor लुङ्—अहास्त Fu

लृट्—हास्यते Per Fu लृट्—हाता Ben आशियि लिङ्

—हासोष्ट Pas कर्मणि—हायते, Aor कर्मलुङ्—

अहायि Cau. बिजन्त—हापयति ते, Aor निच लुङ्—

पञ्जीकृतं त Des समस्त—जिहासते Pre यद्वन्त—
 आहायते PP निष्ठा—ज्ञान IP ज्ञा—ज्ञात्वा Inf
 वसुन्—वासुम्

हिंस् (हिंसि)—हृषा P से हिंसायाम्, to kill,
 to strike

Pre कट्—

हिंससि	हिंसा	हिंसन्ति
हिंससि	हिंसा	हिंस
हिंससि	हिंस.	हिंस

Pot विधित्—

हिंसात्	हिंसाताम्	हिंस्यु
हिंसा	हिंसातम्	हिंसात
हिंस्याम्	हिंसाय	हिंस्याम

Imp कौट्—

हिंस्य	हिंस्याम्	हिंस्यन्तु
हिंसि	हिंसाय	हिंसा
हिंसामि	हिंसाम	हिंसाम

Impf कम्—

अहिंसत्	अहिंसात्	अहिंसन्
अहिंसत्	अहिंसा	अहिंस
अहिंसाम	अहिंसा	अहिंस

Perf. कित्—

हिंसि	हिंसिते	हिंसि
-------	---------	-------

जिहिसिष

जिहिसयु

जिहिस

जिहिस

जिहिसिष

जिहिसम

Aor लुङ्—

अहिषीत्

अहिसिष्टाम्

अहिसिषु

अहिसो

अहिसिष्टम्

अहिमिट

अहिसिषम्

अहिमिष्व

अहिसिष

Tu लृट्—हिसिष्यति हिसिष्यसि हिसिष्यामि Per.
 Tu लृट्—हिसिता हिसितासि हिसितामि Con लृङ्—
 अहिसिष्यत् अहिसिष्य अहिमिष्वम् Ben आशिषि
 सिङ्—हिस्यात् हिस्यास्ताम् हिस्या हिस्यासम् Pas
 कर्मणि—हिस्यते, Aor कर्म लुङ्—अहिर्षि Gau पिबन्त
 —हिसयति Aor बिष् लुङ्—अजिहिसत् Des सगन्त—
 जिहिसिष्यति Ire यङ्न्त—जिहिस्यते Krः कृत्य—हिसि
 त्वा, हिसनीय PP निष्ठा—हिसित IP ह्या—
 हिसित्वा Inf लुसुन्—हिसितुम्

हिस् [हिसि]—बुरा U से हिषायाम्, to
 kill, to strike Pre णट्—हिसयति ते हिमति Pot
 विधिसिङ्—हिसयेत् त हिसेत् Imp णोट्—हिसयतु
 ताम् हिसतु Impः सह—अहिसयत् त अगिसत् Perf
 णिट्—हिसयाश्चकार चक्रे जिहिस Aor लुङ्—अजिहिसत्
 त अहिसीत् Fu लृट्—हिसयिष्यति ते हिसिष्यति Des
 सगन्त—जिहिसयिष्यति ते जिहिसिष्यति

हु—लुङ् P अ दाने आदानेऽपि एके प्रीत्यनेऽपि,
 दानं चेह प्रवेष्ट, अ अ अवे पाषाणे अजिष्यते अजिष्यते
 ६ अजिष्यते

Pre गट्—

सुप्नोति	सुप्न	सुप्नति
सुप्नोयि	सुप्नय	सुप्नय
सुप्नोमि	सुप्नम	सुप्नम

Pot विधिलिङ्—

सुप्नयात्	सुप्नयाताम्	सुप्नया
सुप्नया	सुप्नयातम्	सुप्नयात
सुप्नयाम्	सुप्नयाव	सुप्नयाम

Imp लोट्—

सुप्नोत	सुप्नताम्	सुप्नत
सुप्नधि	सुप्नतम्	सुप्नत
सुप्नवानि	सुप्नवाव	सुप्नवाम

Impf गट्—

असुप्नोत्	असुप्नताम्	असुप्नतु
असुप्नो	असुप्नतम्	असुप्नत
असुप्नवम्	असुप्नव	असुप्नम

Perf लिट्—

सुप्नवा	सुप्नवत	सुप्नव
{ सुप्नवाचकार सुप्नवावभूव सुप्नवामास		
सुप्नविष सुप्नोव	सुप्नवयु	सुप्नव
सुप्नव सुप्नव	सुप्नविष	सुप्नविम

Aor लुङ्—

असुप्नोषीत्	असुप्नोषाम	असुप्नोष
-------------	------------	----------

अहोयी

अहोष्टम्

अहोट

अहोयम्

अहोय

अहोय

Fu लट्—होचति होचसि होचामि Par Fu.

लुट्—होता होतासि होतामि Con लृट्—अहोचत्

Ben आशिषि 1लृट्—

इयात्

इयास्ताम्

इयासु

इया

इयास्तम्

इयासु

इयासम्

इयास

इयास

Pas कर्मणि—इयते, Aor कर्म लृट्—अहोवि Con
 णिजन्त—होयति, Aor णिच् लृट्—अहोवत् Doa
 सनन्त—लुहपति Pre यङन्त—जोहयते Kri लृट्—
 होतव्य इवनीय, इव्य PP निष्ठा—हुत IP क्ता—
 हुत्वा Inf तुस्तु—होतुम्

हृ (हृञ्)—आ U च हरवे, स्त्रे परे हृट् to
 take away, etc हृ धातु हरणार्थे, हरणम्=प्रापणम्,
 स्त्रीकार, स्त्रीन्यम्, नाशनं च यथा—प्रापणार्थे—भार हरति
 ग्रामम् स्त्रीकारार्थे—अथ हरति स्त्रीन्यार्थे—सुवर्णं हरति
 चीरं नाशनार्थे—पापं हरति एवम् उपसर्गं योगेऽन्यार्थेऽपि—
 यथा=विहार, आहार, संहार इत्यादि प्रापणार्थे
 द्विकर्मकोऽयम्

Pre लट्—हरति ते Pot विधि निङ्—हरितु त.
 Imp लोट्—हरतु हरताम् हर हरस्व हराणि हरै Impl.
 लृट्—अहरत् अहरत अहर अहरथा अहरम् अहरे
 Perf लिट्—जहाम जहते जह्यते जह्यते जह्यते जह्यते
 जह्यते जह्यते जह्यते जह्यते जह्यते जह्यते

Aor. सुङ्—अहार्योत् अहृत अहार्यो अहृत
अहार्यम्-अहृवि Fu लट्—हरिष्यति ते Per Tu सु
हर्ता Con लट्—अहरिष्यत् ण Ben आशिषि नि
क्रियात् हृषीष्ट Pas कर्मणि—हृष्यते, Aor कर्म सुङ्
अहारि Cau विजन्त—हारयति ते Aor णिच् सुङ्
अजोहरत् त Des सनन्त—जिह्वीयति ते Fre य
—जिह्वीयते Kri लृत्—हर्तव्य, हरणीय
निष्ठा—हृत IP क्ता—हृत्वा Inf तुमुन्—हर्तुम्

हृप् (हृप्)—भा P से असीके, हर्षेय, असी
मिष्याकरणम् to lie, to be delighted Pre लट्—
हर्षति Perf लिट्—अहर्ष Aor सुङ्—अहर्षोत् F
लट्—हर्षिष्यति Per Fu लट्—हर्षिता Ben. आशि
लिङ्—हृष्यात् Pas भावे—हृष्यते, Aor भावे सुङ्—अहृ
Cau विजन्त—हर्षयति Aor णिच् सुङ्—अजोहृषत् अज
र्षत् Des सनन्त—जिह्वीयति IP क्ता—हृषित्वा हृ
PP निष्ठा—हृष्ट लोमाविषये—हृष्ट हृषित, एव विवि
तार्थे प्रतिहृतायेऽपि Inf तुमुन्—हर्षितुम्

हृप्—दिवा P से तुष्टो, to be delighted
etc Pre लट्—हृषति, Perf लिट्—अहर्ष Aor
सुङ्—अहृषत् Per Tu लट्—हर्षिता PP निष्ठा—
हृषित हृष्ट IP क्ता—हृषित्वा Inf तुमुन्—हर्षितुम्

हृप्—भा A यञ् अय सभावाद् अयविषय
to neigh. Pre लट्—हृषति Perf लिट्—लिष्टे
Per Fu लट्—हृषता PP निष्ठा—हृषित Inf.

ह्लाद्—भा A धि पाछाटे चम्यते मध्ये, to be glad,
 to sound Pro सट्—छादते Perf सित्—गच्छादे
 Fer I'u सुट्—छादिता Pas भावे—छाद्यते Aor
 भावे सुट्—पछादि Cau चिनन्त—छादयति, Aor
 लिप् सुट्—चजिह्वदत् Des मनन्त—जिह्वादिपते Ire
 यङन्त—जाघाद्यते Kri क्तव्य—छादनीय PP निष्ठा
 —छादित IP क्ता—छादित्वा Inf सुसुन्—छादितुम्

छे (छेज्)—भा U च क्षयायां मध्ये च, to
 emulate, to call, to invoke to vie with

PARASMAIPADA

Pre लट् —

हयति	हयत	हयन्ति
हयसि	हयथ	हयथ
हयामि	हयाव	हयाम

ATMANEPADA.

हयते	हयेते	हयन्ते
हयसे	हयेथे	हयध्वे
हये	हयायहे	हयामहे

PARASMAIPADA.

Pot विधिसिद्ध—

हयेत्	हयेताम्	हयेयु
हये	हयेतम्	हयेत
हयेयम्	हयेव	हयेम

ATMANEPADA.

हयेत	हयेयाताम्	हयेतन्
------	-----------	--------

द्वयेया
द्वयेय

द्वयेयायाम्
द्वयेयहि

द्वयेध्वम्
द्वयेमहि

PARASMAIPADA.

Imp लोट्—

द्वयतु

द्वयताम्

द्वयन्तु

द्वय

द्वयतम्

द्वयत

द्वयानि

द्वयाव

द्वयाम

ATMANEPADA.

द्वयताम्

द्वयेताम्

द्वयन्ताम्

द्वयस्व

द्वयेयाम्

द्वयध्वम्

द्वये

द्वयावहे

द्वयामहे

PARASMAIPADA.

Impf लङ्—

अद्वयत्

अद्वयताम्

अद्वयन्

अद्वय

अद्वयतम्

अद्वयत

अद्वयम्

अद्वयाव

अद्वयाम

ATMANEPADA.

अद्वयत

अद्वयेताम्

अद्वयन्त

अद्वयथा

अद्वयेयाम्

अद्वयध्वम्

अद्वये

अद्वयावहि

अद्वयामहि

Perf लिट्—लुप्ताव लुप्तये, लुप्तवत् लुप्ताते लुप्तविष-
लुप्तोय लुप्तविषे, लुप्तवयु लुप्ताये, लुप्तव लुप्तविधे क्.
लुप्ताव लुप्तये लुप्तविष लुप्तविवहे

PARASMAIPADA.

Aor लुट्—

अद्वत्

अद्वताम्

अद्वन्

अद्व

अद्वतम्

अद्वत

अद्वम्

अद्वत्वा

अद्वत्वा

ATMANEPADA

{ एत	{ अहेताम्	{ अहन्ता
{ अहन्त	{ अहन्ताताम्	{ अहन्तत
{ अहन्ता	{ अहन्त्याम्	{ अहन्तवम्
{ अहन्ता	{ अहन्ताताम्	{ अहन्तवम्
{ अहे	{ अहन्वहि	{ अहन्महि
{ अहन्ति	{ अहन्वहि	{ अहन्महि

Fu लट्—आस्यति आस्यते आस्यत आस्येते आस्यसि
 आस्यसे, आस्यथ आस्येथे आस्यामि आस्ये, आस्याथ आस्यावहे
 Per Fu वृट्—जाता जातासि जातासे जातास्य जातासाथे,
 जातास्य जाताथे जाताधि जाताहे, जातास्य जातस्वहे
 Oon लङ्—अनास्यत् अनास्यत अनास्य अनास्यथा अना
 स्यम् अनास्ये Ben आशियि विह्—इयात् इयासीष्ट इयास्याम्-
 इयासीष्याम् इया इयासीष्टा, इयास्यम् इयासीष्याम्
 इयास्यम् इयासीय. इयास्य इयासीवहि Pas कर्मणि—इयते,
 Aor कर्म लुङ्—अह्यायि Cau प्रिययति—इययति ते,
 Aor प्रिव् लुङ्—अनूययत् त. Des सन्त—शुद्धयति ते
 Pre यङ्—जीह्यते Krि लृट्—जातश्च PF
 निष्ठा—इत IP जा—इत्वा आ + हे = आह्य Inf.
 तुमुन्—इतुम्

उप, नि, वि, सम्, आ + हे = उपह्यते, निह्यते,
 विह्यते सह्यते आह्यत (अर्धार्थे)

